

latrapologia liber quo multa adversus barbaros medicos disputantur, collegiique modus ostenditur, ac multae quaestiones tam physicae quam chirurgicae discutiuntur ... Ejusdem quaestio, quae capitis vulneribus ac phrenitidi medicamenta conveniant / [Giovanni Filippo Ingrassia].

Contributors

Ingrassia, Giovanni Filippo, 1510-1580.

Publication/Creation

Venice : J. Gryphius, [1550?]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ak2h45c6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

IN GRASSIA

IN GRASSIA

IN GRASSIA

IN GRASSIA

IN GRASSIA

IN GRASSIA

IN GRASSIA

IN GRASSIA

C.G. MUELLNER JUNIOR. 1833.

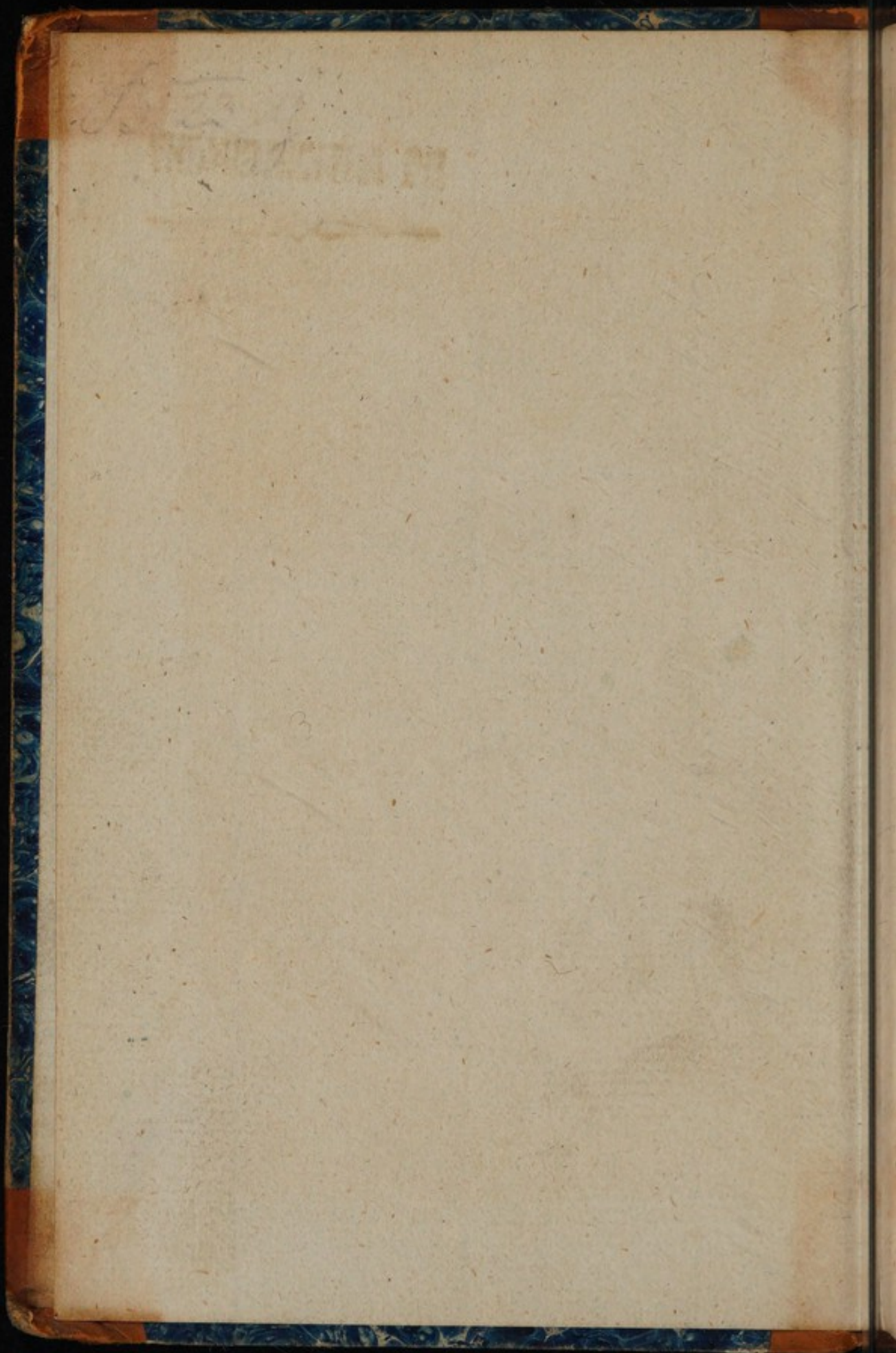
Z.3. KK

3415 A
A xxix. Ing

circa 1545.

DE ANTHON SIBONY

IATRAPOLOGIA

LIBER QVO MVLT A ADVERSVS
 barbaros medicos disputantur, collegijq; modus
 ostenditur. ac multæ quæstiones tam physi-
 cæ quam chirurgicæ discutiuntur.

IOAN. PHILIPPO INGRASSIA
 medico ac philosopho, in Neapolitano studio
 ordinarie publiceq; proficiente, authore.

EIVSDEM QVÆSTIO, QVÆ CAPI-
 tis uulneribus ac phrenitidi medicamēta cōueniant.

Collegij Soc Vn

Venna cat

in scriptis 1659

VIRTVTE DVCE

COMITE FORTVNA.

VENETIIS
 IOAN. GRYPHVS EXCVDEBAT.

CL. MARIVS ARETIVS PATRI
tius Syracusanus ad librum.

Ilber eos, securo tramite, ad undas:
Et fortunatos, protinus inde, locos.
Quod medici ferere probas, ratione medendo,
Et falsum, firmo dogmate, frangis opus.
Auctor adest praesto, diuina mente, Philippus,
Quem credo ingenio posse mouere polos.
Atq; Galenus erit pariter dux certus, & auctor,
Nomina sunt cuius saepe timenda sono.

SEBASTIANVS GRAS-
sulinus Siculus Libetanus Aucto-
ris Discipulus minimus.

Aurea Saturni cecinit si quisq; poeta
Tempora: quo nostra nomine digna canam?
Quid precor excelsi genuit tunc terra? Philippum
Nunc: uerum celebrat quem medicina patrem.

IOANNES FRAN

ciscus Brancaleo Ioanni Philipo

po ingrassiae philosopho ac

medico Consummatiss

mo. S. D.

Percurri utrunq; uolumen. Cum
refractariis & rabulis tam foelici-
ter certas, ut incesserint, hoc hausto
alexipharmaco, sint protinus ipsa cer-
uix, ac perinde conclamatae sortis ho-
mines ex semente illa Deucalionis or-
ti, ubiq; terrarum fugiendi, ualeant
illi perpetuum uale, ni conscientia dur-
cti resipuerint, & tibi insuper salu-
tare poculum porrigenti gratias ege-
rint. tu uero (quæ tua est modestia)
miserere eorum calamitatis, qui non
omnino obsunt, quantumuis oblatrent,
quoties tui similes ad scribendum sua

procacitate excitant. Cæterum di-
uino (ut opinor) cōsilio effectum est,
ut Stentores, thesitiæ, & thessali de-
sint nunquā. tu sagacissimæ naris uir,
quid dicere gestiam olfacito. digitum
ad fontē intēdimus. ne Homerus qui-
dem sine flagello. tu interim Ioui
flatori opima spolia dicato, nec desi-
nas certamen alterum longe præcla-
rius, perducere ad umbilicum. iam ui-
deo te cum antiquitate contulisse pes-
dem. O gloriosam pugnam, o sanctā
æmulationem, adserere, ē barbarorum
tyrannide medicinam, nobilissimam
physiologiæ partem, Consule poste-
ritati, barbaris sophistisq; fugatis,
pulcherrimum illud dicendi genus, iā
passim à doctissimis ē faucibus orci
ereptum, tuere. latiusq; propaga-
per Manardi præceptoris tui mas

nes, per fidem, pietatem, reliquas
q̃ uirtutes tuas, quibus non secus ac
lucidissimum sidus fulges, te adiuro,
ne desistas. nā si uires intenderis non
ambigo te talem huic pesti futurum
qualis hydræ fuit Hercules. Vale.

A iii

IOANNES PHILIPPVS IN=
 graſſias, Siculus, rachalbutēſis, Illuſtriſſimo, ex=
 cellētīſſimoq; domino, Don Ioāni de Vi=
 gintimiliis, yerachij candidiſſimo
 Marchioni, heroūq; Sciciliæ
 inſulæ corypheo, ſuoq;
 do mino, ac meccæ=
 nati ſalutem.

Rtum eſt (illuſtriſſi=
 me ſapientum tuta'ne)
 inter nos colloquium,
 dum peſſima, dira q; et
 (fauentibus ſuperis)
 haudquaquā reuerſu
 ra lithiaſi, calculoſo ue
 affectu laborabas, me=
 diciq; plures, & ego
 reliquis longe minor, illum curaturi aſſiſteremus: de
 infelici, acerboq;, ac dulcibus annis inſerto, ſpectabi=
 lis baronis Valguarneræ (uti cognomināt) letho: Quo
 niam tota, nedum Sicilia, ſed ſerē Italia nouum idip=
 ſum admiratur, accuſatos ſcilicet, atq; in quinq; iudi=
 cum genibus ſitos, ab eius genitrice Ptolemai, & me=
 dicos (quos phyſicos uulgo nuncupant) & chirurgos,
 extitiſſe. Dixeramq; tibi me, pro uiribus, noſtræq;
 ſcientiæ menſura, nedum hos doctiſſimos, ac ne un=
 quā labefactos (in huiusce affectus curatione) Pa

EPISTOLA

normitanos medicos (quos quidem ueluti præceptores, ac patres, nostrumq; præsertim Ioannem Baptistam de petra, cuius (me hercle) gratia provinciam hanc nostris humeris imposuimus, tueri obnoxius sum) clypeo, scuto'ue assumpto defensurum: Sed hæc quoq; & gladio, saxisq; ingentibus utentem, innumeros aduersantium (thessaliq; præsertim) errores ostensurum: qui noscant, uel (si nolunt) pernoscere nihilominus queant, quātus Panormi ueritatis amor perpetim extiterit. per grauitatem enim (philosopho autem store) unuquisq; fert honore suo priuati: nec si aliena quis permulta tribuat, contentus erit, si sua sibi auferantur.

2. æconomico, ca. 2.

Ad hæc autem tu qui et iustitiam, & ueritatem, non minus quam teipsum, ingenti amore prosequeris, ita præcipiens hortatus es, ut tuis præceptis obtemperasse uolens, (omnis enim herus seruo monosyllabus) nedum disputare paratus extiterim, perinde ac omnibus Phebo clarius est: uerum etiam inter quàm primum carpente, bullatis nugulis, Calliphane: ipsum quod dicere paratus eram, & scribere, & cunctis tum amicis, tum discipulis, præcipueq; huiusce almi studij, lucubrantium uinculas nostras, nonnum iam in annis pressas, quotidianis fere cōuitiis, efflagitantibus, pro palare decreuerim. Eoq; magis cum nobis inaudentibus (anseris instar) iunior Thessalus aufugerit, uelut tamen argiuium clyppeum abstulisset, sine bello encomium cecinisse (actio nultu, perfricataq; fronte)

N V N C V P A T O R I A .

minime ipsum puduerit. Nulla igitur nobis ad disputandum, ac uoce, quod intendimus propalandum, occasione concessa, quia pedem sistere noluit, opella hæc, quæ nos dicere intendebamus, exprompserit.

Haudquaquam tamen popularis auræ studio (pro ut nonnulli fortassis temerarij machinantur) hæc aggre-
gredi tentauimus: At iustitiæ tantum, ac ueritatis, medicinæq; & medicorum amore perciti: Nec non ut nos metipsos insimul, nostro præsertim tyrocinio, Galenum pro uiribus æmulati, utilisima ratione, ad rem propositam exerceremus. Simul autem ab obliuionem senij (ut plato inquit) commentarios nobis reponeremus. Quippe multitudinis laus commodum nonnullis instrumentum uiuennibus aliquando est: eorumq; præcipue, quorum medicina ars factiua non est, sed uenatiua: Cuius pote finis haud sanitatis effectæ, conseruatæ uel possessio, sed rerum potius nummorumq; uenatio intenditur. Mortuis certe nihil prodest, sicut neq; uiuentium quibusdam. Nam qui uiuere in tranquillo optarunt, ac fructum ex philosophia ceperunt, & ijs (quæ curando corpori sufficiunt) sunt contenti: his utiq; impedimento non paruo est apud uulgum fama: ut quæ eos à rebus pulcherrimis, plus iusto transuersos, auferat. ueluti me quoq; non ignorant aliqui familiares mei, ab iis quæ sunt molesta, sic nonnunquam tædio affectum, ut bono interim spatio, ne tangere quidem librum possim: quo nil mihi profecto displicentius. Quum præcipue (haud scio qua ratione, ab ipsa

Tres cau-
sæ cur scri-
psit.

E P I S T O L A

usq; pueritia, mirifice siue inspiratus, siue furore percitus: siue quomodocunq; dixisse libet, & uulgi famam contempserim & ueritatis, scientiaeq; studio flagrauerim, nullam esse nec honestiorem nec diuiniorum possessionem ratus: ueluti etiam noster (quem sectamur) Galenus extitisse fatetur (si tamen licet me ueluti suam Mineruam comparari.) Nouit autem (si uera praedico) scrutator cordium Deus, norunt quoq; qui mecum quotidie sunt uersati. Adeo ut dulcem fertilemque Panormum dimittens, ubi longe maior amicorum, nummorumque, & uulgaris famae copia quotidie increscens succedebat, pullulabatque: exactiori tamen ueritatis indagandae, illiusque pressius exercendae studio: Ne quae tot aerumnis, lucubrationibusue, errabundus uariis casibus, uariisque rerum discriminibus occurrens, adeptus sum, obliuioni (ob temporis adacitatem, per facile mandari, ad huiusce almi studii celeberrimo consortium peruenire demum, discendi potius quam docendi gratia, contentus esse, ab illustrissimo excellentissimoque Neapolitani regni prorege adstrictus, admiserim. Illud animo, uulgo passimque celebre dictum, quotidie uolutans, alios uidelicet docendo, nosmet ipsos exquisitius erudire, nec non scientiam, artemque omnem laeta fronte distributam, ad sidera incrementum indies suscipere.

Quoniam uero inuidis obstrigilatoribus, atque etiam Galeno mastigibus obsistere libellus noster, in manibus eorum incidens nequibit, ni sibi tutorem quem

N V N C V P A T O R I A.

piam patrarit, patronumq; . Idcirco (pro scribentium
uulgato more) te illustrissime Princeps, huiusce opel
lae serenissimum tutānum eligimus . Tibi ergo has
(tanto licet uiro minime dignas) nostras lucubration
culas, omni sedulo, dicamus, tibi inscribimus, nuncupa
mus, atq; deuouemus. Quamobrem & omnibus ner
uis eas tueri nequaquā dedignaberis, ut auspiciis no
mineq; tuo fretæ caninos rabidosq; uiligatorum den
tes floccipendant, atq; persternant. Quis enim nedum
Themistocle, sed quouis alio longe tutior, hilari fron
te, dulciq; corde, ad hostium lares non accederet? mo
do tantum sibi patronum adeptus sit. Quem procul
dubio (si mortalibus diuina conferre licuerit) ueluti
Iubā Mauri, Gabirim Macedones, Solem Rhodii cū
Massagetis, Vranū Pœni, Faunū Latini, Quirinum
Romani, Sabum Sabini, Apollinem Delphi, Vulca
num Lemnij, Liberū Naxii, Iouē Cretenses, Belum
Babiloni, atq; alios alii quā plurimi suos, adeo uene
rati sunt, excolueruntq; , ut in deos reputarunt . Ita
& tui quidem subditi (quos innumeros quidē hares)
Siculiq; ferē omnes, intimo ex corde adaman, colunt,
atq; ad sydera meritissime extollunt.

Decreueram me hercle tuas disciplinas, inextima
biles uirtutes, gesta q; , ac mores, et succo plena uerba
in loquendo grauitatem, & copiam: quanta gratia,
quanta modestia, quantaq; rerum omnium peritia,
præter multorum opinionem præditus, incomparabi
liq; prudentia, illustri gloria, fœlicitate incredibili,

EPISTOLA

admirabili facundia, promptissimo ingenio, castissimāq; demum elocutione pollens, seueram in subditorum gubernatione diligentiam, & curiositatem, adiuncta nihilominus pauperum misericordia obserues in medium afferre, cunctisq; prouiribus explicasse: uenustissimam deniq; Regiaq; etiā stirpe nobilitatem, quotq; primatibus, ac maximis heroibus originem duxeris, enarrare certum fuerat. uestiganti uero uoluentiq; Opistographos, ac schedulas omnes, & demum praeceptores (hoc est libros) meos consulenti, Platonem Graece loquentem inueni, Μὴ μεγάλα λέγε, quod est, ne grandia loquaris: cuius dicti rationem deinceps ex alia graecorum parhemia percepimus: τὸ πρῶτον, ἢ τὸ ὕστατον? hoc est, Latine loquentibus, quid primum aut ultimum? Tanta enim esset laudum copia, immensitasq; ut perplexus haesitarim, unde potissimum exordirer, quidue primum agere debuerim. Ast haec quidem laudes, (prout mecum ipse uolutabam) si humanitus proferri queunt, excusandus profecto, eas omittens uenirem: nimis enim ingens per se uolamē exigerēt. Qua de re (perinde ac Aelius Spartianus inquit) enormior fuerit prologus quā fabula. Nec ipse me tanti existimo, qui omnes exquisite, atq; ad unguem, aceruare queā: Sed tuæ potius merita detraherem dignitati, fulgentissimoq; syderi umbram obijcerem: laudare enim frigide (ut aiunt) turpius est, quam acerbius uituperare. Sin uero (quod potius reputo, ac neminem latere autumo) humano

in phælo.
ne.

N V N C V P A T O R I A .

caractere perfici nequeunt: tot enim tantæq; sunt, ut
 nullius tantum ingenij torrens sit, quod possit non di-
 co exornare orando, sed ne explicare quidem loquen-
 do: fatuus hercle existimandus uenirem, id ipsum ten-
 tare audens, quod patrare hominis caput excelleret:
 ac ne musarum quidem parens unà (ut pars est) suis
 cum pegasidibus illustraret. Itaque cum nullum un-
 quam, aut tempus, aut cuiusq; ingenium, uel dicendi
 facultas parem orationem uel inuenire, uel proferre
 queat: satius esse duximus silere, quam tenuiter &
 parum cumulate ac digne loqui. Culpa igitur (ut ita
 dixerim) tua: qui adeo nobilitate, ingenioq; & scien-
 tia, uirtutibusq; ac demum omnibus animæ, sicuti &
 naturæ, ac fortunæ dotibus, quibus quidem nec ipse
 Momus aduersari posset, reliquis antecellis, ut tuas lau-
 des nisi tute consequi dicendo nemo possit. Tumes in-
 quam Socratico in speculo te ipsum exquisitè contem-
 plando. Id ipsum dumtaxat omisisse interim, subq; si-
 lentio preterisse nolimus: quod ex quatuor nobilita-
 tum generibus à philosophorum cætum præsupposi-
 tis: hoc quidem uulgo passimq; sanguine appellitato,
 hoc autem diuitijs, alio quinetiam uirtute, ultimoq; de-
 mum scientia, gubernandiq; peritia. Quibus quidem
 omnibus exquisitè, nulli iam inuidens, à Deo optimo ma-
 ximo dotatus es: sola tamen uirtutum doctrinarumq;
 auspicia, quæ (Galenii quoq; testimonio) nos ab ipso fe-
 re mortalitatis uinculo excipiunt, ut felicioris æui mu-
 nere potiri ualeamus tibi: semper, ab ipsisq; fere cre-

li. ad bonas
 artes exhor-
 tatorio, col-
 ligitur.

EPISTOLA

pundijs, electa fuisse. Caducas nanq; sensuum illecebras, quasi quidem primo cūctorum nobilitatis gradu sanguine inquam, ueteriq; famosorum progenie iubilantes, inconsulte prosequuntur prosternere

3. de consolatione philosophico profa & metro sexto.

(Boetium quoque solantis philosophiæ precepto) decreuisti. (ut enim inquit, omne humanum genus in terris simili surgit ab ortu.) adeo ut necum longe infimis quidem subditisq; uti unquā uera nobilitate, dignissimāq; seueritate libuerit.

Quemadmodum contra nonnulli ē quercubus nati, ac nescio ex qua (ut ita dicam) fumaria nobilitati uncula gloriati, tumentes iam & inflati, sibiq; placentes (uti Galenus inquit) cristam tollunt: adeo ut uel medicam, cuius usum floccipenderint, didicisse uerecundentur.

lib. ad bonas artes ex hortatorio. post princi.

Quā nihilominus diuinissimam artem illustrissima benignitas tua, ne dum plurimis lucubrationibus didicisse: uerum & opere nonnunquā, pro pauperculorū subditorum (quos uulgo uassallos nuncupant) salute: ubi fortassis medicorum inopia extiterit, Christi redemptoris exemplo, imitationeq; exercuisse dedignata non est. In his igitur sensuum oblectationibus (ue-

lib. ethico, 6.

luti philosophorum Prothogymnasiarches ait) cum pecoribus seruile uulgus, atq; inepti, nec non rudes, & pauca perpendētes homunculi, ac demum Sardanapali uitam diligentes communicant: non saltem hoc intel-

lib. ad bonas artes exhorta: ante medium.

ligentes (quemadmodum Galenus medicorum sydus edocuit) q. ista generis nobilitas, qua sola gloriatur, similis est publico singularum ciuitatum numismati,

N V N C V P A T O R I A .

quod apud eos quidem ualet, qui instituerunt, apud
 alios uero adulterinum habetur. Quamobrem si præ
 clarus (ut inquit Plato) thesaurus est, progenitorum
 uirtutes, præclarius tamen est huic opponere posse
 Stheneli dictum ab Homero relatū ἡμεῖς τοι πρετὲς
 πωρ μέγ' ἀμείνορες δὲ χόμεθα εἶναι, quod est, Latine
 loquendo. Nos quidem patribus longe meliores esse
 gloriamur: perinde ac de te ipso meritisime dici po=
 test: quem Atheniensis Timotheo feliciorum pernouimus,
 ut qui acceptam à patre gloriam, ne dum serua=
 ueris, sed multis quoq; auxeris uirtutibus. Nō minus
 fragilia fortunæ suffragia floccipendens, per uarios
 casus, per tot quoq; rerum discrimina, hierosolymam
 usq; precedentibus iam annis nauigasti: quo diuina=
 rum simul humanarumq; rerum, agnitio nulla te præ=
 tereat: fragilia inquam fortunæ suffragia: que maiori
 sapientes tædio, quam sensum oblectamenta (et si læ=
 titiam uulgus appellat) afficiunt. ac præsertim quo=
 ties puaritia (quam Auerroes irremediabilem pestē,
 philosophusq; incurabilem morbum appellant) infestus
 atq; irretitus miser homo sit. Qua nihilominus,
 perinde ac eius opposita quoq; prodigalitate destitu=
 ta illustrissima humanitas tua (mediocri tantum sedu=
 loq; comprobanda liberalitate selecta) perpetim exti=
 tit. Bonorum uero exteriorum fortuna ipsa princeps
 dominatrixq; (philosophorum omnium consensu) existi=
 tit: Quam profecto mulierem cæcam, super uolubili
 sphericaq; basi stantem, manibus uero clauum guber=

Iliados, 4.

de cuius Timothei
 felicitate uide:
 apud Ciceronem. l. de
 officiis. et. 3.
 de oratore.

4. ethico, 4.

in lib. de bona fortuna
 Aristote.
 lib. ad bonas artes exhorta. post princeps

EPISTOLA

8. ethicorū.
cap. 14.
2. libri de
consolatu
physic. pro
12. 2.

maculumve (Galenī quoq; sculptura) tenentem, dum neglectis artibus insequimur, sæpe felicem ac postea miserum (Aristotelis etiā dogmate) dixerimus. Quā obrem pro fortuna Boetium consolans philosophia, dixit: Si tua forent quæ amisisse conquereris, nullo modo perdidisses: honores, diuitiæ, cæterasq; id genus, mei sunt iuris, famulæ dominam cognoscūt, mecum ueniunt, meq; abeunte discedunt. Quot autē nedū priuati, sed illustrissimi quoq; uiri, quin Reges, Imperatores etiam, nouercente fortuna, prauas obscurasq; in sortes, ac deplorandas inciderint calamitates, uel experimentis adeo in dies comprobatum est, ut enarrare superuacaneum sit.

Horum itaq; nobilitatis graduū, sanguis inquam uulgo nuncupati, regiæq; tuæ progeniei à tot tantisq; illustrissimis heroibus oriundæ: Nec non diuitiarum, (quas tibi innumeras ferè à maioribus tuis ommissas tueri, augereq; pro liberis, omnipotēs Deus perpetuo dignetur) neglectis iam illecebris, generosissimoq; in animo, floccipensis, ut quæ aliorum potius industria laboreve pacta hæc sint: Eas duntaxat formosissimi adolescentis, hilarisq; et arcibus oculis formosissimo super cubo tesserave quattuor angulis nitente, astātis mercurij (Galeno teste) facultates, nobilitatesq; in intellectu, ceu nobilissima hominis parte locatas assequi, celebrareq; nec non indies perficere, totis ingenij uiribus, totoq; demum pectora enitendum, ab ipsis ferè incunabilis (quoad tamen tanto domino

libro. ad bonas artes exhorta. post princip.

EORVM QVÆ HOC OPVSCVLO CON-
tinentur index hic sit qui sequitur.

Fo. 1. Casus breuissime describitur. cuius ratione medici in iudicium uocati sint.

Fo. 2. Aduersorum primus error detegitur, minimum fuisse ictulum, liuore quodam testificantium. ut inde curantiū medicorum ignorantiam defectumq; mortis principium fuisse causarentur. Cuius occasione latius casus repetitur: ubi octo morborum affectuumve complicatorū uarias singillatim indicationes præseferentium complexio propalatur. ut hinc statim aduersorum ignauia elucescat, simplicem duntaxat morbum (confusionem. s.) eiusq; curationem contemplantium.

Fo. 6. Prima uulneris curatio medicatione ostenditur: ueris tum Hippocratis tum Galeni methodis innixa: polychresto multiplicisue usus medicamento, singulis indicantibus, curationemq; efflagitantibus morbis respondens.

Fo. 12. Secundus aduersorum error demonstratur, dicentiū ecchymoma solis discutientibus, aut concoquentibus, uel quomodolibet medicamentis absq; dissectione, absq; demum omni manutigio curari semper posse. quorum occasione ordo methodusq; plurium & oppositorum affectuū curandorum propalatur. triplex quoque in curandi ordine scopus manifestatur: urgentiæ inquam cæteris prior, sine quo non: et causæ. Multoq; interim aduersus impudentissimum hominem (quæ thessali nomine descripsimus) pernotantur. præter cæteros undecim cōtrarios medicos, obiter, ac per transennam hic narratos.

Fo. 25. Tertius opponentium mediorum error diluitur, leuibus perpetuo discutientibus, qualibet in confusione, atq; ecchymomate procedendum absq; methodo, impudenter determinantium. distinguendum nanq; est quibusnam leuibus, quibus uero fortibus, & quibus demum (impotentibus his) scalpellatione, uariisq; incisionibus, uel cucure

bitulis etiam, aut hirudinibus occurrendum.

Fo. 37. Quartus contrariorum medicorum error improbat-
tur: aneurisina (quod emborisina, seu matrem sanguinis
corrupte dicunt) ecchymomati confundentium. adeo ut
illi abnegatam incisionem, tametsi non semper, huic affe-
ctui perpetim, ob deprauatos antiquorum codices, corru-
ptasq; chimeras, interdican. quorum causa tum aneuris-
matis, tum ecchymosis definitio, nec non curatio demonstrat.

Fo. 48. Quintus eorundem error impugnatur, perpetuo &
quouis in morbi tempore, ab uniuersali totius corporis
euacuatione exordiendum, indistincte proferentium. qua
de re quattuor casus ostenduntur, ubi Topicis particulari-
busq; remediis ante uniuersalia necessario succurrendum:
præter quintum ubi sanguinis fluor uulneratum nuper
hominem infestat.

Fo. 56. Sextus aduersorum error destruitur hypericonis oleum
contusis in affectibus reprobantium. quorum causa huius
modi olei uires, eius inquam quo panormi utuntur exa-
minantur, simplicibus ipsum componentibus exquisite p-
pens oleo inquam, hyperico, Terminthina, uino, & cro-
co, quibus amussim perlibratis hypericini uirtus uniuersa
elucescit.

Fo. 80. Septimus opponentium error diluitur, in quouis con-
fusionis principio reperiencia reprobantium. ut qui con-
tusam duntaxat partem, factamq; ecchymosim considerant
ab iis solis iudicationes sumentes. cum tamen factarum ue-
nularum ratione, ipsiusq; exordientis phlegmonis, fluen-
tiumve humorum indicatione, adstringentia commisceri
debeant. Hac igitur occasione ex Græcis, Latinisq; & Arabi-
bus, repulsionem in confusionis initio statim fieri posse,
longo discursu, declaratur.

Fo. 94. Octauus aduersantium error detegitur, rosaceum à con-
tusis fugiendum esse reclamantium. Ratione cuius ab eis igno-
tum rosacei temperamentum, mixtionisq; modum, ac uires oste-
dimus. ut algidos calfacere, nec non exustos refrigerare li-

queat, cū hoc tamē refrigeratos lādere nōnūq; appareat
Fo. 104. Nonus eorūde error destruit̃ oui subtenuē, liquore
quouis in cōtuso loco reprobantiū. ut qui unum tantum
modo affectum perpendebant, eiusq; præsidiū tēperamen-
tum, uiresq; penitus ignotas habeant, aliorū quoq; admix-
torum medicamentorum usus minime perpendant. cuius
ratione multa de oui candido declarantur. Demūq; physi-
ci primum aduentum referimus. primūq; ipsius opus, san-
guinis inq; exemplo factam ex opposito secundum recti-
tudinē brachio missionem enarramus.

Fo. 122. Decimus aduersorum error improbatur, phleboto-
miam in contusis ab altoe delapsis subito factam repro-
bantium, tēpusq; .xxiii. horarum expectantium: deinceps
uero eius reuulsionis locus comprobatur, uictusq; ratio a
phisco præsinita, demūq; purgantis medicamēti neces-
sitas: illius uiribus & alterius, quo simpliciter atq; indiffe-
renter practicanes utuntur, interim prætactis, ostēditur
somnia quoq; ab assumpto statim pharmaco, inuitis qbus-
dam tyrannis medicis, & rationibus & experimentis ma-
gnopere commendatur.

Fo. 132. Destructo prius aduersorum errore, purgationē, im-
mediate sequēti die post phlebotomiā, condēnantiū. secū-
da deinceps, tertiāq; & quarta chirurgici operatio narra-
tūlcerisquartetas, ac subita demū ob uniuersi corporis ma-
litiā transmutatio demonstratur. quamobrem plures ac-
cessuntur medici, collegiūq; paratur.

Fo. 145. collegiū medicorum narratur: ubi factorum & faciē-
dorum ratio atq; ordo declaratur. adeo ut morborū di-
gnoscentorum, curandorumq; methodus, & collegiū or-
dinandi forma, pro medicinæ candidatis, nouisq; ad pra-
cticandū iam opus se accingentibus, ostendatur.

Fo. 181. Duodecimus aduersorum error diruitur exustionē
ab incisione carnis emortuæ in sphacelo factam turpiter
condēnantium. quamobrem tutioris cautelæ gratia, neces-
sariam esse comprobatur.

Fo. 184. Decimus tertius eorundem error extinguitur, caute
riorum numerum, ad urendam putridam partem deter-
minare uolentium. neque enim certo determinari nume-
ro possunt. Sed uario modo, diuersoq; (pro egrotantis par-
tis magnitudine, affectuq;, & uirtute) numero, administrā-
da fore ostenditur.

Fo. 190. Licet corrupte scriptus sit numerus, ut dicat {690} de-
cimus quartus eorundem error dissoluitur, sphacelatam
emortuamq; partem certo tempore dierumq; certo nume-
rum abscindendam urendamq; propalantium: tunc enim
ut incisionem uel exustionem faciendam esse, cum necessi-
tas urget, aliaq; præfidiorum genera minime contulerint:
manifestissime declarat.

Fo. 192. Decimus quintus aduersantium error deletur sidera-
tam partem in articulo abscindendam esse contendentiū.
falsum namq; id esse demonstratur. uerum id determinan-
dum est ad sanum. s. usq; incisione facta tutioris cautelæ
gratia deinceps circumstantes partes comburendum. De-
numq; medicos acerrime defendimus, etiam si ob ignorā-
tiam aliquando aberrauerint, nulla pœna quinimmo neq;
minima infamia dignos esse ostendimus: elationis auda-
ciorisq; aduersarii contra nostros insontes medicos pa-
normum disputandi gratia uenientis, turpissimam deniq;
fugam maximūq; dedecus uerissima historia propalantes:
sicq; primo libro colophonem imposuimus.

LIBRI. II. ELENCHOS.

Fo. 205. Continuatione cum præcedentibus facta, secundi li-
bri intentio (detrahendi excusatione præmissa) demon-
stratur.

Fo. 206. Primus aduersorum error increpatur, iunioribus
impudenter detrahentium. Cuius occasione quæstio exa-
minatur. an. s. iuuenis an uero senex peritior sit. uisq; om-
nibus ad doctrinam necessariis: cui plura illorum insunt,

ille proculdubio siue iunior, siue senior existat, præferendus, tametsi seruata paritate, senior modo ad ultimam non peruenit senectutem, tam ut doctior, quam ut expertior præponendus est.

¶ O. 229. Scds eorundē turpissimus error destruitur, circa corruptos terminos, cancrenam esthiomenum, & askachilum. quorum occasione, tum nominum, tum essentiae rationes declarantur. & an tres distinctæ species, uel gradus sint, quo etiam modo abinuicem differant, examinatur.

¶ O. 237. Tertius isdemq; maximus barbarorum ferē omniū nedum aduersorum error propalatur: græcorum esthiomenon, non modo Celsi, uerum & Auicennæ quoq; ac Razis etiam esthiomeno confundentium. qua ex re multorū pernicies succedere potuit. ultra deridendas (quas acersuant) nugas. Idcirco distincte singulorum intentiones elucidantur: tresq; interim herpetis species ostenduntur.

¶ O. 243. Quartus isdemq; communis nedum aduersantium error improbatur, adeo chirurgos a physicis distinguendum, ut neque hi illorum, neque illi horum opera exercere, neque contemplari debeant. Cuius rei causa, Medicorum originem, uariosq; abusus ostendimus. mutuum quoque physicæ passim nūcupatæ seu diæteticæ nec non pharmaceuticæ, atque chirurgiæ connexum, ut separari penitus nequeant. proprium tamen interim singulorum munus declarantes, & tonforum furta, & seplaseariorum audaciam, atq; fumariam chirurgorum nobilitatem increpamus. præter physicorum huiusce tempestatis omnino uituperandam inopiam.

¶ O. 259. Quintus atque cōmunis ē error improbatur circa proprium chirurgorum munus qui tumores ulceraq; curare ad ipsos pertinere, adeo profitentur, contenduntq; ut nostrum uelint lucrum omnino deprædari: quam ob causam quicquid, nostram diminuentes possessionem, uiolenter usurparint, ostendimus, uerum interea historiam nar-

antes, cuiusdam, librum secundum Galeni ad Glauconem chirurgicum esse proteruentes argumēta recitauimus: totius libri etiam primi, nedū secundi, & quatuordecim methodi medēdi uoluminū intētionē breuissime pcurrētes.

Fo. 279. Sextus aduersorum error deletur chirurgiam physicā subalternam esse dicētium. cuius occasione altior quæstio discutitur. an. s. medicina quæ ars est, & quidem factiua, quin resartiua, naturali philosophiæ uera subalternatione subiiciatur. nouamq; nostram opinionem propalamus: uerissime. s. subalternari: adueriantiu interim, præcipueq; Zimaræ obiecta diluentes.

Fo. 295. Ob grammaticulos quosdam, plures nostro in opusculo dictiones, uelut parum latinas, atq; a Ciceronis stylo alienas, reprobare fortassis intendentes, apologiam obiter adiunximus: notare interim uolentes consulto plures uel Ciceroni absurdas uoces omisisse. ut me non grammatices, aut linguæ latinæ professore: sed philosophiæ prius, nunc autem medicinæ lectorem, ac pro uiribus indagatorem existere intelligant: quamobrem non uocabulorū ornamentum, sed (si quæ tamen bona sit) ab illis indigitatā sententiam perlibrent.

Fo. 295. Septimus isq; uulgaris error, perfectissimū tam physicū q; chirurgū aliquando summis et encomiis (tamen si omnis disciplinæ expertem cognouerint) extollentiū destruitur. Qua occasione, a medicinæ fine initio assumpto, quæ medicis ad perfectionē necessaria sunt: resoluendo perquirimus: Galeni sermonē de const. art. med. dilatantes. Demumq; fo. 320. quonam pacto uerum sit medicū oportere fortunatū esse, & quomodo fortuna in medicinæ muneribus ualeat, obiter ostendimus.

Fo. 327. Octauus aduersorum error impugnatur, certum primi aduentus sphaceli tempus assignantium. haud. n. determinato dierum numero: Sed nunc statim, nunc uero tardius: pro uaria, tum morbi specie, tum ægrotantis temperatura, succisq; ac regimine superuenire plura p deinceps,

contra impudentissimum, omniumq; audacissimum thes-
salum, percurrimus.

Fo. 335. Nonus aduersorum error, coquentia (quæ putrefa-
cienria nominare cōsueuerunt) contusa in carne, ruditer
atq; indistincte reprobatiū, uel cōi oīum uoce improbat.

Fo. 337. Decimus atq; is turpissimus aduersantium error de-
ridetur, Casus resolutionem, priusquam operentur, in re
tam clarissima expectantium.

Fo. 339. Vndecimus ac is deridendus quoq; aduersorum er-
ror propalatur, occultam quandam proprietatē albo ouo-
rum liquori ascribentium: ut contusioni quæ fit in genu,
aut tibiis, contrarius omnino sit.

Fo. 340. Duodecimus aduersorū error: qui & omniū Auicennæ
monumenta persequentium cōmunis est, tres inq; influē-
tes spiritus, tresq; pariter defluentes uirtutes, a tribus prin-
cipiis ponetiū. Rōne quorū de spiritibus, innato inq; uno
duobusq; influentibus, deq; una dūtaxat influēte uniuerso
corpori facultate, q; plurima tetigimus. adeo ut tū Galeni,
tū ē Aristotelis mentem, de formatrice, generanteq; ē po-
testate, noua quadam insuetaq; adhuc semita, breui quo
potuimus modo, perstrinxerimus.

Fo. 376. Decimustertius oppositione qdē indignus error eo-
rū dē deridet: alterū. s. spiritū alterius uehiculū eē proferē-
tiū. Ibidem quoq; & .xiiii. isq; pariter turpissimus error
ōnditur, Auicennæ uerba præter propositū adducētium.

Fo. 377. ignauissimus numeroq; .xv. aduersorum error de-
mōstrat: Hippocratis aphoris. Auicennæ textū eē pferētiū.

Fo. 378. Eiusdē farinę error aduersantiū reprobat, nobiles
circa genu neruos ponetiū. ueluti & ultimus fo. 380. diluē-
dus accedit. Mortales in genu quoq; neruos existere dicē-
tiū: i nepteq; apostema inter coriū & pellē declaratiū. De-
mūq; fo. 382. cur tales effatu minime dignos aduersantes
medicos adduxerimus: cur etiam adeo sermonem protela-
rimus, apologiam, excusationemq; subiunximus. a qua tan-
dem iatropologia colophonem imposuimus.

Fo. 388. Ob innumeros medicamentum in uulneribus capitis quod purgandi uim haberet omnino, etiam si leniens sit, nedum exoluens, atque acre condemnantes, quaestio de hoc prolixè disputatur, obiterque interim de phreniticorum, ac pleuriticorum purgatione pertractatur. In quorum omnium examine, quæ bona fuerint deo optimo maximo: quæ autem falsa ineptæque, aures tuas offendentia, mihi attri-
buas

AD LECTOREM.

Priusquam iatrapologiam perlibraris, hæc errata, quæ sententiam uariare perturbareque possent, plura quidem ex manuscripti exemplaris obscuritate, quædam quoque typographorum incuria contingentia, corrigit. ubi prima litera significat folium: secunda uero linearum numerum.

Fo. 5. Linea. 14. in margine { libro. 2. de fracturis cõ. 16. } & statim { libro secundo de his quæ in medicatrina fiunt &c. }

Fo. 11. 12. { spleniisquæ infusis } in margine locus de his quæ in medicatrina fiunt libro. 2. tex. & com. 25. 12. 3. { at potius } in margine. 6. meth. cap. v. circa. mem. & capitu. ultim.

13. 19. in margine { 10. ethicorum. cap. 9. & 10. } & linea. 22.

{ primus antiquior &c. } ubi sub silentio minime prætereundum duximus, duodecim fuisse aduersantes medicos, qui iureiurando testimonium, contra infantes nostros, tum physicos, tum chirurgos adhibuerunt. Quorum omnium primus centenarius quidem erat, repuerascens iam, & innumera delirameta proferens. parœmiis autem, uel obscuris quibusdam metaphoris aduersarios (honestatis causa) circumscribere decreuimus: iuxta illud ouidii in aduersarium, quem ibin (proprium reticens nomen) appellauit.

Quapropter sic se ab insuetæ obscuritatis increpatione defendens, ait. Nunc quo battiades inimicum deuouet ibin:

hoc ego deuoueo teq̃ tuosq̃ modo. utq̃ ille historiis in-
uoluam carmina cæcis: Non soleam quanuis hoc genus
ipse sequi. Illius ambages imitatus in ibida sequar. oblitus
moris iudiciiq̃ mei. &c. Sicut ergo Callimachus in Apol-
loniũ Rhodium inuehit obscuris uidelicet historiis: Oui-
diusq̃ in hoste. ita etiam nos, ubi cuipiam detrahere (pro
medicorum defensione) intendimus: ne insolenter turpi-
terq̃ hominum uitia detegere uideamur: satis superq̃ fue-
rit crimina, quibus offendere conantur, eruere: hominesq̃
honesto quodã cortice (alias tñ fortassis friando) coope-
rire. 14. 22. {satiatus profecto} 17. 25. {scribatq̃} 20. 6. {curari
debet} 25. 17. {Sinusq̃ uacuadi} 29. 3. {petetibus} 33. 4. {&
corrosione} & li. 6 {ut Razis} & li. 9. {Abesina &c.} nostrũ
exemplar sic habebat {hasen, siue cum articulo alhasen ei
propriũ nomen est, corrupte licet a dictione abensina,
Auicenna nuncupetur} uir tamen uariis linguis ornatus,
exq̃siteq̃ doctus, Angelus caminius, & Ioannis Reuchli-
ni, & aliorũ plurium Hebraicæ nec non Arabicæ linguæ
peritorum testimonio, abensina propriũ Auicennæ no-
men extitisse comprobans, hoc pacto sermonem nostrum
correxerit: Nos uero cũ utriusq̃ tam. s. Hebraici, quam Ara-
bici idiomatis expertes simus: ex Bellunensi propiũ Aui-
cennæ nomen, illius quadam in epistola inuentum præ-
scripsimus: quod autem uerius sit, certe affirmare non au-
demus. Si uerum igitur Angelus scripsit illi: sin autem Bel-
lunensis, huic gratias (ut neminẽ sua laude defraudemus)
perpetim habeas. Eodem folio in margine Auicennæ lo-
cus. 3. 4. &c. p. cap. 2. lege {cap. 3.} & in fine: locus in marg.
{quæ expositio} est expositoris Arabicorũ nominum po-
nedus fo. 34. in. prin. ubi et lege {Natthæusq̃ Syluaticus}
haud enim idem est expositor quidam Arabicorũ nomi-
num, & Matthæus, licet hic eadem exposuerit.
35. 4. {uideturq̃ id ipsum} li. 8. {garriunt} 36. 6. {ut in ipsis
etiam &c.} 41. 21. {paulatim} 42. 4. Galeni locus est. i. de
pot. natural. cap. 17. in princ. ibidem li. 12. {ad receptacu-

lum} li. 24. {quare sanguis} 44. 19. {& ceu cantilenam} 45.
in principio marg. tr. 2. cap. 16. } 46. ante medium in mar.
iiii. qrti. tr. 2. cap. 16. 47. 3. {subdit} alterū superfluit. & in
mar. circa med. locus Aetii est li. 15. cap. 20. Aui autē. iiii.
parte Secundæ partis li. est practicæ tex. 16. 48. 9. {curatio-
nis indicat} 49. 14. materiam. & in marg. {i. perig. text. 22.
& statim. 22. Fen. 3. tr. 2. cap. 7. & in fine locus qui fo. 50. in
princ. ponitur hic intelligēdus est. f. iii. iiii. tr. i. cap. 3. post
med. fo. 53. in marg. locus Aetii. li. 14. cap. 29. & 30. secun-
dū Cornarii uero traductiōe. 30. & 31. 57. 16 {delicati} &
li. 19. {texant} 59. 17. {cornucopiave} 61. 19. in marg. iiii. me-
thodi cap. 5. {62. ii. {de bosco} & li. 45. {reseruando} 63. 7.
componentibus simplicibus} expungas coniunctiōe {q} 64. 23. {ponaturq} 65. 2. {iisdem. 70. 14 {igitur} & li. 18. {ad-
missam} & li. 21. {resoluens} 73. 13. {pusq} mouentia} 73. 9.
{firmanturq} 74. 10. {minori indigebat} & li. 21 {& resol-
uatur quod resoluitur, uel ut Bellunensis & c. {75. 25.} in-
unxeris} 76. i. {nec tria} 78. 24. {per halitum} 79. 4. {pro ip-
sa} & li. 15 {portiunculas} & in marg. Aetii locus. 96. lege.
69 secundum aliam literam. 70. 85. 15 {ni uel caput} 86. 14.
{admouendo} 88. 4. in marg. {secundum nostram exposi-
tionem} & li. 22. {aduersanter} 89. 8. {loco} & li. 11. {in om-
nibus præcedente} coniunctio superfluit. 92. 2. {ita uince-
rent ut alias obscurarent. Quæ profecto & c.} & li. 18. {abin-
uicem} 96. 14. {effugientes} 97. in medio marg. {ii. de gene.
& cor. lege. li. primo tex. 84. 98. 11. {confortatium & reso-
lutium} & li. 21 {ut Galeni uerbis utar} locus est {p. electo-
rum.} lege {elementorum cap. 8.} 99. 24. {frigefacere cōclu-
dunt} 102. 7 {frigiditatis} 104. 5 {glacitantium} 105. 19. {im-
pudenterissimi thessalici. 106. 27. {tunduntur enim} 107. 3.
{contundat} 108. 6. {ob eandem scopus animaduertēdus}
ob eandem scilicet potentiam & c. 110. 1. {Nostri au. em
& cetera.} In margine pauli locus notatur {libro. 7.

cap. 3. litera. o. iii. 8. {perpetuo} 112. 24. {eidem ulceri} 114.
 28. {coniungere} 115. 19. {sæpius} 116. 5. locus Galeni est
 quinto. meth. cap. 4. circa medium. 119. 11. {rationibus}
 122. circa principia marginis ubi dicit {quarta. ii. cap. 28}
 lege {iii. prini. cap. 18} 125. 14. {exurentis} 126. 22. in mar.
 {extremum habetur} lege {exemplum} 134. 7. {solutium}
 135. 12. {antiquo sene} 143. 15. {aderant equites} 144. 2.
 {exacerbatiove} 146. 8. {Andreas Iacobus} lege {Iacobus
 auignonus} supfluit {Andreas} 147. 8. {necessario interest}
 & linea. 9. {restituere} in margi. uersus {per totam metho-
 dū hæc duo instrumēta &c.} 151. 9. {adeo ut Auerroe &c.}
 160. 19. {biliofas} & 20. {æstro} 161. 18. {commode ualē-
 tes} 163. 8. {ocyus is} 164. 11. Celsi locum pondera. libr. 4.
 cap. 3. 171. 1. {ac per hoc} 172. 15. {uobiscū} 174. 25. {hirundi-
 nes} 175. 23. quanquam ex philumeno &c. 181. prima {om-
 ni die locus} 182. 22. integra deest li. qua absente tota sentē-
 tia destruitur. lege ergo sic {eam enim quæ medicamētis fit
 (de qua quidem prius meminerat) non eam quæ ignito
 uel ferro & cætera} 183. 3. {medicamenta} & linea 7. {hæc
 enim quæ adurunt} 184. 27. {ferrorum} 191. 6. {esthio me-
 non} 193. 9. {animalis morsu} locus uero in fine marginis
 est Celsi qui ponendus est fo. 194. in principio. 196. 27. {Ac
 præsertim pro ephebo & cætera. 198. 6. {ut philoso-
 phi} & in fine in margine locus est. ii. metaphysi. text.
 15. 204. 4. {ignominia} 210. 26. {efficimur} 211. 19.
 {antiquioresve} 217. 19. {de agrorum} 220. 10.
 {Etenim semine} 221. 3. {Exercitium} & 5. {ce-
 cinit} 222. 28. {eamque medicinam} 230. 27. {ero-
 sis enim ut aiunt & cætera} pone in margine {ut lan-
 francus. doc. 3. tr. 3. cap. 13.} 231. 25. {sumus hinc} 235.
 prima hos 242. 25. {ulcere nigro} 243. 25. {ad lyram asi-
 ni} 244. 5. {medelaram} 249. 16. {igitur minus} &
 linea. 24. {Nec aliter} 250. 9. {non empiricus} sæpe

inuenies {empericus} quæ proculdubio aures tuas dictio
 offendet. inde uero successit quoniam breuitatis causa. p.
 inciso scriptū saepe erat sic {empericus} 251.9. {aut orator
 eloqui} 252.8. {Abenxoaris} 253.5. {nō gemeret} & li. 11.
 {pro libito} & li. 14. {uel ægroti} 262.5. {hominem quem
 piā} 267.18. {inmoto} 270.7. {pertractantur} 272.27. {me-
 thodum docentem dicauerat} 273.12. {ni diminutū &c.} 275.20.
 {& in temperie} 376.14. {in qua morbi definitio-
 nem &c.} 277.24. {medicus petit} & li. 27. {tametsi} 278.
 17. {quorum causa morbus} 279.24. {condemnarimus} 280.2.
 {bilingues enim} 7.281.16. {materia subiectumve
 secundum &c.} & linea. 23. {enituntur} 282.27. {concenti-
 bus.} 283.2. {at quodammodo} 285.9. {seu res sensibiles} 287.6.
 {qua unum per se} 294.3. {perfectiove} & li. 13. {ha-
 beant} 296.ult. {sufficientes} 297.3. {nomen uacuum, ut Ga-
 leni uerbis utar} male ergo {tam uanum} & li. 23. {que una-
 cum morbo} 398.6. {per resolutionem} & lin. 17. {perno-
 scere} 299.5. {solutiove} & li. 25. {partibilibus} 301.15. {ui-
 talis. f.} & lin. 21. {hæc itaq;} & statim {ut uitæ} 302.8. {&
 nutrientium} & li. 24. {ni rerum &c.} 303.13. {indication-
 nes} & li. 17. {eam quæ secundum ætates &c.} 309.19. {cæ-
 terisq; non paucis} & li. 24. {Sicut stupidissimi} & 25. {thes-
 sali dementiam} 312.10. {præseruadi decedentes} 314.2.
 {totis uirib.} 325.2. {philosophi quoq; testimonio} ii. phy. 79. fo. 322. prima. {hominem} & li. 22. {apud eius quoq;} 326.24. {Quas ob res} 328.13. {deliria} 329.17. {proferre
 omnino nō debuerint} & li. 20. {At hoc maius &c.} & li. 25. {cum scriptore} 330.21. {secundo ac tertio} 331.23. {ephe-
 bus tamen existens} & lin. 27.28. {iuxta paroemiam a Gale-
 no quoque relata} 333.16. {clarusq; sit} 335.15. {neq; ula-
 lum esse} 336.14. {appellantur} & li. 22. {cuius ulceri} 339.7. {quod nō compete-
 bat} & li. 23. {reperire potuit} 340.4. {referens dameta} 341. in princ. {At nemy. quidem &c.} 342.13. {uti instrumento} nō {cui} li. 20. {perpetua forma} 343.6. {inuito licet monacho} locus uero Aui. in mar. est

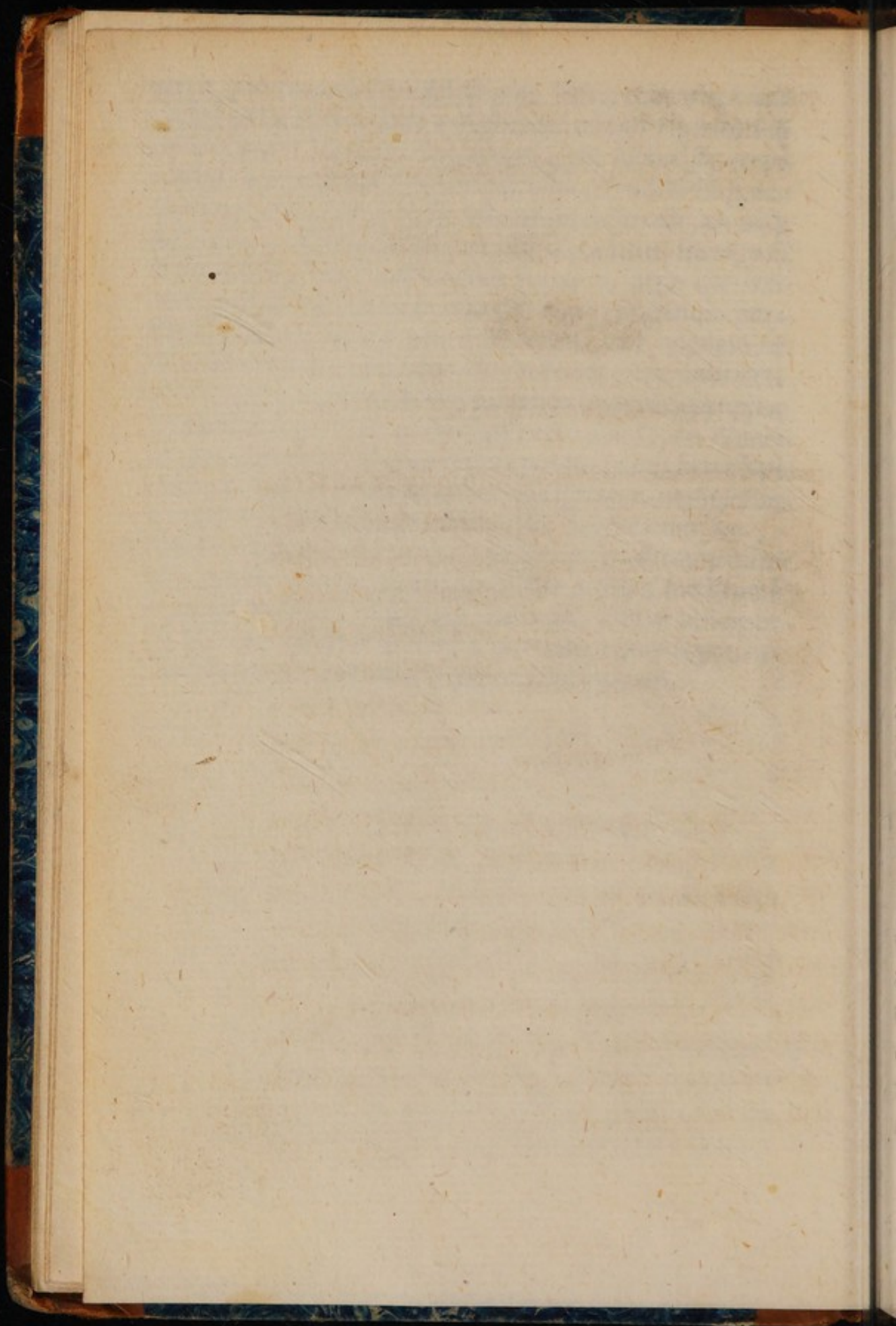
.i.iiii.tr.3.ca.i.& li.16. {isq̃ spiritus est de quo &c. quemq̃
calidum ni senis &c. duæ igitur dictiones desunt {est}&
{quemq̃}& li.20. {una cum ipso &c.}& li.22. {a corde con
tinuo deflueret} 346.2. {minime dedecet}& li.14. {substan
tiam nostram} 347.13. {calidum innatum} 349.15. {con
ducentem} 352.20. {de his duximus}.356.13. {uel inuito
alberto}& li.26. {deducto impediēte}.362.4. {iocinoris
autem opus} 366.21. {protogymnasiarcha} sic alias etiam
corrigito.& li.23. {quanuis hic &c.} 369.22. {interpositio
ne} 371.10. {tremor efficiatur noluit tamen &c.}& lin.15.
{porositates}& 27. {quæ temperamentum} 373.18. {absq̃
spirituum} 375.12. {sine spiritu etiam}& li.22. {perpenda
mus}& li.24. {spiritus autem à corpe &c.} 377.21. {tertius
e coelo} 378.2. {uideant quæso rideant quam & li.11. {ne
cesse est incidat}& li.20. {appellati}& li.22. {in extremo le
thi puncto} 379.6. {homuncio tamen}& li.ult. {cū hi ner
ui} 385.1. {prolongaui}. Fo.388. {protogymnasiarchæ}
389.25. {gētili fulginate} 395.6. {sensibilisq̃} 397.3. {peplii}
399.8. {eruditus} 402.7. {igitur li soluens} 402.20. {deiectas
uires} 406.25. {quod sit fortius} 407.27. {circa futuras}
409.ultimo. {purgari} 410.25. {purgationem} 417.12. {q̃ in
ipsa} 420.24. {perspiratu pristino} 421.4. {euadere necessum
sit} 422.5. {euin cui febris} 425.11. {soluens} 426.25. {uacua
tionem} 429.1. Deest integra linea. lege ergo sic. Nam me
dicamenta caput purgantia calefaciunt: calor. n. medica
menti, calori febris additus &c.}& li.25. {dyonis uerbo
utamur}. 430.3. {clufienses}& li.5. {quot nam breui}& li.
20. {mesuas usi sunt}& li.22. {myrteuin syrupum}& li.24.
{ad restringendum potius aliasq̃ intentiones &c.} 431.
17. {ostendes.}

Demum scias quæstionem de medicamento in capitis uul
neribus exhibendo in die sanctissimæ resurrectionis, an
no.1544. idibus aprilis a nobis expeditam: quamobrem
Christi resurrectionem contemplanti dodecastichon oc

currit. quo tamen Christū Diuina Patris potentia e cœ-
lo descendente (tanquam hominem intelligo) spiritumq̃
(ipsum deum subaudio) sua, propriaq̃ ui surrexisse certo
certius liquet. Hippolytū nihilominus, Tyndaridāq̃, nec
non leonis catulum, non sic sed arte surrectos esse, æsonēq̃
decrepitum iuuenem rursus euasisse ostenditur. sic ergo. s.
arte quadam (haud absolute dei potentia, surge dicentis
tolleq̃ grabatū tuū & ambula) medicamentum pura
gans hominem suscitāt penēq̃ ab inferis arte quadam ut
oportet exhibitum retrahit. Siue. n. leniat, siue lubricet,
aut comprimāt, uel uiolenter soluat (horum nāq̃ propina
re quodlibet fas est, huic. s. unū, illi uero aliud, pro diuer-
sa egrotātis natura) statim capitis uulnus leuius fieri cōspi-
cimus: indeq̃ ad salutē reuocari. lege igitur in uersu secun-
do spiritus ipse sua & in uersu. 9. sic deploratum &c.

¶ Si dicas artem potius medicamento: non medicamentum
arte trahere. Dico uerum utrunq̃ fore. artem. s. medicamē-
to, ut instrumento, idq̃ etiam arte regulatum, ac ubi opor-
tet decenter adhibitum, deploratos iam, a mortis pericu-
lo reuocans, in pristinam reducere salubritatem.

namque quod tunc Christus dicitur per se potestis e
in talibus etiam nonnullis inueniuntur scripturae
quodam deum subactis) sed proprie in iustis
scriptis dicitur. Hippolytus in hisce. Tunc dicitur
non solum catulus, non sic sed ante istos est, tunc
dicitur in iustis talis eussis ostendunt, sic ergo
ante quodam eand absolute dei potestis, tunc dicitur
etiam quodam eand & antipodis medicamentum per
quod inueniuntur talis per se ante quodam ut
oportet existant, tunc dicitur, tunc dicitur
ante quodam, vel aliter talis hominum ad propius
et quod talis est, talis non, illi non alius, pro diuers
is potestis nature illius caput inueniuntur non colli
citur, talis ad talis, tunc dicitur, tunc dicitur in talis
et talis per se, tunc dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur
et talis per se, tunc dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur
ante quodam, tunc dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur
to inueniuntur, tunc dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur
to dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur
to dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur, tunc dicitur

IOAN. PHILIPPI

INGRASSIÆ IATRAPOLOGIÆ,

LIBER PRIMVS.

CASVS.

IPPO MACHIA
quadam, hasticoq; lu-
do, inter illustrissimū
dominū Terrænouæ
Marchionem, ac spe-
ctabilem contrā baro-
nem Vulterani para-
tis, octauo Kalendas
quintiles, anno post

orbis redemptionem millesimo, quingentesimo,
trigesimosextimo: currentibusq; obuiam hinc inde
utrisq; armatum genu Marchionis inermem misera-
bilis baronis tibiam, ingenti equorum impetu, adeo
percusit: ut nedum illius contritio facta sit, sed repa-
tiens ferrum in semetipsum cederet, doloremq; ex
attritione immodicum illustrissimo etiam Marchio-
ni (perinde ac plurimis notum fuit) uix triduo dein-
ceps ablatum, induxerit.

Primus aduersantium medicorum error
de ictus magnitudine.

secunda i.
doc. 1.
cap. 4. in
prin.

4. meth.
cap. 3.

lib. de mor
borum causis
ult. & lib.
de constit. art.
med. cap. 6
& 4. meth.
cap. 1.
lib. cui titu
lus
κατ' ἰν
τρεῖον.
3. com. 31.
in prin.

Quamquam non deest polypus, anguillam captare cupiens, qui quidem minimum ictulum, quin ueluti frictum quendam, sculpturam uel felinam extitisse, etiam iureiurando comprobauit: adeo ut iuxta barbarorum medicorum principis, eiusque sequacium nomenclaturam, excoriatio (utpote cutanea existens) scarificatio uel, non contusio appellari debuisset. O caput uacuum cerebro, quo nam pacto fieri possibile est, ut duobus illustrium procerum equis impetuose ferociterque currentibus, armatum ferreum uel crus inermi occurrat, in semetipsum cadens, illud uero non friet, nedum letali attritione arietet, contundatur uel etiam si inuulnerabilis esset, magis quam Ceneus. Quauis igitur externarum causarum nullam, ad curationis indicationem conducere Galenus exprompsit, ad affectus tamen agnitionem summopere nonnunquam confert. Facta est ergo quæ à Græcis (Galeno teste) θλάσμα, uel θλάσις, aut ionice (prout Hippocrates locutus est) φλάσμα per φ, à Latinis uero contusio, uel collisio nuncupatur, ex uiolento ictu, grauique casu, subirruente extrinsecus uiolento, ualido, et duro corpore, (σάρκεθ θλάσμα, quod est carnis contusionem, Paulus appellat) quinimmo differentias à Galeno præscriptas obseruantibus, ἐν θλάσει, hoc est illisio uocabitur, cauitate quadam friatæ carnis

musculosa, quæ in tibia est, remanente, quanuis af=
 fluente deinceps humore, in immodicum tumorem
 2 uerxerit. Nec defuit in affecto loco ruptio, ῥήγμα
 3 Græci uocant, fortassisq; ὀστέον, idest ossis fra=
 ctura coniuncta fuit, nomine quidem omnibus ferè
 hominibus, qui Græce loqui norunt, trito: uel si ma=
 uis nomenclaturam medicis tantum Græcis (Galeno
 etiam referente) non plebi usucaptam, ὀστέον
 nominabis: q̄q̄ enim uolutæ ob uiolentiam, tibiæ, in=
 trinsecam ictus musculosaq; duntaxat partem pri=
 mitus offenderit, fieri tamen impossibile est, quin su=
 perficietenus, os ipsum, uel fractum, uel male contu=
 sum extitisset, tametsi nulla, ut quæ profunda non
 4 esset, apparuerit. Quam quidem cum ruptione
 contusionem secuta (ut par est) ἐκχύμωσις, siue ἐκχύ=
 μωμα, idest sanguinis in loco contuso collectio, quā
 exuccationem suggillationemue Latinorum nonnul=
 li appellant nominant enim sic Hippocrates, & alij
 multi medicorum (uti Galenus ait) circa cutem, affe=
 ctionem, cum tenuibus in ipsa uenis contusis, san=
 guis per contusa effunditur, non uno in loco acerua=
 tim, protinusq; in grumos coiens, qui hoc modo excre=
 tus est: sed postquam (ut ipsi appellant) καὶ διαπύδι=
 σιν, quod est Latine, per persultationem, effusio ip=
 sa facta est: contingitq; sanè aliquando, ubi ita coie=
 rit, temporis progressu liuescere, & denigrari, par=
 uis nimirum grumulis, ex disperso in multas cutis
 partes sanguine, coactis, scirrhoq; (ipsius etiam Ga=

6. methodi
 cap. 5. cir=
 ca princ.

2. de fractu
 ris. 16. & 3
 de his quæ
 in medicā
 na fiunt
 tex. 31.
 5. de cōpo=
 sitione me=
 dicamen=
 torum se=
 cundū loca
 in princ.

li. de tumo=
 ribus præ=
 ter naturā
 cap. 11.

4. meth. cir
ca princ.
li. 4. cap.
31. i prin.
lib. 14. ca.
70. i prin.
quarta 4.
trac. 2.
cap. 3. in
prin.

4. meth. in
princ.

Vt Paulus
quarti 31.

6. aphorif-
mor. 58.

4. de mor-
bis curan-
dis in fine.

leni testimonio) cum senibus acciderit, uicinus affe-
ctus est, propter atri terreniq; humoris exundan-
tiam: Plurimum uero (ipso met Galeno auctore) una
cum contusione ruptioneq; incidere consuevit. Quin
immo apud Paulum, Aetiumq;, omnino prouenit.
Quos quidem Princeps imitari conatus, simpliciter
quasiq; uniuersaliter ait, Quando accidit lacerto, ut cō-
tundatur, accidit ex hoc, inter partes eius, numerus
solutionis continuitatis plurimus, ex quo apostema-
tur. Quamuis autem Galenus plurimum aduenire
scripserit dicens, ἢ δ' ἐκ χύμωσις, ὥς τὰ πολλὰ μὲν
αὐτὰ τῶν θλασθῶσιν τε καὶ ῥαγῆναι γίνεται. quod
est, ecchymosis autem plurimū unā cum cōtusione ru-
ptioneq; incidit: illi uero necessario cōiungi affirmēt
dicentes. Τὰ ῥήματα σὺν ἐκχυμώσει μὲν γίνε-
ται πάντως, hoc est, ruptio cum ecchymosi prorsus
necessario ue accidit. haudquaquam tamen aduersos
ob id reputasse debuerimus: idem utrisq; dictionibus
apud medicos (tam his scilicet quæ necessario, q̄ quæ
plurimum magna ue ex parte quippiam contingere
indigint) ex Galeni quoque norma frequenter im-
portantibus. tametsi rem ipsam ex Galeno etiam ex-
actius uestigato, perpensoq; trutinātes, ruptis ecchy-
mosim omnino superuenire cōdiscemus, hæc nobis ali-
bi testante, διότι ὁ σὺν ἐκχυμώσει μὲν πάντως,
ἐνίοτε ὁ καὶ σὺν περὶ θλάσει τῆς ἐρῶ γήρας σαρ-
κὸς ἀποτελεῖται, διὰ τὸ πλείους ἰάσεις ἐνδεί-
ξεται. quod est, quoniam uero cum ecchymosi qui-

22 dem omnino, aliquando uero & cum contusione, cir-
 23 cum ipsam præruptam carnem cōsistunt, idcirco plu-
 24 res curationes indicabunt. Intelligendum quod eius-
 dem uoluminis initio prædixerat, hoc pacto, cum ec-
 chymosis ex alijs possit causis contingere, plurimū ta-
 men unā cum contusione ruptioneq; incidit: & pluri-
 mum ergo (Græce ὡς τὰ πολλὰ) super & ecchymo-
 sis cadit, non autem super ruptione uel contusione,
 quas necessario, quum adiunctæ sunt, consequitur.
 5 Præter ipsam uero uniuersam ecchymosin, sinus
 quidam in media contusione factus est, sanguine pro-
 tinus defluente, ac deinceps toto, eadem in parte, in
 unum grunnum cuncto refertus. Quem quidem affe-
 ctum (Galenī quoq; documento) θρόμβωσιν uocare
 6 possumus. In cuius quidem uniuersæ tusionis atque
 sinus uertice, oscillum ad apertum est, ob quod sinus
 nomen, Galenī documētis, Aetiiq; , ea ecchymomatis
 portio, non temere sibi uendicare potest. per illud au-
 tem, fractis iam, solutisq; uel effatu dignis uenis, plu-
 7 rima sanguinis copia manabat. Dolorq; tandē pro-
 pter hæc (ut ita dixerim) clamosus eū adeo uexabat
 cruciabatq; , ut eius uirium robur sensim succumbe-
 8 re uideatur. Cuius quidem doloris uehementia phle-
 gmon (ut par est) erysipelacea deinceps oborta est:
 Quum præcipue ab ictu (ne sibi à uulgaribus tan-
 quam pusillanimitate detraberetur) ad inceptum iam ha-
 starum ludum, ad finem usque, uel inuito corpore,
 præsertimq; crure, perdurans, constanti uiriliq; ani-
 mo reuersus sit.

li. 2. de fra-
 cturis tex.
 16.

li. de his q
 in medici-
 na fiūt, cō.
 27.
 lib. 14. cap.
 70. circa
 principia.

Accersitus itaq; chirurgorum Panormitanorū qui
dam, (cuius ferrum præ cæteris in igne positum
est) ipsi spectabili uiro nō minus obnoxius deditusq;
q̄ necessarius, familiarissimusq; amicus, (quanquam
ueluti Glyconē, Ptolemais in iudicium uocauit) adeo
ut infelicem uiuere uitam diu, charissimo suo Mecæ=
nate destitutus, noluerit: uerum ad manes quoque, iā
tertius agitur annus, ipsum uisurus accesserit. uiso
igitur exacteq; perpenso huiuscemodi nefando casu,
coepit statim tota Minerva, quæ uel ipse met experi
mēto uiderit, uel à peritorum aliquo perceperit, libra
re: incumbibat enim quotidie literis, studebatq; pro
uiribus experimenta rationibus comprobare, (et si
Latinas literas non perfecte calleret) nanq; ubi Mar
te suo quid excudere nequibat, ad literatos uiros si=
ne pudore accedebat, non ut hi, qui nihil se ignorare
putantes, consortium omne gymnasticum nouercali
quodam odio prosequuntur: et pluries ad nos etiam
(quemadmodum Panormitanis ferè omnibus notissi
mum est) peruenerat, si quid nostro in gymnasiolo
boni reperiri quiuerit, reportaturus. Naturali igi=
tur rationi, iudicioq;, & eorum experimento, quæ si
bi præ manibus sæpiusculè occurrunt, innixus: eo
quidem modo in curando se habuit, ac si omnia uni=
co intuitu perpendisset, quæ à Galeno medicinæ lu=
cerna, cæterisq; antiquioribus, recentioribus ue reli=

Et a posteris reperiuntur. Itaque ab eo, quod uehementius egrotum infestabat (doloris inq̄ sedatione, simulq̄; ecchymomatis, sinusq̄; uacuatione) exordiens: Sinum ipsum, parte inferiori, ex Galeni (quod alii quoq̄; deinceps, Paulus inq̄, Aetius, ac Princeps, ceteriq̄; obseruant) documento, dissecuit. Cui enim non est (prout idem testatur) huic ipsi moliamur effluxum oportet. Cumq̄; duplex eius ratio sit aliàs uide licet tota cavitata defecta, aliàs in fundo tantum aperta, hulceris quidem magnitudo, lociq̄; ob neruos uenasq̄; ac tendones effatu dignos, momentanei profunditatem, in fundo potius aperire, quàm totam ex æquo cavitatem disseccare induxerunt: idq̄; non temere, sed quò sanguinis compositi coaceruatiq̄; grumi distraherentur: qui quidem dolorem ita angentem, tum ipsa intemperie, tum uehementi extensione gignebant. Quamobrem dissectione iam in fundo peracta, grumisq̄; à leniter cōprimente manu expulsis eiectisq̄; adeo mirificus ille dolor extemplo comminutus est, ac si deus ipse optimus maximus diuinam manum imposuerit. In eo igitur loco, ubi scalpellatio facta est: cum non parua (quam saphenam uocant) uena subiecta fuerit (talarem alii nuncupant) ramiq̄; apophysesue, iuxta suum principium existentes effatu digni plures, à contusionis impetu confracti, diuulsiq̄; necessario fuerint: sanguinis copia paulatim defluebat. Qua quidē inspecta chirurgus, dimisit prius aliquantulum effluxum: prout Celsi normā ab Hip

2. ad Glau
conem. 9.
4. lib. c. 48
14 cap. 54
4. fen. 4.
tr. i. cap. 3
& 3. iiii. tr.
i. cap. 29. i
prin.
3. de mor-
bis curadis
cap. ult.
uersus finē

lib. 5. cap.
26. sec. 19.
li. de uulne
ribus hulce
ribus q;
post princi
pia.

Vbi supra
4. methodi
6. uersus fi
nem.
4. fen. 4.
et. i. cap. 3
circa prin.

pocrate præscriptam perlegimus, quoties parū san-
guinis, pro modo uulneris fluxit, eum mature sup-
primere non oportebit, sed pati fluere, dum tutum
erit (præsertimq; si uulnus in tibia sit, dicebat Hip-
pocrates) adeo ut si parum fluxisse uidebitur, mitti
quoque ex brachio debeat: utique si corpus iuuenile,
& robustum, & exercitatum est, multoq; magis si
id uulnus ebrietas præcescit. Huic autem spectabili
uiro, eo præsertim die, ciborum multitudo potuumq;
non defuit: priusquam enim ad ludum accessisset, con-
uiuium uarijs innumerisq;, prout assiduus eius mos
fuerat, escarum generibus fulcitum, decoratumq;
pluribus patritijs equitibusq; parauit. Qui quidem
omnes, præcipueq; ipse, qui ob corporis magnitudi-
nem, uentriculiq; robur, πολυφάγος heluoq; iam
erat, tubercinantes, pro uniuerſa uentriculorum ca-
pacitate ingurgitarunt. Fluente igitur, miſθόue iā
ex uena sanguine, tum hulcus ipsum, tum quæ circū-
posita loca sunt, phlegmone minus, (tum Hippocra-
tis, tum Galeni testimonio) tentabuntur. id quod, pro
barbaris quoque, ab eorum principe comprobatum
uidemus, dicente: & fortasse sanguinis effluxus, quā-
titate moderata, uulneribus confert, prohibetq; apo-
stema, obstructionem, atque febrem. Et propter hoc
oportet ut adiuuetur cursus sanguinis, quando abbre-
uiatur. Quamobrem moderato iam defluxu (pro in-
tegro medici iudicio) expleto, donec omnes grumi san-
guinis ad sinum collecti, item quæ circa totum contu-

sum locum erat ecchymosis iam discussa, secundum maiorem sui portionem, apparerent: liuore, qui ob cōgelationem prius inductus fuerat. (frigida nanque contusam tibiam ipsemet spectabilis uir, sponte, contra Hippocratis, Galeniq; methodos, quamprimum ab ictu madefecerat, sibi ipsi, ueluti pyrausta, mortem accersens,) penitus ferè ad rubedinem phlegmonicam reuerso: fluorem denique ipsum cohibere, suppressereq; certum est, ne à reseratis fractisq; iam uenis cruor superflue egrediens conuulsionem, quam profecto letalem protulit antiquus senex, induceret. Aut sanguine in cavitatem, unde globosum extraxerat, destillante: quas quærebat, tum phlegmonis repulsio, tum remanentis ecchymomatis digestio, contusæq; simul carnis concoctio impedirentur. Nec ausus est tamen exactius repellentia, ualidaq; adstringentia aperto loco admouere. Quæ enim huiusce extant farinæ, nocumentum iuuamento maius, attritæ carnis, atque ecchymomatis ratione inducerent, ueluti deinceps ostendemus: eoq; magis, quia reuellens uniuersalis euacuatio, nondum facta fuerat, ratione inferius recitanda. Imposuit ergo implicitum in lōgitudinem linamentum, quod uulgus ellychnion uocat, Græci uero medici (prout ex Celso iam Pauloq; percipimus) λιμνίσκον appellant, emmoto multiplicisq; usus medicamento (quod πολύχρηστον Galenus nuncupat) præmadidum inspersumq;: Hypericino scilicet oliuo tepente, cum hylceribus quidem, ma-

5. aphorismorum 17, 18
82 20.
6. meth, 3.

5. aphorismorum 2. 82
3. firmatq;
quarti 4.
tr. 2. ca. 16.
in fine.

Lib. 7. cap.
28. lib. 6.
cap. 34.

Primo de
compositio
ne med. se-
cundum ge-
nera 2. 82
3. 82 sæpe.

5. aphorif-
morum 18.
20. & 6.
meth 3. an
te medium

ximeq; ubi nerui discooperti sint, aduersissimum
(Hippocrate, Galenoq; autoribus) existat, id quod
actu frigidum admouetur: cui quidem oleo albuginis
oui pars tertia admista fuerat, ac rosacei medietas,
adieceto paucolinospermatis, altheaq; seminis, et cha-
mæmeli puluere, cum hordei lentiumq; farina: Ita ut
uniuersum antidotum, unguinis liquidi speciem assu-
mens, albugineæ, oleaceæq; uisciditatis ratione, fra-
ctarum uenarum quadantenus glutinatum euadat, 1
ac per hoc defluxui quodammodo resistat: Rosacei 2
uero et Hypericini, lentiumq; uirtute, corroborans: 3
tum Rosacei, lentiumq; tum albuginis tempera- 4
mento phlegmonis initio aduersetur. præter hæc au-
tem, quod iam effusum est ecchymomatis residuum,
hypericini, pollinisq; et hordeaceæ farinæ potentias
discutiens: quod quidem hypericonis oleum, prout enu-
cleabitur, cum rosaceo pulueribusq; concoquendæ
contusæ carnis idoneam potestatem habent: sunt ue-
ro hæc omnia, cum per se, tum unam in substantiam
composita, ad sedandum dolorem, (ueluti post hæc
singula ppendetur) satis superq; idonea. Id inq; poly-
chresto antidotum admouit, prius tamē subcalenti em- 7
bregmate, fotuq; ex chamæmeli, rosarū rubearū, ebi-
sci, lētiū, ac linospermatis, et absinthii, in arnoglossæ
aqua, meriq; dulcioris æquilibrio, necnon aceti por-
tiuncula, decocto (απόζεμα græci dicunt) peracto,
ut inductam à frigida congelationem abstraheret, do-
loremq; ulterius mitigando pergeret. Super contuso

uero loco, ubi nerui, neruosarumq; partium attritio quoque facta est, cataplasma imposuit fabacea ex farina cum oxymelite confectum. Est enim id (Galenus etiam teste) salutare medicamentum, atque ab athletis non semel expertum: Contritam uero, sinuiq; adiacentem cutim dimittere (Galenus etiam documento) decreuit. Circumstantes autem minimeq; contusas carnes, & rosacei olei, & aquae (quam à rosis etiam sublimatorio instrumento recentiores extrahunt) æquipo pondio, cum aceti semuncia, adiecto bolo armenico, ad summum leuorem, pollinis instar, redacto, insperfit, splenisq; infusis madefecit. Atque id ipsum, ut repulsionem cum adstrictione facta, humorum defluxus prohibeatur. Duas enim esse functionum medici primas differentias, medicorum summus Galenus edocuit: aut enim eos, qui nunc urgent, affectus his quæ molitur curat: aut eos qui non sunt, fieri prohibet: quum sit bonus medicus ueluti bonus nauclerus (eiusdem sententia) futuram præuidens tempestatem. Quas ob res eo pacto ligaculum, circumducto splenio, peregit: ut contuso loco molliter adstricto, ne dolorē incitet, membrum enim (ut Hippocratis, Galeniq; illius assclæ, methodis perpetim pro uiribus innixus, barbarorum princeps ait, quando apostematur, (et iam ipse phlegmonem, erysipelasq; inter apostemata connumerat) nō suffert ligaturam, nisi æqualem lenem uel, nedum uehementiam compressionis, circumpositas tamen partes pressius exactiusq; coegerit: præsertim

6. methodi
3. uersus finem.

lib. 3. de fra-
cturis cō.
43.

4. methodi
3. circa finem.

1. prædictio
nū cō. 4. in
fine.

li. de his q
in medici-
na sūt t. x.
& cō. 27.
quarta 4.
tr. 2. ca. 3.
uersus finē.

ibidem,

6. meth. c.
ultimo
circa me-
dium,3. meth. 7.
post mediū,

superiores, sursumuersus procedendo processione
 plurima, iuxta ipsiusmet sui Principis decretum, ne
 effundatur ad ipsam contusam partem aliquid: ut po-
 tius (Galenī etiam dogmate) humorum defluxus euite-
 tur. Contentus uero unica duntaxat in fundo facta
 dissectione fuit: quoniam satis superq; expurgatum
 per illam sinum, ecchymosim'ue, (quoad fieri factione
 prima potuerit) sibi ipsi uisum est. Relinquitur uero
 id ipsum (ueluti & reliqua cuncta particularia) medi-
 ci astantis iudicio: cum neque calamo scribi, neque lin-
 gua proferri possit certa rei quantitas. Sed ne deter-
 minare quidem contra quis poterit, qui non uiderit.
 Dicentibus etiam empiricis, Galenoq; in hoc eos, ue-
 luti & pluribus in alijs, contra amethodum Thessa-
 lum, comprobante: ipsum medicum qui sæpe ægrum
 reuisit, quàm eum qui non uiderit, commodius curatu-
 rum: ex quo & in parœmia dicitur, Oculis magis
 quàm auribus fidem adhibendam esse.

Secundus aduersantium medicorum error
 de ecchymomatis scalpellatione.

2. simplici-
um medica-
mētorū 13.
uersus finē,

Verum ut quæ dicta iam sunt, clarius eluce-
 scant, comprobenturq; : altius idem repetendum
 est. Quum nihil sit, quod non audeant medico-
 rum iuniorum quidam (prout Galenī quoque pro-
 phetatio fuit) quos adeo inuenire est, ceu torpedi-
 nem irretierint, stupidos, ut ne ubi audierint quidem

ueritatem, assequi possint. at sambucam citius caloni aptaueris alto: horumq; præcipue Thessalum, à carceribus ad metam, medicos errasse propalantem. Perfricta igitur fronte, in primis pandeletiam proferre sententiam decreuerunt, dicentes: scalpellationem, incisionem uel, initio curationis factam (hinc enim exorsi sunt, ut uerè à carceribus inchoasse dicatur) nocuam omnino, uerisq; medicorum canonibus aduersam fuisse: attraxisseq; magis quàm discussserit. Quis autem hic est becceselenus, qui aduersus ipsum etiam Solem loquatur? Neminem mehercle existimassem, qui quidem si homo sit, nedum medicus, in tantam posset fatuitatem peruenire. Qui homo sit, inquàm, rarum enim est (perinde ac apud Comicum, uel Galeno referente, dicitur) ut qui homo, sit homo. Nam agrestem, belluinum, amentem, rusticum, non secundum hominis naturam esse putantes: ad integros in ea natura & consummatos nomen transferimus. Maxime enim homo est (Philosopho etiam auctore) qui secundum mentem est homo, hicq; dijs amicissimus est. Talia igitur promentes non homines (nisi æquiuocè) cum Auerroe nuncupabimus. Quorum quidem primos antiquior q̃ Chaos, & Saturnia tempora, Nānacus hæc testatus est: Quoties cuius corporis parti, (eius barbarie omissa) cōtusio acciderit, adeo ut sanguinis cōcretio, lociq; ob hæc nigredo facta sit, scalpel lari minime gentiū debet: quoniā (audi rationem) sanguis ibi in globum collectus existit. Qua de re po-

1. de diebus
decretoriis
cap. nono
uersus finē.

11. ethicorū
cap. nono.
& 10.
in proœ-
mio. 1. et. 8.
physicorū.

2. œcono-
micorū . 3

tius resoluentibus utendum . Additq; (id quod peius est) tam medicos, quàm medicorum canones ita præcipere: quinimmo (et hoc pessimum) ita eum ab ipso tirocinio, praxi, factione uel, obseruasse ait, ut nūquā scilicet scalpellatio incisio uel in eo casu cōplacuerit. O uiuum cadauer: si octoginta annos hoc in canone callum duxisti, (centenarius nanq; ob maius supplicium, hæc ipsa proferens eras) quot nam ad Iouis cœnā, Pœonijs tuis manibus, misisti? supplicium inquā, quia maximum (cum Vlyssæ ac philosopho) arbitramur, si malus dum esset quispiam, immortalitatem nancisceretur, uel diutissime etiam uiueret. Admirandum profecto, et hominis ignauiam, et proditionem: rustici. n. more ex eiusdem ore calidum frigidumq; efflare, ac dulce et amarum emanasse pernouimus. quin altera nōnunquam manu, sitientibus nobis aquā ostendere, altera uero ignem contra nos afferre aduertimus. Sed quid est quod tantopere admiremur? nonne ab ipso lare et demens, et delirus extitit? adeo ut se medicorum principem (quemadmodum fama est) nedum uocari præceperit, sed in sepulchro quoq; antiquioris Thessali modo inscripserit. Satis profecto ac tutius fuisset (id quod prius agebat) raderet: oportet. n. remum ducere, qui didicit: quoniam cōmode apteq; minime possumus rudentes, et remos cum armis literis uel commutare. Commune igitur dictum uerum est, Qui lusus non nouit legem, absteat. Nec tamen solus hic in foueam cecidit: etenim

non parua est cæcorum congeries. Secundus ergo ille adstipulās is est, qui quidem à patria cognomen assumens, eiusdem chirurgorum primus, & nomine & autoritate inscribitur: tum quia apud Cumanos est, tum etiam quia nunc temporis adeo fortunatam uidemus stultitiam, ut dormientis rete per seipsum trahat. Hic itaque sectionem omnino uitandam censeset, ni membrum gangrænæ principium iam iā inierit. Huius autem uerba (ueluti quædam simia) transcripsit ηγεκώζηλος, qui credens (dum nomini proprio confidit) se sapientiæ abyssum existere, à Psyllorum genere ophiuchorum cognominatus, non secus quàm igni admota castanea, & turget, & tandem crepitat. Hos uero deinceps quartus sequitur caudatus simius, antiphrastice cognomen assumens: cuius quidem insania garrulitasq; adeo à terræ etiam penetralibus ad sidera indies adolescit, ut neque lingua proferri, neque calamo scribi queat. Quintus iterum eiusdem patriæ testis à libertate denominatus. Acceditq; sextus alterius urbis diaconus: cuius quidem uerba postèrius cribranda dimittimus. Est autem & septimus huius ciuis pirata, non nisi abscessum principiis scalpellationem admittens, siue calida siue frigida sit eorum materies. Post quem octauus alloquitur uexillarius Gorgias (hoc ipso enim ordine talium scripta perlegimus) fissuram penitus fugiendam præciens, ni congesta sanies eo in loco existat. Nonus autem, baculus est in angulo perma-

1. methodi
ca. 9. post
prin.

nēs: cui decimus adhæret Vallengis: undecimusq; cū 10
his Archytas Tarētinus. Atque duodecimus de errā 11
tium numero (ueluti & cognomine sic dicitur) exi= 12
stens. Tot autem uitiis, præter ea quæ obiter iam
prætacta sunt, cunctorum uerba scatent: ut mihi in
mētē, cum nostro medicorum duce, ueniat illud stul
ti ad cribrum, neganti inuenire se quid eius obturet
aut non obturet. quid enim? primum ex ipsis dicas,
aut quid omittas? Quippe omnia refutare, quæ per=
peram sunt dicta, longum sit. At in his (quæ præta=
ctæ iam, omissæq; plures sunt) singulis diruendis
nugis, uel os uel manū deturpare, hominis esset nedū
futilis, sed alieno ingenio Minervæq; audacter ac te
merarie, quasi solus cuncta perspiceret, nequaquam
confidentis. Cuius enim erudito (ad quem sermo no
ster dirigitur) quin medicinæ quoque candidatis ele=
etro pellucidiora euadent horum errata, deliria ue
(ut aptius loquamur) nuncupanda. In eo duntaxat
quadantenus insistendum decreuimus, quod impuden
tissimus deridendusq; nouus Thessalus exprompsit:
ab ouo scilicet medicos errasse. Quæ ratione (quan=
quàm aliàs parum assueti improbos ignauosq; acer=
be taxare) ob medicorum tamen Panormitanorum, ac
totius deniq; medicinæ contumeliam, hæc scribere
conati fuimus. Quid rudis eurybatizans Thessale,
quæ bona sunt calumniari tentas? ut multitudini pla
ceas, ac Ptolomai, quin potius crumenæ? cum liceret
tibi in ueritatis contemplatione excellere, si diligens
esses,

esses, ac ueritatis amator. Quid ita ruditatis audito
rum patrocínio abuteris, ad insontium medicorum
blasphemiam? dialecticos enim potius, ac scientes qui
uerum falsumq; discernere sunt periti: qui consequēs
ac repugnans distinguere, qui demonstrandi metho=
dum à pueris sunt meditati: sapientes quoque, & me=
dicos, & philosophos, cæterosq; cuiusuis dogmatis
peritos (prout semper à me petitum est) iudices in
confessum introducito. His ergo sedētibus aude quip=
piam nostros insontes doctissimosq; medicos accusa=
re. His pronuntiaturis aggredere, barbara tua uoce
rabidaq; contra eosdem illud primum differere, falsò
maleq; omnia & præcepisse, & manibus fecisse.
Optem utiq; et Hippocratē et Galenū, aut si mauis
barbarorum quoq; Principē, et eorum qui hos sectan=
tur quēlibet iudicem eligas. horū hercle nemo, quæ fa=
cta est, curationem (prout uidebitur) dānauit: quos tu
mihi nec legisse unquam uideris, nec si legisti, intel=
lexisse: certē si intellexisti, iudicare de his minimē gē=
tium potuisse. Fert autem hic, insigni sua audacia, sa=
pientissimus Theſſalus sententiam: nec sapientum
medicorum expectat. et palmam sibi tribuit, dum om=
neis se uicisse gloriatur: sed semetipso duntaxat liti=
gatore, seipso agonotheta, seipso iudice. Agedum igi=
tur Theſſalo hymnos omneis cantent, scribanq; fu=
gientis uictoriæ carmina: Tum publicum orbis thea=
trum constituatur: acceditoq; aliquis, qui canat eum
ueluti uictorem totius medicorum generis (physi=
b

corum scilicet uulgò nūcupatorum, chirurgorumq; coronatum. Sed quis tanti spiritus poeta existet, qui hæc canat? quis dabitur Homerus, qui hexametro tono hanc recentioris rabidiq; Thessali uictoriam celebret? aut quis Lyricus, qui ueluti Pindarus altè in dithyrambis tonet, quiq; sicut olim Bacchi, ita nunc morosophi Thessali præconium efferat? An potius nullum requirimus? sed eos qui iambos scribunt, Archilochum aliquem, aut Hipponactem, aut ex tragica scena quempiam, qui sic hominem compellet,

Ut Euripi
des in tra-
gœdia Ore
ste post
principia.

Μέν' ὦ παλαίπρωρ' ἀρέμας σοῖς ἐν δαμνίοις,
Ὀρᾶς γὰρ ἔξ' ὧν ὧν δοκεῖς σάφ' εἰδέναι. quod est.

Quiesce dum miserrime in stratis tuis: Nanque haud uides, quæ te putas nosse probe. Orestis mihi somnium uis aq; narras scelestissime hominum Thessale. Quale nam id theatrum est, in quo tu medicos uinces? qui iudices erunt? qui nam tibi præmia proponent, alas pedibus tali sermone adiungenti, Ω. φοῖβ' ἀποκτείνουσί μ' αἰ κυνώπιδοι. quod est, o phæbe interficiunt me caninam faciem habentes. Quis uerò te histrionem, dementemq; , dementior ipse reputandus animo unquam interficere concipiet? uerum ne sermo noster, ultra quàm par sit, procedat, ac ueluti equus effrenis (ut Galeni uerbis utar) reflexionis oblitus, battologissando expatietur: ad incisionem duodecim deridendis testibus reprobatam accedamus. Inquit ergo simius caudatus: quem quidem prædictorum nonnulli consequuntur, antiquo Seni,

„ Galenoq; innixus. Hulus omne exiccare postulat,
 „ præter id quod ex contusione factum est. carnem nan
 „ que contusam putrefieri necessum est, ac tandem sup
 „ purari. A concoquentibus igitur duntaxat putrefa
 „ cientibusq; medicamentis, caliditatem scilicet cum hu
 „ miditate inducentibus, exordiendum erat: nequaquã
 uerò ab ecchymomatis incisione. Galeni uerò (quem
 penitus se affecutos esse opinati sunt) methodum ame
 thodæ bellæ neglexerunt, dum ait: Semper pro affe
 ctu numero, etiam medendi indicationes respōdere.
 habent enim singuli morbi propriam figuram, suæq;
 actionis indicant auxilia: totq; sunt medendi ratio
 nes, quot sunt morborum idæ. Simples ergo mor
 bos à compositis, ex Galeno etiam, discernere oportet:
 cum simplici simplex, composito non simplex cu
 ratio competat, hi uero simplicem tantummodò affe
 ctum considerarunt, minimè aduertentes ex octo iam
 (ueluti præscriptum est) affectibus compositum mor
 bum, uel contrarias inuicem plurimis indicationes po
 stulantibus. In quibus quidem (Galeni, horumq; prin
 cipis sententia) triplex tibi propositus est finis: unus
 profectò, ueluti à causis sumptus eius quod futurum
 est. Alter ut quod rationem obtinet eius sine quo
 non. Tertius eius quod ueluti accelerantium, & urgē
 tium nominatur. Ergo si ad duos priores respexeris,
 ordinem sanationis inuenies: ueluti si phlegmone, &
 cauitas, & hulus, & sordes simul in eadem particu
 la constiterint: primum phlegmonem secundo loco

Lib. de hul
 ceribus.
 4. meth.
 cap. 5.

4. meth.
 ult. uersus
 finem.

Secundi
 de Crisib.
 c. 9. in fin.
 Primi de
 rōne uict.
 in morb.
 acut. cōm.
 43. post
 mediū.
 Secundi
 meth. 6. in
 princip. &
 quarti eius
 dem 1. cir
 ca princip.
 Quatti me
 th. 1. post
 princip. &
 li. 3. sæpe.
 3. meth. c.
 9. & septi
 mi 12. quar
 ta 1. ca. ult.

sordem, tertio cavitatem esse sanandam : Et quarto
 hylcus. In iam dictis ergo, tū ordo, tum agēdorum in
 uentio ex his sumitur. Tertius uerò propositus me=
 dendi finis, is est, qui ad id quod uehementius urget,
 attendit. Nam affectus unde primū maximeq; immi=
 net homini periculū, hic primus curare debet. Quin=
 immo talis est hic urgentium finis: ut interim, non
 primum modo, uerum etiam solum curemus, alium af=
 fectum insanabilem relinquentes: uelut ubi luxatio
 cum hylcere, in aliquo maiorum articulorum, incide=
 rit. Interdum uerò (quod maius est) & alium affe=
 ctum nos ipsi inducimus: uelut in nervi tendonisq;
 puncti curatione ostenditur, uel uasorum cuiusquam
 sanguinis profusione. Quauis alterius nonnunquā
 affectus curationem penitus postergare non debeat=
 mus. Quas ob res si octo, uel saltem (omisso apagma=
 te, utpote quod inesse chirurgi minime conspexisse
 aiunt) septem ibi affectus erant. Ecchymoma, Sinus,
 thrombosis ue primi (sic enim ab initio uocauimus eā
 ecchymosis portionem, cavitatem ue in rupta parte
 factam: Ad quam quidem, ueluti ad foueam, sanguis
 in grumos totus coalescens, coaceruatus est: Galeno
 præsertim dicente, Hippocratem aliosq; multos me=
 dicorum, eam nominasse uel ecchymosim, uel ecchymo=
 ma, ubi potius (ut ipsi uocant) per diapedesin hoc est
 persultationem, sanguis effunditur, non uno in loco
 aceruatim protinusq; in grumos coiens, hylceris ue=
 rò uel contusi cavitatem aliquando sinum appellan=

Ut 1. apho=
 rismorum
 16. quinti
 16. 10. me=
 tho. primo
 circa me=
 dium & 1.
 ad Glauco.
 14. ante me=
 dium.

g. de com=
 positione
 med. secun=
 dū loca in
 princ.

te)ubi uidelicet affecta pars alicubi aperta est, ut qui
 continetur humor, excernatur. Quouis autem nomi-
 ne appelles licet: Galeno ipso infinities diuini Plato-
 nis monumentum attestante, circa nominum placita
 quàm minimè immorandum, modò rerum differentias
 obseruemus, obseruatasq; intelligamus. Assidue nan-
 que in animo habeas oportet, quemadmodum ab ipso
 quoque didicimus, studendum esse nominibus tantum,
 quantum ad illustriorem significationem eorum quæ
 dicimus, ex illis iuuari possis. Reliquum uerò tem-
 pus superuacuum existimabis, ad studium meliorum
 rerum reponens. In circumstantibus autem, cõtusisq;
 3 iam partibus ecchymosis nomen conseruabimus. Ter-
 tius uerò affectus, à quo indicatio sumpta fuit, ur-
 gentissimus dolor est, ab ijs iam prænaratis affecti-
 bus, cum propter intemperiem, tum propter extensio-
 nem, & humore affatim replente, & spiritu flatuo-
 so factam, inductus. A uulnere quoque, & contusio-
 ne (uti Galenus ait) distorsione, & obstructione per-
 citus. Quippe qui, licet symptoma morbos insequens
 sit, uehementior tamen existens, ac periculosissimus
 (prout dicitur) morbi rationem (ut actionem primo
 & perse lædens) subit: ad se curandi intentionem re-
 4 uocans. Itemq; quartus effatu dignus, erysipela-
 cea phlegmon erat, propter dolorem præ cæteris ad-
 5 uocata. Quintus quoque ipsius attritæ carnis ru-
 ptio. Ac sextus, oscillum per quod sanguinis co-
 7 pia fluebat. Demumq; septimus, hunc ipsum con-

5. meth. pri-
 mo post
 prin. & 6.
 in fine, & c.
 x. circa pri-
 & 6. primo
 & 2. ad
 Glauconē
 9. & sæpe
 ut xi. meth.
 cap. 12. uer-
 sus finē &
 sapissime
 alibi
 2. prognosti-
 corū com-
 36.

13. [meth.
 dist. 2. cap.
 3. circa
 princ. cum
 2. ad Glau-
 post prin.

10. meth.
cap. 10. in
princip.

3. meth.
cap. 9.

3. ar. med.
tex. 69. ter
tū meth.
4. ante me
dū. 13. eius
dem dist. 2
cap. 2. &
dist. 1. ca. 3
quinti eius
dem 4. 5. a-
phor. 23. in
fine & 66.
uersus finē
4. de ratioe
uic. acu. 27

tusum considerandum occurrebat. Vnius ergo morbi curationem inuenisse (Galeno etiam autore) in procliui est. Et si non ratione interdum, usu tamen haud difficile est. ubi uerò connexi duo tresue sunt, praesertim qui maximè contraria inter se auxilia requirant: fieri nequit ut experientia, quod agendum sit inueniatur: immo nec facile ratione. Siquidem & substantiam cuiusque affectus ad unguem nouisse oportet, & propriam curationis indicationem à quoque affectu cepisse, praeterea quem primum omnium, aut magis, quem rursus minus, aut secundo, tertioue loco curare conueniat. Eò igitur difficilior curatio fiet, quò plures morbi eandem partem affligent. Ad Galeni ergo medicorum Phœbi praesidium, ad tres duntaxat scopos (lucidioris doctrinae gratia) cuncta reducens, conuertamur: Triplicem extemplo (ueluti praedictum est) finem, causae inquam, eius sine quo non, ac demum eius quod ueluti accelerantium & urgentium nominatur, in memoriam reuocantes. Tertio igitur medendi fine proposito, à doloris urgentissimi sedatione omnino exordiendum erat. hic enim (nisi mitigetur) & fluxionem (Galeni, quem Paulus, barbarorumque princeps sectati sunt, testimonio) aduocat, phlegmonemque adauget, ac ipsam uirtutem prostermit, ita ut propter dolorem saepius aegri sine pulsu reddantur: animique deliquia incurrant: & nullo pacto queant moueri. Membra nanque spiritalia ab aeris prohibet attractione, aut spiritus disturbat ope-

23 rationem(ut Princeps ait)facitq; eum interfectum,
 23 aut frequentem, & omnino non secundum naturalem
 23 cursum. Membrisq; prius iam calefactis, extremam
 23 denique frigiditatem inducit, propter illud quod re=
 23 soluit, & fugat de spiritu & uita. Atque alibi scri=
 23 psit(ut suomet principe barbaros semper confunda=
 23 mus)omnis quidem dolor qui fit fortior, interficit:
 23 quoniam ex eo in primis accidit frigiditas corporis
 23 & tremor, postea fit pulsus paruus, deinde destrui=
 23 tur, postea moritur. Constat autem(inquit medicorū
 lucerna)primam esse adhibendam curam, ut ei quod
 uires resoluit, occurratur. Quoniam uerò hunc do=
 lorem ecchymoma sinusq; gignit: primo igitur medē
 di fine perpēso, à causis uidelicet sumpto, pro dolo=
 ris simul sedatione, ab ecchymomatis sinusq; remo=
 tionē incipiendum: ut hac cōiuncta causa ablata, unā
 dolor ipse auferatur. Cum præcipue (ne secundum
 quoque medendi finem floccipendamus) absq; horum
 curatione, consequētes alij affectus curari nequeant.
 Nec enim possibile est phlegmonis primordio reper=
 cutientibus opponere: ueluti nec rupta adstringere,
 adglutinareq; , ni conglobatus sanguis auferatur.
 Nanque in exactiorem compactioremq; grumum col=
 lectus, uehementiorem induceret cruciatum. Quem=
 admodum nec contusum huius concoquere possumus
 ea grumosi sanguinis congerie quālibet suppuratio=
 nem interrumpente. corrumpent enim, cariemq; po=
 tius afferrent, quæ concoquendi ui prædita sunt(na=

paulus 48
 53. in prin.
 4. primi c.
 30. & secū
 da 1. doc. 2.
 sum. 2. c. 22
 & doc. 3.
 sum. 1. c. 16
 Secunda 2
 ubi supra.
 Quarta 1.
 cap. 30. cir
 ca princ.

7. me th. c.
 12. post me.

3. artis
med. tex.
67. de auer
rūcat. de
concoctiōe
autem s.
simpliciū
v. 8. & 8.

4. meth. ul
timo uersus
finem.
4. primi
cap. 30.

tura, ab exundanti, superuacaneoq; sanguine strangulata) quàm suppurent. Dolor quoque fluxiones aduocans, cum phlegmonis præcautionem, quam repellendo perficimus, tum ruptorum solutorumue coalitionem, contritæq; carnis suppurationem, perturbat. Eoq; magis, quo uirtutem fortius deijcit. Ab hac enim coadiuuantibus medicamentis (Galeno præceptore) & auerruncationem, & concoquendi opus fieri necessum est. Qua quidem exoleta uel repugnante, omnia cassa & uana sunt. Ab huius itaque sinus ecchymosisq; uacuatione, quo excrucians dolor decrementum suscipiat (totum nanque simul auferri, reliquis adhuc dolorosis etiam urgentibus morbis, impossibile est) exordium ubique gentium fuit, nostro medicorum Imperatore sic ueluti lege quapiam præcipiente. Sanè ecchymosis omnis euacuationem pro remedio curationis indicat. Triplex enim cum sit dolorem sedandi (Principis etiam testimonio) scopus, uacuatione inquam, digerentibusue medicamentis temperamentum mutantibus, solutaue unientibus, atque stupefacientibus demum, narcoticisue: Ea quæ stuporem inducunt, sensumq; obtundunt pernecantue (per initia præsertim) interdicens, ac ueluti uitæ hominum rebellia, exprobranda penitus fuerint. Reliquum est igitur ut discutientibus anodynis ecchymoma digeramus, uel scarificatione potius celerem compleamus euacuationem. corporis nanque uniuersalis euacuatio, neque

ecchymosis curationem, ac per hoc neque doloris eue-
stigio requisitam mitigationem egisset. Quo nam ue-
ro duorum calle, aptius procedendum fuerit, astantis
medici iudicio remittendum proculdubio est. Etenim
uel in summo residens ecchymoma est, uel in profun-
dam penetrans. Idq; bifariam perpēdemus: aut enim
talis est ipsius plenitudo, ut discutientibus digerere
speremus: Tuncq; digestio proculdubio eligenda ma-
gis est. Aut uerò, ob ipsius cum congeriem, tum etiā
in grumum compositionem, neutiquam iudicamus
discutiendam, quinimmo gangrænæ periculum immi-
neat, ni scalpellando, cucurbitulisq; etiam (si opus nō
nunquam fuerit) attrahendo, quamprimum euacue-
mus. (quemadmodum in miserando casu, quē prae ma-
nibus habemus, extitisse, cuilibet uel inexperto, ne-
dum inerudito, uisum esset.) Tumq; ab ecchymoma-
tis simusq; uacuandi incisione exordiendum omnino
fuerit: quo dissipata quidem, abscedentiaq; sibi inui-
cem protinus adhæreant. Temperamentum uerò ad
melius permutari, absque horum uacuatione, impossi-
bile esse, ex iamiam præscriptis liquere arbitramur.

Tertius aduersantium medicorum error, quòd perpe-
tuo in contusis leuibus duntaxat digerentibus
procedendum.

Quamquam non desunt moriones, incensaq; uiri
di lauro clamosiores, quorum quidam uel hypericonis

Quarta 4.
tr.2. cap. 3
post princ.

oleum condemnant, utpote excedente calore acrimoniae (prout erronee crediderunt) fulcitum. hi namque nedum digestionem curandum potius fuisse testantur, uerum quoque & leuioribus imbecillimisq; discutientibus molliter incedendum: suo barbarorum principi adhaesisse opinantes, loco ab ipsis adducto, sic scribenti: Medicinae sanguinem mortuum dissoluentes sunt, sicut farina hordei, & hyssopus humida, caeteraq; id genus confecta cum aqua: Et forte est sicut calamentum montanum cum saulich: Et proprium cum in capite cadit. Ad summum uero id cui mollicatiua inest potentia, calore cum tenui, resolvente resolutione subtili, atque exiccatiua exiccatione subtili. Nam ea quae sunt uehementis & resolutionis, & exiccationis, in sua impressione festinant. Quare (praeter id quod in eis ex uehementi resolutione do-

Tertia 4.
tr.1. cap. 3
uersus finem
3. art. med.
tex. 69.

lor contingit, Principis etiam eiusdem, ac Galemi testimonio) dissoluunt tenue, & retinent spissum. Cum exiccatione sua, cum qua iterum meatuum obstructionem faciunt. Id ipsum quoque alias praescriptum legisse gloriatur his uerbis: ueruntamen oportet ut eius resolutio non sit multae siccitati coniuncta, ne quod tenue est dissoluatur, quod uero spissum crassumue existit, in lapidem conuertatur. Propter quod experimentator quoque Razes ante ipsum exprompserat, studendum esse ut sanguinem iuxta corium adhaerentem emollientibus medicinis discutiamus, atq; his modice siccioribus, ita ut non sit in eis punctio mor-

14. cont. c.
3. litera o
uersus finem

sus'ue, nec excitatio, (quæ quidem acrioribus medica-
 mentis inesse solent) in corpore præsertim natura
 humido. Id enim (ueluti huius spectabilis corpus po-
 sterius examinandum erat) minori indiget exiccatio-
 ne (Galeno etiam Principeq; autoribus) quemadmo-
 dum siccus maiori. Et ne inuidus appaream, hæc di-
 cta à medicorum quoque fonte, transcripta ostendam
 sic testante, sane ecchymosis omnis uacuationem, pro
 remedio, curationis indicat. Quare calfacientibus
 huic, & modice siccantibus medicamentis est opus:
 quippe quæ uehementer siccant, digerunt illa quidem
 in principio euidentius, quàm quæ sunt imbecilla: cæ-
 terum nonnihil ipsius uitij scirrhusum, difficileq; cu-
 ratu relinquunt. Quæ ergo humectant calfaciuntq;
 pharmaca: præterea hæc quæ omnes iam græce uoca-
 re χαλαστικὰ idest, relaxantia solent: atque ex his
 quæcunque ad siccus paulò uergunt: nec tamen ad
 huc clarè manifesteq; contrahentia, quæ συντακτικὰ
 græce uocant. hæc omnium sunt ecchymomatum re-
 media. Nec dimittendus est, Galeni simia, Paulus: Ne-
 que illius etiam assecla Amidenus, succurrendum esse
 dicentes ecchymomati medicaminibus mediocriter calo-
 rificis: Cuius utiq; classis habetur διὰ τῶν αἰγέρων,
 idest è nigris populis acopon, & quæcunque uiribus
 huic, naturaq; respondent. Quorum me hercle uiro-
 rum hæc ipsa contra nos adducentium segnitiam, ac
 tepiditatem non admirari nequeo (nolo in re tam cla-
 ra imperitiam nuncupare) non legentium amplius

4. meth. c.
 ult. y sus fi.

4. lib. cap.
 31. in prin.
 li. 14. c. 70

fortasse, propter candelæ subitam à culice pyrausta ue factam (prout mihi nonnunquam studenti contigit) extinctionem: aut quia somno uinoq; fuerunt sepulti, præter hos enim exacte suffusos, neminem latet huiusce rei determinatio, ex templo ab ipsomet Principe adscita: ut à suo (cui duntaxat innituntur) autore exordiar. Subdit enim, Et hæc fortasse mensura excusat sollicitudinem in eo, cuius continuum soluitur prope cutem, neq; profundum apparet. Interdū nāq; (cū tale est) ex calida dulciq; aqua solūmodo factis embrochis, infusionibus ue (quemadmodum prius innuerat) discutitur. Subdit uerò statim cōtrā: Qd si non fuerit ita, sed fuerint solutiones multæ, & profundæ, ac summersæ, & longinquæ ab eo quod apparet: tunc illud (hoc est materiam id genus leuibus medicamentis ad cutem trahi) non speratur, uel (ut litera Bellunensis habet) propter illud non obedit. Quapropter necessarium est administrare attrahentia cum fortitudine. Quam quidem sententiam de alfasch quoque sermocinans, prædixerat (ueluti deinceps enucleabimus) id quod ab experto inter Barbaros Raze prædictum est, sic scribente. Quoties ipse sanguis remotus fuerit à superficie corporis, medicinæ fortiores esse debent, uehementioris acuitatis, & incisionis: atq; (ut summatim dicam) medicamenta fortioris actus esse debent iuxta profunditatem loci, cui sanguis adhærēs fuerit. Quare morbo tali modo existenti uentosa erit utilis, quoniam ipsa uiolentia qua

quarta 4.
er. 2. cap. 3.

Quarta 1.
cap. 28.

14. contin.
cap. 3. lite
ra o. uersus
finem.

dam attrahit, & crudelitate. Atque idipsum à Paulo prius, Aetioq; scriptum est ita proferentibus. Oportet autem rupturis corporis in profunditatem patentibus, maiore acrimonia, acutiq; , medicamenta adhibere. Vtilis autem hoc malo afflictis fuerit, cucurbitulae usus. Vterq; autem, Paulus. s. atq; Aetius, cumq; his etiam Razes ex medicinae fonte Galeno transcripserunt, sic testante. In ruptis autem, quae $\rho\eta\gamma\mu\alpha\tau\alpha$ Græci uocant, plures indicationes in idē concurrunt: siquidem & quæ à positura capitur rectē ad examē uenit. Nam propterea quod & in profundo corporis sunt, & latent, idcirco diuersam curationem ab ijs quæ apparent, postulabunt. Quoniam uero cū ecchymosi quidem omnino, aliquando uero & cum contusione circum ipsam præruptam carnem consistunt: Idcirco plures curationes indicabunt: semper enim pro affectuum numero, etiam medendi indicationes respondent. Ac docebitur quidem, ubi de phlegmone differemus, locupletius quod ualentiora medicamenta requirant quæcunque in profundis partibus laborant, quæ in summo corpore sunt affecta. Rationemq; huius, (quam alibi etiam expressit) enarrans, ait: Nunc id saltē arbitror patere, quod solui necessum est præsidiorum quæ foris applicantur uim: ubi quod ab his iuuandum est, in profundo latet. Quare intendere hanc eatenus oportebit, quatenus per transitum ad profundum est remittenda. Curandum ergo est (uti post pauca subdit) ut ruptis quæ in profundo hærent

li. 4. ca. 31
li. 14. c. 70.

4. meth. ul
ti. uersus fi
nem,

13. meth.
dist. 3. cap.
13. 3. art.
med. 43.
49.
69. 70. de
const. art.
med. ca. 17.
& saepe.
3. artis me
dē. t. 43
70. lib. de
const. art.
med. cap.
17. uersus
finē, & 13.
meth. dist.
3. cap. 13.
13. meth.
dist. 3. cap.
13.

corpore, hæc tum uires magis habeant intentas, tum ipsa magis acria, magisq; dissipantia, incidentiave sint: tum (ut semel dicam) tanto efficaciora, quanto magis à cute ad profunda ecchymosis recesit. In talibus sanè nec cucurbitulæ usus sit inutilis, idest instrumentum ad uiolentum attractum à medicis excogitatum. quod nobile auxilium aliquando, strenuumve nuncupauit. Hanc uerò ne dum modicis, sed nec acribus medicamentis, per halitum faciendam digestionem, chirurgus tentauit: ob ipsius scilicet contusionis ruptionisq; magnitudinem. periculum nanque gangrænæ superstabat, si ad euacuandam ecchymosim moraretur. Quum præcipue non speretur (uti Princeps ait) eius resolutio per poros, utpote cum ab exterius constringente, tū ab iteranea phlegmone, apostemateve constrictos. Adde quòd doloris uehementia, uirtus adeo prostrata fuisset, ut diem prius obierit, quam pars aliqua digeratur: dolore præsertim continuo fluxum aduocante. Sola igitur incisione, hacq; non sufficiente, cucurbitularum admotione, (si celerem omniq; mora postposita ecchymomatis uacuationem, atq; cruciatus mitigationem uestigarit) procedendum procul dubio fuerat. Nec enim à minoribus inchoandum, ubi iam imminens periculum instat: ueluti à Galeno derisus Erasistratus in eruptione sanguinis è pulmone agebat. Id autem quo dilucidius perpendatur, exactius nostro cum medicinæ Phœbo repetendum est. Sanè ecchymosis omnis uacuationem, pro remedio cu-

13. meth.
dist. 3. cap.
13.

Quarta 4.
rr. 2. cap.
2. uersus
medium.

5. meth. ca.
ult. post
princip.

4. meth.
ult. uersus
finem.

rationis, indicat. Accidit nanque (prout alibi docuit,
 Aetiusq; transcribit) siquidem ita constiterit, ut liue=
 scat: atque etiam tempore procedente nigrescat. Vn=
 de non immerito id medici quàm primum curare acce=
 lerant, prius quàm nigruerit eo sanè curationis confi=
 lium dirigentes, ut sanguinem dissipent: non ignari
 ægre posse discuti eum, qui in grumos iam coierit. In
 quos aliquando uerti ab eodem didicimus, (præsertim
 quando in magnam cavitatem exciderit præter natu=
 ram, prout in hoc spectabili contigit) aut saltem liue=
 scere, uel proprie suppurari. Neesse enim est, cum
 à suo loco exciderit naturali, non permanere sangui=
 nem: sed corruptionem recipere, qui autem corruptus
 est sanguis, tantum abest (ipsomet autore) ut ad glu=
 tinandum, & carne implendum sit utilis, ut etiam
 ipse nonnunquam corpus erodat, atque exulceret: &
 multus humor cum in hulceribus excrementa creet, sa=
 nationem moratur. Quinimmo gangrænæ (Paulo,
 Razeq; & Arabum principe testibus) periculum
 adest. Cum non possit, qui corruptionis nomē adeptus
 est, iterum ex naturæ coctione, ad primam humoris
 redire bonitatem: ueluti quæ ex toto acida facta sunt,
 (uti Galenus inquit) uina, non redeunt rursum ad ui=
 ni naturam. Quare uacuationem (ueluti iamiam præ=
 diximus) eamq; celerem talis ecchymosis pro remedio
 curationis indicat: atque hanc ipsam ocysus perficien=
 dam, Paulus ipse Galeni simia, & medicorum (exce=
 pto Hippocrate & Galeno) cunctorum optimus, cum

5. de cōpo=
 sitione me=
 dic. secun=
 dum loc. c.
 i. circa
 principia.
 lib. 8 cap. 2

6. aphorif.
 cō. 20. uer=
 sus finem

4. meth. i.
 uersus finē

lib. 6. cap.
 109.
 13. cō. in
 cap. 8.
 Quarta 4.
 tr. 2. cap.
 2. post me=
 dium.
 2. aphorif.
 cōmen. 17.
 uersus finē

lib. 4. cap.
 30.

H. 14. c. 69

ubi supra
quar ti 30Lib. 6. ca.
109. in
princip.13. cōtin.
cap. 8. ante
med. lite, u

quo etiam Aetius expressit, dicens: noster medendi
 scopus est congregatum hærentēq; sanguinem distra
 here: idq; sine mora, priusquam nigrescat. Hoc igitur
 in casu, nisi cutis discindatur, tumoris instar moles ta
 ctu facilis, cedensq; sequitur, liuidi coloris, magna ex
 parte indolens. Quæ quidem carnis mollities, colo
 risq; liuiditas præsertim si absque dolore sit, sidera
 tionem facile propinquam prænunciant, à Græcis uo
 catam σφοδρελον, à barbaris uero corrupte askachil
 lon, gangrænamq; iam præsentem circumscribunt.
 Scarificando igitur ab initio (inquit Paulus) sic dein
 ceptis curationem admouebimus. Id quod de fracturis
 quoque sermocinans uulneri adiunctis confirmat, di
 cens. Si contusa circumcirca caro conspicitur, scarifi
 cari ea pars debet, ut gangrænae periculum au
 feratur. Quæ profecto Pauli uerba transcri
 bens maximus arabum experiens nuncupatus Ra
 zes, inquit. Paulus de sexto capitulo, quoties concus
 sio accidit in carne, quæ est attinens uulneri, scarifi
 cetur: quoniam dubium est, ne faciat putrefactionem
 & corrosionem. Quæ quidem uerba, sicuti etiam &
 alia ferè infinita barbarorum dicta, corruptione ple
 na esse opinor. Dictum nanque à Paulo est libro sex
 to, (quare corruptè scribitur Paulus de sexto capitu
 lo) capite de fracturis cum uulnere: si circum contu
 sa caro conspicitur. Idcirco Razes titulum curationi
 adiungens ait, quoties concussio accidit in carne,
 quæ est attinens uulneri. Inquit deinceps Paulus, cu
 rationis

rationis modum attingens, scarificari ea pars debet,
 ut gangrænæ periculum auferatur. Razes uero, cor-
 rupte uersis utens exemplaribus, ait: scarificetur, quo-
 niam dubium est, ne faciat putrefactionem, ut corro-
 sionem. Ad eandem ergo sententiam reduci facile po-
 terunt. Hæc uolui raptim obiterq; notasse, et Razis
 barbara uerba Paulo, à quo exscripsit, conformia con-
 cinnâq; euadant. Sin suo uelimus Arabum principi
 (Abensina ei proprium nomen est, corrupte licet
 Auicenna nuncupetur) adhærere: scalpellationem
 quoque in his admissam offendimus. Expedito nanque
 sermone de superficiali cutaneaue attritione, de
 profunda postmodum ita inquit. Quod si non fuerit
 ita, sed fuerint solutiones (.s. continui) multæ &
 profundæ, & longinquæ ab eo quod apparet: non
 erit excusatio à scalpellatione. Estq; hoc ipsum
 ibidem quoque post pauca repetitum ex quo ali-
 bi etiam dixit. Et quandoque excusat scarificatio la-
 borem. Et proprie quando apostema est multæ mate-
 riei: quâquâ ibi de eo loquitur, ex primitiua exterio-
 riue causa apostemate, quod sine corporis repletio-
 ne contingit. Huius autem cum ruptione ecchymoma-
 tis, sub nomine alfasch uel alfase meminisse nonnun-
 quâ Princeps etiâ ipse inuentus est. Nil. n. aliud hac
 nomenclatura intellexisse (quicquid expositores in-
 constanter somnient) opinamur, quàm carnis ruptio-
 nem cum assecla ecchymosi. Quamobrem nouus ille
 interpret hebræus Iacob Mantinus ruptionem inter

4. quarti
 tr. 2. cap. 8

3. quarti tr.
 1. cap. 2. cir-
 ca princi-
 pia.

4. primi ca.
 28. uersus fi-
 nem.

q. expō po-
 sita est in fi-
 ne. 5. cano-
 nis.

pretatur. Expositor ergo arabicorum nominū, Mat-
 thæus Syluaticus, Alfase (inquiunt) hoc est quum ca-
 ro interior sit nigra, & est solutio continuitatis: ec-
 chymosim primo dicto, ruptionem uero secundo, in-
 telligentes. Et fit quandoque ex pcussione (ut aiunt)
 quandoque ex uulnere. Ad quas quidem ambas, alias
 alteram, alias utranque simul, tota Principis cura-
 tio dirigitur. Resoluatur itaque (ut innuit) ecchymo-
 sis modica (ne lapis fiat) siccitate. Quum uerò pro-
 fundior existet, scarificatione utendum, quo præ-
 sertim medicamentorū uis aptius faciliusq; penetret.
 Deinceps uero expleto dissolutionis munere, consoli-
 datiuū glutinatoriū ue medicamenti, pro ruptione
 usus (id quod exiccans est) necessarius erit. In-
 surgere autem fortassis recentiorum nonnull pote-
 runt, bonos qui sectentur autores (ut stupidis ametho-
 disq; fauere quadantenus conemur) quam fecit ex-
 templò atq; à primordijs incisionem, asserentes, à Ga-
 leno quoque medicorum stella, Pauloq; & Aetio,
 cum Raze reprobata. Aderat nanque (prout dictū
 est) ibi phlegmon, de qua quidem loquens Aetius in-
 quit. Quod si ob morbi difficultatē locus affectus ni-
 miam materiam continuerit non statim (ut quidam
 faciunt) ad chirurgiam prorumpere oportet: sed eni-
 ti ut materia collecta discussorijs medicamentis per
 habitum digeratur. Tardauit ergo ut locum aperiat,
 ad eam usque occasionem, cum uidelicet peracta sup-
 puratiōe, affectus locus aliqua in parte fastigiatur.

Obiectio.

14. li. c. 30

Ibidē ca. 31
 circa prin-
 cipia:

Qua fortassis etiam methodo non ab initio statim (ueluti Paulus) ecchymomatum scarificationem permisit , uerum temporis progressu . Eodemq; modo dixisse inuenimus Razem . Videtq; idipsum , non minus à Galeno , Pauloq; aliquando comprobatum . Quos certe autores si uiderent , qui saburrati , in tenebrisq; palpantes , tantopere garriunt , coelum se auriculari digittulo tetigisse proculdubio crediderint . Quis autem adeò rudis est , leberideq; cæcior , qui quidem non aduertat aliud esse de inflammatione , quæ ex influxu superuenit , ab ecchymomate ruptionem contusæ carnis consequente determinasse ? De hac enim ratio cinatus Aegineta , scarificationem cutisq; incisionem ab ipso statim initio concessit . intelligendo tamen quum profunda fuerit collisio (pinde ac Princeps ab ipso exposuit) discutientibusq; dispergere minime sperarimus . Interdixit uerò illam , in phlegmonis exordio , non hercle omni , sed suo cum exemplari Galeno , quando ex succorum influxu oriunda est . Eodem igitur pacto Antiochenus abnegasse in phlegmone credendus est . Pariterq; si in ecchymomate respuat , prius quàm loci nigredo superueniat : (quemadmodum paulo ante iam expressum est) intellexit : Siq; fluxionis periculum immineat . Ni sanguinis porrò coaceruati copia infuset , nedum urgētissimus dolor ab illo genitus excruciet , periculumq; ne innatus calor , ueluti uiridium

ibidē ca. 69

15. contin.
cap. 4. litera. p. ante
medium c. 2
ad glauco 2.
& 13. meth. dist. 2.
cap. 2.

Solutio.

lib. 4. cap. 30.

4. quartū
tr. 2. cap. 8

li. 4. ca. 17.
in fine.

Decimi
quarti 69
Decimi
quarti 30.

6. li. ca. 109
3. quarti
ex. 1. cap. 32
uersus finē.
Ibidē ca. 27

lignorum congeriei subiectus igniculus, extingua-
tur, immineat, gangrænamq; minitetur. Tunc enim
omni relicta mora scarificari ea pars debet (Pauli ut
diximus præcepto) quò gangræne periculum aufera-
tur. Quas ob res Arabum princeps ait, multoties
cadit necessitas scalpelladi ante maturationem: in ut
ipsis etiam uocatis exituris, curatione à rectitudine,
ob urgentiā, egressa, sæpe sæpius contingit. Itaque
propria statim Minerua perlibrandum est, num gan-
græne periculum immineat, uel dolor (id quod ab ini-
tio magis accidit) uehementissimus adeò hominē cru-
ciet, urgeatq; ut occasio præceps sit atque ad moran-
dum libertas ueniaq; minimè gentium præbeatur: an
potius ualidis discussoriis, acrioribusq; medicamen-
tis, dispergere speramus. Quòd si, mehercle, secun-
dū affuerit, absque incisione proculdubio, ad huiusce
naturæ uisq; medicamenta nos conferre necessum
est. Sin uero primum extiterit, ueluti quod præma-
nibus disputandum proponitur, ecchymoma, iam fuis-
se testati sunt quàm plurimi: Scalpellandum esse, ua-
rieq; pro medici astantis iudicio incidendum, quinim-
mo & cucurbitulis (quoties ea non suffecerint) attra-
hendū audacter assererem. Illud quoque non obli-
tus, quum parua est, exterioraq; duntaxat occupans
attritio, euaporantibus, ac per habitum digerentibus
ijsq; leuibus, modestisq; contentum esse debere.

Quartus aduersorum error de aneurysmatis
ecchymosisq; incisione.

Sed ecce iam huic benedictæ incisioni colophonem
imposuisse cupientibus, scriptæ quædam rogatio=
nes occurrunt, & autoribus, & rationibus quàm
plurimis innixæ. Nos porro latet à quo nam, uel me=
dico, uel una potius litera medicum superante condi=
tæ concinnatæq; fuerint. Altera nanque manu, (si
quidem is est quem suspicamur) panem ostentat, alte=
ra uerò manticulando lapidem occludit. Quin ueluti
consummatus proditor, porrecto pane lapidem celer=
rimè proijcit, palmas extemplo abscondens. Quisquis
tamen fuerit texitechnos iste, quanti sit eius scripta
ostendunt (effectus nanque causam indigitat) sunt
porrò illius argutiæ (ueluti cæterorum quoque ad=
uersantium omnia) responsione indignæ. Quoniam
uerò nos hanc prouinciam assumpsimus, ut cuncta no=
bis obstantia deleamus: idcirco ab eo, in quo facta in=
cisio reprehenditur, exordiemur. Inquit ergo & Al=
bucasis & Dini autoritate. Quotiescunque in ali=
qua parte fuerit emborisma, quæ uulgo dicitur ma=
ter sanguinis: sicut fit sæpe in contusione, nullo pa=
cto debet fieri incisio. ut enim inquit Albucasis, se=
ctio super hoc apostema est error, atque (ut Dinus
allegat,) timorosa. Additq; hic fatuus rationem,
propter scilicet superfluum sanguinis fluxum: qui
posset uirtutem destruere. oportet ergo ut deuitetur

2. lib. suæ
chirurgiæ
cap. 49
4. quarti
tr. 2. ca. 164

cuius cura cum ferro, non solum (ut hi duo autores testantur) quando est in axillis, inguinibus, aut collo: uerum etiam quod ex eis est in extremitatibus, aut in capite, oportet ut deuitetur, cum ferro scilicet sectio quæ in extremis partibus uel in capite facienda sit. Quam igitur sectionem ab ipso statim initio chirurgus effecit, hanc præter autorum intentionem exorsum esse reputauit. Hisq; in mediũ adductis, supercilium attollēs (quem, admodum amethodus Theſſalus) tali sibi notitia magis placet, quàm Peleus in machæra. Opera præciũ uero est æſtimare hominis uel ſtuporẽ uel audaciam. Vtiq; (ut Galeni uerbis utar) ſi rectẽ ſe dicere perſuaſit, ſtuporem; ſin conſcius ſibi nihil dixiſſe, impo-
nere legẽtibus ſperat, audaciã. Quis ergo, hac noua fœdifragi periuriq; Pœni methodo propẽſa, riſu nõ deſlueret? Quis porrò (eſſi ſtupidior eſt Adomide) horum affectuum diuerſitatem non aduertat? ni barbarorũ uagitibus obrutus errorumq; lacuna ſummerſus omnino fuerit? Albucasiſ quoq; et Dini (quibus tantũ impudenter tribuunt, ut inter autorum medicinae catalogum connumerandos minime pudeat) necnõ huiuſcæ farine complurium barbarorum errores, modo non tædeat antiquioribus, ueriſq; et immaculatis medicis adhærere, non aduertat? Eſt ergo quod græci αὐτοῦ πυρρός, latini dilatationẽ, barbari uerò corrupta uoce emporiſma, uel hyporiſma, aut emboriſma, & matrem ſanguinis dicunt: arteriarum affectus,

ut innuitur
de Theſſalo
4. methodi
cap. 4. uer-
sus finem.
ibidem poſt
principia
capitis.

perinde ac ecchymosis uenarum. Nec enim ita res habet, ut ex uenarum apertione, seu scissura aneurysma fieri queat: uelut deridendus iste homuncio, nec non barbarorum innumeri opinantur. Ex arteriarum ergo duntaxat uel apertione, uel fissura aneurysma ipsum resultare nonnunquam consuevit, modo posterius enarrando. Quanuis igitur medicarum definitionum autor quisquis ille fuerit (Galenique foeturam extitisse cuncti nasturtiantes uiri abnegant) confuse definisse appareat, cum dixerit, Aneurysma dilatatio ue, uenosi uasculi relaxatio est. uenosum tamen pro arterioso intellexisse opinamur: iuxta ueterum nomenclaturam, arterias etiam, uenas appellatum: prout non semel Galenum ipsum testem patrauimus. eoque magis quoniam spiritalis materiae, quae in arteriis, non in proprie nuncupatis uenis, inuenitur, dispersionem addiderit, sic aliter definiens. uel dispersio est spiritalis materiae sub carne per diapedesin dissultationem uel sese diffundentis, distribuentisque. Ast Galenum ueridicum omnium medicorum imperatorem perpendamus, expressius id quod diximus enodantem. peracto nanque sermone de ecchymosi, haec protulit. Fiunt autem haec, scilicet ecchymomata, omnia sanguine e uenis effuso: nunc quidem per tunicas contusas, nunc uero in fimbis reseratas. Ore autem in arteria facto, affectio aneurysma uocatur. fit autem

uulnerata ea : quum ad cicatricem iam peruene-
 rit quæ ei adiacet cutis , manet uerò arteriæ hul-
 cus , ea neque conglutinata , neque ad cicatricem si-
 mul perducta , neque à carne obstructa . Dignoscun-
 tur uerò tales affectiones pulsibus , cum arteriæ fece-
 runt . Sed etiam cum premuntur , delitescit omnis tu-
 mor , recurrente in arterias substantia , quæ eum effi-
 cit : quam tenuem simul flauumq; sanguinem esse te-
 nui multoq; spiritui commistum alibi monstrauius .
 planè uerò calidior quoque est sanguis hic , eo qui ue-
 narum est . ueluti ergo ecchymosis uenarum affe-
 ctus est , ita & aneurysma arteriarum . Ex quo
 & alibi scriptum est . Nisi producta caro prius
 locum , qui circa præcisam arteriam est , impleue-
 rit , sed locus uacuius aliquis superfuerit , utique
 aneurysma uocatum sequitur . Ac deinceps ite-
 rum inquit , ita percurata est huius hominis incisa ar-
 teria sola omnium quas in cubito incisas uidi . Nam
 reliquis omnibus aneurysma , alijs maius , alijs minus
 superuenit . Quòd si Paulum uestigemus , hanc quo-
 que sententiam elicimus : qui quidem Galeni uerba
 enarrans , duplex id interdum exposuit . Eiusq; du-
 plicis distinctam curationem induxit . Cui quidem
 Antiochenus etiam assentitur , uel enim ex oris arte-
 riæ apertione fit (quam græci ἀρτηροτομία uocant)
 uel ex ipsiusmet uulneratione , utranque enim ab ip-
 somet Galeno collegimus . Nos uerò (subdit Paulus)
 dilatationes ipsas inter se ita distinguemus . Quæ

5. meth. ca.
 7. añ mediū
 lib. de arte
 riæ disse-
 ctione et cō
 tra Brasi-
 lratum an
 sāguis in ar-
 teriis &c.
 5. meth. 4.
 circa prin-
 cipia.
 ibidē cap. 7.
 circa mediū
 lib. 4. cap.
 53. ante me-
 dium et sex
 ti. 37. li. 15.
 ca. 10

li. de tumo.
 præter na-
 turā. 12. in
 principio.
 6. li. 4. ca.
 37.

22 arteriarum apertis orificijs fiunt, oblongiores sunt,
 22 altiusq; consistunt . tum ad digitorum impressio-
 22 nem ceu strepitus quidam auditur. Cum nullus hu-
 22 iuscemodi sonitus in his quæ ex uulneratione con-
 22 stitere, sentiatur. quæ rotundiores quidem sunt, et in
 22 summo subortæ. Sed quæ ab Aetio perpulchre de ip-
 22 sius origine scribuntur, intellige. Aneurysma in qua lib. 15. cap.
 22 libet corporis parte fit, sed in gutture frequētius; ubi
 22 eius causa gutturis ramex producitur: idq; præci-
 22 pue mulieribus à partu, ob spiritum uiolente deten-
 22 tum euenit, sed & in capite circa arteriarum loca:
 22 & in reliquo corpore, ubi arteriæ uulnerantur, si-
 22 cut quando imperiti medici, cubiti uenam secturi, si-
 22 mul & subiacentem arteriam incidunt . Manet autē
 22 uulnus (uti ex Galeno prædiximus) cuti ad cicatri-
 22 cem perueniente: arteria uerò neque conglutinata, li. de tumor
 22 neque ad cicatricem simul perducta, neque a carne præter na-
 22 obstructa. Omnino autē aneurysma generatur, uel q. turā ca. 12
 22 sanguis & spiritus ab arteriis excolentur, uel quòd
 22 arteriæ aperiantur, uel frangantur. Sanguis uerò et
 22 spiritus paulotim excreti sub cuti colliguntur. Nec
 22 arabū principem (si recte perpendamus) ipsius aneu-
 22 rysmatis definitio latuit, modò eius expositorum nu-
 22 gas omiserimus. Hi enim expositores, ut qui partim
 22 alij ab alijs, partim iidem à seipsis, atque non semel
 22 à textu uariis in locis discordant, Principis sui do-
 22 ctrinam (uti Leonicens nostrò æuo rectissime præ
 22 dixit) chaos quoddam uideri faciunt. Qua confusio-
 22

li. de tumor
 præter na-
 turā ca. 12

li. 3. de me-
 dicorū erra-
 tis cap. 28.
 uersus finē,

nis obscuritate nihil possit esse humane uitæ pericu-
 losius. Quin Auicennæ quoq; nomini se uenditan-
 tes, ut Auicennistas appellitari glorientur. Hi nō se-
 cus ac inducti in comœdiis (uti Galenus ait) ab opti-
 mo Menandro serui, Dauis quidam, Getæq;, qui nul-
 lum operæ precium se fecisse putant, nisi ter herum se-
 fellerint: sic per multum ocium impudentia meditati
 sunt commēta. Inquit igitur Alhasen (ut ab ipso, nō
 à mendacibus cōmentatoribus exhauriamus) de conti-
 nui solutione sermocinās. Quod si arterijs acciderit,
 & non consolidata fuerit, & ex ea sanguis ad rece-
 ptandum, quod ipsam circundat, exierit: donec rece-
 ptaculum illud impleatur, & cum premitur, ad arte-
 riā reuertatur, uocabitur mater sāguinis. An igitur
 ad ea quæ Galenus, Paulusq;, et Aetius, paulo prius
 dixerunt, alludat: tu quæso aduertas, perinde atque
 alibi lucidius apparet, dum scilicet ita scribit. Et quā-
 do non desuper coarctatur locus arteriæ, post solu-
 tionem continuitatis eius, & inuenit uacuitatem, per-
 uenit res ad emborismum, quod nominatur mater san-
 guinis. Subditq; posterius paulo. Et multoties qui-
 dem non incarnatur arteria, & incarnatur illud
 quod continet arteriam, et coarctatur super eam, qua-
 re sanguinis non potest facere cursum super fluū: im-
 mo egreditur ex eo aliquid usq; ad fines cutis, quāti-
 ta te quā capit: & quādo cum facilitate cōprimitur, re-
 dit et occultatur: sicut accidit rupturæ. Nec obstat
 quod ipse ait, et fortasse manet uena ipsa sub cute, ut

secunda. 1:
 doc. 1, cap. 4

quarta. 4.
 era. 2, cap.
 16.

propter hoc. s. uenæ affectum crediderimus. Etenim
 uenæ nomine arteriā intellexit, quæ uena ēt dici pōt,
 quēadmodū apud antiquos obseruatum esse prædixi
 mus, id qđ ex ipsomet ostēditur euestigio supplēte,
 Et sentitur pulsus eius, et ipsius successio. Addit ue
 ro deinceps, Et multoties accidit illud arteriis dein
 tus. Et disrumpuntur, præterquā disrumpatur cutis,
 et cōgregatur sub cute emborisma. s. apostema leue,
 ex sanguine & uētositate, quod possibile est quiesce
 re cū cōpressione. Miscuit uerò sanguini uētositatē,
 ubi græci tenuē spiritum pronunciarunt, errore (opi
 nor) eius qui ē græco Galenum, præfatosq; autores,
 apud Arabes traduxerit, ac πνῶν μὲν dictiōnē græ
 cā, quæ et spiritū, et uētū indigitat, pro uento ille ac
 ceperit: uel forte apud ipsos quoq; barbaros eadem
 utriusq; rei nomēclatura extiterat, quo ex Arabico in
 latinū trāsportātis erratū cōtigerit. Adsciscit præte
 rea princeps: Et hoc quidē multoties accidit in collo,
 et inguinibus, et curuaturis p se: et multoties accidit
 ex cā extrinseca, aut ex phlebotomia. Quis ergo (si
 uel p somniū aliquādo cū græcis uersatus sit) quæ à
 Principe scripta sunt, ex illorū monumētis de aneu
 rysmate fuisse trāscripta ambigeret? ut aut tā rudiū
 fabulatorū, qui se Auicēnistas uēditāt, negligētia so
 cordia ue magis pateat, uideāt quoq; ipsum, ubi de ue
 næ sectione ptractās ait. Et debes scire q uenarum
 quæ phlebotomātur, aliæ sunt quæ sunt tātū uenæ, et
 aliæ sunt quæ sunt tātū arteriæ (ecce quomō arterias

quarta. 2
 c. 20. an
 ante
 medium

inter uenas partiendo connumerat) Arteriæ uerò minus inciduntur, propter terrorem eius, quod in eis existit, de timore cursus sanguinis. Et suarum quidem dispositionum minor est, quod ex ea prouenit aneurysma. (nomine usus est græcorum incorrupto) & hoc quidem est quum fissura fuerit uehementer angusta. Attamen mirum fortasse non est, si suum (à quo agnomen assumpsisse gloriantur) Auicēnam ignorent. Multos enim horum cognouimus, qui numulum pro illius emendo libro, non impenderent. Id genus ergo hominum (quemadmodum, Galeno etiam referente, assimilauit eos Heraclides Tarentinus) simillimum est præconibus, qui formam ac notas fugitiui mancipij, licet ipsi non uiderint unquam, præconio tamen publicant: notas enim ab alijs qui norunt accipiunt, ceu cantilenam eas proferunt, quas etiam interdum, uel hi male perceperint, uel ab alio quoque immemore, erroneeq; narrante habuerint: adeo ut si forte is, quem præconio indicant, prope assisteret, agnoscere tamen non possent. Quod si ex barbaris quoque Halyabbatem conspexissent, aporismatis definitionem (sic enim ipse uel eius potius traductor appellat) minime ignorassent. In cuius tamen agnitione quicunque latinas literas græcis conferentes, utrunque idioma calluerint, minime decepti sunt. Adducit uerò fungus iste arabem illum Albucasim: quem quidem & Dinum tanquam deos suscipit, non minus quam Erasistrati sectatores (Galeno enarran-

6. simpli-
cium .i. uer-
sus finem,

8. theoricæ
cap. 17. &
9. practicæ
cap. 5

2. de poten-
tiis natura-
libus cap.
4. post prin-
cipium,

te) Erasistratum suscipiebant. omniaq; ab his dicta uera esse proculdubio putat. Dini ergo consortio cre-
didit ex uenarum quoque defluxu hyporisma fieri
(sic enim corrupte aneurysma indigitat) minime ad-
uertens Albucasim, apostematis nomine, utrunque
nuncupasse: non hyporismatis. Qua de re quum di-
cit. § Et similiter accidit uenæ etiam, ut accidat in ea
apostema, & inflatio addere utrique ab eo iam dicto
apostemati, cum ex arteria, tum ex uena (Galenī sen-
tentia) nomen possemus. Dicentes, cum ex utraque
arteria. s. ac uena apostema fiat. Quod quidem ex ar-
teria, aneurysma, quod uero ex ipsa uena, ecchymosis
nuncupabitur. Vnde nam igitur, o inconsulte Dine, ti-
bi in memoriam incidit, ut ex Albucasi emborisma, si-
ue dixisse malis hyporisma, pro apertæ uenæ influ-
xu eliceres: si neque nomenclaturæ huius, neque al-
terius ullius proprie meminere? Ast hæc friuola
sunt deridendaq; magis. Ad præcipuum ergo suum,
quem tanti faciunt, autorem Albucasim reuertamur.
Cuius quidem innumeros errores, sicuti & cætero-
rum quoque arabum extirpare haud est præsentis in-
tentionis, sat autem erit quæ in hoc capite existunt,
contra nos adducta impræsentiarum annotasse. Nam
quæ de hoc tumore scripsit, à Paulo fere ad literam
transcripsisse credidit, atque id ipsum opportune affa-
timq; obtinuerit, ni praua (ut in cæteris quoque mo-
ris fuit) translatio ipsum decepisset. Intentio igitur
est fortasse non omnium simpliciter aneurysmatum

4. quartt
tr. 2. ca. 11

2. lib. suræ
chirurgiæ
cap. 39

li. de tumo.
præter na-
turam cap.
12. & 12.

6. li. ca. 37
li. de tumo.
præter natu
ram. cap. 12

4 quarti tr.
2. cap. 61
14. 52. cir
ca princi
pia,

14. li. ca. 10
6. li. c. 37.

li. 2. sup. chi
rurgiæ. cap.
49

dissectionem interdicere: at eorum tantummodo, quæ
in alis, inguinibus, colloq; existūt, itē ijs quæ alijs licet
in locis, prægrandes tamen apparent, ob uasorum ma
gnitudinem, iuxta Pauli, à quo transcripsit, sententiā.
ijs enim (prout Paulus ait) manus adhibere recusabi
mus. Cum præcipue (ut à nostro Galeno confirmatur)
vulnerato aneurysmate, hic sanguis, qui intus quidem
continetur, ut pote calidissimus, copiosoq; ac tenui spi
ritu admistus, ita erumpit, ut uix sisti possit. Conue
nientior quoq; uenarum (Principe autore) ad hoc ut
currat quod est in ea, cum inuenit uiam, est arteria.
nam corpus eius est mobile (prout ab Aetio quoque
comprobatur) & quod est in ea quandoque contrahi
tur, quandoque expanditur. Simul ergo (inquit Ae
tius) cum aneurysmatis sectione, irreuocabilis abun
dantissimaq; eruptio sanguinis ingruit. Cum quo si
mul etiam uitalis erumpit spiritus, ut homo sæpe in
manibus medicorū deficiat. Illa uerò aggredi (Pauli
præcepto) quæ extremis partibus, brachiis, & cruri
bus, & in capite orta sunt, alienum non erit, quan
quam Aetius illa quoq; quæ in capite facta sint, à
chirurgis deplorari pronunciat. Quas ob res ita
Arabes uerba legendum. Cum dixerit de eo quod axi
lis, inguinibus, colloq; & si in locis aliis corporis,
magnum tamē ualde est: scripseritq; tandem. § Opor
tet ergo ut deuitetur eius cura cum ferro? subiungit
§ quod uero ex eis est in extremitatibus, aut in capite
non oportet ut deuitetur? Sic enim negatiue legen=

dum: si uolumus Paulo, à quo quidē trāscripsisse cupi
 2 ebat, cōformē reddere. Aut (si mauis affirmādo lege
 re) oportet ut curetur. propter qđ subdit: subdit: sup
 illud ergo, et quæ sequūtur cætera. Sic itaq; præce=
 ptoris olim nostri Ioānis Manardi, Leoniciq; & Hermolai præceptū seruauerimus, quod de Aui. pro
 nūciarūt: ad ipsos. s. recurrendū autores, à quibus, id
 de quo dubitatur, assumpsit: si uerū ne an falsum dixe
 rit, recte iudicare optabimus. Sin uero intactā Albu
 casis literā seruare decreueris, ita proculdubio inter
 pretandum: ut cuiuslibet aneurysmatis sectionē cōdē
 net: si tamen, præter factam utrinque arteriæ deliga
 tionem, hanc fecerimus, ni tandem sibimet ipsi nedum
 Aeginetæ, Aetioq; et Arabum principi, cunctis dis
 sectione curantibus, oppugnantem concesseris. In qua
 quidem curatione bifariam simul, & à suo exempla=
 ri Paulo, et à uero delaberetur: tum quia ecchymosim
 aneurysmati ex arteriæ uulneratione, ruptioneq; fa
 cto confundit. Quæ enim Paulus uulneratæ arteriæ
 adscribit, hic falsa fortassis, corruptaq; litera dece=
 ptus, uenæ attribuit. Ex quo illius tam indicia, q̄ cu=
 rationē à Paulo prænotatā, huic temere applicat: tum
 ēt quia pacto de uenarū arteriarumq; tumoribus ser
 mone, utriusq; incisionē interdicit inquit. Et sectio
 sup hoc apostemate est error, ni ad bonū sensum (pro
 ut nos agere conabamur) attrahatur. Quod hercle
 q̄ sit medicinæ cōsultis, de ecchymomate, aliquādo ad
 uersū: ex his quæ à nobis præscripta sunt liquere iā

epistola lib.
 tertii. 4. cir
 ca mediū.

ibidē. 2. chī
 rurgicæ. 49
 6. lib. 39
 4. cap. 10
 14. parie
 secundæ
 partis can
 ticæ cātico
 rū tex. 16

arbitramur. Quamobrem ad interrogantem syco-
phantam medicum reuersi, respondemus: aneurys-
matis intentionem (siue ipsius incisio perpetuo ab-
negetur, siue necessario admittatur) neutiquam
ad rem pertinere, at sophismate hunc tragicum
Theocrinem usum fuisse, quo nos deciperet: eo mo-
do quo ipse præcaptus eodem sophismate fuit. Ec-
chymosim ergo omnem (quia uacuationem pro re-
medio suæ curationis iudicat, quæadmodum ex Ga-
leno præscriptum iam est) si discutientibus, uel im-
becillibus, uel ualentibus dispergere desperemus,
dolor uero excrucians summo cum piculo urgeat:
incisione proculdubio ipsam uacuare cogimur.

4. meth. ul.

Quintus testium contrariorum error de locali medi-
camine ante uniuersalia.

Obijcit autem deinceps, hac posita dataq; (ut di-
cit) nequaquam tamē concessa, Antronius hic asinus,
quoniam nullo pacto manus imponere debuerat, ni
totius uniuersalis euacuatio præcesserit. Id quod pro
fecto ipsi absque autore, absque etiam ratione loquen-
ti, ex Galeno, eiusq; ratione confirmasse (pro maiori
aduersantium confusione) minime uerebimur. Quò
ueritatis omni sibi ex parte attestantis inquisitio
perfectius elucidetur. Est ergo hæc regula non semel
ab ipso comprobata, quadere senio tandem confectus
ita inquit. Si uniuersum corpus plus æquo plenum
extiterit,

3. artis
med. tex.
66.

extiterit, per patientem locum minime euacuandum:
 nam si scarificationibus, aut sectionibus sensibilibus
 euacuabimus: plus ratione excitati doloris attrahe-
 mus. Sin uero calfacientibus dispergere tentabimus,
 plus erit id quod ui caloris ad affectam partem attra-
 hetur, quam dispersum. Ex quo hæc alibi etiam in-
 quit, implere potius quàm educere. Princepsq; tran-
 scribens ait, attrahi ad ipsum affectum locum, supra
 quàm resoluatur ab eo. Quòd si in eo elaborabimus
 (subdebat Galenus) ut qđ influxit retrocedat: corpus
 ut pote plenum non admittet: duo nãq; corpora (Phi-
 losopho autore) simul in eodem stare loco impossibile
 est. Illud ergo (prout Alhasen testatur) facit duas
 res malas, quarum una est, quòd facit meteriam inobe-
 dientem: & est contrarium motui eius. Quare acci-
 dit dolor magnus: & secunda est, quoniam fortasse
 conuertitur ad membra principalia, quare accidit ti-
 mor. fit autem ad illa reuersio, parte contusa adstri-
 cta, repulsaq;: hac uerò sibi uicinam impellente (per
 inde ac in exēplo de lapillis à Galeno adducto patet)
 donec uel ad cor uel ipsum iecur, loca inquàm spacio-
 sa, retrocessio fiat. Vt hæc igitur ambo (dixerat Ga-
 lenus) auerruncatio scilicet dispersioq; fieri queant:
 totum corpus præuacuare oportet, aut omnino ad cō-
 traria retrahere, quod patienti particulæ influit.
 Quæ quidem præuacuatio, si nullo prohibente fieri
 possit, ab eo reddito ad principalia securat, ueluti ab
 Auicenna iterum legimus. Quo perfecto opere, pri-

13. methi
 dist. 3. c. 16
 circa me-
 dium.
 tertia. 4. tr.
 primo. c. 3.
 circa princi-
 pia.
 tertiū art.
 med. 66.
 quartū phi-
 sicorū. 8. 53
 55. 76. secū-
 di de ani-
 ma. 69. 82
 primi perī
 geneleos-
 uigesima
 secūda fen.
 22. 12. c. 7
 post mediū

li. de symp.
 differentiis
 cap. 1. circa
 medium.

tertiū art.
 med. 66

Tertia 4.
tra. 1. cap. 3
post mediū
Quarta 4.
tra. 2. ca. 3
in princi.

4. methp. 4
uersus me-
dium.

Vt 13. etiā
metho. dist.
3. ca. 3. cir-
ca mediū.
Inquit hoc
Plato lib.
de tēperan-
tia post pri-
cipia.

us à parte repellendum, mox dispergendum. Ob hæc igitur Arabum princeps ab euacuatione præ cæte-
ris è uestigio exorsus est dicens. Non reperitur in
pluribus harum dispositionum, in hac ægritudine ac-
cidente, excusatio à phlebotomia: immo opifices artis
properant ad illam, quanuis corpus sit mundum.
Deinceps uerò, post illam, ad particularia topica ve-
præsidia descendit. Ob hæc èt Galeni plaustra conui-
ciis onusta, contra impudētē Thessalum, sunt: topica
quidē, & labiorū hūlceris incisionem, & sinapismū
uniuersali totius corporis purgationi præponentem.
Hoc enim (ut ipse Galenus ait) tum empirici fatētur,
tum dogmatici, hoc philosophorum optimi senserūt,
Quod oculum rectē sanare ante totum caput non li-
cet: neq; hoc ante totum corpus: sic Aristoteles ac
Plato de morborum curatione senserunt: sanē &
Hippocrates, & Diocles, & Praxagoras, atq; Pli-
stonicus, & tandem ueteres uniuersi. In hoc igitur
ferē omnes post ueteres, etiam Galeni asseclæ conue-
niunt: quanuis in reliquis multis dissentiant. Hæc in-
tantum a nobis pertingi uoluimus, quo eorum dictū
robore (simpliciter atq; absolutē prolatum) minime
careat. At hos non uehementer admirari nequeo: hos
inquam, interrogantem scilicet mediculum, eosq; qui
tam ineptē insipideq; ipsum prosequuntur. Siquidē
quod tritum est, ac tantopere uulgatum suimet Prin-
cipis dictum ignorent, in primis hoc pacto præci-

22 pientis. Cumq; ad diuersum protrahere uolue=
 22 ris, membri à quo protrahis dolorem prius seda.
 22 Iterumq; deinceps, ubi morbus dolori coniunctus
 22 fuerit, siue ut causæ (perinde ac inflammatio ali=
 22 quando est) siue ut effectui (prout est uulnus, per=
 22 cussio, aut casus) dolorem sedare incipies. Ast
 ne semel quidem, aut bis hanc methodum dixisse
 illi satis fuit: uerum ne communi regulæ potius
 incumbentes, ab uniuersali semper reuulsione exor=
 diamur, eandem oblitis in memoriam reuocare (ut
 Hippocrates etiam, Galeni testimonio consueue=
 22 rat) conatus est, inquiens: Quumq; materiam
 22 ad longinquum reuellere uolueris, loci dolorem
 22 prius sedabis, ut ipsius minuatur coarctatio per
 22 attractionem: uel (sicuti clarius Mantini trans=
 22 latio habet) sic minor fiet attractionis uolentia:
 22 cum dolor ipse trahat. Prædictum uero à no=
 bis est, dolorem, nisi mitigetur, attrahere, phleg=
 monasq; augere, ac tandem uirtutem prosterne=
 re: adeo ut urgentiæ sine iam tertio proposito, ab
 eius mitigatione prorsus, quoties uehementer ex=
 cruciet, exordiendum fuerit. Cuius quidem dolo=
 ris intentionem, honorificè præponendam etiam
 hulceri Princeps ostendit, dicens: Et non oportet
 ut administratio fiat in attritione cum redditione
 continuitatis uillorum incisorum (quod est ad gluti=
 nandas oras unitatis solutionem intendere) immo ad

Quarta 1.
 cap. 1. post
 medium.

Ibidem uer=
 sus finē.

primi apho=
 rimf. 25. 86
 quinti 64.
 in fine cō=
 menti.

Quarta 1.
 cap. 3. post
 medium.

Quarta 4.
 tra-2. cap. 2
 in fine.

Vigesima
secunda ter
tiii tr. 2. c. 7.
uersus finē.

obiectio=
nis solu=
tio.
secūdi apho
rismorum
com. 46

sedandum dolorem. Cum ergo fiunt dolores fortes, et non tolerantur (perinde ac alibi etiam inquit) non est excusatio, quin tribuantur sedatiua doloris ebibita & linita: quæ quidem doloris sedatiua ante uacuatio nem (si præcedētia consideras) uniuersalem, Arabum princeps concessit. Esset autem recalfecta crambe, id quod præscriptum fusius iam est, repetere: nulla in quàm alia uia, breuiori uel semita, præterquàm sinus ecchymosis uel incisione, ocyus (ubi præsertim gangrænæ periculum imminebat) cruciatum mitigari.

Nec secundo, nouū dolorem (prout nonnulli sciolorum temerarie opinantur) induxit. Duos namq; dolores in eodem exquisite loco fieri (Galeno teste) impossibile est. Admittamus tamen (pro maiori rudium confusione) alium posse dolorem generari: Nonne hūc prior, ueluti minorē maximus obtenebraret? Quod si fatuis id quoq; concesserimus augeri scilicet potius dolorem, qui prius affectam partem cruciabat, eo ipso incisionis tempore, quis porrò læsionem, oculi duntaxat ictu duraturam non optaret? innume risq; ferè conuicijs efflagitaret? nedum permittat? certo sciens, exprimentoq; tandem, ueluti testimonio quod ratione præuisum fuerat cōfirmante, thrombis extractis, uehementem extensionem, continuiq; solutionem peragētibus, dulcissimam peroptatamq; quietem prosecuturam? Admoto præsertim deinceps anodyno (quod diximus) polychresto medicamento. Considerent quæso hi barbari suum, quem sæpe magnifica

ciunt, Speculatoremq; cognomine appellant, Genti-
 ,, lem, his uerbis talia distinguentem. Aut dolor causa
 ,, est defluxus, attractionisq;: & tunc prius sedandum,
 ,, deinceps uero euacuandum, ueluti si quis in brachio
 ,, percussus fuerit: Aut materia est causa doloris, &
 ,, tunc prius euacuandum, remota enim materia cessat
 ,, dolor. Si igitur in casu nostro materia in grumos
 thrombosq; collecta dolorem perducebat, hic uero de
 fluxum præ cæteris excitabat, utrunq; adfuisse dice-
 mus. Quare materia in globos conuersa præuacuan-
 da, quo dolor cesset: eoq; mitigato, si ex toto remoue-
 ri nequiuert, defluxus quoq; terminetur, uel saltem
 diminuatur. Quo peracto, diuellere tutò possumus.
 cæterum etsi diutius fortasse, ante uenæ sectionem,
 topica administrare absurdum indecensq; est, ni ur-
 gentissimus dolor insistat, concessit tamen Aetius,
 uir non modica inter doctos autoritate, in inflamma-
 tionis exordio, & ante sanguinis missionem (breui
 intelligimus tempore, ni sibi met ipsi, ne dum Gale-
 no, contradixisse admiserimus) & in ipso etiã mis-
 sionis tēpore (quo facilius, secūdū Galeni quoq; dogma-
 ta, euacuatio fiat: hinc natura astringentibus mu-
 nita expellente, inde uerò, ubi medicus uenam se-
 cuit, cruore ueluti, ne uacuum detur, attracto defluen-
 te) inflammato loco cataplasmata repellentia adhibe-
 re. Quid uerò tandem rudis hic morio exclamat? Cū
 Galenus etiam ipse medicorum imperator, in princi-
 pio quidem canceri, ob urgentem necessitatem, prius-

quarta pri-
 mi ca. 1. cō.
 29. & cap.
 3. com. 27

li. 14. cap. 2.
 & 30. & li.
 9. cap. 3

decimi
 quarti me-
 th. c. 9. uer-
 sus finem.

Quarti me
tho. 4. uer-
sus finē,

3. prognost.
ecx. 21,

quam scilicet ad curationi rebellem confirmationem
perueniret, tam in ipso purgationis tempore, quam
ante id repellere admiserit? modò tamen imbecilliori
bus, minimeq; ualentibus (prout ex ipso collegimus)
remedijs usi fuerimus. Quòd si uetustiores quoque
perpendere non tædeat: Hippocratē medicorum pro-
pè dixerim protoplastum consideremus, de Garga-
reone sic loquentem, Sed præstat simulac aluū sub-
duxeris uti chirurgia, si liceat per tempus, nec æger
stranguletur. Ad manutigium itaque, ubi fieri iam
possit, post alui subductionem, accedit, modò pericu-
lum in mora non sit, adeo ut purgationem expectan-
tibus nobis, hominem interea strangulari contingat:
Tunc enim uel ante uniuersi corporis expurgationē
incidendum innuit, priusquam ad talem inflammatio-
nem gurgulio perueniat, in qua præcidere ob phleg-
monem, sanguinisq; fluorem nullo pacto licet. Quo
perfecto opere, ad uniuersalem corporis uacuationē
pro uiribus iam accelerare debuimus. Itaq; uel
torquentis, ac mirum in modum cruciantis doloris ra-
tione, uel quia prius quàm firmetur abscessus, aut ho-
mo ipse stranguletur, accelerare coacti simus: è qui-
bus omnibus morando procrastinādo ue maius, quin
irreuocabilis mortis periculum immineat: aut quo re-
tropellentis naturæ actionibus adminiculemur, mo-
do imbecilibus, minimeq; effatu dignis, ualētibus ue
utamur præsidijs, ante ipsam uniuersi corporis ua-
cuationem, topicis etiam particularibusq; nuncupa-

tis remedijs succurrere nonnunq̃ possumus. Sed quis est eorum qui toto in foro uerba iactant canina, quēpiam uel uulneratum uel contusum, summo cum defluxu (uelut interdum moris est) aut cruciatu, præmanibus obiter admittens, nihilq; nisi iam peractis uniuersalibus, tum phlebotomia, tum etiam purgatione, affecto loco admouens? Aliquantulo præsertim cruoris defluxu præmisso, adeo ut inanius locus repulso iam sanguini cedens existat, ipsumq; recipiat, uel si dispergere calidis intentio est, modo ex eorum numero sint, quæ nedum à remotis minimè attrahāt, sed ne à proximis quidem aduocent, tutò, absque ijs (quæ à Galeno relata sunt) damnis, ea iam pro doloris mitigatione administrare possimus. Ita. n. à præctis uulgò nuncupatis quotidie obseruatum uidimus. Quo perfecto primo opere, statim ad uenæ sectionem deuenisse, dein uerò, occasione primitus oblata, ad purgationem, uictusq; insimul rationem, obseruauimus. Verùm ne tandiu penes hanc primam incisionem à chirurgo factam immoremur, ut reliquorum obliti simus, ad polychresti medicamento examen transuolare tempus est, hoc ueluti sigillo incisionem terminantes, iuxta Galeni uidelicet documenta in omnibus factam esse. Iussit enim semper ut corporis structuram, discindendo, ex anatome perpendamus. Musculosam ergo carnem pro suarum fibrarum rectitudine, haud uero transuersim, oblique ue incisit, ne, ut ignauorum plurimi

3. art. med.
66.

Vide 3. de
anatomicis
administ.
in princ. &
2. eiusdem.

sex. 34
 quarta pri
 ti ca. 26. &
 3. quarti tr.
 1. c. 29. &
 quarta. 4.
 tr. 1. ca. 5.

facere cōsueuerūt (Galeno teste) sensu motuq; exper
 tem affectam particulam redderet. id quod à Paulo
 quoq; & Arabum Principe, cæterisq; omnibus eru
 ditis obseruatum reperimus.

Sextus aduersorum medicorum error cir
 ca oleum hypericonis.

li. 7. de sim
 plicium na
 tura lire
 ra. I. &
 li. 8. ca. 19.
 de oleis.

Primum itaq; ex admoto antidoto quod examen
 ingreditur, ipsum est hypericonis oleum. De quo
 Thessalum, Syrbenæq; chorū reprobando loquentes
 intellige, autoritate quidem fulcitos Ioannis de Vi
 go. Huius siquidem sententia est, preciosissimum, ac
 singulare præsidium fore, ad omnia uulnera sanan
 da, cum sedatione doloris, præter uulnera contusa, et
 alterata ab aere. Hoc uero contusum uulnus, quod ab
 ipso etiam continente alteratum fuerit, neminem (si
 homo est) ambigere opinamur, præsertim cū (ueluti
 prius quoq; scriptum est) ab ictu pluries ad ludicrū
 certamen reuersus sit. Quin & aqua frigida (quod
 peius est) inconsultè statim alterauerit. Quam qui
 dem talis uiri autoritatem, si uellemus, aqua (ut dici
 tur) benedicta, citraq; puluerem delere possemus.
 Haud enim tanti est Ioannes de Vigo, ut eius autori
 tas aliquem uel minimum conuincere queat; hoc præ
 sertim æuo, quo ne Arabum quidem princeps, apud
 doctos (latinos inquam uel græcos) pro autore admit
 titur. Antiqua enim medicina, sanè solēnis, ac maxi

me naturalis (quam Galenus ipse, ut in aliorum medicorum usu fuisset, quemadmodum ipsemet eam manibus pedibusq; persequabatur) exoptabat, iam iam caput exerere nunc occœpit, exuta planè barbarie, deterſaq; omni caligine, ac labe leuigata, & splendēti facie, se totam speciosam, & castam ueris amatoribus præſert. Nunc profecto à fontibus ipsis iam undiq; scaturientem, & per puros canaliculos transfluentem, non à turbidis amplius lacunis, hauriendū esse, cuncti sanæ mentis, emunctæq; naris uiri, & norunt, & obseruant, suntq; hi quorum libri omnes nō puluerem, sed lucernam olent. Et si non defint, qui hanc maledictis, bullatisq; nugis, turbare malint, quā bibere: didicisse enim potius libet hominibus bombyliis, quā discere. Culpare tamen par est (Galenī ad miniculo) & eos qui adeo sunt dedicati, ut nihil discere eorum, quæ commodè dicta sunt, sustineant: Et eos qui adeo sunt ambitiosi, ut studio nouorum dogmatum, semper aliquid astute taxent, & cauillentur: partim sponte aliquid prætereuntes, partim callidè oppugnantes. At horum quidem stupiditas (eodem autore) miserationem, contentio uerò odium meretur. Cum præcipue seruales barbaros uel sectentur auctores, liberioribus priscis postergatis. Hos inquam cum Galeno liberos, & ceu nullius adhuc dogmatum sectæ addictos, sed pura et simplici mente studentes utile quippiam ad sanitatem inuenire. Veluti semetipsum refert, in nullius uerba iuratum, sed integrum

tertiū meth.
4. post medium.

secundo de
potē. natu.
in fine.

li. de mor-
borū causis
c. 2. uersus
finem.

quartū me-
th. 4. uer-
sus finē.
li. de natu-
ralium fa-
cultatū sub-
stantia cir-
ca medium

Lib. de nat.
facultatum
suba. circa
medium.

Libro de li-
bris propriis
cap. 2. circa
mediū.
Cōtra Mar-
tialē.

Primi poli-
tico. cap. 1.
post mediū.

Primi de
rōne uict. in
morb. acut.
cō. 16.
Secūdi de
decr. Hipp.
& Plat. ca.
3. in fine.

pro ueritate extitisse, mediumq; , ut ex singulis au-
toritatibus , quæ præstantissima essent, ueriq; simi-
liora , duntaxat eligere consueuerit (prout alibi
quoque testatur) seruos autem illos , quicumque uel
Hippocraticos, uel Praxagoreos , uel ex alio quo-
cunque tandem uiro se nominarent , appellare soli-
tum. Id quod uerius quidem nomen illis imponetur,
cum Arabes barbariq; , aut barbarorū sequaces sint:
idem nanque est (uti Philosophus ait) natura ser-
uus ac barbarus : quare aiunt poetæ græcos barba-
ris dominari oportere. Quorum profectò etiam A-
rabum , ne augures quidem arte cum Græcis (Ga-
leno teste) contendere potuerunt . Quin adeo bar-
baros , ne dum in cæteris omnibus peiores , ac stul-
tiores Græcis existere Galenus ipse confitetur : sed
in hoc etiam turpiter errare, ut quum assentiunt, ca-
pite renuere consueuerint . Quorum fatui, iamq; ad
huc inuenti sectatores , si quid interdum à Galeno,
uel Hippocrate scriptum uidere decreuerint , lima-
tas, ac fidas traductiones abhorrentes : ut quæ , uel
grammaticen ignorantibus , Calepino (inquit)
passim indigeant, antiquioribus & penitus falsis in
quampluribus, audacter adhærere malunt . Quinim-
mo libris quibusdam Galeno & Hippocrati falso
ascriptis, uti magis libet , quò multi & hi nefan-
di errores eorum animis innascentur . Quibus de-
inde positis infinita proculdubio consequuntur. Re-

pertis ergo frugibus, malunt tamen, cum gryllo, porco'ue in glandium usu consenescere. Nec eos emendari sperandum, rectiusq; duci quàm trahi. ueluti enim Phryges non nisi plagis fortasse corrigentur. Quæ quidem omnia tempore etiam suo aduertens medicorum Phœbus, ita inquit: miror librorum Hippocratis multorum infelicitatem: quorum hi sunt dissipati adulterati'ue, illi aliquid habent scriptis Hippocratis adiectum. Rectius dicam fortasse, infelices non esse libros, ceterum eorum nos lectores, qui tempus in re perdimus inani.

Ast horum hercle triuialium quibusdam condonandum quadantenus oportet, cum Galeno (ut decens est) principatum non immerito attribuant: suam in hoc fatuitatem confitentes, dolentesq; se non à primordijs in Galenicis monumentis alitos: ut ipsum, sine Calepino Cornucopiæ'ue, (ut aiunt) intelligere possent. Quid uero in nonnullos minimè profecto effatu dignos Galenomastiges dicendum? Qui cum uix pedes in medicina promouerint, quin à primis disciplinis adeo semoti, ut penitus ieiuni sint: in foro tamen, in tabernis, in circularibus sermonibus, aduersus Galenum, quem ne nominare quidem digni sunt, blaterare non desistunt? Hos porro uelut infeliciſsimos, in tenebrisq; perpetuò palpantes monere certum fuerat, sed ne monendos quidem uolebat Galenicorum optimus

3. de morb.
uulg. cōmē
tario 1. cō.
4. uelut sis

epistola se-
cundi li. pri-
ma.

scdi apho.
10:
primo de
simplicium
med. facul.
in fine.

undecimi d.
utu priu. 7
post mediū.
duodecimi
eiusdem. 6
uersus finē
82. 3. meth.
c. 2. añ me-
dium.
8. de usu p-
tiū. 13. in fi-
ne.

primi de
simpliciū
med. facul.
in fine.

secundi de
celo. t. 34.

præceptorq; noster Ioannes Manardus : quippe qui idem in literis, quod & in meribus accidere ait : ut enim qui se bonos putant, cum mali sint, nunquam ad meliorem frugem conuertuntur: ita qui se putant doctos, nunquam ab ignorantie morbo liberantur. Quinimmo, uti diuinus Hippocrates inquit, sic etiā ait Plato, non solum impura corpora, quanto plus nutriti tanto magis lædes, uerum etiam impuris animis (Galeno referente) si nutriendos sermones offeras, non modo nihil prodis, uerum etiam magnopere obfueris. Itaq; secundum prouerbiū dicemus, cum ipso simul medicorum Phœbo, fluuios. s. sursum & retro fluere, atq; a sinos lyram citius sentire, quā hi ueritatem consequantur. Sed nunc quoq; nisi quis uelut freno aliquo sermonem reducat (ut Galeni uerbis cōtinuo utamur) & cohibeat, maiora quidē quā secundum propositum attingens, effrenis & elatus utique incedet. Ad rem igitur institutam reuertamur, ubi non est necessarium retardare. Quāquā enim iuniorum barbarorumq; autoritas nulla sit, cum plena paralogismis atq; erroribus essent eorum uolumina: perinde ac Galeni etiam æuo (ipsomet referente) plurima reperiēbantur. Veruntamen haud quāquā generosi uiri est hoc, omnes. s. condemnare, dicente Philosophorum gymnasiarcha, non æque omnes aut similiter increpandos : Quandoq; enim olitor stultusq; ualde opportuna locutus est: Sed uidendam esse causam dicendi, quæ nam est: adhuc autem quali-

ter sit se habens in credendo, utrum ne humano modo
 an firmitus: certiores enim necessitates quando quis
 attigerit: tunc gratias oportet inuenientibus habere
 (prout alibi etiam confirmatur) non solum enim his
 dicere gratiam iustum est, quorum opinionibus ali-
 quis communicauerit, sed & his qui adhuc superficia-
 lius enuntiauerunt. Etenim hi conferunt aliquid: nā
 habitum quidem nostrum praeexercitauerunt. Ex
 quo & laudandos potius quam reprehendendos ex
 pneumatica secta uiros cēset Galenus, q̄ uerus erat
 antiqui Senis hoc idē obseruantis æmulator: ut qui
 suo ipsorum studio dignā inuenerint quæstionem: &
 si eius rei causam ignorassent. Videnda igitur Ioan-
 nis, qua moueri potuisset ratio, & si nullam ipse
 protulerit: Quum præcipue hominum genus arte
 (Philosopho docente) ratione q̄ uiuat. Quamobrem
 qua opinamur Ioannem tale oleum, in uulneribus cō-
 tusis, ab aere q̄; maxime alteratis abnegasse: ratio hæc
 est. Quoniam si in quauis carne contusa (iuxta uete-
 rum sententiam) intentio est concoquentia, quo illi sa-
 friata ue caro suppuret, admouere. Multo quidem ue-
 locior hæc intentio est in alterato ab aere. Aliter. n.
 faciendo periculum instabit ne ad gangrænam per-
 ueniat. collegimus uero hanc rationem ab ipsomet Vi-
 gone, ubi de uulnere loquitur contuso, atq; alterato
 ab aere. In hoc autem oleo secundum eam, quam ipse
 posuit, descriptionem, multæ adstrictionis potentia
 ex componentibus emergit, sicut etiam exiccandi uir

secundi me
th. 2.

secundi de
sympt. cau-
lis. c. 4. post
medium.

in prohem.
1. metha.

quarti me-
taph. 5.

li. 3. c. 1. tr.
2.

In sectione
de oleis.

tus, omnium uerò minima concoquendi. Idcirco non
cuius potius, quàm proficuum non temere opinatus
est. Admittamus ergo quod ab eo describitur oleum
cōtuso uulneri aduersissimum. At nihil (ut in prouer
bio dicitur) ad Bacchū, perpendas. n.ò uerbigerator
Acesias, uentosa in lingua, pedibusq; fugacibus (ut
Maronis dicto utar) quoniam non illud chirurgus
noster admouit, quod ab ipso Ioanne descriptum est:
uerum quod à seplasiarijs Panormi uulgo passimq;
paratum conseruatur, iuxta eam descriptionem,
quæ à Ioanne Iacobo Manlio de Basco (cui quidem
agnomen inditum est, Luminare maius) recitatur.
Eius itaque simplicior structura existit, ex solis
enim hyperico, uino, terebinthina, priscoq; oliuo, &
croco, perfectum est, porrò qui ne Aesopum quidem
triuisti, hæc etiam tantopere uulgata ignoras? præ=
scriptum itaque à nobis iam est ex pluribus ibi iam
coaceruatis affectibus: qui medicum prior urgentissi
mèq; aduocarit, dolorem fuisse: ob quem ecchymosis,
sinusq;, dissectione prius euacuandi: Et quod ex eis
remanet, discutientibus tollendum est, ac per ali=
tum digerentibus. Medicamentum igitur, quod po=
lychreston (quia scilicet multiplicis sit usus) nuncu=
patur, per commodum erit: si discutiendo quidem,
meatusq; (poros græce nuncupatos) reseruando, cru
ciatū sedulo mitiget: deinceps uerò, quod phlegmo=
nis exordio occurrēs, reperiatur, ruptasq; simul ue
nas adstringat, membrumq; affectum corroboret, nō

nihil quoq; demum concoctricis facultatis pro contu-
sa carne possideat. ita ut dolori prius, tanq̃ urgentissi-
mo incumbentes, ecchymosiq; ac sinui ipsius potiori-
bus causis (sine quorū ablatione, reliquis attēdere ne-
quimus) operā nauātes, ceterorū tamen (iuxta Gale-
ni documēta) indicationes minime obliuiscamur, uerū
enimvero cōpositi facultas ex ipsis componētibusq;
simplicibus emanat. Idcirco singulorum uires perpē-
dendæ: Galeno præsertim de hoc oleo minime locuto,
methodis tamen semper noua excudere nos posse præ-
cipiente. Huius ergo hyperici (ut à basi exordiar) fexti meth.
potentia, quonā pacto sit nostro casui cōmoda, testes c. 1. ante me-
dium.
sunt, & Anazarbaeus Dioscorides, primus omnium hypericū.
li 3. ca. 16 3
(quos scimus) perfectissime tractatum de medicamē-
torum materia (Galeni testimonio) conficiens. ipseq;
etiā Galenus, suis cum similibus Paulo, Aetioq; necnon fexti de sim-
pliciū med.
facult. post
principium
octauī sim-
pliciū. 1 54
li. 7. cap. 1
lib. 1
Arabū principe, cunctis profecto celeberrimis do-
ctoribus. Haud. n. sicut illi, in lēte unguentum accipi-
mus. Calidū ergo et siccū ponūt: discutiēsq; determi-
nat aut Hasen (ut qui sufficiens fuerit aliorū sermonis secūdo can.
tr. 2. c. 36 3
Aponēse teste, dilatator) secundi ordinis esse excalsa-
cientiū, exiccantiū uero in fine eiusdē. tametsi ante ip-
sum Serapio, inter ea quæ calfaciendo, necnon arefa-
ciendo, tertium attingunt ordinem, connumerat. Cōciliato
ris differen-
tia 76.
de simpl. c.
277.
Quamobrem ecchymosis residuum discutere prom-
ptissimum est. Aiunt præterea doloris esse (interius
licet assumptum, ischiadici mitigatiuum: huiusmodi
quoq; proficiū, ac putredini aduersum. Ex quorum

libello de
uenenis, ca.
4

Vinum.

sexti meth.
3. circa me
dium.

tertiū meth.
4

secundi ad
Glaucōē.
2.4.17.

sermone, hulceribus malis, putridisq; (σηπεδονωδην uocant) perutile concipitur, praesertim si siccam herbam, et contusam friatam ue inspergas. Quin (et hoc maius) septē existētibus amuletis (αλεξιπτηριαe graeci uocant, Arabes uero bezoaria) haec herba, iuxta Apponensis documenta, primas obtinet uices: succus enim eius epotus (ut ait) uulnera ueneno infecta, & sanat, & purgat. Ex eo igitur quod iam dictum est (hulceribus inquā malis, putridisq; conferre) nostro quam sit casui percommodum hypericum (si suo barbarorum principi confidunt) neminem latere debet: hic enim de profunda contusione sermocinans, et resoluatur (ait) quod resoluitur in apostematibus, et hulceribus malis, uel (ut litera Bellunēsis correctior habet) non erit excusatio à scalpellatione, & curatione, quae fit in apostematibus & hulceribus malis. Vinum autem quo pacto (si praesertim dulce est, omniq; mordente qualitate carens, cuiusmodi tum theræum est, tum scybelites caryinum ue, perinde ac medicorum sidus edocuit) dolorem sedet, confortetq; & exiccando resoluat, adeo ut sit (eiusdem quoq; documento) omnis hulceris, qua ulcus est, optimum medicamentum: ponatq; in phlegmonis etiam exordio, rosaceo praesertim alijs ue admistum, à Galeno Paulog; & alijs, inter medicamenta dolorem siue tractu mitigantia: ita quibusq; uel lolio uictitantibus liquet, ac ipse etiam Patacion concederet, ut hoc uel auctoritate uel rationibus, longiori sermone comprobasse puduerit.

se puduerit. Terminthina quoque an sit ad præscri-
 ptas intentiones uarias percommoda, ijdem ferme au-
 thoribus perfacile comprobatur. Ait nanque exper-
 tissimus senex Dioscorides: Mollit resina omnis, cal-
 facit, collectiones dificit, repurgatq;: antecedit uerò
 resinas omnes Terebinthina, post hanc lentiscina est,
 quā mastichen nominant: firmatq; idipsum Paulus,
 dicens: Resinæ omnes calfaciunt, & exiccant, uerum
 Terebinthina principatum obtinet, discutientis na-
 turæ, emollientis, tenuisq; & abstersoriæ existens,
 quo utique fit, ut scabiem quoque corrigat, sanet ue-
 Quadere Princeps quoque ait, abstergit scabiem,
 & impetiginem, & confert pruritusi hulcerum, &
 scabiei hulcerosæ, & scabiei phlegmaticæ, ex pleg-
 mate uidelicet salso nitroso ue originem ducenti. Em-
 plastrorum præterea, unguentorum ue compositio-
 nem ingreditur, ad purganda hulcera (supposuerat
 nanque in ipsa fortem abstersionem) sanientq;: ut de-
 inceps ait, exiccant, & sanat hulcera manifesta. Haud
 uerò concoquendi etiam facultate destituta est. Si tū
 nomine, tum re uera inter latinos medicos Celso, præ-
 ter quotidianum experimentum, confidimus: quas ob-
 res Arabum Princeps ait, in ipsa est apertio bona,
 & maturatio, et lenificatio, et extrahit ex profundo,
 prout ex Galeno quoque ipsam bdellio assimilanti
 excripserat. Quoniā uerò de ipsius nobilitate præ-
 cellentiaq; locutus, medicorum lucerna, Galenus, suis
 cum asseclis Aetio, atque Auicenna, fideissimo (in sim-

Termin =
thina.

Li. 1. ca. 78.

7. tertio ca.
de resina.

2. can. tr. 2.
cap. 310.

Li. 5. ca. 38
ubi supra.

8. de compo-
sitione me-
dicamento-
rum secun-
dum loca
cap. 13.

Contradi-
ctio.

8. simp. 78.

8. de temperamentis
cap. 1. uersus mediū
2. simpl. 21.
& 26.
8. simpl.
78.
7. de compositione
med. secundum loca
cap. 1. post
primū.

plicium medicamentorum materia, Dioscoridi aduersatus apparet: Idcirco superuacaneum non erit hic obiter enodationem adsciscere. uideamus ergo quænam de huiusce medicamenti natura, uiribusq; Galenus exprompsit. Resinæ (inquit) omnes calfaciunt, exiccant, (bisariam nanque calidæ, ueluti seuum quoque, bitumen, oleum, & pix, cæteraq; huiusmodi, existunt: potestate scilicet quod utiq; energia calida celerrimè fiunt. Etenim celerrimè inflammantur: prætereà & actu, quum corporibus nostris admouentur ea manifestè calfaciunt, prout alibi non semel ostenderit) cæterum (ueluti subdebat) inter se resinæ discrepant, quòd nonnullæ adstrictionis sunt participes, aliæ uerò nequaquam. primas meruit omnium, non iniuria, lentiscina: eam uocant mastichē. Nā præterquam quòd paucula ei adest adstrictio, adeò ut stomachi, uentrisq; & iecoris imbecillitatibus, & phlegmonis conueniat: insuper illi inest mordacitate uacans desiccatio, minimum enim acris est, & maxime tenuium partium. Inter alias præfertur terebinthina, manifestam quidem, non tamè similiter atque mastiche adstrictionem possidens: cæterum adiunctā habet amaritudinem quandam, per quam magis etiā quàm mastiche digerit: ob eandem qualitatem inest ei & abstersio (prout alibi etiam dicitur) tanta quidem ut & psoras scabiesue sanet. Quinetiam quæ in profundo resident, cæteris resinis magis attrahit: nimirū quū illis maiore habeat partium tenuitatem.

Acrior. n. licet quodāmodo sit resina pinea (uti Paulus etiam affirmat) & hac quoque magis strobilina: haudquaquam tamen magis h. e. quam terebinthina distrahunt: neque etiam ualentius euellunt. Necessaria uerò pro ruptis ecchymomateq; in profundo existentibus discussionem esse, iam (si eorum, quæ præscripta sunt, meministi) prædiximus. Quamobrem, & illud, quod alibi Galenus expresit, attende. Terebinthina (inquit) resina simul cum detergendi, discutienti q; & ueluti post nonnulla repetit, emolliendi facultatem habeat, maligna etiam hulcera (de his enim affectibus ibi loquitur) concoquit. Quumq; Bdellium copiose molliat, coquatq; perinde ac alias dictum est, ac mediocriter digerat, similem quodammodo uim obtinet resina terebinthina, supra hoc quòd angustos meatus abstergit, & expurgat. Hæc uolui singula propemodum enarrasse, quò ipsius potentia lucidior fiat. præter hanc uerò, & quæ inter Galenum, quem & Aetius & Arabum princeps insequuntur, ac Anazarbæum, cui Paulus adhæsisse magis apparet, oborta statim contradictio propaletur, deincepsq; propalata iam enodetur. Inter omnes enim resinas terminthina primum locum & Dioscoridi, & Paulo sibi cōparauit, lentiscina uerò secundum: tametsi apud Galenum Amidenuq; et Arabū principē contrā res se habeat: lentiscina. n. dignitate prior q̄ terebinthina apud istos reputatur. Nisi esset quòd secūdu diuersas intētionē diuersosq; quos inducūt,

Vbi supra
7. tertio.

5. de comp.
med. secun
dum gene
ra post pri.
sec. f. 2. &
iterū 5.

8. de comp.
med. secun
dum loca
ca. 13. post
prin.

Solutio.

effectus, comparatio facta est, ut Terebinthinam lentiscinae, in adstringendo: hanc uerò (perinde ac & reliquas omnes resinas) illi, in emolliendo, cum digestionem, à profundisq; attractione: itemq; in concoquendo, abstergendoq; cum temperamenti mediocritate postponamus. Ostendunt nanque huiusce ueritatis enodationem, diuersitatisq; si tum Dioscoridis, tum Galeni (cæteris omis) uerba perlibrentur. Ait enim Dioscorides, de resinis quidem simpliciter, quo ad uniuersas inquam earum operationes, ac temperamenta, sermocinans omnes alias antecellit resinas Terebinthina. Neque id à Galeno prout ostendetur, abnegatum est, qui quidem de his scribens (ueluti præactum iam est) inquit. Cæterum inter se discrepant, quòd nonnullæ adstrictionis sunt participes, aliæ uerò nequaquam, subditq; extemplo primas meruit omnium nō iniuria lentiscina (in adstrictiōis uidelicet participatione) inter alias præfertur Terminthina, manifestam quidem, non tamen similiter atque mastiche adstrictionem possidens. Quis igitur Bœotico etiam ingenio præditus non à longè prospiceret Terminthinae mastichen in adstringendo duntaxat, haudquaquā simpliciter præponi: illam uerò à Dioscoride in reliquis facultatibus temperamentiq; præsertim symetria, ac per hæc nobilitate, præcellentem describi. dicente quoque ipsomet Galeno deinceps: cæterum terebinthina adiunctam habet amaritudinem quandam, perquam magis etiam quàm mastiche digerit.

Lib. 1. cap.
78.

Infra ex 3.
de compositione med.
secundum
genera.
8, simpl. 78.

habet porrò etiam emolliēs quoddam Terebinthina:
 secundum locum habet in emolliendo (ut in calce sub
 iunxit) lentiscina. Quid uerò si caloricam earum
 qualitatem duntaxat perpendamus? non ne strobilina
 dicetur cæteras omnes (ut terminthinam quoque ac
 lentiscinam comprehēdamus) antecellere? Audiamus
 ergo, arrectis auribus, quin toti in illas conuersi, ue-
 ritatis diligentissimum indagatorem Galenum: quum
 ait, facultate calidior est quidem strobilina, mox abie-
 tina, deinde Terebinthina. Putabit forsā aliquis no-
 biscum dissentire Dioscoridem Anazarbæum, in ser-
 mone de resinis, hæc uerba scribentem primo de medi-
 ca materia commentario. Ex omnibus resinis princi-
 patus Terebinthinæ datur, post eam lentiscinæ, tum
 ei quæ de picea raditur & abiete. post quas pinea
 strobilinaq; obtinet (quarum prior quidem ex arbo-
 re pinu, secunda uero ex illius nucleo resudat) in his
 Dioscorides tanquam de infima strobilina, optima
 uerò Terebinthina sentire uidetur: uerum ego ex
 his tribus resinis, strobilina, abietina, terebinthina,
 principem certè strobilinam calore, secundam abieti-
 nam, postremam Terebinthinam esse dixi. Quemad-
 modum igitur qui inter Italiæ uina austera, optimi-
 ponit uinum Italicum, alius ad qualitatem unam ser-
 monem referens, alius absolute de tota ipsius substā-
 tia pronuncians, uerus deprehenditur: eadem ratio-
 ne etiam inter resinas, optimam, tanquam medicamen-
 tum in multiplices usus accommodatum, meritò Te-

3. de com-
 positione
 medicamē-
 torum secū-
 dū genera
 post 1. p. du-
 as chartas.

CHROMO

CHROMO

2. eiusdem
post prin.
quum uiri-
de galli de
clarat.

Crocus.

Lit. ca. 25.

rebinthinam affirmaueris, non tamen caliditate pri-
mas obtinere. Resinam nanque (prout antea quoque
prædixerat) longè calidissima strobilina est, sicut te-
rebinthina ambabus qualitatibus omnium modera-
tissima. omnes siquidem calfaciunt, & exiccant, sed
hæ magis, illæ minus: ualidissima igitur est strobili-
na: moderatissima (uti diximus) terebinthina. Quod-
uis autem extiterit, siue enim prima siue secunda no-
bilitate, inter resinas existat: hoc nobis tantummodo
satis superq; erit, eam à profundo non leuiter discu-
tere, calfacere, repurgandoq; abstergere, nec non
emollire, ne crassum tenui exempto, lapidescat. Sty-
pticitate etiam paucula cōcoquere, dolorem denique,
ac maximè neruorum, suauiter sedare. præmissa igi-
tu uelut, hypothesi, multiplici (ob diuersos affectus
inuicem concurrentes) necessitate, & lippis & ton-
soribus liquet, eam fore, alijs præsertim enucleandis
admittam, nostro casui commodissimam. Sed quid
de croco agendum, cum maturans sit concoquens ue,
emolliens, leniter adstringens, calfaciens, anody-
nus, corroborans resolutiones, humorem æqualem
conseruans, quodq; putridum iam est, carieq; olenti
affectum, rectificans: si quæ à præscriptis etiam au-
ctoribus scribuntur, uera esse confitebimur. Inquit
enim Anazarbæus (ut ab omnium capite semper
exordiamur) maturat crocus, mollit, leniter adstrin-
git, ac sacrorum ignium inflammationes inunctus
lenit. Confirmatq; hæc ipsa Galenus, addens etiam

ipsum calfacere, & corroborare, præter eam, quam efficit, concoctionem. Inquit enim, crocus concoquit, & particulas corroborat, temperato suo calore concoctionem admolens, robur autem adstrictione præsentit. Quin etiam cum doloris posuerit mitigantium, huiusceinterdum rationem assignat: quare scilicet inter anodyna, dolorem uel leuantia, à plurimis connumeretur: quandoquidem uidetur ipsis omnes affectiones sufficienter concoquere posse. ex quo princeps ait, & crocus ingreditur in sedatione doloris. Adiunxitq; (prout solet Galenus) eius temperamenti mensuram dicens: quòd tametsi Paululum etiam adstringens quid obtinet, superat tamen in eo calfaciens & qualitas & facultas, ut tota eius essentia secundi sit ordinis excalfacientium, et primi excalcantium, proinde concoquendi quoque uim quandam obtinet. adiuuante scilicet in hoc, & paucula illa adstrictione. Quippe quibus medicamentis, quum non admodum excalfaciant, paucula adest adstrictio, ea parem facultatem habent essentijs emplasticis uocatis, quas cum iunctas esse caliditati non uehementi contigerit, pepticas hoc est concoquentes esse ostensum est. quæ à Paulo quoque atque Aetio, nec non Arabum principe comprobantur. qui demum, Alkanzi auctoritate, humores nunq̃ alterare ait: quinimmo eos æquales conseruare, putresq; si facti sint rectificare, inque pristinam conditionem restituere. Nec de oleo silendum, cum res sit,

8. de compositione; medic. secundum loca cap. 7. post prin. 4. eiusdem 1. & 4. post pri. 5. circa med. & 6. post prin. & sæpe. 7. eiusdem cap. 1. ante med. ser. 2. cuius fabulam uide 6. eiusdem v. post pri. 3. quarti tr. 1. cap. 3. uersus finem. 7. simpl. 53

Lib. 2. eiusdem cap. 2. quinto & 8. 7. libr. 3. Lib. 1. 2. can. 2. ca. 130.

Oleum.

Lib. de co-
gnoscendis
curandisq;
animi per-
turbationi-
bus post me-
dium.
2. simpliciū
med. 7. in fi-
ne: & 8. in
prin. & 6.
eiusdē. 124
in prin.
2. simplic.
medic. 6.
18. 21.
Lib. 1. cap.
28.
Li. 5. ca. 3.
Lib. 2. sim-
pliciū saepe
præfertim
cap. 20. 21.
22. & 23.
sextri. 124.
6. methodi
cap. 2.
2. simpli. 21.
22. 24.
sextri eius-
dē 124.
2. eiusdem
14. in fine 5.
de compo-
sitione med.
secundū ge-
nera post 1.
quarti de
ratione uic.
in acut.
164.
2. simpli. 5.
16. & 18. &
13.

præter reliqua, ita preciosa (Galenī testimonio) ut
tam sanis quàm ægrotis conducatur. Id ipsum enim quod
dulce est, & simplex, ac purum, ex maturis oliuis
expressum (quod quidem propriissime & maxime ab
omnibus hominibus uocatur oleum, reliqua nanque
omnia, ut dicit, per translationem, & abusum olea
nuncupantur) modice calidum est ac humidum, miti-
gatiuum, & glutinans, modo natura sibi inditas re-
tineat uires, ut quod nulla extranea qualitate commu-
tatum fuerit (ita enim obseruandum medicorum lu-
cerna præcepit) De hoc ergo loquēs Anazarbæus in-
quit, calefacit communiter omne oleum, ita ut Celsus
etiam iter concoquentia plusq; mouentia connume-
ret: atque hanc ipsius calfaciendi uim Galenus ipse
disputando iam comprobauit: etsi nonnulli frigidum
pronunciare audeant, ab eo quidem experimento
ducti, quod uiscosum uiderint, hyemeq; celerrime con-
crescens gelatum ue, & quàm aqua promptius à fri-
gore diuinci: ac demum quia si frigidum actu, neruo-
rum uulneribus applicetur, tenues (ipsomet Galeno
concedente) meatus nonnunquam obstruxisse perspe-
xerint. Est autē eius calor modicus temperatusq; (si
Galeno confidimus) atq; ex eorū genere, quæ nos æ-
quē recalfaciūt. Aditq; insup nostræ medicinæ fidus,
mitigans ipsum esse, quare non mordax, quicquid dixe-
rit in Archidamo Diocles, quæ à Galeno iā satis su-
perq; reprobatū uidere p̄facile est. temperate nanque
humidum est, adeo ut humectantium siccantiūq; ma-

teria existat, ueluti etiam calfacientium refrigeran-
tiumq; ab ipsomet declaratur. Discutit præterea (et
Dioscoride & Galeno auctoribus) ipsum oleum, præ-
sertim si Galeni met præcepto calidum admoueat.
quadere Alhasen quoque ait, in oleo quippe est resolu-
tio quædam: eoq; magis quò antiquius extiterit: id
enim maiore ui calfaciendi discutiendiq; esse Diosco-
rides asserebat, id quod non semel à Galeno compro-
batum est, firmanq; hæc omnia à Paulo Aetioq; &
Barbarorum omniū principe, necnō maximo inter il-
los experiente nuncupato Raze, ac Serapione. Quas
ob res, ni Argiua cuius in sit calumnia, hyperici-
num oleum, ad discutiendam materiem in sinu, throm-
bosi ue, atque ecchymosi contusi loci, collectā, respuere
non poterit. Discutit enim non occulte oliuum hoc
perindeatq; ipsis ex componentibus liquet: calefacit
et, ut quæ inducta fuerat, ex aqua frigida, congelatio-
nē remouerit: item à profundis altisq; attrahens, di-
scutit exiccatq;, & mundificat, necnō abstergit, pu-
trediniq; resistit, (ut gangrænæ præcautio fiat, cuius
periculum semper, magnis in contusionibus immi-
nere consuevit) ac dolorem sedat (id quod præ cæte-
ris requiritur) pauculā quoque adstrictionē retinēs,
tum corroborat (quo & uenarum ruptioni, et phleg-
monis primordio quadantenus resistat) tum contu-
sam carnem pro antiqui Senis decreto concoquit. Nec
deest sibi molliendi aliquantula uirtus, tum ex croco,
tum etiam ex terebinthina remanens: ne tenui di-

2. simpl. 22.

82 25.

Primi 28.

2. simpl. 22.

6. methodi

cap. 2.

Tertia 42

tr. 1. cap. 3.

uersus finē.

Vbi supra.

7. tertio.

Lib. 1.

2. can. tr. 2.

cap. 53 2.

22. contin.

cap. 3 49.

De simpl.

cap. 5.

3. simpl. me
dic. 26. in
fine.

7. lib. ca. 2.
in prin. 1.
libri.

Secunda 1.
doc. 2. cap.
15. circa me
dium capi-
tis.

Tacite
obiectionis
Solutio.

præsertim
lib. 3. me-
thodi. fere
per totum
librum.

Quarta 1.
cap. 28.
6. methodi
in prin.

Obiectio
de oleo.

4. quarti
tr. 2. cap. 31
3. meth. ca.
2. ante me-
dium.

Sexti eius-
dem 3.

scusso, crassum lapidescat: ad quod olei quoque sub-
stantia temperamentumq; non parum confert. Quã
obrem si uera est Galeni norma (quam Paulus, Ae-
tius, & princeps, ac reliqui omnes, tam Græci, quàm
Latini, nec non Arabes insequuntur) secundi excalsa-
cientium, primi q; desiccantium ordinis esse tutissime
determinabimus. Ad fortius autem ualidius ue discu-
tiens peruenire dedecebat. corpus enim eius (perin-
de ac posterius dicitur) molle erat fereq; effœminatũ,
ob quod minor indigebat exiccatione, quàm dura ari-
daq; corpora efflagitent: quemadmodum Galeni con-
tra thessalum infinities data methodus est, à princi-
pe nonnunquam confirmata. Minime autem ambi-
mus fore nonnullos, quibus esse prolixi uidebimur:
qui tot uerbis hypericinum ostendere uoluimus. par
est aut (ut Galeni uerbis utar) non tam mihi longitu-
dinẽ hanc imputent, quàm ijs qui parũ intelligentes,
quæ rectissime à nostris medicis facta sunt, ea calum-
niare sunt conati. Obijcit aut extẽplo atraphaxis mē-
dax, sui Arabũ principis dicto adhærens: & resolu-
tur (uel, ut Bellunensis ex Arabico correxit, curatio-
ne quæ fit) in apostematibus, & hulceribus malis:
oleum uero ex Galeni doctrina hulceribus aduersissi-
mum: sunt enim ipsius uerba huiusmodi. Oleum cauo
uulneri infusum, aduersissimum omnium medicamen-
tum est: quum si ita mederi uelis, usu ipso intelliges
sordidum ac male olens hulcus fieri (atque id ipsum
alibi neruo quoque uulnerato confirmatur) Quod si

„ tempus quoque anni calidius sit, ac uitio mali succi
 „ homo laboret, aut fluxionibus obnoxium natura sit,
 „ aut etiam in uictus ratione delinquat (quæ quidem
 omnia hoc in spectabili uiro extitisse neminem la=
 „ tuit) timor est ne illi pars ea computrescat, in qua
 hulus est factum: propter temperamenti (ut prin=
 ceps quoq; ait) corruptionem. timor uero est (Gale=
 „ nus subdit) & si cera, siue sola, siue in oleo soluta
 „ utare, atque hæc quidem putrescere hulus facient.
 Neque semel tantum hanc sorditiem inferre ait, pro=
 pter quam aphthis hoc est oris hulusculis alibi ma=
 gnopere aduersari describitur. Ibi uero (in cru=
 re inquam) patula iam fuerat ex incisione uulne=
 2 ratio. Deinceps prædictis iam auctoribus exqui=
 sitæ ecchymosis discussionem reclamantibus, quod=
 cunque interim euaporationem impedit, obstru=
 itq; , omnino uitandum fore phœbo clarius est. hu=
 iusce autem farinæ olium existit: Nam sibi à
 uiscositate aduenire Galenus idem medicorum im=
 perator ait, quod meatus infarciat, obstruatq; , &
 prohibeat foras effluere magnam uaporosi intus ca=
 loris partem. Quaquidem ratione nec ut resic=
 centur corpora nostra permittit. Quamobrem
 non exhalabit (eodem quoque auctore) qui
 attractus in carne sanguis est, si oleo inua=
 xeris: utpote quod emplastici hoc est obstructiui me=
 dicamenti uim habet: præsertimq; si frigidum (ex ip=
 somet prædiximus) admoueatur. Ad quæ profecto

3. quarti
 tr. 1. cap. 15.
 post prin.

6. de com=
 positione
 medic. secū=
 dum gene=
 ra post pri=
 & sæpe ali=
 bi.
 Sexti de
 cōp. med.
 secundum
 loca ca. 4.
 circa finē.

Secundū
 simpl. cap.
 24. uersus
 finem.
 Sexti de tu=
 enda uale=
 tudine uer=
 sus mediū
 & 7 me=
 thodi. 6. an=
 te medium
 capitis.
 Sexti me=
 thodi ca. 30.
 Solutio.

etiam qui nec thria Stesichori novit, facillime respo-
 debit (modo ne sit Galenicæ doctrinæ opposita imbu-
 tus, peruersusq; et omnino refractarius, id enim dun-
 taxat satis est) Ait ergo medicinæ felicissimus Ne-
 ptunus, oleum hulceribus admotum, id mali affer-
 re, si solum, purum, nudumq; (ut ita dixerim) apponi-
 tur: sitq; purum oliuæ, dulceq;, quod propriissime
 oleum nuncupari, superius annotauimus. At secus
 quidem est de eo quod herbarum, aut florum, aut cu-
 iusuis alterius medicamenti vires in se recipiat, ni ad
 concoquendum suppurandumue intentio dirigatur
 (perinde ac contusæ carni, ut quàm celerrime suppu-
 ret, triticeam hordeaceamue farinam, cum hydrelæo,
 hoc est aqua & oleo, concesserat) Admissum ergo ab
 eo est, eiusque affecla Auicenna, oleū ceraq; deinceps
 hulceribus, quum tamen ærugini miscentur. Itaque
 sic ab eo scriptum alibi perlegimus: oleum laxatoriæ
 quidem facultatis est, at huius inualidæ, atque ideo in
 mistura facile uincitur. singulumq; (ut Aetius ait)
 uariatur, prout singulorum quæ imponuntur natu-
 ræ sunt: ac per hoc (ueluti præactum quoque est) tã
 quam materia est cæterorum medicamentorum, quæ
 in extremo consistunt. ideoq; (ut dicit) non paucis me-
 dicamentis coniungitur. Nam si frigida illi commi-
 sceas, frigidum efficietur, quod mistum erit: Sin cali-
 da, calidum: quippe quod ex media tēperie est utriq;
 summo inseruiet. ita quoque si exiccanti admisceas, to-
 tum effeceris exiccans: sin humectanti, & ipsum hu-

4. methodi
 cap. 5.

3. methodi

2. sexti de
 compositio-
 ne med. se-
 cundū gene-
 ra post pri.

& sæpe

4. primi
 cap. 28 post
 prin.

1. de compo-
 sitione me-
 dic. secun-
 dum loca.
 cap. x. ante
 medium.

Lib. 1.

Ex secundi
 simp. 22. in
 medio.

7. eiusdem
 §4. in fine.

meētans reddideris, prout aperte enarrat. Quamobrem si exiccans oliuo (sicuti post pauca subdit) medicamen admisceas, puta chalcitim, pyretrum, gallam, struthion, siccans erit quod ex utrisq; commistum fuerit, perinde ac laurinum, cedrinumq; existit, cæteraq; id genus, tum in secundo, tum in sexto simplicium medicamentorum commentario enumerata, atq; ab alijs prædictis auctoribus recollecta. Non ergo semper eiusdem extat potentiae, sed enim uarias recipit uires, secundum ætatem præparandi modum, fructus ipsius diuersitatem, atq; inductam arte alterationem. prout alibi nos docuit: ex quo diuersas, atq; oppositas plurimi conditiones (ut ait) penes horum diuersitatem pronunciarunt. Quas quidem uarietates non ignorare oportet: si Galenicæ religionis fratres esse decreuerimus: ipse enim medicinalium nihil, quod pro humanis esset uiribus ignorans, has quoq; differentias gustu cunctas exacte comprehendebat. Intendendum quoque his gyrgathum spirantibus, ipsius etiam Galeni præcepto, dum ait: Verum si quod ex accidente ab eo quod per sese distinxeris, omnia clare cognosces. Quod quidē ne labyrinthū Mæandrū uel, mente sicut aiunt Cimmerijs tenebris inuoluta, ingrediamur: quemadmodum in cæteris quoque consuevit, ita & in his posteros illuminans, quattuor notis, indicijsq; uestigandum admonuit, quo facile cuiusuis medicamentorum facultatem inueniamus. Componendum itaq; simplicium uires hypericinum oleum pos-

secundi simplicium, 25

li. 2. pluries
li. 6. ca. 124

secundi eiusdem, 8

tertiū de tuē
da uale. an
te medium.
secundi simplicium medic.
13. & 21.

secundi simplicium medic.
cap. 14

3. meth. 2.
ante mediū
Ex 1. de cō
positione
med. secun
dum loca
cap. x.
5. simpl. me
dic. & 7.
eiusdē 18.
in fine & 2.
11. de his q̄
in med. fiūt
com. 30.
uersus me
dium.
Quarta 1.
cap. 25.
Ibidē pau
lo post.

2. Can. tr.
1. cap. 4. an
te medium
de medici
na matura
ciua.

fidens, & discutit, & meatus aperit, putrediniq; po
tius contrarium est, ac reliquos iam prius enarratos
necessariosq; pro uarijs indicantibus dispositionibus,
affectus inducit: Quod uero tum obstructionis in ip
so oleo per se inerat, tum ad inducendam putredinem
promptitudinis, ab alijs remotum proculdubio fuisse
compertum est. haud enim seruant suas, dum compo
nuntur, uires exquisitae medicamenta (si Galeni dicta
insequimur) maximeq; oleum, quod inualide quidem
facultatis est, quemadmodum praediximus: ita ut in
mixture facile uincatur. Modica uero adstringen
di potentia, terebinthinae crociq; uirtute remanens,
ad concoctionem (pro ipsius canone) optima est. qua
tenus uidelicet innati caloris substantiam retinendo
adauget. Quam quidem regulam ipsemet Arabum
princeps obseruat. ait enim interdum maturatio com
pletur ex eo, in quo cum calore existit oppilatio, &
glutinatio, ut per ipsum calor retineatur: posito ta
men huiusce canonis freno: quod, ueluti deinceps o
stendetur (quum scilicet caloris mutatio appareret)
medici nostri obseruarunt. aliquando uero id necessa
rium esse ostendit, non solum quo caloris innati
substantia excrescat, uerumetiam & ipse conco
quendus humor, priusquam discussus per habitum
euanescat, retineatur. Ne tenui digesto quod re
liquum est adeo lapidescat, ut concoquendi intentio
in genito iam scirrho euanescat. Si nanque suppu
rans iam humor intus maneat, fit ut reliquus (Ga

leno teste) melius ei faciliusq; accedat. Galenum quoque si uestigaris, ne dum pro concoctione adstrictio glutinatioq; utilis est necessariaq; , uerum per ipsa etiam tuta digestionem per halitum faciendam: in principio inquam, ne attractio maior quam discussio fiat. Ea nanque in principio præstantiora esse ex discussorijs medicamentis, quæ exiguum adstringendi uim complectuntur: qualia sunt rosæ, & melilotum, & crocus: non tamen ex huiusmodi medicamentorum ordine est myrtus, utpote uehementer adstringens. Id genus uero præenarrata sunt quæ princeps quoque, moliter resoluendo, dolorem sedare perdocuit. propter quæ uisum quoque chirurgus est, cum rosacei, tum ouei liquoris, porthūculas, prout iterum uidebimus adiungere, præ his uero scopis, coquendi. s. tuteq; digerendi, ac dolorem sedandi, quartus etiam superuenit (Galeno, Pauloq; , & Aetio docentibus) fractarum inquā uenularum densitas, solidatioq; , & adstrictio. Inquit. n. medicorum protogymnasiarches quia uenarum tunica, ex quibus sanguis exilit, rum pitur: parū quiddam ex adstringentibus per initia discutientibus admiscetur: si enim ex sola simplici facultate discussoria pharmacum à principio adhibeatur, non solum quod effusum est discutiet: sed & per fissuras aliquid attrahet ex sanguine in contusis uenis contento. calida nāq; eadē ratione qua possunt (ut alias inquit) id quod in mēbro continetur, discutere

Lib. 2. de his q̄ in medicina sūt cō. 30. uersus mediū.

Quarta 1. ca. 30. post prin.

5. de comp. med. secundum loca in prin. 4. libri ca. 30. 14. libri ca. 96.

Sexti aph. cō. 31. cīr. ca medium

tertiū artis
me d. tex.
66.

decimiqua
ti. 69

sexthi meth.
3

alteram etiam fluxionem à uicinis aduocant. quin sæ
piusculè à uicinis attrahunt magis, quàm resoluant,
præsertim per initia, nulla dum facta reuulsione, quæ
admodum ex ipsomet medicorum imperatore perce=
pimus. Quando autem in suam naturam redierint,
citra adstrictionem ad digerentia medicamenta ueni=
re tempestiuum est. Nec recedit à suo (quem purum
haurire perpetim consuevit) limpidissimo fonte Pau=
lus dum inquit: cæterum principio statim adstringen=
tia quædam discutientibus sunt admiscenda, eo quod
tunicæ uenularum fractæ opus omnino habeant den=
sitate & solidatione. Et ne (ut Aetius etiam ait) no=
ua materies ob dolorem attracta ad locum delabatur.
Quam quidem adstrictionem in neruorum quoq; cõ=
tusione (cuti etiam exulcerata) Galenus admisit.
Quorum fortasse attritio casu in nostro (si loci com=
positionem perlibraris) minime defuit. Neq; ob hæc
duntaxat adstrictione indigemus: quo scilicet con=
coctio percommoda fiat, tutaq; in principiis dige=
stio, doloris sedatio, ac fractarum uenularum solida=
tio, uerum quintus Scopus accedit, ut. s. phlegmonis
initio repellentes refragemur. Haud enim quod cetau=
ri opinantur, id uerum est, auerruncantia penitus,
qualibet in contusione, interdicens fore, tam si sim=
plex, quàm si compositus affectus extiterit.

Error septimus, repellentia in contusionum princi=
pijs perpetuo reprobantium.

Quod

Quod quidem ut clarius elucescat, ab re nequaquā fuerit perpendere uestigareq; num repellentia in ipso collisionis exordio, uel iuxta principis mentem aliquando competant? Neminem profecto (ni cucurbitas, ut hi, ollas uel lippiat) præterire poterit, si quidem ad simplicem affectum respiciemus, contusionem inquam, solis concoquentibus procedendum. sin ad iam factā ecchymosim phlegmonē uel, disiciantibus. Dubiū uero est, si uel ab ecchymosi, uel phlegmone aut fortassis utraque præcauere decernimus, an tuto pro his auerruncare queamus. In utraque autem à principe ueniam recepimus. (Tametsi cercopissantes hi qui rosaceum, oui q; albuginem, nedum hoc in polychresto antidoto, sed in quouis etiam attritionis initio, uel cuilibet admista, condemnant: ab eo potius oppositum collegerint) Age igitur quæso, uideamusq; prius, ubi pro ecchymomatis præcautione, ad emplastica repulsoriaq; medicamenta peruenturos edocuit. Cui quidem dicto falso tamen adherentes, oppositum ueritatis concludunt, sic legentes. Et quando fit phlebotomia, & festinatur ad emplastra prohibentia oppilantia, non accidit ex eis illud, quod est necessarium ad curationem, quæ multum conuenit. Et est eorum prohibitio cum infrigidatione, aut stypticitate, aut uno eorum. His igitur uerbis (iuxta Dini Gentilisq; expositionē) curationem ponit nō rectam (quanquā suimet sermonis oblitus Gētilis, de alfase loquens alibi, percussus prius admonēda

quarta 4.
tr. 2. ca. 3.
circa piñā

4. primū
cap. 18. uera
sus finem,

4 quarti
 tr. 2. cap. 3.
 circa prin.

graph. 66.

præcepit, quotiens alfase contusioni adiuncta est, pro
 ipsius contusionis curatione (parcendum nihilominus
 & improprie ipsius locutioni) ne fiat ex humorum
 defluxu apostema. deinceps autem ad ipsius alfase
 curationem reuertendum admonuit. Subiungentem
 uero supradictis principem. {Quum autem tarda-
 tur illud, & properat sanguis &c.} dicunt iidem tunc
 rectam curationem describere. Quamobrem Auicē-
 næ prius, dein Dino, Gētili; innixi ē quercubus ac
 saxi nati, secundum eam quæ non recta est curatio-
 nem, & oui candidum, quia frigidum prohibens ob-
 struensq; & rosaceum, cæteraq; id genus interdicē-
 da penitus recensent. Robore autem firmari fortas-
 sis non temere illorum opinio potuerit, quoniam ex
 uulneribus fortibus & prauis dici queat (quod præ-
 sertim in supremis ruptione oscillum reueratū est:
 caput nanque musculi cuiusdam ibi tactum colli-
 sumq; etiam fuit) in quibus quidem cum medici
 ualde frigescentibus, aut adstringentibus medica-
 mentis procedent, tumor inde non exurgit: cuius uel
 ingentis priuatio (ut Hippocrates inquit) ingens ma-
 lum est. Arabis uero sententiam his uerbis intentā,
 eiusdem dicti expositores nequaquam olfecerunt: eo-
 rum nanque interpretationi opposita est. Obortus ue-
 ro illorum error (uelut in cæteris quoque perpluri-
 mis fuit) quia literam habebant mendacem. Haud.n.
 ita audacter, perfricataq; fronte (prout multorū mos
 est) eos rudes adeo pronunciandum duximus, ut uero

incorruptoq; sibi codice præ oculis allato, Saturnijs
 et lemis, re ita clarā non perceperint. Est ergo Prin-
 cipis intentio, quantum ex eo contextu necessario col-
 ligitur, ut ab ipso statim collisionis initio (iuxta pri-
 mā penē principij à Galeno declaratā acceptionem)
 prohibentia, oppilantiaq; ac repellentia admoueantur
 potius q̄ abnegentur, ecchymosi duntaxat hoc lo-
 ci providere intendentis. Sunt itaque ipsius uerba,
 secundū Bellunēsis longe meliorē, ueroq; similiorem
 traductionē, talia. Et quando fit phlebotomia, et festi-
 natur ad emplastra prohibentia, oppilantia: non acci-
 dit ex eis illud, quod necessarium est ad curationem,
 cum quo multum fatigatur. Sensus igitur est, à con-
 tusione quamprimum facta, properent artifices ad
 uenæ incisionem: qua quidē ocysus peracta, si prius q̄
 ad solutiōis, cavitatē, sinū ue humoris aceruatio fiat
 uel si absq; sinu cōsueta in cōtusionib. ruptio dūtaxat
 sit, priusq̄ ad soluta iā loca sanguis disp̄gatur, festi-
 nāt ad prohibētia, et oppilātia roborātiaq;: ne deflu-
 xus ad affectā sedē incūbat: nō acidit, ut fluxos humo-
 res simus discussuri, circa qđ hercle magnus cōtingit
 labor: uocat. n. et hāc discussionē alibi quoq; laborem,
 ueluti quū ait, et quādoq; excusat scarificatio laborē.
 Idcirco inquit, cū quo multū fatigatur. Quū uero em-
 plastra prohibētia obstruētiaq; iā meminert, quā nā
 ui prohibeāt, oppilētq; deinceps enucleauit dicēs. Et
 est eorū. s. emplastrorū prohibitio cum infrigidatiōe,
 et stypticitate, aut uno eorum. Festinantes ergo ad

1. apho. 12.
 1. prognost.
 com. 9. pri-
 mi de crisi
 cap. 6. & 8.
 & 19. secū-
 di reg. acut.
 45. li. de 4.
 tēporibus
 uniuersali-
 bus morbo-
 rum & sæ-
 pe.

stipul. l. v.
 et stipul.
 l. v. q. d. d. v.
 et stipul. l. v.

et stipul. l. v.
 et stipul. l. v.

3. quart.
 tr. 1. cap. 3.
 post prin.

1077

uenæ sectionem, ac deinde quàm primum ad repellentia, prius quàm humores effluxerint: digerendi laborem effugiemus. Quanto enim per maiora uasa & ampliora fit euacuatio (ut Galeni sententia à paucissimis adhuc intellecta est) quæ repellentibus quidem à capillaribus ad maiusculas, indeq; ad maiores, donec ad maximas peruentum sit, expletur: tanto expeditior, promptiorq; & facilior euacuatio est. quemadmodum contra digestio quidem per halitum difficilior tardiorq; est: ut quæ per angustissimos meatulos (quos poros Græci nuncupant) non sine labore, temporisq; diuturnitate agenda est. de quibus tamen suo loco (dei gratia) fusius. Nunc autem ad principis uerba reuertamur, subdientis. Quum autem tardatur illud scilicet prohibentium auerruncantiumq; admotio, ac per hoc properat sanguis ad solutionis concauitatem, & times nocumenta prædicta, ne scilicet membrum ad corruptionem gangrænamue perducatur, illud accidet quod est necessarium ad curationem, cum quo multum fatigatur, ut prædiximus. Est uero ad curationem eius necessarium extrahere sanguinem illum, ne impediatur redditum continuitatis ad dispositionem suam. Et nota uerbum curationem. Curationis enim extractio est materiei, quæ iam defluerit, repulsio uero prohibitio potius dicenda est. Perlibranda quoque ea uerba sunt, properant, festinatur, tardatur, & properat: quo facilius eius intentio elucescat. Atque hæc conglutinantibus, adstringenti-

3. artis
 med. 66.

Vbi supra
 quarta 4.
 tr. 2. cap. 3.
 circa prin.

Ibidem ca.
 3.

Nota.

busq; ocysima ecchymosis præcautio, experimento quoque à mulierculis quotidie comprobatur. cadentibus nanque uel ab alto puerulis, aut obuiam illis quopiam contundente facto: maximeq; in fronte, atque ubi uenæ magnæ non adeo apparent, ut statim sanguinis ad locum coaceruati grumi, priusquàm topicis occurrant, reperiantur, à percussione celerrime ut possibile est, uel actu frigidū laterem, lapillum'ue uel chartam aqua frigida madidam superimponunt. Quoquidem peracto, aut in nullum, aut uero quàm minimum tumorem attollitur qui contusus iam locus est. absque hac uero repulsione, in summum aliquando, latumq; tuborem uergere conspeximus. Neque ingens malum ex ea statim facta repercussione consequutum est, ne uel caput, uel cauda musculi collisa fuerint: mediciq; non leuia frigorifica, sed quàm maxime frigefacientia congelantia'ue admouerint: adeo ut quàmuis attrahentis doloris ratione tumor eleuari omnino debuerit. Ad interiora tamen (uti Galenus etiam inquit) repulsa materia sit, ob maxime frigefacientium repellentiumq; uires. Porro expediti ab ecchymosis præcautione, ui cuius in contusione repercutere nonnunq̃ possumus: Reliquum est etiam perlibrare, pro phlegmonis apostematis'ue (sic enim uniuersali nomine Barbari uocant omnem præternaturam tumorem) præuisione an auerruncare in ipsa eadem collisione liceat. Quamobrem ab ipsomet (quàmuis distinctione quapiam) phlegmonis exordiū

s. aph. 66.

4. primi
cap. 25.

à primitiua (ut uocat) occasione obortæ, repurcussum
offendimus. distinctio inquam ea est, quoniã repleto
corpore id fiet: inani uero existente, resoluentibus
occurrit. Audiamus ergo ipsum, dũ ait, (iuxta Mā
tini elegantio rem literam) porro quod ex causis ex-
teris fit, quas primitiuas uocant, uel cum corporis
plenitudine, uel cum humorum moderantia contingit:
siquidẽ cũ corporis plenitudine, præcedentes exterio-
resq; causæ concurrant, profecto uel in uicinis parti-
bus ipsis principalibus membris, ad quas fit transmis-
sio, id fiet: uel non: quod si non, tunc in principio nihil
resoluens eis admoueri debet, sed membrum expellẽs
(si adsit) corrigendũ, uel uniuersum corpus, si mēbrũ
non habuerit singulare, admo endo eis quodcunque
repellat, oppositãq; ad partẽ retrahat, atq; adstrin-
gat. Eis inquit. s. quæ recipiunt, ita. n. uel suis cum ex-
positoribus necessario intelligendum est: quando mād-
ans repercussus ad mādandum potius irritaretur.
Melius uero fit, corrigiturq; ipsum mandans, siue
uniuersum corpus sit, siue aliquod membrum, eua-
cuatione atque male qualitatis alteratione. Verum
apostemata (prout paulo deinceps subdit) quæ ab ex-
teriori causa ortum habent, nec ulla adest humorum
repletio, debent omnino, in principijs, mollientibus re-
soluentibusq; curari, sed non eo modo quo curasti
primum genus: uel ut alia habet litera. Et si non cũ
eo quod sit sicut illud, quo primum medicatum fuit.
Competere igitur dixit hæc repellentia adstringen-

tiaq; medicamenta, si causa primitiua, e quorum numero contusio quoque est, repleto corpori superueniat: Sin mundo superincidat, non talia sed emollientia resoluentiaq; uoluit applicari (quãquã Iacobus ille de partibus nesciens ipsum interpretari, tanquã ancipitem, uariumq; & dubium, omiserit.) posuit autem non aliter huiusce distinctionis determinationẽ, quum ad particularia descenderat, de phlegmone sermocinans, ab exteriori quoque causa oriunda: ubi quidem diuisione præposita, quoniam scilicet uel cum corporis plenitudine, aut cacochymia, uel cum eiusdẽ munditie contingit, de ea, quæ sine repletionẽ est, prius loquitur: atque huius curationem esse dicit, eam quæ apostemati, quatenus apostema scilicet completum, conuenit: nulla quidem mentione de repercutientibus facta, quinimmo de materiam extrahentibus, molliendo, & leuiter resoluendo. Deinceps uero de ea, quæ cum plenitudine est, sermonem habens, de hisce repelentibus meminit. ipsam nanque inflammationem, cuius causa extrinseca est, cum repletionẽ, ei cuius causa sola repletio est, comparat: dixitq; & eius quidem curatio est proxima curationi eius, cuius causa est repletio corporis: & differt ab ea in hoc, quòd non indiget repercussione plurima in principio, sicut indiget illa, immo minus illa. Competunt ergo huic repellentia, imbecilliora tamen & ui & duratione q̃ eius inflãmationi, cuius causa sola est corporis repletio. Etenim

3. quartil.
tr. 1. cap. 30

Tertia 4.
 er. 1. cap. 3.
 tex. secun-
 dum natu-
 ram expo-
 sitionē 12.

4. quarti
 er. 2. cap. 4.
 in prin.
 Ibidem ca.
 5. in prin.

quæ iam conculcata est (prout dicunt) materia diu-
 tius ualideq; adstringi tutum non est: interdum nan-
 que doloris uehementia (uti princeps quoque idem
 ait) consequitur, nonnunquam uero & gangræna.

Quæquidem litera menti & uerbis Auicennæ con-
 formior quàm prisca est: ubi comparatio fit, inter con-
 tusionem cum repletionē, & eam quæ sine repletio-
 ne contingit: circa quam expositores ita garrientes
 laborarunt: ut ancipites tandem usque in finem remā-
 serint, oppositasq; sibi inuicē expositiunculas (ut ita
 dicam) ambiguas ue sub iudice relinquentes, qui his
 studuerint etiam sub dubio dimiserint. An scilicet mi-
 nus cum repletionē, an uero cum corporis puritate
 auerruncare debeamus. Eādem quoque distinctionē
 ipsemet, iuxta Bellunenensis additionem, innuit: quum
 de casu & offensione locutus est. Casus enim (ut in-
 quit) & offensio lædunt cum contusione & attritio-
 ne. Membro igitur læso & offenso per casum, hoc
 est contuso attrito ue succurrendum cum his quæ
 stringunt ipsum, properando prius (si oportet) ad
 phlebotomiam, innuitur uero quòd de corporis reple-
 ti casu loquatur: quoniam aduersantur in calce capi-
 tis (apud nouam Bellunenensis interpretationem) sub-
 iungit: Quum autem fuerit percussio, quæ non fa-
 cit dolorem uehementem: & non timetur quòd acci-
 dat uel festinet apostema magnum in loco, propter
 ea quia corpus est mundum: tunc oportet ut sit festi-
 natio ad mollificantia, cum oleo calefacto, & simili-

bus. Dixi autem non temere principem ibi hanc uel repleti uel inaniti corporis diuisionem innuisse, non autem absolute expressisse. quoniam ubi obscura uerba sunt, glosis innumeris abundant. Cur uero mundo iam inuitoq; inuento corpore, omisissis repellentibus ad discutientia extemplo accedit, mollientiaq; in presentiarum perquirere superuacaneum est: suo nanque loro prolixius (dei optimi maximi gratia) enucleabimus. Id tantummodo nunc temporis satis superq; fuerit, quod repleto reperto eius corpore, facta etiam necessarioq; in omnibusq; praecedente, quoad fieri licet, reuulsiua euacuatione, quae diuertendo simul inaniat: cum pro ecchymosis, tum pro phlegmonis praecautione, ac prouidentia, repellendi ueniam exhibet. Quod si alijs affectibus commisti quoque hi fuerint digestionem per halitum perficiendam exposcentibus: eatenus admiscenda, pro singulis quibuslibet digerentia medicamenta, quatenus sibi inuicem illi coniungantur. Tribus medendi semper contrariorum scopis obseruatis. Quadere ob ea quae sibi annexa sunt, Galenus, Paulusq; et Aetius, quum phlegmone, ad fluxum minime refertur, quin potius ad exteriores causas, humectando, calfaciendoq; ab ipso etiam initio statim, quum praecipue doloris uehementia contingit, non laedere, quin proficuum esse determinarunt. ueluti noster chirurgus procescit, fortu iam ex chamameli reliquorumq; praedictorum decoctione quam primum facto: deinceps ad polychrea

Ex 3. metho. cap. 9.
2. ad Glau.
2. libri ca.
4. libri ca.
17. circa finem.
14. libri ca.
30.

ston antidotum perueniens. Quod si decoctum illud minime humectarit, quin exiccans ob aliam scilicet intentionem, sanguinis inquam coaceruati globatiq; dissoluendi, extiterit (quam thrombosin à Galeno etiam nominari prædiximus) calsecit tamen. id quod, in ipso inflammationis exordio ad fluxum relata, minime concessissent: sed adstringentibus omnino auerruncantibusq; occurrendum præcipiunt, cauendo à calidis & humidis: etiam si uehemēti dolore urgeantur. Calsecit inquam fōtus ille, nec minus emolliebat: Inquit uero princeps, & quandoque accidit uehementia doloris, propter conculcationem materie & soliditatem membri. Deinceps autem huic materie conculcationi, ac per hoc dolori ex ea prouenienti succurrens, ait: q; uehementia doloris facit te indigere medicinis mollificantibus absque attractione: cuiusmodi calfacientia esse, sed non admodum: siccantiaq; non magnopere in eiusdē libri à nobis editis annotationibus ex Galeno declarauimus. At quoniam contuso in loco adstringentia misceri posse inter initia tam Græcis quàm ipsomet Arabum principe, (cuius auctoritas apud homines quibuscū pugnamus plurifaciēda semp̄ est) cōfirmauimus. si latinorū quoq; medicorū celsissimū Cornelium addiderimus, nullā profecto ambiguitatē remanere opinabimur. Ait ergo Celsus: ubi integra cute interior pars collisa est (profundiorē p̄ hæc uerba cōtusionē innuens) cōmodissimū est malicoriū ex uino coquere, interiorēq; eius partē cō-

3. quarti
tr. l. cap. 3.
tex. 12.
Ibidē tex.
13.

Vide ibi
com. xi.
Ex 5. simp.
6. in fine et
7. in prin.
Li 5. cap.
26. sec. 29.
quū loquit̄
de gangræ-
næ curatio-
ne

terere, & cerato miscere ex rosa facto, idq; superpo-
nere. Sus autem lota ad coeni uolutabrū rediens, obijce-
re iterū enixa est: quo frigida, nedū pura, sed commi-
sta etiā penitus interdiceret, intelligendos fore dicēs
præadductos autores, de his medicamentis, quæ quidē
adstrictionē calori, nō aut frigori admistā possideāt,
ueluti quæ frigidorū abscessum primordijs Barbaro-
rū princeps admouit: perinde ac iuncus est rotundus
odoratus, ῥοῖνον Græci dicunt: Barbari uero floris
nomine adiuncto quadantenus corrūpunt, squinantū
appellantes, quod est schoeni anthos. i. flos: Conchulæ
quoq; indicæ odoratæ, blattas Byzantias ijdē uocāt,
pari modo Chia mastix, olibanū, crocus, manna, cæte-
ræq; id genus q̄ plurima. Rosaceo igitur oui q; albo
re admiscētes nostros medicos magnopere aberrasse
inquit: tū quia ecchymomatis residuū, ne discutiatur,
impedierint: tū quia cōtusæ carnis cōcoctionē destru-
xerint. Cuius mehercle cercopithecī (cum Galeno dice-
mus) admirandam esse, aut stupiditatem, aut demen-
tiam, aut simul utranque: uelut eorum quoque qui ab
acribus adstringentia, niuem ab igne, atque caput
ab inguinibus secernere nesciunt. quæ enim adstrin-
gentia dicimus, ea terrena certe sunt, & crassa cor-
poris consistentia, qualitate uero frigida: corpus nan-
que (prout idē rursus inquit) omne adstringens, ab
alijs, quod sensu animaduerti posset, qualitatibus syn-
cerū, ppetuo cōperi experiendo frigidū: quinetiā nō
nulla ex his, quæ qualitatibus mista erāt, apte quoq;

Obiectio.

4. primi
cap. 25. post
prin.

Solutio.

9. simpli.
cap. 1. post
medium.4. eiusdem
6. circa
prin.Ibidem uer-
sus finem.

primi eius-
dem 37. cir-
ca prin.

2. can. tr. 1.
cap. 4. post
medium.

9. simpl. 1.

3. aph. 16.
De genera-
tione ani-
malium. 5.
post mediū
3. capitis.
Perigen.
secundi 8.
& 54. tertii
de coelo.
74. & 4.
meteororū
1.
4. met. 40
41.

refrigerantia reperi: scilicet quum in eis adstringen-
di, refrigerandiq; facultas ita uincerent. Quæ profe-
ctò adstringentia introrsum pellere, (ipsius etiam
dogmate) contactam nostri partem undiq; apparent:
idq; æquabiliter uelut pellentia, ac stipantia, contra-
hentiq; secus omnino quàm austerā. Quas ob res et
Auicenna quoque Barbarorum oraculum inquit.
Repercussua medicina est contraria attractiua: Il-
lius enim proprietas est, propter frigiditatem suam,
ut in membro faciat prouenire frigus, & inspissetur
ea, & constringantur pori ipsius, & frangatur ca-
liditas eius attractiua, & congeletur illud quod ad
ipsum currit, & inspisset ipsum, & prohibeat ipsum
ne ad membrum currat: & prohibeat membrum à
receptione ipsius, sicut solatrum in apostematibus.
Distāt ergo (uti medicorum imperator ait) non pa-
rum quæ calida sincera, ueluti acria: quin contuma-
cia pugnantissimaq; abiunicem existunt. Calidum
nanque discutiens est, dissoluensq; congelata, meatus
aperiens, carnes (ut Hippocrates ait) effœminans,
partes extendens, nisi admodum siccæ fuerint, atque
in uaporem (philosopho teste) conuertens perse, non
(uti frigidum) per accidens, humores attrahens, lique-
faciensq; ac tandem homogenea ab ijs quæ alterius
existunt tribus dirunciens. frigidum uero tanquam
illi oppositum, quin uere contrarium existens, con-
trarios effectus inducere necessum est. Contraria-
rum enim causarum (philosophorum quoque spirar-

cho docente) contrarij sunt effectus : quemadmodum
etiam contrà. Adstringunt itaque acatia, balaustium
hypocystis, cytini, galla, rheon, rhus, omphaciū, me-
spila, corna, malicorium, myrta, & cætera id ge-
nus: quam sententiā Auerroes quoque insecutus est.

Quamobrem si calidum quopiam medicamentum ex-
titerit, quatenus calidum quidem impossibile est ad-
strictoriam habere facultatem. Quod si adstringen-
tia schoenon, mastichen, mannam, unguen odoratum,
& reliqua id genus, protulerunt antiqui: non nisi
quia admistam iudicarunt facultatem, adiunctas quo-
que qualitates in ijsdem inuentas. ueluti enim discu-
tientem habere potentiam, cui admistam quoque ad-
strictoriam experti sunt: ita ex partibus constare ca-
lidis: quibus quidem frigiditas quoque cointas esse cō-
cludent. Quum igitur adstrictione, uel digestionē,
uel concoctioni, aut simul utriq; coniuncta indigue-
rimus: tum profecto, aut simplex medicamen fuerit,
aut compositum. siquidem simplex, diuersarum par-
tium ratione cuncta explebit: sin uero compositum
extiterit, discutientibus calidis'ue medicaminibus ad-
stringentia frigida'ue admiscenda necessario iudican-
dum est. Sonant autē Galeni (quæ Paulus Aetiusq;
transcripserunt) uerba de compositis ex diuersis me-
dicamentis quum ait, ἐπεὶ ὁ ὁ χιτῶν θλαῖται τῶν
φλεβίων, ὅς ὢν διαπνῶν τὸ αἷμα, μίγνυται τι
βραχὺ τοῖς διαφορικαῖς φαρμάκοις τῶν συν-
κῶν. quod est: quoniam autem uenarum tunica, ex

Secundū
de gñ. 21. 86
cor. 56. 86
3. de cælo.
76.

5. collig. 12.

5. de comp
med. secun-
dum loc. in
prin.
4. libri ca.
30.
14. libri ca.
69.

quibus persultat sanguis, cōtunditur, parum quiddā stypticorum adstringentium uel discutientibus medicamentis admiscetur. Quamobrem digito rursus uel inuitæ Bœoticæ sues labellū cōpescant. Etenim si adstringentia frigidaq; calidis discutientibus, in inflammationis ab exteriori causa factæ primordio, uenisq; iam fractis ecchymomati coniunctis chirurgus prima die admouerit: Id ipsum ex priscorum, suiq; præsertim Principis, cui multo magis quam alijs confidunt, opinione proculdubio pfectū esse recēsebimus.

Octauus aduersorum error circa oleum rosaceum.

1. de gñ. &
cor. tex. 7.

3. art. med.
21. secundo
de compositione
med.
secundum
genera in
prin. & sæpe
in libris
meth. 2.

Quid igitur garriunt dithyrambici poetæ, Bœoticam canentes cantilenam, rosaceum quoque reprobantes, neutro medicinæ cruri adhærendo, rationi inquam uel experimento, nec eiusdem fundatorum auctoritati, sed potius (ueluti Peripateticorum princeps ait) ad pauca respicientes facile enunciant. Quod si, medicorum fidus, Galenum, cæterosq; fide dignos doctores uidiſſent, medicamentorum uel omnium uires perinde ac necessarium esse Galenus præcipit, agnoscerent, in hunc hercle errorem minime incidiſſent. Exordiantur ergo præ cæteris à suo, quem tantifaciunt, Speculatore Gentili, atq; ante ipsum à Dino, cui magis quam Galeno attribuunt, Hi namq; rosaceum ueluti corroborans, confortansq; magis, quam repellens sui tēperamenti (uti ex Principe quoq; ha-

buimus) æqualis ratione, magnopere cōmendarunt.
 Quodquidē tēperamētū an æquale sit, quæ etiā eius
 potentia, inquirere, superuacaneum non erit. De hoc
 tamen loquētibus qđ purū est, absq; externis præpa-
 ratum odoramentis: id nanq; oleū rosaceū: (Galeno
 teste) simpliciter & uere, nominare ueteres consueue-
 runt: tametsi quæstio (ut idē inquit) non parua inter
 eos fuerit, an calidū an uero frigidū existat: primi ta-
 men ordinis refrigerantiū ipse tandē determinauit.
 Est. n. (ut ait) talis temperaturæ, qualis est rosarum
 succus. talis (intellige) frigidum enim utrunque, idq;
 ordine primo. Exquisite tamen in æquali pūcto illius
 gradus minime existunt cum medium quoque inter
 oleum rosarumq; succū Galenus alibi posuerit: quē
 admodum inter oleum ac rosas nonnunquam colloca-
 uit. Quadere si rosæ in fine primi gradus frigide
 existunt: rosarum uero succus circa finem (quicquid
 dicat Aetius, qui rosam ordine primo, succū uero se-
 cundo declarauit, ni exempli duntaxat gratia dixisse
 quis responderit: frigidiorē nanq; rosam, q̄ succū, in
 quo & aperiendi, & soluēdi uirtus reperitur, existi-
 mo, in medio igitur primi ordinis rosaceū ipse repone-
 rē. Idcirco nō temere Princeps quoq; ipsorū ait, rosa
 ceū esse ad æqualitatē declinē. Cuius quidē tēperies
 (ut exquisite cūcta ppēdātur) talis resultat, quoniā
 ex rosis rosarū uel succo facta mistio est, et oleo: qđ
 tēperate calidū est, uix primū pficiēs gradū: quin mi-
 nus calidum, quā ea sit frigida, uirtutisq; inualida,

3. quartū
 tr. 1. cap. 3.
 com. 3. &
 5.
 Ibidem .
 2. cap. tr. 1.
 cap. 4. post
 medium.

Rosacei
 tēperamē-
 tum.

2. simpl. me-
 dic. ult.
 3. de tempe-
 ramentis 5.
 post. prin.
 2. simpl. me-
 dic. 27. cir-
 ca finem &
 3. nono
 post. prin.
 3. simp. x.
 Ibidem 16.
 Lib. 1. post
 prin.

2. can. tr. 1.
 cap. 4. post
 medium &
 tr. 2. c. 53 l.
 uersus finē.

3. simpl. 16.
uersus me-
dium.
1. phys. 47.
sextri eius-
dem 32.
quarti celi.
38. & saepe
maxime ab
Auer.
Metaph.
decimi 23.
cō. uersus
finem.
De gñ. &
cor. primi
86. & secū-
di 48.
Conciliato-
ris differen-
tia 16. circa
prin.
De const.
art. med. 8.
4. meth. ca.
4. uersus fi-
nem.
1. de gñ. &
cor. tex. 86.
& 2. eiusdē
cō. 46. in
fine.
1. de elemē-
tis secundū
Hippocra-
tē circa
prin.
3. simp. 16.
uersus me-
dium.

quemadmodum praediximus, ut in mistura facile uin-
catur: sitq; tum calidorum tum frigidorum, & humi-
dorum siccorumq; materia. Itaque facta iam inter
utrumque alteratione, alteratorum unio fiet: calidoq;
oliui secundum maximam partem, ac fere penitus
corrupto refracto'ue, unus duntaxat rosarum eiusq;
succu, atque is inualidus repatiendoq; comminutus in
rosaceo frigiditatis gradus remansit. Atqui medium
omne (ut dicit) ex contrarijs mistum est (Aristotele
quoque idipsum non semel exprimente, ut conuer-
sam quoque Auerroes comprobarit) iisque totis per
tota temperatis, prout uere proprieq; mistum esse,
penes Stagiritae Galeniq; syntagmata, contingit,
aut per exiguas particulas sensum effugiens eorum
quibus opponuntur, perinde ac Empedoclis philoso-
phi, atque Asclepiadis medici, eius (ut Apponensis di-
cebat) collegae, incompatiliaq; uel Galeni relatione
ponentis, de mistione uniuersa opinio extitit. quam
Themiso ac Thessalus, praeter ceteros, insecuti etiā
sunt. unde metasyncriseos nomen (Galenī testimo-
nio) usurparunt. ceu Democritus etiam Leucippusq;
philosophi, atque Epicurus illorum imitator, atomos
& corpora senserunt tenuissima incompatiaq; re-
rum principia existere. quiquidem secundus mistio-
nis modus (philosopho cum Galeno testibus) huic tan-
tum qui acute nequaquam cernet mistio apparebit:
Lynceum uero non ita decipit. porrò (inquit medico-
rum phoebus) hoc an illo modo rosaceum mistum
esse

esse uelis, mea quidem certe nihil refert: nam utroque modo propositum demonstrari potest. Satis autem certo scio, si ratiocinationes omnes, tum quas Theophrastus memoriae prodidit, tum quas nos toto hoc tractatu (de simplicium scilicet medicamentorum facultatibus) complectimur, multum animo uersaueris, te secundum mistionis modum reperturum. Neque enim adeo misceri (ego inquam) arte queunt composita, ut primus proprieque dictus mistionis modus resultet. ueluti natura ex quatuor simplicibus corporibus elementisue, aut eorum qualitatibus saluatis, uirtutibusue, quemadmodum dixit (Galeno etiam enarrantem) diuersus à Stoicis philosophus, calido, frigido, humidoque, & sicco, ueram mistionem perficere potest: modo ne uel equalia inter se inuicem sint, uel alterum non paulum at summe reliquum excelat, priora nanque uel agere uel pati à se inuicem nequeunt: postremorum uero, quod longe præcellentius est, debiliorem prius ad seipsum retrahet, sibi que assimilabit, quam mistio fiat, si philosophorum protogymnasiarchi confidimus. Secundum ergo mistionis modum, tum in rosaceo, tum in reliquis etiam antidotis, uel facere uel reperire facile nos possumus, quæ quidem uerius σύνθεσις idest compositio, ἢ μίξις, quod est mistio, ab ipso Aristotele nuncupabitur. Itaque medium cum statutum sit à Galeno rosaceum: Princeps quoque ipsum insequens ait: et est ad equalitatem decliue. Dixit autem non absolute simplici-

1. element
in fi. & 1.
meth. ca. 2.
uersus finē
2. de gen.
& cor. & 2.
de partibus
animalium
cap. 1. circa
princ.

2. peri gene
seos 48. 4.
meteoro-
rum com. x
& 2. collig.
cap. ult.
1. de gener.
& cor. 86.
& 2. eiusdē
46.
2. cant. tr. 1.
cap. 4. &
tr. 2. 53 b.

2 simp. me.
dic. 27. cir-
ca finē &
tertiū 9.
post prin.
Lib. 1. post
prin.
Rosacei
uires.
Secundū de
compositio-
ne med. se-
cundū loc.
cap. 1. uer-
sus finem.
Secundū
can. tr. 1. ca.
4. circa me-
dium.
Dist. de ole-
is. c. pprio.
2. simpl. me-
dic. 27.
1. electorum
8. in fine.

Obiectio.

terq; æquale, uerum ad æqualitatem decliue. Æqua-
le nanque exacte simpliciterq; temperatum non est,
cum primi (Galeno, quem Aetius quoque sectatur, au-
tore) refrigerantium ordinis existat. Verum enim-
uero ipsius rosacei uires apud ipsummet Galenum
hæ sunt, quadantenus repellere, concoquere mitiga-
re, præterea & discutere. Sui quoque temperamenti
ratione confortantibus Princeps connumerauit. Fir-
matq; hæc Mesuas (quem diuinum, ac medicorum euā-
gelistam Barbari nuncupant) dum ait: oleum rosa-
tum completum, est confortatorium, & resolutiuum
conuenienter, lenitiuum, & sedatiuum. Quis ergo
tametsi inelegantior Libethrijs rosaceum nocuisse
protulerit: quum dolorem sedans intellexerit, ecchy-
mosim discutiens, defluxum repellens, contusam car-
nem concoquens, partemq; affectam corroborans? Fa-
cillimum uero fuerit, præter autores rationemq;
(Galeno teste) rosacei uirium, in sanis pariter, atque
ægrotis periculum facere: Quas quidem euidenter
apparentes qui abnegant, ab omnibus ex æquo homi-
nibus (ut Galeni uerbis tuar) arguendi sunt: tanquā
uitæ hostes, euersoresq;. Veluti & innumeri iam
Zoili occurrunt, quorum caput loquacissimus ac de-
mens ille nouus Thessalus, turtures atque hirundines
garriendo præcellens est. Hi nanque Achiuos extem-
plo à turre iudicare uolentes, rosaceum, utpote fri-
gidæ existens naturæ, aiunt algidos uehementer læ-
dere. Cruri igitur frigida aqua ab ipsomet spectabi-

li subito (prout dictum est) alterato, quam maximum nocumentum induxisse rosaceum opinandum est. Atque id ipsum nos quoque pro exquisitiori ueritatis cribratione illis, nostro ex Galeno sic dicente, confirmabimus. Experieris ergo eos qui adustione tentantur, ab ipso rosaceo refrigerari, protinusq; utilitatē aliquam percipere. Qui uero refrigerati sunt, omnes lædi (iusta communem uniuscuiusq; partis temperaturæ dignotionem, ab ipso declaratam, à similibus uidelicet suæ temperaturæ causis facile offendi: iuuari autem à modico contrariorum usu) uti leniter ex utroque intelligas uires eius refrigerare magis quā excalfacere. Dein rursus inquirunt, rosaceum cōstringit, legimus uero ualida resoluentia dissipantiaq; profunda in contusione, admouendum necessario fore: adeo ut ad cucurbitulas, scalpellationem uel peruenire interdum necesse sit: Nullo igitur pacto rosaceum competisse iudicarunt: tum quia frigidum, tum etiā quia adstrictoria quædam ei facultas inest: Inficiasq; tandem (quod mirabilius est) iuerunt, apud Galenum unquam legi inueniriq; sed dictum esse simul & uulgare & erroneum, quod scilicet frigidos calfaciat, & calfactos refrigeret, perpetuo nanque frigefaceret concludunt. Quibus quidem prolatis (si miāq; præ cæteris caudata, syncrusio risu cachinās) non secus ac galli suo in sterquilinio canentes, cristā tollunt: Necnon ueluti Claudiana tonitrua blaterare, uituperareq; nostros medicos minime desi-

2. simp. 27.
uersus finē.

2. art. med.
tex. 30.

Solutio.
2. de usu
partium 6.
in me.

3. simplici
2. in calce.
Ad pri-
mum.

2. can. tr. 1.
cap. 4. post
med. 8. tr.
2. cap. 531.
6. de oleo.

1. simpl. 21.
circa prin.

stunt. Sicut autem in sermonibus mysticis (ut
Galenus uerbis utar) profanis imperant , ut sibi au-
res obstruerent: ita & ego nunc eis denuntio ut si-
bi aures obstruant, qui in demonstrandi methodo non
sunt initiati: Sed quo ad eam attinet, profani: Citi-
us enim Asini lyram, quàm illi ueritatem eorū quæ
hic memorantur, intelligent. Quod tametsi non me-
falleret: non desunt tamen uiri docti (quæ ubiq; per-
pauci uigent) qui dicta mea satius multo prosequen-
tur, quàm scripta hic sint. Idcirco Galenum audire
monemus, nec aliud pro his quærimus. uideant ergo
quæ à medicorum fulgentissimo sidere præscripta
sunt, quum ait: Iam rosaceum mediam inter oleum ro-
sarumq; succum temperiem possidens (illo enim mi-
nus est calidum, hoc autem magis) refrigerat quidem
exustos, idq; caliditatis suæ tepore: algentes uero
paulum etiam calfacit: quod uidelicet is quoque effe-
ctus sit caloris tepidi: quemadmodum balnea, rigen-
tes quidem excalfaciunt, æstuentes uero frigesaciunt.
Ast uideant quæso hi dum sellissant, suum Barbaro-
rum principem: quem proculdubio, si quales se esse
existimant, hi essent, uidisse debuerint. Siquidem me-
dicorum Imperatorem olfecisse nequiuerint. sic enim
ille non semel testatus est. Et propter hoc (quia scili-
cet est ad æqualitatem decliue) dixit Galenus, quòd
ipsum calefecit corpus uehementis frigiditatis, & in-
frigidat calidum. Quamobrem cum neutra triplici-
ter dicantur, quemadmodum diuisit (Galeno referen-

te) Herophilus, partim amborum extremorum participatione, partim neutrius, partim nunc illius, nunc huius: Mihi sane (inquit Galenus) magis uidetur utriusq; extremorum participatione. & q. nunc sensibilibiter calefacere uideatur: nunc rursus refrigerare, neutrum dici posse rosaceum. Quod tamen sicuti neutrum dicitur, ita & medium formæ, participatio neq; nuncupari potest. Quod si pugnantia in Galeni dictis prima fronte uideatur, quoniam aliquando frigidos ab eo lædi scriptum est: interdum uero algētes ab ipsomet rosaceo calefieri. Exquisitius tamen, mentēq; peregrina uestiganti nulla est in recessu contradictio. diuersis nanque uocibus dictionibus uel hic & ibi usus est. Etenim libro simplicium medicamentorum tertio, exustos quasi uehementi calore oppressos, refrigerare, hoc est frigiditate quapiā suauī, atque doloris experte, quin immo recreatiua, alterare dicit. ἐκκαυμένους enim idest combustos, uehementer inflammatos, ἀψύχειν hoc est refrigerare (uti diximus) protulit. τοὺς ὑγρομένους. i. algentes uero, dolorose uel, ac summe frigidos (de quibus etiam princeps expresit) calefacere. Secundo autem libro non de extreme frigidis sermonem habet: quibus quidem obesse rosaceum uoluerit. Quauis enim pariter κακαυμένους hoc est exustos incēsos uel ab eo ἐψύχονεν idest frigesactos esse, protinusq; utilitatem aliquam sentire prædixerit: ut recreatos iam non temere proferre queamus: Haud ta-

Medium
formæ uide
6. physic.
32.
2. simpl. uel
uersus finē
3. eiusdem
x. in calce
Cōtradi.
Solutio.

Vbi supra
2. eiusdē uel
uersus finē.

5. philic. 6.
 & 52. et 19.
 xi. metap.
 23. secun-
 di de ani-
 ma 93. &
 105. & se-
 pe.
 3. simp. me-
 dic. 7.

Ad secun-
 dum.

men argentes deinde, summeq; frigidos (quos ibi
 ὑπερψυχροὺς, cum præpositione, ὑπερ, uim quan-
 dam maiorem, incrementumq; in ea compositione a-
 diungēte, nūcupauerat) sed simpliciter ὑψυχροὺς,
 hoc est frigefactos (eos uidelicet, qui refrigerati, hoc
 est leuiori frigore alterati sunt, intelligens) omnes
 lædi ait, pauca enim cum insit frigidatis alteratio, eā
 repellere nequit, sed potius ueluti simile rosaceum
 conseruat. utrumq; autem oppositum effectum, ut me-
 dium ad extrema comparatum inducit. Ad horum nā
 que alterum quando refertur (philosophis Galenoq;
 autoribus) alterius oppositi (quanuis non simpliciter
 assumptum) rationem suscipit. Itaque si algens crus
 illius extitisset, calfacere rosaceum aptum erat.
 Verumenimvero non frigidum amplius remanserat:
 tum doloris ui, tum etiā laboris, sanguinis effluxum
 attractum ue gignentium, ob quem inflammatio quo-
 que exorsa fuerat. Quum præcipue ab aquæ frigi-
 dæ infusione ad prælium extemplo reuersus fuerit:
 duasq; post hanc horas uel paulo minus fortasse cer-
 tauerit: ac per hoc ad calidius conuersio facta fuerit.
 quanuis congesti adhuc globatiq; thrombi sinum re-
 plentes, extendendoq; immensum cruciatum produ-
 centes, non defuerint. refrigerando igitur phlegmo-
 nis primordio potius refragatum est, doloremq; præ-
 ter cætera sedauit. Obijcientibus uero iterum adstri-
 ctione rosaceum lædere. Quoniam à profundis di-
 scutiendum erat, præter ea quæ dicta iam sunt (re-

spondemus) tum ad concoquendum, tum ad secure in
 principijs digerendum, doloremq; sedandum, adstri-
 ctione aliquantula opus esse, quinetiam præter fra-
 ctarum uenularum solidationem, phlegmonisq; pri-
 mordij auerruncationem. Itaque medicinæ phœbum
 quæsimus duntaxat, per purgatis auribus, audiant:
 rosaceum, paucula quam habet stypticis ratione,
 magis ad profunda penetrare inquentem: ac per hoc
 arentia corpora probe emollire dum ait, quin & in
 profundum penetrare, & corpora arentia magis q̃
 oleum humectare rosaceum potest. Arbitrorq; subin-
 de rosaceo te prædensas coriaceas tunicas teri uidis-
 se. Quoniam neque oleum, neque hydrelæum, quod
 ex aqua & oleo mistis constat, eas probe mollire ac
 madefacere possit: quia uidelicet crassiorum sunt
 partium, quàm ut penitus imbibi ac penetrare queât.
 Rosaceo uero, præter cætera quæ potest, paucula
 quædam inest adstrictio, haud parum huic rei conse-
 rens. Nam quæ magnopere austera acerbaq; sunt,
 primo statim contractu superficiem condensantia, hu-
 morem ingredi imbibiq; prohibent: At quæ paulum
 quidem adstringunt, cæterum plurimum quidem in
 se continent essentiæ tum tenuis, tum tepidæ, tantum
 abest ut præ adstrictione ingredi altius corpora ad-
 mota prohibeantur, ut etiam ab ea magis scilicet im-
 pellente iuuentur. Quis itaque (ni ab asino, mente ue-
 delapsus fuerit) reperietur, qui diuinum rosaceum
 nocuisse proferret? quod si præscriptis satisfactum

3. simp. me
 dic. 16.

6. met. ca.
5. post prin.

eis minime fuerit, uerum uti canes ad uomitum reuertantur. Illud poetæ cum Galeno opportunissime dicitur: hos unum atque alterum permiste tabescere.

Nonus aduersantium error circa oui albuginem.

Sed ecce anserum chorus inter olores glocitan-
tium, improbeq; obstrepentium, è quorum classe im-
pudentissimus garrulusq; Thessalus est, quem qui-
dem (ueluti Græcorum paroemia est) ἐκπρὸς δικάσαι,
neminem Panormi, nec teipsum illustrissime, præte-
rit. quanquàm in patriā reuersus sellissando magno
pere gloriatur, ac Sybaritarū more per plateas quo-
tidie turgidus incedit, blaterareq; nec ictu oculi desi-
stit) oui subtenuē liquorē albuginēve adeo cōdemnā-
tiū, ut ob hanc sphaclatū fuisse crus, prædicare ne-
quaquam puduerit, tritamq; et omnibus cōmunē rationē
adducentium: quoniam frigida oppilantiāq; omnino
interdicenda sunt, ueluti à Barbarorum principe col-
legerunt, dicente. Et quando fit phlebotomia, & se-
stinatur ad emplastra prohibentia, oppillantia, non
accidit illud quod est necessarium ad curationem, quæ
multum conuenit, (At eius dicti sententiā alibi prius
iam diximus) oui autē albugo huiusce extat naturæ,
frigida nanque, prohibens, & oppilans est: Idcirco
ueluti sum mopere aduersam reprobarunt. Ast si Me-
litides, suo cum sodali Corœbo, uitam degerent,
hæc illos (ut opinor) proferre puduisset. Quis enim

Quarta 4.
tr. 2. cap. 3.
in princip:

ouei liquoris frigiditatem, obstructionemq; hac in
 mistura compositione ue incolumes remansisse cre-
 diderit, Galeno præter cætera testante, in quauis mi-
 stione simplicis actionem speciei minime seruari: sed
 imbecilliozem euadere. Quum ergo Hypericino mi-
 sceatur: cuius quidem calor longe ualidior illius fri-
 giditate extiterit: non ne rationi consentaneum est,
 immo necessarium huiusce frigorificæ potestatis ma-
 ximam partem refringi, adeoq; superari, ut nihil ef-
 fatu dignum, ac gradum efficiens, remaneat, præser-
 tim quum pura necnon irremissa eius qualitas, uix
 primum expleat gradum, Paulo quoque sic (ex Gale-
 ni dogmatibus) testante oui candidum & tenue nul-
 lius planè rosionis compos, mediocriter refrigerat,
 Græce μεψίως, quod est moderate, leniterq; , & mē-
 surate: quamobrem Princeps quoque inquit ipsum es-
 se ad frigiditatem decliue, haudquaquam uero frigi-
 dum absolute constituens, ut primum gradum per-
 transeat (perinde ac impudentissimi Thessali, uel se-
 cundi, uel quod peius est tertij frigefacientium ordi-
 nis proferre ausi sunt) Quid si obstructionem in cō-
 posito uestiges? Tanta enim ipsi obstruendi uis ne-
 quaquam inest, ut occultam, sensusq; effugientem.
 euaporationem penitus prohibeat: ponitur enim à
 Galeno quoque uel per se admotum obstruere, obtu-
 rareq; , minus quàm amyllum (cuius substantiam
 α'π' ο'ιου, hoc est qualitate sensui manifesta carentem
 Græci, Galeno teste, nuncupant) nedum pompholyx

3. met. cap.
 2. post prin-
 cip.

7. lib. ca. 3.
 in fine, xi.
 simplic. 32.

2. can. tr. 2.
 cap. 528.

4. de cōpo.
 med. secun-
 dum loc. ca.
 1. sec. 2.
 1. alimento-
 rum, 8.

8. de comp.
med. secun-
dum loca.
ca. 13. post
prin.

3. quarti
tr. 1. cap. 3
tex. 13.

5. simp. 8.
Quarta 1. ca.
25. & ter-
tia 4. tr. 1.
cap. 28.

5. meth. ca.
2. post med.

lota (quam tuchiam præparatam, nostri uocant) & spodion (cinerulam Latine dicemus) quum ait: obturandi meatus uim cum illis, quæ scilicet præacta sunt, æqualiter non habet: sicut neque uim resiccandi. Quin si eos ad unguem perse nudumq; obstrueret, Hypericino tamen admistum hoc nequit. Cum Terminthinæ uirtus aduersus illud insit, præter hypericum. Cuius quidem est, (uti Galenus ait) deficere, extergere, ac per hoc reserare angustos transitus meatulosve quodammodo, similiter bdellio, & magis (opinor) q̄ albuginis uis obturare sit, ob quæ nullū induxisse potest nocumētum: Dictumq; Principis ueritatem nanciscetur, quum ait: Et fortasse erit cum eis infrigidatio, non prohibens mollificationem. Si qua uero frigiditatis portiuncula incolumis remanserit: tantum abest, ut obsit, ut etiam summopere prosit. Quemadmodum de rosaceo quoque prædictum iā est, pro phlegmonis inquam refrigeratione, auerruncationeq;: quum præcipue sua quoque glutinandi ui adiuncta, leuiter obstruens, tum ad concoquendum, Galeno principeq; autoribus, tum ad digerendum, ipsomet principe teste, opportuna sit: hisq; magis ad sistendum sanguinis defluxum. quum præter uenularum fractionem, quæ quidem in omni contusione fieri consuevit, magni quoque rami, & is, quam Saphenam uocant, nosq; talarem nuncupamus, rupti dissipatiue nedum contusi fuerint. Tundunt enim (inquit medicorum lucerna) uasa quum uel uacua, uel non

omnino plena existunt, graui duroq; quoppiam occurrente. Sin plena perfecte fuerint, prius id rumpit quàm contundant. Quorum quidem uasorum omnimodam plenitudinem, ipsius temperamentum habitusq; & antecedens uictus præ cæteris ostēdent. Motus quoque & cursus uehementissimi post crapulam facti. Quamobrem quanto uasa hæc rupta uenulis maiora existunt, tanto magis emplastico indigemus medicamento. Emplasticum uero ipsius oui candidum appellamus, haudquaquam adstringens. Adstringunt enim proprie (quemadmodum ex Galeno etiam prædiximus) quæ terrena sunt, & crassa corporis consistentia, qualitate uero frigida. Emplastorum uero (ut idem ait) natura duplex est: altera exacte terrea & sicca: altera uiscosa quidem omnino, sed ex aqua & terra, & plerunq; etiam aere mista: sicut oleum dulce quod ex aërosa, terrea, aqueaq; essentia temperatum est. At oui albumen ex iisdem quodammodo, sed magis tamen terrenum oleo est. glutinare igitur non adstringere ait Dioscorides. Atque ob eam uiscositatem philosophus quoque ait ouum apostemata prohibet eleuari, atque in tumorem uergere. Ast hæc obiter iam dicta sint: conglutinat igitur oui candidum fractas uenas, phlegmonisq; primordio ita succurrit, ut intumescere, ob suam uisciditatem non sinat adiuuatq; ad hoc frigesfaciendi facultas, erysipelaceæ inflammationis exustionem (cæteris affectibus illæsis) extinguens. præter hos uero quinq; sco-

Infra in col
legio.
4. simpl. 6.
in prin.
Ibidem ca.
5. in prin.
& cap. 4.

Lib. 2. cap.
43.
9. proble-
matum, 1.

Quarta 1.
cap. 30.

pos, digestionem inquam, concoctionem, ruptarum uenarum glutinationem, ac erysipelaceæ phlegmonis refrigerationem, ipsiusq; eiusdem tumoris prohibitionem, factos omnes ob eam quam habet albumen glutinandi simul, ac densandi, refrigerandiq; potentiam. Sextus quoque ob eosdem scopos animaduertendus accedit: propter doloris uidelicet mitigationem. Tribus nanque dolorem sedantibus ab Auicenna (ut à suo nonnunquam principe exordiamur) præpositis: eo scilicet quod temperamentum transmutat, cui quæd solutum est unientia superius adiunximus: secundo quod materiam uacuat, discutit uel: ac tandem tertio quod stupidam sensusq; expertem ipsam affectam particulam reddiderit. Ea demum propria discutientia uoluit, quæ sibi admistam glutinandi potentiam seruauerint: qualia sunt, gummi quod arbor prunorum resudat, amyllum, ladanum, cæteraq; id genus primi ordinis calfacientium. In misto igitur antidoto, quum caliditas superfluxerit: etiã si aliquatula (uti diximus) glutinatio remanserit. Ea proculdubio ad indolentiam aliquando (ni uelimus Barbarorum principi contradicere: quem tamen ne inuidi ab ipsis existimemur, ueluti nostrum quoque principem, dum altercatio cum eis est, admittere perpetim decreuimus) opportuna est. Vniunt enim corroborantq;, glutinando ea medicamenta, innatum dolentis membri calorem adeo ut æqualis digestio fiat: non autem tenui discusso, crassum lapidescat: quemadmodum nonnulli eius

interpretes enarrant: ac nos ex Galeno prius prin-
cipeq; deinceps percepimus. At oueum ad liquorem
sermonem nostrum rursus reducentibus, ipsum prin-
ceps medicamentis aurium contusione dolentium di-
catis commiscet. Quin audias insipidissime, Mory-
choq; stolidior, Thessale: quum ipsemet (quem ueluti
deum adoras) pro sedandis aurium ex calida causa
doloribus, ait: albumini oui soli inest proprietas mi-
rabilis. In oculorum quoque lippitudine (ὀφθαλ-
μίαν Græci uocant) mitigatoriæ humiditates sunt,
Galenī testimonio) oui albumen, fenigræci deco-
ctum, præterea etiam lac. Ex quo, & idem ali-
bi testatus ueluti lege quapiam sanciuī, dicens:
Inueniendi humores mitissimæ minimeq; mordentis
naturæ, qui cum medicamentis sint infundendi.
At mihi quidem magna cum consideratione uiden-
tur ueteres ad oui deuenisse humorem: electo scili-
cet ex eo quod & mordens minime esset, & gluti-
nosum. Nam ex eo quod minime mordet, modo dictam
indicationem (quæ scilicet ab affecta sede sumpta est)
ijs compleuit. Ex lentore autem nonnihil ad indolen-
tiam confertur. Quinimmo ueluti non solum aurium
dolori absolute (principis documento) conferre, sed
ex earum quoque contusione prouenienti commodum
esse medicamentum prædiximus. Ita etiam in oculis
contingere, à Galeno etiam perlegimus. Ad ictus. n.
plagas ue oculis illatas, & ad oborientes ex eis crue-
tas suffusiones, uibices ue (ῥ Græci ὑποφάσματᾶ, in princ,

Marfilii
super eo te-
xtu: & Ia-
cobus de
partib.

s. simpli. 8.

Quarta 1.
cap. 25. an-
te med.

Quarta 3.
tr. 1. cap. 18.

Ibidē c. 8.

post princ.

4. de cōpo.

med. secun-

dū loc. ca. 1

2. & 4. &

lib. de para-

tu facilibus

cap. x. quū

de oculorū

uitiis loquū-

tur.

13. meth.

dist. 13. ca.

16. post pri-

cipia.

4. de cōpo.

medic. secū

loc. cap. 6.

in princ.

Lib. 7. cap.
20.

Secundo
can. tr. 2.
526, de o-
uis.
xi. simpl.
med. c. 32.
Sept. 3. lit
tera. com.

nostris autem sugillata etiam nuncupant) statim in principio, tum ad inflammationē, tum ad dolorem compescendum, facit columbinus sanguis instillatus, & præsertim is qui ex teneris alis exprimitur. Item oui candidum eodem modo in oculum instillatum: atque amplius pura lana exceptum, & superne impositum id quod Aetius quoque comprobauit. Quauis ergo ad discutiendum in oculo collectum sanguinem ecchymomati in carne facto persimilem oui candidum per se admotum minime profit: ad inflammationem tamen ibi coniunctam summopere (ut dicit) statim per initia confert. Sed ne opineris quidem uelim in auribus duntaxat uel oculis id uerum esse. quod enim suæ naturæ ui rationeque provenit, omnibus id (quāquā magis minus uel aliquando differat) uerum esse conspicitur. Quadere Princeps uniuersaliter ait: ouorum autem albumen sedat dolores mordicatiuos propter sui glutinationem: & quoniam ipsum tenetur, & remanet, quare non remouetur uelociter sicut lac. Medicamentum quoque aptissimum pudendorum hulceribus posuit. Veluti lucidius ante ipsum, medicorum omnium dies, Galenus (à quo Paulus exscripserat) enucleauit, sic scribens: Itaque utendum est oui albumine, nō tantum ad oculos, uerum etiam ad alia omnia, quæ medicamenta requirunt suauissima, minimeque mordacia, ut sunt uniuersa sedis ac pudendorum hulcera contumacia. Minime (inquit) mordacia: ex censu nanque medicaminum minime uellicantium poni, ex Galeno

Pauloq; prædictum est . Sed & ad hulcera rebel-
lia (Galenus adiunxit) miscetur his quæ absque mor-
su ea possunt desiccare: cuiusmodi est medicamen pō-
pholyx bullave lota, cæteraq; id genus quā plurima.

Aduertat itaque, & arrectis auribus Galenum intel-
ligat, sua cum falsuginosa uicinia, Phrynondas, oui
candidum hulceribus oppositum exclamans, sphace-
liq; causam perputo futurum, si à quopiam illis ap-
plicetur. Etenim si (ut aiunt) sphacelare promptum
esset: satius profecto in pudendorum hulceribus id fa-
ceret, cum aptissima sint ea membra (Galeno, Paulo,

Aetio, principeq; testibus) ad corruptionem. Ast his
tantum abest ut nocuum inuenerint, ut summopere
proficuum fuisse periculum fecerint. Quamobrem
eadem sub maiore quam ipsi ex principe supponunt,
sui dicti contradictoriam concludemus. Adeo ut syl-
logistice septimam adiungamus rationem. Est ergo
ab his præassumpta maior ex Principe sic dicente.

Quod si non fuerit ita, sed fuerint solutiones multæ
& profundæ, & longinquæ ab eo quod apparet, non
erit excusatio à scalpellatione, & curatione, quæ fit
in apostematibus & hulceribus malis. Ex hoc igitur
Principis dicto sic arguunt (ut logicastro cercopitheco
uidetur) in barocho secundæ figuræ. Ea profundæ cō-
tusioni admouenda sunt, quæcunq; competunt apo-
stematibus & hulceribus malis: subduntq; falsam mi-
norem, sed oui albumen non competit apostematibus
neq; hulceribus malis. Ea enim exiccari postulant,

3. meth. ca.
4. uersus fi-
nem.

4. libri ca.
53.

14. libri ca.

52.

tertia 4. tr.

1. ca. 16. in
fine.

Quarta 4.
tr. 2. ca. 3.

1. priorum
cap. 11.

2. perihier.
cap. 1.

Nota.

3. meth. 4.
Ibidē ca. 3.

Hoc uero humidum est, frigore quoque suo glutina-
tioneq; poros obstruendo resolutionem impedit: qua-
re ad siderationem, perducere facillime posset. sic igi-
tur suam probant minorem. Quare concludunt, oui
albumen profundæ contusioni admouendum nō esse.
Quibuscunque autem ratiocinandi ars methodusq;
plana est, ridiculam hanc arguendi formam nihil in-
ferre syllogismumq; non esse (philosophi dogmate)
manifestissime apparebit. In prima nanque figura,
directe (si bene exquisiteq; perspexeris) ex minori
negatiua concludere nititur. Id quod quam dialecti-
corum aures offendat (ne ad puerilia digrediamur)
quibuslibet iudicandum omittimus. Eadem itaque
sub maiore, ordinatius tamen, clarioris doctrinæ stu-
dio, relata (tametsi nomina & uerba transposita idē
significare philosophus enuntiat) oppositam nos mi-
norem subiungemus, ita in Darij dicentes Quæcun-
que competunt apostematibus hulceribusq; malis, ea
contusioni profundæ admouenda sunt. Oui autem al-
bugo competit apostematibus hulceribusq; malis (ue-
luti ex Galeno maxime, Pauloq; & ipsomet prin-
cipe prætaetum est.) Igitur oui albumen profundæ
contusioni admouendum est: eòq; tutius, quò alijs me-
dicamentis eisdem hulceri dicatis admistum fuerit.
Ast ne id uerum quidem semper est, q. hulcera exic-
cari postulant. Quauis enim ut hulus est, siquidem
simplex, exiccandum (Galeno teste) necessario sit, cū
adstrictione. Si uero cauum, exiccatione cum abster-
sione

sione indigeat. Sin plenum, ualidioribus ad cicatrizandum desiccantibus. Ac tandem si repletum superflua carne fuerit, ne dum siccantibus uel superuacuos humores, uel propriam ipsius carnis humiditatem, uerū etiā substantiā corrodentibus, opus. Adeo ut ppe tuo uerū sit, oē hylcus quatenus hylcus ē, uel ad glutinādū, uel carne replendū, cicatrizandumq; & supfluam carnem corrodendum, siccificis indigere medicamentis: ob alias tamen indicationes, aliquando etiā hylcus humectare conueniet: cum scilicet (prout Galenus idē ait) sicciusquā oporteat inueniatur. Interdū quoq; et cōcoquere, uelut ipsa in cōtusione contingit, quo contusa caro suppuret, faciliusq; tādē exiccetur. Aliquando etiam corrodentis humoris acrimoniam obtundere humectantibus oportet: phlegmonemq; mitigare, necnon hylceris calorem refrigerare. Quod si frigidum sit, calfacere. Aut si tumor adfit, eum remouere. Hęc omnia, plurimaq; alia frē sexcenta ex Galeni documentis elicimus. Quibus quidem omnibus indicationibus semotis, ad hylceris præscriptam exiccationem perueniendum. Sileant ergo rudes, impudentissimusq; præcæteris papæ mixus unicam tantummodo indicationem considerans. oportet enim omnia quæ à Galeno scripta sunt rimari, qui methodum medendi exoptat, uel alium docere intendit, aut (quod magis importat) aliquem curare. Neque adeo in mistura (ueluti prædictum iam est) meatus obstruit, hyperico præsertim, terebinthinaq;

Ibidē ca. 5.

Ibidē ca. 6

4. meth. c. 2

Ibidē ca. 5.

præ cæteris obstantibus, meatulosq; , magis quàm
 hoc obstruat, referantibus. Obijciunt uero chal=
 cidiffantes hi thessalici contra dictorum nonnulla:
 quum scilicet pro glutinandis uenis, sistendoque san=
 guinis effluxu concedatur: Meatulos tamen haud ob=
 struere, uaporesq; tenues minime impedire dicatur.
 Etenim si uenas idipsum albumen conglutinat, adeo
 ut sanguinis exitum penitus prohibeat: aptius uide=
 tur tenues meatulos occludere. Quod enim maiores,
 id satius existimatur, ut minores obstruere possit.
 Præter id uero peripateticorum princeps glutinosi=
 tatem ait ad liuorem, quod primum est corruptionis
 indicium, perducere. Ast citra sudorem profecto re=
 spondebimus. Nam quicquid per tenues meatus egre=
 ditur, euaporatq; , id subtilissimum est, uaporosum,
 ac penetrans: ita ut ab oui candido retineri nequeat:
 pertransit enim etiam caluariæ substantiam quod ta=
 le est (uti Galenus ait) ne dum suturas. Secus uero
 est de crassiori sanguine, qui à conglutinante empla=
 stico uel medicamento per facile retinetur. Quamob=
 re si Aetius, Aeginetaq; , ac ante eos Galenus, sta=
 tim per initia pro fractis uenulis, in quauis contusio=
 ne, adstringentia commiscenda præcipiunt: multo
 magis pro ruptis huiusmodi effatu dignis uasis, à
 fluxu (prout dictum est) moderato iam perfecto, ne
 in excessum perueniat, conuulsionemq; lethalem in=
 ducat, discutientibus adglutinantium quippiam con=
 iungerere debemus. Quinimo etiam si perse, so=

Obiectio.

3. ad 3. bid.

9. problema
tum ult.

8. ad 1. bid.

Ad pri=
mum.noni de usu
partium. 1
uersus finē.

lum'ue, id albumen, nullo opposito refringente ad-
moueat: ipsum fortasse membrum siderare nequi-
uisset. Quum uix primi frigoris ordinis per
indeac prædiximus existat: ac semel duntaxat, non
pluries admotum, erysipelaceaq; phlegmone existen-
te, motu præsertim equitationis ab ictu (uel Galeno
prohibente) irritata atque adaucta. Illud enim pate-
re uel me tacente arbitror (inquit) eum cui crura
phlegmone laborant, non esse uel ambulatione, uel
cursu exercitandum. Sed nec stare illi esse iubendum,
immo sedēti plurimum supernas partes fricari: mox
manum brachium'ue motu exercitari illi est satius.
Quod autem tale est, ueluti cādidum oui esse prædi-
ximus (si Galeno eiusq; asseclis Paulo, Aetioq; nec
non Auicennæ assentimus) ne dum corrumpere ne-
quibit, sed ne alterare quidem (præter eā quam actu
frigiditatem habet) effatu digne potest. Corruptit
enim quod quarti tertij'ue saltem ordinis est, aut si
aliorum, primi uidelicet, aut secundi, sæpius non se-
mel duntaxat applicitum id faciet (Ni alia iam ex oc-
casione interanea quidem abditaq; gangrænæ ante
signana, anchoras suas iniecisse cœperint) Sic enim
glutinosa quoque ad liuorem perducunt, cum nullo
scilicet refringente contrario admista ponuntur:
pluriesq; non semel tantum admoueantur: adeo ut
sanguinem sub cute retineant (ut Philosophus in-
nuit) illumq; gelatione condensent. Si quis autē
quoppiam antidotum, absque oui candido, componat,

13. meth.
dist. 2. ca. 3.
ante mediū

quinti sim-
pli. med. 26

septimi. 3.
in prin. 1. li.

secunda. 1.
doc. 2. sum.
prima. c. 15.
circa me-
diū capitis.

Ad secun-
dum.

9. proble.
ult.

Nota.

illudq; perfectius utiliusq; fore cōtēdat: inficias hercle non ibimus, reperiri melius posse. Haud enim nostra intentio est adeo cuncta extollere, quò nil perfectius toto in orbe inueniri queat. Nec si quis inuenire spondeat (instar Galeni, cui pares non sumus, de medicamento ad hæmorrhagiam e mēbranis cerebri uenisq; iugularibus factam) admirabimur. uera nanque methodus (eodem præcipiente) potest, uel nunc etiam, post tot tantosq; medicos, non solum meliora medicamenta, quàm prius fuere, sed etiam uniuersum curationis modum extundere, tametsi plura huiusce fuerint farinæ præsidia, quibus meliora excogitari nequeunt. Sed quæ facta fuerint iuxta medicinæ fundatorum canones, nulli posita uera oppugnantia, facta fuisse contendemus. Cur demum admirantur Archytæ crepitacula necnō tantopere oui candidum abhorrent, ut procul ab auribus omnino etiam calidis admistum uelint. Quum (ut octauo confirmetur fundamento) Galenus ipse luteo rosaceoq; admistum, ad palpebrarum, aurium, mammarumq;, & partium neruosarū (etiam ictu, plagâ ue) phlegmonem concesserit. Ait enim, crudo uero ouo toto utimur, admisto rosaceo ad palpebrarum, aurium, mammarumq; phlegmonas, quæ scilicet aut ictu plagatis ue illis, aut alio quouis mō euenerint, aut extiterint, in neruosis corporibus, puta cubito, & digitorum tendonibus, aut articulis. Idq; in pedibus pariter, et manibus. Haud ergo, prout inquit

6. meth. ca. 2.
ante me.

11. simpl. 32

est, ita cuilibet ex primitiua causa oriundæ phlegmoni aduersissimū. Videturq; uel purum, uel etiam totum luteo scilicet coniunctum ab ipso etiam Aristotele concedi. uideant uero quæsimus demum (omisso Philoxeni non) suos, quos ueluti deos uenerantur, auctores: suis enim ad homines utemur (quamuis nullus sit apud nos capis putridi usus). Nonne Ioannes suus de Vigo de inuulnerata contusione bis sermonem habens, tum in capite, tum etiam in musculis oui albumina uitellis admista, rosaceoq; et myrtino, ad prohibendum (ut dicit) cursum materierum defluxamq; materiā aliquammodo euaporandum, opportuna edocuit? Itaque si detruso in loco illud per initia calidis admistum concessit: cur nos super nedum detruso, sed inciso ac uulnerato loco ad sistendum saltem sanguinis fluorem, apponere nequimus? Quinimmo rectius multo quam Ioannes missionem casui nostro commodam chirurgus effecit. Nec enim ipsum adducere dignamur, quia fide dignum testem reputemus: aut ei fortassis in omnibus assentire decreuerimus: uerum quo chirurgicorum diuos contra semetipsos in medium iudices afferamus. Sin uero Guidonem ò superbissime nudoq; semper capite blaterans Thessale, in confessum adducas, credis ne tibi palmam exhibiturum? qui statim ab initio inuulneratæ contusioni, pro secunda intentione, hoc est ut dolor sedetur (Rasis ac Lanfranci testimonio) rosaceum admoeri præcepit cum pulueribus adstrictorijs

9. proble. 1.

Secūda parte suæ prædicæ, lib. 1.

tr. 3. doc. 1.
cap. 2.

tr. de uuln.
cap. 13. uer
sus finem.

lib. 3. c. 13

4. meth. ca.
4. ante me
dium.

subditq; practificantium communem usum esse, ouo-
rum albumina rosaceo commista superponere. tu ue-
ro tam audacter, atticoq; aspectu, absque ulla distin-
ctione, tanquam inimicissimum simpliciter cuius co-
tusioni oui candidum interdicas. Aduoces quoque in
theatrum, ac uel iudicem, uel patronum eligas Berta-
paleam. Non ne contusionis initio, cuiuscunque (ut
ait) conditionis fuerit, siue cum fractura, siue cum
uulnere, & in quacunque corporis parte, & cum
fluxu sanguinis, ueluti noster casus extitit, empla-
strum ex ouorum albuminibus, rosaceo, pulueribusq;
adstringentibus condidit? Phœbo igitur clarius est
Bertapaleam nobis quoque non tibi palmam tribue-
re. Sed nec omissum facias Rolandum, qui quidem ne-
dum semel nobis permetteret, sed ludicrum notabile
apponens, ait: post phlebotomiam repercussuiis uten-
dum. Quibus de in minime conferentibus, iterum
phlebotomia facienda est, & consequenter repercus-
suiua. uoluitq; (ut summatim dixerimus) utraq; tan-
diu repetenda esse, donec iuuare senserit: ludicrum
inquàm notabile, quasi, uelit, nolit contusio, sangui-
nis missione, solisq; repellentibus curare ipsam ne-
cessario pertinaciter decreuerit. quumq; in primo de-
fecerit limine: iterum tamen ad eundem lapidem of-
fendere, obstinate proposuerit, quousque ad manes
ægrotum dulcissime transmittat. Quamobrem Ga-
leni uerbis in Thessalum expromptis contra ipsum
uti possumus. Etenim ne intelligere quidem quimus

quomodo quisquàm, aut deterius, aut maiori tem-
 poris dispendio, aut inani magis, sanare tentauerit.
 His ergo tuis etiam (quos negare non audebis) aucto-
 ribus in cōcilio circumsidentibus, proculdubio carbo-
 ne uel ungue turpissime notaberis, nostroq; chirur-
 go palma præbebitur. Hæc sunt quæ chirurgi
 primo operi aduersantia mediculi obiecerunt. Reli-
 qua uero quæ polychrestum ingressa sunt medica-
 mentum, nullo iam obelisco notata offendimus. Idcir-
 co futile superuacaneūq; foret solis lumen uel aucto-
 re uel rationis comprobare. Quamobrem tempus est
 ad physisi (ut uocant) regimen ascendere. uix nanq;
 expleto manutigio, quod iam chirurgus ille primo
 accersitus inceperat: Ecce, quem familiarem infelix
 habebat, doctissimum Ioannem Bapt. Stam de Petra,
 inter Siculos quidem medicos celeberrimū, nostrūq;
 olim præceptorem, à nobis tamen cæterisq; nūquàm
 satis laudatum, familiarē inquàm ut qui alias quàm
 pluries curauerat, quem quidem non pauci spectabi-
 lis famuli ab eodem iussi, per totam urbem uestigan-
 tes, inuentum tandem accerserunt. Curare autem
 præ cæteris hic exactius eligitur, ueluti aurum igni
 probatum, præter ipsius excellentem doctrinam: tū
 quia eius erat amicissimus compaterq; & sæpissime
 conuiua. utiliore uero (cum par scientia sit) lon-
 geq; utilissimum, quum maior adiungetur, medi-
 cum esse amicum, quàm extraneum, alias ex Cel-
 so pronuntiare consueuimus: tum etiam quia illius

in proœ. li-
 bri. i. circa
 finem.

cap. 6. uer-
sus finem.

9. methodi
cap. 6.

3. de cōposi-
tione medic.
secundū ge-
nera ante
med. lib. 8.
primi ali-
mentorū l.
in fine.
decimi ethi-
corū c. ult.
Secūdi me-
taphysicæ
cō. 15. in fi.

lib. de ratio-
ne curandi

natura ex curatione sæpius facta sibi nota iam per-
fecte erat. Quandoquidem (ut libri de renum af-
fectibus auctor ait) is cui natura hominis alicuius
perspecta sic est, ut quid secundum naturam in ea
sit, exploratum habeat, expeditius alijs omnibus
hic cognoscet quid præter naturam eidem acci-
derit. Accedens ergo ualentissimus physicus,
duobusq; medicinæ cruribus (Galeni documento)
exacte innixus, non ut medici, ex commentario
duntaxat, apud Aram consultantes, ut qui totam
suam medicinam, non in pectore & mente, sed in
chartis habent, & membranis sepositam, Nec ma-
num adhibere alicuius morbi curationi sciunt, ni-
si nomine prius habito, remedia, proprio eius ca-
pite à libris requirant, ut ueluti nautæ, ac mili-
tiæ duces qui secundum parcemiam (qua Galenus
etiam usus est) ex libro, contra Aristotelis quo-
que decreta, gubernare dicuntur: aut perempto
(quod peius est) ægroto ob propinatum prius me-
dicamentum (ut Auerroes cuidam contigisse re-
fert) deinceps uero uel morbum uel medicamenti
naturam à libris uestigare conantur. Accellerans
ergo, absque mora, sanguinis missionem præce-
pit, quinque aut sex uncias, pro integerrimo suo
iudicio, extrahendo. Certam nanque rei quanti-
tatem determinabilem non esse (adeo ut hæc sola
coniecturalem artem medicam, uel nihil quanti-
tati æqualiter in agendo, Galeni etiam testimonio,

efficiat) uerum astantis medici iudicio remittenda, cuilibet mediusfidius ratione praedito, sole clarius apparet. Nullibi enim uel Hippocrates uel Galenus, aut aliorum auctorum quisquam euacuationis certam mensuram limitibus conclusit.

At medicorum iudicio: pro uirium tamē robore morbiq; magnitudine dimiserunt. Quincunx igitur uel selibra (si perlibrare cuipiam placuisset) extracta est. tametsi iuxta uulgare de mittendo sanguine sermonē, in Sicilia, atq; hic etiam Neapoli, quadrans nostris barbitonsoribus (quibus uenae incidendi munus omissum à chirurgicis est) iudicaretur. Hocq; pondus, iuxta uulgarem loquendi morem, praecepit.

Atq; haeceducta sanguinis quantitas, pro uirium robore, corporisq; plenitudine, satis superq; sibi uisa est. Maiorem uero copiam eduxisse non libuit: quia quam proprie dicimus plethorā plenitudinem ue, nō aderat, euacuationem, quae sanguinis missione perficitur, efflagitans: ast cacochymia corruptioq; (ut uidebimus) à Galeno nuncupata: cui quidem purgatio potius, quae medicamentis expletur (iuxta ipsiusmet medicorum imperatoris decreta) congruens est. cum praecipue non modica sanguinis quantitas ab affecto iā incisoq; loco permanasse audiuerit. Ad reuelandum ergo, potius quā simpliciter uacuādum, uenae incisio facta est, cuius necessitatem duo scopi nobis (Galeno etiam tectē) ostēdunt humorum. s. redundantia, morbiq; magnitudo. Quae quidem una suffi-

per sanguinis missione
nem cap. 12.
in princip.

2. aphor. cō
mē. 17. uer-
sus finem.
1. aphor. 2.
2. eiusdem.
8. & 17. &
festi. 47. li.
de cōst. art.
med. ca. 19.
uersus finē.
lib. de med.
facult. c. 2.
Quarū me-
tho. 6. cir-
ca finem.
13. eiusdem
dist. 2. ca. 3.
post princ.
lib. de rōne
curādi per
sanguinis
missionem.
cap. 8. lib.
de renum
affect. 4. &
saepē.
4. meth. 6.
& 13. eius-
dem dist. 2.
cap. 2. ante
med. & in
lib. de pleni-
tudine. & 4.
de ratione
uisc. acu. 19
lib. de phie-
bot. cap. 8.

4.4. tr. 2. c.
3. & 5. &
arac. l. ca. 3
in fine et. 4.
2. cap. 28. in
fine.
4.1. cap. 20
post. princ.
4. meth. 6.
4.4. tr. 2.
c. 3. in prin
cipio.

ciens secunda est: prout eidem quoq; Princeps astipu
latur, etiam si corpus mundum purumve existat. Ad
præcautionem (ut ait) ne in eis , qui .s. uel percussi
sunt, uel ab alto delapsi, apostema oriatur , quemad=
modum Galeni etiam dogmata minime omittens, ar
tífices ad illam properare enuntiauit.

Decimus aduersantiū error de phlebo=
tomia statim facta.

Quanquàm deridendi moriones eui stigio occur=
runt, postica sanna, tyrannorumq; ritu, Panormita
nos medicos tetrice obiurgantes: quoniam extemplo
uenæ incisio, in contusis, ab alto ve delapsis , agenda
non est: sed morandum tandiu præcipiunt , donec
humores, sanguisve qui ob casum moti sunt, ac per=
turbati, ad pristinam quietem , claritatemq; redu=
cantur. Adsciscunt quoq; metam: ut .s. quattuor su=
pra uiginti horas ab ictu moremur. Sic ergo aptior
fiet, commodiorq; uenæ incisio. Huius uero ad libi=
tum chimerizati canonis, causam rationēve assigna
re, multoq; magis auctorem, uel minimum testem ne
queunt. Tyrannorum ergo ritu , terrificoq; uultu
suo attonitos reddere nos putantes, ut ipsis assentia=
mur enuntiant. uerum nos (Galeni quoq; more) hoc
nomine Syracusanum Dionysiu, Agrigentinu Pha
larim, cæterosq; tyrannos odio prosequimur : quod
iubent, imperantq; non suadent, ac docent: sicut So

2. meth. ca.
5. post prin.

lon, Draco, & Lycurgus. Contra igitur nos sui barbarorum Principis testimonio cōprobauimus, excusationem non esse, dicentis, a phlebotomia: immo artifices ad illam properare. Artifices inquit artis medicinae (haud uulgares tantum) properare. Nec deest id demonstrans ratio. Si namq; ad praeuendum phlegmoni, fluoremq; reuellendum, haec uenae incisio necessaria est: cur ò insane, quousq; perfectum iam apostema sit tam segniter protelandum: ita ut Melitidis exemplo, qui euersa iam Troia Priamo auxilium laturus superuenit: sic nos defluxa materie, perfectoque iam abscessu, praeuentionem admoliamur, hederamq; post Anthisteria coronemur. Sed quoniam nam calle topica ad mouere potuisset, ni uel praecesserit, uel amanutigio statim uniuersalis euacuatio prosequatur? Aptius ergo fuerit ipsum ad fodinas emittere, deinceps uero praesidijs succurrere. Quemadmodum imperitus quoq; nauis gubernator (cui Erasistratum Galenus nonnunquam assimilat) qui ubi per eius incuriam periclitata nauis est, nautarum cuiuspiam asserem in manum dat, indeq; salutem sibi comparare suadet. Imaginabar hercle thessalicos asinos, morio nesq; Galeno aduersantes diem obijisse. At renascuntur quotidie stolidi, peruersiq; & omnino amentes: Galeno met uere nobis in memoriam reuocante, nunc eundem esse mundum qui olim fuit: quum nec horarum ordo sit immutatus, neq; Solis circuitus inuersus: nec aliarum stellarum, siue fixarum, siue erratica

s. meth. c. 19

lib. q. opt.
 medicus sit
 etiā philoso
 phus ante
 medium.

de his 1. metho. & alibi
 sæpe. de iotario uero
 Boethius li. discipli-
 na a scola xiij. cap. 1.
 tres ponuntur. quinti
 aphor. 68. sed quarta
 additur. quinti meth.
 3. si. quæ est intus & ex-
 tra & libello de reuul-
 sione siue antispasii. et
 licet quinti meth. 3. di-
 miserit eam quæ ante et
 retro sit: addit ta-
 men eam postea ibi-
 dem cap. 6. Secundi ad
 Glauc. 2. et 13. meth.
 dist. 2. cap. 2. ante me.
 Lib. 14. c. 26. circa
 princ. Quarta 1.
 cap. 3. 9. ad Almag.
 forem cap. de dolore
 iuncturarum in princip.
 Differentia 206.

rum ulla mutata sit. Nasci ergo & Thessalicos iterum
 asinos, Asclepiademque, Epicurum, Themisonem, Olympi-
 cum Iulianum, Iotarium, Coræbum, Melitidem, atque
 alios huiusce farinae innumeros impossibile non est.
 Quatuor uero ad reuellendum oppositionibus à Ga-
 leno exhibitis: eius inquam quod in inferioribus exi-
 stit, sursum antispasii fiet: eius uero quod in superio-
 ribus, deorsum. Quod in dextro, sinistrorsum, ac
 etiam contra: Quodque intus extrorsum. Quod tan-
 dem antica in parte existit, retrorsum: ueluti etiam
 contra. Vel ex coniugatis (Galeno docente) altero ui-
 delicet brachio manuue inflammari exordiente, ex alte-
 ro: dextro uero crure, ex sinistro: aut contra reuellen-
 dum est: uel ut Aetius, minime iam à Galeni etiã dog-
 matibus recedens, in euacuando semper seruandam es-
 se locorum affinitatem ait. Ne (uti Principis quoque
 ab omnibus celebratus canon est) secundum duas dia-
 metros reuulsio fiat: ut dextra manu uulnerata, dex-
 ter malleolus: sinistra uero, sinister incidatur: contra
 dextro crure percusso, axillaris uena dextræ ma-
 nus: sinistro autem, eadem uena sinistræ, rectitudine
 seruata secunda est. Ex quo cum Rasi, & Conciliator
 & practici omnes nuncupati communiter obseruant
 ut dextro pede sanguinea podagra affecto, dextræ
 quoque manus axillaris (quam basilicam nonnulli, alij
 uero hepaticam uocant) sinistro uero pede affecto si-
 nistri quoque cubiti interna uena discindatur. Id ipsum
 ergo à nostro etiam ingeniosissimo physico obserua-

tum offendimus. Etenim quia dextra spectabilis uiri tibia percussa est: dextri quoque cubiti internam axillarem aperiri iussit. Vniuersum nanque corpus agitatatum cum sit, iecurq; (sub eo praesertim coeli statu armis diu oppressum) magnopere incensum: satius hortante Aetio, ex dextri cubiti axillari sanguinem detrudere, fuit: quo nedum à crure, sed ab hepate etiam reuulsio fiat, quàm ab altero sibiq; coniugato crure, tametsi temporis processu, iocunoreq; non adeo inflammato ab hoc extrahere congruentius fortasse extitisset. Ab ipsa uero statim sanguinis missione expleta, ob uehementem totius corporis ariditatem, sitimq; tum exurentis coeli status ratione, tum maximi laboris, febrisq; innatae, ac exortae erysipelaceae inflammationis ui, totum corpus uehementer comburentium, frigidae potum, rosaceo saccharo admixtum, propinauit: praesertimq; obseruata ipsius (quae secunda natura est) consuetudine, pichrocolaq; natura: in qua quidem refrigeratio, aquae potio, et quies, (Hippocrate Galenoq; praeter experimentum, testibus) necessaria sunt. Corpore igitur exinanito, actadem refrigerato, doloreq; iam sedato, quasi lassus, suauissimoq; somno correptus sexquihoram fortasse dormiuit. Quoquidem à somno ita experrectus est, letus, iucundusq;, et refocillatus, ut praeteritum laborem meminisse, potius iuuaret, Phœbo autem

6. de morb.
uulg. parti,
4. tex. 14.

4. 1. ca. 28.
in fine.

4. libri ca.
54.
14. lib. cap.
26. in pluri
bus locis ut
sup.

3. 4. tr. 1. c.
3. post prin.

13. meth.
dist. 3. ca. 5.
post mediū
& 4. eius-
dem. 6. ante
mediū.

4. 1. c. 3. cir-
ca finem. 13

ut. 6. apho.
15. extremū
habetur.

Antipodas adeunte hora tenebrarum circiter secūda
ptisanae suauissimum cremorem propinauit: suomet
Principe sic testante, in his quæ sunt, sicut casus &
percuſſio, necessaria est phlebotomia ex parte diuer-
sa: & subtiliandum est nutriens: & dimittenda est
caro, et quæ sicut sunt ipsa. Docētibus uero, et Pau-
lo, et Aetio, ex Galeni Hippocratisq; dogmatibus:
si corpus potius deprauatis uitiosisq; succis infarctū
sit: aptius congruo medicamento purgandum fore.
Id quod à Principe quoq; innuitur, dicente: & for-
tasse indiget solutione uentris. Idcirco purgandum
quoq; pro diuersione, præter eas, quas dicemus, intē-
tiones: medicamento etiam propinando statuit, pro di-
uersione inquā, connumeratur. n. a Galeno, Princi-
peq; ipsum pro uiribus perpetim emulante, inter ad-
oppositum reuellentia purgans (αὐτὴν καὶ ἀντιπῶν græ-
ci uocant): Modo ad oppositam partem ab affecto lo-
co attrahens decenter exhibeatur. Quare ueluti uo-
mitus, pudibundis inferioribusq; laborantibus, in di-
uersa reuellens, commodum auxilium est: Eadem ra-
tione, in omnibus quæ circa caput accidunt, medica-
mentum, quod aluum deijcit, ad contrarium auertit.
Quemadmodum uero in his à Galeno dictum est: ita
& nos pari pacto adſciscimus. ubi quidem crura ti-
biæ affecta sunt, ad uentrem retrahens medica-
mentum, duplici oppositione reuellit. Altera quorum
est inferne sursum. Altera uero ab exterioribus ex-
tremisq; partibus introrsum. Haud tamen quo intus

remansuri humores sint: uerum ut inde ab irritata insuetis ac mordentibus, tam succos attrahentibus medicamentis, quam ipsismet prauis humoribus, excitataq; natura, deorsum adeo pellantur, ut foras tãdem deijcerentur. Verum enim uero medicamentum uel ex scammonio confectum: uel alio quouis uiolento, propinare ausus non est: ut qui ægroti naturam perspettam (uelut a Galeno semper agnoscendam fore admonemur) habens: ex leuissimo quolibet medicamento exquisitissimam (uti non semel experimento comprobauerat) futuram purgationem speraret. Hippocrate quoq; ac ipsius fidiissimo Achate Galeno, concoctos medicandum atq; mouendum, nō crudos, neq; in principijs (tametsi acutus morbus est) præcipiente, nisi turgeant humores: corporaq; iam purganda, fluida prius faciendū. Qui nanq; isthæc neglexerint (Hippocrate Galenoq; auctoribus, quæ sana sunt absument contabeficientq;: ac ducto ad imbecillitatem corpore morbus superior euadit: Qui ubi corpus uicerit remedium non habet. ijs quoq; difficiles ueniunt alui purgationes, uomitusq; non sine torminibus, et quadam uertigine, fastidioq; multo, & malo pulsu ac dissolutione, & difficultate. Quoniã uero inchoantibus (præcipiūt) morbis, si quid nobis uidetur mouendum, ut moueamus. Si humores uidelicet ne dum in motu iam existentes (ut quædam portio illorum, doloris inflammationisq; causa perturbata iam, nec non mota hic aderat) uerumetiam multitudine op=

2. de ratione uic. im-
morb. acut.
com. 11. in fi-
ne. 3. 4. 5.

1. apho. 22.
11. de humo-
ribus & 1.
apho. 24.
ibidem. et. 2.
de ratione
uic. i morb.
acut. 11. 4.
eiusdē. 38.
4. de tuēda
ualet udine
ante me. 1.
de crisi. c.
9. li. de quæ-
liter & qñ
purgare
oportet ca.
5. et sæpissi-
me. 1. 2.

2. apho. 9

4. de ratio-
ne uic. in
morb. acut.
22. 4. apho.
com. 1. uer-
sus finem.
2. apho. 29.

primentes, aut malignitate: aut (quemadmodum sæpe contingit) præcipuum aliquod membrum grassantes, imminens periculum minitentur, turgeantq; naturam adeo irritantes, ut maximum impetum appetitumve (ὀπλὺς græce Galenus uocat) ad illorum excretionem inducāt. præsertimq; imbecillioribus cunctis symptomatibus circa morborum primordia existentibus. Idcirco minuere quadamtenus uitiosos humores, nuper inuētis præcipue, benedictisq; (ut aiunt) facilioribus medicamentis, ab initio concessum est: Ac maxime illos qui moti iam, à dolore phlegmoneq; attracti affectam ad partem defluebant, prius tamen quàm ad locum peruenientes (Galeno teste) firmantur. Medicamen igitur ab Arabum Principe, in casu & offensione, nec non suo (quem diuinum uocāt) Mesue assumptum communiq; omnium practicantium qui Barbaros sectantur auctores, consuetudine celebratum, hoc ipsum est. Capere .s. rhei Barbarici sesquidenarium, promumiae (ueram nanq; ab Arabibus etiam descriptam mumiam, nostris in partibus, desideramus) rubiae (quem thapsum Paulus appellat) singulorum pondo scrupulum: atri uini rubei ue atque adstrictorij semunciam, iulep rosati (ῥιζὸν γράκων græci uocant) cyathum: nonnulli uero myrtaceum syrupum potius admiscunt: aquæ demum plantaginis hærbe (quæ ἀρνόριον græcorum cætus passim nuncupat) quantitatem liquando propomati sufficientem: quod quidem, siue hac mensura siue, ut libet, pro
tam

4. aphorif.
comm. 10.

2. eiusdē 30.

4. de ratione
uict in
mor. ac. 76

Quarta 4.
tr. 2. cap. v.

Tr. de simplic.
c. de
thabarbaro

3. lib. ca. 2.

Sic uocat
Symeō Se
ehus græc
de aliment.
facult. cap.
de zylapso.

tam medicorum quam ægrotantium diuersitate, quauis seruata simplicium proportionē, summo mane propinant. Huius autem facultatem esse uulgarium medicantium turba, satis superq; deprauatos succos perpurgare, necnon à uulneratis percussis uel mēbris reuellere, opinatur: adeo ut tametsi nihil uel minimū quoppiam eduxerit, contenta, perinde ac exquisitissimam uacuationem effecerint ægroti, ad alterius & exquisite purgantis medicamenti potionem peruenire abhorreat: qua de causa plurimos obijisse, ob hanc medicorum negligentiam, pernouimus: id quod in capitis uulneribus longiori sermone disputauimus. Quauis ergo uitiosos alui succos, meatibus ductuiq; propinquos, in mesaraicis uidelicet uenulis retentos, usque à iocinore, lieneq; ac præsertim biliosos, tenuesq; ac serosos, comprimendo, rhei barbarici (ab adstringentibus licet admistis non parum impediti, obtusiq;) ratione, in his præcipue qui corpore defluxui, ob lubricitatem, paratissimo existunt, purgare quadatenus ualeat: Magis tamen sua compressione atque adstrictione post factam illam, qualemcunque uacuationem, fractas uenulas (si quæ huiusmodi, maximeq; in uentre ac deinceps thorace sint) instaurare condensareq; opportunum medicamentum est: corpus quidem totum roborando, & inter siccandum perficiendo: id quod barbarorum princeps meliorare corpus aliquando nuncupauit: quo procul dubio indiguisset spectabilem baronem, quum præci-

Quarta. l.
cap. 25.

6. apboris.
20.

Episto. 6.
lib. 2.

pue uniuersum ipsius corpus, tum superlatis (pluri-
bus etiam ante diebus) armis; tum etiam quamplu-
rium hastarum obuiam ipsi fractarum impetu, colli-
sum fuerit: neminem latuisse opinamur. Adhæc sic
bi uenas præter naturam egressus sanguis in gru-
mos uel aliud conuersus extiterit, necessario quidem
(Hippocratis Galeniq; Decreto) corrumpendus: à
tali corruptione putredineq; ipsum, & præsertim
mumie ui, defendat præseruetq;: donec dissoluendo,
dissipandoq; per urinarios meatus, tam rhecomatis,
quàm rubiæ tinctorum potentia, eduxerit: modo
componentium medicaminum uires perlibrare non
pigeat. Pro morborum nihilominus uarietate, patien-
tis temperatura, consuetudine, ætate, uirium robore,
atque id genus cæteris, modò id, modò illud tali po-
tioni rationales medici, prout conducere arbitran-
tur, rationeq; & experimento comprobauerint, ad-
miserint: minime (ut imperiti faciunt) unum calopo-
dium omnibus pedibus inconsulte adaptantes, ut ni-
hil perpetuum (quemadmodum præceptor noster
Manardus dicebat) habentes: ita à maiorum uesti-
gijs, ratione ac experimento non recedentes. Huic
itaque communiter usurpato propomati roris quo-
que aerei (quam mannam uulgo nuncupamus) ses-
quiunciam triseræq; persicæ denarios quatuor ad-
iungere sibi placuit: quo maior uacuandi uis insi-
ta medicamento sit (prout oportere integerrimo
suo iudicio decreuit) Nec arnoglossi aqua, sed cor=

dialium florum fructuumq; (ut uulgo dicunt) decocto cuncta diluens, inq; propoma liquidius conuertens, ante diluculum propinavit. A quo quidem dimidiæ horæ somnū (quicquid rudes ignauiq;, ipsum perpetuo post pharmacum condemnantes, pauperculosq; ægrotos tyrānorum ritu cruciantes, dixerint) permisit. Quo nedum uenter calidior in somno factus medicamentum exquisitius amplectatur, deductisq; impedimentis, ad actum reduxerit: uerum uomendi pharmacum (quod sæpicule cōtingit) periculum deuitetur: uirtusq; etiam somno refocillata, cuius munera sunt quæcunque in animantis corpore naturaliter fiunt, perfectius, quæ nocua irritantiaq; sunt, expellat. A quo nihilominus, post medicamenti ingurgitationem, permissio statim somno, post horam dormire, proculdubio (ni maxima uirtutis imbecillitas, decrepitasq; reclamet, in quibus quidē interpollē somnum permittere nonnunquam, uelimus, nolimus, cogimur) euitandum fuerit. Si nanque attractis ad uētre succis, tum uētricus, tum intestina minime senserint (cū in somno sensus obtusi adeo sint, ut dimidiū uitæ Philosophus nuncupauerit) molestātium succorū acrimoniā: ad illorū expulsionē neutiquam mouebūtur. Ad quā tamē nō nisi irritata peruenire (Galenī etiā documento) mēbra omnia cōsueuerunt. Remanētibus uero illis: quoniā medicamētum (ueluti quū magnes ferrū sibi iā attractū conuinctumq; habes:) contentū remanet, nec alios iterū attrahere

1. Ethico.
cap. 18.

3. De pot.
natur. ca. 5.
& 12. & 1.
de loc. aff.
1. circa me.
& sæpe.

conatur, donec tandem, facta tam in uapores conuer=
sione, quàm temperamenti sui alteratione contabe=
scit: Nonnunquàm uero in aliti substantiam à nutri=
to superatum conuertitur. uigilantis autem hominis
uiscera mordentium insuetorumq; succorum acuties
morsus'ue sentient: quamobrem irritata expellent:
Quibus deinceps ab uno intestino in aliud deiectis,
donec extra penitus eijciantur, alios medicamentum
attrahere, dum uires eius permanent, enititur: sicq;
uacuationis perfectionem nanciscemur. Ast hæc obi=
ter in tantum hoc loci dicta sint. Aliàs nanque pro=
lixius (Deo optimo maximo fauente) plura de hac
re necnon pulcherrima scrutabimur. Septies itaque
(ut ad nostri medicamenti opus conuertamur) adeo,
ne dum plenus, sed corruptus erat, ad excernendum
surrexit, assumptiq; medicaminis ui, olētissimos, ef=
fatuq; dignæ quantitatis, præter strigmenta, succos:
ac si quod uis, uel scammonio, uel helleboro, aut quo=
cunque exolvente medicamento munitum pharma=
cum ebiberit. Cumque his & quatuor longiusculos
teretes, mobilesq; adhuc, & uiuos excreuit.

Vndecimus aduersorum error de pur=
gatione statim facta.

Sed ecce rursus Thessalum Oscè loquentem, inge=
nioq; adeo refractario præditum, ut ne si Apollinem
quidē ipsum, uel Aesculapium habuerit, desiderātes

docere ipsum, monentesq; ut aliquando obtemperet, ueritatiq; præter calumnias incumbat, audire atque aures præbere possit (uti Galenus ait) nedum animo suscipere. Quamprimum igitur se Principi adhæsum opinans, leuissimum hoc medicamentum interdicit: sic illius testimonio scribens. Duas autem euacuationes coniungere eadem die est timorofum ualde, & extra rectitudinem. Vnus itaque interponendus integer dies fuerat: (ut inquit) à uenæ sectione ad purgantis medicamenti exhibitionem. pròh deum, an à profundissimo somno statim importuneq; excitatus, animumq; adhuc stupidus hæc protulit? An sibi lege quapiam sancitum est, ne unquam uera uel uiua hominis uoce exprompserit, uel scriptis mandauerit? Quid enim ad rem pertinet Principis dictum falso ab ipso, suisque assēclis recitatum, de duobus eodem die medicamentis uentrem soluētibus loquentis? Inquit ergo (ut uerba exscribentes nequaquam dissonē recitarimus) Duas præterea medicinas uentrem soluentes in una die coniungere, est timorofum & extra rectitudinem: intelliguntq; ipsius interpretes, de ualidioribus solutiuisq; phar-macis locutum: Duas nanque lenientes: aut quarum prima soluens est, secunda uero leniens (ueluti post pilulas nonnunquam practici maximeq; hic Neapoli, uulgari omnium consuetudine, lenientem potionem trium horarum intercapedine propinant.) coniungere eadem die absurdum non est. Quinimmo

Libro de
quatuor tē
poribus pe
riodorū ca
pit. 4.
Quarta 1.
cap. 5. post
med.

9. ad Almā
forem cap.
de melan-
cholia.

1. De crisi
ca. 16. post
med. & 2.
eiusdem 2.
in prin. &
9. meth. 1.
uersus fin.

Quarta. 1.
cap. 4. post
prin.

Razes solutium quoque decoctum, in quo polypo-
dium, turbith, sena, epithymusq; ac stœchas, recipiā-
tur, post catapotia trium quoque horarum interual-
lo exhibuit. Fiunt uero sibi ipsis ambo conformes, si
utrunque partiamur medicamentum: ut mistum uni
completo adæquetur. Sin uero primum sufficiens iam
sit solutiū, nihilq; operatum fuerit: secundū illi ad-
iungere periculosum est: Ne quod ab illo uehemēter
agitatum motumq; sit, ab hoc rursus uelut irritatus,
furibundusq; & effrenis equus, adiunctis acutissi-
mis calcaribus, mordente uel asylo, ad superfluum
perniciosumq; defluxum excitetur. Diem uerò cum
Galeno Principem uoluisse totum ex luce & nocte
tempus in uiginti ac quatuor horas diuisum, pro ma-
iori Thessali confusione, cōfitebimur. Dic igitur im-
pudentissime an uenæ sectionem alicubi medicinam
uentrem soluētē nuncupari legisti? Deinceps quis
est qui preciosissimam radicem barbaricam exoluen-
tibus proprie nuncupatis, uel placidissimam fortasse
mannam connumeret? Quarum quidem laudes reci-
tare, ab innumeris præter quotidiana experimenta
celebratas proculdubio superuacaneum reor. Quin
si duas simpliciter euacuationes eodem die condem-
nasset: nobis profectò minime obstaret, tum sangui-
nis missionem, tum uero purgationem reuulsuas po-
tius, quàm exquisitè eradicatiuas, extitisse respon-
dentibus. Ast suum Principem (abiectis hircorum
lemis) conspiciere quæsimus non tædeat, dicentem. Et

cui paruum intercesserit spatium, ex quo minutus fuit, & euacuatione indiget: medicinam sumere est ei conuenientius. Satis ergo est apud ipsum, si recte perliberaris, cui paruum intercesserit spatium: De quo medicamento loquutus est (ueluti paulo prius elicitur) quod sit, ut helleborus, & uiolentæ medicinæ. Contulit autem uasorum facta inanitio, ac bene ipsius robur tulit: quoniam iuxta Hippocratis decreta, talia purgata sunt, qualia oportebat. Bene inquam tulit, perpenso corporis habitu, haudquaquam tamen simpliciter. Qui enim prauo utuntur alimēto sanguineque deprauato reguntur, in medicamentis purgati (aliquo etiam sene Galenoque testibus) exoluuntur. Nolentibus quidem per hæc purgationem (perinde ac alias prædixisse recolo) penitus respuere: alio nanque calle semita ue (præter purgationem) curari nequeunt. Sed moderandam fore, ac pro uiribus partiendam: iterum scilicet cum instaurationis intermissione. Quæ quidem curationis modum græci (prout Galenus etiam enarrat) ἐπιπρωσιν indigitant. Quamobrem ueluti de fectus adiectionem, ita corruptio epicrasin exigere ab eodem declaratur. Ob quã rursus causam ad exoluentia nuncupata uigorosioraque medicamina peruenire, ausus non est, præter id quod inchoante iam morbo, lubricissimæque naturæ propinandum pharmacum erat. Quauis ergo quadantenus exolutio facta sit: multo tamen maius iuuamen extitit. ex cuius consentia tolerantiaque facilitate iucundus ac etiam simul

1. aphorif.

2. 23. 25. 4.

eiusdem 2. 3.

& cō. 47.

& 2. præ-

dic. 51.

2. aphorif.

36.

In epistola

ad Nico-

laum Charra-

num de me-

dicamento

in capitis

uulneribus

exhibendo.

9. method.

10. in fine.

1. aphorif.

com. 17.

Secunda
chirurgi-
ci opatio.

quietus euasit. Quaquidem expleta galliculi excocti
uua acerba (omphacion græci uocant) alteratum cre-
morem propinauit. Ante hunc uero, unà cum chi-
rurgo, affectam partem detexerūt, præmeditati iam
quod nam topicum admouendum sit. Detecta uero
particula, mirabile me hercle fuit, omnibusq; por-
tentum, quàm æqualitati temperamentoq; uicinum,
tum in quatuor primis elementis, tum etiam in ipsa
fluxionis copia repertum hucus est. parum nanque,
præter id quod uestperi dimiserunt, adauctus tumor
apparuit: doloreq; modico, naturalem fere colorem
(plurima semota nigredine, ac liuore, seruataq; ma-
gis florida erysipelaceæ phlegmonis rubedine) na-
ctum est. Cuius tam magni, celerisq; iuuamenti occa-
sionem nil aliud quam reuulsionem utranque, frictio-
nes etiam in superioribus factas atque ad oppositum
retrahentes, itemq; localium opportunitatem, ac ui-
ctus commodam rationem coniectati sunt. Tumoris
uero incrementum bonum potius indicium, etiam si
ingens factum sit, cum Hippocrate, Galenoq; &
Celso, iudicarunt. In uulneribus enim fortibus &
prauis, cuiusmodi hoc extitisse prædiximus, si tu-
mor non appareat ingens (Principe etiam compro-
bante) malum. Ruminantes itaque antiquissimi præ-
ceptoris testamenta, Galeniq; deinceps, & arabum
principis, reliquorumq; omnium ea comprobantium,
tam græcorum, latinorumq;, quam barbarorum in-
terpretationes: Idipsum præceteris perpendunt,

g. aphorif-
morū. 66.
5. li. ca. 26.
sec. 22.
Quarta 4.
tra. 1. ca. 2.

quod ab eis docemur hulcera scilicet oportere omnia siccari, præter ea quæ contusa sunt. Si enim caro aliqua (inquit ex Hippocrate Galenus) telo tum contusa, tum cæsa sit: huic ita medendum est, ut quàm celerrime suppuret. Nam & minus phlegmone urgebitur: Et necesse est carnes, quæ contusæ cæsæq; sint, putrefactas, & in pus uersas liquari: postea nouam carnem nasci. In cuius quidem generatione, glutinationeq; & cicatrizatione, siccandum proculdubio fuerit. Quadere (ueluti prius quoque dictum est) suppurare facimus interdum, aut absterгимus, humectamusq; uel adstringimus: ut tandem pro curationis perfectione, siccare quæuis hulcera necesse sit.

Quas obres iunioris quoque Serapionis dictum non nulli percelebrant: duo scilicet necessario in saniem conuertenda: aliquando quidem contusam carnem: aliquando uero humorem qui fecit apostema. Indicant ergo Hippocrates & alij suo sermone manifeste, solos eos hulceratarum partium affectus non esse siccandos, in quibus gigni quàm celerrime pus cupimus. Vtique quod cum aliqua putrescentia pus fiat, obiter docentes. porro omnia quæ putrescunt, ex calido & humido sic afficiuntur. Ideoq; etiam ea cataplasmata, quæ ex hordei farina componuntur, ceu quæ calfaciant humectentq;, omnibus his affectibus, quibus moueri pus expedit, admouemus. hordei namque farina, ex aqua, & oleo, itemq; panis ex hydreleo, præterea fomentum multæ aquæ calidæ, & te-

Lib. de hulcerib⁹. post prin. 4. metho. cap. 5. ante med.

Lib. de uetutibus secundis medicinarum sermone 4. cap. de maturati. medicina post princ.

5. Simpli-
cium. 8.

Quarta. 4.
tr. 2. ca. 3.
circa med.

In exposi-
tione. 3. 4.
tr. 1. ca. 24.
com. 1.

trapharmaci uis, omnia denique quæ calfaciunt & humectant, celerrimè pus mouent. præsertim si em-
plasticâ uim habent calidû innatum retinentia, quo
quidē natura in cunctis functionibus utitur. His ita-
que medicamētis cōtusæ carni (ut ex Galeno prædi-
ctum est) ita medēdum, ut quàm celerrime suppuret.
ueluti à Principe etiā roboratur dicente, iam oportere ut festinetur ad facientia saniē, & conuersionem
eius quod aggregatur in eo, in saniem. Cuius quidē
uerba nominatim recitare (prius enim corrupta sic
erant, mendosaq; ut decepti quoque interpretes sint)
superpondium non est. Inquit ergo (iuxta rectā ue-
roq; & Galeno magis cōsonam Bellunensis ex ara-
bico translationē) & fortasse erit res maior ista, &
fiet membrum declinās ad apostema magnū acutum,
quod collectionem faciet: Et tunc oportebit ut festi-
netur ad facientia saniem, & conuersionē eius quod
aggregatur in eo, in saniē: ut sedetur dolor, cum eo
quod facit pus, & resoluator materia, cum eo quod
facit saniem: illud enim secundum omnem dispositio-
nem facit saniē uelociter. Et ut fiat pus uelocius, cum
adiutorio curationis, est saluius. Aduertas quæso
(dij te adiuuent) quantopere suppurantia (& ea ue-
lociter) cōmendat. Sed ne inter pus quidē, saniemq;
apud barbaros unquàm (ueluti apud latinos, græ-
cosq; alibi docuimus) differentiam obseruabis. Ad-
ditq; præter hæc Princeps. Et fortasse resoluunt eā
medicinæ saniem faciētes, absque saniositate: proprie

quando adiuuant eas caliditas innata, & amplitudo pororum. Hæc sunt quæ ad contusionē diriguntur: uerum ne phlegmonis incrementū interea negligamus, ecchymosisq; portiuncula: cui quidē post principia Galenus Paulusq; & Aetius, absque stipendi uirtute præditis rebus, digerētibus disficiētibusq; utendum præceperunt. Idcirco desperātes iam medici, aliter quā suppuratione contusam friatam'ue carnem curari posse: uulnerato loco resinā terebēthinam, cū oui luteo, ac rosacei portiuncula admouerūt: tum ad concoquendum, tum etiā mediocriter, quæ in sinu ecchymosi'ue remāserant, dispergēdum. fōtu nihilominus antea factō ex maluæ, radicis althææ, chamæmeli florum, lino spermatis, fenigræci, rosarumq; rubearū ex aqua dulci decocto: deinceps uero contusa super carne malagma id apposuerunt, quod ex hordei farina, sapaq; dulcissima, & rosaceo cōpositum est. Adiuncto in circuitu, quod repellat, oxyrhodino: adiectaq; boli armenici portiuncula. Circa horum uero comprobationem insudare, cum nullus sit uiligator, superuacaneum omnino existimauimus. Vespe re autem reuersi (iuxta Galeni atque Aetij leges: ut scilicet bis quotidie ægrotum reuisamus) ualidissimam febrem hora circiter decimanona ex crescentem, celeberrimus physicus, præter opinionem, reperit. Vulnus autem discoopertum in eodem ferē statu quo mane iam dimiserant, apparet. Neq; n. cōcoctionis suppurationis'ue indicium, neque

5. de cōpo-
sitiōe med.
6m loc. ca.
1. cir. prin.
Libri. 4.
cap. 30.
Libri. 14.
cap. 69.

13. metho-
dist. 2. cap.
2. post me.
Lib. 14. ca.
30. uersus
finem.

Prima. 4.
tra. 1. ca. 3.

4. aphorif.
66. 73. 7.
eiusdē. 42.
& 1. ad gla
uco. 3. in fi
ne.

5. aphorif.
65. & 2. p-
gnost. 68.

2. apho. 52.

Ibid. in cō.

etiam (uti Princeps dicebat) dispositionis contrariæ uestigium conspexerunt. Quamobrem non sympto-
matis casus ue rationē habere amplius febrem ipsam
existimauit: quemadmodum aliquando contingere
Hippocrates prisciꝫ omnes (Galeno enarrante)
innuerunt. tunc enim affectæ partis adauctum prius
fuisse morbum, (ueluti causam, quæ prior effectu
esse debuerat) uel repente euanuisse tumorem (cuius
ratione multa sæuāq; symptomata sequi uel Hippo-
crates auctor est) necessum proculdubio fuerat. Sed
exquisite morbum ex uniuersa totius putredine oriun-
dam febrem hanc exquisitissimo suo iudicio determi-
nauit. Hippocratis ergo sententia regeſta dicentis:
omnia secundum rationem facienti, si non succedat
secundum rationem non est transeundum ad aliud,
stante eo quod à principio uisum est. Quemadmo-
dum nanque (uti Galenus ait) in crudis, & quæ dif-
ficulter concoqui possunt, rebellibusq; dispositioni-
bus: in quibus cum recta ratio inuenerit id quod con-
ducit, non discedit ab illo quod prius faciendum exi-
stimauit: etiamsi nihil ex facto manifestum sit subse-
cutum. propterea doctissimus ille medicus, comite
chirurgo, nihil nouandum penitus statuit. iisdem er-
go adminiculis, quibus matutino tēpore uſi iam fue-
rant, ueſperi quoque iterum suffragantur. A secur-
da autem noctis hora, ad octauam usque declinare fe-
bris ipsa non destitit, adeo ut insperatam ad tepescen-
tiam (tamet si non exquisitam munditiem quietemq;)

peruenerit. quo deinceps in satis remisso gradu, duas duntaxat horas, perseuerauit. Verum enim uero tertia quidem luce, quæ martis erat (prima nanque infelix qua ictum receperat dies erat solis) uere inquam martis: quoniam bellum inexpertis, eo die, paratum est. Exorsa nanque circiter decimam horam occulta quædam paulatimq; subrepens tristitia, laborq; periodi antesignanus, quenquidem Princeps arabicæ almeliletu nuncupat, tertiam prænuntians accessionem. Qua porro dispositione superueniente, coloris mutatio statim uulnerato loco, paulo ante iam reuifo, sensim exordiri occepit, adq; subliuidum hulus quemadmodum & totius etiam corporis ac faciei color extemplo transmutari uisum est. ob uultus enim subitanæ alterationem, hulus reuidere (quam uis iam iam præconspexerint) tum chirurgus, tum qui astabant necessarij decreuerunt. Id quod tam ocysime adueniens, non nisi ob humoris in toto uel aliqua parte consistentis eademq; hora moti maligni tatem, contigisse opinandum est. ueluti posterius paulo cōprobabimus. Hac ergo coloris alteratione quæ uis leuissima perspecta, urinaq; statim perturbata, ut qualis iumentorum (quam nostri subiugalem uulgo, græcorum nomini magis adhæsi, appellant) fieri iam inceperit, celeberrimus ille Ioannes Baptista mirum in modum extemplo tristatus est: ac uiri conditiones omnes, præcedentemq; uictum prænoscedum affectæ partis, uerum totius siderationem

Prima. 41
tra. 2. ca. 2.
circa prin.

Lib. 5. cap.
26. cir. pr.

Li. de præ-
ceptis post
med.

Tertia. 4.
tr. 1. cap. 6.
circa prin.

9. Simpli-
ciū. 3. uer-
sus ti. cap.
de terra lē
nia, &c. 5.
uersus finē
cap. de ter-
ra armeni-
ca.

(quando superne uenenum descēderet) quāprimum
pertinuit. Quamobrem latinorum medicorū princi-
pis Cornelij lege obseruata, præcipientis, ubi grauis
metus, sine certa nihilominus desperatione est, indi-
care necessarijs periclitantis, in difficili rē esse. Ne si
uicta ars malo fuerit, uel ignorasse, uel fessellisse ui-
deatur. Cognatis necessarijsq; omnibus imminēs pe-
riculū prænuntiat: Rogitās quoq; alios accersiri me-
dicos chirurgosq; quo (ueluti magnatum diuitumq;
moris est) ultimum conatum (iuxta Hippocratis præ-
ceptum) unā coeuntes efficiāt. Nec enim indecore se
ille geret medicus (ut inquit) qui in rei præsentis an-
gustia circa ægrum aliquē, & imperitia fortassis te-
nebras offundēte, alios quoque accersere iusserit:
quo ex cōmuni consideratione, res circa ægrum in-
quirātur, ac cognoscātur: & illi cooperatores fiant,
ad auxilij ferendi facultatem. Interim uero arabum
principis canonē ruminantes obseruarunt: quum ait.
Quoties ergo uides membri colorē alterari: & est
in uia putrefactionis, tūc oportet ut succurras liniē
do ipsum, cum eo quod prohibeat putrefactionē, si-
cut est bolus armenicus, lutumq; sigillatum, cū aceto.
Cuius medicamēti, ē Galeni quoque monumentis ele-
cti, perfectionem opportunitatemq; ex cōponentium
uiribus alibi iam à nobis exquisite enucleatis, (ne
idem sæpius repetatur) cōprehendere facillime pote-
ris. Ex ijs ergo tribus antidotum cōponentes, affe-
cto incisoq; præsertim loco intus & extra imposue

runt, una cū Principe etiā dicentes. Si autem hoc nō ualebit: hoc uesteri aduocādis medicis cōiuncti, conciliumq; ineuntes, ad scalpellationem, cæteraq; uidentenda opportuna opus nostrum cōferemus. Recedēs uero phyzicus illustrissimum dominum Terrænouæ Marchionē uisurus, eundē nanque ipsemet ob dolorē à recedēte in seipsum ferro reuulsoq; inductum, eodem cum chirurgo curabat: eiq; illustrissimo perniciosum tertiæ diei ingressum in spectabili ægroto inuētum retulit. Ex quo nedum affectæ partis, uerum totius quoque sphacelū corruptionem uel corporis uerebatur. Certe tamen nesciēs (prout in prouerbio dicitur) quid serus uester uehat. Quo quidē ueluti portēto quopiā enunciato, inuiti omnes, qui tunc aderēt equites patricijq; uolētes profecto nolētesq; (quoniam summo infelicē amore, etiā qui non nouerint, prosequēbātur) illacrymati sunt. Sed utinā medicus ille optimus rarissime prædicēdo aberrās, huius exitum falso prænouisset. Me nanque neutiquam præterit, eū maluisse prognosticādo hallucinari, ac per hoc nonnullā apud uulgares, idiotasq; infamiam nancisci, quā optimū adstrictissimumq; amicū, non sine magna tristitia damnoq; perdidisse. Chirurgus autem à Marchione ad Baronem reuersus, ibi pransus est, perpetim uulnus obseruans (ueluti ab initio statim noctu diuq; obseruarat) an euident sen- suq; percepta commutatio fieret, medicamen aliquando exiccatum (ut oportet) renouans. Sed ecce

In expositi-
tione. 3. 4.
tr. 1. cap. 3.
com. 20. 82
cap. 16. cō-
men. 2.

Ex. 2. apho-
rif. cō. 19.
sumit hoc
dictum.

hora ferè decimasextima antecedens superaccensio
 exacerbatione, tam uehemens maligna; inuasit, ut
 uniuersum corpus (nedum tibiam) lurido nouerca=
 rum aconito infectum chirurgus astantesq; omnes
 conspexerint: non aliter quam si ab astris percussio
 facta sit: ob quod siderationem quoque nuncupare
 morbum illum medici consueuerunt. Perterritus er=
 go stupefactusq; chirurgus egrotantis necessarios
 conuocat, affines, atque sanguine coniunctos. Quo
 medicos omnes conueniant: perinde ac mane iam con=
 clusum inter eos fuerat. perfectumq; id extemplo
 est, ut tres physici uulgo nuncupati: sex uero chirur=
 gi, adeo ut omnes nouenarium numerum perfice=
 rent, è primatibus profecto celebrioribusq; medicis,
 quos in urbe inuenire potuerunt: quanuis & alij
 non minus docti quoque, ac experti eadem in ciuita=
 te reperiantur. Itaque ad miserabilem cuncti simul
 accedentes hora martis decimanona, haud tamen ipsi
 affecto insalubriq;, sed morbo potius cōtra illum ua=
 lidissimo ense fauentem martem suo die offenderunt,
 fauitq; donec uictor uterq; ad extremum fatum per=
 duxerit. Viso igitur uel hostibus miserando Anto=
 nio (id enim baroni nomen fuerat) indicijs coniectu=
 ris ue, ac signis omnibus perpensis, prout in singulis
 singula relata sunt, ueluti posterius recitabuntur:
 secundum impetum precipue suum, atque etiam tem=
 poris, inter se cuncta (iuxta Hippocratis documēta)
 perlibrando, eorumq; uires interstinguendo, tanquā
 deplorati

3. prognos=
 tic. 39. et
 39.
 ibidem 38.
 ibidē. 37.

deplorati curationem omittere decreuerant : iuxta antiqui etiam Senis legem, à Galeno sæpiſſime, Paulôq; & Celſo præter cæteros comprobata. Ne ſuo aſcribatur errori, uulgaremq; infamiam nanciſceretur (At utinam de infamia dedecore ue (ſecundum Hippocratis dictum) ageretur, nec ut homicidæ coram iudicibus, nouum quidem, atque inſuetum, diſputarent) Rogati uero, ac potius ab eius neceſſarijs adſtricti, naufragiq; miſerti, quã præcipue Chriſti- colæ omnes fuerint, conſedere, ſatius eſſe concludentes præſidium aliquod experiri, quàm nullum : & naufrago amico uel tabellam eiſcere, ſi manum porrigere non ualerent.

Lib. de arte ante me.
1. apho. cõ.
8. & 2. 29.
11. meth. 9.
& 12. 3.
3. cap. 10.
in fine.
Lib. 5. cap.
26. circa
princ.
Lib. de lege.

Collegium Medicorum.

Omniũ ergo primus aſſidens, ſenior medicus erat Signorellus Salanga Ennenſis, uir mehercle quanuis in barbaris magis doctiſſimus : idq; genus dogmate, in Sicilia, tum ſpeculatione, tum opere, fortæſſis nemini ſecundus. Ab hoc uero ſacundiſſimus accedit Ioannes Baptiſta de Petra, ſuper quam certe petram Galenus ſanctiſſimæ medicinæ eccleſiam ædificauit: ingenio, memoriaq; nulli iam inuidens, præceptorq; olim noſter perpetim obſeruandus. Tertius uero celeberrimus, & ægroto non minus quàm illuſtriſſimæ dominationi tuæ familiaris medicus, Petrus Oliuerius. A quibus quidem tribus

physicis nuncupatis, chirurgi consedebant: quorum primus ille chirurgorum Siculorum spirarchus, Nicolaus Charranus Leontinus, non minus speculatione quàm opere perfectus: dein uero expertissimus, primusq; in curatione Hieronymus Riccius, experimentis profecto ac iudicio in particularibus mirabilis. post quos alij quatuor docti, expertiq; medici, Andreas Iacobus Auignonus, Andreas Sedigitus, Guilielmus Spriuerius, ac noster tandem Iacobus de Sory: qui tametsi reliquis iunior extiterit, nulli tamen in chirurgico opere inuidebat. Quibus tandem ita in colloquium coniunctis (quemadmodum ipse à nonnullis fide dignis absens audiui) En physicus ille Ioannes Baptista: (cuius tanquam praeuocati, ut moris est, factorumq; autoris, erat exordiri) nō paruo, ueluti fas est, animi dolore oppressus, tristium quoque reliquorum silentia, hoc sermone, erupit. Fratres ac sodales celeberrimi iam infelicitis nostri Baronis ictum, antecedentes nuncupatas corporeas causas abditasq; exagitantem conspexistis (si tamen ictum nuncupare fas est: aspidis nanque morsum aptius uocandum existimo, eius qui ueluti cælmis in ferro, neglecto crurium tutano, sibi ipsi occisionis alam comparauit. Conuocati uero huc sumus, quo ad pristinam (si possibile est, primoq; omnium opifici placuerit) incolumitatem, omnibus neruis, totoq; pectore, restituere conemur: omni telorum genere à nobis uestigato, ut morbum ipsum explodere

queamus. Inquit enim Medicorum lustrantissima stella, Galenus, Medicæ artis scopus est sanitas, finis uero ipsius adeptio possessio ue: quamobrem (Philosopho teste) nunquam consultat medicus, an sanum faciat, sed tanquam finem supponit: quo tamen posito, quemadmodum ad ipsum perueniatur, considerat. Idcirco medici (Galenus idem ait) necnon interest cognoscere, quibus absentem sanitatem restituere possit: uocantur autem hæc (ut subdit) remedia & præsidia: quibus quidem recte is utetur (eodem autore) qui naturales eorum potentias, copiamq; & congruum usum (perinde ac alibi quoque scriptum est) agnouerit: ne Thessalicis quidem asinis empiricis ue præsidiorum naturam (ueluti sæpe dictum est) ignorantibus, maleq; propter id utentibus, connumeretur. Agnouerit inquam tum ratione experientiam ornante (ut dixit) tum experimento rationem comprobante. Duobus enim his ueluti cruribus medicina uniuersa innititur (eiusdem testimonio) quorum altero semoto neglecto ue claudicare medicum necesse est: duobusq; ijs etiam, uelut instrumentis ad artem inueniendam necessarijs, utitur. Compertum uero pro certo habemus remedium uires utrouis modo pernoscere, minus fore adhuc male affectis opportune decenterq; saluberrimum, ni ea quidem admouere singillatim, & opportune cuilibet sciuerimus.

Lib. hæresum initio.

3. ethicorū cap. 6.

Vbi supra statim.

3. art. medic. 21.

7. meth. ca.

3. uersus fin.

4. meth. 4.

& sæpe lib.

eod. et li. 3.

2. meth. 6.

post med.

9. met. 6. 2.

6. et 1. aph.

cō. 1. & in

pro. 3. eius

dē. 3. meth.

2. post pr.

3. p̄dic. 12.

lib. de phle

bo. ca. 3. in

pr. 1. de ele

men. 2. 1. de

differ. febr.

3. post pr.

& ut sum

matim di

cam infinit

ties maxi

me per to

tū methodū

medēdi sēp

hæc duo in

stituta supe

ponit.

13. metho.
dist. 3. cap.
10. post me.

3. de locis
affec. ca. 3.
uersus fin.

Morbus.
2. meth. 7.
post princ.
3. eiusdem
in princ.
Li. de inæ-
qual. intē-
per. cap. 6.
post prin.

Verum enim uero id ipsum quoque sciuisse nequimus quin morbum, causas, atque symptomata, ut quædam præter naturam existentia: præter hæc uero & naturale ipsius temperamentum, proprias conditiones, uirium robur, sedemq; affectam, (cuius substantiam, formationem, magnitudinemq; numerum, ac situm connexumue, itemq; actiones, & usum prænouisse oportet) ut naturalia pernouerimus. Cum quibus et à Galeno præacta morbo uirtuteq; coindicantia, ætatem inquam, anni tempus, regionem, & consuetudinem, habitumq; & sexum, & si qua sunt id genus alia, nequaquam neglexerimus; quemadmodum pater ipse medicinæ perpendebat, si nullam cupimus (illius instar) tum in curando, tum in præfagiendo calumniam subire. Hæc igitur sunt, quæ (doctores præstantissimi, uosq; chirurgi plurima diutius experti) mecum ipse statim ab initio, (perinde ac in cæteris quoque obseruare consueui) sedulo uolutabam. Nunc uero, quo præsidia rursus uestigemus, eadem enucleare necessum est. Morbum itaque præ cæteris noscendum. Huius enim cognitio (uti Galenus ait) uiaæ methodiue, quæ ad finem perducit, principium est; ac ueluti carcer primam nobis indicationem exhibens. Etenim hulus existens, morbus omnis (iuxta Hippocratis Galeniq; sententiam) & præternaturale quoddam, naturæq; inimicum, ac peremptiuum est. Quoduis autem talis farine, abijciendum. Explodere igitur necessario, pro ualeitudi-

nis instauratione, impellimur. Id enim medicum de-
cet, idq; maxime studere, & fere proprium eius mu-
nus esse conuenit, ut morbos adimat: quippe cum hoc
non modo actionis uitium statim (ut inquit) euane-
scit: sed etiam reliqua omnia symptomata tolluntur.
Excludimus autem opposito, prout nedum Hippo-
cratis, sed philosophorum quoque principis dogma
est à Galeno sæpiissime comprobatum. Est nanque
hoc, Omne scilicet à suo cōtrario curari (prout Com-
mentator ait) naturale theorema: quemadmodum &
illud, Vnumquodque à simili generationē suscipere.
Ast enim uero ipsomet aduerso trudere nequimus,
ni affectum ipsum pernouerimus. hoc enim statuto
sibi contrarium uestigamus. Non ignorare igitur
morbum oportet (id quod innumeris fere locis, præ-
ter assumptam rationem, Galeni autoritate compro-
batur) si remedia decenter opportuneq; non casu
admouere intendimus. prænotis quoque præsidio-
rum potentijs. Quisque enim (ut Philosophi etiam
dicto roboretur) bene iudicat quæ norit, eorumq;
bonus est iudex: quadere utriusque aduersi ratio-
nem aliquando audire præcepit: cum præcipue luci-
diora sint iuxta se inuicem posita: eademq; amborum
potentia, quanuis non habitus: eadem quoque quo-
dammodo species, ob quod nec mirum si simul in ani-
ma existunt: eademq; fere definitio. Ac tandem (ue-
luti uulgata est Philosophi enunciatio) eadem extat
ipsorum disciplina: uidendum præterea num compo-

2. meth. ca.
3. uersus fl.
2. aphor. 6.
22. cō. 3. 4.
1. 16. 5. 19.
3. art. med.
35. libr. de
consti. art.
med. ca. 12.
per totū li-
brū etiā de
morbis cu-
radis p̄ser-
tim 11. 12.
et alijs sex-
centies.
1. problem.
2. & ult. 8.
2. ethico. 3.
post princ.
1. de cōlo-
com. ult.
1. ethic. 3.
3. meta-
phy. in pr.
2. cōli. 40.
8. 1. 101.
5. ethico. 1.
7. method.
tex. 23.
6. eiusd. 8.
2. post. 6.
8. physic. 8.
8. 2. de aīa
tex. 151.

2. De crisi.
ca. 7. in pr.
Li. de mor-
borū diffe-
rent. cap. 5.
in prin.
1. de rōne
uic. in mor.
acu. cō. 8.
2. art. med.
tex. 4. & 2.
meth. 6. in
fine.

1. ad Glau-
co. cir. pr.
8. meth. ca.
1.
1. meth. c. 3.
Ex porphi-
rio in p̄di-
cabilib⁹. ca.
de specie.
2. De crisi.
cap. 9. in fi.
1. de rōne
uic. in mor.
acu. cō. 44.
post med.

situs, an uero simplex existat: compositus enim haud æque facile (ut Galenus ait) cognoscitur. sicuti ē simplicibus (eodem teste) qui in sola qualitatis intemperie consistit. Sunt ergo morborum species quæ methodo ab Hippocrate, non autem casu (teste etiam eius interprete Galeno) repertæ sunt, atque ab ipso met ut illius fidiſſimo Achate lucidatæ; numero æquales ijs quæ naturam perficiunt. In similaribus quidem intemperies: in totis uero organis, unum in formatione spectatur: quod est in figura, meatu, cauitate ue, ac superficie aspera uel leui. Aliud in cuiusque quantitate obseruatur: quartum in positura, necnon societate: utrarumq; autem partium, idest similarium instrumentaliumq; communis est ipsa unitatis diuisio. Quas obres & hæ primæ tres numero species, & singulæ quæ in de morborum differentiis commentario, alibiq; non semel exponuntur; agnoscendæ: quo & nostra quam quærimus, curandamq; præ manibus habuerimus, elucescat. Haud enim satis est generica ratione morbum cognouisse: à quo (iuxta ipsius dogmata) generalis quoque duntaxat confusaq; indicatio sumitur. Theſſali nec more, in prima morborum diuisione quiescendum quidem est, nisi ad specialiſſimum usque (Platonis etiam uenia) descenderimus: habent enim (prout Galenus ait) singuli morbi propriam figuram: propriaq; suæ actionis indicant auxilia: totidemq; sunt, propter hæc medendi rationes, quot existunt morborum idæ.

Ergo etiam uetustissimus auctor Hippocrates dixit
 mederi & communia & propria intuentem (Celso
 etiam referente) contemnendumq; Philosophorum
 Spirarchus eum uoluit, qui solo fuerit uniuersali
 contentus, proprio neglecto. Ex quo tum Philoso=
 phis tum etiam Medicis uniuersalium rationem, con=
 templationemq;, & scientiam minime suffecisse legi=
 mus. Enimvero ad particularium quoque notitiā ex=
 perimentumq; peruenire necessum fore aiunt. Adeo
 (Auerroe in physicis cōprobante) quod in particula=
 ribus exercitiū consistit, præparationē quandā homi=
 ni exhibeat, quæ prius nō erat. Præsertimq; in uer=
 bis, quæ de actibus habentur: in quibus (Philosopho
 auctore) uniuersalia inaniora: particularia autē ue=
 riora existūt, actione in singulis (ut idem ait) uersa=
 ta: & nō nisi in particularibus existēte, perinde ac
 ab eodē quoque cōfirmatum alibi pluries offendimus.
 Hūc itaque morbū curaturi perpēdimus: eumq; per=
 pēsū nō simplicē, sed cōpositū offendimus. Cōtinui=
 nanque dissolutionē (ut ab ea tanquam cæteris cōspe=
 ctiore cum Galeno exordiamur) adesse uestrū cuiq;
 clarissime apparet: deinceps uero & calida intempe=
 ries annectitur, tumorq; iam patulus. Quadere tres
 primæ morborū species, quæ uel in sola phlegmone
 includuntur, repertæ sunt. Hulus quidē (ut species
 quoq; uestigemus) carnosā in parte factum est: quin
 specialius loquēdo carnis cōtusio, cui adiūcta quoque
 neruearū fibrarū, carniūq; ruptio, præter has autē

2. meth. 6.
 circa prin.
 in pœ. 1. li.
 2. de anima
 tex. 30.

7. physico.
 cō. 20. post
 med.

2. ethico. 7.
 in prin.

6. ethico. 8.
 in fine.

7. eiusdē. 5.
 & 10. 11.

7. meth. c. 2.
 2. in prin.

& uenarum arteriarumq; laceratio: e quibus deinceps omnibus ecchymosis, thrombosisq;, quin etiam sanguinis defluxus, necnon urgentissimus dolor, oborta sunt. Intemperies inquam non omnis, at ignea saliditas. Etenim nedum affecta pars ob biliosos succos putresq;, & adstrictum conclusumq;, qui ad eam defluxerit, sanguinem, igneo calore inflammata est: uerum quoque cordis prius, deinceps uniuersi calidum innatum in igneum conuersum est: quam intemperie antiqui omnes Latini febrem: Græci uero πυρετον uocarunt. utique cum adeo immodice auctus calor est, ut & hominem offēdat (ueluti Galenus ait) & actionē lædat. Legitimus ergo exquisitusq; causus est, à pallida bili, haud nothus à nitrosa pituita oriundus. Instrumentarius uero morbus inest tumor præter naturam, magnitudine naturalem excedens constitutionem. Quid si figuram quæ cruris esse debet, inquiramus? eam quoque transmutatam apertissime reperimus. uias etiam cavitatesq; omnes quæcunque sint, ipsius cruris infarctas atque obstructas esse (uel Galeni testimonio) dicemus. Quinetiam totius corporis uniuersa cutis oppilata est, acrium fuliginosarumq; exhalationum transpiratum impediens. ueluti putridarum omnium necessarius modus est. Hæ sunt igitur morborum species, hoc in spectabili domino, ut abijciantur omnes singillatim perpendendæ: membrorum nanque numerus uitiatu adhuc non est: quemadmodum

8. metho. 1.
 & 1. de differentiis febri. cap. 3.
 in prin.
 de quo caut. so. 4. de ratione uic. acut. 1. et sequentibus.

3. art. med. sec. 63.

neque instrumentalium partium situs: tametsi quædam similes particule, quæ prius se cōtingebant, nunc abinuicem distent abscedantq;. Agnoscimus autem morbos ipsos, eorumq; species, bifariam: ex suarum scilicet causarum notitia, à priori (ut dicunt) ac perfecta cognitione: tunc enim (Philosopho docente) arbitramur cognoscere unumquodque (simpliciter inquam, nō secundum accidens) quum causas primas, & prima principia, ad elementa usque, cognoscimus: & quoniam causæ sunt, aliterq; se habere non contingunt. Quæ tamen agnitio rarissime haberi potest. Secundo ex suis casibus symptomatibus uel morbum ipsum (uti sexcenties Galenus ait) umbræ instar, corpus consequentibus à posteriori. Adeo tamen nobis commodo (ut symptomata speculantes, & morbos, & causas etiam pernoscamus. Quinimmo perlibratis illis, symptomatibus inquam maxime insignibus, actionibus uidelicet læsis: uariatis item excrementis, affectibusq; nostri corporis, cuilibet sensui occurrentibus, præternaturam transmutatis, & si quæ sunt alia, familiaria propriaq; symptomata à Galeno nuncupata: non spretis quoque ijs, quæ nec familiaria nec propria sunt, quæ quidem Galenus græce, οἰκεία τε καὶ ἰδίαι συμπτώματα uocabat: sed συμπτώματα καὶ τινὰ τύχῃ, id est sorte quadam, non necessario incidentia, nominandi ueniam præbet. Quemadmodum non ex morbo, sed timore fortassis, aut quauis alia causa inductus pallor

1. physicæ
initio. 1. po
teriorū. 5a

Symptomata.

1. Method.
cap. 8.

Li. de sym-
ptomatum
differentijs
cap. 4.
12. de mor-
bis curandis
cap. 1.

1. physic. 2.
1. ethicorū.
cap. 5.
1. de sensu
et sensibili.
3. De aia.
tex. 39.
1. de aia. 11.
3. De aia.
tex. 9.
6. metaph.
6. & 1. po-
teriorū. 18.
7. meth. 2.
& 12. 3.
In pr. 2. li-
bri, aut. me-
dicinalis.

atque ex sole nigredo. Itemq; mox apparentia cri-
simaq; præsertim symptomata existunt. E quibus
omnibus & morbi essentiam, et mores terminumq;
necnon ipsius ægrotantis vires percipiemus. Quan-
uis & ea quæ familiaria propriaq; symptomata di-
cuntur: aliorum quoque iterum causæ nonnunquam
fiant, morbiq; rationem subeuntia, ad se primam cu-
randi intentionem (Galeno sexcenties teste) retrahen-
tia: ueluti nostro in casu urgentissimus dolor adest.
Hinc uero nostra omnis cognitio, uelut è nobis no-
tioribus promptioribusq; exorsa est: deinceps uero
negotiatione facta per regressum à causis confirma-
tio, necnon demonstratio fiet. Innata nanque ex no-
tioribus nobis uia est Philosopho docente, ac Plato-
nis quoque sui præceptoris dictum, ueluti rectissi-
mum comprobante. Sunt autem notiora nobis sym-
ptomata cunctaq; exteriora accidentia: omnis enim
nostra cognitio ortum habet à sensu. Ex quo intel-
ligentem oportet phantasmata speculari. Maxime
quoque ad noscendam rei quiditatem conferunt, quæ
primum existit obiectum intellectus: ipsorum licet
accidentium scientia non possit esse demonstratiua:
quoniam entia proprie non sunt, perinde ac Philo-
sophorum spirarchi monumentis electa hæc omnia
sunt. Quæ nihilominus symptomata (Galenipuoque
Medicorum imperatoris dogmate) quatenus indicia
trifariam distincta sunt. uel enim præteritorum re-
memoratiua sunt: uel præsentium demonstratiua

(παθνην ομωνια idest passionis significatiua Gale-
 nus appellat) aut futurorum prognostica: superue-
 nientiaq; praesertim: siue enim iudicatoria sint, siue
 coctionis, aut cruditis indicia, morbi ipsius mansue-
 tudinem, uel malitiam demonstrando, futurum prae-
 nuntiant euentum. quanuis & alia quoque, tam
 praesentium scilicet demonstratiua, quam praeteri-
 torum rememoratiua, ueluti & quae futurorum pro-
 gnostica sunt, à uetustioribus medicis, Hippocra-
 teq; (quemadmodum Galenus ait) cuncta pariter
 prognostica nuncupata sint: siue salubria etiam,
 siue insalubria, siue triplici modo capta neutra exi-
 stant. Omisissis uero his quae praeterita memoriae
 subiiciunt (quorum quidem usus nedum alijs minor
 à Galeno ponitur: sed aegrotis quidem nullus, uni-
 que tantum medico, quamobrem & paruus dictus,
 cui uidelicet artem suam ostentare libet: ob hæc
 enim uetuti bonus uates nihilominus etiam demiran-
 dus est) omisissis inquam illis: occasio nanque prae-
 ceptis est: Morbiq; sæuitas urgentissima, ut ua-
 nis pomposisq; doctrinam nostram praeserentibus
 exordijs, necessarium tempus conterere minime li-
 ceat: Ad ea quorum usus utilissimus utrique, quin
 necessarius est. Inducantia inquam praenuntiati-
 uaq; deinceps conuertemur. Cum uero nedum in
 sanis, secundum essentiae substantiaeue rationem
 (de quibus expresse Galenus sermonem habuit) in-
 dicia sumi possunt: atque à necessario consequentibus

4. de rōne
 uic. in mor.
 acut. cō. 4.
 62. 1. apho.
 12. li. de cō.
 ar. med. ca.
 15. ante me.

1. pgnost. 2.
 2. art. med.
 text. 1. in fio

Ibidem.

Ibid, text. 2.

1. de differē
tibus febr. 1.

Ibidem 7.
circa med.

operationibus, accidentibusq; , sed etiam in ægrotan-
tibus, ac neutris. Idcirco præmissio indicio quod se-
cundum essentiæ rationem febribus ipsis inest, calo-
re inquam igneo (earum nanque substantia essen-
tia ue in genere caloris præter naturam, Galeni
dogmate, est) quem feruentissimum primo contactu
reperimus, mordacem, acrimoniaq; tactui molestum,
ut qui tangentem manum erodat, pungatq; , instar
medicaminis acris, atque etiam fumi (uti Galenus
ait) dum oculos & nares mordeat: legitimum cau-
sum proculdubio, præacta eius essentia, ex sympto-
matibusq; (uelut enarrabimus) cunctis existimo.
Huius ergo uim & pulsus ostendit sua cum frequen-
tia uelocissimus: cui & urina rubea, crassior, graui-
ter olens, absque ullo contento coctionis indicio, quin
perturbata consentit. Itemq; etiam lingua aspera,
sicca, & ueluti conspexistis adustione nigerrima,
necnon urgentissima sitis: non minus enim quin lon-
ge magis intus comburi sentit, quàm nos extrinseca
tangentibus machinati sumus: perinde ac ipsius etiam
relatione præter indicia audiuimus. Cordis quoque
morsus quidam adest, orisq; amaritudo adhuc post
admodum synceram uitellinæ bilis uomitionem, per-
seuerans. Hæc igitur familiaria propriaq; sympto-
mata morbi substantiam decernentia sunt. Eius ue-
ro mores malignitatemq; præter illi propria mosten-
dunt, nigra (quæ paulo ante deiecit) excrementa,
opimis quibusdam portionibus intermistis, adeoq;

foetentia, ut quauis thymiamatis, cyphisq; & prope thalamum ualidissimo aceto insperso restiterimus: adhuc tamen & parietes ipsi uidentur olentissimam putredinem emittere. præter lumbricos tam uiuos quàm mortuos, teretes inquam, quos heri & nudius tertius deiecit. Quinetiam sudores ab eiusdem corpore manātes mirabiliter, si sudanti assisteretis, foetidi sunt. Ex quibus quidem omnibus tam uirtutes omnes naturalem inquam, uitalemq; & animalem, quàm earum actiones, læsas esse intelligemus: affectusq; nostri corporis plurimos præter naturam transmutatos, quemadmodum excrementa etiam perspicuum est. Accessitq; præter febrem quæ mitior prius erat, inopinata ac extemporanea malignitas, hodierna die: ut quum inter initia adhuc existat (hoc est in tridui interuallo) si uultum eius consideremus, qui ne uigilauerit quidem, nec fame iam affectus fuerit, nec resolutam aluum (ut scio) excedenter habuisset: ab Hippocrate nihilominus descripta facies intuentibus præsefertur. Nasus enim acutus, breuissimo temporis spatio, factus est, cauiq; oculi, & eorum candidum in rubidum conuersum, adstricta tempora, & item cutis circa frontem duriuscula, intenta, & arida, necnon color totius uultus, qui rubidus naturaliter fuerat, ad nigrorem ferè (ut conspicimus) declinat. Quod si totius morbum, ueluti symptoma reputantibus, neglexisse libuerit: atque aspidis (ut à principio nuncupauimus) morbum dunta-

1. prognost.
6. & 7.

Vt ibidem
10.

xat : uel saltem ordine primum perpendere animus
 sit : urgentissimum quoque minorisq; spei morbum
 definiamus. Erysipelaceæ nanque phlegmonis con-
 tuso in loco obortæ syndromen librantes , tumorem
 statim liuido (non amplius florenti rubedine) infe-
 ctum colore offendimus: & quanuis tumor unâ cum
 ipsa tensione adauctus potius sit, dolore tamen pul-
 satione uel renixu, ac ignea flamma sic remissus est,
 ut gangrænæ mortificationisq; anchoram proculdu-
 bio iactam esse prænuntietur : undique igitur angu-
 stiæ sunt. Verumenimvero causa cum sit non om-
 nibus morbis (Galeno etiam teste) eadē : idcirco ipsa
 quoque pro cognitionis perfectione, uestiganda est:
 iuxta ipsius medicorum regis decreta. (Quanuis
 nedum methodici amethodiue potius nuncupandi,
 sed dogmatizantium quoque rationaliumq; nonnulli
 (tyrannorum ritu) unâ cum empiricis neglexerint
 actionis causam : ex quo uero quoque simile est
 eam, quæ morborum est, floccipendisse) Inquirenda-
 rum enim causarum (ut ipse Galenus inquit) hic
 fructus est, ut qui intemperamentorum causas no-
 rit, is ad naturam suam reducat : causæ nanque
 abolitio (ipsomet autore) effectus quoque deletio-
 nem facit. (quare Celsus etiam ait, causæ estimatio
 sæpe morbum soluit) ueluti eiusdem auctio minu-
 tio uel effectus etiam incrementum comminutio-
 nemq; constituit. Quamobrem quouis in morbo fien-
 te, prius causam abscindere, deinceps uero ad eam

Causa.

1. de differ.
 febr. 4. cir-
 ca finem.

2. meth. 4.
 & 5.

2. de potēt.
 natural. 9.
 post princ.

1. de loc. af-
 fe. 2. in pr.
 et 3. eiusdē
 in pr. & 2.
 aphor. 22.
 in pœ. 1. li.
 uersus fin.
 2. aphorif.
 com. 42. &
 6. 5. & 10.
 meth. ca. 1.

quæ facta est ægritudinem accedere Galenus præcepit. Nedum igitur causam ipsam perpendendam esse, sed eius quoque magnitudinem paruitatemq; ab ipso medicorum summo didicimus. Quæ autem morbos passionēsq; nobis inducunt genere tres esse elicimus. uel enim euidentis est latine dicta (Græcis uero περιεξωτερική) quoniam extrinseca, quam præincipientem quoque Latini, Barbari uero primitiuam nuncupare consueuerunt: atque hæc (quam duplicem ipse Galenus posuit, necessario scilicet aut contingenter occurrentem) curando commoda non est. Nullam enim (iuxta ipsiusmet leges) indicationem præsefert, quæ sistens adhuc non est: nisi prout effectus (morbi inquam) aliquando cognitionem exhibet. ita nanque ad curandum quadantenus utilis inuenta est. uel abdita à Celso nuncupata causa est corporea uel: huiusq; iterum duplex genus extat: aut enim futuri morbi præcedens: aut fientis passionis continens coniunctaq; existit. Has igitur omnes uestigare sedulo debemus, ut nedum perfectam cognitionem adipiscamur: uerumetiam rectissimam curationem perficiamus. Quo si, dei tandem nutu, deplorandus omnino sit: nulla tamen methodus omittatur. Quam ob rem præmissa ueluti omnibus nota exteriori causa: ualidissimo inquam ictu: uolentoq; & graui casu, antecedentes excitante: quæ iam prius etiam (ueluti rursus posthæc demonstrabimus) ab extrinsecis ortæ sunt, assidua

3. art. med.
4. l. et 4. metho, cap. 4.

3. prognost.
com. 10.

3. art. med.
tex. 4.
4. meth. 3.

In proœ,
1. libri.

lib. 1. c. 1.
lib. 1. c. 1.
lib. 1. c. 1.

lib. 1. c. 1.
lib. 1. c. 1.

lib. 1. c. 1.
lib. 1. c. 1.

In prin. li-
bri.

Ibidē cō. 1.
uersus fin.

2. aphorif.
30.

Ibidem in
com. 29. et
30.

uidelicet repletionē, motibusq; & uenerēis prāter modum factis : ciborum continua (tum ob epularum diuersitatem, tum etiam ob importunam assumptionem) corruptela: ocioq; prāsertim, aggrauante interim cibatione, superfluo; atque alijs innumeris mutationem inducentibus causis, ad huiusmodi febris gangrænæq; repentini aduentus occasionem accedamus. Nedum igitur ob aliquantulum exiccatas uenulas, die dominico, sub æstiuo comburenteq; hoc coeli statu, tam cursu hastiludio'ue, quā ex calfactis superlatis armis, acres & biliosas ichoras leuiter attrahentes : quem generationis modum Hippocrates, uel quisquis fuerit quarti libri auctor, qui de ratione uictus acutorum inscribitur, exprompsit: communis hic toti, exactusq; causus obortus est: uerum quoniam fieri potest (Galeno auctore) ut modo altero similis affectio fiat. Idcirco ualidioribus etiam partibus, totoq; fortassis corpore, ad imbecille ac dolore oppressum cras biliosas ichoras demittentibus: iisdemq; deinceps humoribus, quasi æstro percitis, turbatisq; tādē uniuersum in corpus ē corde principibusq; transmissis; atque (ut summatim dixerim) à ualidis semper ad imbecilliores partes (malæ rei publicæ instar) expulsis, genitus etiam extemplo hic affectus est. Qui tamen circa principia, reliquorum (ut Hippocrates ait) more, maximeq; perniciosorum, (Galeno enarrante) mitior, ac longe imbecillior fuerat. Hodierna uero martis nostri rebellis

lis aduersissimiq; hostis luce tertia, ne dum imparis
 ratione, ualidior sauiorq; ex proportione effectus
 est; uerum quasi, letale uenenum subito ingurgitas
 set: uirulenta ue quæpiam uipera momorderit, adeo
 permutatus extemplo, secundum uniuersum corpus
 est. Coniectandum itaque uidetur perniciosum aco=
 nitoq; persimilem succum, clādestine prius quietum,
 ac ueluti (ut sic loquar) somno captum, hodie affa=
 tim, repēteq; excitatum, atque irritatum esse. Neque
 mirādum est (dicebat ex Pelope suo præceptore Ga=
 lenus) aut impossibile reputandum, tam ualidam uim
 esse humori, qui in affecta parte aliqua genitus fuis=
 set, ut perniciosarum ferarum uenenis possit compa=
 rari; moleq; quanuis minimum, facultate tamen quam
 maximum esse. Eorum tamen perniciosorum, instar
 ueneni, morborum admiranda generatio est (ueluti
 medicorum quoque Phœbus enarrat) quonam pacto
 incommode ualentes subito inuadat: Nempe non est
 perinde generationis subita causa, ac ipsorum subita
 generatio: ut si medicamentum homo lethale sum=
 psisset, uel bestia eum uirulentissima momordisset:
 sed pedetentim in corpore causæ, quæ sunt excitant=
 dis huiuscemodi malis, crescunt: quod morsus usu ue=
 nit à rabidis canibus. Nam apertum est quòd canis
 uenenum, (licet in morsis non ocietur, nec conquies=
 cat) nullam sui ipsius notam prodit, multis interim
 proximis mēsis. Verum subito illis, cum uiderint
 aquam, formido incessit, posteaq; breui moriuntur.

mobi

3. De locis
affec. 7.3. De mor.
uulg. cō. 3.
com. 75.

Ibidem,

3. 4. tra. 1.
cap. 1. & 2.

Longo enim tempore causa, quæ rabiem efficit, augetur. Quæ ubi eo tandem peruenerit, mortem affert repentinam. Ita ergo in hac comburente febre, (ueluti & in ea quæ ab Hippocrate narratur phrenitide) uitiosus in corpore humor coaceruatus existens, ueneno lethali prope adsimilis, in corporibusq; fortasse uicinis aliquid paulatim agēs, quum uapores, atque illius qualitas ad uniuersum corpus iam extensa sint, membraq; præsertim corpus ipsum totum gubernantia, lætalia repente symptomata superuerunt. (faxint tamen quæso, reddantq; me mendacem superi) quamobrem non adeo ab incendente febre causone ue imminens periculum censeo: quantum potius à succorum uirulentorum qualitate, humorisq; momentanea corruptione: quæ iamiam exordientis gangrænæ causa extiterit. Non semper enim (uti Princeps quoque ait) à magnitudine apostematis multitudinēq; materiæ gangræna fit: immo quandoque à malignitate ipsius. Quauis ergo non paruus abscessus extiterit: cū tamen bene dispositus, mitiorq; prius existens, nullumq; prauitatis indicium præseferens, è uestigio talem tantamq; corruptionem susceperit, proculdubio sæuitati potius, quàm multitudini attribuendum est: præsertim facta iam effatu digna sanguinis missione, tam à cubiti interna uena, quàm ab affecto loco, præter eam uero & biliosorum succorum minoratione. Verumenim uero quo & morbi quantitatem uehementiamq;, &

causarum etiam suarum, atque inde uel imminens periculum exactius prognosticari, uel aptam oportunamq; curationē adhibere queamus: contemplandum quoque (penes Galeni dogmata) naturale ipsius temperamentum: qui nanque quod secundum naturam est, (si non ad unguem, cum difficillimum sit) exquisitè tamen, prout humanis uiribus permittitur, agnouerit: ocyus ijs perspexerit quicquid præter naturam existit, remediumq; uires exactius inuenerit: haud enim quolibet contrario perficitur curatio: sed (eodem teste) in gradu æquali. Hæc autem ipsa æqualitas haberi nequit, ni curandi morbi quantitatem pernoscamus: quæ ex innato temperamento (perindeac, ex eodem, à Principe didicimus) à quo recessit elicitur. ad ipsum enim usque reducendum perpetuo præcepit. Idcirco à tribus ueluti scopis intentionem aliquando curatiuam assumpsit, inter res scilicet naturales, à temperamento: inter eas uero quas nonnaturales dicimus, à circumstante nos aere: atque inter res præter naturam, à morbo. Ab hoc enim, ut medicamento qualitas: à temperamento uero aereq; & alijs nonnaturalibus, eiusdem quantitas (uel teste Arabum Principe) noscatur. Ex quo etiam temperamento, post morbi quantitatem, ad prænosendum pariter usum nanciscimur. Morbus enim quilibet minus periculosus existit, qui naturæ, hoc est temperamento, congruit (iuxta

3. meth. 3.

Naturale

tempera-

mentum.

Lib. de re-

nibus. ca. 5.

& 6.

3. meth. 7.

& 9. eiusdē

15 hæc cō-

ditionē etiā

supponit. 1.

ad Glauc.

post pr. &

3. de dieb⁹

decretorijs

in pr. capi-

tis. 12. ita

Auer. 2. me

tap. com. 1.

uersus fin.

ait fm q

possibile ē,

in humana

natura. etc.

3. art. med.

tex 42. 74

& 1. de ali-

mentis. 1.

3. art. med.

74.

Quarta. 1.

cap. 1.

9. met. 14.

Quarta. 1.

cap. 1.

2. aph. 34.
1. prognost.
cō. 7. in fl.
& 3. 39.
1. de compo
sitione me.
fm loc. ca.
4. & sæpe,

Li. 1. de na
tura homi
nis, cō. 35.

1. de tēp. 4.
Secunda. 1.
doc. 2. sum.
1. cap.
3. post pr.
Vide. 2. ar.
me. 41. 49.

2. art. med.
tex. 64.

Ibidē text.
48. & 57.

cani præceptoris, illumq; enarrantis Galeni senten-
tiam) at posterius de prognostico sermocinabimur.
Temperamentum ergo eius (prout nedum uobis
omnibus doctissimis, expertisq; uiris, sed reliquis
etiam, uel idiotis notum esse opinor) calidum est pi-
crocholumq; bili abundās, & sanguine deinceps in-
temperato, calidiori uidelicet atque humidiori, pu-
trediniq; uehementer obnoxio: quadere cholericum
sanguineum (prout uulgo dici solet) nuncupabimus:
sanguine inquam intemperato, quia calido & humi-
do. Etenim (si Galeno, Celsoq; confidimus) cum na-
turæ suæ proportionalis est, non calidus & humi-
dus, ueluti quamplurimos aberrātes uidimus, uiuāq;
hominum uoce intelleximus, (nisi reliquorum respe-
ctu, non simpliciter, dixerimus) sed temperatus: id
quod de uere quoque à Galeno, cui Princeps assentit,
disputatum est. Huius uero sanguis intemperatus
est, ad humidiusq; magis quā calidius decliuus, ac
per hoc putredini uehementer obnoxius: tam eius,
quā Philosophi quoque, & Principis testimonio.
Ideoq; carnosus est, molliorq;, & calidior) quum sa-
nus est, temperato, colorq; (ut scitis) ex albo & ru-
bro commistus est: facillimeq;, ac sæpius à morbis
putridis corripit consuetus: quæ calidioris esse humi-
diorisq; habitus indicia, ex Galeno, uel medicinae
candidatis liquet: utriusque enim principij, cordis
inquam iocinorisq; temperaturis in unum conue-
nientibus (ut idem ait) totum exquisite secundum il-

las afficitur corpus. Est autem huiusce spectabilis cor calidius humidiusq; secundum primigeniam ipsius naturam. Id quod thoracis amplitudo, respirationisq; magnitudo indicant: quin expirationes (ut obseruavi) maiores uelocioreq; inspirationibus: ut humidior esse quàm calidior indigitetur: qua ratione pulsus quoque magni, ac molles cum sint, uelocesq; & frequentes, systolen depressionem uel eleuatione uelociorem habent. Haudquaquam uero cerebrum temperatum fere suis indicijs apparens, thoracis amplitudini resistere ualuit. pectus tamen pilis nudum non est, sed hispidum, quanuis nō pluribus pilis coopertum. Ad actiones autem obeundas homo promptus (utinam uero piger potius, frigidiq; cordis extitisset, haudquaquam enim uulneratus, ad hastiludium reuersus esset) qui quidem tametsi ad irā pronus aliquādo est, ferociore tamen animo non existit, sed mitior, et qui facile sedari queat. Totum denique corpus (uti prædiximus) mollius, humidiusq; (cum minime iecur impediatur) tactu percipitur, temperatoq; calidius. Eiusdem nanque naturæ iecur esse (Galenī quoque dogmatibus) cognouimus, ex uenarum amplitudine, cum mollitie, sanguinisq; abundantia, cuius assidue putrefacti tenuior pars in bilim conuersa mistaq; uel tota uel eius portio remanens, picrocholum quoque nuncupari causa est. Vtriusque autem uisceris temperamento, febre putrida, quauis ex leuissima causa, correptū esse, manifesta ratione,

Vt ibid. ex
tex. 35. 36.
39. & 41.
colligitur.

Ibidē. 44.
47. & 49.

(præter quotidianum experimentum, quod multos nobis aureos perhibuit) comprobatur. Notes quæso ueram ipsius temperamēti descriptionem ab ingenioso Ioanne Baptista positam: quam quidē ego quoque Philippus illi, discipulus adhuc existens, olim familiaris & amicus, exacteque illud noscens affirmo. Quinimmo (dij nos adiuuēt illustrissime Doctorum tutāne) eo mense pluries hominem conspiciens adeo uultum eius mutatum, quasiq; ad liuidum colorem decliuem, cōtemplabar: ut putridæ feбри (cui frequenter obnoxium cognoueram) propinquissimum, citoq; ægrotaturum mecū ipse iudicarem. Quāquam Hypseæ cæcior impudētissimusq; nouus Thessalus, Iliensium instar tragædos conducens, medium in hominum specie (ut ὁ σαπὼν cum Galeno, Latine uero quadratum nuncupemus) existimarit. Viua nanque uoce mihi syncretisimum simulans, perfectissimam hominis temperaturam existimasse retulit: qua quidem & nobis fidenter ostensa, ueluti mus gustata pice timidulus euasit: caputq; tandem sine lingua: donec septima noctis hora, quinto kalendas Nouembris, à Virgineo partu, 1540. diui Simonis festo celebrando, instar Dædali pennas sibi compingens, manus nostras euaserit. Verum de his nunc obiter. Ad facundissimi ergo præceptoris nostri sermonem conuertamur, sic præterea pergentis. Nec omittenda est, pro exacta morbi, causarumq; & præsidiorum admouendorum notitia, ipsius ægrotantis particu-

1. de temp.
6. post pr.

Propria
natura ha
bitus que
seu pro=
priae con=
ditiones
ægroti.

laris natura, propriusq; habitus, atque cōditio. Haud enim satis est, calidum humidumq; ipsius temperamētum esse, uerum abditas quoque proprietates omnes cognouisse necessum est, prout ex Galeno, Celsoq; collegimus. Quæmadmodum enim fieri non potest (ipsomet Medicorum imperatore nonnunquam testante) ut unum calopodium ad omnes homines tutor accommodet: ita nec medicus unam omnibus uitæ speciem quæ conducat, adaptare potest. siquidem curatur homo non communis, generalisq; sed nostrum quisque. Ex Hippocratis ergo physiologia, tum Plato, tum Aristoteles, Chrysippus, Stoiciq; ac ferme reliqui omnes sapientiæ professores (eodem referente) ostendunt, nemini fas esse morbos commode curare, qui corporis uniuersi naturam non perspexerit. Cognita uero (Philosopho etiam teste) bona corporis habitudine, ea quæ faciant ipsam cognoscuntur: ueluti ex his eadem innotescit. Quæ quidem omnia inuenire promptum non est, sed & hoc (ut Galeni uerbis utar) exercitato homine indiget: qui tum per rationis exercitium, tum per multam & assiduam affectionis ægrorum inspectionem ea cognoscat. proprietates enim aliquæ quidem omnino dici non possunt: quædam uero ægre circa ægotantia corpora ostendiqueunt: ut pote quæ tantum ijs, qui eas sæpe uiderunt, cognitæ existant. Abdita igitur

In proœ. 1.
libri.

7. meth. 6.

uersus fi. 12

de mor. uul

ga. cō. 3. in

pr. 1. p̄dic.

cō. 5. 3. me

tho. 7. 2. de

rōne uict:

acut. 3. 6. 1.

ad Glauc:

in princ. &

sæpe.

9. met. 16.

& 5. salu

brium, uer

sus finem.

3. meth. 7.

1. met. ca. 2.

uersus fin.

5. ethico, 1.

2. de cōpō

me. fm loc.

post prin

huiusce spectabilis conditio mihi iam pluries curanti nulla patefacta est: præter ipsius laxum habitum, effœminatumq; & perfacile dissilabilem: adeo ut, leuissima quauis ex causa, uires eius prompte succumbant præsertimq; crurium, ac tiliarum, ut quolibet etiam ex minimo labore incessu ue pedestri facto lassus extemplo quietem, sedem ue, aut equum efflagitet. Quamobrem Neapoli quoque olim degens minimum ob hulcusculum (defluentibus ad imbecilliorum partem succis) in tibia factum (prout ab ipso met audiuius) parũ defuit, quin ad sphacelon peruerteretur. Quæ sedis etiam affectæ dispositio (quæ floccipendere, Galeni quoque documentis, neutiquam debemus: oculum nanque, aut corpus curaturi, uel Philosopho docente, cognoscere ipsum debent) quam promptam imminentemq; minitetur (ut in se est) ruinam, lippis etiam & tonsoribus liquet. Cuius etiam affecti loci temperiem uniuersi corporis naturæ conformem, compositionemq; & partium unitatem, quæ omnia præcognouisse necessum est, itemq; actionem, & usum: omisisse in præsentiarum, ueluti uobis omnibus liquidum, breuitatis causa decreuimus. Quibus omnibus perpensis, iudicio saltem coniecturatiuo ueritati (secundum Galenum) proximo, affectus quantitatem pernoscemus. ueritati inquam proximo. Etenim exquisita penitus ueritas in pluribus haberi nequit. Ipsum nanque ad unguem certum nec scribi omnino potest, nec dici: ueluti certa

Sedes affe
cta.

1. de lo. aff.
1. de cõpos.
med fm lo.
circa pr. de
consti. art.
me 1. & se-
pissime in
lib. metho.
2. ethi, c. 17.

1. aphor. 12.
3. de lo. aff.
3. post me.
1. de crisi. c.
5. in prin. et
sæpe.

quorumcunque quantitas (eodem autore) existit.
 Quadere sicuiusque priuatim naturam explorare
 ad unguem (ut idem ait) scirem, utique qualem fuisse
 Æsculapium mente cōcipio, talem me esse putarem.
 Sed quoniam id fieri non potest, certe ut quoad ho=
 mini licet quā proxime accedam, tum ipse me exer=
 cere decreui, tum alios, ut idem faciant, adhortor.
 Compertum uero cuncti habemus, præcedentem ui=
 ctus rationem, ut antea tetigimus, perpendentes: præ=
 ter cætera sui temperamenti, tum communis, tum pro=
 prii indicia, cacochymiam in eo corruptionemq; ne=
 dum succorum prauitatem existere. adeo ut prauo
 sanguine alimento ue utentibus membris, uitiari na=
 turale temperamentum proculdubio necessarium sit.
 Quater enim aut quinquies (ut minus) in hebdoma=
 da symposium domi suæ paratum est. Interdum uero
 à cæteris patricijs, illustribusq; uiris ipsum magno=
 pericadamantibus conuiuia (ut in unum omnes con=
 uenirent equites dignum aliquod exercitium agen=
 tes) effectus est. Adeo ut ueluti nulla dies ab Apelle
 sine linea præteribat, sic quoque delicate, præ deli=
 cijs, præpetim, assidueq; facta nobilium uirorum sym=
 posia: præter ipsum ferè nulla erant. Heros enim
 adeo illustris est, dulcis, & probus: ut nulli displice=
 re uocitium (perinde ac in alijs quoque omnibus ne=
 gocijs) decreuerit. Vobis itaque librandum omitto,
 quos humores quā ue putredinem, talibus, tantisq;
 & uarijs, & exordinatis, ac supra modum ferculis

3. meth. 3.
 & 7. & 9.
 15. primi ad
 Glauc. 8.
 circa fi. &
 libello, de
 Exercitio
 paræ pilæ
 in fine.

3. meth. 7.

Victus
 præcedēs

Anni tem
pus.

Cœli sta-
tus.

Regio.

Motus et
quies.

Somnus
& uigi-
lia.

Animi af-
fectus.

Inaniti-
o & reple-
tio.

Virium
robur.

3. li. ca. 4.
6. epid. cō.
5. text. 1. 3.
meth. 3. in
pr. 3. art.
med. 29. &
48. & sē-
pe.

Lib. de re-
nib. aff. ca.

4. & 5.

3. de crisi.
cap. 8.

9. meth. ca.
pi. 10. 13.

3. art. me-
di. 29.

(uel impellentibus, uti mos est, socijs) corpus eius aceruarit. In hoc præsertim anni tempore, cœliq; statu, corpora nostra (ut sentitis) quin & uestes mi- rum in modum affante, regione quoque hac calida, & ferè exusta. Itemq; & motu, & quiete præter modum, ordinemq; factis. ubi enim quiescendum po- tius fuerat (à cibo inquā) uiolēte motus est: ubi uero mouendū erat exercēdumq;, quiescebat. Noctu quo- que, propter ludos, aliaq; diuerticula, familiaria ue negotia uigilās, diu uero nonnunquā dormiens fuit. pluribus interdum curis occupatus: minusq; in dies excrementa deiiciens, quā pro copia ingesti cibi opportunū sit. Verum enim uero, quod omnium pri- cipalissimum est, ad uirium inquā robur conuerta- mur. id enim præ cæteris aduertendum, ac semper (uti Celsus ait) seruandum est, ut ægri uires subin- de aßidens Medicus inspiciat: cum natura morborū prima (Galenī Hippocratisq; testimonio) medicari sit: ex ea nanque (Galenus ait) totum negotiū de- pendet: eiusq; robur solummodo morbos profigat (quanquam delirus ille Asclepiades, aliq; non pau- ci) eodem enarrante (id negarint) quadere ab u su- mitur præcipua curandi intentio, pro custodiuitæ: quando uiuere nobis ex earum custodia consta. Me- dicus uero naturæ ipsius minister (si perfectus est) nuncupatur, qui quidem ab hac, ualida si fuit, ne- dum sanitatis spem, sed curandi quoque, uauandiq; intentiones: Sin uero debilis, atque exolet, mortis

aliquando prænuntiationem, ac pro hoc deploratos
omittendi intentionem assumet. Ipsaq; sola (uel in-
uito morbo) alimoniam clamitante. quum casus uir-
tutem deiiciunt, quicumque morbus sit, cibum extem-
plo adhibendum præcipit. Medicos licet adeo peri-
tos minime uiderit Hippocrates: qui ut oportet di-
gnouerint eas, quæ in morbis cōtingunt, uirium in-
firmitates, quarum quidem inuenire quantitatem tam-
etsi impossibile (si exquisitè inquirimus) est: posse ta-
men nos artificiosa quadam coniectura ad ueritatem
proxime accedere, neminem inficias ire Galenus asse-
rit. Agnosceamus ergo uitalis roboris fortitudinem
imbecillitatemq; uel sub primo statim ingressu, ex
pulsu præcipue: quem profecto nobis paulo ante
palpantibus, comprimentibusq; debilem, neque ut
oporteret tactui resistantem (uenenosa iam materia
eam deiiciente) offendimus. Naturalis nutritoriæ ue
facultatis constantiam, atque debilitatem, ex conco-
ctionibus: quæ suis quidem, præ cæteris, excremen-
tis indigantur. Quibus porro tum lotio (inquam)
tum deiectionibus perpensis, nullum uictoriæ an-
tesignanum reperimus. Quin oppositum potius
(uel inuitis nobis) proinde ac in ipso etiam cru-
ris huncere recrudescente inuentum est. Quas ob
res, priusquam ad curandi reparandiue intentio-
nes descendamus: ad prognostica prius (quan-
quā inuitus, plurimaq; mœstitia affectus) peruenire

1. ad Glau
co. 8. uersus
finem.
8. metho. 3.
9. eiusd. 7.
1. aph. 3. 4.
9. 2. de rō.
uic. ac. 36.
4. 5. h. de re
nū digest.
& cura, cā.
4.
1. de rōne
uic. ac. 45.
10. meth. 3.
uersus fin.
& 5. & 1.
aphor. 9.
2. de rōne
uic. in mor.
acut. text.
47.
1. aph. com.
12. cīr. pr.

Prognostica.

1. prognostic. tex. 1.

Ibidē, text.

3. & 1. topi-
corum, 2.

Lib. de ar.
post prin.

3. prognostic. tex. 39.

ibidem 35.

ibidem 38.

Ibidē 37.

Vt 1. apho-
cō. 8. & 2.

29. 11. met.

ca. 9. in fi.

& 12. 3. in

me. Hipp.

lib. de arte.

Cels. 5. 26.

Pau. 3. 10:

in fi. Mes.

in pr. gra-

badin. Ale-

xan. cō. de

sec. com. 2.

circa med.

2. apho. 19.

impellor. Medicum nanque uti prouidentia (perinde ac Hippocrati, Galenōq; enarranti uisum est) optimum fuerit. Ita enim uel curationem optime molimur prænoscendo futuras affectiones: uel fieri quum non possit ut omnes in sanitatem ægri perducantur: malaq; omnia à medicina superentur, (id enim melius foret, quàm præsensire futura) id ipsum utilitatis consequemur, ut postquam ijsdem supradictis symptomatibus deplorandum iudicaremus: coniecturis inquam signisq; omnibus consideratis, prout in singulis singula relata sunt: secundū impetum præcipue suum, atque etiam temporis conditionem: inter se inuicem cunctis librando cōparatis, atque eorum uiribus perpensis. (quæ quidem, quia non discipulis enucleare, sed nobiscum doctoribus, celerius cuncta perpendentibus, quàm exprimi à me queant, loqui occeperam: Minutius enarrare tædiose non aggrediar.) Ni è magnatibus huiusce urbis esset, iuxta ueterum decreta, omitteremus: ne euentus tandem rei nostro ascribatur errori, atque infontibus remedijs, quæ multos adiuuare consueuerunt, infamia paretur. Quoniam uero uir magni momēti est, ac nobis (quod maius est) adstrictissimus amicus, nec omnifariam desperatus, coniecturis, signisq; medicorum cunctis non perpetuo, sed magna potius ex parte uerum indignantibus. acutorum nanque morborum non omnino certæ sunt prognosticationes salutis aut mortis. præsertim quia putridus hic morbus,

tam corpori quàm cruri tibiæ ue proportionalis, congruēsq; (uelut antea tetigimus) minus periculosus, cum faciliori ex causa producat, ab Hippocrate atque Galeno præscriptus est. Corpusq; etiam omne æque calidum molleq; existit: nec adeo graue, ut pessimum cubandi modum, cruribus uidelicet manibusq; extensis, supinum iaceat. quin leue resurgendo, tum brachijs, tum altero insalubriq; crure existens, nunc in dextrum nunc in sinistrum latus, eadem cum ceruice paulum reducta sæpicule habens, bene ualentium instar cubare offenditur: tametsi spirando non adeo facile est, quin crebrior magnusq; spiritus existens, inflammationem supra septum defatigantem prænuntiat, sudorq; (ut uidetis) circa caput tantummodo, uultum, & ceruicem emanans: tam & si calidus, acerrimi tamen pessimeq; olentis odoris est. Hypochondria uero, dolore penitus uacantia, molliq;, & tumore tam dextra, quàm sinistra parte æqualia (quāuis exurens ueluti flamma dextram tangentibus occurrat) somnus quoque placidus, quo hæ nocte detētus est, iuuase potius quàm læsisse ad octauam usque horam (uel ipsomet ægroto cōfirmante) uisus est. Mente demum constare, beneq; se habere ad illa quæ offeruntur, quantum in ipso est hoc aliquid, bonum est, ut spem timori admistam, quæ bonum aliquod ostendentia indicia prænarrata sunt, nobis exhibeant. Nullis præcipue ad hanc usque horam extreme perniciosus desperatisq; oblati. Celsoq; ac

2. aph. 348

2. pgn. 5.

Ibidem 7.

& 1. 14.

Ibidē 6. 2.

& 1. 13.

1. pgn. 24.

Ibidē 26.

ibidem 27.

Ibidē 2. 11.

et 2. apho

ris. 1.

2. aph. 33.

Lib. 5. cap.

26. sec. 26.

in fine.

Tertia. 4.
tr. 1. ca. 16.
in prin.
2. ad Glau-
co. 10.

1. p. gno. cō.
4. in pr. li.
de cōst. art.
me. ca. 16.
et 12. meth.
cap. 3.

Curatio
futura.
2. ad Glau-
co. 10.

Tertia. 4.
tr. 1. ca. 16.

Principe sic (præter Galenum. cuius monumenta transcripsit) de gangræna testantibus: quod dum in principio perseverat speratur quod sanetur: eius enim mali exordium, curationem recipit. præmissio igitur iterum prognostico, ad perniciem imminentemq; iam desperationem decliniori, quam hoc mane solus expresserim: idq; magis ut abolitionis crimine (Galenæ præcepto) uendicemur: ad ea quæ dogmatice à uetustioribus præcipiuntur, ocysime (quoniam occasio præceps est) accingamur. A medicorum imperatore pro gangræna curanda exordium sumentes. Curatur enim, inquit ipse (quem deinceps, & Græci, & Arabes comprobarunt) euacuantibus nobis quam possumus multum sanguinis, qui in membro patiente compingitur: cuius causa fiunt mortificationes: ob id quod arteriæ ex angustia loci nequeunt se attollere: reliquo autem transpirationes exhibere. Aut igitur cutim plurimis scarificationibus altisq; incidere oportet (ubi uidelicet putrescere incipit, cui scarificationes dūtaxat, simplicesq; cutis incisuræ sufficiunt,) aut eam totam, unā cum subiecta substantia carne ue multis sectionibus profundis discindere (quum uidelicet maius uitium totam carnem occupans, ad carnem usque perueniat) cui quidem affectui hirundines quoque (ipsius Principis testimonio) ad mouere licet. Sanguinem uero manare permittens, imponere debes ex medicamentis aliquod ad putrescentia utilibus: cuiusmodi est ex

oxymelite farina orobi uel lolij : pluraque tum ab ipso medicorum Spirarcho, tum ab alijs posita sunt. nostro tamen casui, orobi, lolijq; & fabarum farinae, necnō aristolochiae rotundae ex oxymelite, adiectaq; interim salis portiuncula, idoneae sunt, ab irrigatione scalpellati loci ex lupinorum amarorum in marina decocto facta. Circumstantes ne morbus ultro serpat, bolo armenico, terraq; lemnia, ex aceto, cum Principe leniendo. Quauis autem & his fortiora praesidia ab autoribus praenarrata sint: animum nihilominus aduertere oportet ad ipsius aegrotantis (Galenomet autore) corpus: nam si rusticum fuerit, & natura durum, ualidissima desiderasset medicamenta. Laxum uero cum sit, mollesq; & effoeminatas carnes habēs, atque in ocio degere, magna ex parte consuetus, mollia non secus ac foeminae pueriq; requirit medicamenta. Incendētem uero febrem, sua cū ualidissima siti, quā primum extinguere conemur: quoniā in acceſſionis excrescentiae ue suae uigore nunc est, hora ferē uigesima secunda, ubi maxima urget necessitas (Celsi quoque adminiculo, Aetijq; quum serio ac propria ex opinione loquitur, quandoque ex philumeno aliās, ad declinationē usque potu faciendam refrigerationem protelauit) hordeacea quidem aqua, ueluti practantium cōmunis usus est, adiecta syrupi de acredine citri sesquiuncia: ut refrigerando quoque, succorum acrimoniae, malignitatiq; resistamus. Simulac uires, temperamenti

Vbi supra.

2. ad Glau
co. 10.Li. 3. c. 64
in prin.Li. 5. c. 71.
Ibidē. 120.

1. aph. cō.
 9. 10. met.
 3. uersus fi.
 & cap. 5.
 5. li. ca. 90.
 Prima. 4.
 tr. 1. cap. 9.
 Consue =
 tudo.
 1. apho. 16.
 17. com. 12.
 2. reg. acu.
 36. 3. met.
 7. & 7. 6.
 9. 16. & sē
 pe.
 2. de temp.
 4. 2. apho.
 49. 50. 8.
 meth. 9. 2.
 de rōne ut.
 in mor. ac.
 a tex. 18. u
 que ad 35.
 indeq; usq;
 ad fin. quo
 modo sit re
 cie transfe
 renda. uid.
 7. ethic. 14.
 lib. de me
 mor. & re
 mini. ca. 2.
 1. phys. 71.
 & sēpissi
 mē.
 2. apho. 51.

instauratione, quadantenus refocillare enitamur. Declinante uero febre, noctis hora circiter secunda, post admotas cordis ac iecinoris refrigerantes embrochas, epithemata uē, (ut uulgo nuncupamus) atque omnibus notam rosaceo factam renum, iecorisq; inunctionem, ptisanæ cremorē propinabimus: quem admodum leuiori adhuc (modo superis placeat) factō morbo: hora iterum septima, uel octaua, gallinæ cei pectoris contusum adiecto limonis succo (prout moris est) exhibebimus. Tenuiorem uero uictum adhibere non decet, tum quia casus uirium robur prosternunt, ex quo & illico & quouis in accessione tempore (Galenī, Principisq; & Aetij præcepto) cibus exhibendus est: tum etiam quia pluri cibo consuetus erat. Etenim cum gaudeat natura consuetis (Galeno cum Hippocrate autoribus) condonandum summopere consuetudini est. quæ uel secunda natura, uel ipsam naturam transmutans aliquando nuncupatur, quadere & consueta quanuis deteriora sint insuetis tamen minus molestare solent: consuetudinesq; ueluti naturæ etiam repente nequaquam mutantæ sunt. omne enim nimis, ut est naturæ inimicū, ita etiam consuetudini. Quam ob rem consuetus cum sit ciborum multitudini: parsimoniæ, tenuissimōq; uictui indulgere non poterit, corpore præsertim disflabili existente, ac symptomatibus uirtutem prosternētibus obruto. Crastina uero die, diluculo protinus atque ante solis ortum conueniamus. Interim chirur =

chirurgus noster qui astans remanet, ipsius hulceris assiduas perpetim alterationes obseruabit: renuntia-
 turus extemplo, si quid effatu dignum transmutatio-
 nis conspexerit. Hæc sunt Collegæ celeberrimi, quæ
 mihi, pro uiribus, antiquorū ueris methodis innixo,
 post hæc agenda uidentur. Quoniam uero ad hoc in
 unum conuocati sumus, ut quod uel à me, uel ab alio
 ignoratur, unus & item alter suppleat: Idcirco ite-
 rum atque iterum uos rogitō, siquid præter hæc ha-
 betis, in medium omnino adducatis: ac si errorem for-
 tasse quempiam nostris in dictis, factis ue, uestrum
 quispiam aduerterit: æquo, promptoq; animo, ac de-
 lecta fronte, propalare non desistat. Haud enim ea re-
 gnat in nobis opinio, atque arrogantia (ubi præser-
 tim de tanti Herois uita agitur, pro cuius utilitate,
 Hippocratem quoque nostræ medicinæ protoplastū,
 simpliciter suum quandoque errorem confessum esse
 Cornelius testatur) uel melius loquentibus non ce-
 dere, uel doctiorum censuræ minimæ submitti. absit
 enim tanta nostris ab auribus nedum cerebro demen-
 tia. His itaque relatis, pluribusq; alijs, maxime de
 his quæ admota prius fuerant: quæ quidem omisisse
 decreuimus, quoniam prius enucleata iam à nobis
 sunt: ad pristinum ē uestigio silentium reuersus est.
 Respondentes autem reliqui omnes, tum medici uul-
 go physici nuncupati, tum etiam chirurgi, sigilla-
 tim, quæ ab ipso prædicta sunt, absque discrimine
 comprobarunt. Victus ergo regimen, scalpellatio-

8. lib. cap. 2
 4. post pr.

4. lib. 1.
 101. 53. 1. 19

2. apho. cō.
17. circa, fi.

Tertia. 4.
st. l. ca. 16.

nemq; ac topica, perinde ac ab eo propositum fuerat, exequuti sunt. Quibus quidem factis recesserunt: proponentes interim occidente iam phœbo, priusquā cibaretur, simul omnes reuersuros. Iterum uero & tertio redeunt, hora uidelicet prima noctis, talem tantamq; huiusce affectus inobedientiam, rebellionemq; ac refractariā naturā (ob totius corporis, non dico secundum uires plenitudinem, sed Galeni nomine διαφθορά, latineq; corruptionem) adeo ut cū cetera præsidia derideret, negligeretq; ac medium deniq; illis unguem porrigeret: pgliscere igitur potius affecto ipsa cernebatur, ac magis in nigrum colorem uergere. Quo perspecto quamprimum nedum cutim, sed subiectam quoq; substantiam carnem ue ad ossa usq; profundius disciderūt: quam quidē die, ob ægroantis clamorem, plurimum adhuc affectam tibiam sentire indigitantem, non adeo inciserant, satis esse reputantes uniuersam cutim profunde scarificasse. Rursusq; post multi crassiorisq; sanguinis euacuationem, ad embrochas reuersi, ex amarorum lupinorum in aqua maris (prout antea quoq; fecerant) decocto: unguen (quod ægyptiacum uulgo appellant) ex flore æris, melleq; & alumine compositū Principis descriptione: quæ ualidior quidē est quam Damasceus edocuit, admouerunt, adiecta nihilominus acetii portiuncula. prohibet nanq; medicamen id corrosionē (ueluti Princeps ait) & facit cadere illud quod putrefactum est, & seruat illud quod sequitur. Quorū uerborū sententiam, cum nonnihil difficultatis, ap

parentisq; falsi in se occludere uideantur, in nostris
 in illum librum factis annotationibus uidere (ne sæ-
 pius idem repetamus) perfacile fuerit. prænarratum
 quoq; linimentum circumstantibus partibus imposue-
 runt. Deinceps autem & epithemata, et inunctiones
 principalium refrigeratiuæ, ac demum ptisanæ cre-
 mor exhibita sunt. propinquas autem uenas incidere
 (Principis dogmate) minime uisum est, perinde ac ne-
 que hirudines admouere. Quoniam satis superq; ua-
 cuatam sanguinis superabundantiam, ac malignitate
 potius, quam multitudine membrum extinguere lique-
 bat. Sanguisugæ autem plurimæ uenenosæ, malignæq;
 reperiuntur, ne igitur afflictionem afflicto, equo ue-
 currenti calcar adiungerent, tutius esse ab illis absti-
 nere, non temere iudicarunt. Superpōdiū uero esset
 singula, quæ (præter enarrata) pro corde, ac totius
 robore idonea, ipsiq; affectui aduersa propinata
 sunt, clysmataq; etiam opportuno sibi tempore suffu-
 sa. Ea nanq; duntaxat attigisse uoluimus, quæ qui-
 dem rudibus ignauisq; quibusdam medicis difficul-
 tatem enixa sunt. Verum enim uero tanta tyrannidis
 huiusce affectus extitit, ut per totam noctem sensim
 morbus augeretur, donec mortis habitum tota con-
 tusa pars contraxerit. Quadere à gangræna in
 sphacelon, siderationem uel conuersio facta sit. Ac-
 cedente igitur luce quarta, priusquam sol nostrum
 hemisphærium perlustrasset, sexies acerrimam bi-
 lim, & pallidā, & atram admistam utranque,

Ibidē c. 6

2. ad Glau
co. 10.

Lib. 7. ca.
ult.

Lib. 1. sup
chirurgia,
cap. 54.

Sermone 7.
sum. 1. cap.
31. uersus
finem.

neque non quibusdam rubeis grossisq; teretibus e-
mortuis tamen coniunctam olentissimamq; irritata
natura eduxit: irritata inquam, haud enim iudicij, sed
casus ratione: cum nulla inde leuitas, quin potius ma-
ior affectus exacerbatio oborta sit. Quas ob res con-
uocati & Medici & chirurgi omnes sunt. Spha-
celumq; pro Galeni ac reliquorum methodis curatu-
ri, emortuam carnem ad uiuam usque frustillatim
refecarunt: donec totum quod sensu priuatum pror-
sus erat, ablatum fuerit. Quin multis in locis, ex
Cornelij quoque praecepto, sanæ partis aliquid reci-
sum potius fuit, quam ex ægra nonnihil dimittere-
tur. Quo perfecto opere, ob maiorem quippe secu-
ritatem, eam quæ ueluti quædam radix erat, sanæ
parti adiunctam putredinem adurere decreuerunt:
atque ubi quid emortuæ carnis residuum foret (im-
possibile nanque est, aut sanè difficillimum nouacula
totum abscindere quod sideratum est) igne consume-
re. Idcirco ab incisione quamprimum facta, ignitis
pluribus (quorum aliqua magna, nonnulla uero par-
ua erant, iuxta Albucasis dogmata) ferreis instrumen-
tis, omnem affectam partem exusserunt. dein uero
nostro doctissimo Ioanne Baptista proponente, cæte-
risq; assentientibus, ad dimouendas crustas, simulq;
(si quid prauum remanserit) consumendum: Nicolai
Florentini, ex priscorum quoque dogmate selectum
medicamentum addidere, sic scribentis. Quod si ali-
quid de dispositione praua, post cauterizationem, re

manfisse dubitaueris: abluatur omni dialocus, bis, uel
ter cum aceto acuto calido: & post ablutionem su-
perponatur emplastrum quod recipit, farinae hordei,
& mellis utriusque uncias sex, myrrhæ drachmas
decem, & ouorum crudorum uitella numero qua-
tuor. Id ergo, post cauteria, medicamen (cuius qui-
dem uires rectificando sunt, crustas ad suppuratione-
nem, iuxta Galeni præcepta, perducendi) affecto
loco imposuerunt.

2. ad Glau-
co. 10.

Duodecimus aduersorum error, de caustia-
catione post incisionem in
sphacelo facta.

Sed ecce in apes ignauum fucum insurgentem
Thessalum, ac nos (ueluti Dares Entellum) irritatē.
prius nanque ab emortuæ carnis incisione, uel Ægy-
ptiacum, uel adurentia medicamēta (ignem frigidum
ipse cum uulgo appellat) medicos addidisse, secum
ipse fingens, summopere absurdum, nocuumq; ratus
est, ut uel id duntaxat mortis causam extitisse com-
probarit. Horum nanque alter ignis solummodo ad-
mouendus erat. Dein uero certe iam sciens ignito
ferro combustionem cauterium ue extitisse, eandem
quoque de illo sententiam prosecutus est: sui Princi-
pis uerba, negligenter tamen percepta in medium
afferens, dum inquit. Et quando apparet putre-
factio, non expellas cum incisione, & consum-

Tertia. 4.
tr. 1. ca. 16.
tex. 10.

Deut. 9:

ptione, quoniam magnificatur malum. Intelligit autē per uerbum {consumptione} ipsam necessario causticationem. Quapropter paulo prius quoq; diiunctione utens, alterum fieri (si pars carnis incipit corrumpi) iam praeceperat. Ast negligenter inquam percepta Principis uerba sunt: ob annexā fortassis ignorantiae etiam auaritiam, ut qui nolit castigatum Bellunensis codicem uel emere, uel si emptum possidet, conspiciere, ac aequo animo perpendere. Dicit enim (prout rectius ex Arabico Bellunensis enarrauit) Et cum apparet putrefactio, non praetermittas incisionem: aliter enim magnificatur malum. cuius quidem dicti sententiam tempore suo latius, prout oportebit, ostendemus. Sin autem corruptae quam correctae (perinde ac ipsius, huiusceq; farinae reliquorum moris est) literae confidat: eamq; ueluti antiquā & à cunctis doctoribus expositam admittat, consumptionis nomenclatura cum illis, causticationem à medicamentis factam intelligendo: Quis uel natura & cæcus & mutus, modo una sibi ratio supersit, nihil contra nos dixisse aperte non conspiciat? Eam enim quæ ignito, uel ferro, uel auro, aut id genus aliquo perficitur, una cum incisionem fieri, ipsiusmet Thessali expositione condemnat. Morboq; huiusmodi per initia existente adhuc, affligereq; exordiente: de ipso nanq; loquitur: si pars carnis incipit corrumpi, & cum putrefactio apparet. Eo siquidem tempore doloris ab utroque in-

ducti uehementia, læsionem iuuamento longe maiorem inferret, præsertimq; incisione ad sanum usque facta. Medicamenta enim combustiuæ, hanc sectionem insequentia, præter dolorem cruciatumq; ingentem, quem inducerent, residuum quoque sanum quod circumstans est, ad corruptionem facillime disponderent. Nec enim quæ adurunt medicamenta, uenenosa quadam substantia prædita sunt. Cum uero magnificatur apostema in circuitu putrefacti: nonne præmissa super incolumi parte posita (quam sauich uocat) cum alterci cremore, ut ob ipsa prohibeat repellatq;: deinceps quod putre iam est prius incidere, postea (Galenus adurere distinguens) uel igne, feruentiq; oleo (pro-
ut alibi dixerat) uel adurentibus etiam medicamentis, circumstantia cauterizare præcepit? ut abscissio quidem curando, exustio uero præseruando magis existat? Est enim hæc (ut inquit) curatio bona, & cum cautela, ex qua prouenit securitas. Ad græcos autem tutiores medicinæ auctores conuersi, Paulum nostrum familiarem per-
librauimus: posita namq; emortuæ carnis, qua sanam partem uicinam attingit, amputatione, sic tandem ait: Nonnulli uero ubi putridam partem præciderint, quo securius mali radicem euellant, candens ferramentum adigunt, exuruntq;. Nec id tanquam ex aliena opinione dictum à Paulo, uel spretum tamen, uel reprobatum est: at ueluti ra-

2. ad Glau.
co. 10.

4. lib. ca. 272

4. lib. c. 193

Lib. 14. ca.
57.
2. ad Glau
co. 10.

tione dignum præceptum à Galeno præpositum, (ab ipso licet fortassis non expertum) admitti credendum: proculdubio est. Ab Aetio tamen, absque ullo dubio, aliorumq; opinione comprobatum. Medicorum namque imperator (cuius iam simia Paulus est) his hanc litem diremit. Etsi quando etiam putrefactam, atque emortuam partem abscideris: quo securius agas, his utere medicamentis, quæ scilicet antea præscripta iam fuerant: qualis Andronis, & Polyidis, & Pasionis pastillus est: ac tandem Musæ medicamen ad hæc aptissimum: naturam corporum simul attēdens, atque eius insuper partis quæ male affecta est: quædam enim sunt quæ citissime ad putredinem ueniunt (prout cacochymū huius spectabilis uniuersum corpus esse ostensum est) & satius erit, ob maiorem securitatem, quando abscindis, aut circuncidis, id quod iam putruit: eam quæ ueluti quædam radix est sanæ parti adiunctam adurere.

Decimustertius aduersorum error, circa numerum cauteriorum.

1. de crisi.
cap. 4. uer
sus med.

Sed quoniam impossibile quidem est (uti medicorum Phœbus ait) imperitis inuenire medelam: Idcirco Thessalicæ ignorantie morbus in dies gliscere (illius instar sphaceli) non cessat. Nanque replicans fatius hic Stentoreq; clamosior, adurētium ferrorō numerum (quem tamen ignorabat) superfluum ex=

titisse ait. Quosdam nanque quinquaginta dicere au-
diuit, nonnullos etiam sexaginta: quin & ipsum quo-
que Ioannem Baptistam numerum quasi maximum
significare uolentem (ne adustionis defectus extitisse
fortassis ab aliquo existimetur) octoginta. Non-
nunquam uero & mille (quasi iuxta quendam uul-
garem loquendi modum eorum, qui magnum nume-
rum indigitare cupiunt: ac pro maiori similitudine cauda-
te confusione, derisioneq; pauca prius extitisse cau-
teria obijcientis) aliquando autem, & ab ipso, & ab
alijs quoque non amplius iocose, at serio loquentibus
neminem numerasse audiuius. Quæ proculdubio
ueritas est. Quis enim auctor inuentus unquam est,
qui certo hæc numero perstringat: nisi uelut suus
quoque Albucasis præcepit: igni cauteria multa, cla-
uilia parua, & magna secundum quod illi conueniet
loco, in quo est corrodens: deinde cauteriza ipsum ab
omni parte, donec eradices corruptionem totam, &
non remaneat ex ea aliquid penitus. Tot igitur ad-
mouerunt, quot loci dispositio exigebat. Idipsum
nihilominus uerum est, quod circiter decem uel for-
tasse duodecim fuerunt: prout à quibusdam testibus
eodem die operi astantibus audiui, talem numerum,
aut paulo plus, minus uel coniectantibus. Quod ue-
ro cercopithecus ille subiicit, quinq; aut sex tantum
superfluere: atque senarium qui excesserit numerum
potius uirtutem, temperamentumq; innatum destru-
xerit, quam roboret: Ridiculū profecto uel suum dñe

Lib. 1. de
chirurgia,
cap. 54.

taxat Auicennam perpendentibus: illiusq; uerba nostro casui applicantibus liquido apparebit. Tribus nanq; in casibus fortem cauterizationem concessit, adeo ut magna crusta fiat. Quum scilicet carnem corruptam proiicere intendimus: secundo ut sanguinis effluxus prohibeatur: ac demum tertio, ut ossis corruptionem destruamus. Quoniam uero iam tria hæc omnia simul aderant, præter hæc uero & sanguis effusus quam primum cauteria extinguebat: Ideo ad perficiendum opus, quamplurimis ignitis instrumentis eguerunt, quin eorum nonnulla extincta iam, igni rursus admoti excandescenciaq; repetebant. Quorū tamen numerum (prout iureiurando confirmarunt) nullus est qui attenderit, quum præcipue dodecada = Etylō interuallum exulceratum deniq; fuerit. Eum ipsum duntaxat scopum attendentes, ut opportune ac pro ipsius corruptionis necessitate, & numerum, & uices cauteriorum (haud neglecta interim, quæ in omnibus prima semper est, ipsius facultatis tolerantia) admouerent. A manu tigio uero deinceps expleto, uirium robori consulentes, pectus gallinacei caponis contusum (prout modernorū omniū practicum in Italia usus est) multo limonum succo admistum propinarunt. Iterumq; hora iam duodecima, ad uisendos alios ægrotos accessere. Vespere autem bis ter'ue reuersis nullam adhuc, ad uigesimam quartam usq; horam, transmutationem effatu dignam ipso in crure factam esse apparuit. Quauis incenden-

tis febris ex crescentia ualidissima, à decima septima
deinceps hora, cum extremorum (quod peius est) te=
piditate, manuumq; colli, et alterius cruris inæquali
dispersione, cæterisq; (ob uniuerſi corporis corru=
ptionem, lethalibus perpetim symptomatibus munita
non defuerint. Quamobrem & si ob adustionis cor=
rupta corrigentis uim, pars ipsa affecta nullum pe=
ius ostenderet, quam ipso iam mane præsetulerat, fe=
bris tamen sæuior suis cū perniciosiſ symptomatibus
ad deterius continuo delabitur. Ex quo ad omnimo=
dam desperationem proxime accedit, tametsi bis iam
hora uigesima tertia spumosa quædam glutinosaq;
colore uiridia quibusdam nigris partibus admista,
odoreq; tandem foetidissima deiecerat. Urinaq;
turbulentior ad nigrum decliuſ, pingue desu=
per natans araneorumq; speciem referens habe=
bat: sedimentumq; subnigrum, porraceamq; bilim,
subputrisq; odoris, duobus admistis uiuis adhuc te=
retibus, hora tenebrarum tertia euomit. A qua dein=
ceps uomitione, genitale, testesq; conuelli quadante=
nus (singula continuo obseruante, qui aſtabat, medi=
co) exorsi sunt. Sudor uero uomitus uiolentia exci=
tatus, circa caput tantummodo ac ceruicem frigidus
emanare occepit: crebrior item spiritus, maiorq; sta=
tim factus est. Somnoq; deinceps destitutus magna
ex parte: quod si paucula temporis intercapedine,
difficili quodam somno, lædētēq; potius quàm iuuan=
te, correptus extiterit, dentibus stridere, non consue

2. prognost.
4. 4. aphor.
48. 7. eiusd.
de. 1. et. 69.
1. prognost.
16.

2. prognost.
20. 21. 22.

Ibidē. 33.
35. 4. apho=
rif. 70.

Ibidē 39.
42.

ibidem 10.
1. eiusd. 26.
4. aphorif.
37. 42.
1. prognost.
24.

2. prognost.
11. & 12.
2. aphor. 1.
4. prognost. 21.

Ibidē 27.

Ibidē 22.

In prin. 4.
libri.2. lib. suæ
chirurgiæ,
cap. 39.1. pgnosti.
24. & 18.

tus tamen à pueritia, (prout familiares eius compro-
babant) sentiebatur. Hypochondriaq; demum inten-
di, æqualiterq; inflammari, ac summopere dolere in-
ceperunt. Quæ quidē omnia symptomata, quam pra-
ua sint, lethumq; præseferētia, Hippocratis progno-
stica sententiasq; percurrentibus liquet. Luce uero
ab ictu quinta, liuidum siccumq; fieri hulus coepit,
circunstantesq; partes sideratio repens occupabat:
adeo ut Auicennicorum more loquētes, esthiomenon
ingressum esse protulerint. Quoquidem perspecto,
maiorēq; oportere semper remedij, quàm ægritu-
dinis uim esse (prout Cappadox Aetius, Pauli testi-
monio, dixit) cōsiderato: inde fieri, ut curari affectus
hic minime gentium possit, (quod scilicet nulla supe-
rior medicina inueniatur) concluderunt. Reliquum
igitur cum esset uniuersam tibiam abscindere, tantam
uirium imbecillitatem inuenere, ut nedum partis in-
cisionem fieri possibile non sit, uirtutem ualidissimam
requirentem: sed nec ullum præterea præsidij genus
effatu dignum uestigarent. Ob uirium nanque im-
becillitatem, multoq; hac minorem (cum patiens ipse
incederet) Albucasis cuiusdam uiri manum trucidare
pertinuit, quanuis ille sponte adueniens id petierit.
Sed utinam ea nunc pauca imbecillitas fuisset. Adeo
igitur prostratam inuenere, ut præter pulsus exili-
tatem, supinum cubare, manibus & cruribus exten-
sis distractisq; ac deorsum subinde ad pedes delabi,
siquis eum eleuare puluinaribus enixus esset, offen-

derint. Hiantemq; & conuiuentibus oculis, ut candidæ horum partes uniuersæ apparerent. quæ quidem superuenientia quoque symptomata, prænarratis lethi aduentum comprobantia (Hippocratis quoque testimonio) sunt. Adeo ut tanquam omnino deploratum, religiosisq; omittendum condemnarent: illud interim lugubri uoce concinentes: Vna salus uictis nullam sperare salutem. Quibus quidem recedentibus, caput paulatim, manusq; ac pedes, frigida fieri, uentre nihilominus costisq; calentibus, inceperunt, quin graue totum corpus adeo euasit, ut nedum ungues digitiq; liuescerent, uerum & totum ipsum liuiditatem grauitati coniunctam ostenderet. Hora autem decima septima oculus alter altero minor factus est: amboq; sponte illacrymantes, superiusq; labrum, ac nares peruersæ sunt, à quibus statim symptomatibus nec uidere nec audire amplius hora circiter uigesima potuit. Pauloq; deinceps è naso & ore emissus spiritus, frigidus euasit, quibus perceptis astans proximam esse mortem prænuntians, extemplo recessit. Miserabilis uero demum ad Iouis coenam, eius quoq; die ab ictu quinto (sicut mortalium quoq; non paucorum sæpe uitam degens consueuerat) recedente iam phœbo, cōuiua nostro cunctorum luctu effectus est, cuius animam deus optimus maximus beatre dignetur.

ibidem 152

Ibidem 172

Ibidem 112

& 6: aph:

52:

2. pgnosti:

4. 7. aph. 12:

ibidē 7: &

8. pgnosti:

1. pgnosti:

10.

4. aphor:

49.

Decimusquartus aduersorum error
de incidendi tempore.1. de pot. na
tu. 15.Matthei. c.
5. post. me.

Obijcit autē insanus ille Thessalus, quoniam tri-
bus ante diebus tibiam incidisse circa ipsum articu-
lum debuerat: Secunda igitur die faciundum erat.
Cui proculdubio respondendum à nobis est, qui cum
insanis insanire (Galenī etiam more) coacti sumus:
longe tutissimum uel ab ictu extitisse, si priusquam
ad ludum accederet, crus ipsum integrum procide-
rit. Aliàs autem sobrietati uicinior inquit die quar-
ta amputandam particulam fuisse, cuiusdam ex accu-
satis medicis uerbo motus, quod scilicet eo die in ignē
sancti Antonii esthiomenon ue affectio conuersa sit:
tunc igitur euestigio recidēdum ense fuerat, ne pars
syncera trahatur. Expedit enim (uti Redemptor hu-
mani generis præcipit) ut pereat unum membrorum
tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehē-
nam. recidendumq; inquit in ipso articulo. Emortuæ
uero carnis tantummodo ablationem frustulatim fa-
cere, donec ad sanum perueniatur, superuacaneum
penitus cēsuit, perinde ac si arenæ semina mandaret.
Cui proculdubio & nos concedemus quarto die, quā
scilicet incisio combustioq; facta est, ne dum sensu
omnino destitutam partem inuenisse, uerum circun-
stantes quoq; phlegmone affectas: ob quæ quidem
duo dicimus: primum quod esthiomenon uocare pos-
sumus, modo inflammatio uicinā occupet, quæ prius

non occuparit: tametsi eam nec gangræna, nec minus adhuc sideratio comprehenderit. Si ergo in altero significato nomen protulerit, hic uero Thesalus in alio accipiens sermonem redarguerit, non eum qui protulerit (Galeno teste) si uerum fate= ri uelimus, at suam potius existimationem redarguit. Modo enim serpat affectio, ac (uti Princeps etiam ait) perambulare incipiat, esthiomenon, pro ipsius quoque consuetudine, nuncupare possumus. Id quod, ut notius euadat, perambulare serpere uel Cornelii prius dicto propalemus ita scribentis. Caro in hunc uel nigra uel liuida, sed sicca, & arida (hoc est emortua) proximaq; cutis plerunque subnigris pustulis impletur. deinde ei proxima, uel pallida, uel liuida, fereq; rugosa, sine sensu est: ulterior in inflammatione est: omniaq; ea simul serpunt: hunc in locum pustulosum, pustulae in eum qui pallet, aut liuet: pallor aut liuor in id quod inflāmatum est: inflammatio in id quod integrum est, transit. Tunc ergo perambulare incipit, ac serpere, quum inflammatio (quod apostema Princeps nominare consueuit) in id quod integrum est transit. Atque id ipsum (si recte deductoq; liuore perpenderit) à Principe quoque innuitur dicente: Et cum eius corruptio incipit perambulare in membro, & apostematur quod est in circuitu corrupti, tunc dicitur totum accidens corrosio, siue, ut antiquior habet litera, esthiomenos. Modo igitur apostema uicinas partes obsidere incipit.

l. apho. c. 5.
l. 4. antem.

3. 4. tr. 1. c. 2
15. uers. fin.

Li. 5. c. 266
sec. 26.

piat, esthiomenos uocatur (interdum licet reliqua prius dicta ex ordine consequantur) quadere subiungit, & fortasse peruenit ad corruptionem.

Decimus quintus aduersorum error de incisione ad arctum semper facienda.

Cur itaque statim ethiomenon audiens, turbatus es impudentissime Thessale? dissectionemque totius (ut secundum quoque dictum attingamus) ad iuncturam usque necessariam ratus es? Nonne satis superque erat, secundum Græcorum omnium, Latinorumque, & Arabum methodos, non ad uiuam duntaxat, sed incolumem etiam usque partem, quod affectum est amputasse, igneque tandem opus securius reddidisse? Quis cum serpere incipiat, totum abscindere in articulo membrum exprompsit? Principis autoritate motus es, quum ait. Et quum inciditur membrum quod putrefactum est, tunc oportet ut cauterizetur illud quod continet ipsum, membrique incidendi nomine, totum quod ad arctum usque extenditur, intellexisti. O insaniam fatuitatemque maximam. Quis est Princeps sub conditione loquente, ad articulum usque amputationem colligeret? Nisi quum inciditur, uel si inciditur membrum, uicinas partes comburendum. Admirari mehercule hominis stultitiam cogor, uel pueris nota minime cognoscentis. perpédant enim totius medicine consultos, hi qui morionum quoque capiti, fabulatori

latore nugacissimoq; Thessalo patrocinaur: afferat
 q; (si queut) q; hoc ipsu praeceperint auctores: si na
 que Galenu medius fidius inspexeris, suosq; sectato
 res, Paulu, Aetiūve, eode profecto dicēdi caractere
 utētes cuncti, nō in iunctura: sed qua ulcinam partē
 sanā attingit incidendum efflagitant. Deinceps ut
 securius agas, exustionem comprobarunt, quanquā
 Galenus alio in casu, Scorpionis, s. uel aspidis siue
 cuiuslibet uenenosi animali morſu, propter imminēs
 subitaneae mortis piculū, substātia quadā spiritali
 transmissa, uel qualitate duntaxat alteratis cōsensu
 partibus, perinde ac Pelopi, Galenoq; ipsius discipu
 lo placuit, incisionē quo fieri modo protinus possibi
 bile, magisq; in promptu est, agendam extemplo cō
 misit. Id enim opus in iunctura promptius ueloci
 usq; fieri, uel coquis omnibus liquet. Si quoque Ra
 zem, maximum expertorem, perquirere malueris:
 nil praeſter id quod à Græcis scriptū est (corruptis
 licet non parum uoculis) offendimus. Sed quid est
 apud Principem, aut alium quempia auctorem, quod
 eius uiri opinionem affirmet? Quauis. n. inci
 dedum membrum, uel ipse, uel quiuis alter dixisset,
 duplex tamen esse membrorum genus neminē prae
 terit. Simplex. n. uel organicū. Carnis igitur parte
 qualibet incisa, membrum incidi nuncupabimus. Si
 quoque tibiae medietas, aut os ipsum diuidetur: eodē
 pacto membrum iam abscindi nominabimus. Ob id
 tamen ad iuncturam usq; intelligendum non est, ni
 si eorsum corruptio extendatur. Quin potius fa

2. ad glau
 co. 10.

4. libri ca.

19.

14. libri ca.

57.

3. de locis

affec. ca. 7.

idē albu.

2. suae chi

tur, ca. 89.

13. contin.

ca. 8. et. 10.

litera. R. et

14. c. 4. R.

7. libri ca.

ultimo.

cienda sic præcisio est (inquit Celsus) ut neque contra articulum id fiat. Sin uero totum etiam membrum, tam ipse Princeps, quàm cæteri omnes amputandum expressissent: subaudiendum quidem omnino foret, totum ipsius, quod. s. sideratum corruptūq; fuerit, ad partem usq; sanam. Atq; id ipsum proculdubio uerum est, ex sana potius parte nōnihil excidendum, quā ægræ portiuncula relinquatur. Nec aliud suis à chirurgiculis præceptum inuenio. Omnes. n. nonnisi ad sanum usq; amputandum præcipiunt, ueluti Albucasis, qui ne tangat serra locum sanum edocuit atq; in articulo dissectionem facit, quoties uidelicet ad ipsum iā corruptio puenerit. Itēq; Nicolaus Florentinus, Argellata, Gulielmus Placētinus, itemq; Guido de Cauliaco, Theodoricus, ac super Auicennæ uerbis ipse Dynus. idem quoq; affirmat Gordonius, Valescus de Taranta, & tandem cæteris iunior Ioannes de Vigo. Præcidendæ uero prius (ne modus quoque omittatur) corruptæ partes, & quæ sensu priuatæ iam sunt: dimissis omnino stuporē inducētibus (narcotica græci appellant) medicamentis: ne pernicioso affectui, ueluti currenti equo calcaria adiūgamus. Deinceps uero incolumē uersus, ordine quodā frustulatim procedendo, corruptum totū expurgabimus, expūgemusq;: sic. n. minus dolorificum opus fuerit. Terminusq; concidendi securius patebit. Qui (Principe teste) ibi existit ubi dolor fortior fuerit: quēadmodū ubi doloris quispiā sensus est, uiuæ carnis indicium existit. Quoqui

2. lib. suæ
chirurgiæ.
cap. 89.

Sermone.
7. sum. 1. ca.
pi. 31.
lib. 1. tra. 1
ca. 18.
lib. 1. suæ
chirurgiæ.
ca. 58. in fi.
tra. 6. doc.
1. cap. 8.
lib. 3. cap.
20.
3. 4. tract.
1. c. 16. cir-
ca fi.
parti. 1. ca.
19. rub. 4.
lib. 7. c. 24.
lib. 2. tra. 1.
cap. 17.

4. 1. cap. 27

dem pfecto opere, exustione (quēadmodū prius quoque dictū est) roborādum. Nōnulli autē ignito ferro ad incidendum cōmodo, sectionem simul cōburendo perficiunt. Quod si totum ab arctu mēbrum amputandum fore concesserimus: haudquaquā tamen euestigio simulac serpere morbus conspicitur, diro ense recidendum est: uerum ad ultimum protelandum fuerit. Tuncq; ad id puenire, uelimus nolimus omnino debuerimus: quum nulla prorsus in reliquis spes remāserit præsidiū generibus. Si Princeps .n. musculi præcisionem, quantum possibile est postponendam uoluit, ob periculum duntaxat ne mēbri motus pdatur. Multo mehercle magis totum articulum amputari diffcredū, ob imminētis uicinæq; mortis timorē. Id .n. (uti Celsus ait) summo ē cū piculo fit. Nā sæpe in ipso ope, uel profusione sanguinis, uel animi defectiōe moriuntur. ob hoc igitur, in eius modi casu primū q; aridū est, et intētione quadā proximum quoq; locū male habet (id q; serpere affectū indicat) usq; ad sanum corpus concidere præcepit. Dein uero et secundo, si nihilomāgis malum cōstitit: uri id q; est inter integrum ac uitiatum locū debere. Quoniam uero solent nonnunquā nihil omnia auxilia proficere: ac nihilominus serpere his cancer: Idcirco inter ea miserum, sed unicum tertium auxilium est, ut cætera pars corporis tuta sit, membrum quod paulatim emoritur, abscindere. Si ergo ipsum os præter superficiem putre

4. 4. tra. f.
cap. 3. uera
sus finem.

7. lib. capi
ultimo.

lib. 4. capi.
26. sec. 29.

sphacelatum'ue non est: cur incidere uiuam carnem super altera ossis parte existentem uoluerimus? Nō ne præter sanguinis effluxum, ob doloris uehementiam uirtus necessario succumbet? præsertim si diffusibile corpus est, atq; acutissimi sensus: opinandum nanq; illum noscentibus proculdubio est, quouis tēpore totius incisio facta fuerit, præ chirurgorum operantium manibus obiisse. Quid si prostratam (uti prædiximus) uirtutem offenderimus? Abiecto siquidem quolibet præsidiorum genere, tanquā deploratus diui Dominici fratribus dimittendus omnino fuit. Clament igitur hi rabulæ, ac tumultibus omnia compleant, qui cœlum terrasq; uociferando cōcutiunt: Galenum qui primus curandi methodum ab Hippocrate inceptam sufficienter illustrauit, cæterosq; et græcos, et latinos, minime neglectis Arabum præcipuis (modo non sint à nobilissimo Galeno, præter rationem, diffformes) ad fatum usq; sectari certum est. Quo quidem ueluti stella, mihi Homero duce'ue, ueteris tibicinis exemplo, uel cum musis ipsis audacter (Momo etiam iudice) certauero. Nec me mihi (Galeno Achate, ac potius Theseo) sicuti Marsyā aliquando detrahet Apollo. Suos uero, quos à prandio uel cœna machinantur canones: uti nec, quos sibi domi pingunt, auctores uel uidere, uel audire dignabimur. aures. n. oculosq; cera pro his obstructos possidemus. Re præsertim pro ephebo illo insanoq; Thessalo, qui quidem à carceribus ad me

ut ipse met
Galenus dicebat. i. me
rhodi. in fi
ne.

tam errasse medicos, & auctoribus, & rationibus
 comprobare innumeris promiserat: ob quæ à specta-
 bili Ptolemai, magno cum stipendio conductus, ut il-
 lius ueluti patronus, Panormitanos medicos, &
 Chirurgos ad mortem condēnandos demonstraret:
 igneque dignos quotidie paradoxologus, suo in ster-
 quilinio propalabat. A nobis uero quò ad tale hone-
 stiſſimum, quo ad nos, certamen, ne dum uocatus sed
 irritatus etiam, timuisse ait, ne ab his medicis prodi-
 tione interficeretur. At quis uel elephantus uel
 acerrimus leo murem curaret? Spondentibus autem
 nobis Themistocle tutiorem nostros lares aduentu-
 rum, iuxta uulgatam à Pythagoricis (Philosopho
 teste) legem, quam quidem uiri omnes illustris ani-
 mi obseruant: quanquàm (perinde ac Plato inquit)
 excusationes certamen minime admittat. Tandiu
 nihilominus distulit, adeoque cunctatus est: quousque
 tutam occasionem (illustrisſimi inquàm Lichudiae
 Marchionis, tunc temporis hoc in regno præsiden-
 tis, patrociniū, fotumque) sibi patrasset. Id quod ue-
 luti laude dignum admittimus: præsertim cum tem-
 pore iam opportuno ad disputandum paratus acces-
 sisset. Sciscitantibus uero (prout moris est) quamplu-
 rimis, ad quid uenisset? Respondens quidem ait, ut
 accusatos medicos ad letum disputando pro domina
 Baronis genitrice perduxerim. præcipueque quoniā
 nescio quis Philippus est (sic. n. crispis supercilijs
 aiebat) qui me ad hanc provinciam hortatum iam,

1. economi-
 corum. ca.
 4. lib. de re
 publica. 6.

sphacelatum'ue non est: cur incidere uiuam carnem super altera ossis parte existentem uoluerimus? Nō ne præter sanguinis effluxum, ob doloris uehementiam uirtus necessario succumbet? præsertim si difflabile corpus est, atq; acutissimi sensus: opinandum nanq; illum noscentibus proculdubio est, quouis tēpore totius incisio facta fuerit, præ chirurgorum operantium manibus obiisse. Quid si prostratam (uti prædiximus) uirtutem offenderimus? Abiecto siquidem quolibet præsidiorum genere, tanquā deploratus diui Dominici fratribus dimittendus omnino fuit. Clament igitur hi rabulæ, ac tumultibus omnia compleant, qui cœlum terrasq; uociferando cōcutiunt: Galenum qui primus curandi methodum ab Hippocrate inceptam sufficienter illustrauit, cæterosq; et græcos, et latinos, minime neglectis Arabum præcipuis (modo non sint à nobilissimo Galeno, præter rationem, diffformes) ad fatum usq; sectari certum est. Quo quidem ueluti stella, mihi Homero ducē ue, ueteris tibicinis exemplo, uel cum musis ipsis audacter (Momo etiam iudice) certauero. Nec me mihi (Galeno Achate, ac potius Theseo) sicuti Marsyā aliquando detrahet Apollo. Suos uero, quos à prandio uel cœna machinantur canones: uti nec, quos sibi domi pingunt, auctores uel uidere, uel audire dignabimur. aures. n. oculosq; cera pro his obstructos possidemus. Re præsertim pro ephebo illo insanoq; Thessalo, qui quidem à carceribus ad me

ut ipse met
Galenus dicebat. i. me
rhodi. in fi
ne.

tam errasse medicos, & auctoribus, & rationibus
 comprobare innumeris promiserat: ob quæ à specta-
 bili Ptolemai, magno cum stipendio conductus, ut il-
 lius ueluti patronus, Panormitanos medicos, &
 Chirurgos ad mortem condēnandos demonstraret:
 igneque dignos quotidie paradoxologus, suo in ster-
 quilinio propalabat. A nobis uero quò ad tale hone-
 stiſſimum, quo ad nos, certamen, ne dum uocatus sed
 irritatus etiam, timuisse ait, ne ab his medicis prodi-
 tione interficeretur. At quis uel elephantus uel
 acerrimus leo murem curaret? Spondentibus autem
 nobis Themistocle tutiorem nostros lares aduentu-
 rum, iuxta uulgatam à Pythagoricis (Philosopho
 teste) legem, quam quidem uiri omnes illustris ani-
 mi obseruant: quanquàm (perinde ac Plato inquit)
 excusationes certamen minime admittat. Tandiu
 nihilominus distulit, adeoque cunctatus est: quousque
 tutam occasionem (illustrissimi inquàm Lichudiae
 Marchionis, tunc temporis hoc in regno praesiden-
 tis, patrociniū, ſotumque) sibi patrasset. Id quod ue-
 luti laude dignum admittimus: praesertim cum tem-
 pore iam opportuno ad disputandum paratus acces-
 sisset. Sciscitantibus uero (prout moris est) quamplu-
 rimis, ad quid uenisset? Respondens quidem ait, ut
 accusatos medicos ad letum disputando pro domina
 Baronis genitrice perduxerim. praecipueque quoniā
 nescio quis Philippus est (sic. n. crispis supercilijs
 aiebat) qui me ad hanc provinciam hortatum iam,

1. economi-
 corum. ca.
 4. lib. de re
 publica. 6.

4. ethico-
rum. 10.
1. elencho-
rum circa
principia.

lib. 1. de na-
tura homi-
nis tex. 2.

2. meta-
phy. tex. 5.

irritando calcaribus acceleravit. Huic ergo et me,
& doctrinam meam, ut alias pertimeat, ostendam.
Tumens itaq; et inflatus incedebat, ac per hoc (uti
Philosophus testatur) dementiam simul & ignoran-
tiam ostendens, holosericeisq; ac magna comitate ca-
terua, se ex tribus (uti Philosophi uerbo utar) elen-
chice fingens, canina quadam facundia, & caudices
& libros, paragraphos, atq; capita, sic scribens pri-
us: dein coram strabonibus, uulgaribusq; quibusli-
bet, per plateas adducebat, ac ὡς ἂν πρὸς (ueluti
græcorum paroemia est) ostendere cupiens, seip-
sum adeo iactitabat: ut liuorem prius, deinceps et in-
scitiam, et gerras, cuius ēt inerudito facillime præ-
setulerit: nō secus etiam hercle quā ueteres princi-
piorum unitatem opinantes, testimonia, & conie-
cturas indiciaue, quæ nullius sunt (Hippocratis te-
stimonio) momenti asserens. Qui quæ uult, dicit ope-
raturq; ea que non uult audiet. Hominem denuo in-
tus & in cute nouimus, Calliphanes alter est Pa-
rabrycontes: quem Thessalum quoq; interdum nun-
cupare consueuimus. Vt qui præ cæteris Thessali-
moribus, medicos chirurgosq; reddere perfectos (ue-
luti ipse non est, neq; fore unquā sperat) sex men-
sibus promittat. Scimus. n. cui Pergulēsis logiculā,
atq; una Principis arabum librum medicinæ primū
inceperit. Id quod nihilominus absurdum simul &
difficile Peripateticorum summus reputauit, scien-
tiam scilicet ac modum sciendi copulatiu inqui-

rere. Infixo tamen aculeo uelut apīs effugit. Facile quidem est post terga linguam exerere, sannasq; propalare: pedē uero sistere, hoc opus hic labor est. Verū enim uero ò insane deridēdeq; Thessale, quem cruce magis dignū te ipso, in errādo, existimas (si tñ ob inscitā puniēdus aliquādo medicus esset) Perpēdamus ergo, et ab Auerroē exordiētes, quoniā cum Barbaris loquimur, ostēdamus prius medicū nō esse obligatū ad sanādū, at potius ad faciēdū illud, q̄ potest fieri recte. s. canonicēq; procedēdū, tū, in q̄tita te, tū in tēpore cōueniēti (id. n. satis est) fieri cū nō possit, ut omnes in sanitatē ægri pducātur (ueluti diuiniōr auctor Hippocrates determinauit, Aristotelesq; philosophorū spirarchus affirmat) Recte autē methodicēq; in omnibus procedere, nōnullū in se (apud mortales) errorē necessario copulat: difficile nāq; est (homo cū sit) nō oberrare à multis, de Archigene Galenus asserebat. Quinimo, nūq̄ hallucinari ultra captū hominis est, sed q̄ minimè aberrare solius artificis. Nemo nāq; mortalium omnibus horis sapit, ueluti uulgata Plynii sentētiarefertur Medicus ergo optimus pfectusq; simpliciter dictus, cui nihil (auctore philosopho) deest, nullibi unq̄ reptus est: si nanq; ullum cōfiteri cogamur: hunc uel Aesculapium (quem omnium Galenus optimum concepis= se, ac diuinum potius quā humanum innuit: ut qui cuiusq; priuatim naturam ad unguem pernouerit) uel Hippocratē, aut Galenum deniq; ipsum extitis= se pronūtiabimus. Inq̄t autē ad Democritū scribēs

1. colli. ca.
1. circa p̄i
cipia.

1. progno.
tex. 3. et li-
bro de arte
post princ.
1. topicorū
2. circa finē
2. de cōpo-
sitione me-
di. fm loc.
capi. 1. sec.
8.

3. progno-
sti. 41.

7. lib. capi-
40.

5. meta. 21
3. metho-
7.

Hippocrates: nemo hanc artem penitus nouit. Nam nec ego ad summum artis perueni, quauis senex iam sim: nec ipse huius inuentor Æsculapius. Nam & ipse in multis recantauit. Quamobrem & Hippocrates met in cranei suturis, quas fracturas esse nonnunquam opinatus est, & Galenus in proprio coli dolore: More scilicet magnorum uirorum (ut Celsi uerbis utar) deceptos esse confiteri minime ueretur. pluraq; iam ignorare Galenus non semel exprompsit. Sin autem perfectum intellexerimus medicum, non simpliciter, sed cui nihil (quoad homini licet, humanisq; uiribus permittitur) desit: hic profecto (tametsi perpauci adhuc huiusce farinae, Galeno etiam comprobante, sunt) quamuis raro: aliquando tamen aberrat. Id ipsum nihilominus uerum est, eum esse inter medicos perfectiorem nuncupandum, qui quidem longe rarius a scopo deficiat. Quadere Peripaticorum quoque princeps ait, facile quidem aberrare, difficile autem eo ad quod intendas potiri. Sed quid est quod tantopere admiremur? si quando in coniecturali arte defectus errataq; reperiata sint? cum in naturæ operibus, quæ nequaquam errantis potius intelligentiæ sunt, nonnunquam etiā monstra, defectusq; uel errores quàm plurimi (Aristotelis atq; etiam Galeni, præter experimentum, testimonio) contingant? longe igitur aptius, atq; decluius in arte longa, breui nostræ uitæ spatio requisita, præcipiti occasione, iudicioq; hominum diffici-

lib. de fractura Cranei.

2. de locis affe. 6 man
tiq. diuisione
nem ca. ul.
3. libri. c. 4

2. de rōne
uic. acu. 37

8. lib. quo-
modo mor-
bum simu-
lantes sint
deprehen-
dendi ante
medi.

2. aphorif.
com. 19. in
fine.

3. progno.
41. et. 1. eius
dem. com.

4. uers. fi-
nem.

2. ethicorū
5. uers. fin.

2. physic.
tex. 82.

lib. de cōst.
art. med. c.

12. uers. fi.

15. de usu
partium. 7
et. 17. 1. post
medi.

li, cum experimento periculoso, longisq; (cōtra Hip-
pocratis intentionem) uerbis à medicorum turba no-
stris temporibus perscripta, ipsam naturam, uel ip-
sius naturæ uestigia recte operantis, pro uiribus
æmulāte, obliqua, & extra rectitudinē facta eueni-
re possunt. ob interiorū nāq; abditarūq; causarum
obscuritatē, materiæq; præ cæteris fluxū, ac nostri
ingenii naturalē imbecillitatē, atq; imperfectionē,
corporisq; humani (circa q; ars uersatur) momenta-
neam mobilitatem coniecturalis ars, non certa com-
pertaq; nec sciētifica, medicina (Galenī testimonio)
existit: coniecturæ autem ratio talis est (Celsō Ga-
lenoq; auctoribus) ut cum sæpius aliquando respon-
derit, interdum tamen fallat nos: De his ergo medi-
corum Phœbus ait, Omnes artificiosæ in actionibus
coniecturæ aliquando aberrant: similitudines enim,
ut ipse inquit Hippocrates, non solum uulgares me-
dicos: sed etiam eruditos aliquando decipiunt. Quā
obrem Celsus quoq; ait. Neq; respondet ei plerūq;
(cum ars coniecturalis sit) nec solum coniectura, sed
etiam experientia, similitudoq; non semper aliquid
confert. Cuius autem rei non est certa notitia, eius
opinio certum inuenire præsidium non potest, inde
est, q; non semper feriet quoscunq; minabitur ar-
cus. Quasobres si perfecta quidem ars perpetuam
in se ueritatem continere non potest: sed errorem
sua in essentia commistum aliquando (prout inquā
in nobis mortalibus existit) annectere comprobatū

1. aphorif.
primo.

Ars natu-
ram imita-
tur recte o-
perantem.

1. aphorif.
com. 2. 86

5. eiusdem
32. 4. met.

6. uers. ff.
2. physico

rum. 22. 79

4. meta.
28. et sæpe.

lib. 2. ca. 6.
in fine: 86

in pro. 1.
3. de locis

affe. c. 3.
4. aphorif

com. 2. cir-
ca, medi.

6. epide-
miorum in
fine.

in proœ-
libri. 1. post
medi.

3. ethicorū
cap. 3.

lib. 29. c. 1.
uers. med.

lib. de legi
bus. 9.
libello. suo
de lege.

est: Medicus qui sæpiſſime ac triginta fere annis re
ctiſſime operatus fuerit, ſemel tamen, aut bis falla=
tur, tantum abeſt ut culpandus ſit, ut ſummopere
laudandus, extollendusq; tanquā rariſſime inter me
dicos hallucinans fuerit. Idcirco etiā quāuis ex igno
rantia nonnunquā medicus peccaſſet, haudquaquā
tamē ignarus dici poteſt, philoſophorum ſpirarcho
teſtante, aliud eſſe per ignorantiā peccare, aliud ue
ro ignoratē eſſe. Eſto igitur famoſiſſimos celeberr
moſq; medicos, hac in curatione falſos (ut hic ſuis
cū aſſeclis opinatur) extitiſſe: qui tot annos (quēad
modū publica fama eſt) innumeras optimasq; cura
tiones geſſerint, quid miri eſſet? qua poena afficiēdi
multādiq; ſunt? Quinimmo (ut alidius omnia cōpro
bem, ſi crassa ſupina ue (ut dicitur) ignorantia medi
co ineſſet: nulla tamen lex eſt (inquit hitoriarū om
nium, et græcarū, et latinarū peritiſſimus Plynius)
quæ puniat inſcitiā capitalē (ni uel à Zeleuco, uel
ab Agrigētino Phalaride noua huiuſcemodi quæ
piā iſtituatur) nullū exemplū uindictæ, medicoq;
tantū hominem occidiſſe ſumma impunitas eſt. Im
punitas inquā ſi ob inſcitiā interemerit: eos. n. medi
cos qui curātes ſponte ſuos ægrotos occiderint, mor
te plectēdos eſſe nedū diuina, ſed humana lex cū Pla
tone ſanciuit. Itaq; et canus ē Hippocrates inquit,
ſoli medicæ arti nulla alia poena in urbibus poſita
eſt, et irrogata, præterquā uitupatiōis infamiæ ue.
Medici ergo qui sæpiſſime recte curātes, aliquñ tñ ac

rarisime aberrēt, nedū poenas dare nullas debent
uerū nec aliquo pacto iniuste, ac temere infamandi
sunt. Cū artis nostræ cōiecturalis ea uis perpetuo
sit (quēadmodū prædiximus) ut sæpius uerū dicat,
rectumq; operetur: quam raro tamen fallatur. Qua
de re si nec ulla poena doctis medicis (uel interdum
deceptis) irrogata est: quid nam uis ineptissime nu
gator, cōtra infantes, celeberrimosq; doctores dispu
tare? Quē putas horū ab ingenuis, almisq; et incor
ruptis iudicibus cōdēnādū? Sin autē rudes atq; igna
uissimos hos medicos audacter opinatus sis, quid nā
aliud præter infamiā, cōtra ipsos, tuo cū Theonino
dente paraueris? uerum. n. uero illustrissime Mar
chionū istius regni spirarche, q; hic deridēdus Thes
salus effecerit, quæsimus intellige. Ratus nāq; se
cum ipse nouē medicis in iudiciū accersitis infamiā
dedecusue paraturum: Quo deinceps factō, ne dum
solis his: sed quatuor quoq; aliis ē primatibus me
dicis, eorum facta tuentibus, ignominia cōis fuerit.
Quod si et his tredecim proculdubio principalibus
iniuriā fecisset: absolute cūctis Panormitanis medi
cis magnū dedecus imegisse, proferri potuerit. Ite
rum uero secum uoluens Panormum Regni caput
esse: propterea conclusit, eū qui medicos chirurgos
q; omnes Panormitanos dedecore affecerit, ac di
sputando superarit: cūctis ēt Siculis medicis ignominiā
induxisse. Adeo ut tota in ista insula (siquē Panor
mi desunt) nullus, præter ipsū, cōprobāndus medi
cus inueniatur. Huius uero tā nefādi piaculi cōisq;

lib. de the
rica ad Pi
sonem ante
medi.

infamiae misertus: Neceſſe (inquit) eſt, ut unus moriatur pro populo. Totam igitur ſuis humeris infamiam dedecusq; impoſuit, tamq; turpiter, maximoq; cum dedecore, & omnibus pernota igmominia, hora noctis ſeptima, ruente (ut ita dixerim) atq; innu-
meros in imbres conuerſo toto coelo, quin terrifico, admirabiliq; (præter ingentem uentorum impetum) undiq; tonitruorum ſtrepitu, inceptam iam ineptiſſimis, falſisq;, & deridendis ſuis Theorematibus, diſputationem, imperſectam, cunctis adhuc Paradoxa morantibus, dimittens, & uerba, & uela uentis dedit. Montibus igitur cepphoq; nonnunquam parturientibus, ridiculus muſ exortus eſt. At iam tempus eſt (Galenī more) ceu freno quodam equum ferocius currentem, ita & meſura ſermonem ipſum ualide in contentioſis orationibus coercere. primo igitur huic noſtro commentario colophonium imponamus, ad ſecundum transcendentem.

Primi libri Finis.

I A T R A P O L O

G I A E.

LIBER. II.

IX I Statim per ini-
tia, cādidissime Mar-
chionum coryphæe,
quod iam antea quo-
que ore tenus obtule-
rā: prius qdē clypeo
scutoue, deinceps
uero ense atq; hastis,
nec non & saxis, ad

uersantes contra mediculos usurum, persoluimus au-
tem primum, quod iam spopondimus pensum, occa-
sione tantisper nobis ad respondendum, gesta q; no-
stra tuendum permissa, quoad dulce sibi cor (ueluti
ex Pindaro Philosophus recitat) et spes mortalium
sibi multiplicem alat uoluntatem. At iam tempus
est, ubi ad sequendum fenestra nobis aperta est, ac
frigida equos nostros asperserunt: ad secundum (q.
promissimus) conuerti. gloriati nāq; hi iactantesq;
quia cecidisse opinātur, quiescunt iam, Inq; uicem
præbent crura sagittis, manticae quod in tergo est
interim haudquaquā uidentes. Dii boni nolim ho-
rum inscitias, uecordiasq; ac fatuitates detegere, ni
tanta forem pietate, officioq; adstrictus, ut ueritati

2. economi
corum cir-
ca finem.

1. ethicorū.
cap. 7.
10. eiusdē
cap. 8.

non fauere nequeam. Pro huius nanq; tutela etiam propria impugnare oportet, præsertim philosophos (iuxta Aristotelis decreta) duobus. n. existentibus amicis pium quidem est ueritatem præhonorasse: cū ipsius contemplatio, secundum scientiam, atq; sapientiam, uera sit apud eundem beatitudo. Quis itaque ueritatis exquisitus indagator, aures horum multiloquio, nugisq; saburratus nobiscum insimul existēs summo tædio non afficeretur? ac animo ringeretur, labrumq; non morderet? tot tantaq; nedum errata, sed deliria ab his prolata, & scripta percipiens? Atqui habet uel musca splenem, ac formicæ serphoq; bilis inest. Inuita igitur licet Minerua, quæ ab his dicuntur exordiemur: hoc ipso duntaxat præassumpto, quod lucelli cupidine spondente casca omphacizarunt.

Primus error præsertim seniorum doctis iuuenibus detrahentium.

Audi ergo præ cæteris, uiuum cadauer, cuius astaphis caluaria, antiquius cum sit, quam Chaos: uiginti enim ferè festorum Iouis glandes comedit. Iuuenes itaque nos esse fatuus hic inquit, innuens ob hoc, & doctrina, & experientia inopes. Senioribus ergo ut expertis credite: iuxta illud, experto credite Ruberto. Adducitq; sæpenumero uulgatam illam rudium chimeram: ideo scilicet dæmonem multa scire, calli-

dumq; in omnibus esse, quia senex est. His igitur dictis uult suis insanis phantasmatibus fidem adhiberi. Sic (inquiens) est, credite mihi tanquam seni & experto. Hoc uero se tutamine defendunt, armantq; reliqui etiam cuncti rudes, ignauiq; senes, doctioribus se peritioribusq; iuuenibus, nec respondere, nec obijcere ualentes: quo suis dementiis atq; socordiis uulgares libentius, quam illorum ueritati lucubrationibusue applaudant, nullo fortasse in illis reperto, nec inuenito errore: iuuenem tandem, eo nomenclaturæ accentu, crispis contractisue superciliis, leni fronte, extenso labello, naribusq; conuulsis appellitant: ac si iuuenis nomen latens in se conuicium ignorantiae occludat. O miseram iuuentutem, o uana iuuenum studia, o labores irritos, o inanes iuuenum lucubrationes, si solo ætatis processu unoque senii tempore, absq; studio, absq; labore, absque demum omni disputatione, uel exercitio, aut experimento, hominum genus et artem et sciētiam adipiscitur: adeo ut illis cum Fabio nostro Quintiliano gratulandum sit, sine labore, sine ratione, sine disciplina disertis. Verum enim uero ab re nequaquam fuerit, an senex an uero iuuenis doctior prudentiorq; existat, perpedere. Inexpertus enim iunior est (ut eorum dicta confirmemus, eorū qui secundū uitā sunt actū, q̄de re (phil. auctore) politicæ nō est proprius auditor:

2. oratoriarum instit.
ca. 13. in fi.

1. ethico-
rum. 3.

In proœ.
1. metaph.
et. 6. ethi-
corum. 8.
et. 13.
lib. de spiri-
talibus vē-
tosisq; flati-
bus circa.
princ.
10. ethico-
rum ult.

li. 5. A fini-
aurei
Apuleii.

3. topicorū
2. et. 7. phy-
sicorū. 20.

8. ethico-
rum. 3.

Expertis uero magis credere (eodē quoq; teste) cō-
sueuimus. in his præsertim, quæcunq; manibus tra-
ctanda sunt (ut Hippocrates ait) Quasobres, &
philosophorum quoque spirarchus inquit: neq; me-
dicos ex libris fieri, quanquam conantur illi non so-
lum curas dicere, sed etiam modum per quem medici-
nā sit tradenda, & (ut conuenit) curare: cuiusq; di-
stinguendo habitudines. At hæc expertis quidem ui-
dentur utilia. Antiquioribus igitur, tum quia con-
sūmati, ut sine cortice nare queāt (senescimus. n. sē-
per multa addiscentes, atq; ætate prudentiores red-
dimur. Quare Pan deus hoc etiam iactantiæ genere
se extollit, in Asino aureo, dicēs: puella situla sum
quidē rusticanus & opilio, sed senectutis prolixæ
beneficio, multis experimentis instructus) tū etiā
quia ab animi affectibus longinquiores existunt: ue-
luti ab eodem quoque Philosophorum Protogymna-
siarche scriptum est (anima nanque in sedendo, &
quiescendo sciens fit, & prudens) confidendum pro-
culdubio magis est. Neq; enim pueri possunt addi-
scere, neq; iudicant sensibus, similiter senioribus.
Multa. n. turbatio circa hos & motus. Quin ita et
motus & turbatio superuenit, ut cito amici fiant
(eodem auctore) citoq; desistant, cumq; affectu ui-
uentes atq; (ut Flacci uerbo utar) iuuenātes, id ma-
xime sequuntur, quod sibi ipsis, commodiori negle-
cto, iucūdiſſimum est. Seniores uero stabiles firmiq;
existentes: uoluptati commodum præponunt. Quā-
obrem

obrem non temere senum prudentia ex prouerbio comprobatur. Id quod rationi quidem dissonum non est: inquit enim philosophorum princeps, sapientiores sunt senes iuuenibus, quia moderatiorem habent calorem. ex quo & sobrij existunt, magis quā iuuenes: ueluti etiam loca habitantes calida, his qui frigida colunt. Ratione quē; secunda deinceps id ipsum comprobatur, dicēs, senes facti amplius intellectu ualemus: quia natura parens, & omnium auctor duo nobis instrumenta exhibuit, quorum opera organis extraneis uti ualeremus, corpori quidem manum, animæ autem intellectum. Est. n. intellectus quoque rebus à natura impartitis adnumerandus, uicem sane gerēs instrumenti. Quemadmodum igitur manu non iam inde ab ortu naturæ uti possumus, sed quum eam natura absoluit perfecitque: procedente namque ætate manus suum opus maxime efficere potest: ita etiam intellectus, quæ res naturalis est, non protinus, at in senectute maxime nobis contingens, atque tunc potissimum consummatur. perficiturque, & absoluitur: nisi detrimento aliquo lacera læsaque sit. Quemadmodum cætera quoque opera naturæ, pluraque naturalia orbari solent (perinde ac eodem quoque alibi auctore didicimus.) Id ipsum uero detrimentum, & extrinsecus aduenire sibi potest, ueluti à somno, (ut idem inquit) ebrietate, ac cæteris id genus, & intrinsecus, ueluti à morbo: quo læsio cerebri, ac per hoc phantastici organi fiat. Intelligere. n. & con-

14. proble.
15.

30. partic.
proble. 4.

4 de generatione animalium, c.
4.
7. physico
xii, text. 20.

1. de anima
cx. 66.

2. ethicorū
cap. 1.

siderare (eodem docente) emarcescunt, quodam quod
interius est corrupto. Tertiam uero huius rationē
alibi quoq; iterum ab ipso legimus, ita nobis testan-
te. Duplex quidem cum sit uirtus: altera intellecti-
ua, moralis altera: intellectiua profecto plurimum
ex doctrina generationem habet, atq; incrementum.
Quapropter & experientia indiget, & tempore.
Moralis autem ex assuetudine fit: unde & nomen
habet parumper à more declinans. Ex quo manife-
stum est moralium uirtutum nullam natura nobis
inesse. Nihil enim eorum quæ natura sunt, aliter as-
suescit. Quadere nec lapidem sursum, neq; ignem
deorsum (etiam si milies in hoc intendas) ferri asue-
scet. Neq; natura ergo neq; præter naturā insunt
nobis uirtutes. Sed sumus nos ad illas quidē recipiē-
das apti natura, perficimurq; consuetudine, in qua
temporis longitudo requiritur. Præterea inquit,
quæ nobis natura insunt, eorum potentias prius fe-
rimus, posterius uero actus reddimus: quod in sensi-
bus liquet: At uirtutes prius operādo acquirimus,
quemadmodum & in alijs artibus. Quæ enim opor-
tet postquā didicerimus facere, ea faciendo addisci-
mus. ceu fabricando fabri, & cytharam pulsando
cytharedi (quibus addere possumus, medicando
medici) sic iusta agendo iusti, & modesta mode-
sti: & fortia fortes efficiuntur. Testatur autem
id, quod fit in ciuitatibus: ac tandem (ut uno
comprehendam uerbo) ex similibus actibus ope-

rationibusq; omnes habitus fiunt. Natura igitur ne-
mo sapiens est alibi quoq; determinauit. At sapien-
tiam habere, & sagacitatem, & intellectum, signū
est quod secundum ætatem putamus illa sequi con-
uenire. Itaq; non minus inhærendum est expertis, et
senioribus, uel prudentum opinionibus atq; senten-
tijs sine demonstratione: quàm demonstrationibus
ipsis. Veluti enim oculum per experientiam haben-
tes, principia discernunt. Quauis autem natu-
res in iuvene sint, sicuti etiam motiue, secus ta-
men de animalibus comprehendentibus contingit. hæ-
nanq; in sene potius uigent. Quadere non immerito
in politicis dicitur: uires qdē iunioribus insunt, pru-
dētia uero senibus: q̄ qdē in his eligēda magis, ex to-
picijs ēt præcipitur. Nemo. n. iuuenes eligit duces,
eo q̄ nō cōstat ipsos esse prudētes. fortitudo aut ecō-
trario: in iuuetute. n. magis necessaria secūdū fortitu-
dinē opatio. Quis igitur senes antiquioresue, ac san-
cta (ut Apuleii uerbo utar) canitie coloratos, et pru-
dētiores, et doctiores nō cōcederet? atq; ut tales (cali-
strato iuriscōsulto auctore) iuxta ppetuā cōsuetudi-
nē) nō ueneretur? Iuuenes aut uiribus præpollere
nō admittat? adeo ut græcis adagiū hoc celebretur.
Εργα νέων, βουλὰὶ δὲ μέσων, οὐχ αἱ ὃ γέροντων.
q̄ est, facta iuuenū: cōsiliaq; mediocriū, et uota se-
nū. solēt nāq; senes ut pote religiosi à sup̄is optima
precari. At qui uoluimus. hæc, pro comprobandis

6. ethicorū
13.

6. salubriū
post prin.
1.1. doct. 3.
cap. 3.

7. politico-
rū. ca. 9.
circa med.

3. topicorū
cap. 2.

lib. 4. asina-
riæ. uers. fi.

titulo da iu-
re immuni-
tatis.

lib. de salu
bri dicta:
com. 7. 3.
apho. 3
aphor. 13.

2. progno.
com. 69. &
5. salubriū
in fine
3. apho. 30
in p rī. cō.
3. aph. cō.
30. in prin
cipio

senibus dixisse: Ne inuidi fortassis alicui apparen-
tes, ullum sua laude defraudemus. Verum enimvero
non absq; sale quæ dicta iam sunt percipiendum. Ac
uelut impium quidem bonos deturpare, ita quoq; ma-
los falsa indignaq; laude extollere iniquum est.
Quamobrem quæ seni haud immerito coaceruentur
laudes, gloriæq; non ultimo decrepito ve, cui uiui se
pulchri cadauerisve nomenclatura ab antiquis indi-
ta est: sed primo seni, quem quidem uergentem nunc
inclinātemve, aut inclinatū: græce παρὰν μὲν ὄντα
nunc uero constitutum consistentemve, suoq; nomi-
ne καθεστῆκῶτα Galenus cum Hippocrate appellat.
Quinimmo nec senis nomen simpliciter adeptum
esse: at semicani, crudiq; uel immaturi senis interdū
ab eo testatum offendimus, μεσσηπόλιον ἢ ὠμῶς
γέροντα græcis nominibus uocante. Huiusce autem
ætatis uiros græcorum adagium mediocres nuncu-
pauit, βδελὰς μέσων, hoc est consilia mediocrium
extollens. Seniorum uero (quos, nedum γέροντας
sed πρεσβύτες etiam Hippocrates nuncupare non
nunquam, uel Galeni testimonio, consuevit) decrepi-
torumve ut pote religiosorum potius uota. Sunt ue-
ro hi mediocres crudiq; senes (Galeno docente) in
duabus post quintam annorum septimanis. quadere
eorum terminus in quadragesimonono anno magna
ex parte iudicatur. in cuius quidem etatis intellectu
floquentis latitudine celeberrimus non minus quàm
doctissimus Ioannes Baptista tunc tēporis cōstitu-

tus erat, quanuis nunc quinquagesimum superet. Ego autem perinde ac primum iuuentutis annum agens hæc omnia scripseram: quo tempore casus accidit, sextum uidelicet ac uigesimum meæ ætatis annum habēs: ita nunc trigesimum sextum attingens, ac per hoc prænarratæ iam ætatis primordia capiens, reuista cuncta confirmo, illi tamen imperfectiori (si quid tibi displiceat) æuo attribuas. Altioribus nāq; speculationibus occupatus nūc, currētibus ferē oculis, celeriq; calamo singula p̄currebam. Verum enim uero (ut ad nostram declinantium uidelicet ætatem conuertamur) cum non sit horum certos limites assignare: quin hos ponentes obiurgarit Galenus, haud. n. parua est pro temperamentorum uarietate latitudo. Adeo ut ad sexagesimum usq; annū protendi arabum princeps non temere coniectasset. Idcirco neq; absurdum, aut rationi uel antiquis dissonum est, quampiam offendi temperaturam, cuius quidem animi uigor ad septuagesimum usque, uel prope ipsum fortassis perducatur. Quemadmodum sæpenumero uidisse huiusce farine homines recolimus. Quibusdam uero contrā: nam ante annum quadragesimum, uel morbi uel naturæ propriæ aut de prauati uictus ratione, patens uirium, & corporis, & animi decrementum conspeximus. Sin autem eū qui post sexagesimū existat, neutiq; sub tertio æuo, at quarto potius contineri oppugnando resistas. No-

6. de tuenda ualetu.
post princ.

1.1. doct. 3.
capit. 3. in
prin.

1. apho. cō.
13. uerf. fin.

in duas adhuc partes secernente. Quarum profecto prima ueluti ieiunium facillime suffert, ita et consilio præpollet, ac mediocrē (suprema cū nō sit) adhuc nominare nō dedecet. Nec poterit quis spīā ab omni liuore semotus, inficias ire, hāc, iuxta tēperamenti sui perfectionē, ad septuagesimū fortasse annum aliquādo protelari posse. Ab hac uero ætate senē repuerascere quis dubitat? cū in prisco tritoq; scribatur græcorū adagio. οἱ πᾶντες οἱ γέροντες quod latine uertitur, bis pueri senes: unde fit ut senes pueris mire delectentur: quasi similes ad similiū amorē propensi. Auctor quoq; Aristoteles in politicis est, post annos duodequingenta ingenij uigorē euanescere. Deinceps ueluti in ebrietatibus et infirmitatibus eorum anima (penes philosophū) cōsistit. Adeo ut deliri similiter pueris euadāt (Galeno docēte atq; aßiduo experimēto id ipsum cōprobāte) Est quoq; horū ætas (ut idē ait) obliuiosa: ex quo parhœmia celebratur, in senē ne q; collocaris beneficium. Et quid quæso aliud est senium (ut summi medicorum regis uerbis utar) quā uia ad interitum, ab Aristotele marcescētī stirpi cōparatum. De quo quidē Hippocrates ait: flos et uigor ætatis cuncta gratiosora, et meliora habet: Desinētia uero decrepitas uē cōtra. Huius siquidē functiones omnes oblesce sunt, uitiosēq; administrat: adeo ut nedum naturalem impotentiam, sed morbum quoq; ueluti et morbum ipsum, aduētitiā senectutē philosophorum pro

1. de anima
tex 65.

lib. qd ani-
mi mores
corporis tē-
peraturā in-
sequantur.

ante medi.

7. met. 1. li.

de differen-
tiis pulsuū

3. ante me.

2. de tēpe-
ramētis .c.

2. & lib. de
tābe.

lib. de præ-
ceptis uers.
finem.

2. de cœlo.
37.

togymnasiarches appellet. Simulac tabē Philippus
 ex morbo senium (Galeno teste) indigitet. Tangen=
 ti quoq; senes frigidi apparent: frigidumq; in sta=
 tum facile mutantur: Et nigri & liuidi fiunt, frigi=
 disq; morbis facillime corripuntur, apoplexia, ner=
 uorum resolutione, stupore, tremore, conuulsione, de=
 stillatione, racione. porro perijt eorum omnis pau=
 lo minus (prout alibi quoq; firmatur) sanguis: atq;
 unā perijt et coloris rubor. Quāobrē (uti prius ab
 Hippocrate scriptum est) ad spirādi difficultatem
 prōptissimi fiunt: tuſimq; et urinæ tum stillicidia,
 tum quoq; difficultates, arētuum dolores: renum pas=
 siones, uertigines, malosq; affectus, totius corporis
 pruritum, uigilias, sōnum ue, alui, oculorum, atq; na=
 rium humiditates, uisus obtusionē, glaucedines, audi=
 tus graues, atq; id genus q̄ plurima incōmoda. Quæ
 omnia deinceps difficulter coctionē admittunt: adeo
 ut commori senibus cōsueuerint. ppulchre igitur à
 poeta scriptum est: Optima quæq; dies miseris mor=
 talibus æui: Prima fugit, subeunt morbi, tristisq; se=
 nectus, Et laboret duræ subit incremētia mortis.
 Senescētē itaq; ueluti bouē ita priores aspernaban=
 tur: ut eis in morē trāsierit, sexagenarium quemli=
 bet de pōte deijcere: huiusq; tēpestiua mors luctu do=
 mesticorum uacabat. Quare in adagium tran=
 siuit, Γέρων βῆς ἀπένδιντος δόμοισι, quod est,
 bos senex uacat luctu domesticorum. Quin=
 immo ipsorum libit na (nulli cum sint uiuen=
 tes cōmoditati) uoluptatem & emolumentum affert

5. de genera
 tione ani=
 maliū .c. 4.
 uers. fi.
 7. meth. ca.
 6. uers. fin.
 et lib. de ra=
 be. trac. 1.
 cap. 5.
 3. de symp.
 causis. ca. 3
 uers. finem.
 3. art. med.
 84.
 3. aphoriz:
 31.

2. apho. 39
 et. 40. 3. li.
 georgicorū

4. ethicorū
capit. 4. in
prin.

Horatius.

2. de tem-
peramentis
2. et. 2. a-
phor. 18. &
20.

lib. de con-
fi. art. me.
cap. 7. uer-
sus finem.
& uide. 3.
natural.

heredi. Auarus. n. (pindeac Publiana sentētia est)
nisi quum moritur, nil recte facit. Testatur autem
maledictos senes auaritia oppressos Peripateticorū
princeps, dum ait: uidetur senectus & omnis impo-
tentia illiberales facere: post quem latinus ille poe-
ta inquit: Multa senem circumueniunt incommoda:
uel quod Quærit, & inuentis miser abstinet, & ti-
met uti: Difficilis, querulus. Adeo ut ueluti larus
hians, à statuis etiam farinas, atq; à mortuis tribu-
tum exposceret. Sunt uero his maiora, nefandaq; in-
commoda hoc in centenario, uiuorūq; cadauere, manife-
stissime reperta. Natu igitur grandiores (modo ad
extremam senectam, decrepitemve, minime perue-
nerint: Ita ut & sensus et intellectum amiserint, in
quibus beneficium collocare Diogenes et Aristote-
les uetuit) Minoribus, cum doctiores, tum quoque sa-
pientiores, prudentioresve existere, compertum ha-
bemus. crediderim tñ haud inueniri posse quempiam
ita socordem, fatuumq; ut canone comparationis,
(quem sæpenumero Galenus exposuit) neglecto, id
ipsum simpliciter proferat: seruetur. n. in cæteris cō-
formitas: (præterquàm in eo, in quo quidem fit com-
paratio) necessum est. Verumenimvero quò iam di-
cta liqueant (impellunt. n. me, licet inuitum, ad ser-
monis longitudinem, quorundam ignauissimorum se-
num grauißima uerba) inde exordiemur, ubi medico-
rum summus Galenus septem ostendit, quæ homini
adesse oportet, ut quodcunq; uestigans, aut uerita-

tem cognoscat, aut non ab inuentione desperet, si ad
huc ignoret: ac uere præsertim artis medicæ cogni-
tionem prudentiamve sibi paraturus est (uel Hip-
pocrate ante ipsum auctore) commodè ad eam se-
se accingat. Quorum quidem omnium primum, na-
tura pertinax ingeniumve est: hæc. n. si ad optima
ducat, quomocunq; rationalis disciplina perdocea-
tur, prompte assequetur: ita ut artis scientia facile
paretur, & fiat. Repugnante uero ipsa, & contra
faciente, cuncta cassa, & uana sunt. Adeo ut nedū
longo tempore indigere, qui artem medicinalem di-
scere cupiat, sed naturam ad hoc esse aptiorem Ga-
lenus indigitarit. Ex quo Fabius quoq; testatur ni-
hil præcepta atq; artes ualere, nisi adiuuante natu-
ra, perinde atq; in his, quæ terra gignuntur, uidere
est. Nostra nanq; natura seu ingenium tanquā se-
ges & ager est. Quapropter idē Quintilianus
ait, cui deerit ingenium non magis hæc scripta sunt,
quàm da agrorum cultu sterilibus terris. Est autē
natura ipsa (iuxta Hippocratis, Galeniq; decretū)
nil aliud, quàm temperamentum calorve innatus,
aut (si Aristotelem ueridicosq; Theologos potius
insequimur) temperamento saltem utens, prout in-
terdum quoq; disunctione Galenus ipse innuit: ita
ut animi mores corporis temperaturam insequatur.
Quemadmodum de hoc ab eo commentarium edi-
tum est. Temperamēti ergo calidive innati ratione,
præ cæteris, senes iunioribus sapientiores constituit

libello de
lege.

1. apho. cō.
1. circa me.
lib. 1. orato-
riarum in-
stitutionū.
in prologo
in fine.
Hip. lib. de
lege ubi su-
pra.
1 apho. cō.
15. 2. eiusdē
34. et. 51. 3
eiusdē. 2.
et. 4. 37. 3
met. 3. post
prin. 2. de
ratione uic.
auc. 47. 82
alibi pluri-
es.
3 : de locis
affec. post
prin.

14. proble.
15.

2. de tempe
ramentis. 2.

2. apho. cō.
18. & 20.

3. apho. 2.

philosophus perinde ac prædictū iā est: quia. s. mode
ratiore habet calorem. Ex quo et sobrii existunt, et q̄
ti, magis quā iuuenes: Recipit uero q̄ dictū est non
paruā (Galenī documentis) instatiā, si (ut diximus)
absolute (despecta comparādi norma) intelligatur.
Quāobrem ab eo nunquā recedentes, ita dicemus. si
plures puellōs pluribus cōferre florētibus ætate ue
lis, aut utrosq̄; senibus, nativæ grādiōribus, graci
les gracilibus, quadratos quadratis cōferens, et cras
sos crassis: æque uero et qui colore, et reliquis omni
bus, quo ad fieri potest, similiter se habeāt: Quippe
si differentiā in ætatibus inuenire studeas, in simili
bus quā maxime licet naturis, eā inquisitionem tu
tius facies: porro in contrarijs naturis hanc disqui
rere, nō parui erroris est occasio: quū interim nō tā
exploratorū corporum ætatis, quā naturalis tempe
ramenti gratia, differentia existat. unde huic simile
de alimentis quoq̄; in aphorismis ait: oportere qui
dem ea quæ inuicē cōparantur, esse secūdu substan
tiam similia: Nō autem hoc exquisite humidū, hoc ue
ro exquisite siccum. Ad eundem quoq̄; modum ait tū
uictu uniuerso, tū tēporū, quibus exploratur, statu
(Naturarū. n. ut Hippocrates ait, hæ quidē ad æsta
tē, hæ uero ad hyemē bene maleue se habēt) pari mo
do se habētia corpora eliges nō exercitatū requieto
cōparās, nō balneo usum illi, qui eo nō sit usus, non
ieiunum saturo: nō sitiētē ebrio: aut qui Alexandri
norū uictu utatur, falsisq̄; alimentis, et porris: ac

Zithum superbibens, ei qui horum oppositis uescatur, tēperatisve alimētis. nō eū qui sole incaluit, ei qui ex frigore riget: nō eū qui uigilauerit, ei q̄ dormiuit: nō salubre quidē corpus, insalubri: Nec deniq; eos quibus cōtraria quouis modo est, uel natura, uel uictus ratio: uel quelibet alia rerū circumstātia: sed reliqua omnia sint (q̄ fieri licet) paria: una dūtaxat etate excepta. pari modo si unū eundēq; puel- lum sibi ipsi uel iuueni, uel seniori reddito cōferes: oēs quidem eius externas circumstantias similes ad unguem seruabis. Quo s. si qua harum alicuius cau- sa, incalore et frigore differentia contingit: etatis mutatiōi nō imputetur, sed quæ imputāda, illi est dumtaxat ascribatur. Secundum uero q, necessariū fore, ei qui medici nomē desiderat, Hippocrates cum Galeno determinarunt, est à pueris institutio exer- citatiōq; (Hæc n. rectior est disciplina, ueluti pla- tonis testimonio in ethicis quoq; cōprobatur) Idque ut in primis uersetur disciplinis. Maxime uero feli- citatē si nactus sit, q̄ Galenus ad annum usq; etatis suæ. 15 sub patre adeptum fuisse refert: ut exer- ceatur in demonstratiua Methodo, necnō arithmeti- ca, et geometria, quemadmodum Plato cōsulu- it: anteq; ipsum Hippocrates ad Thessalum filium scribēs epistolio præcepit. Quisquis ergo nosce qd supra uulgum debebit, statim nō natura mō (uti Galenus ait) uerum et primis doctrinatum rudimentis, mul- tum cæteris prestat, oportet. A puerili autem

2. apho. cō.
20. in prin.

li. de lege
lib. de cōst.
art. me. c. 7
2. ethicorū
3. post prin.
libello de
ordine li-
broū suorū
uers. fin.

in prin. epis.
ad Thessa-
lum.
3. de pot.
naturalib.
10.

cap. 5. post
princ.

3. de pot.
naturalib.
10.

7. meth. c.
2. cir. prin.

11. de legge.

breuissimo temporis interuallo assequi: Ni (quod dictum est) assiduis ictibus eandem perpetuo incidem tundat, Haud igitur omnes qui ad medicinae sacra accesserunt (libri de renu affectibus auctor ait) licet sint alioqui argutissimi, sed qui pertinaciter aduigilabunt, et explorabunt, naturae motus assequetur, rerumque proprietates agnoscet. Quapropter diuinum illud graecorum adagium, pra oculis perpetim celebrandum est, θεοὶ τ' ἀγὰρ τοῖς πόνοις πωλύνουσι. i. dii bona laboribus uedunt. Erit autem (Gal. quoque praeepto) huiusce laboris praecipua uis: sine ulla diei noctisve intermissione properare, ac contedere ea, quae a clarissimis ueterum tradita sunt, discere. Eademque ubi didicerit, iudicare. multoque tempore explorare, ac considerare, quae ijs quae rebus sensui patentibus consensiant: quae rursus ijsdem dissentiant: et sic illa quidem suscipere haec respuere. Additur uero his quintum (quod paucissimis contingit) ueritatem. scilicet expetere: eique soli tota in uita studere ac incumbere, neglectis aliis omnibus, quae uulgi admiratur. eius ergo, ueluti afflatus, infano quodam teneatur amore. cum praecipue ipsius contemplatio secundum scientiam et sapientiam uera sit (prout diximus) beatitudo, uitaeque hominum ita salubris, ut falsitas perniciofa. Postulant ergo Hippocratis semina non malos (uti Galenus precipit) agricolas, qui ea corruptant, sed tum augeant, tum etiam perficiant. praeter hoc igitur, et bonos mores necessarios fore superaddit Hippocrates eam medicum

nā cū prudētia acquirēdū: sacra. n. sanctave nego-
tia cū sint, sacris sanctisq; uiris (quibus est omnimo-
da ueri cupiditas) demonstratur: prophanis uero fas
nō est, priusquā disciplinæ orgijs initietur. Quam-
obrē in animā maleuolā introire sapiētiā Salomon
negauit. Sextū deinceps à Galeno adiūgitur¹: Me-
thodū uidelicet quādā prædiscere, qua uerū à fal-
so discernere queat. Haud. n. ad earū rerum: quas
quaerimus, inuētionē satis erit dūtaxat ueritatis de-
siderio teneri, sed et facultatē quādā inueniēdi pa-
ratā habere oportet, paratā inquā antea: Absurdū
nāq; (prout philosophus inquit) insimul sciētiā, et
modū sciēdi pquirere. Septimū deniq; , præter hæc
omnia, Galenus annectit, exercere methodū, quo nō
ipsam solū cognoscere, sed uti quoq; ea liceat. Nā si
nō satis eē oratoribus uideri inferiorē artē profitēti-
bus, methodū nosce oportet, sed in uita uniuersa stu-
diū eius ptractāt: an ijs qui tā magna ambiūt, me-
thodū solūmodo didicisse sufficiet? Adsciscit uero
Hippocrates hæc, loco ad disciplinā cōmodo, agēdū.
Nec. n. parui momēti est bonas urbes, literatis ui-
ris, omnigenaq; uirtute præditis, excultas, inhabi-
tare, ueluti et segetes sub placido iā cœli statu re-
gionēq; satas. Multas ēt oportet uagatus fuerit ur-
bes (ut ex ipsomet Hippocrate, ac Galeno, nonū ad-
iūxerimus) ut. n. experimētis iudicet quæ didicerit,
oportet ipsū oēs ciuitates oculis intueri. Indigebit
autem pro omnibus his (philoso. quoq; testimonio)

de cōst. ar.
med. ca. 70

2. meth. 152

li. de legge.

ibidē 82. li.
de aere 85.
aquis cir.
prin.
lib. q. opti-
mus me, sit
philoso. cir
ca. med.
10. ethicorū
10.

externa prosperitate, cum homo sit: Natura enim per se sufficiens ad contemplandum non est, uerum oportet sanum esse corpus, & alimenta, cæterumq; famulatum adesse: impossibile nanq; est, aut certe non facile, ab eo præclara agi, cui desunt facultates. Subditq; medicorum Phœbus (ut ad sermonis primordia reducamur) Si unum aliquod ex prædictis ei desit, qui ad ueritatem sedulo uiam affectat, æquum est se diffidere, minime quod intendit affecturum: sin uero omnia iam adsunt: quid prohibet quominus ueritatem, bona spe, inquirat? Quasobres nescio qua dementia, quove comate arrepti sunt, qui natu grandiores minoribus, tum prudentia, tum doctrina, perfricta fronte simpliciter præponere nequaquam uerentur: iuuenis nanq;, aut forte adolescens, quinimmo & impuber esse potest, optimo tamen ingenio, naturaq;, ueluti & excellenti temperie præditus: à teneris quoq; unguiculis, sub optimis præceptoribus, assiduo labore, ueritatem omnibus neruis uestigans, methodumq; à uero falsum discernendi à præceptoribus receptam continuo exercēs, utensq;, adeo ut corporis sui robur, inquieta cogitatione, nocturnaq; uigilia (uti Celsus præcipit) minuerit. Videmus. n. (Aureliano quoq; teste) studentium corpora ob has causas fieri tenuiora, limatione quadam animi iugium cogitationum, atq; disputationum, præter hæc autem & loco uarijs studiorū generibus ornato uitam degens: qualis est nunc urbium

1. ethicorū
c. 12. lib. de
constit. art.
me. 7. in fi.

in præc. i.
post princ.

5. lib.
cronion in
fine.

bium nobilissima Neapolis, pluribus, uel patri-
tiorum (præter publica Gymnasia) proborūq;
uirorum academijs referta: adeo ut parietes
etiam ipsi, tum Græce, tum Latine (præser-
timq; potioris academiæ principe, raro naturæ
miraculo, Francisco Brancaleone, tum medico,
tum philosopho doctissimo) loqui uideantur, om-
nigenam doctrinam, uirtutemq; redolentes, ut
nedum ratione prædita, sed bruta quoque ani-
malia ad disciplinas excitentur. Quid si iunior
hic multas urbes, uariasq; consuetudines uagan-
do perlustrarit? Salubris iam, & patrimonio si-
ne querimonia, ne dum possessione, sed animo
quoque ditissimus existens? Senior uero contra
(uelut hic est, qui nos ad huiuscemodi sermonem
impulit) lapidea potius, ac squamosa membro-
rum densitate, cum spirituum crassitudine, tum
pituitoso, atque excrementis crudis redundante
temperamento: ætateq; prouectus, aut senectu-
tis forsitan tempore, rudi suo cum ingenio artem
aggressus, Marte proprio, lucrandi cupidine,
uel ignauioribus rudibusq; sub magistris: fami-
liaribus quidem negocijs, ac uarijs occupatio-
num generibus distractus: uxorisq; & nato-
rum, atque etiam consanguineorum onere op-
pressus: ac per hoc rarissime propriam artem,
præter ipsius lucrum, salutans: ueritatem negli-
gens, modo sibi crumena grauior fiat. Cuius fa-

lib. de Mul-
titudine
post princi.

lib. 7. in
prohemio.

rina innumeros agnouimus. Quiq; operam pa-
rum seriam demonstrationi collocarunt, nihil
(ut Galenus ait) inuenerunt, nihil didicerunt,
nihil quia sunt stoliditate praediti, exercuerunt.
At sophistarum potius modo nonnulli ut alijs
detrabant, nauibus atque quadrigis falsa pro-
sequentes, omniq; methodo immunes exercitium
abhorrent. Quid si ruri duntaxat, uel minimo
quouis oppido, a rusticis morionibusq; dunta-
xat exculto, uniuersam, ueluti carcere adstri-
ctus, uitam degerit pauperrimusq; a patre re-
lictus, ac sine libris, alijsq; necessarijs: Morbo-
susq; ac natura imbecillimus extiterit? Sin ue-
ro quibusdam senior iuuenem, alijs uero hic se-
nem superarit: interstinguere perlibrareq; sin-
gula oportet, nec non utriusq; syndromis uires
aestimare: prius quam, comparatione facta, pru-
dentior em hunc sapientior em ue, aut alterum
pronunciarimus. Quantu uero ad manutigium
pertinet. Cum nostro quoque ijsdem uerbis de-
traxerit marcidus hic tabidusq; senex primitus
operanti chirurgus: qui quidem annum circiter
35. agebat: celsi quoque tutamine, praeter iam
dicta, respondebimus ita scribentis: Esse autem
debet chirurgus adolescens, aut certe adolescen-
tia propior, manu strenua, stabili, nec unquam
intremiscente, eaq; non minus sinistra quam de-
extra promptus, acie oculorum acri, claraq; ani-

mo intrepidus, atque immisericors: (qui iuuenis
 adolescentisve affectus nō senis existunt) Quid
 ergo doctissimo mediæq; ætatis physico, iuue=
 niq; chirurgo, temerarie uiuum cadauer con=
 tradicis? ultra quod sexaginarium fere quidam
 physicus, pluresq; ad eandem ætatem acceden=
 tes chirurgici in collegio cuncta horum dicta fa=
 ctaq; comprobarunt. Me hercule deliria perde=
 lira sunt hæc, quæ ab his quamplurimis profe=
 runtur, seniores inconsulte atque absolute com=
 probando. Atqui maiori proculdubio medicres
 laude dignos existimandum: Natuq; maiores iu=
 nioribus, seruata nihilominus in cæteris parita=
 te, una duntaxat ipsa ætate excepta, in qua cō=
 paratio facta est, præcellunt enim hi (quemad=
 modum prædictum est) pluribus de causis: eoq;
 magis extollendum senem concedimus, quo in
 prædictis ad perfectionem requisitis iuniorem
 excellerit. Ex quo paræmiam celebrabimus.
 Leo senex uigete potior hinnulo. Sunt uero nūc
 temporis huiusce classis paucissimi. plures enim
 adorant solem orientem quàm occidentē. Nunc
 tēporis inquam, quo (ut græci dicunt) Αἰὼς
 vos κωπύς idest aliud genus remi repertum
 est. Dissipata enim laceraq; prius medicina,
 nunc iam ē tenebris in lucem prodire incepit.
 Quin potius facile cum sit inuentis addere (ut
 philosophus ait) atque eò perspicaciores simus,

2. ¶ Elencho
 rum uli.
 Ex 4. de ca
 lo 11.

quò recentiores, perinde ac nedum philosophorum, sed leguleorum quoque famosa propositio existit: membris ne dum priscis, proprijsq; at nouis quibusdam, nuperq; inuentis erigitur: totaq; mutato etiam idiomate noua penitus doctrina conspicitur, adeo ut non temere interpolis à Plynio nūcupetur. Ad quam quidem senes utpote barbarie, falsisq; innumeris interpretum phantasmatibus imbutos erigere, atque à profundissimo somno excitare, adeo difficillimū est, ut impossibile reputemus: senex namque pfitatus, cui nos manum subduximus, ferulam negligit. Vulgaris quoque paroemia celebratur, serum esse canes uetulos loris assuefacere. Sed uel senis mutare linguam periculosa est, apud Hieronymū, præsumptio. proinde recte inquit Theognis: Μὴ με δίδασκ' ὅττοι πηλίκος ἄμ' ἐμὰ μᾶθεῖν: quod est, ne doceas me, ætas iam facit indocilem. Hos igitur docere, mortuum esset unguento perungere. Sed ne ueluti cascum ducens, illiq; nimium conuersans, pituita obrutus ipse quoque cascus euaserim, ad iuniores, ruditate tamen, & fatuitate compares, iam peruenire tempestiuum est. Sum namque Echo, quoniam ipsis loquentibus filere haudquaquam potui, de sistentibus uero, ac peractis eorum obiectionibus (si tamen obiectionis nomenclaturam merita sunt: fatuitates enim deliriaq; potius nuncu

pare consueuimus) colophonium dictis nostris imponemus. Quibus profecto delirijs nec respondere certum fuisset, ni falsa illorum famositate, opinionisq; celebritate, quamuis magni res momenti non sint, aliquid tamen contra nos dixisse Cumanis persuaderent. Id quod Hippocrates quoque (uti Galenus ait) quo prisco- rum decantatis garrulitatibus resisteret nonnunquam obseruauit.

1. de elemen-
tis ca. 7. cir-
ca princi.

Secundus aduersorum error circa expo-
sitionem uocabulorum cancre-
na, esthiomeno, & ascachillos.

Quis uero interim sufferre queat, latinaria uidens, ac graecarum literarum penitus exper-
tes, tantam uel dialectices uel grammaticae, uel rethoricae cognitionem atque intelligentiam habentes (ut Galeni uerbis utar) quantam asinus lyrae, in messem tamen alienam falcem imponere, gracissantesq; ἐσθίουμενον Graecorum partici-
pium, passiuum, uel medium, quasi Latine exesum, uel exedentem, (ἐσθίου & ἐσθίουμαι, quod est comedo, uel comedo) ex hoste, & homine, Latini-
nis dictionibus: quasi hostis hominis componi audacter, atque attico uultu protulisse. Exponunt enim ipsorum nonnulli, alteram quoque dictionem adiungentes (herpesinquam) ab her-

1. de diebus
decretoriis
cap. 4. uer-
sus finem.

Vt Bertap-
lea tr. i. cap.
7. & Ioan.
de uigo. lib.
2. tr. 1. c. 16.

Vt Guido
rr. 2. doc. 1.
cap. 2.

Vt Philo.
nū li. 7. ca.
24.

Vt Guliel.
mus Placē.
tinus lib. 1.
sive Chirur.
giae ca. 53.

pe, quod est hostis, & menos, quod est homo, qua-
si hostis hominis. Alij autem in hac sola dictio-
ne laborantes, ab esthi deriuant, quod est hostis
& omenos, quod est homo. Quidam uero ex
his qui nobis aduersari conantur, se scopum at-
tigisse opinantes, ab herpes componunt, quod
est corruptio, & esthi, quod est mens, & ome-
nos, quod est homo, quasi corruptio mentis homi-
nis. Aliqui tandem ab herpeto quodam (ut se-
cundum Papiam credunt) serpentis genere se-
ipsum (animali quod mordeat, non inuento) cor-
rodente, ac uulnerante. Quis unquam Latini
glossematis, (ommissio Græco) uel mediocriter
eruditus hæc audiens, suis cæram auribus non
apponeret? Cum præcipue solum non hoc no-
men, sed (quam secundam speciem appellant
ascachillon resolvere conentur, in escha, uel
echa, dictionem (ut dicunt) arabicam: quod est
corruptio, & chillos græcam, quod est nutrimē-
tum. Vnde ascachillos, idest corruptio carnis et
nerui, usque ad ossa sana, cum toto eorum nutri-
mento. Neque in his delirium terminatur. uerū
& (quam primam speciem appellant) cancre-
nam (et si abutantur hoc nomine quidam, pro
foetido duntaxat hulcere capientes, alijq; ma-
trem ascachilli nuncupent) uel à cancro anima-
li denomināt, uel à carne: crosis enim (ut aiunt)
idem est quod caro. Ex quo cancrena dicitur.

uel quia sicut cancer, corrodingo, & putrefa-
ciendo, adiacentem particulam manducat. uel
quasi carnem corrodingo nuncupetur. Papè quid
audio? neminem opinor bonarum literarum ue-
mediocriter alumnū inueniri, qui horum nu-
gis dementiisue aures suas saburrari permitte-
ret: cū Boetij quoq; ab omnibus celebrato præ-
cepto aduersentur, dicentis: animaduertendum
esse ut fideli resolutioni subiaceat Latina tra-
ductio, & addiscentis idioma uerbotenus expli-
catum. Quis enim unquam herpe, uel hesti, ho-
stem: omenos, uel menos, hominem: herpes, uel
echa, uel escha, aut ascha, corruptionem. Esthi,
mentē, chillos nutrimentū, gāgrænā, uel (ut suo
potius modo uocibus utamur) cācrenā: cācrum:
& crosis carnem significare, uel apud Græcos,
Latinosue, aut arabes inuenit? nisi nouū proq;
libito idioma constituamus. tametsi uerum idest
gangrænā cancri speciem à celso interdum
nuncupari. Verum enim uero ne nos quidem in
his diu uersari intendimus. Etenim cum claudis
habitantem, uel balbis, claudicare aut balbucina-
ri hominem temporis progressu necessum est.
Coacti uero pro extirpanda sensim barbarie
summus hinc exordiri. Triplex cum sit, apud
principem, non esthiomeni (ut imperite horum
nonnulli aiunt) sed corruptionis, uel species, uel
(rectius loquendo) gradus. Horum quidem pri-

lib. de disci-
plina scho-
lariū cap. 1.

lib. 5. cap.
26. sec. 264

3. 4. tr. 1.
cap. 154

13. cōtin: ca.
8. litera R.
7. aphorif.
51. secundū
antiquā lite
ram ibidem
ubi supra.

2. ad Glau.
co 10.

7. apho. 51.
11. de tumo:
præter natu
rā cap. 9. &
12.

11. de tumo.
præter natu
ram 12.
2. meth. c. 2

mus is est (quam gangrænam græci appellant, cancrenam barbari, Razes anacram, aliqui uero corruptius chiphroniam ex aphorismo uocitant.) Inquit ergo Princeps. Et quod de hoc est in principio, & non corrumpitur cum eo sensus eius, cui inest sensus, nominatur cancrena: & proprie quod est phlegmonides in principio. Sunt autem uerba hæc à medicorum luce, ita ad Glauconem scribēte, assumpta: Nomināt (ut nosti) gangrænas eas, quæ ex magnitudine inflammationis fiunt, mortificationes: quæ nondum tamen integræ factæ sunt. Nam cum omnino membrum effectum est mortuum: ut punctū, uel sectum, uel adustum non sentiat quæ patitur, statim recidere oportet, quā sanam partem uicinam attingit. Sed quod ita affectum est, denigratur. Est autem talis affectus (ut dicemus) sphacelos: quod uero in medio est constitutum, ita ut tendat ad mortem, gangræna nominatur. atque idipsum in Sententijs quoque confirmauit, ac alibi non semel, communi tamen dictione sphacelos quoq; (ut ait) interdum à græcis nuncupata est. Neque oportet in hoc nominis rationem uestigare: cum inter ea à Galeno numeretur, quæ nec locū affectum dictione repræsentet, neque causam, quæ eos efficit effectus: Neque ullam ipsius compositionem deriuationēve (quia simplex est) græcorum aliquis inquirat.

Secundus autem gradus à principe ponitur, quē ipse corrupte ascachillon, græci uero σφάκελον, communi & propria nomenclatura, indigitant: Latini autem siderationem uocare cōsueuerunt. Quamobrem Princeps ait. Et quod ita confirmatum est, ut destruatursensus eius, cui inest sensus: & illud est, ut destruaturs caro, & quod ipsam sequitur, usque ad os, siue sit incipiens, aut succedens apostemati, nominatur ascachillos. subditq; deinceps, & quandoq; gangrænæ fiunt ascachillos, immo sunt uia ad ipsum: Et totum hoc accidit in carne, & accidit in osse. Idipsum uero nihilominus à Galeno præscriptum est, dicente: uoco sphacelum siderationemue omnem solidarum partium corruptelam: ut etiam ossibus innascatur (quibus nihilominus gangræna, utpote minime sentientibus non aduenit) nedum carni aut uasis: Quibus quidem ossibus alia ex occasione (ut inquit) non oboritur, quàm ex phlegmonis quodam abscessu persimili. Quamuis autem sphacelos sideratio (ue arctius loquendo) idem cum gangræna (uel Galeni monumentis) sit, ab ea duntaxat ueluti extremus terminus à uia mediove distinctus: communissima tamen, atque æquiuoca intentione, plura solet apud priscos significare. Inter eos enim circa id est non parua (Galeno referente) dyscolia. Nam ex his sunt, qui dicunt

3. 4. tr. 1. cap. 15.

11. de tumoribus præter naturam lib. 12. a fine.

6. meth. cap. 5. circa medium.

Ex. 1. de locis affectibus. 2. colligitur ubi uult quod morbus in principio & in fine eiusdem speciei est. 2. de locis affectibus. 2. post principium.

hanc uocem, uehementem dolorem nobis declarare: Alij tantum inflammationis excessum: ut partem ad corruptionis periculū inducat: quæ dispositio à nonnullis gangræna appellatur: Alij partis affectæ corruptionem ipsam sphacelon dici uolunt: Alij conuulsionem. Quidā nō eam quæ sit conuulsionem, sed quæ ex inflammationis magnitudine expectatur. Alij non simpliciter conuulsionem, sed neruorum corporum quæ inflammatione laborant, alij simpliciter fortem tensionem: alij putredinem. Sint ergo licet plurimi apud antiquos sphacelorum modi, duo tamen, præ Hippocratis Galeniq; manibus, in usu extant: Quorum primus quidem (uti Galenus ait) nomen singulare, præter commune, sortitus est: gangræna enim nominatur. Secundus uero, proprii nominis defectu, generis nomenclaturam retinuit. Sunt uero (eodē autore) multa huiusmodi, quæ scilicet generis nomen (ob uocabulorum penuriam) assumunt: ueluti quædam phlegmonis, herpetisq; , & (uelut in metheorologicis liquet) exhalationis species perinde ac etiam (quæ per uenæ sectionem fit) euacuatio. Mirandum itaque non est, si sphacellare ossa sæpius dixerit Hippocrates in libro de articulis, pro corrumpere utens eo uerbo: In libro autem sententiarum, sphacellatum cerebrum, communiore uoce pro eo quod est gan-

li. de tumoribus
præter naturam cap. 12.

2. ad Glauco post pri.

li. 1. methe. & 2.

Ex 1. apho. 2. & 2. 17.

colligitur.

7. apho. 51.

græna affectum intellexerit. Nos itaque duntaxat gradus, & Hippocrates & Galenus, eorumq; sequaces meminerunt. Ex quo apud Paulum, Aetiumq; sic legitur. Cum inflammatio neque discutitur, neque in pus mutatur, sæpe in gangrænam, & sphacelon syderationem ve incidit: Gangrænas enim appellant cum membrum aliquod, ob inflammationis (qua conflictatur) magnitudinem emoritur: Neque iam confirmatas sic dicunt, sed quæ etiam num fiunt. Eius mali uis est, ut (nisi celerrime succurras) facile affecta pars quatenus uicina comprehendit, mortis habitum repræsentet, & hominem iugulet. Vbi uero membra sic uitiata, in totum sensu fuerint destituta, affectum non amplius gangrænam: sed iam sphacelum nuncupant, Haud tamẽ prætereundum est, quòd cum Galenus, Paulus, Aetiusq; & princeps sphacelon uel ascachillon describentes, ad ossa usque descendere protulerunt: potentialem potius latitudinem (prout ex ipsorum uerbis apertissime elicitur) quàm necessariam actuaalemq; eius extensionem intendebant potest enim sola in carne iam emortua corruptio (perinde ac experimento indies comprobatur) terminari. Verum enim uero cum princeps Galenici sit sermonis quampluries dilator, atq; interdum expositor, tertium superaddit corruptionis gradum, dicens. Et cum eius

Vt Paulus
4. lib. 19.
14. 57.

3. 4. tr. 5.
cap. 15.

corruptio incipit perambulare in membro, & apostematur quod est in circuitu corrupti, & fortasse peruenit ad corruptionem: tunc dicitur esthiomenos: siue (ut alia habet litera) corrosio. Et dicitur dispositio partis, quæ iam corrupta est, putrefactio. Intelligit uero per putrefactionem, sphacelon. patetq; hoc ipsum clarius in alio caudice, ubi mors loco putrefactionis, posita est. Arabum itaque principis sententia, & nequaquam contemnenda hæc est: Morbo circumstantes partes manducante, si totum consideremus pathon, ἐσθίουμενον idest exedentem (nonnulli ignem Sancti Antonii, quidam uero Sancti Martialis dicunt: quem rectius fortasse ignem diaboli nuncupassent) si uero partis tantummodo iam corruptæ atque emortuæ affectu aduertimus, sphacelon appellari. Atque illam tertiam speciem, siue corruptionis gradum: tametsi Galenus ceteriq; & Græci & Latini, subintellegerint (dicebat enim Galenus de gangræna loquens, cuius quidem uerba tum Paulus, tum etiam Aetius excripserunt. Nisi quis ei celeriter medeatur, facile mortificatur quæ sic affecta pars est, quæq; continua sunt, apprehendit) Haud quaquam tamē alio quā sphaceli siderationisue (ueluti Celsus gangrænæ semper) nomenclatura indigitarunt. Aliud. n. herpetis bestiomene nomine intellexerunt.

Guido uocat ignē sancti Martialis.

li. de tumoribus, præter naturā cap. 9. in principi.

li. 6. ca. 26. sec. 26.

Tertius error ἐστὶ τῶν Ἰούμειον Græcorum Arabum Latinorumq; confundentium.

Apud eos igitur herpes, nomē est (Galeno teste) ut à medicorum lucerna exordiar, à symptomate sumptum similitudineq; : Ac licet non semper hulus existat, quoties tamen cum exulceratione est, solam cum afficiat (perinde ac alibi firmavit) cutim, non utiq; servata ueteri sede, uicinas partes depascit, sed sicuti nomen ipsum indicat, ritu serpentis bestię, relicto priori loco, transit ad alterum. Estq; (ut idem ait) ex abundantia bilis natum: quadere non temere inter calidos inflammatosq; connumerantur affectus. Est enim ueluti & quęcunq; exedunt reliqua, tum cacoethe, tum malorum (ut inquit) succorum soboles: quod quidem Romę illustris mulier ostendit, in malleolo tale hulus patiens, dum cholagoga felagiave (eodem teste) respueret medicamenta. Quasobres cum exulcerato erysipelate eiusdē generis esse ponitur, ac phagedænis quoque huleribus, eandem cum his recipiens curationem: Eandem dico, nedum quoad totius corporis euacuationem attinet, uerum etiā q̄tū ad ipsius exulcerati loci exiccationē. Quo ad hęc licet, cū nō exulcerato erysipelate, nō omnino (ut docuit) similis curatio adhibeatur. Ab ipso tñ erysipelate humoris tenuitate

2. Metho.
cap. 2.

li. de tumoribus
præter naturam 14.

li. de tumoribus
præter naturam 10. 4. metho. 6. 14.
eiusdē 17. 2.
ad Glaucō post principium
ibidē & li. de cibis boni & mali
fucci c. ult. & 4. reg. acut. 21. in principium.
4. Meth. 6. ante mediū.
14. eiusdē cap. 17.
2. ad Glaucō 2.

14. Meth. c.
17. post pri.

4. de ratio-
ne uic. acu.
21. in prin.
2. ad Glau-
co in prin.

Super 3. 4.
ar. 1. cap. 1.
cō. 8.

11. de tumo.
præter natu-
rā 10. & 2.
ad Glauco 1.

2. progno.
38. 46. 47.
48.

differeſ. Eſt. n. admodū tenuis (ipſomet autore)
q̄ herpetē excitat, adeo proſecto, ut nō ſolū om-
nes interiores partes, quæ utiq; carnoſæ ſunt,
tranſeat: ſed etiam cutim ipſam ad ſummā uſq;
cuticulam (ὑδιδερμίδε græci uocant) quā ſo-
lam propterea quòd ea remoratur, tum erodit,
tum exedit: quando ſi hanc quoque ſudoris uice
tranſiret, haudquaquam hūlcus excitaret. Hi ta-
men cuncti affectus, communiori quodam nomi-
ne φλεγμαίνοντο, hoc eſt ſtammantes appel-
lantur. Sunt præterea herpetis ſpecies (quas
Auicenna formicas uocat, perinde ac deinceps,
noſtris in commentariis, cōmodius oſtendetur).
tres: quarum prima generis nomine herpes ſim-
pliciter nuncupatur: formicam ambulatiuam
Auicenna uocat. Secunda uero, quoniam grano-
rum milii inſtar, puſtulas gignit: herpes milia-
ris à quibuſdam poſt Hippocratis ætatem, di-
cta eſt: à principe uero formica miliaris: tertia
tandē ab ipſomet antiquo ſene Hippocrate (uti
Galenus ait) herpes eſthiomenos nominatur,
quam Auicenna formicam corroſiuam nuncu-
pat. Fiunt uero hæ omnes ſpecies in ſola cuti,
carne intacta, ſuntq; à ſyncera bili, præter nō
nullas miliares, oriundæ. Intelligo autem ſynce-
ram, cum Hippocrate & Galeno, quæ per ſe
tantummodo in permixta alienæ materiæ eſt:
tametiſi quæ exedens eſthiomenos uel nuncupa-

tur, ex acriori calidioriꝫ materia cōstituitur.
 Aduſta enim quadātenus craſſior euadit. Haud
 enim impoſſibile eſt, neque difficile, craſſiorem
 reddi poſſe ſyncerum humorem (ueluti Galenus
 enarrat) pituitoſum quidem propter frigidita-
 tem quaſi concretū: bilioſum uero propter exu-
 perantiam caloriſeuaporatum, & tanquā aſſa-
 tum. Hæ enim duæ cauſæ contrariæ craſſitudi-
 nis ſunt, calidum admodum, ac frigidum: calidū
 enim euaporat, frigidum adſtringit craſſior er-
 go bilioſus humor, ſyncerus tamen, adhuc rema-
 nens efficitur, ob exuperantem calorem ueluti
 aſſatus: ex quo & maiorem acrimoniam naſtus
 eſt, adeo ut exedat. Quæ nihilominus exuſtio ſi
 quā minima ſit, à bilioſi à dhuc pallidiꝫ uel fla-
 ui terminis minime ſubmouet. Sin uero effatu
 digna in atrā bilem potius, rubiginofam'ue, aut
 uiridem conuertet. Diſtat autem (iuxta græco-
 rum decreta) ab eryſipelate herpes, quoniam
 tametſi ex bili utrunꝫ factum eſt, hic tamen ex
 ſyncera, illud uero ex bili magna ex parte, uel
 ſanguini, uel cæteriſ humoribus admixta, quin
 ex tenui feruentiꝫ nonnunquam ſanguine gi-
 gnitur. Quamobrem herpes cutem magis ex-
 hulcerat, eryſipelas uero magis partem in tu-
 morem attollit. Quemadmodum ipſomet Gale-
 no ſic ſcribente liquet. cum bilioſus fluor decu-
 buerit, qui exactus quidem eſt, cutem hulcerat:

2. progno.
 cō. 38. in fi-
 ne.

li. de tumo.
 præter natu-
 rā 10. & 2.
 ad Glauco.
 circa prin.
 ibidem de
 tumo. præ-
 ter naturā
 10.

qui uero aquosa sanie, sanguineve mistus, minus est acer, magisq; in tumorem attollit partem, quàm hūcerat: hoc quidem erysipelas nominatur: alterum herpes. humorem uero qui fecit, & color & calor affectionū indicat. Aduertant itaque, & aures arrigant stulti, qui caput Galeni de herpete esthiomeno loquentis, tam quoad ipsius essentiam, causasq; , quàm etiam quoad curationem, cum Auicennæ esthiomeno, idest igne Sancti Antonii confundunt. Aequiuo cum igitur nomen idipsum est apud Græcos atque Auicennam. Illi enim parui momenti morbum ostendunt, utpote quod cutim duntaxat, atque solam aliquando cuticulam corrodat: hic uero seuißimum perniciosumq; affectum, cui nulum (præter incisionem) præsidium adhiberi potest, indigitat. Tertium uero adiungitur æquiuocatū apud Celsum Razemq; (ut uidetur) diuisionum nāque libro, herpetis esthiomeni nomenclatura (prout ex ipsius met curatione iam elicitur) aptius apparet, corrodens quoddā hūcus intellexisse: quod genus græci nomas, phagedænasq; : recentiorum uero nonnulli, Rasis iā uerba excribentes, lupum alio nomine, apostematibus connumerando, appellitant: perinde ac Theodoricus, Rogerius, Gulielmus Placētinus. Quāquam innumeri fatui morionesq; sint, græcorum herpetem ἐσθιομενον, cum Auicennæ, ac Rasis

lib. 5. ca. 28.
ser. 3.
lib. diuisione
nō cap. 134

li. 3. cap. 9.
tr. 2. cap. 6.
li. 1. Chirurgiæ
cap. 58.

ac Rasis, et Celsi esthiomeno, turpissimo, errore, confundentes, simulac præsidia ruditer commiscentes: quemadmodum Valescus fuit ille de Tharanto (Philonium cognominatur) atq; etiã Gordonius: Id quod quantam inducat, unã cum ægrotorum damno pernitie, confusionem, quisq; consideret. Sed neque id solum: at innumeros esse errores, ob nominum, æquiucationumq; inscitias pullulantes, proprio singulorũ loco, nostris in commentarijs in ipsum principem factis ostendimus. Hæc uero in tantum dicta sint: ut nugiuenduli conspiciant, uel in his quæ per se nota machinantur, tuto loquendum non fuisse. Haudquaquam tamen uolumus principem corrigere: si tertium corruptionis gradum, terminũve (si tamen ita est) uocarit. Dicta nanq; & propria eius significatio est, ut serpendo uicinas partes deuoret. Nil tamen ostendere aliud uidetur, quã eandem, quæ prius erat, inflammationem, huncve idem, eandemq; gangrenam, & sphacelum uicinia permeare. Idcirco (ut Galeni dogmate liquet) nõ à substantia indicatæ rei, sed ab accessorio prisca appellationem indiderunt: quia. s. serpendo exedat: ueluti vóμν quoque, alium quendam affectum omnes indigitant: à uerbo quod pascere significat: propterea quod pergere pascendo id uitiũ ab ægris particulis ad eas, quæ integræ sunt, soleat: atq;

lib. 7. cap.
24.
partic. 1. ca.
19. rubr. 4.

s. Meth. 4.
uersus finem

harum semper aliquid ægris adijcere. Diximus
 uero (si ita est) quod, s. esthiomenon princeps
 Arabum uocari: Traducētis enim interpretis
 uenomen esse potest: perinde atq; alias fortasse
 non semel consuevit: latini nominis nonnunquā
 inopia, græcum apponere. ueluti qui græcum
 Galenū latine loqui cogunt, Arabicis interdum
 nominibus interpretādo abutuntur. Bellunen-
 sis ergo corrosionem, esthiomeni loco, habet: ueluti
 deinceps Ægyptiacū uocatum unguentum cor-
 rosionem prohibere manifestat: Simileq; nomine
 albucasis quoq; usus est: corrodentem nanque
 appellat. Quod tamen uerum ne sit, quia arabi-
 corum glossmata ignoramus determinasse non
 audemus. Ast ad Galeni medicorum regis la-
 res cōfugimus: Non semel aut bis auctoritatem
 cuius imponendi nomina præbentis, modo sibi
 rerū differētias obseruet. Ob quæ neq; Celsum
 quoque deturpamus, aliud esthiomeni herpetis
 nomine quam suus (cuius interpres est) Hyppo-
 crates acceperit, intelligentem. Tresq; hos om-
 nes mortificationis gradus antea sub gangræ-
 næ nomenclatura coaceruantem. atque hanc sub
 cancro, ueluti speciem sub genere, una cum ery-
 sipelate, atque hucera nigro collocantem. sub
 cancro inquam, à græcorum tamē carcinomate
 distincto. Horū uero duntaxat (prout diximus)
 nominum genealogia a rabulis istis exquisita

lib. 1. cap.
 34.

lib. 5. cap.
 28. sec. 3.

ibidem ca.
 26. sec. 26.

de q. carci-
 nomate ibi
 dē cap. 28.
 sec. 2.

nunc est: quæ nostras aures magnopere offendit. De falsa enim equiuocorum compositione, locis proprijs, à nobis pertractatum est. Verū enimvero non in hoc tantum huiusmodi fiunt (ut Galeni uerbis utar) nominum abusiones: sed in pluribus alijs, quæ per uitam sermone usurpamus. Quod maxime fit in ipsa arte medicinali.

1. aphorif.
cō. 14. post
princip.

Quartus aduersorum error circa distinctionem physici à chirurgo.

Sed quoniā logiatros chirurgos, physicosq; uulgo nuncupatos exequimur. Idcirco deridenda illorum uerba, notando, perlibrandoq; prosequemur. proh deum quis Atheniensium inconsultam temeritatem animo sufferre queat, dum ne chirurgos quidem duntaxat, sed artium & medicinæ doctores (prout huius æui moris est) ac magnificos, magistri nomen (secus quam omnipotens redemptor noster fecerit) respuentes (ille enim bene dixisse apostolis concessit, magistrum uocantibus) nuncupari audacter, atticoq; uultu præcipiunt, utrarumq; tamen expertes sunt, ac ueluti ad lyram abuti se habent. Ne dum enim in medicis considerationibus, atque axiomatibus: uerum & in logicis quoque, ac puerilibus potius (in quibus præexercitatur

fore Galenus nō semel præcepit) impudētissime delapsos offendimus. Nanq; almam disseccantes medicinam, duase eius esse partes aiunt, alteram quidem Physicam ab ipsis uocatam (quæ scilicet uictus medelatūq; rationi incumbit) alterā uero Chirapsiā. Hac uero sectione iam posita, deinceps bilingues inuenimus. Nōnulli. n. hæc ueluti diuersa scientiarum genera ab inuicem sequestrant: ita ut sicuti physica nihil ad chirurgiam (ut opinantur) pertinet, neq; ad physicam chirurgia: nihilq; alterius altera considerat, ita nec physicus debet ad manutigia, neq; chirurgus ad physica se intromittere. Quamobrē δ'is δ'ιστὰ πρῶτον inter se discrepare machinati sunt. Dein uero ne incassum hæc ipsa protulisse uideantur. Aduersus doctissimum, & philosophū, & medicum, ac nostrum olim præceptorem uerba dirigunt: ipsum nanq; diu, atque à tempore quo ē uulgaribus Italiæ studiis in patriam reuersus est eorum nonnulli seniores iam, ac ferē decrepiti, tanquam physicum, non autem chirurgum nouisse proferunt. Ex quo iterum conati sunt inferre: chirurgicis hunc uel secantibus, uel adurentibus, aut quicquam ad manutigium spectans agentibus adstantem, nullo pacto potuisse de his operibus recte iudicare: ac per hoc male quippiam fortassis operantibus præcepisse. Satius igitur esse duxerūt, sibi ipsis ueluti

chirurgicis (tametsi stolidissimis) quā illi tam docto & experto confidendum. Quidam uero hanc partem ab illa secernunt, tanquam subalternatam à subalternante scientia. Quamobrē chirapsiam subalternatam esse ei parti, (quam physicam uocant) ineptissimi opinantur. Ast uide quæsimus quam pulchre suam deliniāt chimeram ex uariis rebus fabulose cōfictam. Dii boni quis crederet, hos magnæ auctoritatis atq; gymnasi primos apud Cumanos reputari? Qui primas facillimasq; distinctiones abhorret, uero simile est et alias præsertim difficiliore igno rare. Quorum quidem inscitia uel error prima & præcipua causa est (uti Galenus ait) quare medici in ægrotantium curatione delinquant. In methodis enim logicis haudquaquam exercitati non secus ac imperitorum coquorum ritu (Galenus met auctore) non per membra incidunt, ueluti decens est, sed conterunt, collidunt, ac dilaniant. Nostrū itaq; sit has partes ostendere: quò tanta totq; barbarorum ne dum in aliis, nominibusq; fere omnibus: sed in rerum quoq; differentis errata deleantur. Medicina ergo (ut hinc exordiamur) cum doctissimo latinorum, re, & nomine, celsus, apud græcos aliquanto magis quam in cæteris nationibus exculta fuit: cuius quidē auctor Aesculapius ab Appolline (ut ex Galeno liquet) patre institutus: qui rudē adhuc

1. ad Glauc.
post princ.
& lib. quod
optim' me.
sit philoso-
phus post
princ. etiā.
2. Metho.
cap. 6. uer-
sus finem.

In Proc. 1.

lib. ad bo-
nas artes.

exhortato-
rio post pri.
& introdu.
medic. 1.

1. apho. cō.
1. & 2. natu-
raliū i fine
epho. quo-
dā ad De-
mocratū
circ. princ.
In proœ. 1.
circ. princ.

1. de ratiōe
vīc. i mor.
scut. tex. 5.

lib. de ine-
quai in tē.
perie ca. 6.

Et uulgarem, uel emperie quadam, aut casu for-
tassis, uel exemplo, uel deorum relatione, aut
quouis modo repertā paulo subtilius excoluit,
adeo ut in deorū quoq; numerum receptus sit.
Cum uero fieri non possit, ut idem incipiat, ac
perficiat (Galenomet auctore) Idcirco ne Æscu-
lapiū quidē fuisse perfectum uere dixit Hyp-
pocrates: in multis enim recantauit: (cuiusque
licet priuatim naturam ab eo ad unguem cogni-
tam Galenus mente conceperit) Quamobrē hu-
ius, atq; podalirii, machaonisq; natorum sæculo
(uti Celsus idem ex Homero testis est) duas ap-
paret partes medicinæ solas esse tentatas: easq;
uetustissimas, pharmaceuticam scilicet atq; chi-
rurgicam. Nihil enim de diæta, quod effatu di-
gnum sit, ad cniidiorū quoq; medicorū usq; secu-
la (Hypocratis testimonio) conscripserunt ue-
teres, quā id magnū esset. Neq; huius fortasse
prolixum sermonē condere opus erat: cum neq;
desidia, neq; luxuria priscos adeo uitiant, si-
cuti deinceps corpora prius iam in græcia, dein-
de apud nos affligerunt: scientibus ipsis natu-
rale quadam, cōmuniq; & usucapta continētia
rationeq; semetipsos regere. Adeo ut Hyppo-
cratis etiam æuo, Et si non tanta uictus conti-
nentia, non parua tamen adhuc perseuerarit: ob-
quam neque febre immunem rigorem (Galeno
etiam præter ipsius uerba enarrantē) conspe-

xerit: ueluti neque spadones podagra laborantes, aut caluos factos, nec fœminas etiam, priusquam mēstrua defecerint, uidisse, reliquis etiam cum antiquioribus, Hyppocrates fatetur. Quorū nihilominus singula, tum à Galeno, tū ab alijs ipso recentioribus, perspecta sunt: quam ad Aristotelis usque tempora, idem (quod apud priscos uidebatur) protensum adhuc fuerit. Adeoq; tamen ingluuies nostris temporibus pergliscere uisa est: ut multiplex ista medicina (Celso etiā referēte) neq; clim, neq; apud alias gentes adeo necessaria, uix aliquos ex bonis ad senectutis principia perducatur. post eos uero Aesculapii natos, de quibus iam retulimus, non nulli clari uiri medicinam exercuerunt: donec maiore studio literarū disciplina agitari cœperit. Ex quo ante Hyppocratis adhuc sæcula, sapientiæ pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturæ contemplatio, sub iisdem auctoris (Alexandro etiam teste) scilicet hanc maxime requirentibus nata sit qui corporum suorū robora, inquieta cogitatione, nocturnaq; uigilia minuerant. Videmus enim (Aurelianus ait) studentium corpora fieri tenuiora, limatione quadam animi, iugium cogitationum, atq; disputationum. Eorū uero qui segni, ac pigro ductu uitam trahunt, solidiora & pleniora fieri corpora, ob contrariam rationem: Ideoq; multos

1. de morbis
uulg. cō. 3.
cō. 22. 2. de
differentiis
febr. 6.
2. de symp.
cau. 5. et fœ
pe:
6. aphorismorum 28.
ibidem 29.
ibidem. 30.
x. colligit
particula
problema 2
37.
In proœ. 12

lib. de sensu
82. sensu
commen. 22

lib. v. chrono
niō in fine

lib. 26. ca.
pi. 2.

Vide cnm
Celso, au-
ctorem in-
troducitur
capit. 4. &
Plyniū li.
26, cap. 3.

ex sapientiae professoribus, medicinae peritos
fuisse accepimus, clarissimos uero ex ijs Pytha-
gorā, & Empedoclē, & Democritū. Huius au-
tem (ut quidam crediderunt) discipulus Hyppo-
crates Cous, primus quidem ex omnibus memo-
ria dignus, Plinio quoq; (præter Galenū,) cō-
probante, ab studio, sapientiae disciplinam hanc
separauit uir & arte et facundia insignis: post
quē Diocles Caristius, deinde Praxagoras, &
Chrysippus, tū Herophilus, & Erasistratus sic
artem hanc exercuerunt, ut etiam in diuersas cu-
randi uias processerint. Iisdemq; temporibus in
tres partes medicina diuisa est: ut una esset,
quæ uictu: altera quæ medicamentis, tertia quæ
manu mederetur. primam διατητικὴν, secun-
dam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν,
græci nominauerunt: In tres inquam partes se-
cta quæ operibus propinquior medicinae pars
est (θεραπευτικὴν græci quoq; uocant) Ad quā
quidem, apud dogmaticos rationalesue, inuitis
Methodicis, Thæmisone Laodiceo Syrio, ex A-
sclepiadis (à quo in senectute qdā deflexit) suc-
cessoribus, Thessalōq; tralliano hanc sectam ab-
soluente, inuitis quoque ijs, qui se Empericos ex
ipsa professione appellarunt, Serapione Alexā-
dreo, ea secta, ad quam quidē Philinus Cous, an-
te alios inclinauit, primitus florēte, nec nō Apol-
lonio, & glaucia, Heraclideq; tarentino, ac cæ

teris huiusce farinae uiris, quattuor aliae partes
 necessario (perinde ac nostro ex Galeno didici-
 mus) ordinem habent: quarum quidem primam
 φυσιολογικὴν appellant, hoc est rerum naturae
 contemplationem, eo tamen modo (prout ab eo-
 dem didicimus) quo ad medicum spectat. Secun-
 dam uero partem αἰτιολογικὴν uocant, causa-
 rum notitiam, affectusq; considerantem: quae
 namq; praeter naturā sunt, morbos inquam, &
 eorum causas, ac symptomata perquirunt: Ter-
 tiam ὑγιαίνον dicunt, quae uel praesentem sanita-
 tem tuetur, uel quo minus corpora in morbos
 incidant, praecauet, aut conualescentes reficit.
 Quartam deniq; σημειωτικὴν nominant, prae-
 sentia, praeterita, uel futura praesentientem. Pri-
 mo igitur saeculo nec artis nomē, tam rudis erat,
 medicina sibi uendicarat, multo igitur aminus
 scientiae physicae naturalisue. Quod si artem
 nuncupare cuiquam placuisset, hic profecto neq;
 scientiam, neq; physicam adhuc dicere ausus es-
 set. Donec hi uenerint, qui eam ita limare nixi
 sunt, ut sapientiae partem (prout diximus repu-
 tarint. Quo quidem aeuo totam physicam nomi-
 nasse potuerant, scientiamq;. Nec alter (ut pa-
 tet) quam ueluti pars à toto, chirurgia à phy-
 sica distinguebatur. post Hyppocratis uero
 aetatem, ad nostra ubiq; tempora: licet à philo-
 sophia, nō ueluti pars à suo toto, sed sicuti amo

Ex lib. de
 consti. arte
 Med. col-
 ligitur &
 clare in in-
 troduc. me-
 dicorum, 7

li. 8. de de-
 cretis Hip-
 & Platonis
 & saepe.

do quopiam, satisq; in proprio, (uti dicemus) subalternante, tota medicina distinguatur: optimus tamen medicus, philosophus quoque (uelit nolit) esse debet. Qua de re tametsi medicina, scientia physica dici non potest. Arsenim (si Hyppocratis, Galeniq; Aristotelis, et Auerrois etiam dogmata sectamur) non scientia est, nedum theorica. Medicum tamen omnem (si optimus existet, dogmaticusq; nō empiricus, aut sub thessali statutis amethodus) scientem physicum fore necessum est. Quo pacto nonnunquā (Auerrois quoq; documento) scientiam medicinæ, sciens uero medici genus esse concedemus, tametsi nec medicina scientia sit, neq; medicus ut medicus sciens, uere proprièq; loquendo, existat. Nec solum, quas paulo ante numerauimus, quatuor partes habere, ad perfectionem satis est, sed omnes therapeuticæ portiones, diæteticam scilicet pharmaceuticam, & chirurgicam pernoscere opere precium fuerit. Quis ergo physicum uulgo nuncupatū medicum (cum mancus sit, utpote chirurgiam, quæ tertia est pars curatiuæ medicinæ, tertiumq; ut alij dicunt, instrumentum ignorans) perfectum cui nihil deesse debet, doctissimumq; comprobaret? Quin ne perfectus quidem chirurgus esse potest, si reliquas medicinæ partes (uti uidebimus) ignorauit. Quas ob res si perfectissimū esse medicum,

5: metha-
physice cō.
20. in fine.

doctissimumq; & optimum Ioānem Baptistam,
 uel alium quemuis confessi iam sunt, chirurgum
 quoq; (uelint nolint) necessario fateri necesse
 est, omnesq; morborum species, ad ultimas usq;
 pernoscere, & earum curandi methodos callere:
 Nisi Iouem quidem phidias optime fecerit, illa
 autem quæ in ornamentum eius operis accedunt
 alius melius elaborasset (ut Quintiliani pulchro
 dicto utamur) aut oratore loqui nesciet, aut le-
 uiores morbos curare non poterit præstan-
 tissimus medicus. Ei uero quod iam iam à
 nobis determinatum est, illud minime aduer-
 satur, si nūquam uidelicet manuum operatione,
 uel utatur, uel usus fuerit. Infortunium nanque
 non paruum medicina passa est: quò nedum in
 falsorū, ac barbariei mare naufragium fecerit,
 sed ut tota in perniciem ducta penitus rueret,
 omnis eius factio corrupta est olim nanque
 ipsimet medici manuum operatione, non tantum
 secando, urendoq; & cæteras idgenus operatio-
 nes faciēdo utebātur: uerum seplasearij quoq;
 ac uenarum sectores erant: sua enim sibi quisq;
 medicamenta domi parabat, parataq; observa-
 bat: quibus obseruatis ubiq; opus esset, pro arbi-
 trio, & ægrotantiū necessitate, uteretur. Quin
 & simplicia sibi quisq; uel ipsemet colligebat,
 uel nonnisi ab optimis, doctissimisq; (non ut nūc
 rusticis) pharmacopolis comparabat, ueluti

De lib. pī-
 store phy-
 dia, necnon
 & alio uo-
 cato. praxi-
 tele galen^o
 meminit. 2.
 de potētiis
 naturalib.
 3. post prin-
 2. orato. in-
 sit. cap. 3.
 Oblatiōis
 solutio.

Vt inephe-
so quodam
ad crateuā
herbarium
patet.

2. they fir.
tr. 6. cap. 1.
uersus finē.

ut. 13. Met.
dist. 3. cap.
9.

crateuam sibi amicum, alioqui peritissimum cō-
ciliauerat Hyppocrates. A quingētis uero plus
minus annis citra, ab ipsis medicis, nō sine agro-
tantium (ut mihi uidetur) detrimento, ingentiq;
periculo, ad nōnullos hoc negotium deuolutum
est: qui uel grammaticen, quin patrium interdū
sermonem penitus ignorent. Tres enim consti-
tuti sunt, parum ante doctissimi arabis Abēxoa-
tis ætatem, medicorum honoratorum ministri,
perinde ac ex ipsomet plures colligunt: chirurgi-
ci. s. seplaseariiq; , & barbitonsores, lapidesq;
ac testes incidentes, cæteraq; id genus turpia, à
chirurgicis etiam secreti, operantes. proh deum
quot hominum pernities inducta est, propter me-
dicorum huiusce tempestatis fumariam nobili-
tatem. Dimissa nanq; est chirurgia ignaris qui-
busdam Empericis, quorum quidem magna pars
nedum quouis dogmate nuda est, atque his quæ
ad artem spectant destituta. Sed in eo statu per-
manere gloriatur: Noluntq; hi (se nihil igno-
rare opinantes) ac per hoc turgidi, & nauseam
perpetuo passi, nouum aliquod addiscere. Glo-
riabatur quidem (quamuis Thessalius fuerit asi-
nus, ex Sorani discipulis Attalus, Galeno teste,
Theageni philosopho Cynico curationem adhi-
bens: quia nouum credebat se dogma, ueram me-
dicinam consecutum: ex quo uix Galeni præce-
pta tolerauit, ipsi non minus quam asino fabu-

lam narrantis, hi tamen stolidissimi, quæ noua
 sunt omnia nouercale odio prosequuntur. Me-
 dicamentorum quoque compositionem rudibus
 quibusdam cauponibus (sic enim potius nomi-
 nare sum solitus) obmitti quis nõ generet? Haud
 hercle de omnibus loquor, at de pluribus: pauci
 enim sunt aratores quamuis multi boues stimu-
 lent. Horum itaq; adeo creuit, non dico aucto-
 ritas: sed arrogantia, atq; desipientia: ut cuius
 uis quantumlibet famosi medici schedulas, uel
 concinnare, uel addere, aut minuere prohibito
 audeant: ita ut quæuis paruula apotheca duos
 saltem habeat medicorum censores. Neq; id so-
 lum: sed uel medici honorem, uel ægrote (quod
 maius est) uitam despicientes, succidaneis (ἀρ-
 τιστὰ δόμεινæ græci dicunt) sponte, marteq;
 proprio, non semel abutantur. Quid quod innu-
 mera, uel adultera, uel penitus alia, retinent me-
 dicamina? Agentes enim ipsi quoque interdum
 magnificos, sibi ministros decernunt, (pharma-
 copolas inquam) qui quidem pro lucelli adeptio-
 ne, oboli tantum fortassis, mortalium uitam pro-
 priamq; animam floccipendendo, aliud pro alio
 (quid pro quo uulgo dicunt) antiquave & exo-
 leta pro recentibus, corrupta pro integris, non
 semel afferre consueuerunt. Nec etiam se pla-
 searij noscunt, quod perdit illi omnigenarum
 rerum coemptores, (ueluti Galenus etiam affir-

3. de com-
 posit. Med.
 κατὰ γένη
 post. prince

mat)uariis modis ea contaminant. præstiterat
forsan non hos solum, sed multo magis etiam
mercatores, qui illa aduehant incusare, atq; his
multo magis ipsos herbarios, item nihilominus
eos qui radicū liquores, succos, fructus, flores, et
germina, extra anni tempus, in urbes cōferunt.
Hi siquidē omnium primi in eis dolū exercent.
Quo factum sit, ut cæci duces etiā magis cæcos
insequentes, in ignorantia baratrum, magno
cum mortalium damno pernitieq; , plerunque
mergeretur. Ortum quoq; iam est (ignoto abu-
sus exordio) ut uenarum sectio non ad chirur-
gos: (hi enim nobiles quoq; agere, ac magnificos
exorsi sunt, quasi ab eteobutadis genus duxe-
rint) sed ad barbitonfores conuersa remissaq;
sit. Quibus me hercule, præter capillorū, et bar-
bæ locum, nullius est uenarum, neruorumq; , &
arteriarum posituræ cognitio: periandeac ne-
cessarium fore phæbo clarius est: ex quo pro ue-
na, arteriam: & pro hac uenam, nec non pro
harum altera, neruum punxisse, ad conuulsionē
usq; non semel uisum est: ueluti non paucos, pro
humerali axillarem, uel nigram, aut contra, ape-
ruisse conspeximus. At ne carent quidem hi quo-
que superbiæ uehementia: ut inuitis medicis, al-
teram pro altera, modo sit inuentu facilior, dis-
secant. Antiquitus uero non hos: sed medicos ue-
narum incisores fuisse (chirurgos intelligo) ex

Galeno, & Aetio, apertissime elicitur. Hac igitur ratione, communem usum insequens, ne reliquis medicis uilior habeatur, noluit unquam proprijs manibus operari, oportet enim interdum, Galeno quoque idem obseruante, morem patriæ obseruare, haudquaquam tamen ignorare. quem quidem usum & ipse quoque insequi decreui (tametsi non minus huic medicinæ curatiuæ parti, quam diæteticiæ, nec non pharmaceuticiæ, noctu diuque toto pectore insudauerim) Hyppocrate præsertim docente, Galenoque post eum enarrantes: quæcunque manibus tractanda sunt, iis consueuisse oportere, peritiâque & usum simul parasse. Nam manuum usus doctor est maximus. Non ergo ualet: quia operatus nunquam fuerit, chirurgiam ignorasse: doctus enim esse potest practicus, ex sui quoque principis documento, etiam si nunquam operatus fuerit. cum operandi peritiâ habeat. quæ manu tractare uolentis iudicium dirigit. Et si ueluti exercitio manuum carens, prompte incidere, suereque, aut quoduis aliud particulare opus efficere non sic queat: Rectissime tamen alijs (operandi modum docendo) præcipere, medendi que methodos pernoscere, absque dubio poterit. Huiusce autem negotii antiquus ipse arabs Abenxoar exemplum esse potest: ut qui nedum sympos, & electaria, uel ossium nexus, morbosque, ac naturam, circa quæ (ut ait)

5. meth. ca.
7. lib. 15. cap.
x.

6. meth. cir.
ca finem.

lib. de spiri
tibus uen
tostisq; flatu
b^o post pri.
8. de anato.
adm. post
mepium.

1. 1. doc. 1.
cap. 1.

2. theysir
tr. 6. cap. 1.
uer. finem.

1. they fir.
 tr. 2. cap. 23
 uersus finē

In proce. 7.
 libri. ibidē.

operari delectabatur edocuit : uerum etiam incisiones: cum tamen ipse nullam fortassis manu propria effecerit. utpote pusillanimis existens. Inquit enim & quanuis operationes manuales omnes particulariter, integre, & perfecte cognoscam. Quia tamen ex sola uisione alicuius uulneris, animus meus debilitatur, adeo ut ad immensam syncopim deueniā: Ideo hunc tractatum abbrevio, prædicta particularia omittendo. Eum ergo perfectum physicum esse concludemus medicumve: qui præter cætera, & uictus ratione, & medicamentis, cumq; his necessario manuum operatione uti norit (& si operari se putet) Sed quid immoror? cōsideres quæso Hippocratē, Galenū, Oribasiū, Paulū, Aetiū: inter Latinos Cornelium, Celium, Aurelianium: inter Arabes Razem, Auicennam, Serapionem, Halyabbatem, cæterosq; tandē, & Græcos, & Latinos, atque Arabes, tum ueteres, tum iuniores etiam doctores. Non ne huiusce tertiæ partis agnitionem nihilominus fortasse, quam aliarum quoq; habuisse. Quin & calluisse hanc offendimus? quæ licet uetustissima sit (uti Celsus ait) magis tamen ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate, quam à prioribus exculta est. Demum quo res hæc penitus elucescat: Ne perfectus quidem etiam chirurgus esse potest, cum ab aliis diducta, suos habere professores(Celso etiam

etiam referente cœperit) si reliquas therapeu-
tica partes non pernouerit. Non omnes enim
qui habēt cytharam, sunt cytharedi. Qua de re
Galenus ita perpulchre inquit: optime igitur,
uelut alia pleraq; etiam in his permulti medici
clarissimi dixerūt, medicinæ partes mutuā opē
requirere: tum quæ manu, tum quæ medicamen-
tis, tum etiam quæ uictu medetur. Ac sanē ma-
xime illam, quæ manu curat reliquis duabus in-
digere: uictusq; præsertim ratione, cui tantum
Asclepiades (Celfo Plinioq; testibus) tribuit,
ut sublatis reiectisq; medicamentis: ad illam po-
tius omnem curam suam transtulerit. Quam
Galenus præscriptam sententiam introductorij
quoq; libri auctor exscripsit. Rogitanti uero
cui ppiam: si mutuam opem requirunt, ita ut tā
uocatus phisicus, quā chirurgus, triplici om-
nino parte utatur: quæ igitur reliqua est inter
hos medicos differentia? Respondere cum Celfo
non difficile fuerit, sic scribente. Illud ante om-
nia scire conuenit, quod omnes medicinæ partes
ita innexæ sunt: ut ex toto separari nō possint,
sed ab eo nomen trahant, à quo plurimū petunt.
Ergo ut illa quæ uictu curat, aliquando medica-
mentum adhibet, & illa quæ præcipue medica-
mentis pugnat, adhibere etiam uictus rationem
debet, quæ multum admodum in omnibus malis
corporis proficit. Tertiam quoq; esse medicinæ

Ibidem?

3. de compo-
sitione me-
dicamento-
rū secundū
genera.lib. 5. circa
princi.
lib. 26. c. 3.

cap. 8. in fi.

Dubitatur.

Respon-
sio
ibidē li. 5.
circa prin.

lib. 7. in
prin.

In proemio
lib. 1. circa
princi.

partem (ut aliàs idem ait) quæ manu curet, & uulgo notum, & à me propositum est: Ea non quidem medicamenta, atq; uictus rationem omit- tit: Sed manu tamen plurimum præstat. De utrisq; loquor dogmaticis. Me nanq; haudqua- quam latet huiusce tempestatis medicorum, atq; chirirgorum maximam partem, uel grammati- cen ignorare: ut una emperie excepta, nil aliud præsentire uideatur. Vocati autem sunt (ne no- menclaturæ ratio prætereat) qui uictui medica- mentisq; potius adhærent Physici, ueluti anti- quitus absque ulla additione medici: Quoniam ueluti præscriptum iam est, atque in sequenti- bus repetemus, medicum optimum, physicum quoque philosophumve fore necessum est: atque hi præsertim qui longe clarissimi autores (ut eodem loquente accepimus) etiam altius quæ- dam agitare conati, rerum quoque naturæ sibi cognitionem uendicarunt, tanquam sine ea trun- ca & debilis medicina esset. Deinceps uero quoniam naturæ duntaxat hi ministri sunt, quæ φύσις græce nuncupatur, à qua Physici no- men deductum est: ab eaq; tam uictus ratio, quàm medicamenta à medico ministrante obla- ta gubernantur. Illi uero quæ à natura quidem fieri nequeunt, operantes (ut incidere, suere, per- forare, ligare, luxata reponere, cæteraq; id ge- nus manuum beneficio duntaxat comparata)

Chirurgici ab ipsarum manuum opere, non Physi-
fici (cum natura in his factionibus nihil confe-
rat) nuncupantur. Verum enimvero in hisce no-
minum questionibus, sophistarum more, immo-
randum minime censemus: satis enim superq;
nobis erit his (pro philosophi Galeniq; decre-
tis) iuxta plurium consuetudinem uti. transum-
ptio namque nominis usurpati apud uulgus, fa-
ciliior est (prout Auerroes etiam inquit) quam
fingere aliud nomen.

2. Topico-
rum 6.

1. de po-
tentiis natu-
ralibus cir-
ca prin.

2. de anima
cō. 62.

Quintus aduersorum error, circa pro-
prium chirurgicorum munus.

Ad illud uero extemplo conuertemur, quod
quidem à nonnullo se protochirurgum cuius-
dam urbis, aqua cognomen suscipit, inscribente
prolatum est: dum uoluit suam inscitiam, stupi-
ditatemq; Thessalicā penitus præ se ferre: quā-
ne Mercurius quidem ipse (ut Galeni uerbis
utar) cum musis sanauerit. Inquit enim, præter
cætera, de phlegmone, gangrænaq; item de ery-
sipelate, nec non herpete, atque aliis omnibus
præternaturam tumoribus determinare dispu-
tareq; minime ad physicum spectasse: cum om-
nium id genus tumorum curatio ad chirurgicos
(quorum propriū munus est) remittenda peni-
tus sit. Cuius porro dicti occasione, quod nam

8. Meth. c.
6. in fine.

propriū chirurgorum, ut à ph ysicis diducun-
tur, munus sit: quæ ve tertiæ duntaxat curatiuæ
medicinæ parti attribuenda sunt, perquirere,
superuacaneum non fore opinamur, Eoq; ma-
gis quo celebriores, maiorisq; momenti docto-
res, eandem in foueam, barathrumq; incidunt.
Quamobrem, recreandi saltem animi causa, il-
lustrissimæ doctorum Meccenas, quæ nobis hoc
in studio Neapolitano obiecta, à viro alioqui
perdocto, (neque illorum instar uulgari, igni
tamen, ferroq; semper nobis minante) fuerunt:
obiter intelligere non dedignaberis. Anno enim
ab hinc tertio, cum illustrissima excellentissi-
maq; domina Isabella de Capua, nostra tunc
temporis Siciliæ proregina inuictissimiq; domi-
ni Ferdinandi Consagæ, Mulsectæ Principis,
Cæsarei; exercitus contra Gallos gloriosissi-
mi Coryphæi consors, Mantuam itura me suū
medicum, tamen si indignum elegerit, diutiusq;
opinione nostra Neapoli cōmorati (ob excande-
scentem cœli feruorem) simus: interea philoso-
phorum omnium, post Aristotelem, Spirarchus
Simon Portius, tum scholasticorū ferè omniū,
me (licet immerito) reclamantium strepitu, tum
excellentissimi huiusce regni proregis, Cæsa-
reæq; maiestatis locumtenentis, domini Petri de
Toledo, non minus scientiæ, quàm omnigenæ
uirtutis iustissimi tutani ordine adstrictus: ut

cui totum huiusce almi studij onus non immerito commissum fuerat: adeo me pluribus diebus ne dum rogauit, sed (ueluti quamplurimis eo tempore assistentibus liquet) obtestatus est, coegitq; sic (demum inquit) uolo sic iubeo: quo scilicet theoricam nuncupatam medicinæ partem, ordinarie publicæq; profiteri atque enucleare uelim: ut denique morem gerere, ancipiti licet animo, decreuerim: Eo mihi semper in memoriam reuocato persuadente, quod omnium uita miserrima est: qui ad alterius famem comedunt, ad alienum somnum dormiunt, ad alterius incessum ambulant: & amant, & oderunt ad alterius uoluntatem. Vix tamen assentire tali muneris uolebam, timens ne illustrissima domina nostrum discessum ægre ferret. Idoneis tamen medijs, reuerendissimo inquam domino Augustino Consaga regij Calabriae archiepiscopo dignissimo. Cumq; ipso à secretis proregis nuncupato magnifico Ioanne Magona, uiro alioqui excellentijs illorum gratissimo, supplicantibus, rationeq; nonnunquam persuadentibus, hilari tandem uultu, promptoq; corde, suum nobis maximum fauorem, quibuscunque in rebus oportuerit, offerens, ueniam residendi permisit: Modo ad Manfredoniam usque, ipsam natosq; regendo, comitarer. Vnde alium sibi medicum, uirum quoque sibi familiarem, doctissimumq; adeptus,

triremibus Venetias uersus (Deo optimo maximo fauente) nauigauit. Ego autem, ijs recedentibus (ut promiseram) reuersus: consummatisq; iam eunti redeunti q; decem & septem diebus, hominem quampiam proculdubio tum peripatetico, tum Galenico dogmate peritissimum, tametsi philautia quadam, sibi re longe maius opinio persuadeat, locum nostrum ui potius, quam Principis, uel discipulorum uoluntate, occupantem offendi. adeo ut primum Galeni librum ad Glauconem exorsus, multa discipulis Paradoxa promitteret, si tamen ipsum potius insequi, eiusq; limina calcare decreuerint. Meq; interim deridendo lacerans, domi reclusum, futurasq; ordinarias lectiones preparantem, pro artis medicinalis interpretatione, fingeat: Adeo ut simulac Neapolim appulerim, me ipsum populo ostendere, publicareq; ac fide dignis etiam testibus peractum iter comprobare necessum fuerit. Deinceps uero à scholasticorum cœtu nonnihil exordiri pluribus innumerisq; precibus adstrictus, pro maiori eorum fructu, eiusdem libri ad Glauconem dicati secundum, uel ipsorum plurimis efflagitantibus enarrare aggressi sumus: quo utrunque librum, ante diuini Lucae festum, quo quidem tempore publica Gymnasia Neapoli principium sumere cōsueuerunt, intelligere commode queant. Ecce igitur

huiusce ualentissimi uiri rumorem strepitumq;
ingentem, meq; chirurgum multa cum derisione
appellantis, quia secundum Galeni librum ad
Glaucnem, qui chirurgicus liber est, aggres=
sus sim. Cumq; nil sibi strepitus comitiaq; con=
tulerint, desperans demum, nostram lectionem
auditurus accessit. Qua quidem expleta, duo=
bus me hercule (ut opinabatur) Achille, atque
Hercule fortioribus argumentis, subridens, in=
uasit. quorum alterum ac primum fuerat, quo=
niam ex diuisione in principio secundi libri ex=
hibita quod scilicet inflammationis, hanc quidē
humidam, hanc uero siccam esse contingit: sim=
plicem dari temperaturam Galenus innuebat:
quam deinceps positam Auerrois argumentis
improbare conabatur. Nos autem prius, nihil
ad baculum facere, cum dixerimus: diuisum nāq;
genus, quod phlegmon inflammatiove est, de di=
uidentibus speciebus necessario prædicari de=
bet. Haudquaquam ergo simplicem humiditatē,
uel siccitatem posuit, sed cum flamma admixtas.
Quin si Galenum paulo ulterius legisset, tale
(per Iouem) adduxisset argumentum, summo pe=
re puduisset: Humidam nanque phlegmonem,
quæ ex calida fluxione membrum occupante,
contingit, siue sanguis, siue bilis, qui defluxerit
humor extiterit, intellexisse subiungit: perin=
de ac siccam quando nullo humore influente, ca=

2. colliget
cap. 1.

lor naturalis efferuescit. quod quidem usque ad aliquid ueluti febris est membri: quum uero iam ad immoderatam caliditatem ac siccitatem peruenierit: Corruptio atque extinctio omnimoda fit. Quid ergo puluerem nostris oculis offundere conatur: si trabem suis interpositam sustinet? Quis enim utrobiq; flammæ calorem adiunxisse Galenum non aduerteret? Deinceps uero, dato Galenum simplicem expressisse intemperiem, ipsius met monumentis, cuncta friuola, betizantiaq; in medium adducta argumenta, citra sudorem enodauiimus. Quorum fortasse alias meminisse oportebit. Nunc uero ad secundum cuius ratione sermonem hic introducere decreuimus, conuertamur. Quod scilicet librum illum chirurgicum dicendum: eiusq; doctrinam chirurgiam esse (nomen id significatumq; ignorasse præse ferens) propalauerit. Cui tamen celsus refragari, quin præceptor esse idoneus, hac in re, potuerit. Qui quidem Medicinæ in tres partes diuisione præposita: in primis deinde quatuor libris, de his malis corporis, quibus uitæ ratio maxime subuenit: in quinto autem et sexto, de alijs quibus quidem medicamentis magis medicina pugnat, locutus: tertiam esse denique medicinæ partem subiungens, quæ scilicet manu curet, hanc in septimo & octauo libro pertractandam reseruauit. Quoniam uero in

In proœ. 1.

Vt in proœ
mio 5.

In proœ. 7.

præcedentibus, maximeq; in quinto & sexto li-
 bro, de uulneribus, hulceribusq;, ac omnibus fe-
 re præter naturam tumoribus sermocinatus
 erat (quorum curationes chirurgicis ommissæ
 sunt: Ambigere non temere quis posset, Celsusq;
 detrabere, qui quidem omnia fere chirurgicorū
 propria munera, sub secunda medicina parte
 complectens, in quinto ac sexto libro determina-
 rit, pauperes denique chirurgos dimittens. Idcir-
 co statim subdit, dicens. Potest autem requiri,
 quid huic parti proprie uendicandum sit? quia
 uulnerum quoque hulcerumq; multorum cura-
 tiones, quas alibi exequutus sum, chirurgi sibi
 uendicant. Ego eundem quidem hominem posse
 omnia ista præstare concipio: Atque ubi se diui-
 serunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit.
 Ipse autem huic parti ea relinqui, in quibus uul-
 nus facit medicus, non accipit: & in quibus uul-
 neribus, hulceribusve, plus perficit manu, quàm
 medicamento, credo: tum quicquid ad ossa perti-
 net, quæ deinceps exequi aggrediar. De tumori-
 bus ergo præter naturam omnibus loqui, de qui-
 bus libro ad Glauconem secundo, duobusq; ulti-
 mis methodi medendi libris, ac his dicato opuscu-
 lo, de tumoribus præter naturam nuncupato,
 chirurgiæ pars non est, nisi quatenus ipsi per-
 foratione, incisioneve, aut uisione, seu quouis
 manuum opere indigent. Id quod lucidius patet

In proœ. 7.
 uersus finē,

li. f. 5. & 6.

quoniam in quinto libro de simplicibus prius;
 dein de compositis omnibus medicamentis, ad
 hulcera, uulnera; ac plures tumores commodis
 locutus fuerat, deinceps uero de ipsis met hulce
 ribus, uulneribus; item; de erysipelate, gan
 græna, uenenosorum animalium moribus, car
 bunculo, carcinomate, theriomate, sacro igne,
 hulcere chironio, alijs; ex frigore abortis, stru
 mis quoque, furunculis, phymate, ac phygethlo,
 fistulis, meliceride, acrochordone, thymio, myr
 mecijs, clauo, pustularum generibus, scabie, im
 petiginibus, papulis, uiriliginis; tandem specie
 bus. Item; in sexto de porrigine, sycosi, areis,
 uaris, lenticulis, ephelide, carbunculis, pustulis,
 hulceribus; oculorum, ac ijs quæ in aurem inci
 derunt, tonsillis, aurium hulceribus ac linguæ,
 parodontibus; ac reliquis gingiuarum hulceri
 bus, uua, cancro oris, parotidibus, umbilico pro
 minente, alijs; extrinsecis omnibus obscenari
 partium morbis: Quorum omnium curatio chi
 rurgicis duntaxat hodie dimissa est: ad quos ta
 men (ut chirurgici sunt) perinde ac ibi, tam me
 dicamentis, quàm uictus ratione posita est, mini
 me pertinet. Eorum nanque munus circa præ
 dictorum curationem est, ubi manutigio opus
 fuerit. Idcirco de horum quoque affectuum chi
 rurgia, iterum libro septimo determinat, quem
 admodum uidisse per facile est. Quod si Paulū

quoque uestigemus, discurremusq; de prænar-
 ratis omnibus affectibus hic libro quarto eo-
 rumq; curatione locutus, chirurgiam nihilomi-
 nus ad sextum librum reservauit: adeo ut bis de
 ijsdem affectibus locuti sint: prius quidem ut ad
 physicos spectant: secundo autem ueluti sub chi-
 rurgicorum opere necessario incidunt. Quam-
 obrem & mirabile non est, cum de calculo ue-
 sicæ ceruicem obturante, ac per hoc urinæ tran-
 situm impediēte, locutus fuerit, quassationibusq;
 & fistulæ demissione (catheterismum uocant)
 aut incisione utendum præceperit, ad uolumen
 de chirurgia nos remittit, qui sextus liber est,
 Itemq; de abscessuum curatione ad physicos per-
 tinentē loquens, medicamentis scilicet, uictusq;
 ratione, explenda: denique his uerbis caput com-
 plet. Si igitur uel medicamentis uel sua sponte
 rupti fuerint, emoto medicamine curationem
 tentabis, parte iam pure uacuata: sin aliter acci-
 dat: aperire ipsum in eum modum oportet, quē
 in chirurgia explicabimus. qui locus duntaxat
 refractarios uiros conuincere sufficiens est: si
 nanque de abscessibus loqui chirurgiæ pars est
 eorumq; curatio chirurgia, cur nos ad chirur-
 giam, distinctum curandi modum remittit? Quo
 etiam modo, de contusa carne, atque ecchymoma-
 te sermocinans, horum curationem, minime chi-
 rurgiam esse supponens, de unguinum denique ni-

lib. 4. cap.
45.

lib. 6. cap.
59. 60.
4. li. ca. 19.
6. 34.

6. 34.

4. cap. 30.

lib. 6. cap.
85. & 86.

3. Meth.
cap. 1.

11. 2. ca. 89.
3. de locis
affec. 6. cir
ca mediū.

tijs in chirurgia determinaturum fusius promittit: id quod etiam libro sexto (qui chirurgicus est) explanat. In secundo igitur libro (ut ad propositum nostrum conuertamur) Galenus, si (larua expulsa) contemplatus sis, nil de chirurgia, uel quam minimum tetigit: ubi scilicet de abscessus, sinusq; incisione, obiter paucissimisq; uerbis locutus est. Itemq; de gangraenæ scalpellatione, sphaceliq; , & cancri incisione, atque decenti exustione, quæquidem omnia, tametsi chirurgicorum munera sunt: quoniam tamen uix incidendi, comburendiq; modum ostendit, Idcirco aut nihil de chirurgia, uel quam minimum tetigisse prædiximus. Nec enim chirurgiam edocet, quum uel incidendum uel comburendum præcipit. Sic enim plebei quoq; medicum adeunt, reponi sibi mēbrum iubentes (ueluti per pulchre Galenus ait) aut os quod forte fractum est, formari atque componi, aut melicerida sibi tolli, perinde ac ille qui corruptam manum habebat, albucasim adiuit, ut eam incideret, efflagitans. Aliusq; Galeni tempore (ut refert) Alexandriæ existens rusticus, in uno manus digitorum ictus, ad medicum sibi familiarem percurrēs, præligatum iam in radice uersus palmam, digitum abscindendum præbuit. uerum quibus rationibus modisue incisiones uel exustiones fiant, id sanè plebei ignorant: Atque id est quod

à medico adijci debet: Quo enim pacto horum quodq; peragetur, id sanè inuenire, medicinæ artis est munus. chirurgiam ergo tunc Galenus edocuiſſet, cum & incidendi modum, urendiq; prolixius explicuiſſet: ueluti operandi modos. Celsi ſeptimus, & octauus. Itemq; pauli ſextus, Hippocratisq; & Galeni de luxatis ac fracturis libri: quæadmodum quoq; ſuendi abdominis modum aliquando, nec nō excidentis omenti combustionem, ac fractorum oſſium compositionem, craneiq; demum fracti perforationem, uenarum quoq; arteriarumve incisionem, myrmeciarumq; (quas noſtri formicas uocant) extractionem. Cæteraq; id genus manuum beneficio requirenda, pluribus in locis, oſtendunt. Quod ſi parum quid chirurgiæ, ſecundum ad Glauconem librum continere, permittatur. cum ab eo nomen ſuſcipiat (ueluti præſcriptum eſt) à quo plurimum petit: quoniam ex toto partes illæ tres ſeparari nequeunt. cur chirurgiam uolumus librum illum, qui nihil, aut minimum chirurgiæ cōtinet, nominare? Quod ſi medicorum introductorium opus, cū de chirurgia loquitur, perſpexeris, eandem, ijs quæ dicta iam ſunt, ſententiā inueneris. Neq; ab ea receſſiſſe arabum principem offeſdes: ſi totam ab eo deſcriptam in canticis chirurgiam contemplatus fueris. Sic deniq; totam albucæ ſis Conſtantiq; Africani

Vide etiam
lib. de me-
dici offi-
cio.

6. Meth.
cap. 4.
ibidē ca. 5.
ibidē ca. 6.
13. eiufdem
ulti.
14. eiufdē,
17.

cap. 18.

In canticis
canticorū
in quarta
parte præ-
dicæ.

Vide 14.
Metho, 12.
13. 17.

li. 29. ca. 1.

In proce. 1.
li. in prin.

distinctam chirurgiam uidebis. nullibiq; apud Galenum, uel Hyppocratem, eorum quæ determinata sunt, oppositum reperies. Nec illud interim ualere potuit, quod replicans inquit, ex medicorum abusu, ignorantiâq; motus: quod scilicet ea quæ secundo ad Glauconem libro pertractatur, curare chirurgici consueuerunt: igitur eorum tractatio chirurgia est: Nam pariter uenam incidere, quæ chirurgia est: barbitonsores consueuerunt, ergo ars barbitonsoria, non chirurgia dicenda est. Similiter stupharij cucurbitulis appositis, scarificant, sanguinemq; extrahunt: ergo non chirurgia est cucurbitularum admotio scalpellatioq;: sed stupharia ars? deliria proculdubio responsione indigna hæc sunt. Ædificat ergo medicus ut ædificator, medeturq; rustici, ut medici, scalpellatq; stupharius, ut chirurgus, febresq; curat, ac phlegmonem uictu duntaxat uel medicamentis, absq; manuum opere chirurgus, tanquam phisicus: hicq; nonnunquam uulnera suit, luxataq; reponit, tanquam chirurgus. Sic ergo qui medicos expulerunt Romani, semetipsos deinde quibusdam regulis gubernantes medici euaserunt: præsertim Cato, qui commentarium (Plinio teste) sibi parauit, quo medeatur filio, seruisq; ac familiaribus. Quæ ratione quoq; nusquam non esse medicinam Celsus exprompsit. Hippocratesq;

artem, & quidem magnam, medicinam esse, uel
ex hoc indigitat, quando sanè etiam, hi qui eam
esse non putant, per ipsam seruati apparent.
Ast hæc parui momenti sunt: id ipsum uero de-
ridendum magis est, quod replicans subdit. Quæ
ibi tractantur, unctionibus, emplastris, epithe-
matibus, embrochis, cæterisq; id genus omnibus
curantur. Hæc autem omnia manibus fiunt, ad-
mouenturq; . igitur eorum affectuum curatio
chirurgia est. Sic enim tota medicina chirurgia
esset, cibi nanq; ac potus, absq; manuum opere,
nec fieri nec offerri possunt, eodem quoq; modo
syrupi, electaria, medicamenta, catapotia, &
demum cuncta quæ à seplasearijs parantur, ma-
nuum beneficio fiunt, ægrotisq; uel sanis offe-
runtur. Morborum quoq; ipsorum omnium (qui
à capitis uertice usq; ad pedis plantam, in ter-
tio Pauli libro contenti, contingunt) curatio,
chirurgia esset: cum in capitis morbis quibus-
libet, thoracisq; , ut pleuritide, peripneumonia,
iocinoris flamma, lienis scirrhus, uteri strangu-
lationibus, arctuum doloribus, ac (ut summa-
tim dicamus) omnibus, tam euidentibus, quam
abditis uniuersi corporis affectibus, ut in ipsa
etiam febre, epithemata, unguina, malagmata,
embrochas, fofus, tum sacellis, tum spongijs, aut
quouis alio modo, factos, applicemus, cunctaq;
non ore, aut pedibus, ast manibus (quæ organa

rum organa sunt) admoueamus. Nō omnis ergo manualis operatio chirurgia dicenda est: sic enim fabrilis, rustica, naualis, ac demū quælibet ars chirurgia essent. Verū quæ medicinæ pars extitisse supponitur, hæcquæ non omnis, sed quæ circa corpus ipsum humanum operās, ferro, uel igne, aut quouis alio instrumento, uulnus facit, ossaquæ luxata nec non fracta componit, tam ratione, quam experimentis fulcita. Quod si febrium curatio chirurgia nōnunquam indigeat, perindeac, uenæ incisione, scalpellatione, aliacquæ id genus operatione. quia tamē ab ea minimum petit, plurimum uero à diætetica & pharmaceutica, idcirco ab illis potius nomen petere debuit. Verum enim uero quo inuicti nomen sibi uendicaret, altius uocem eleuat, nouum medicij genus extundens: quoniam si liber Galeni secundus ad Glauconem chirurgicus non est, necessario mancus diminutusue Galenus in eo libro foret: quia enim tres esse curatiuæ medicinæ partes prædictum iam est: in primo autem libro diæteticam Galenus, pharmaceuticamquæ pertransiuit. Reliquum fuerat chirurgicam partem in secundo libro declarare. firmabatquæ idipsum, quia liber hic ad Glauconem scriptus proportionalis omnino est ei, quem hieroni, atquæ Eugeniano medendi Methodum dicauerat: ab eo duntaxat differens, quod ille liber ars curatiua

Replica.

Confirm.

ratiua parua: quamobrem quaecunque ibi per-
 tractauerat, hic etiam tetigisse (tamen si compen-
 diosius) omnino debuerat. Quoniam uero liber
 ille methodi, secundum has tres partes ordina-
 tus, completusq; est: in septimo namq; libro ad
 duodecimum usq; diæticā, pharmaceuticāq;
 partem percurrit: in primis uero sex libris, duo
 busq; ultimis, chirurgicam nobis enarrauit: Eo-
 dem igitur pacto & hic tres partes distinctas
 designare opus est: habemus autē duas in primo
 libro, reliquum ergo est tertiā in secundo libro
 demonstrare: N: diminutum dimittere Galenum
 nostro cum dedecore uelimus. Quibus quidem
 prolatis, ganniens ante uictoriam encomium ca-
 nere occepit: ut illud Zenodoti in memoriam ue-
 nerit: Capra non dum peperit, hædus autem lu-
 dit in tectis. Verum enim uero non uehementer
 admirari hominem nequiuius. qui se ualentis-
 simum philosophum ac medicum iactat res tamē
 adeo pueriles, suo doctissimo ore, protulerit.
 nullibi enim Galenus methodum, indicatione
 à tribus instrumentis sumpta, nobis demonstra-
 re somniauit, sed à morbo: quem curare, detrude-
 req; tali methodo perquirimus. Id quod neque
 prospere cōsequi poterimus, ni morbi naturam
 speciemue cognoscamus: præposita igitur mor-
 bi definitione: (quemadmodum Platonis præce-
 ptum esse ait, non ad diuidendum modo quiduis,

Ad confir.
 Respon.

1 meth. ca-
 3. in unq; in
 1. ad Glau.
 cap. 1.

lib. 1. & 2.
meth. per
totum.

2. ar. me. 4.

13. meth. in
princ.

4. meth. 1.
& 2. 6. in
princ.

7. meth. ca.
2. in princ.

ab ipsa quæ sitæ rei essentia nobis esse inchoan-
dum censentis, sed etiam in omni disquirēda re,
eiusmodi semper principio utendum.) ipsum de
inceps trifariam, iuxta rerum naturæ princi-
pia, atq; ea quæ naturam ipsam perficiunt, di-
uisit: longo interim examine destructis à metho-
dorum omnium phantasis, primum itaq; mor-
borum genus in intemperie positum, cui antiqua
est appellatio, intemperies: Secundum uero in
similariū partium compositione, formatione
inquam, magnitudine, partium numero, ac po-
sitiu. tertium denique in natura tum simplicium
tum organicorum communi (quam unitatem uo-
cant continuitatemve) cui morborum generi
nomen Galenus indidit, continuitatis solutionē
appellans. pluribus explanat: singula deinceps
genera ad specialissimas usq; differentias, minu-
tim distinxit, ut cuiq; morborum speciei, sua sit
respondens methodi species. primum ergo mor-
borum genus, suasq; singulas species, methodo
curare septimo libro ad duodecimū usq; perdo-
cuit. Secundum uero in duobus extremis uolu-
minibus percurrit. Tertium autem in tertio,
quarto, quinto, & sexto, methodis curare, ad mi-
nimas usq; species admonuit ab hoc sane tertio
(ut inquit) genere auspiciatus, quod & conspe-
ctius reliquis esset (à notioribus enim semper in-
choādum tota philosophorum schola reclamatione)

Et euidenter omnes propemodum priores me-
 dicos, qui certa methodo artē tradere polliciti,
 à methodi nihilominus in ipsis curationibus de-
 prehendantur, cōfutare. Ab ijs enim quæ obuiā
 promptamq; absurditatem exhibent, cœpisse
 præstat: (perinde ac antea quoq; prædixerat)
 quo eos, si fieri potest, ad ea quæ confusa magis
 sunt, intelligenda perducamus. In quorum qui-
 dem trium generum curatione, tribus nonnun-
 quam prænarratis instrumentis, diæta scilicet
 medicamentisq; , & demum chirurgia indige-
 mus. Nonnunquam uero duobus duntaxat, absq;
 manutigio, finem nostrum adipiscimur, quin in-
 terdum sola uictus ratione fœliciter sanitatem
 lucramur: adeo ut arabum quoq; princeps scri-
 pserit, quod non omnis repletio neq; omnis in-
 temperies, suo curatur contrario, ex euacuatio-
 ne, & oppositione: immo multoties sufficit
 multa regiminis bonitas, in repletione & intem-
 peries. Quæ quidem uictus ratione, quod quæri-
 mus perhibere nequeunte, ad medicamentorum
 usum peruenire necessum est. Ambabus uero sa-
 tisfacere impotentibus, ad odiosos, in misericor-
 desq;, ac tyrannos chirurgos cōfugere (uelimus
 nolimus) oportet. quæ quidem sic obseruare con-
 sueuimus: ut si quis phlegmone, uel erysipelate,
 aut herpete, carcinomate, bubonibus, tonsillis,
 bulceribusve ac demum quouis præternaturam

2. eiusdem
 cap. 4. ante
 med.

4. 1. cap. 1.
 in fine.

lib. de præ
ceptis.

lib. 6. cap.
4. 5. & 6.

affectu correptus sit absq; chirurgicis (ne duobus frustra medicis ægrotum soluere, præsertim si pauper sit, condemnarimus, Nisi difficultas nobis obscuritasve quæpiam ad noscendum affectum insit. quo casu plures aduocare medicos (Hippocratis etiam præcepto) necessum est, tum uictus ratione, tum medicamentorum usu succurrere methodis enitimur: cum uero incisione, aut cauterio, uel alio quolibet manutigio opus fuerit, chirurgum accersiri præcipimus. Sic igitur (si recte perlibraris) nullum uolumen chirurgiæ dicatum inuenies. Ast quatuor in partes cum totum methodi medendi opus distinguatur: prima est in quarta morbi definitione, diuisionesq; omnes, aduersorum à methodorum reiectis opinionibus, uestigat: quibus deinceps præfinitis in primis duobus uoluminibus. In tertio quarto quinto & sexto uolumine, quæ secunda pars est: tertii morborum generis, continui uidelicet solutionis species omnes declaratas, tum uictus ratione, tum medicamentis, atq; etiam, quoties oportuerit, manutigio (ut abdominis uulnera, fracta ossa, craneumq; curabat sanguinis interdū missione, incisa uena, utens). pluribus methodis curare nos docuit: quæ nihilominus pars quia minimum à manuum opere petit: idcirco neq; nomen suscipere ab eo potuit. In tertia deinceps primi morborum gene-

ris species enucleatas, diætetica, pharmaceuti-
 caq; methodice curare docet, q̄ minime autē ma-
 nutigio, aut uenæ duntaxat sectione scarifica-
 tionibus'ue aut cucurbitulis, uel frictionibus,
 adeo ut multo minus à chirurgia pars hæc pe-
 tens, nomen suscipere debuerit: cum præcipue
 non incidendi scarificandi'ue aut fricandi mo-
 dum (ut antea diximus) edocuerit. In quarta de
 mum parte, quæ duobus ultimis uoluminibus
 perficitur, secundi generis morborum species
 pariter iuuuentas medicari, uel diætæ & me-
 dicaminibus, uel tandem (si hæc nō suffecerint)
 chirurgico opere nos monuit: perinde ac in
 phlegmone, quæ ex uenenosorum animalium
 morsu oborta cauterijs quoq; crustam efficere
 nonnunquam admonuit. Venasq; aut arterias
 incidere in oculorum fluxionibus, uel etiam uin-
 culis ligare: uarices quoq; simili manuum ope-
 re curare nos docuit. itemq; cācrum, anthracem,
 formicasq; chirurgia curabat: pro quorum atq;
 aliorum chirurgicis methodis unicum duntaxat
 commune caput libro decimoquarto conspici-
 mus. quoniam uero & hic plurimum ab alijs,
 minus uero à manuum opere medicis petit, Ga-
 lenusq; huius minimum sermonem habet: Id-
 circo etiam, & chirurgiæ nomen suscipere non
 debuit. In libro uero ad Glauconem, Tameti
 compendiosam curandi methodum pertractare

13. meth.
 dist. 2. cap.
 3. in fine.

Ibidē dist.
 3. cap. ult.
 14. eiusdē
 cap. 9. 10.
 8. 17.
 cap. 13.

Ad argu.

Vt 8. met.
1.

Vt. 1. ad
Glauc. 2.
in princ.

1. ad Glau.
3. in fine. &
4. in princ.
4. aphorif.
66. 73. &
7. 42. & li.
de mor. dif
ferētiis ca.
5. ante me.

uelit: quæ iisdem definitionibus, diuisionibusq;
suppositis, quæ in primis methodi medendi li-
bris demonstrata sunt, exordium sumit secundis
tamen morbi genus in intemperie positum (cuius
species una febris est) præceteris examinare
decreuit. Quoniam in febribus ipsis Glauco
præcipue curandi artificium habere cupiebat.
qua etiam ratione à febribus initium sumpsit,
non à continui solutione, tanquam notiori, quæ
admodum Hieroni atq; Eugenio scribēs, exor-
sus erat. Quoniam uero febres ipsæ duplices
existunt: uel enim ex humorum putredine accen-
duntur, & ab hoc ipso nominantur simpliciter fe-
bres, & sunt non accidentia casusue morbo-
rum, sed ipsi morbi, uel ex inflammationibus
fiunt, & ueluti quidam casus partium laboran-
tium sunt, quorum causa morsus magna ex par-
te ab instrumento patiente denominatur, phre-
nitis, aut peripneumonia, aut pleuritis uel ali-
quid tale. quemadmodum pluries à Galeno per-
legimus. De primis ergo febribus in primo li-
bro: de Secundis uero. libro secundo ad Glauco-
nem scribere Galenus uoluit. Cumq; de tumo-
ribus præter naturam meminerit, nedum cali-
dos ostendere, qui febrium causæ sunt, uerum et
frigidos quoq; obiter attingere sibi placuit: e cu-
ius quidem sermone, secundum quoq; ac tertium
morbi genus curandum elicimus, cum uel ipsæ

phlegmon, atque omnis tumor per se nedum de
 prauatam cōpositionem, sed intemperie quoq;
 ac cōtinui solutionē includat. In quorum deniq;
 curatione uictus rationem, medicamentaq;
 (ijs finem nobis donare non ualentibus) manu-
 tigiū quoq; nonnunquam usurpat, perinde ac
 ex prænarratis, sole clarius esse, uel cæcis ipsis,
 opinor. Quod si chirurgiam penitus Galenus in
 eo libro omisisset. Quo nam fœdere, quo pacto,
 contractuue, nobis omnia, omnibus in locis de-
 clarare se obnoxium Galenus effecit? ut diminui-
 tum (ac si ostensurum cuncta in libri exordio
 promiserit) imperfectumq; nuncupantes con-
 demnauimus? ipsomet alias docente, nugacitatis
 potius quam doctrinæ proprium id esse? Ast
 hæc obiter intantum dicta sint. occasio nanque
 præceps accelerat, ut iterum ad syrbenæ chorū
 conuertamur.

i. prognost.
 ult. cir. pri.
 cōmen.

Error sextus de subalternatione chi-
 rurgiæ ad alteram medicinæ par-
 tem quam physicam uocant.

Quod enim discutiendum restat illud est,
 quod simia caudata Paradoxologa suis cum se-
 quacibus protulit, subalternam scilicet esse chi-
 rurgiam alteri medicinæ parti, quam physicam
 uocant: quin utrāq; naturali philosophiæ sub-

1. post. tex.
30. in fine.

alternatam esse, a se inuicem nihilominus multum different (bilinguues enim ueluti prædictum est, inuenimus) qui deinceps de eadem sub alternatione sermonem repetens, subalternatam esse chirurgiam geometriæ, ipsomet ex Aristotele, cōclufit: adeo ut certissimam esse perfectioremq; scientiam, alia parte, quæ abditas interiorum partes cōtemplatur, cum præcipue mathematicæ scientiæ reliquas certitudine superanti subalternata sit. Verum enim uero res met ipsa loquens, sensus etiam expertibus, horum, suiq; præsertim capitis cercopitecistoliditatem præse fert. Quis igitur moscho bæothicum canēti, uel aures præbere, uel nonnihil respondere decerneret? Ni morsus, uehementerq; (uti nos ab ipsis fuimus) irritatus, ut silere ipsis mordentibus nequeat. Vbi chirurgicos physicis medicis subiectos, ac ueluti seruos famulosq; qbus ut imperitis macellarijs, histrionibusq; (ueluti pluri mi sunt) nobiliores physici doctioresq; maxima ex parte existentes, imperare, ueluti reges suis subditis, ac mācipiorū ritu, pertremiscētibus cōsueuerunt, dixisse animus fortasse impellebat: dialecticus tamē uideri cupiens, qui uix Æsopi fabellas perlustrauit, subalternatam chirurgiā physicæ, naturaliq; philosophiæ ac geometricæ scientiæ, extra chorum, determinasse uoluit. Quam perfecto (ut utilius quippiam tetigisse

hic obiter non tædeat) chirurgiam ei medicinæ
 parti, quam physicam uulgo nuncupant, subal-
 ternari neutiquam dicimus: uelut cuiq; manife-
 stum esse opinamur, neq; ab ullo unquam, quem
 uiderimus præscriptum. Si nanq; ad totam com-
 paraueris medicinam, una ex ipsius partibus
 integralibus proculdubio existit, non alia scien-
 tia, neq; igitur illi subalterna: sin uero ad reli-
 quas medicinæ partes retulerimus, pharmaceu-
 ticam inquam, & dieteticam, ad quas & aliæ
 præcedentes ordinem habent: Nec illæ huiusce
 partis principia demonstrant. Neq; huius subie-
 ctum sub illarum subiecto capitur, cum idem
 utrobique subiectum sit primum, attributionis
 inquam uocatum, sanitas uidelicet arte compa-
 randa, eademq; materia substantiuum uel secun-
 dum, corpus humanum arte sanabile: Sed neque
 accidentalem hæc differentiam in subalternis
 (prout uidebimus) necessariam super illis con-
 notat, uerum instrumenti duntaxat, haud Me-
 thodorum, diuersitatem, essentialiter ab illarum
 partium instrumentis, quibus patrare sanitatē
 enitunt, differentijs. propria nanque essentia à
 medicamentis, uictuq; manuum quæuis operatio
 superius enarrata distat. Sed ne philosophiæ
 quidem naturali (quam proprius physicam uo-
 cabimus) speculatiuæ theoricæ uel uniuersim exi-
 stenti, uere subalternam esse quam plurimi ad-

Vt pl^o quæ
 com. l. cō.
 x. & Zima
 ra theo. 77.

mittunt, totam etiam medicinam, quam proprie
 artem, nequaquam uero scientiam, nisi cōmuni-
 ter cum Galeno, Hyppocrate, Aristoteleq; &
 Auerroee, (ut græcos omnes interpretes omittā)
 confitemur. artem inquam mechanicam, cæte-
 ris licet, subiecti nobilitate, excellentiorem: ac
 per hoc uix practicam, sed factiuam, resarciti-
 uamve potius totam: nullatenus uero theoricam
 (Clinicen Plinius, alectis, quibus curandi ægro-
 tantes incumbūt, appellat) Multo igitur minus
 hi naturali philosophiæ chirurgiam subalter-
 nam esse concedant. De propria uidelicet ue-
 raq; loquentes subalternatione tunc enim (ut
 aiunt) ars factiua à scientia pure theorica acci-
 dentali duntaxat differentia differret. Nisi pro-
 ut totius quidem medicinæ nedum chirurgiæ
 prima principia (pro philosophi decretis) ab
 illa superiori existente quodam modo proban-
 tur: physici nanq; interest (ut ait) initia morbi
 uoletudinisq; cognoscere, ac tradere. Sub phi-
 losophia enim sub quodam quasi tutore, ac pa-
 trono positam & constitutam medicinam ar-
 bitrari nos admonuit (Alexandro, enarrante)
 Aristoteles: quippe cum hæc illi sua principia,
 suaq; fundamenta, quæadmodum geometriæ, ars
 de perspiciendis uidendisq; (ut aiunt) lineis, uel
 arithmeticæ, disciplina de temperandis conten-
 tibus, uel Astrologiæ gubernandarum nauium

li. 29. ca. 1.

lib. de sensu
 et sensu.
 li. cap. 1.

ibidē cō. 2.

scientia, receptum referre debeat. Dixi uero nō simpliciter, ac quodammodo à superiori scientia subalternæ principia probari, Nam alia ratione principium fit artis, inclinatione scilicet ad opus, alia uero in scientia speculatiua, ut conclusio, simpliciter demonstratur. Quo etiam pācto dicebat Auerroes quod dum sumit perspecti-
 uas præmissas geometræ, & utitur eis in sua scientia, præmissæ sunt accidentales, ex quo illa prædicata uerificātur de lineis inquantum sunt lineæ, non inquantum sunt lineæ radiosæ. Subiectum uero, ueluti speciem sub genere, sub philosophiæ naturalis subiecto, nequaquam, subalternarum more medicinam capere aiunt, accidentalem scilicet conditionem tantummodo adiungentem: quæ alterum faciat, ueluti uisualis lineam, ac sonorus numerum alterum reddit: ast aliud profecto constituit. Est enim sanitas, quæ medicæ artis scopus est, non à natura seruata, effectaue, sed arte, corpus quoque humanū, quod subiectum secundum medicinæ (ut in quo sanitas) existens consideratur, si uidelicet sanum est, in præsentī constitutione conseruabile, aut (si ægrotum sit) ad pristinam incolumitatem reducibile, non quidem absolute simpliciterq; sed arte. Id ipsum uero hac ratione perpensum, arte inquam mobile, in fieri consistit, sub nostro (si Aristoteli confidimus) arbitrio contin-

In quæstis
 suis sup lo
 gicis q̄sito
 quinto post
 prim. in ma
 gnis cōmē
 tationibus

6. ethicorū
 cap. 7.

gens, principiumq; in extrinseco operante obtinens. Quod autem à Physico consideratur, necessarium est, non contingens (prout sub scientia cadit) aliter se habere, factumq; in seipso motus atque quietis principium continens. Quorum porro sic tenentium opinionem, ueluti euidenti ratione munitam, nos ipsi aliàs insecuti fuimus. Deinceps uero exquisitius perliabantes. cum omnes subalternarum conditiones in medicina reperiri aduerterimus, ipsam (tametsi ars mechanica est, non scientia) philosophiæ nihilominus naturali subalternam esse, tuta fronte, propalabimus. Aristoteles enim (ut hinc exordiamur) subalternas uocat perspectiuam geometriæ, machinatiuam mechanicam, vestereometriæ: armonicam arithmeticæ: apparentiamq; eorum uidelicet quæ apparent à nautis habitam observationem, astronomiæ. In his autem quinque conditiones reperiuntur, quas ubi in medicina quoque ad philosophiam inueniri demonstrauerimus: nulli dubium fore opinor, illi subalternam dici posse. ne tam sæuiter nostræ arti detrahamus, ut à sapiëntia prorsus digregemus, illi nanque subalternam ponentes, nedum ab ea fauorem suscipere, sed saltem redolere quadantenus philosophiam ipsam suspicabimur. Prima igitur subalternarum conditio à cunctis admissa hæc est, ut subiectum sub

Vt etiā x.
methaphy.
ca. 6. 1. phy
sic. 1. & 71.

post, 30.

illius subiecto, ueluti speciem sub genere, uel ipsum met fortasse superioris subiectum capiat, contractum tamen, additione differentiae, ad naturam materiamve determinatam contrahentis, perinde ac uisualis lineam, sonorusq; numerum contrahit. Quam quidem (prius quam ultro progrediamur) in medicina quoque perspicimus. Siue enim corpus mobile, siue ens mobile, seu res sensibilitatis, aut quouis alio nomine dictum philosophiae subiectum sit, nulli dubium corpus humanum sanabile sub illo capi, quod quidem medicinae subiectum materiale, quemadmodum & illud naturalis philosophiae existit. Sin uero formale illius duntaxat subiectum, obiectumve scopon graeci uocant, latini uero, atque Auerroes etiam intentionem sumpserimus, quod rerum sensibilibus causa est, seu natura ipsa motus & quietis principium existens: Medicinae quoque obiectum scopusue sanitas ipsa est: quae naturae species (Hippocratis praesertim, Galeniq; sententia) est motusq; & cuiuslibet actionis in corpore uiuentis principium existens: sicut enim Commentator inquit, subiectum istius artis, hoc est scientiae naturalis, non sunt nisi res sensibiles, subiectum dico secundum quod transmutantur per se: id est secundum quod habet de se principium motus atq; quietis (materiam in simul, formalemq; & obiectiuam rationem subiecti

In proo. 1.
physicorū
circ. prince

nobis ostendens) ita & huius artis, hoc est medicinae subiectum est corpus humanum, secundum quod transmutatur ad sanitatem per se, id est secundum quod habet de se principium sanitatis, & motus ab aegritudine in sanitatem, & quietis in illa, adiuuante tamen arte: cum omnium natura operatrix sit, medicus uero minister: ex quo contrahens quoque conditio patet, ut scilicet non corpus humanum sanabile, à medico consideretur: cum id philosophi munus sit, uerum artis adminiculo: contractum: in hoc enim ab aliis factiuis artibus quas prænarrauerat Galenus medicinam distare ait, quod plurima naturæ operanti subministrat. Secundam uero conditionem logici omnes addunt, ut quod à subalterna scientia subiecto adiungitur, alterius ab eo generis cui additur, existat. qua de causa, de speciebus, differentiisque diuisiuis superioris, scientia subalterna de superiori habitæ scientiæ dici non potest. Quam porrò conditionem medicinae quoque adesse luce clarius est, artis namque subministratio opusue, à naturæ opificio, perinde ac ars à natura, extranea sunt, diuersorumque generum: Neque ab illo subiecto ars ipsa fluit ut propria illius passio: quemadmodum tertiam requiri à subalternis conditionem asserunt. Quid uero si quartā à doctissimo, ingenijque perspicacitate, sua tepestate: nemini secundo, Magistro

lib. de cōst.
art. med. in
fine.

l. posterior.
cap. 13. i. ff.

Thoma de Vio, elucidatam subalternarum conditionem perpēdamus? Hanc quoq; me hercule in medicina repertam offendimus. quæ quidem est ut inter id extraneum, quod superadditum est, atq; id, cui adiungitur, connexio talis fiat, quo unum per se, unitate inquam rationis formalis, quavis in scientia necessaria: subalternæ subiectum resultet. per se inquam ad primū per se existendi modum reducibile (tamen si primum esse exquisitè modum calumniantes (ut nostrum est) negligimus) id ipsum duntaxat omnino asserentes, sub utriusq; ratione additi uidelicet atq; eius cui additur, subalternæ subiectum fieri possibile non esse. Sic enim unica formalis ratio obiectiua in una scientia non esset.

- 1 Et quod absurdissimum à philosophis omnibus, logicisq; reputatur: Sed neq; prout tertio fortassis cōiungantur. tunc enim neq; ipsum aggregatum, neque partes eius subiectum sunt. Minusq; ut unum per accidens fiat, quemadmodum homo albus, cuius cum definitio esse nequeat, nec scientia quoq; assignari potest. Sed neq; ut unius ratio per se attingatur, alterius uero per accides, tunc enim totum aggregatum minime subiectū esset. Reliquū est igitur, ut unum per se ex subiecto & addito fiat, quod deinceps subalternæ subiectū resultet: unum inq; ob formalis rationis aggregati unitatem: quoniā quod additū est il-
- 2
- 3
- 4
- 5

lud cui additur in sua ratione recipit tāquā per se ab illo dependens: perinde ac musicus nec numerum ut numerum considerat: neque sonum ut sonum. primum nanque arithmetici: secundum uero philosophi munus est: sed numerum in sonis, hoc est ut facit sonorum differētias: uel proprius loquēdo, sonū, ut proportionalē secundū numerū. ubi numeralis proportio, sonori rationē ingrediēs formalis cōsiderandi rationis unitatē cōstituit: sic de linea et uisuali cōtēplandū, alijsq; omnib. in subalternis cōsideratis: ut quæ diuersi generis sunt, sub unica ratione formali obiectiua cōgregentur. Id quod in omni ex rebus diuersorum generum coniuncto inueniri nō potest. In medicina igitur (si exacte perspexeris) quartam quoque hanc conditionem extundes. quod enim philosophiæ medicina superaddit, ars est: illa enim sanabile corpus uiuens humanumve considerat: sanabile inquam per se, principio motus atq; quietis intercluso: medicina uero corpus humanū similiter eodē principio sanabile contemplatur, artis tamen ministerio. Hæc igitur ars quæ illi adiungitur, unica ratione formali congregatur, nec enim sanabile per se medicus considerat (id nanq; philosophi munus est) nec artis opus per se: tunc enim sanitatis effectiua medicina esset, non minus quam archarum effectiua fabrilis, ac domus ædificatoria.

toria à quibus tamē artibus plurimum distare. Galenus asserit: cum ibi ars quod nō est efficit, opusq; totum contingens iam existens, principium in ipso artifice penitus obtinet, hæc uero quod est iā prius à natura factum, ubi lacerum est corrigit, principiumq; primum non ipso in artifice, sed in ipso sanando habens. haud enim ueluti caligarum ars resarciuiua est medicina, in qua artifex ipse unus operatur, sed naturæ plura iam operanti, illa duntaxat subministrans est, ministrans autem ministrato correlatiuum suppositionis, uti seruus domino, est: in huius itaq; ministrantis ratione uelis nolis illud correlatiuum (ut omnium huiusce farinæ necessarius mos est) natura inquā ingreditur. quod ueluti causa etiam, principiumq; primum totius operis in ipsa arte includitur. Sicut ergo in sonori ratione numerus numeri; proportio, ueluti principium per se ingreditur: Sicut etiam in ratione uisualis linea: pari ratione in artificialis sanitatis ratione, naturalis ipsa sanitas, naturæ seu naturæ hoc est temperamenti proportio, in qua sanitatis forma (uel Auerroë comprobante) consistit, necessario ueluti principium, per se cōcluditur: Medicæ nanq; artis scopus est sanitas, non simpliciter (sic enim philosophi quoq; scopus est, tanquam res naturalis) aſt sanitas artificialis, quæ quidem (perinde ac prædictum est) eadem est, ab ipsaq; met intrinseca natura motus & quietis principio existente, artis

lib. de cōst:
art. medi.
post. princ.
& in fine.

Vt in pñtis
Aristo.
cap. de rela
tiuis & por
phy. in pñ
cabilib' ca.
1.

2. de anima
143. 7. phy
sicorū, 1. 7.

lib. de cōst.
ar. med. ca.
2. in princ.
nullū, n. op.
post actio-
nē, ut facti-
tate ostēdit.
1. poster. 30
Ibidē. 1. f.
posterio.
Et li. de sen-
su & sensa-
tō cap. 1. de
medicina.

lib. de cōst.
ar. med. ca.
2. in princ.
nullū, n. op.
post actio-
nē, ut facti-
tate ostēdit.
1. poster. 30
Ibidē. 1. f.
posterio.
Et li. de sen-
su & sensa-
tō cap. 1. de
medicina.

lib. de cōst.
ar. med. ca.
2. in princ.
nullū, n. op.
post actio-
nē, ut facti-
tate ostēdit.
1. poster. 30
Ibidē. 1. f.
posterio.
Et li. de sen-
su & sensa-
tō cap. 1. de
medicina.

de sensu &
tēto ca. 1.

tamen subministratiōe cōparata, quemadmodum
quoq; sonus numerum determinat, eiq; ratio est
qua à musico numerus perpenditur: sic artificiale
sanitatem naturalem iam determinat, ratioq; iam
illi est, qua quidem à medico quoque consideretur.
idemq; in agricultura, nec non arte chimica, eius-
dem naturalis philosophiæ respectu, contemplan-
dum, ut pariter medicinae, subalternæ illi computen-
tur: Neq; his dissimilem subalternationis modum
nauigandi ars (quam practicam ex Galeni diui-
sione nuncupabimus) Astronomiæ retinet, quam
proculdubio inter subalternas Aristoteles expres-
sit, naturæq; ac uarijs uentorum generibus astro-
rum uarietate commotis, uernulam ministramue
nuncupare nos possumus. Ex hac uero quarta nu-
per ostensa subalternarum conditione, quinta ob-
oritur à philosophorū quoq; spirarcho nonnunquā
expressa, quod huius uidelicet subalternæ scientiæ
principia, à superiori, demonstratiōe propter
quid, concludantur. Quia enim quod additum est,
ab eo cui additur dependet, illudq; huius principii
est, illud uero à superiori scientia subalternante
dicta, cognitum demonstratumq; est: idcirco non
temere subalternæ principia à subalternante demō-
strantur. Nulli uero dubium remanere, hanc etiam
in medicina reperiri conditionem, opinor: modo se-
mel Aristotelem perspexerit, physici esse sanitatis
egritudinisq; prima principia uestigare, propa-

lantem. Non temere igitur Alexander ita medicinam philosophiæ, sicuti musicam arithmeticiæ, per spectiuamq; geometriæ subiectam computauit.

Ibidē I cō:
2. post med.

Ad argumentum Zimaræ secundum.

Haudquaquam uero ex ijs quæ determinata iā sunt, sequi dicendum est, medicinam quæ ars est, accidentali duntaxat differentia, à superiori cui subalternatur pure theorica ab Aristotele posita, differre. Quoniam si ex subiecto atque addita conditione, unum per accidens, sicut ex homine & albo, fieret: tunc accidentaliter tantū differre sciētias, ambas, quæadmodū homo, & homo, albus, pronuntiandum proculdubio foret. Quoniam uero ex illis unum fieri per se, ostensum iam est, unamq; rationem formalem, à ratione formali superioris scientiæ obiectiua distinctam. Idcirco secundum diuersas rationes formales obiectiuas, & non per accidens, scientiæ (superior inquam, subalternaq;) distinguuntur. Quæ quidem ratione, nedum quæ prædictæ sunt, uerum etiam sciētia, de homine, ut homo est, ac de homine albo sub unica ratione formali qua album, formaliter etiam differrent. Alia igitur est ratio formalis numeri ut numerus, ab arithmetico cōsiderata: aliaq; soni ut sonus à philosopho perspecta: Alia uero numeri ut sonorus est, ut unum uidelicet formaliter cum sonoro fit. Sic

6. meta. 2.

alia quidem ratio formalis sanabilis, ut ex seipso
 sanabile est, perinde ac à philosopho intelligitur
 aliâq; sanabilis arte tantum, ut quæ à statuario fit
 in fracta statua alia uero sanabilis artis ministe-
 rio: pariterq; sanitatis ut sanitas, atq; eius ut
 artis adminiculo fit. Scientias autem iuxta diuer-
 sas rationes formales obiectiuas considerandi, à se-
 inuicem distingui, luce clarius esse, tã philosophis,
 quam logicis arbitramur. Deinceps uero, tametsi
 prout sola sub arte cadit: sanitas, in fieri, subq; no-
 stro arbitrio contingens, atq; in artifice principium
 obtinens est: ut tamen sub ratione formali quam
 diximus, artis scilicet naturæ tanquam primo prin-
 cipio ministrantis, præexistēs iam actu est, tametsi
 nonnunquam lacera, naturam, ut primum motus
 principium, obtinens, neq; ut aliarum artium obie-
 cta, nostro sub arbitrio contingens, fieri nanq; non
 potest ut omnes in sanitatem ægri perducantur:
 quæcunq; enim naturæ uel per se, uel artis admini-
 culo possibilia sunt, ea medicus patrabit: frustra
 uero tertium ethicæ febris gradum, firmatamq; hy-
 dropisim, ac reliqua id genus curare tentat: ubi na-
 tura quidem superata refragari amplius morbo
 nequit. Quod si nonnulla ab arte fieri dicantur:
 quæ à natura fieri nequeunt: quemadmodum sexti
 digiti abscissio, aniq; imperuij perforatio, cæteraq;
 id genus: Ad perfectam nihilominus eius loci (ubi
 quidem detruncatio, seu foramen factum est) sani-

Ad aliud
 Argu. Zi-
 maræ.

Ut libr. de
 ar. & l. pg.
 sex. 3.

tatem, si recte perspexeris, naturæ opere, siue ma-
 gno siue paruo, necessario indigemus. Verum enim
 uero de his in tantum obiter hoc loci dictum sit. In
 artis namq; medicinalis elucidatione (Deo optimo
 maximo fauente) plura, pro huiusce rei enuclea-
 tione, quæ opponi possunt cuncta dissoluentes, lon-
 giori sermone, magisq; ex proposito disputabimus.
 Id ipsum uero interim pernotasse opus est, negasse
 potius Aristotelem medicinam geometriæ subalter-
 nam esse: tametsi cuiusdam conclusionis propter
 quid ab ipso geometra mendicet. quemadmodum
 nec astronomiæ subalterna dicenda est, quanuis
 ab ea crisimorum dierum (Philopono etiam decla-
 rante) propter quid, efflagitet.

1. post. con.
 65. in fine

Apologia.

Si quis autem nedum hæc (quæ ad logicos re-
 mittenda potius sunt) uerum et uocabula subal-
 ternantem, subalternatam, plurimaq; id genus, ue-
 luti parum latina reprobarit, ac per hoc molestare
 nos quadantenus intendat: Galeni clyppeo nos tu-
 tabimur, non esse nobis futurum sermonem dicentes
 ad eos qui latine loqui cupiunt, uel græce, sed ad
 eos, qui medici uel physici nomen adipisci, uel ade-
 ptum iam conseruare desiderant: Quando etiam si
 quis solocisium committens nominet, ad rei scien-
 tiam nihil id afferet incommodi (Galeno ueniam,

1. meth. ca.
 5. uersus fi.
 & 7. aph.
 58.

1. de pot. na.
cap. 1. & 2.
meth. ca. 1.
in fine.
In proœ. 1.
c. 1. c. med.

1. Meth. 7.
§ sus finem.

1. de morh.
uulg. cō. 3.
cōmento. 5.
ante med.

præbente) modo, de qua re nomen pronuntiet, clare explicet: in hoc enim præcipua doctrinæ uirtus perfectione consistit, quasiq; meta (eodem docente) in omnium nominum usu spectanda semper est. Morbi .n. (perinde ac empiricos recte dixisse apud Celsum legitur) non eloquentia sed remedijs curatur. Quæ si quis elinguis, usu discreta bene norit, hunc aliquanto maiorem medicum futurum iudicabimus, quam si sine usu linguam suam excoluerit. Contingit ergo non ex nominum (uti Galenus ait) sed rerum recta opinione ipsa, commoda morborum cura ratio. Qua de re cum hæc (ut dictum est) se ita habeant (Galenus idem alibi refert) si quis causam singulorum inuestiget, aut curationem, officium medici ille, simulq; operæ præciū fecerit. Quærere uero quo quodq; dictorum nomine appellet, haud dum medicinæ interest, alioqui tamen res cognita est necessaria, ubi alios docere instituat legere: Nā ad morbos quidem in ægris cognoscendos nobis, et futura præfagienda, uidemus nominum exactam rationem nihil referre. Quando uulgus non ex his de medicis existimat: uerum cum à sanguinis missione conspiciat ægrum cōmodius habere, cibumq; in tempore sumere (Nam uel de hoc potest plebeius, quum uidit, iudiciū facere) deinde non statim cibum accessionis principium excipere: Sed longiore post tēpore, tum medicum collaudat: Iam etiam si frigidam eum porrexisset, lauisseq;. Itaque febre

» ægrotum liberasse cernat, continuo illum suspicit.
 » Sic etiam, si quid de sequentibus prædicat: profecto
 » hæc illa sunt, quæ illustrant prorsus & uere medi-
 » cum. Sophistes uero dum de uocibus & significatis
 » contendit, tempus corrumpit & suum, & discipu-
 » lorum. Atq; hæc sit nobis quidem, toto in hoc opu-
 » sculo, penes hanc accusationem, unica apologia.

Septimus aduersorum error de his quæ medico
 tum physico tum etiam chirurgo ad
 perfectionem necessaria sunt.

Ad insanum uero illum protochirurgum reuer-
 tamur: qui quidem præ cæteris chimæricis phan-
 tasmatibus, hæc subdit: tum uidelicet physicum me-
 dicum, tum etiam chirurgum duplicem esse posse: al-
 terum scilicet doctrina præditum, alterum uero hu-
 ius penitus expertem: perinde atq; non paucos, uel
 grammaticen ignorantes, utriusq; professionis in-
 speximus. Additq; insuper (& hoc peius est) cum
 ipse unus ex doctorantium collegio illius publici
 studij sit, quam plurimis doctoratus insignia, ue-
 niamq; medendi huiusce classis, inscijs hominibus de-
 disse. Quos tamen experimentis quibusdam diu-
 turnis duntaxat perfectos existimauit. Expertum
 namq; ac senem fuisse satis est, doctrina potius ad
 speculandum à particularibus operibus diuerten-
 te: quæ quidem minime (inquit) medendo, sed dispu-

1.4. tr: 14
 cap. 1. ante
 med.

1.4. tr. 1c. 1.
an. med.

tando necessaria est principis dicto, rudibus omnibus, studijq; laborem abhorrentibus fauenti innoxius, quā ait: Verum occupatio in huiusmodi contradictionibus est id quod non confert in scientia medicinae aliquid, sed facit medicum procedere, ex arte sua, ad inquisitiones, quæ fortasse impediunt ipsum ab arte sua. Procedamus ergo secundum id quod consuetum est. O Galene, artis nostræ nedam consulte, sed leges cōstituens imperator: quid si ē manibus resurgere tibi liceret, tam fatuis dictis, dementijsve aduersus monumenta tua, quæ medico simpliciter necessaria sunt, ostendentia, prolati, responderes? inimicos enim tuos, & quos tantopere cōtempnisti commendari (uelimus nolimus) aures nostræ percipiunt, Empericos inquam præcipue, rudesq; et à methodos senes, quos hi practicos (practici nihilominus nomenclaturam minime intelligentes) aperto ore uocitant. doctrinaq; & quauis ratione nudos in medicorum & physicorum cathalogum aliquando etiam perfectorum impudenter admittunt. Dixerint saltem reperiri tales, qui se medicos uenditent, ac ueluti carbone annotandos postergassent: uerum posse iam esse ac tāquam idoneos collaudantes approbarunt: plurimosq; tandem huiusce farinae medicos (si tamen, uenustatis gratia, literam addidisse uel n, uel liquidam .r. non curamus) uenia donasse, & ueluti ad curandum sufficientes comprobasse consitentur. tanquam hic

aut ibi uelut in Parnaso noctes paucas somniasse
 sit abunde: baud enim aliter quàm canes è nilo bi=
 bunt, & abeunt, in hominum pernitiem tam uanum
 (ut Galeni uerbis utar) adepti: Quin, Hippocrate
 medicum naturæ ministrum nuncupante, tantum
 abest ut à iusta naturæ ministri appellatione de=
 nominentur, ut etiam maxime contrarium nomen
 (Galenus ait) magis conueniat: inimicis uidelicet,
 & naturæ ipsius, tum ægrotantium hostibus iure
 appellatis: cum non secus quàm ij qui aleam ia=
 ciunt, ægrotantibus remedia afferre consueuerint.
 adeo ut plus periculi ab ipsis suaq; medicina,
 quæ unam cum morbo naturæ reluctatur, quàm ab
 ipso morbo naturæ potius, ac fortunæ remisso in=
 surgat. Superuacaneum uero licet sit in his incre=
 pandis immorari, cum actum iam de eis sit, ac re=
 prehensione maxime digni existentes, alienam ta=
 men confutationem minime expectantes ipsi semet
 ipsos (ut Galeni Hippocratisq; uerbis utar) redar=
 guere, ac irretire uideantur. dum præcipue do=
 ctum ab ignaro, idiotarum instar, ut Hippocrates
 refert, distinguere nesciunt. Qua de re semper ab
 omnibus deridendi, quicunque in eos, de ijs litigan=
 tes inciderent, adeo indelebile malum est, eluiq; nõ
 petens, ac scabie (uti perpulchre Galenus ait) qua=
 uis ad sanandum rebellius. Verum tamen pro his
 qui non adeo insanæ mentis sunt, incorruptoq; plã
 tâsmate priscorum dogmata rimari latati fuerint,

3 meth. 7
 in princ.
 1. de morb.
 uul. com. 2
 tex. 51.
 1. de diebus
 decretorijs
 c. 11. uersus
 med.
 1. de morb.
 uulg. com. 2
 com. 50.

lib. de morbo
 horu' diffe=
 rentijs ca. 5.
 & 2. meth.
 cap. 4.
 Primi de
 natura ho=
 minis tex. 8.
 1. de rōne
 uic. in mor.
 acu. tex. 10.
 1. de pot. na=
 turalibus
 13. ante
 med.

li. 1. ar. me.
in prin.

li. de const.
art. med. c.
1. in fine &
f. meth. c. 7.
post med.
Ibi. ca. 2. &
3. & li. hæ-
refu initio.

De const. ar.
med. ca. 3.

Ibidē. ca. 4
ibidē. ca. 5.

Ibidē. ca. 6

circa ea, quæ quidem medico cuius cognitu ad perfe-
ctionem omnino necessaria existunt, quadantenus
nostro cum Galeno speculandum est, patrophiloq;
totā, ex finis notione, artem ab ipso medicorum Im-
peratore collectam, oretenus etiam perdiscente. Ex
finis inq̃ notione per resolute (prout alias inquit)
acquisita: cuiuslibet enim artis constitutionem à fi-
nis notione proficisci (eodem teste) omnes ueteres
philosophi dictitant, atque huius ignorantia per
multos uarie errare facit. Quid ergo (ut hinc
exordiamur) aliud est medicinæ finis, quàm sanita-
tis adeptio possessiove in corpore humano? Qua-
de re hanc efficere uel resarcire uolenti per artem
medicam corpori nostro dicatam, necessarium pro-
culdubio est, ueluti & ipsius domus ædificatori, to-
tam corporis nostri constitutionem resolutione fa-
ctam ex anatome pernascere (φυσιολογικὸν hanc
medicinæ partem Græci appellant.) Fit autem ip-
sius corporis in parte dissolutio, cuiuslibet uel sim-
plicis uel instrumentariæ partis substantiā perli-
brando, nec minus formationem, numerum, magni-
tudinem, connexum, itemq; & usum, ac duplicem
(quo ab ædicatoribus differamus) actionem: cu-
ius etiam actio partis sit prima principalisq; ac
perse, cuius uero per accidens, & quæ usum simpli-
ci primæq; parti exhibent. Disquirenda enim hæc
omnia perpetim sunt, nec refugienda, si corporis
uel sani uel ægri peritiam cupiamus assequi. Sunt

ergo præsertim quatuor quibus uirtus aut uitium
 constructionis instrumentaliū cognoscitur: forma
 tio scilicet, magnitudo, numerus, & situs. Quibus
 additur & quintum hoc est unitas, uel eius diuor=
 tium solutione tam simplicibus quàm organicis cō=
 munis. Simplicis uero cuiusq; particulæ naturam,
 præ cæteris considerare necessitas expostulat. Si
 modo harum integritatem, ac uitium pernoscere,
 nec non affectus corrigere proposuerimus: ueluti
 perlibrandum quoq; est, possit ne pars aliqua (per
 inde ut in domo contingit) alterius uice restitui, an
 minus. Ad hæc multo magis an unaquæq; similis
 & simplex sensu particula una sit, an ex pluribus
 composita: & quem nam compositionis modum ob=
 tineat. Inuenireq; deinceps etiam ac perpendere ne=
 cessum est, quales nam primariæ ac simplicissimæ
 particulæ existant. quo perfectior exquisite reso=
 lutio fiat. primum nanque (Philosophus ait) in mi=
 nimis natura cuiusq; inspicienda est. Quatuor er=
 go ex elementis, non uno secundum speciem (cuius=
 modi Epicurus, Democritusq; ac Leucippus, nec
 nō Asclepiades atomō idest indiuiduū) statuemus.
 multoq; minus uno secūdum numerum (quale tum
 Anaximander, tū Heraclitus, Thalesq;, & Anaxi=
 menes posuerunt) Atque his partibilibus, contra
 Anaxagorā Empedoclēq;, compositas cōmixtasq;
 cum Hyppocrate prius, Aristoteleq; deinceps atq;
 Galeno ipsum enarrantibus sentiendum. Nonnul-

Ibidē, c. 7.

Ibidē, c. 8.

1. ceceno. 2.
in princip.

de cōst. art.
med, cap. 9

1. de genera
tione. 84. et
2. de parti-
bus anima
lū. c. 1. circa
prin.

1. met. 2. uer-
sus finē &
& lib. 1. de
elemētis in
fine.

3. met. c. 3
uersus finē
& 3. de lo-
cis affectis
6. & 1. art.
med. 18.

2. pigenese
os c. 2. & 2.
de partibus
c. 1. in prin.
1. de elemen-
tis cap. 14.
de cōst. art.
med. ca. 10.

ibidem, 11.

las quarum partium, ob innumeras, quæ fieri pos-
sunt, elementorum temperaturas, sensus expertes,
aliquas uero sensitiuas. atq; harum hæc magis, hæc
uero minus, nisi stupidißimi fuerimus, compertum
denique habebimus. Ex quatuor inq̃ elementis in-
uicem se contingentibus per calidum, frigidum, hu-
midumq; & siccum, contemperatis: hæc namque sal-
uantur ueluti eorum uirtutes (iuxta philosophi, &
Galenique ipsum enarratis decreta) sunt enim
hæ quatuor duntaxat actiue qualitates, totam sub-
stantiam per totum alterantes nouamq; speciem
(prout sæpe Galenus affirmat) constituere ualen-
tes. cæteræ uero differentiæ (utroque ipsorum, Ari-
stotele inquam Galenoq; teste) has quatuor inse-
quuntur: perinde ac grauitas leuitas, densitas rari-
tas, asperitas lenitas, durities & mollities. lubricū,
& aridum: grossum, & subtile: & reliquæ dein-
ceps (præter has quas tangibiles qualitates nuncu-
pamus). pro illarum igitur diuersa proportionem
diuersa quoque, temperamenta, uel simplicia, uel
composita, ac per hoc diuersæ proprietates omni-
no resultant: iuxtaq; horum symmetriam uel ame-
triam, quasi dicas commoderationem, & immode-
rationem, sanitas uel morbus sit: ex quorum utro-
rumq; notione primum exordium distinctio sumet.
Atqui totam integramve sanorum morbidorumve
corporum scientiam tunc habebimus quum ipsi ma-
teriæ speciem formamve indiderimus, quippe non

folium medici est cognoscere singulas partes ex humido, frigido, calido, siccoq; mixtis prouenire, uerum particulatim quoque ipsas inspicere, quæ nam scilicet ossium temperies sit, qualis carniū, neruorum, uenarum, aliarumq; simplicium omnium, similiter & instrumentariarum, quæ cuiusq; sit ex similibus compositio, ueluti manus, cruris, iecoris, thoracis, pulmonis, cordis, cerebri. Quæ ipsarum quoq; dignitas, uel potestas aut principatus. Tres enim pro indiuiduo, quatuor uero pro specie necessariæ principes partes. Tres præcipue facultates, Natura uidelicet cum animabus. Regitur enim quoduis animal (quæadmodum Galenus inquit) anima, & natura. Tres quoque spiritus, duo quorum influentes, uitales scilicet, atque animalis: ille à corde: hic autem à cerebro. Tertius autem heceticus cuiq; scilicet particulæ, ac præsertim (ut uerisimile est) cordi innatus. Tria namque (prout idem ait) substantiam nostram compleuerunt, spiritus, sanguis; ex quo carnosæ partes, et aerea spermaticave humiditas, ex qua solidæ constitutæ sunt. Nec itaq; necessario speculanda, ut uitæ prius cordisq; custodia (cum sit utriq; operi, conseruationi scilicet & curationi communis) deinceps cerebri, ac 3. iecoris præcautio seruetur. Eadem ratione haud satis est simpliciter genera: & differentias morborum cognoscere, sed etiam quomodo hi singulis partibus accidant. Quæ si fecerimus nõ solum speciatim sa-

1. naturalium
in principis

1. aphor. 15.
9. met. 3. &
3. art. med.
84.

Ex 9. met.
10.

li. 1. de natura hominis. tex. 18. et sequētib. & lib. 2. de elemētis secundū Hip. cap. 1. 1. de potest. naturalib. cap. 4.

li. de flatib. circa princip. 11. met. c. 12. & 1. eiusdē. cap. In introdu. medicorū. 6.

Cap. 8. in princip. & fine.

num ægrotumq; corpus cognoscemus, sed ex tota substantia: quæ utrisq; tum specie formave, tum materia eam suscipiente constituitur. Quis igitur ab exacta elementorum, quatenus præcipue ad medicum spectat, temperaturarum, humorum, sanguini scilicet, pituitæ, nec nō utriusq; bilis, corpus nostrum (iuxta Hippocratis dogmata) constituentium, & nutrientium. Membrorum præterea utrorūq; et eorū structuræ quæ per dissectionem habetur: spirituum, virtutumq; cum suis actionibus, operibusq; ex quibus quidem (uti Galenus asserit) deprehensæ sunt, cognitione, excusari potest? si rationalis medici nomenclaturam, uere meritoq; adipisci desiderat? Consideremus uero deinceps quæ ab antiquo sene præscripta iam sunt, cum inquit. Medicina est adiectio & ablatio, siue (quod idem est) additio & subtractio: quæ quidem definitio nedum à Galeno, sed ab introductorij auctore, mirum in modum præ cæteris comprobatur: additio quidem deficientium, subtractio uero superantium. Qui autem id optime facit, medicus optimus est, qui uero ab hoc plurimum abest, plurimum quoq; ab arte medica recedit. Ast quis optime facere potest, in rerum naturæ cognitionem prius, præ cæteris habuerit? Naturalibus enim antea cognitis (ueluti per pulchre introductorij etiam auctor exprompsit) ea quæ à naturali habitu recedunt, nec aliter cognoscere queat, necesse est. Nam præter il-

lorum naturam morbi consistunt: Ex quo nec in sanis (ut idem ait) sequendam ualitudinem tueri, neque in aegris morbi originem, siue causam cognoscere, nec signis quid deprehendere, neque curationem admolari recte possis, ignorans quibus elementis constet, & quomodo his immutatis, à natura quam prius obtinebant, morbi innascentur, ni uel à methodorum uel empiricorum chimericas phantasias insequamur. Qui uero et omnia quæ secundum naturam sunt (perinde ac medicorum phæbus ait) & præter naturam, diuisionis recto artificio completitur, atque ab omnibus sufficientes sumit indicationis: hic solus (quantum humanis uiribus permittatur) medendo non errabit: illos quidem quorum hic habet notitiam, melius curabit, quàm alios, ignotos uero proxime illis, quoad fieri poterit, ad sanitatem perducet: si quis enim primum distinxerit eam secundum ætates differentiam, deinceps autem eam quæ secundum temperaturas, atque potentias, ac cætera quæ in hominibus insunt, colores dico, atque calores, habitudinesq; exercitia, atque animi more, his quoque adiunxerit eam quæ maris à fœmina differentiam: & quæcunque ad regiones & temporum pertinent status, aliasq; eius qui nobis circumfunditur aeris constitutiones recto modo distinxerit: hic ad propriam laborantis naturam agnoscendam proxime accedet. Prædixerat uero hæc antiquus senex, qua de re magnam huiusce artis par-

1. ad glau.
1. uetus finem.

li. de diebus
iudicatio-
riis in prin.

9. meth. ca.
4.

1. art. med.
in prologo
com. 10.

tem esse arbitratus est, de his quæ recte scripta sunt, posse considerationem facere, ac iudicare. Qui enim hoc nouit hisq; utitur, magnopere decipi, aberrareq; minime posse uidebitur. Non temere igitur opusculum Galenus ædedit, cui titulus inditus est, & quod optimus medicus idem sit & philosophus, probatq; id ipsum, quod ex titulo præ se fertur. Ex quo (ut ipse met inquit) non sic fuit ratio nostra, ut uulgi medicorum, contemptis bonis moribus, excogitatae sapientiæ magis, quàm ueræ innitentis, Haud enim hæri uel nudiustertius: sed statim ab adolescentia philosophiæ studio capti, primum nos ad eam contulimus. Mox patris euidenti insomnio moniti, ad medicinæ studium excolendum uenimus: ac per totā uitam operibus, magis quàm uerbis, utrique studio incubuimus. Quo minus mirum est, si in quo tempore alij totam urbem salutando lustrant, & cum diuitibus cœnant, ac eosdem comitantur: hoc omni sedulo nos laborantes, primum quidem omnia, quæ à ueteribus pulchre sunt inuenta, didicimus. Mox eadem opere tum indicauius, tum exercuius. Ad hanc uero philosophiam cum medicina capeffendam grammaticæ imprimis necessaria, ueluti edificio fundamentum, est. Multos. n. errasse uidimus, quando cum eis non est ars propter defectum grammaticæ inquit (præter experimentum) haly rodoan. Ad hac uero & logica adeo nos urget, ut sine ea nil boni penitus fieri queat.

Ast

Ast quid opus est uerbis (medicorum rex protu-
lit) quod etiam hic dialecticæ usus magnus est: ut
ex quibus quid colligitur palam comprehendas: nec
sophismatibus, aut ab alijs, aut abs te ipso circum-
ueniaris. Quoniam interdum nobismet uel inuitis
illudi uidere licet. Logicas enim methodos ignoran-
tes medici non solum in hoc maxime peccant (alibi
narrat) quod finibus proprijs excedant, ac fœde in-
rationibus hallucinētur: sed etiam impossibile est
exacte aliquod dogma citra logicam speculationē
cōstituere (prout exēplum esse potest, qui Athenēi
Attalei de quatuor elemētis sententiam docere Ga-
lenum aliosq; condiscipulos conabatur) paruus au-
tem error in principio (philosopho etiam teste) in
fine maximus efficitur: ita quoque Galenus inquit,
Exiguus error in his quæ inter initia logicæ specu-
lationis traduntur maximorum errorum occasio
fit: fortasseq; omnihus quæ uel in cunctis artibus,
uel in uitæ actionibus, perperam geruntur sophis-
mata succedunt: firmavitq; iterum ipsius logicæ ne-
cessitatem in libro artis medicinalis quum senio iā
confectus erat: ultra quod in medendi methodis, ali-
biq; sæpenumero, pro his qui artem medicam per-
fecte assequi desiderant, ipsam demonstratiuam
methodum exoptarit. Quamobrem fugiendos eius-
modi homines præcepit qui demonstrationis scien-
tiam ignorant, tanquā baratra, secum enim quā-
doq; sibi adiunctos trahunt demersum, aut prorsus

Lib. de se-
dis. tex. 19.

2. simpl. me-
dic. 3. ante
med.

1. de elemē-
tis. cap. 10.

1. de celo-
tex. 33.

1. de tēper.
c. 5. § 1. me:

Li. 3. cir. fi.

Lib. de con-
stit. art. me-
c. 9. in fine:

contaminant, nisi satis fuerit quis in logica contemplatione exercitatus. Omitto quæ ab Aristotele, Simplicio, Boetio, Auerroë, cæterisque omnibus tam Græcis, quam Latinis, arabibusque ipsius dialecticæ necessitas exprimitur. Satis enim nobis erit, (medici cum simus) regis nostri auctoritatem habere. Opere prætium quoque à uetustioribus esse dictum est geometriam simulatque arithmeticen perdiscere. quamobrem et ipse Hippocrates Theßalo suo filio præconsulit, in his circa initia uersari, quæ admodum Galenus etiam ipse de his sæpenumero sermonem habuit doctum se, exercitatumque circa easdem bona fortuna sibi contingente, sub patre in teneris adhuc annis, extitisse testificans. Nec minus astronomiam (iudiciariamque præsertim necessario requirendam affirmant. Inquit enim ipse Hippocrates, uir præcipuus, ac in rerum scientia admiratione dignus (auctore libri de infirmorum decubitu referente) Quicumque in medicina se exercent, eius autem philosophiæ ignari sunt, quæ docet dare iudicia de rebus à natura earum desumpta (physiognomoniam uocant) horum animus in tenebris perpetuo aberrans fatigatus consenescit. Subditque deinceps, non solum non recte agere huiusmodi homines, sed etiam plurimum decipi dicit Hippocrates. Ait enim eorum animum errore confici, ac defatigari qui usum physiognomonie ignorant. Cum autem maxima pars astrologiæ, ad eam quam di-

Epistola ad
theßalum:

uide li. de
ordine li
brore suore
uersus finē.
Circa prin.

ximus phisioognomoniam seu philosophiam iudica-
toriam pertineat, liquet illum si partem laudauit,
multo magis totam laudauisse. Pluraq; ab his ex
Diocle Charistio doctor ille comprobauit. Qua-
propter à Galeno quoque scriptum legimus. Qui
astronomiæ imperitus est, hunc celatum nolim, ip-
sum haudquaquam obsequi Hippocrati, ad illam ob
multorū usum cohortāti. Post has uero scientias, hi-
storiarum cognitio, rethorica, musicaq; , & me-
thaphisica (ueluti diffuse Apponensis ostendit) nō
parū utilis est. RELIQ VVM præterea fue-
rit ei qui artē exercere cupiat, ut omnium sibi affe-
ctuum dignoscendorū facultatem comparet (αἰτιο-
λογικὴ uocant) illorūq; maxime, qui in alto laten-
tibus particulis consistunt: cum pauca sint (Hippo-
crate auctore) mala patientia: contra uero quæ nō
patent multa. haud enim cuiusuis est singularium
partium, uel simplicium uel instrumentariū quum
in alto positæ fuerint, uitiosam dispositionem inue-
nire: simplicium inquā intemperiem, uel calidam
frigida, humidam, siccam, uel ex his compositam.
Organicarum uero in compositionem quæ in ma-
gnitudine numero uel auctis uel diminutis, aut in po-
situ, ac societate, aut informatione hoc est superfi-
cie, uia meature, cavitae, nec non figura consistit.
Nec minus utrisq; communem continui solutionē.
Vestigandum igitur prius methodo quadam ex
quo genere rerum præter naturam existētium co-

li. 1. de mor-
uulg. com. r
com. 1. post
princip.

differentia
prima.

li. de const:
ar, med, ca,
15.

li. de arte
circa med.

gnitio speranda sit. Tria nanque cum numerentur in uniuersum, eorum quæ à natura declinant: unum effectus, actiones per se lædens, (siue autem morbum, siue affectum appelles, nihil interest) Alterum uero huiusce affectus causæ præcedentes, aut pro catarticæ, uel etiam concausæ coadiutricæ uel ab Hippocrate adiunctæ. Aliud uero & tertium præter hæc sunt tria symptomatum genera: actionis uidelicet offensa, corporibus accidētia, excernēdorumq; immoderationes quorum coniuncta continens uel causa morbus ipse est: E quibus deinceps symptomatibus, uel necessario consequentibus, pathognomonicis uocatis, uel ut plurimum, uel raro, uel ambigue, morbum eiusq; differentias, & causas, sedemq; in simul affectam indigitari conspiciemus: perinde ac pleuritidis exemplum à Galeno relatum ostendit: cuncta hæc igitur necessario uestiganda, inter se comparisonem faciendo, si curationem recte admoliri intendimus. Horum uero morborum ac symptomatum quoque magnitudo perlibanda est, eorūq; mores, ex causis, morborumq; et symptomatum generatione, Ex quibus quidē præ sagire licebit, quo morbus uergat, dexterq; auxiliorum usus constabit: Item quæ uel protopathia, hoc est primo proprioq; affectu, uel consensu sympathiae laborant, inter se discerni conuenit, pro quorum omnium rectiori tum dignotione, tum curatione, iterum membri substantia, connexusq; actio, &

De constit.
art. med.
cap. 16.

usus inspicienda sunt, itemq; formatio, nec nō pos-
 tus omnino: Siquis. n. eam quæ à partibus ipsis præ-
 statur indicationem adimat, nihil obstat, quominus
 medicinam (prout alibi quoque inquit) non sex mē-
 sibus, quemadmodum impudentissimus ille Thessa-
 lus promiserat, uerum sex diebus totam perdiscas.
 Quæ quidem formatio partim cum intemperie, ad
 ostendēdā morbi magnitudinem correctionisq; mē-
 suram, partim uero cum situ, ad ostendendum præ-
 cipue uacuationis locum communicat. Id quod exē-
 plo in hepatis obstructione, eiusq; curatione mani-
 festatur, pariterq; si in thorace, cerebro, alijsq; par-
 tibus humor sit. præter hæc autem & proprie ip-
 sius humoris situs: an scilicet in profundo, in super-
 ficie sit, tam si degerere, quàm si adstringere inten-
 dimus, omnino librandus est, ut fortia, uel imbecil-
 lia, pura uel admixta oportune admouere sciamus.
 Nec satis superq; hæc sunt, uerum methodos etiam
 de medicamentis cæterosq; non pauceos didicisse
 opus est. Genera igitur differētiasq; morborū om-
 nim cognoscere (uelut antea iam dixerat) sufficiēs
 nō est, sed etiā quomodo singulis partibus accidāt,
 perspicere oportet. Existimare enim quandam cō-
 munem esse omnium hominum curationem, sint stu-
 pidissimi, à methodiq; (ut idem ait) Thassali demen-
 tiam emulantes putant, Extremæ est dementiæ.
 Conuenit ergo (perpulchre alibi scriptum est) me-
 dicum esse insigniter studiosum & excellentem, nō

Ibidē c. 17.

13. meth. d. 1
stin. 3. c. 14.
in fine.Sic ergo
et
in fine.Sic ergo
et
in fine.De consti-
art. med. 11.
in fine.3. meth. 7.
13. eiusdē.
dist. 3. c. 2. 9
in prin. 8.
12. in prin.
Lib. de ple-
rit. post. 83.

euidencia contemnendo, quæ omnis demonstratio-
 nis initia sunt: sed nihil contemplatione dignum
 ignoret: ut uirium diuersitates humorumq; , ac in-
 numera quæ ad medici considerationem necessario
 peruenire debent. Quemadmodum & præsa-
 gia (σημειωτικὴ Græci hanc partem nuncupant)
 Medicum nanque ueluti bonum nauclerum hæc
 reddunt, futuram præuidentem tempestatem: opti-
 meq; curationem admolientem (perinde ac medici
 næ protoplastus ait) ægrotosq; obtemperantes,
 confidentesq; magis constituunt, præter id, quod
 ipsum quoque medicum à mortis crimine uendicet.
 prouidentia igitur ipsum uti optimum esse, atque
 necessariū Hippocrates cum Galeno protulerunt.
 Tametsi uero artis primo constitutori, an pro-
 prius cuiusq; terminus sit uel non, inquirere, neces-
 se fuit. Nunc tamen quod pro comperto id habe-
 mus, supposito quod sit (perinde ac Galenus ait) ip-
 sum proprium terminum uestigemus, quoniam sci-
 licet modo inueniri queat, quot etiam et quæ sint,
 in quibus certam præcognitionem habemus: Haud
 enim de forinsecus occurrentibus cōtingentibusq;
 uel quæ (licet ratione morbi) humoribus tamen
 fluentibus adsunt (perinde ac in acutioribus non
 infrequenter occurrit) exquisitæ, admodumq; , ac
 certe prognosticari possumus: percelebris nanque
 ac decantata ueteris magistri sententia est: acuto-
 rum morborum non omnino certas esse prognosti-

1. prognost.
 2. & 3. de
 cōst. ar. me.
 16.

1. prognost.
 initio.

de cōst. art.
 med. ca. 18.

2. apho. 19.

cationes salutis aut mortis, nedum Galeni enarra-
 tione intelligendo non omnium, uerumetiam non
 omnimodam esse certitudinem, ueluti aphorif-
 mos publice enucleantes non semel ostendimus.
 Sed ubi quieti iam fixi; aliqua in sede permanent,
 Ac modici quantitate, recte; singula circa ægro-
 tum gerantur. Quod quidem necessario suppone-
 dum in omnibus (qua in re à diuino potius quàm
 humano uate differimus) est, duo perpetim sedu-
 lo; contemplantibus, naturæ uidelicet ex pulsu,
 naturalibusq; actionibus robur, atq; etiã morbi,
 ex propriorum præcipue cuiuslibet membri excre-
 mentorum coctione uel cruditate. Quorum ambo-
 rum ueluti luctantium robore sigillatim prius ac
 seorsum perspecto, deincepsq; alterius alteri colla-
 to, salutem uel mortem, longitudinemq; aut breui-
 tatem facile prænoscamus. Inficias interim minime
 euntes (id quod perspicuum euadit) quòd quicunq;
 animo pusillus, humilisq; fuerit, no solum non sin-
 gula quæ recensuimus, in ægris cognoscere studet:
 Sed ne speculationem ipsam quidem ediscere susti-
 net. uerum generosus aliquis (prout medicorum
 phœbus inquit) ueriq; amator, tum qui labores in
 optimis quibusq; rebus non refugiat: neque theo-
 rematum difficultatem, neque temporis prolixita-
 tem, neque exercitij laborem ueritus: ad commemo-
 ratorum perfectionē ueniet, adeo ut non solū diē
 firmiter aliquando possit dicere, sed etiam horam

1. de diebus
 decretoriis
 c. 11. in fine

Ibidē. 12. in
 princip.

ipsam, in qua ægrum quempiam liberari, uel mori
 necessarium est. Quibus denique perlibratis, ut
 artis finem consequamur uel presentem ualeitudi-
 nem tueri, uel absentem restituere opus est. Circa
 primam igitur partem ueluti nobiliorem, quæque
 rem magna ex parte ab ortu naturæ insitam con-
 templatur, insudandum prius omnino fuerit (ὕγια
 ρὸν Græci nominant) Tres nanque (præter mor-
 borum curationem) intentiones reliquæ sunt, con-
 seruandi uidelicet sanos, præseruandi dicentes, ac re-
 ficiendi conualescentes. Seruamus itaque ob mate-
 riæ fluxibilitatem corpus, uel cibo & potu, reli-
 quisque non naturalibus rebus decenter administra-
 tis oportuno presertim exercitio, aduersas inte-
 rim sanitati causas diligenter euitando, ut algo-
 rem, æstum, lassitudinem, incoctionem, ebrietatem
 insomniam, tristitias, iras, furorem, & alia quæcun-
 que id genus. haud enim sermone etiam num singil-
 latim euagari oportet. Nec minus exercendum
 ut præcautio nonnunquam fiat (prophylacticen
 uocant) cuius quidem partis in altero genere con-
 stitutum est, quod morbosum affectum iam præsen-
 tem fientemq; summouet. totius enim fientis ipsum
 fieri destruit, futuramq; partem fieri præcauet.
 In altero uero quod eum qui nondum urget, probi-
 bet. Illud ergo (nominum contentionibus omis-
 sis) inuenisse par est (Galenique documentis) duas
 esse functionum medici primas differentias: aut. n.

De cōst. ar.
 med. ca. 20

4. meih. 3
 uers. finem

Ibidem.

eos, qui nunc urgent, affectus, his quæ moliuntur,
 curant: aut eos qui non sunt, remotis causis, fieri
 prohibent, Eoq; medici prudentia magis necessa-
 ria, quo difficilius est huiusmodi abditas causas co-
 gnoscere: prius quàm aliquo hominem modo infe-
 stauerint. Qua de re necessarium prius est ipsi
 medico ægros interrogare de omnibus quæ ipsis
 acciderunt, Illorumq; relatione singula perpende-
 re licebit: Sin uero infestare iam cœperint, medijs
 quibusdam inter sanos & ægros symptomatibus,
 exiguis quidem, imbecilibusq; , adeo ut nondum
 ægrum à consuetis operationibus impediunt, cuba-
 reue cogant, cognoscemus. Quarum causarum cor-
 rectio contrarijs quidem, uel qualitate, uel tota
 substantia alterantibus, aut uenæ fortassis sectio-
 ne, aut uarijs, pro repletarum sedium, succorumq;
 uarietate purgantibus completur. Ni ad benignum
 reduci quispiam humor possit. Huius enim conco-
 ctio tentanda: quæ tum quiete, tum alijs pluribus,
 calorem modicum temperatumq; fouentibus, per-
 ficitur. Pariter & à morbo recedentes reficere,
 ut in proprium naturalemq; habitum reducantur,
 uiresq; imbecilles corroborare, sanguinem, ac
 spiritus instaurando, & alimentis, & alijs neces-
 sum est (analepticen Græci partem hanc indigi-
 tant.) Quod si medicæ artis scopus est sanitas, fi-
 nis uero ipsius possessio (ueluti pertrita Galeni sen-
 tētia est) totusq; labor ob id pagitur quo sanita-

De cōstit.
ar. med. 19.

Ibidem 20

Lib. 1. hære-
sum, initio.

de cōst. art.
med. ca. 124

s. meth. c. 2
in prin.

tem adipiscamur, Ne dum seruare ipsam conabimur uerum etiam tutis uiribus absentem recuperare enitemur. Quomodo igitur morbos cures perli-
brandum est (θεραπευτικὸν ὄν appellat) curandi
ergo methodum, præhabita morborum tam uniuersali quàm particulari omnium notitia, uestigemus:
quæ uniuersalis quidem est (methodus inquam) ut
per contraria semper fiat, particularis autem ut
cui libet suum proprium contrarium oppositum uel
applicetur: siue in simularium, siue in organico-
rum natura corpus lapsum sit. Vtriusq; enim ge-
neris partium indicationes norunt Galeno etiam
comprobante) qui methodum Hippocratis sectan-
tur, quicquid Erasistratū & Herophilum sequen-
tes (quibus una duntaxat nota est, nempe quæ ab
instrumentalibus præbetur (exprompserint. Quæ
porrò contraria, ne excessus & ametria rursus
fiat, æqua uiribus esse congruit. Id ipsum commu-
ne fore supponentibus: ut immoderatum, ab immo-
derato, ad moderatum (in quo demum sistendum
omnino est) reducatur. Interim quoque admonenti-
bus quòd morbi species correctionis modū, efficiēs
uero, natura inquam & medicus possibilitatem uel
impossibilitatem ostendunt. Etenim tametsi eorum
quæ corpori boni causa fiunt, tum natura, tum me-
dicus auctores sunt, Alia nihilominus naturæ, quæ
cunctorum operatrix prima est, alia uero medi-
cis ipsius naturæ ministris, denegata sunt. Naturæ

nanque impossibilia quædam sunt, quæ arti sunt faciliora (philosophi quoque testimonio) uelut etiam contra quauis eam ars recte operantem emulari pro uiribus enitatur: Nec minus utriusque impossibilia reperiri facile est. Primum itaque est curatricis rationis ac uiae communem scopum omnium (uti dictum est) reperire, nempe contrarias esse contrariorum medelas. Secundum substituere in unoquoque genere contraria. Tertium ad hæc æstimare quando à nobis aut natura, scopo, quem præfert indicatio, suppeditari opera ualeat. Quando uero aut omnino, aut pro tempore, aut ex parte non possit, fueritque non minima physica pars cōtemplationis: in qua exercitatus sit oportet, is qui quidem quid præstari in re qualibet futura queat, aut nequeat, comperit. Veluti deperditam cartilaginem, ossaque, & cætera id genus ex spermate oriunda, regni possibile neutiū fuerit. Quoniam ad id oportuna materia deest: cuius simile tum in fabricatoria materiæ arte, tum in alijs indigiti, ob materiæ penuriam, per facile est. Itemque septi neruosa pars discissa, cordisque uulnus, aut pulmonis factum iam hylcus coalescere non potest, osium uero uenarūque paruorum incisio counitur, si tamen in puerulis continui solutio contigerit, uel admodum parua fuerit. Verum posita prius ab Hippocrate huius medicinæ partis, curatiuæ inquàm, in tres diuisiones, diætetica uidelicet pharmaceuticā, & chirurgicā

3. phy. 79.

Ibidē. 22. et
1. aphorif.
com. 2. &
sæpissime
de cōst. art.
med. ca. 134

Vt ex Cel
so col. in pro
em. 1. q.
Hippoc.
s. post hanc
diuisionem
posuit,

De confit.
art. med.
cap. 14.

3. art. med.
tex. 82.

3. art. med.
tex. 21.

4. meth. c.
4. vsus fin.
Lib. 1. de
antidotis
post princ.

1. de comp.
medic. sec.
gener. post
princ. & ui
de 3. eius-
dem cap. 2.

3. meth. c.
5. in fine.

gicam: In omnibus his auxiliorum materiam inueni-
re non parua artis ratio est: ut instrumenta om-
nia, tum quæ luxatis particulis reponendis, fractis
ve coniungendis, uel partibus abscindendis, ac cæ-
teris id genus manuum operatione indigentibus, ido-
nea tum medicamenta, & cibi & potus, & (ut se-
mel expediam) quæcunq; corpori adhibentur, præ-
ter naturales affectus in naturalem habitum re-
uocantia dignoscantur. Oportet itaque me-
dicum in horum materia uersatum fuisse, &
prædictos scopos ipso rerum usu comprobare
(causas salubres, uel insalubres, aut neutras
Galenus etiã si neq; prosunt neq; obsunt, inuitis
quoq; sophystis, appellat) in duo quidẽ capita cura-
tionem redigendo, curandorum scilicet corporum, ac
remediorum notitiam. Recte igitur ille his utetur
qui naturales eorum potentias agnouerit, secus om-
nino ac empirici faciẽs, a methodiq; Thessalici præ-
sidiorum naturam negligentes. Cumq; medicum pe-
ritum fore consulat Galenus (si fieri potest) omnium
stirpium, sin minus, plurimarum, & quarum usus
plurimus est: harum ac reliquorum omnium sim-
plicium, alibi, uires non solum generatim noscen-
das esse, prout ante ipsum alij scripserunt, præce-
pit: uerum distincte, membratimq; , & ex quo sint
ordine singula, quemadmodum & ipse primus edo-
cuit. Vbi uero (prout idem ait) simplicium omnium
medicamentorum facultatem intellexerimus, hæc q;

per se, & seorsum perpensam, tum profecto quo
 pacto quis ea commode ad usum miscuerit, conside-
 rare conueniet. Existit igitur eo pacto duplex de
 medicamentis peritia, altera de eorum uiribus, alte-
 ra uero de eorum præparatione, & compositione.
 E quibus omnibus ita iam per nos expositis cum
 principe dicemus, iam liquere medicinam tractare
 de elementis, & temperaturis, humoribus, & mem-
 bris tam simplicibus, quàm compositis, ac de spiri-
 tibus, uiribusq; tum naturalibus, tum uitalibus, at-
 que etiam animalibus, earumq; actionibus. De cor-
 poris item affectibus, sanitate uidelicet ægritudi-
 ne, salubritate uel insalubritate, ambarumq; di-
 positionum media quam herophilus neutralitatem
 appellabat. deq; causis earum ad cibum & potum
 attinentibus, aeremq; & aquas, regiones, motum
 aut quietem, corporis et animi somnum uigiliamq;
 ætatem quoque & sexus transmutationē uarieta-
 tēq; : Deniq; de rebus extraneis, quæ corpori aliū
 adueniunt, postremo de regimine in cibo & po-
 tu: Item de medicaminibus ac manutigio. Hæc q; om-
 nia propter sanitatem tuendam, ægritudinem uel re-
 mouendam. Quas ob res discipulus esse nō dedigna-
 rer, quin ab his discere uehementer exopto, cui
 nam uel hæc, uel horum paucissima prætermittere
 fas est, si medici, non intersectoris inimiciq; nomen
 adipisci desiderat? Medicum nanque naturæ mini-
 strum uocat Hippocrates, qui se exercere ad hoc de-

1.1.doc.1.c.
 2.post me.

Lib.1.de
 morb. uul.
 cōmēta. 2.
 te. 50. & 51.

1. de diebus
decretoriis
cap. 11. uer-
sus med.

11. de lege.

2. de ratio-
ne uic. in
morb. acut.
tex. 37.
lib. de mor-
bū simulan-
tib. añ me.

2. meh. 6.
uersus finē.

bet, ut proſit, non autem obſit. Eum uero intelligit qui reuera eſt medicus (quemadmodum Galenus quoque ait) non pharmacopolam ex triuio: Hic. n. tātum à iuſta naturæ miniſtri appellatione abeſt, ut etiam maxime contrarium nomen ipſi magis cōueniat: inimico uidelicet & naturæ ipſius, et agro tātium hoſti iure appellato, ueſte licet ſermoneq; ueluti perſonæ, in tragœdiis (ut Hippocrates inquit) exiſtentes, medicum agat nomenq; ſibi temerarie uendicet. Multi ergo thyrfigeri ſunt, pauci uero bachi. Coniecturalis enim cum ſit medicina ipſa, artiſcioſe autem conijcere hominis ſit, qui uires omnium quæ in arte ſunt, didicerit memoriæ mandauerit, atque diligentia (uti Galenus aſſerit) omni adhibita, ſeſe in artis operibus exercuerit. pauci talis farinæ ſunt, pauciq; exactam & perfectam habent (eodem auctore) rationem: ut inuenire in quoque negotio poſſint, quid faciendum dicēdumue ſit: conſulo tamen illis qui rudis, craſſiorisue mineruæ exiſtunt, ut ouium cuſtodix uacaturi potius quā medicinæ ſint: quum non leue (uti medicorum quoque lucerna inquit) periculum inſtet his qui ſupra uires aliquid moliuntur, ne & id minime conſequantur, & quæ intelligere alias poſſent, omnino amittant. Proh deum qui uel phyſicum nuncupatum, uel chirurgum comprobare admittereq; in medicorū naturæ miniſtrorum catalogo poſſumus, ſiquidem ignarus exiſtat? Neſciebat iſtos empericos nuncu-

pare utq; in probos garrulosq; histriones reproba-
 re? Atqui sciebat fortasse, ueruntamen cum ipse ex
 illorum grege extiterit, eos læta fronte practicos
 appellauit, Haudquaquàm uidens practici nomen
 his posse neutiquàm aptari. Ac præsertim si suo
 uelint barbarorū principi adhærere, practicā quo
 que partem (ne dum eam, quam theoricam uocat)
 scientiam uocanti. Ast id maiore proculdubio admi-
 ratione dignum est (perinde ac de priscis etiam phi-
 losophis Galenus dicebat) quoniam huiusce senten-
 tiæ auctores tanti apud ignauos cumanos æstima-
 ti sunt, ut minime qui contradiceret habuerint.
 Quanguàm Hippocratis exemplo nos etiam resi-
 stere non dubitarimus. Sed ita ut non rem magni
 momenti facere, uerum opinionis celebritatem au-
 ferre uideremus. Celebritatem inquàm: nec enim so-
 lus hæc protulit: Sed multi quoque conciuēs in ea-
 dem nauigant naui, naufragiumq; insimul cum fi-
 lijs, discipulisq; patiuntur: E squilla enim haud na-
 scitur rosa. Quin potius (ut in prouerbio quoq; dici-
 tur) malis existētibus coruis, mala etiā oua fieri ne-
 cessum est. quo pacto & amici simul corruūt. Nam
 (ut Nasonis uerbis utar) dum spectant oculi læsos
 læduntur & ipsi, multaq; corporibus transitione
 nocent. Qua dere nos etiam ne in baratrum unā
 cum cæcis inciderimus, huiusce fermenti homines
 puerorum naso suspendendos omittamus. Cum
 adeo stupidi sint, ut quemadmodum praxillæ ado-

a. 1. doc. 1. c.
 1. & 3. 1. in
 prin. et in
 pri. suæ me-
 thaphi. etc.

ll. 1. de elemē-
 tis. ca. 7. in
 princip.

1. de poten-
tius natura
libus 14.

Obiectio.

videm mala & cucumeres cum sole composuisse legimus, sic hi rudiores ignauosq; fucos doctoribus perfectissimisq; cum medicis confundere haudquaquam attico uultu uerecundentur. Nec pauci huiusce notæ homunculi hodie passim reperiuntur, qui quidem (prout concinne Galenus ait) prius quam sectam aliquam dedicerint, quinimmo olfecerint: nedum longo tempore (ut decens est) examinauerint, aut quod in eorum singulis uerum falsumve sit iudicarint: alij iam se medicos, alij uero philosophos nominant. Quum tamen nihil omnino sciant. Quotique nil mirum est, si ab ijs falsa cum ueris paripretio censentur: Quippe quali quis præceptoriprimum inciderit, talis, euasit: nihil præstolatus ab alijs etiam didicisse. Aliqui uero ex his, etiamsi in plures inciderint: adeo tamen hebeti tardoq; ingenio sunt, ut ne senes quidem orationis consequentiã adhuc intelligãt. Quos quidem ad illiberales artes potius ipse Galenus ablegauit. Hem quid ais Philippe (inquiunt nonnulli) frustra hercle nobis circa hæc insudasse uisus es: Sophistam nanque te ipsum haud temere nuncupabimus, hæc adamusim adeo uestigantem, ut uel nullum, uel phœnice rariorem medicum perfectum inuenire queamus. Cum tamē suos quælibet regio, prouincia, uel oppidum perquam optimos iactitet. Quiuis etiam cognatos medicos in orbe perfectissimos, intimo ex corde gloriatur. Deinceps nonne famosum dictum extat, medi-

GUM

eum oportere fortunatum esse. Quæ autem famosa sunt uel omnino, uel secundum partem (philosophis testibus) uera esse debent, impossibile nanque est, ut famosum apud omnes sit falsum (ut Auerroes inquit) secundum totum. Ex quo in nullo quidem morbo (Celsi auctore) minus fortuna sibi uendicare, quam ars potest: Medicum igitur fortunatum potius, eligendum, ineptiorem licet, quam doctrina quantauis præditum. Etenim nudius tertius Franciscum à peritioribus huiusce urbis medicis deploratum iam, à Ioanne medicorum ignauissimo fortuna quadam extemplo curatum, pristinaeque sanitati restitutum uidimus. Ne cor igitur tamdiu edas: Mundum prout inuenisti dimittas, simulque ab his ad aleam cartarumque ludum allectant: imperfectum inutilemque appellitantes, ludos istos dum ignorem. oportet enim aliquando et amicis congratulari. Verum enim uero congratulandum talibus est (ut hinc exordiar) dum (Sophocle teste) in nihil sapiendo iucundissimam fore uitam percepimus. Quæ obrem foelices proculdubio tales esse censesmus. Ludent profecto, ludereque discat, qui uel ludere, uel ex ludo lucrum nancisci mauult. Nos uero nunquam pudebit (Xenophanis exemplo) ignaros et inutiles in hoc opere haberi: Rogatus enim hic aliquando inter coenandum, ut cæteris conuiuiis alea colluderet, negauit se didicisse, nec uelle in communi etiam aliis uoluptate agere quod sapientiae professori

Lib. de somno & uigiliis
cap. de in-
somnia in
principio,

turpe futurum semper erat: Ridentibusq; huominē alijs, & timidum inutilemq; appellantibus: Inge- nue simul intrepideq; inutilem, & timidum ad turpia fuisse se semper admisit: Neq; ægreferre in eo apud omnes male audire: tantum illi humana in re probitatis & fidei studium erat. Ne tamen quispiam opinetur hæc ideo retulisse, ut nostris et doctissimis & oculatissimis quibusdā medicis, in terdū pro alterna requie ludentibus: reliquo uero uitæ maiori spatio, libris disputationibusve operā nauantibus detraham: factæ nanque interdum communes inter nos exercitationes sunt, quales fortas- se nullibi hodie uideri possint: uerum ut obicienti- bus detecta fronte respondeam, simulq; turpissimū fore ostendam medici nomen sibi uendicare, qui lu- do magis quàm medicinæ incumbat. Ab eo enim ha- bere nomenclaturam debuerimus, cui (ut ex Celso colligitur) plurimum incumbimus, lusorem itaque non medicum ipse nuncuparem. Sophistā uero me- sycophantis quibusdam nuncupantibus, irasci non decet: neque aliquantulum (Galeno etiam consolā- te) perturbari. In usu etenim apud eis quoq; (ut inquit) sæculi medicos erat, si quid aliud, ut de ma- ximis disciplinis sententiam ferant, reprehensi ue- ro doleant, corripientesq; ipsos sophistas uocitent ueluti nonnullos recitat, ex iis qui se herophileos appellabant: hi enim ad absurditatem adducti, in- dignabantur interrogantibus, ueluti superuaca-

in princip.
5. libri.

Lib. de ple-
nitudi. post
principia.

neis sophistis, cuiusmodi uidere aut difficile est de eo, qui quidem Athenei Attalei opinionem enucleare (Galeno enarrante) nitebatur, ad contradictionem à Galeno adolescentulo adhuc reductus, Eius ueras demonstrantesque rationes, sophismata denuo reputauit. Eique contextenti, ut dissoluat, stomachando prætermisit. Quod uero prædixerunt medicum oportere fortunatum esse: Concedendum profecto est. Etenim nedum medicus, at artifex quilibet, ac (ut paucis summam me expediam uerbis) omnis homo cui secunda fortuna faueat, deiecto quidem felicius est politice, cum fortuna (philosopho etiam teste) uel felicitas sit, uel felicitati proxima. Hic itaque diuitiis (dormientis enim rethe trahit) famaque, et falso honore, nonnunquam ad ipsa quoque sidera extolletur: Contra uero cui cæcum iam nomen aduersum est, faciemque auerterit. Ex hoc uero haudquaquam sequitur, illum potius eligendum prout hi dementes opinantur, sed doctiorem. Sit. n. licet fortunatissimus medicus, quia salubribus maxima ex parte, aut morbo prope declinatione, uel terminum existenti aduocetur: cui etiam quæ opposita existunt, ob uirium tamen ægroti ualorem prosperare succedant. Ob id nihilominus ægrotus ipse fortunatus dici non poterit, quia scilicet in manus fortunati medici inciderit: ille nanque (cum his fortuna palam faueat, quibus Minerua Mercuriusque suarum dotium expertibus iam redditis exheredi

Lib. 1. de
elemē. c. 10

Colligitur
10. ethicor.
10. & uide
sanctū Tho
mā. super
Boetio de
consolatu
phy. p. 1.

busq; terga conuerterint) ob imperitiam proculdu-
 bio fatuitatemq; aduersissimam opportuna cura-
 tionem admolens ad lethum usque, suo tamen cum
 falso honore, atque immerito lucro, per facile comi-
 tabitur: foelix ergo fortunatusq; aegrotus ille est,
 cui quidem doctus, oculatusq; medicus, recte, riteq;
 in singulis procedēs, occurrerit. Itaque si fortuna-
 tum medicum Galenus interdum comprobasse ui-
 deatur, ueluti semetipsum quoque fuisse innuit, ad-
 monens interim fouendam fore, quum fronte capil-
 lata fortuna iam accesserit: pro sui quidem hono-
 re ac lucro idipsum praefert, non autem ut recte cu-
 ret, proq; ipsius aegroti salute. Methodo nanque
 (cui rationales cuncti medici innituntur) quip-
 piam inquirere, inuenireq;, ex aduerso oppo-
 nitur ei quod est fortuitu, temereq; (prout emperi-
 ci procedunt) reperire. Illi enim unius fortunae fa-
 uore (ex Galeno didicimus) ad ea quae uestigant in-
 uenienda requirunt. Ut autem quae iam iam praedi-
 cta sunt, perlucidiora fiant, audias quae so antiquis-
 simum nostrum primum praecceptorem Hippocrate-
 tem, de arte loquentem medica, his uerbis. Sermo-
 nis principium ab ea parte mihi erit, cui omnes as-
 sensuros esse scio: quod quidem aliqui à medicina cu-
 rati sanitati restituuntur, confitentur: Quod uero
 non omnes, ob hoc iam ars ipsa uituperatur: aiuntq;
 hi, qui eam peius incessunt, quod hi qui à morbis ap-
 prehendantur, eosq; euadunt, fortunae ope euadant,

Colligitur
 ex 5. de lo-
 cis affectis
 cap. 7

ameth. c. 4
 post princ.

Lib. de arte
 post princ.

„ Non ipsius artis auxilio. Ego uero non priuabo
 „ quidem ipse fortunam, tanquam nihil opere præ=
 „ cij faciat: puto enim morbis qui male curantur, ut
 „ plurimum infortunium accedere: qui uero bene,
 „ eos bonam fortunam nancisci (propter quod circa
 „ eadem quodammodo uersatur ars & fortuna pro
 „ ut agathon (philosopho narrante) ait: ars fortunā
 „ adamauit, fortuna artem). Deinde (Hippocrates in
 „ quit) interrogo quomodo possibile est sanatos aliud
 „ quā artem causari, si quidem eius usu & mini=
 „ sterio sunt sanati? Nudam enim fortunæ speciem
 „ eos respicere ac sequi noluisse, ex hoc apparet, q. se
 „ ipsos arti concrediderunt. Quare à gratia fortu=
 „ næ referenda liberi sunt, ab ea uero quæ arti de=
 „ betur, minime se uendicare possunt. quo minus ei sa=
 „ nitatem acceptum ferant. In hoc enim quod se ei cō=
 „ miserunt, ac concrediderunt, palam est ipsos spe=
 „ ciem eius esse contemplatos. uim uero eius patrato
 „ opere cognouerūt. Dicet sanè hic aduersarius q.
 „ multi iam ægri etiam citra medicorum usum sint
 „ sanati. Et ego id dicētibz credo. Videtur autē mi
 „ hi omnino fieri posse, ut & qui medicis non usi
 „ sunt, in medicinam inciderint, non tamen ut scie=
 „ rint quod in ipsa rectum fuerit, & quod non re=
 „ ctum, alioqui contigisset ut se ipsos eodem penitus
 „ modo curassent, quo curati fuissent, si medicos adhi=
 „ buissent. Et hoc tandem magnum signum est substā=
 „ tiæ ipsius artis: Nempe artem esse & quidem māt=

6. ethico. 58

 Vbi supra
 lib. de arte
 2. meth. 8

Obiectio.

Responsio

Lib. de lo-
cis in homi-
ne uers. fin.

n. de usu
partiū c. 7.

post princ.
libri.

2, topic. 17.

gnam, quando sanè etiam hi qui eam esse non pu-
tant, per ipsam seruati apparent. Quicunque igitur
(perinde ac alibi quoque ipsemet inquit) medi-
cam artem sic sciet (ueluti expedire prius enarra-
uerat, nosq; supra iam latius ostendimus) minime
hic uel fortunam, uel eius opem morabitur, quinim-
mo cum ea & sine, bene riteq; operabitur. Cumq;
omnia quæ in corpore humano reperiuntur, uelu-
ti & quæ in orbe uniuersa existunt: non à fortu-
na, sed à diuina prius sapientia, naturaq; tum com-
muni, tum cuiusq; propria (quicquid nonnulli deri-
dendi moriones, ipso cum Asclepiade, cōfirmarint)
oriunda sint. Idcirco ars quoque ipsa non fortu-
nam, sed deum primum omnium optimum opifi-
cem, deinceps uero & naturam imitatur: nisi uelis
iniuste, nominum nouitate utens (quemadmodum
Galenus ait) id fortunam nominare, quod iustissi-
me uniuersa dispensat: quomodo tibi etiam licet so-
lem supra terram intuenti, eiusmodi constitutionē
noctem nominare, atque ipsum etiam solem non lu-
cem, sed (si lubet) tenebras nuncupare. Omissis er-
go artibus, atque his quæ sunt ad artes necessaria,
fortunam insequi turpissimum fore, cum Galeno ad
bonas artes exhortante, cōcludemus. Quas ob res
hanc floccipendentes, ad ea quæ artis sunt perueni-
re, omnibus neruis accingamur: illum esse cum
Xenocrate bene fortunatum appellantes (ut philo-
sophus quoque testis est) qui animam habet studio

sam. Hanc enim cuiusq; fortunam esse, foelicitatemve reputauit: sicq; nos ipsi etiam inter fortunatos (Dei optimi maximi gratia) connumerabimur. Nihil tamen fortasse (philosopho quoque docente) 10. ethica
 obstat, quin & is qui scientiae quidem expers est, 11. post mo
 exacte autem ea perspexit experientia quae in unoquoque accidunt, rectam in uno aliquo diligentiam adhibeat, atque curam. quemadmodum & quidam optimi sibi ipsis esse medici uidentur, qui tamē nulli alii opem offerre queunt. Ita igitur ex priorum dogmatibus medicum fore depingo (ut Fabii uerbis utar) qualis adhuc fortasse nemo fuerit. 1. lib. orato.
 Sed non ideo minus nobis ad summam tendendum inst. in poe.
 est, quod fecerunt pleriq; ueterum: qui & si nondum quempiam sapientem repertum putabāt, praecepta tamen sapientiae prodiderunt: Nam est certe aliquid consummata eloquentia, neq; ad eam peruenire natura humani ingenij prohibet: Quod si non contingat, altius tamen ibunt qui ad summa nitentur, quā qui praesumpta desperatione, quo uelint euadendi, protinus circa ima substituerint. uersus finē.

Octauus aduersorum error de syderationis aduentu primo terminoq; .

Ast hydram secuisse mihi uideor: repullulant enim indies innumeri errores fatuorum nanque os Lib. 2. pro
 (uti Salomon inquit) stultitiam ebullit. Inquiunt uerb. c. 15
 cit. princ.

igitur nonnulli, ac is præcipue qui à patria cognomen suscepit. Mortuum quem ignem sancti Antonii uulgo appellitant, iuxta medicinæ canones, omniumq; auctorum decreta, septimo tantum die ab hora casus, percussionisve, aut alterius cuiusuis apostematis, superinuadere, nequaquam uero prius. Sed ne defuit quidem alter ineptissimus, crassiorq; ut uocant musa, decimoquarto potius die talis farinæ affectum superuenire determinans. Quam obrem si quinto die, uel antea, miserando baroni aduenerit, medicorum imperitiæ, nequaquam uero affectus, ui corporisq; cacochimiæ id attribuendum innuunt. Quæ quidem delitia ueluti primo auditu delectabant: ita quum secundo & tertio audiui molesta sanè fuerunt, ceu magis (ut Galeni uerbis utar) scurris quàm medicis congrua. Proh superi quantum mortalia pectora cecæ noctis habent (ut pulchre naso cecinit) Qui ergo sint hi canones, quive etiam doctores id ipsum comprobantes, medicæ artis ne dum peritis, sed uix quoque candidatis iudicandum omittimus. Græcos siquidem omnes, latinosq; et arabes, quos ad manus quidem nostras peruenire concessum est, percurrimus: hos uero quos citat inuenire nequiuiimus. Noui fortasse cuiuspiã idiomatis perinde ac ipsi quoq; noui quidam homines existūt. Idcirco ab eis tantū pcepti. balbus nanq; balbum longe melius intelligit. Hos autem (id quod maius est) neutiquàm inuentos auctores glosant

2. meth. 5.
6. li. metha
morph. 7. l.
finem.

deinceps, à ueritate quadantenus adstricti intelli-
gendos enim dicunt, maxima ex parte, possibilita-
te ueluti re ampla cum principe admissa. ita enim
uel Galeno placuit Hippocratis sermones audien-
dos, & si perpetuum quoddam ex figura dictionis
ostendatur. fit nanque interdum de contingentibus
uniuersalis sermo: quoniam quod admodum raro
contingit parum id obseruandum cum philosophi
tum medici censent. Ast cur tot chimæras depin-
gunt? An quia sunt diuitijs potius (uti Galenus as-
serit) uel ludo, quàm literis amici? Machinantur for-
tasse morbum hunc iudicio quodam à natura fieri:
quod ante septimum (Galenus dogmate) bilioso etiã
ex humore febrientibus recte aduenire nequit. So-
phistarum igitur more (ut eiusdem quoque uerbis
utar) ueluti dementes, eorum quæ nō sint, tanquàm
sint, causas assignāt. Atqui talia proferre ratio nō
debuerint. cū ueram huius morbi causam, uerumq;
modum ab eisdem aliquando expressum, suis in scri-
ptis offenderimus. Ad hoc maius argumentum est
eorum imperitiæ. Addunt enarrantq; absque nomi-
ne auctores: Duobus tamen à scopis enarranti ne-
cessarijs magnopere abscedunt. Inquit enim medi-
corum phœbus: si ambobus interpres his scopis cō-
stet, ut simul & consentanea cum scriptura, & ue-
ra dicat: qui alterum tantum obseruat, hoc est re-
prehendendus, quod dimidium labefactauerit to-
tius: atque is magis qui à scribentis intentione rea-

7. 4. tra. 28
cap. penul.
6. aphoris
58. & 2. de
diebus de-
cretoriis. 13

Lib. quod
optimus me-
dicus sit phi-
losophus

4. apho. 63

6. methodi
ult. 2. l. finis

3. de morbo
uulg. cōm. 1
cōm. 4. cir-
ca med.

l. prognost.
cōmento. 5.
uersus finē.

5. 4. trill. c.
2. 82. 26

l. meth. 4

cedit. Prius enim debet illius mentem exponere, quanquàm fuerit falsa (prout alias inquit) deinceps quod sibi uerum appareat, contingere. Interpres uero qui neque uera dicat, neque consentanea cum auctore libri maxime cēsendus est peccare: ut qui tyrannorum more quæ sibi uidentur, (quemadmodum hi sunt) citra omnem euidentem probationem enunciet. Nullus itaque terminus nullaq; hora statuta sunt, quibus determinate morbus hic adueniat: cum pro temperamenti diuersitate, humorum redundātia, malitiæ, uirium robore, coeli statu, regimine, pluriumq; aliorum uaria proportionē, maxima diuersitas contingat, ut huic celerius, illi uero tardius acciderit. cum præcipue non ex magnitudine tantum inflammationis (suomet barbarorum principe auctore) sed ex eius malignitate, ac uenenositate corrumpi mēbrū possit. Qua de re citius id fiet, quò sæuior perniciosiorq; materia extiterit quæ ad ipsum locum coaceruatur. adeo ut primo etiam die, multoq; magis adhuc secundo, at tertio & cæteris deinceps accidere affectus hic per facile potuerit. Simile uero quoddam hi molientes sunt ijs qui spheram, aut cubum, aut conum (uti Galenus ait) cylindrum uel, aut quoduis aliud id genus metiri aggrediuntur: cum tamē omnis geometriæ, ac logicæ rationis sint ignari: immo uero nec cubiti, palmi uel aut pedis mensuram præparatam habent, ac deinde ijs, qui uel demonstrationem ab ipsis

exigunt, uel tacere censent irascuntur. Quod si diem temere notasse libuerit quintum saltem dixissent: Celso ita de uulneribus loquente. Quinto iam die quanta inflammatio futura est, se ostendit. Quo die rursus detecto uulnere considerandus color est. Quod si liuidus, aut pallidus, aut uarius, aut niger est: scire licet malum uulnus esse: Idq; quandocunque animaduersum est, terrere nos potest. Ast hydram secuisse, iam diximus: diram nanque qui contudit hydram, multa q; fatali portenta labore subegit, comperit inuidiam supremo fine domandam. Conuertens ergo lumina caudatum simium in fermento iacentem conspexi. hic enim cacizotechnos de contusione loquens, iatronicenq; primum uel medicinae auctorem (Thessali more) seipsum existimans, tot tantaq; propriam uocem ignorando, protulerit: ut plus quam Ethna & Athos mentem nostram suffocarit. Quorum profecto singula perpendere si uellem ingens per se ac proculdubio molestum uolumen exigeretur, nimioq; ipsum honore soterichum coronaremus. Sed utinam chirurgiculi tantummodo uesticeps cognomine appellatus, ephesus tamen existens, haud medici uulgo physici nuncupati, doctorisq; nomenclaturam, & (quod maius est) philosophi sapientisq; sibi temerarie uedicaret. Qui quidem albo (iuxta parhemia à Galeno quoq; relatū) coruo similis est neq; cū coruis uersari potest, propter colorem neq; cū colūbis propter magnitu-

Lib. 5: caps
26, sec. 22.

Vide Plin.
lib. 29. ca. 1
de thessalo
qui se iatro
nicen nunc
cupatū prae
cepit.
Vt Aristo.
de Anaxa
gora inquit
in princ. 1.
de gnat. &
corr.

1. de potēt.
natural. ca.
17. post me.

De constit.
ait. med. c.
7. in fine.
Lib. de lege
in princip.

6. methodi
3. usus finē

1. cor. 1. c. 2.
101.

dinem. haud. n. cū physicis nuncupatis medicis, propter manutigiū, uel cū chirurgis propter doctoralē, q̄ sibi stulte indigneq; attribuit, dignitatē conuersari aptus est. O pauperculā medicinā cæteris artibus etiam rethorice (Galeni testimonio) præstantiorem, his tamē inferiorem habitam, ob eorum (ut Hippocrates ait) qui te abutuntur, inscitiam. Nomini quidem parceretur, propter conuictum domesticum. Idipsum duntaxat sub silentio prætereundum non est, quòd Thessalus hic, suis unā cum rudibus discipulis, in alto throno residens cū ἄριστος αὐτοῦ ποσειδώνος idest apud Pecunos & Brutos homines (ueluti cercidas, Galeno referente, ait) de cōtusione sermonem facere intendens, deq; ea iam interrogatus nihil tandē de illa respondit. Veluti qui de alijs interrogationem audiens, de capis responsum dederit, suosq; corymbos neçtere protulerit. Verum de inflammatione duntaxat hanc sequente inconsulte digreditur, multisq; in locis, ut oui albugini, rosaceoq; detraheret, sibi ipsi contradicens, magnopere nugatus est, mollientia tantum discusso uaq; ab initio permissurus. Pudet uero nos tam rudia uerba recitare. Quorum me hercle causam fuisse eam existimo, quoniam tanta erat nescio quā rabie obductus, dente qui roderet Theonino, ut uerum decernere nequiuert. Oportet autem disquisitores, sed non inimicos esse (prout philosophus inquit) uerum exquisite iudicatueros: nubila enim mens est,

uinctaq; frenis (ipsamet Sophia Boetium consolante) ubi uel amor uel odium, gaudia uel tristitia, ceteriq; id genus affectus dominantur ac regnant: Idcirco moralis ille Cato ait, Impedit ira animum, ne possit cernere uerum. Ne statim igitur decernendum sit primus Poeta consuluit, at ausculta inquit & perpende. fortassis uero illud sibi gloriæ memoriæq; (prout in hunc aliumve quemuis huiusce farinae hominem à Galeno percepimus) inter homines occasionem fore est arbitratus, si optimis uiris laceßitis, nos sibi respondere coegerit, nunc præcipue quòd uicinia quædam (uti Fabius etiam rectissime protulit uirtutum uitiorumq; est, qua maledicus pro libero, temerarius pro forti, effusus pro copioso, accipitur. Verum ita, & Zoilus celeberrimusq; sit qui Homeri statuam flagellauit, & Salmoneus qui Iouem est imitatus, reliquaq; flagitiosorum hominum non exigua turba, qui uel meliores non sunt reueriti, uel in deos ipsos fuerunt contumeliosi. Verum hi non bonam de se opinionem reliquerunt. Nec emulatur quispiam qui compos sit mentis, nec Homeromastiga Zoilum, nec dementem Salmonea: quanuis maledicis Zoilus in admiratione sit, & Salmoneus sacrilegis. Impudentissimus tamen hic Ephebus Thessalus, Panhormitanos medicos omnes iam uicisse gloriatus, uere quidem luctæ imperitis similis est, qui cum à luctæ peritis sunt prostrati, supiniq; iacent, tantum abest, ut se deie-

1. lib. de cōsolatu philo-
sophico.
met. 7.

Lib. 2. oratoriarū in-
stitut. c. 13.
post primū

2. de poten.
natur. cap.
2. in fine.

2. meth. c. 5

Ibi. & sus fr.

7. politico
rum, ca. 12

ctos fateantur, ut etiam à cervicibus eorum pen-
deant (ueluti Galenus perpulchre comparauit) à
quibus sunt prostrati, nec eos obsolui sinant, uince-
re se interim autumantes. Tyranorum uero si lo-
quimur ritu, medicos uicisse possibile nonnunquam
est, quemadmodum in patria sæpiuscule ipsum face-
re aiunt: quo aduersantis omnino demonstrationē
fugiat, uel grauitate (ut Galenus ait) increpans,
uel scurrile aliquod commentus. Aliquando uero in-
risum sannasq; disceptatione arrepta, nonnunquā
uero etiam clamore stentorem superans, conuitijsq;
& muliercularum uerbulis ingestis, qua de re pru-
dentiores medici gloriā ipsi præbere malūt, quàm
dicto Catonis oppugnare, sic scribentis. Cōtra uer-
bosos noli contendere uerbis. Ast enim uero coram
nobis qui suis à naribus pituitam detergere, ipsiq;
mederi (absque in anticyras nauigatione) conaba-
mur: adhibitis scilicet non melle & placentis, sed
(præter helleborum) allio & cæpis, quæ etiam, Ga-
leno quoque dictante, pituita gallinaceos tentatos
sanare solent: Galeni etenim ac reliquorum maio-
rum auctoritate, diuersèq; cludentibus argumen-
tis demonstrationibusq;, non aliter quàm ab ipso
allio & cæpiscoactus fuisset, lachrymari tandem
exorsus est, conuitijsq; & clamore omnia pertur-
bare minime confusus est, ob doctissimi magistra-
tus præsentiam, ueram profecto reuerentiam, libe-
ralemq; (ut philosophus ait) pudorem gignentis.

Idcirco Mercurij petasum alasq; mutuū petiit.

Error nonus de coquentium applicatione
in carne contusa.

Nec deest super inuidioso quidem robore emi-
cans anguria, conciuis etiam, putrefacientia (ut
suo uerbo utar) medicamenta, (uelut ordeï triticiq;
farina est, cum oleo, & aqua, terebinthinaq; cum
ouorum luteis, cæteraq; id genus) contusa in car-
ne summopere uituperans: atque ad corruptionem
sphacelonve particulam perducere dicens. Quod
si putrefacientia remedia ea intellexit, quæ quidē
superflue obstruendo, uel substantia sua nimis pu-
trescibili cariem proprie inferunt, aut uenenosa
qualitate perimunt: Nulli opinor dubium fore ea
ad corruptionem inducere, neque nullum esse (præ-
ter ipsum met fortassis, aut eiusdem farinae homi-
nes) existimarim, qui tam fatuus sit, ut his medea-
tur præsidiis: siue (ut rectius dicam) uenenis, hic nā
que naturæ inimicus, non adiutor nuncupandus ue-
niret. Est enim (ueluti princeps ait) putrefactiua
medicina, cuius proprietas est ut corrumpat com-
plexionem spiritus prouenientis ad membrum, &
complexionem humiditatis eius membri cum reso-
lutione: ita quod non est conueniens ut sit pars il-
lius membri, & non peruenit ad hoc ut adurat ip-
sum, & corrodat, & resoluat humiditatem eius,

2. can. tr. 1.
cap. 4. post
medium,

Ibidē ante
me. capitis

1. de differē
tiis febr. 6.
circa med.

4. metho.
cap. 5.
Lib. de hul
ceribus.

immo dimittit in ipso humiditatem corruptam, in
quo agit aliud à caliditate naturali, & putrefit :
& huiusmodi quidem exemplum est arsenicum, &
gumma ruthæ agrestis. Sin autem ea uelit (atque
idipsum est uerosimilius) quæ à doctioribus conco=
quentia, à principe uero maturatiua nominantur,
uelut ea quidē existit, cuius proprietas (perinde ac
ab ipso quoque dicitur) est, ut acquirat humori di=
gestionem, quoniam calefacit cum æqualitate, &
in ipsa est uirtus stiptica retinens humorem, usque
quo digeratur, concoquaturve & non resoluitur
laboriose: & separetur humidum ipsius ab eius sic
co. Quæ quidem medicamenta à uulgaribus (quo=
rum hic nomenclaturam asequitur) putrefactiua,
quatenus in pus uertunt, appellatur. Neque à Ga=
leni uerbis dissonum nomen est, sic aliquando dicen=
tis. Altera autem putrefactio, quam & coctionem
esse diximus, semper ad puris speciem unam termi=
natur, coloremq; & consistentiam suscipit, ac odo=
rem. De hac intelligētem hominem errasse iam pri=
us ostensum est, iterumq; cum Galeno & Hippo=
crate roborabimus, quum dicunt, cuius hulceri exic=
cantia competere, præter id quod ex cōtusione fit:
oportet enim carnes quæ contusæ sunt, cæsæq; pu=
trefactas, & in pus uersas liquari, postea nouam
carnem nasci.

Error

Error decimus aduersorum quòd nil agen=
dum in contusione prius quàm reso=
lutio casus habeatur.

Hem quis ictus aures meas ita percussit? quæ
tam à uero dissona uox auditum nostrum offendit?
Mastigiæ quidem gigantum fraterculi, cui quidem
ministri cognomen impositum est. hic enim sellis=
sans quoque, arbore (ut machinatur) deiecta, ligna
cum cæteris colligere conatus est. Iubilemus itaq;
exultemusq;, sapiētes enim supra Græciæ septem
uiros, octauus quoque mædo acceßit sophos (ut Au
sonii uerbo utamur) qua de re sic ait. (incisionem à
chirurgo subito factam condemnare iam enixus)

» Contusione in quauis parte corporis facta, nunquã
» diuisio, neque sectio, remediumue aliquod admo=
» uendum est, donec totius casus resolutio uideatur.

» Interim uero mederi debemus in forma apostema=
» tis: quoad hoc scilicet ut oleo rosato inungatur cū
» suis pulueribus constrictiuis. Idq; optimum est,

» & fieri tantum debet, quousque resoluta notitia
» talis casus habeatur. hæc ille. Verum enim uero sa=
» tis est huiusce boni hominis uerba referre. Hippo=
» crates enim certare (uti Galenus inquit) cum Thes=
» salo, utpote indigno se, non uult. Quisque me her=
» cle, non dico eruditus, sed ratione, arteq; uiuens,
» (prout hominum genus uniuersum existit) huius fa=
» tuitatem perspiceret. Opinatusq; deinceps est, ut

1: meth. c. 2
3. post prin.

In proœ.
metaphy.

ineptus rudi addatur, cæteros sibi fatuitate compa-
 res fore, quoniam uidelicet nequeant resolutionem
 casus percipere: at longius tempus requirendum:
 quod resoluta cognitio talis casus habeatur. Ast
 uellem profecto, uehementerq; (ueluti oestro perci-
 tus) scire id ipsum exopto, quam notitiam expectat?
 quamve resolutionem moratur? quæ hic obscuri-
 tas, aut difficultas est, ut casum cognoscamus, cum
 sola iam ægrotantis relatio satis superq; sit. Cre-
 debat fortasse principis dicto simile fuisse, quum de
 glandularum apostematibus loquens ait. Curatio-
 nem adeo differendā prolongandamve, donec decla-
 retur dispositio, an secundum semitam crisis, uel ex
 membro principali sit. Verum simile non est, cum
 dispositio illa intrinseca existat. Utinam uero hæc
 similitudine motus esset, etenim studuisse nonnun-
 quam præ se ferret: sed non nisi scurrarum more
 quicquid in buccam uenerat, locutus est. Thessaliq;
 modum secutus fuit, tempus pro noscendo hulcere
 expectantis, contra quem Galenus nosce affectum
 à principio licere, atque indicationem ab effectu
 sumi, haud quaquàm uero à tempore necessarium
 testatus est. Hulus itaque diuturnum fieri neuti-
 quàm permittere debemus (ut ait) uerum protinus
 à principio causam eius adimere. Atqui si hæc igno-
 rat, quæ igitur sibi erit interiorum cognitio? An
 citius Iotarius, qui triginta iā annis in gymnasiis
 oleum (Boetio referente) perdiderat, cuius nam

3.4. tr. 1. c.
 39.

3. met. c. 4

Ibidem.

Lib. de di-
 scipuli scola-
 rii cap. h

uxor esset Æneas adinueniet, quàm hic ridiculus
 scurra morbum, præcipueq; abditum agnouerit? Et
 quò suam magis patefaciat uecordiã, Euripi more
 (uti Galenus ait) sursum ac deorsum agitatus in-
 constans est, sibiq; ipsi repugnans rosaceum iam iã
 adstrictorio cum puluere concedenti hoc pacto sub
 iunxit. Quo ad albumen autem oui dico quòd non
 petebat, nec debebat applicari, quia est res contra-
 ria contusioni, quæ fit in genu, aut tibiis.

1. meth. c. 4.
 circa med.

Error undecimus circa albuminis oui naturam
 propriam incognitam.

O pulchra uerba, o casum particularem. Num
 insanire putandus est (ut Galeni quoque more lo-
 quar) aut prorsus operum artis expers esse? Haud
 quaquam igitur obest oui candidum quia frigidum
 non quia humidum, non quia forte calidum, aut sic-
 cum, nec quia sit omni contusioni aduersum, sed quo-
 niam cœlesti fuit dote donatum, ut contusioni in ge-
 nu uel tibijs factæ noxium foret. Neque diuinus
 Hippocrates, Dioscorides, Galenus, nec aliorum
 quispiam, hanc propriam albuginis conditionem re-
 perire. Est igitur (Galeno etiam docente) foelicitas
 cuiusdam munus, cum is inspecto oui albore, abs-
 que experientia (sine qua medicamentorum faculta-
 tem pernoscere impossibile est) protinus tamẽ eius
 uires tale esse intellexerit. O pulchrum sapidumq;

1. de pot. natural. 12
 post med

4. meth. 3.
 circa med.

uirum sale perungendum, Quis posset lingua referre quantum ei debemus? noua hæc atque inaudita propalanti? Bene igitur inquit terentianus ille solonis sententiam referens de mea, nūquā ita quisquā bene subducta ratione ad uitam fuit, quin res, ætas, usus semper aliquid apportet noui, aliquid moneat, ut illa quæ credas scire, nescias, & quæ tibi putaris prima in experiūdo repudies, dicendumq; denuo iuxta græcorum adagium *Αὐτὸς ἔφαρ*, idest ipse dixit: idq; nobis sufficiat nullam ulterius uestigantibus rationem. Plura nihilominus essent huiusce nefandi uiri scurrilia dicta, quæ obmisisse, præ pudore certum est, ea duntaxat attingentibus quæ in nos dirigi quadantenus uidentur.

Duodecimus error de spiritu naturali influente uirtutibusq; naturali, ac uitali influentibus.

Accedunt uero ad hoc delirantium concilium cætumq; non pauci eorum, qui auerruncantia, eascæ loculum (ut Galeni uocabulo utar) præcidentes, in collisione uituperant, dicentesq; per hæc meatus obstrui: Ex quo & spiritus, & uirtus naturalis ad membra pertransire à iocinore non potest. Prohiberi quoque spiritus potentiæq; uitalis transitum, qui quidem uitalis spiritus (aiunt) uehiculū etiam naturalis animalisq; spiritus est Magnopereq; blaterans Thessalus. Panhormum uenire au-

l. meth. 3.
circa prin.

sus est. Autem ne my quidem facere ualens fuit, nisi quòd pronuntiatione quadam dicendi, fortius famam querebat, perinde ac huiusce classis plurimi (Fabio quoque teste) sunt: Nam et clamabat ubiq; & omnia leuata manu emugiebat, multo discursu anhelitu, iactatione, gestu, motu corporis, atque capitis, interdum furendo: Iamq; collidere manus, terra pedem incutere, femur, pectus, frontem cedere, mire ad pullatum circulum facit. Verum enim uero nos (iuxta prouerbum) cum insanis insanire coacti, sermonem protendere præter uoluntatem adstringimur, atque in horum nugulis tempus conterere. Eoq; magis in hoc immorandum statuimus, quoniam celebris & cantata gloriosaq; (ut Galeni uerbis utar) garrulitas est, tres scilicet spiritus tresq; uirtutes influentes admittere. Qua de re haudquaquam futile fuerit, peripateticam, galenicamq; simul doctrinam enodare: ut sui barbarorum principis, cæterorumq; ac triuialium doctorum dissona recitatio liqueat. Quò igitur quantum errent (ut Galeni semper uerbis loquar) intelligas, aurium nobis operam paulisper accommoda. Trianque erant corpora (ipsomet medicorum phæbo docente) quæ primæ nostræ naturæ substantiâ compleuerunt: spiritus, sanguis & aerea humiditas, ex qua in primo ortu (ueluti in libris de semine dictum est) partes fiunt animalis solidiores, mox uero augmentum in his perficitur: perinde ac ex iâ

Li. 2. oratoriarum institutionis, 13.

Gal. adag. 1. de potent. naturalib. c. 15. i prin.

1. naturalib. 14. in prin.

3. met. c. 2. post princ. 1. aphorif. cōm. 15. 82 inuitur et cōm. 14. 2. eiusdē. 7. 1. meth. 1. yf. finē. & 3. in prin. 3. ar. med. 84. 11. cōtra lycū 5. simpli. 8. Lib. 1. de sem. c. 5. 7. 9 10. 11. 13. & lib. 2. cap. 4. & 5.

6. epid. par
ti. 8. tex. 19
1. de diffe.
feb. 1. § sus
finem.

Li. de rigo-
re tremore
8c. cap. 5.
ante med.
in introdu-
ctorio qd
medico. 9
post princ.
Cap. 13.
circa prin.

Cap. 9.
post princ.

Lib. de mo-
tib⁹ anim.
§ sus finem

Cōsiliaris
differē. 59
in annexo.

1. 1. doc. 6.
c. 4. cōm. 2
in fine.

Lib. de mo-
tib⁹ anim.
§ sus finem

dicto sanguine carnosā species pinguisq; resultat :
continentis, contenti, & impetentis nomine tria
hæc Hippocrates (Galeno etiam declarante) indi-
gitat: continentia nanque, membra solida: quæ qui-
dem aerea ex substantia seminaliq; facta sunt: cō-
tenta, humores, sanguinemq; impetentia uero, seu
fluitantia, seu hincinde manantia, spiritus ipsos in-
telligit. Est autem spiritus hic innatus, nedum ani-
mantia, sed lapides quoque continens (quemadmo-
dum introductorii auctor exprompsit) lapides in-
telligo præsertim quibus aliqua, uel trahendi, ut
magneti, uel expellendi, siue quid aliud agendi po-
testas indita est quo spiritu cui instrumento agūt:
atque hunc hæcicum idem quoque auctor (Stoico-
rum sententia) appellat: nonnulli uero complanta-
tum, insitumve, aut connatum græcæ σὺμφυτον ex
Aristotele nuncupant. in toto. n. corpore fixus ha-
bitualisq; consistit, ad finem usque idē numero (ap-
ponensi quoque Galeni mentem rationibus compro-
bante) perdurans, ac tandem radicalis humidi pen-
petua forma ueluti: & solidæ partes carnosæq;
speties materiæ rationem possidentes: tametsi gen-
tilis, ipsumq; sectantes oppositum contendunt. Quā-
uis enim philosophorū Coryphæus, alibi, uel deter-
minatum uel decernendum, an idem numero spiri-
tus semper maneat, uel alter perpetuo generetur,
omiserit: eandem tamen rationem esse de alijs etiam
partibus inquit. Seruantur autem & aliæ partes,

perinde ac alias, longiori sermone, nostris uidelicet in artem medicinalem lucubrationibus, radicale ipsarum humidum, ad finem usque durare (tametsi continuo diminutum, desiccatumq;) demonstrabimus. quod principis exemplo de elychnij radicali humiditate (initio licet monacho) liquere potest. Eadem igitur ratione conmatum à generationis initio spiritum, omnibus in simul in partibus existentem, unum eundemq; numero perseverantem, quanuis diminutum concludemus etiam si inuitus id peripateticorum summus (pluribus enarrantibus) admitteret. Hic uero & ille est, qui quidem substantia in pueris copiosissimus, qualitate uero in uigentibus adauctus, in quibus quantitate, diminuitur (prout Galenus cum Hippocrate dixerunt) isq; spiritus (de quo & Aristoteles scriptum reliquit) calidum (ni senis dicta perperam capiamus) innatum appellamus: Et si nihil prohibet (inquit Galenus) sanguineam substantiam, carnosamve, simulq; aeream, unam cum ipsomet spiritu calidum inaudire innatum. Si nanque spiritus hic instar fluminis, ignisve à corde a continuo deflueret, qui fieri posset ut qui crescunt plurimum habeant calidi, spiritusve, innati? Spiritus enim calidi loco, prima Galeni expositione, intelligebatur. neminē uero, tametsi Iotario rudiores, latere opinor, longe plures copiosioresq; influentes spiritus, in adolescente, robustove, ac sanguineo, iuvene, totum per corpus, uagari, à cordeq;

1. 4. tr. 1. c. 3.
Secūda art.
med. cōm.
44. yf. fin.

Nō cōcederet Arist.
unū permānere sū ex pōnē illos qui tenent totā materiā fluere nihil pmanere &c.
Ideo dicit pluribus enariātib?
1. apho. 14.
14. 2. de tēperamentis
2. & 5. simpliciu cap.
8. lib. cōtra lycū yf. ff.
Lib. de spiritib?
1. de generatione animal.
3. b. de motib? anima
hū yfus ff.
5. simpli. 8.

perpetim pullulare, quàm in tenello adhuc macer-
rimoq; infantulo, qui hodie fortassis uel heri na-
tus fuerit. quiq; nihilominus huiusmodi puerulus,
etiam si natura insaluberrimus, actuq; ægrotans
sit, plus tamen calidi habens innati, saluberrimo
quouis iuvene existit, plurimo igitur indiget ali-
mento (supposita seruataq; interim corpore.e mo-
lis aliorumq; paritate) alioquin corpus, utpote hu-
midum spirituosumq;, facillime per alitus absumi-
tur. pauciori tamen indigeret, si de influentibus in-
telligeret. Præ cæteris uero Galeni uerba perlibrã
da sunt: cum sic proprio idiomate inquit, καὶ δὴ
καὶ περιέχεσθαι μὴ ἐν ἅπασιν, τοῖς τοῦ ζώου μέ-
λεσι τούτῳ τὸ πνέον φεμέν, ὅχ' ὁμοίον δ' εἶναι
πανταχόθι, καθάπερ δὲ τὸ αἷμα ἀναγκάειον,
περιέχεσθαι δὲ καὶ τοῖς κεναῖς δὲ ὀλίγην ὀσίαν
αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ οἷον ὕλην τινὰ βραχείας μὲν
μεταβολῆς δεομένην εἰς γένεσιν ἐμφύτου πνέον-
τος ἡκριβωμέναν, κατὰ τὰς οἰκείας ποιότη-
τας, ἥδη μέντοι πρόσ γε τὰ φυσικὰ τῶν ἔργων
ἡκενὼς συντελεῖσθαι, quod nobis latine indigitat,
certe dicimus eū spiritum in omnibus animantis con-
tineri partibus, sed non undiquaq; esse sui similem,
ueluti nec sanguinem est necesse. Contineri autem
et in spatijs inanibus non paucam eius substan-
tiam. Magis uero uelut materiam quandam, leuicu-
la etiamnum mutatione indigentem, ad, innati spi-
ritus secundum qualitates proprias absoluti, gene

5. simpli-
ciū. 8.

nerationem: nihilosecius tamen & satis superq;
ad naturalia opera conducentem. Dicendo igitur
in omnibus contineri partibus, nec non pro illa-
rum uaria forma temperamentove diuersum esse:
connatum, hecticumve, ac fixum spiritum indigita-
re uidetur: cuius quidem non parua in spaciis mani-
bus, hoc est porulis meatulisve (baud enim in alte-
ra uesica, uentriculove, aut intestinis) portio conti-
netur: quum scilicet in uaporem conuerti eius ali-
qua pars coeperit, indeq; per halitum (deficienteq;
præsertim qui ad eius instaurationem fotumq; à
corde influit uitali nuncupato spiritu) sensim discu-
titur. Qui quidem spirituum potius materia, quam
spiritus nuncupandus uenit. Breui adhuc mutatio-
ne indigens, ad innati spiritus, secundum qualita-
tes proprias (hoc est tenuitatem, leuitatemq;, ac
tēperamentū) absoluti generationem tenuior nan-
que leuiorq; ipso etiam halitu proprius absolu-
tusq; (Galenī dogmate) spiritus est, sincero licet ae-
re crassior sit: omnium enim (ut inquit) quæ in cor-
pore sunt, leuissimum, tenuissimūq; spiritus, secun-
do loco halitus, tertio gradu qui plane absolutus,
attenuatusq; est sanguis. Grossior uero hic de quo
loquimur, hecticus inquā spiritus quā influens
est. Quin (ut expeditius clariusq; loquamur) semi-
nis pars tenuior spirituosiorq; existit: Qua de re
spirituum potius materiam dici quā spiritum re-
ctissime protulit; tametsi spiritum appellari ob te-

3. de potē.
natural. 14
post princ.

Versus finē

1. aphoriz.
commē. 14

Lib. 1. dist.
1. c. 6. p̄fus
fiuē. & c. et
4. & 5. & 2
libri cap. 5.
circa prin.
ubi innatū
vocat spiri-
tū licet ca-
lorē inter-
pres cōuer-
terit, qui in
semine pl̄
uel minus
copia conti-
netur.

Cap. 8.

nuitatē functionemq; cum ad naturalia non minus opera conducat, minime decedet. Quana is enim li- bello aduersus Lycum, duo tantum calidi innati, de qua aphorismus intetelligebat, substantiam, com- plere dixerit, sanguinem scilicet ac semen, nihilq; prater hæc tertium nouisse protulerit: quemadmo- dū in aphorismi quoque interpretatione innuerat: in seminis tamen substantia spiritum subintellexis- se liquet, cum ex serosa deinceps humiditate ac spi- ritu in ea cōtento cōstare subiunxerit, ut libris etiā de semine prædixerat adeo ut idē proculdubio sit, nec sibi met ipsi cōtradixerit, duas ibi dūtaxat sub- stantias calidi innati proferēs, atq; alibi tria substā- tiam materiam complere. Sicq; bisariam Hippocra- tis sermo uerificabitur, qui crescunt plurimum ha- bere dicens calidi innati: cum substantiam, non qua- litatem intelligere Galenus opinetur, dupplicem primo triplicemue substantiam capiendo. Duppli- cem inquā, semen ac menstruum sanguinem, radi- cale humidum utrunq; nuncupatum, Triplicem ue- ro, si spiritum in semine antea subintellectum, ex- presserimus. Secundo, iuxta enarrationem, quam libro quinto de simplicium medicamentorum facul- tatibus, ex priori intentione Galenus innuit, spiri- tum, duntaxat subaudiendo: ut qui crescunt pluri- mum calidi hoc est spiritus iunati habere intellexe- rimus. Plus enim spermaticæ substantiæ, quemad- modum & sanguinæ, pueri quā iuuenes natuq;

maiores cum habeant : plus etiam spirituosæ sub=

stantiæ quæ spermatis pars est continere, lippis at

que tonforibus liquet. Quò nanque magis, magisq;

crescit foetus, eo sanè minus redditur calidum illi in

natum corpus (perinde ac medicorum phœbus ait)

» quod nihil quàm sanguis semenq; aliud est. Vt er=

» go cuncta in infantibus (ueluti deinceps subdit) san

» guinolentissima reperiuntur : adeo ut in ossibus

» quoque nōnihil huiusmodi appareat, contra in seni

» bus fit, ut exāguia maxima cuncta sint, usque adeo

» ut caro quoque huiusmodi sit: quam etiam ipsam mi

» nimo præditam sanguine obtinent, corpus porrò ca

» lidum innatum sanguis erat. Quare ex his colligi=

» tur, & ijs qui crescunt plurimum inesse corporis

» calidi innati, & ijs qui consenuere, minimum. Sic

» etiam semen, quod ex serosa humiditate ac spiritu,

» qui in ea est, constat: in his qui consenuere exigui

» amodum est, at in horum qui crescunt corporibus

» plurimum, atque inter ipsos, in his potissimum qui

» nati nuperrime sunt, quemadmodum in commenta=

» rijs quoque de semine demonstratum est. E quibus

quidem prænarratis mirum non esse liquet, si duos

tantum spiritus, & in libris de dogmatibus Hippo

cratis & Platonis, & in alijs omnibus memorauit,

omisso penitus hectico, utpote spiritus nomenclatu

ram minime (ueluti prædictum est) merente. Quan

uis enim vitalis idem hic spiritus antea, per arte=

rias, à corde in testes defluens, serosæq; (sic nanq;

Lib. cōtra
lycū 11. fl.

Lib. 12

Lib. 1. doct.
2. cap. 1. 2.
5. & 2. eius-
dem cap. 6
Lib. 1. de
sem. dist. 1.
cap. 4. 5. &
6. & secun-
di eiusdem
cap. 5.

Dubitatur.

Cap. 8.

Idem dicit
3. de locis
affectis. 7.
cap. 3. post
medium.

in libris de semine (sepius uocat) substantiæ sperma-
tis admixtus (Galenietiam dogmate) fuerat: Adeo
tamen illius crassitie, lentoreq; demum concrevit,
ut non amplius spiritus uitalis, sed uel insitus in-
natusve spiritus, uel spirituum materia dicenda sit.
de qua nihilominus re prolixior nobis alias sermo
habendus est. Idipsum duntaxat nunc obiter cū
prædistis attingemus, maximam scilicet difficulta-
tem nobis circa Galeni syntagmata insurgere: cū
perplexus, in quinto de simplicium medicamento-
rum libro, adeo uideatur, ut modo de hoc insito he-
ctico uel spiritu, modo de influente sermonem eius
aphorismum enarrantis uerificari uideatur. De
prænarrato nanque hectico uidetur, cum ait, in pue-
ris natūq; minoribus plurimum existere, qualitate
uero in uigentibus adauctum. De influente autem
deinceps, quum de ipso Aristotelem scripsisse pro-
tulit: qui tamen spermatis substantiam, neque cras-
sam, multoq; minus tenuem permanere admisit.
Dein uero in commentariis de Hippocratis Plato-
nisq; placitis, primum esse hunc animæ instrumen-
tum, etiam si non sit animæ essentia, demonstrasse
ait: Nullibi autem præterquam, in septimo libro
(nisi quippiam in primo quo caremus præscripse-
rit) ac de influente quidem non posse animæ essen-
tiam, neque illius domicilium, ob sui fluxibilitatem,
existere demonstrauit. Quibus alio sic modo posi-
tis, uerisimile quidem esset, non undiquaque sui simi-

lem, intelligere, non quia hecticus, sed quia temperamentum à parte ad quam defluit, recipit ueluti nec sanguinem sibimet ipsi omni ex parte similem est necesse. In cordis autem sinistro uentriculo, arterijsq; nec non cerebri spatijs inanibus, In porulis quoque non parua huius influentis spiritus substantia inuenitur ab arterijs expressa: qui cum uitalis sit, uelut materia quaedam innati spiritus, quæ admodum & animalis etiam dicti, existit: leui breuiq; adhuc mutatione indigens, ad insiti spiritus secundum qualitates proprias absoluti generatione. Adeo ut per hæc demum uerba non absolutum innatumq; spiritum, sed eius potius materiam existere inquit, nihiloq; minus ad naturalia opera conducencem, alium ab hoc esse spiritum absolutum innatumq; innuerit. Quas ob res non parua hic sermo speculatione indiget: cū uariis inconstansq; sibimetipsi aperte uideatur. Nisi de eodem quidem semper spiritu, haud numero tamē, sed specie, genere locutum esse dixerimus. Aristotelem uero, insito de hoc spiritu in genitura contento scriptum reliquisse, quin genituræ seminisue corpus totum spirituiificari dicentem per nouimus (licet durationem eius minime determinarit) libro uidelicet de animalium generatione. Secundo quem locum rectius in libro simplicium quinto, quam primo de semine Galenus intellexisse uidetur. Haud. n. spirituiificatur, quia per totā uteri capacitātē in uapo-

Respon.

Cap. 3.

Cap. 8.

Cap. 3.

Lib. de se
mi, c. 8.

2. colliget
c. 10. yf. ff.
9. de anim.
uersus finē.

1. aphor. 14
2. de tēper.
2. & 5. sim.
8. & lib. cō
tra lycum
uersus finē.
2. de gener.
animal. c. 3

rē uētūve conuersum extendatur: ut inde tumor in
flatioq; ac dolor succedat, uel p uteri osculū egre
diens strepitum, ructus, crepitusve instar efficere
debeat. Sed paulatim subtiliari, menstruoq; sangui
ni admisceri & inuolui philosophorum spirarcus
præsupposuit, cum non sicut uapor (ipso met Gale
no deinceps confitente) sed per se mobile animalis
principium tam spiritus quā illa quæ hunc conti
net humiditas sit. Per uniuersam itaque sanguinis
substantiam spiritui ficatum semen uelut operans
dispergitur, sicq; paulatim dilatatur extenditurq;
ut non solum qualitate operari Auerroes protule
rit, sed in iuuamento caloris quantitatiui Arabūq;
medicorum princeps recte quo ad hoc Aristotelis
mentem intelligens ait. Et putant homines quod
Aristoteles putauerit quod sperma uiri non esset
pars pueri, neque immixtum cum materia pueri.
Sed hoc non fuit eius consilium: sed suum consilium
fuit quod inuoluatur cum materia, ut sit operator
membrorum, & ducat idoneam materiam ad mem
bra: & erit illud sperma materia spiritus in crea
tura, quia efficitur multum subtile & habile ut
transeat in spiritum. Hic ergo spiritus quē in pue
ris copiosorem, uigentibus autem qualitate auctū
Galenus cum Hippocrate supponit: ille est de quo
Aristoteles scriptum reliquit, maioris tamen quan
titatis esse intelligens, ut qui non solum in genitura
contentum spiritum, illius ueluti partem existen

tem, omniumq; semina quibus inest fecunda reddentem, & elemento stellarum proportionatum, uerū et uniuersum ipsius geniturae corpus spirituiuari uoluit, sanguiniq; immixtum, ut coagulum in lacte operantem, ac fabrum in lectica, quin ueluti in caereo globulo formam remansisse. Sic enim ad propositam ab initio capitis difficultatem quonam scilicet seminis corpulentia uertatur abeatue, si nulla pars constituendi conceptus sit, ac facultate quam in se continet operatur: Respondere cupiens ait. τὸ δὲ τῆς γονῆς σῶμα, ἐν ᾧ συναπέρχεται τὸ σπέρμα τὸ τῆς ψυχικῆς ἀρχῆς, ἥς τὸ μὴ χωριστὸν ὄν σῶματος, ὅσους ἐμπεριλαμβάνεται τὸ θεῖον. τοῦτος δὲ ἐστὶν ὁ κεκλόμενος νῆς, τὸ δ' ἀχώριστον, τῷ σῶμα τῆς γονῆς διαλύεται, καὶ πνέουται τῷ, φύσιν ἔχον ὑγρὸν καὶ ἡδυνώδη. quod est: Geniturae autem corpus, in quo semē animalis principij contentum una prouenit, cuius hoc quidem separabile à corpore, in quibus diuina pars comprehenditur, qualis est quæ mens appellatur: hoc autem inseparabile. Hoc inquàm geniturae corpus dissoluitur atque in spiritum conuertitur, cum naturam humidam aquosamq; habeat. In quibus philosophi uerbis dictionem, cuius, græcæ, ἥς adiunximus ex Philopono dicente λέγει δὲ ἐν τῇ λέξει τὸ ἥς, hoc est deficit autem in dictione, cuius, ut legatur: in quo semen animalis principij (spiritus uidelicet calorem, ipsomet exponente, stellarum calori pro-

Cap. 2.
1. de gener.
animal. 18.
post me.

Cap. 3.

portionalis) una prouenit. Cuius, scilicet animalis principij, idest animæ, hoc quidem separabile à corpore ueluti mens est, hoc autem inseparabile, quem admodum uegetatiua, nec non sensitiua est. Dictionem quoque $\omega\epsilon\rho\mu\alpha$ commutauimus ut dicat $\sigma\omega\mu\alpha$. Quo sibi met conformis existat neque in tam paucis uerbis huius dictionis $\omega\epsilon\rho\mu\alpha$ æquiuocatio fiat: ut prius de calido spiritu ue intelligatur, dein uero de genitura. De spiritu nanque rursus intelligere nequimus: cum aqueam liquidamue naturam habere & in spiritus conuerti subiungat. Cuius naturam calidam æreamq; paulo ante iam dixerat: Ultra quòd ineptus loquendi modus, est, genituræ semen ipsam met genituram nuncupare: præsertim quia difforre à semine genituram propalauerat. Vt mirari me hercle deprauationis antiquitatem cogar. Quorum nihilominus uerborum expositiones, uariasq; difficultates emudellare, præsentis intentionis non est: obiter nanque currentiq; calamo decernendum de his diximus. Haud enim rudibus cuncta exponere hoc in loco intendimus, uerum arte medica consultioribus, quibus tum hæc tum alia longe quàm nobis notiora existunt, aduersantium stoliditatem propalare. Hæc itaque de insito spiritu de quo Aristotelem scriptum reliquisse testatur Galenus in tantum hoc loci dicta sint. Primum uero animæ instrumentum esse, non animæ substantiam, influentem spiritum intelligens,

gens, in septimo de Hippocratis Platonisq; decretis demonstravit. Quem locum quinto simplicium uolumine citabat. Fortassis autem & hunc (de quo loquimur) insitum spiritum primo quod desideramus uolumine ipsius animæ substantiam similiter non esse probauit: perinde ac libro animi mores corporis temperaturam insequi declarante materiam potius subiectumve potentie uegetatiuæ (quam stoici naturam uocant) sicuti et alterum animæ, quam ipsam naturæ animæve substantiam esse uoluit: quarum nihilominus formarum essentias spirituum ipsorum temperamenta frigidum uidelicet humidumq; nec non calidum siccumq; determinat. Si stoicorum sententia frigidum & humidum alterum, alterum uero calorem & siccum posuerimus. Cuius uerba, quia deprauata pariter sunt, recitasse non tædebit, quum enarrata iam stoicorum sententia subdit: ὥς τε καὶ τὸ ὕλη μὲν τις οὐκ αἶα τῆς ψυχῆς ἐστὶ τὸ πνέον. τὸ δὲ τῆς ὕλης εἶδος ἡ κράσις ἐν συμμετρίας γιγνομένη τῆς αἰρώδους τε καὶ πυρώδους δόσεως. quod est quamobrem & hic spiritus materia quædam peculiaris propriæ animæ est. Materie autem forma temperamentum est quod in aëreæ igneæq; substantiæ commensuratione consistit. Tametsi traductor Syluanus græci caudicis corruptionem minime aduertens quia ἡ τοῦ κράσεως ἐν συμμετρίας γιγνομένης, habebat: sic imperfecte traduxit, forma autem materie seu τῆς

Cap. 31

Cap. 8.

Cap. 4. ὕλ.
finem.

peramenti aerea igneaq; substantijs in symmetria
conuenientibus consistit. At nostrum prosequi pro-
positum occasio præceps accelerat. Haud temere
igitur innatum insitumve ac naturalem alterum
spiritum nuncupant: siquidem à primo generatio-
nis exordio ipsa in spermatis substantia conten-
tus: præter id quod proprium nutritiue potentiæ
instrumentum materiæ est, quam Græci (Gale-
no auctore) præsertimq; stoici φύσις hoc est natu-
ram ὁπὸ τῆς φύσεως . quod est nasci, uocant: cuius
enim membro innata est potentia hæc, atque à pri-
mordiis indita, qua nedum seipsum regere trahen-
do, retinendoq; & coquendo, ac tandem retrimenta
deiciendo ualeat: sed adiungere glutinareq; pos-
sit, & demum substantiæ permanentis similem ef-
ficere: quod uere (iuxta Galeni dogmata) nutrire
est: præter hæc uero, dum plus quàm discussum est
apposit, instauratq; augmentatiua potestas est:
cui quidem nutritiua (principe quoque ipso con-
firmante) ab ea quidem ratione duntaxat differēs
subministrat. Quinimmo & ipsi generatiue, fa-
cultati, quàm & alteratricem uocat Galenus ge-
neratim loquens, speciatim uero excalfactoriam,
frigefactoriam, humectatoriam, exiccatoriamq;
ac (ut clarioris doctrinæ nominibus utamur) ossi-
ficam, neruificam, membranificamq; ac cæteris id
generis nomenclaturis indigitat. Alteri quinetiam
formatrici nuncupatæ, formas compagesq; cavitata

1. de potēt.
naturalib⁹
in princip.
& li. cōtra
Iulianū an
te me. uide
lib. de for-
matione for-
tē circa fi.
li. q. animi
mores tēpa-
turā seqnē
c. 4. y. li.

2. de potēt.
naturalib⁹.
ii. c. 1. c. pri.
1. i. doc. 6.
cap. 2.

1. de potēt.
natur. c. 6

tem, meatus, exortus nexūve, positum, aliāq; eius-
 modi organicas ad naturas pertinentia, quemad-
 modum superficies est, magnitudo, ac numerus, qui
 busuis dispositis iam membris exhibenti, quaecunq;
 illa sit (Galeno enim perinde ac Aristoteli quoque
 incerta est, et si uegetatiuā uterq; perinde ut alias
 ostendemus, suspicari magis apparet) nutriendus
 hæc, uel ratione duntaxat uel re quoque ipsa differe-
 rens, suis cum affectis ministrisq; facultatibus in-
 seruit: quod scilicet attractum iam est, retentumq;
 & concoctum, superfluis expulsis, apponēdo, uniē-
 doq; et assimilando, atque (ut uno me uerbo expe-
 diam) quod per halitum, caloris ui, discutitur in-
 staurando. Quas ob res si hæc quidem faculta-
 tes cuilibet fuerunt membro iam à primo genera-
 tionis initio, uel à generante potentia temperamen-
 tum, quod esse ac substantia membrorum (Galeni
 dogmate) existit, illis distribuite: uel a creatore
 primo naturæ (ut aiunt) naturante, taliq; poten-
 tia usa, dicatæ prius: quàm uel cor, uel quoduis
 aliud membrum organicum à formatrice distin-
 ctum sit, ultra quod ab ipso statim seminis in ma-
 tricem ingressu (cum generatio ab umbilico, uelut
 à radice exordiū sumpserit, ad iecoris uiscerumq;
 naturalium constitutionem: prius quàm ad cordis
 productionem, cuius adhuc necessitas nulla sit per-
 ueniatur (ex anatomicis administrationibus sum-
 pta coniectura) stirpium instar ascendere à Gale-

1. de usu p.
 tiū. 9. & li.
 de plenitu-
 post princ.
 li. de usu re-
 spirationis
 uersus finē.
 2. metho. 6.
 circa finē.
 & sæpe.

Lib. de for-
 matione for-
 & ante me.

Li. doc. 6.
cap. 4.

Lib. de ho-
mine q uo-
luit animā
esse i corde
sū essentia
liet.

Li. de mor-
te & uita
ante med.

Li. de aia tr.
c. 6. & li.

de mort. &
uita. tr. 1. c.

2. & 3

Priceps 1.
de anima

6. 1. ysus fi.

leno iudicatur: Adeo ut prius quā cor ipsum for-
matum sit, plurima iam membra uiuerent: Quid
est cur defluentibus facultatibus priores in esse par-
ticulis potentias à natura insitas non necessario di-
xerimus? quanquā nescio quid uel somniare uel di-
uinare fortassis Arabum principi contigerit, uita-
lem à corde fluentem cæteris adeo præponenti, ut
in spiritu membrisque deinceps recepta, cuncta hæc
pro aliis recipiendis disponat: Si præsertim non in
corde tantum, sed in qualibet uniuersi corporis
particula totam essentia præsentem peripatetice
(cuiusmodi sectæ princeps esse maluit) pluribus
cum interpretibus (uel initio Alberto) admiseri-
mus. Nutritiua igitur naturalisue facultas ea est,
qua primo uiuens embrio fit, atque dicitur, tametsi
animalis nomen nondum adeptum est. Quam ob-
rem & philosophorum spirarchus ait: ortus à ge-
neratione prima est animæ nutritiue in calido par-
ticipatio, uita autem mansio eius. Vitam igitur
hæc præbuit, seu per uitæ nomen actum (ex Alber-
to) primum, essentialemque, seu secundum, siue cum
principe aptitudinem intellexeris. In existente nan-
que singulis quibusque membris naturali facultate,
naturalique spiritu eius organo, proculdubio si nu-
trimentū administratur, illius actio perficitur. ubi-
cunque enim agens est, materia, & instrumentum,
deductio impediens, naturalem actionem consequi
necessum est. Nil uero præter immodicam natiui
caloris intemperiem impediens imaginor. Tandiu

quoque uiuimus (prout decantatum celebreq; philosophorum theorema est) quandiu nutrimur.

Itaque defluentem ponere, uel à corde, uel à iocino re facultatē (siquidem præ innata ibi existit, perinde ac prædiximus) superuacaneum prorsus (Galenī dogmate) arbitramur. Ni assiduam generationem & corruptionem fieri permiserimus. Id ipsum tamen uerum est, quod uenis duntaxat (& si non aliis membris), tanquā ab ipso iocinore (secundū Galenī sententiam, quā proculdubio ueriores esse alibi demonstrabimus) ortis, ac per hoc eidem natura temperamentove similibus, continuitatis consensu non spiritu duce communicatur. Adeo ut uenas etiam sanguificam obtinuisse potentiam protulerit, quemadmodum pulsandi quoque uirtutem arterijs duntaxat, eadem ratione, à corde ueluti lumen à sole distribui uoluit. Quas ob res non semel iecur uenis, Sicuti cor arterijs, ac cerebrum neruis uirtutem largiri differit, principiumq; iecur ipsum altricis facultatis, in animalibus, interdum ponitur. Haud enim huiusce uirtutis principium positum est, quia reliquis ipsam particulis præbeat. Sed trifariam tale dici potest: Primo siquidem quia principalior concupiscibilis scilicet in eo tanquā in proprio throno residet. Sed ne absurdum quidem est facultatis temperaturæ e materia potentia deductæ subiectum posse principium nuncu-

usu pulsuum c. 4. & s. 13. met. dis. 3. ca. 9 in princ. 5. de loc. affect. circa prin. 9. meth. c. 10. & 6. de decr. Hipp. et Plat. cap. 5. post princ.

2. d. aī a cōs
5. & tex. 1. 4
34. 47. 48
3. eiusdem
cō. 44. 59
1. pige. 41
8. physico
cōm. 20
4. de usu p
tiū. 2. 13. 4
reg. ac. 47
2. art. med.
& 6. de de
cr. Hipp. &
Pla. & s.
4. de usu p
tiū. 3. i. pri.
& t. 17. cir
ca pri. & c.
12. p. sus ff.
& i. de pot.
natural. 4
2. reg. ac. 2
47. post m.
1. de usu p.
16. in ff. 4
eiusd. t. 3. 1
ad Gla. 14.
in ff. 3. art.
med. te. 6
li. de plen.
post pri. 7
met. p. ff.
& s. p. s. s.
me & 6.
epid. cōm.
1. cōm. 2
1. de sem.
dist. 2. ca. 9
ante me. li.
de form. f.
tus circa
med. lib. de

~ iij

pari. Secundo quoniam inde uenis distribuitur. quæ
 quidem uenæ, ultra quod ex propria substantia nu-
 trimētum sibi assimilant, uirtute nihilominus ab he-
 pate recepta sanguificant quæ sanguificatio com-
 munis, uniuersoq; deseruiens corpori, actio est: Al-
 teratrix enim (Arabum quoque principis testimo-
 nio) quæ in hepate est: commune uniuerso corpori
 officium agit. Tertio principium huiusce faculta-
 tis existit, quatenus prima communis alimenti ori-
 go radixue est, qua remota, naturales facultates
 singulis in partibus innatas, suis cum actionibus,
 destrui necessum est: Nam sanguinem è iecore ema-
 nare cum dicimus, quid aliud statuimus quam san-
 guinis procreatricem facultatem (dicebat Gale-
 nus) in eo uiscere contineri? Si igitur ut alatur ani-
 mal sanguinis generatio est, atque ea in iecore
 fit, uiscus hoc non cor altricis facultatis principiu
 erit existimandum. Quod enim membrum mate-
 riam ad alimētum toti corpori idoneam procurat,
 id uerisimile est esse altricis & uegetabilis facul-
 tatis principium. Sicut uidelicet in plantis, eam par-
 tem esse diximus, quæ radicatio nuncupabatur. Illa
 siquidem per numerosas radicum fibras nutrimen-
 tum è terra eliciendo in se colligit: atque inde in to-
 tam plantam, per stipitem digestum transmittit.
 Ab ipso igitur iocinore cætera membra, quan-
 uis facultatem non recipiant, neque spiritus, neces-
 sario tamen alimentum assumunt, quod arctius cum

1.1.doc.6.

c.2, uers. fi

6. de decr.

Hipocr. &

Plat. cap. 5

post princ.

Ibidē. c. 4

Galeno ex Hippocrate loquentibus quasi alimen-
tum nuncupabimus, cui tum hæmorrhagiā, id est san-
guinis profluvium, tum (uno uerbo) omnem sangui-
nis inanitionem recte opponas: Quemadmodum ali-
menti nomen minus meretur quod in uētriculo exi-
stet, nisi quia futurum alimentum est: cui uomitus
lienteriaq; contraria sunt: Quod uero apponitur
iam multoq; magis si unitur assimilaturve, pro-
priissime alimentum dicetur. Cui quidem substan-
tiæ fluorem aduersum intelligas. Sic enim pluries
Hippocratis distinctionem, qua dicebat, Alimentum
aliud est quod nutrit, aliud quod quasi est nutriens:
aliud quod futurum est nutrimentum, clariori utēs
dogmate enucleat. Tamen si alias (quoniam de tali-
bus diuisionibus statuere, pro arbitrio cuius (ut
inquit) licet) philosophi potius quàm medici officio
fungens, rem hanc subtilius, pro subiectæ materiæ
ratione, emedullans, diuisionis membra aliter indigi-
tat, adeo ut in uenis contentum sanguinem, non qua-
si alimentum, sed nutriturum potius, futurumve nu-
trimentum nominasse oportuerit. Sic enim (ut suis
met uerbis Galeni sententia intelligatur) inquit:
Ac proprie quidem nutrimentum est quod nutrit:
quod uero ueluti nutriens est, nondum tamen nutri-
uit, cuiusmodi scilicet est quod agglutinatur, uel
quod apponitur, id proprie nutrimentum non est,
sed æquiuoce. Quod autem in uenis est, atque hoc
etiam magis quod in uentriculo est, id tanquàm nu-

1. de tuenda
ualet. in fi.
Lib. de ali-
mento post
princ.

Vt 2. et ar.
med. te. 69

uid 2. aph.
cōm. 17. 82
5. 39. 3. de
tēperamēt.
2. uers. fi.
1. de potēt.
naturalib.
cap. 1.
1. de tuēda
ualet. in fi
Solutio
contradi-
ctionis.

1. de potēt.
natural. c.
11. uers. fi.

tritum aliquando sit, si probe concoctum fuerit, nutrimentum appellatur. Adhunc modum edulia quæque nutrimenta uocamus: non utiq; quod iam animal nutriant, neq; quod talia sint, qualia sunt quæ nutriunt, sed quod nutritura sint, si probe sint concocta. Id namq; est quod ab Hippocrate dicitur, nutrimentum quod nutrit nutrimentum quod ueluti nutrimentum est. Nutrimentum quod nutriturum est: Siquidem quod iam assimilatur, nutrimentum appellauit: quod uero tale est, quale illud, nempe appositum agglutinatum uel genus ueluti nutrimentum. Reliquum omne siue id in uenis continetur, seu uentre, futurum nutrimentum. Ast hæc obiter, circa nutrimenti nomenclaturam, in tantum dicta sint. Assumunt uero particulae omnes necessario nutrimentum, ne dum ab hepate, sed ab ipso etiam corde. Etenim dissolubile dissolubileq; trium corporum substantiam nostram complentium quodlibet est: fomite igitur opus est, ut instaurantur, uel custodiantur. Instaurantur uero, atque ad uigorem usque augentur solida membra, & carniformia sanguine ab hepate transmissa: Spiritus uero hecticus membrisque innatus, spiritibus à corde fluentibus custoditur, quibus quidem & animales quoque spiritus nutriuntur. Erit ergo (uti Galenus inquit) arteriarum utilitas (tum spiritibus in se contentis, tum uentilatione inspirando expirandoq; expleta) custodire eam, quæ secundum naturam est, caliditatem: & nutrire spiritum

1. de usu p.
16. circa fi.
li, de usu re
spirat. c. 5.
4. de usu
pulsu c. 4
6. de usu p
ei 17. post
medium,

„ animalem. Sanguinis autem generandi, simul & in
 „ omnes partes ferēdi gratia, uenæ factæ sunt. Quas
 „ ob res idem alibi quoq; prædixerat: perinde ac ma
 „ gneti lapidi uis inest, qua ferrum attrahere potest,
 „ ita naturalia quoq; instrumenta omnia cognatam
 „ facultatem habent, qua actionem suam perficiunt.
 „ proinde si permanens fuisset ipsorum essentia, neq;
 „ arterijs, neque uenis indiguissent. Verum quia, nu=
 „ trimento egent, seruareq; oportet intimi caloris
 „ temperiem. Hanc ob causam & uenis indigebant,
 „ & arterijs: ita ut nullum membrum sit uiuēs, quod
 „ his (perinde ac alibi confirmat) carere queat. Maxi
 „ me item uerisimile est, (quemadmodum libello de
 „ fœtus formatione ait) formatas partes ubi primum
 „ perfectæ absolutæ sunt, incipere proprias substan=
 „ tiæ suæ functiones exercere: & neque renes, neq;
 „ uulnam, neque lienem, neque intestina, aut demum
 „ aliquod aliud, instrumentum naturale alterius au=
 „ xilio indigere, ad propriam functionem exercen=
 „ dam. Quoniam uero partium substantia, neq; quo
 „ ad quantitatem, eadem permanet, cum multum quo
 „ tidie ex ipsis defluat, neq; quo ad qualitatem, cū ua
 „ rijs alterationibus afficiatur. Mutuo subsidio indi=
 „ guit, quo & exinanita supplerentur, & alterata
 „ restituerentur. Maxima igitur cordis officij digni
 „ tas est, atque ægrotantibus (eiusdem quoque testi=
 „ monio) maxime omnium necessaria: ut spiritum tē=
 „ peramentumq; ac per hoc innatam facultatem sin

1. de locis
 affe, in fine

8. de usu p.
 c. 1. ante
 medium.
 Post mede

7. met. c. 13

5. de locis
affectis. 1.
circa prin.

3. de m. 2. 1. 2.

3. de m. 2. 1. 2.

3. de m. 2. 1. 2.

3. de m. 2. 1. 2.

3. de m. 2. 1. 2.

9. met. c. 10
post prin.

Ratio.

Vt 3. de p.
sag. expuls.
cap. 3. cir-
ca princ.
11. met. c. 3

gulis in partibus custodiat. Quae de re ipsius actio-
ne pereunte, reliquorum duorum, hepatis inquàm, et
cerebri actiones, quàm primum perire necesse est.
Iocinoris aut opus, omnibus licet particulis per ne-
cessarium sit, quò alimentum illis distribuatur, Nō
tamen adeo perpetuam necessitatem habet, sicuti ip-
sius cordis, reficiente enim ob aliquam obstructio-
nem, siue intemperiem, sanguificatione, possunt ta-
men membra adhuc, pro aliquo uel effatu digno
tempore nutriri, eo qui in uenulis existit, siue pro-
prio in loco reperitur, sanguine cuius porro in-
star & uentriculi opus est, deficiente uero, ac nul-
latenus inuento, qui à corde influat calore, mem-
brum ocysus deperire necessum est. Itaque ad nos
iterum conuersi, spiritus duntaxat à corde influe-
re, nullam uero uirtutem ad membra concludemus.
Ea nanque potestas (quam aliqui animosam, non-
nulli uero uitalem, Galeno teste, nuncupant) in cor-
de quiescit, arteriis tantummodo, (ut eiusdem sen-
tentia sexcentis in locis liquet) per tunicularum
substantiam ueluti lumen à sole ipsi aeri, communi-
cata. Ipsius nanque munus est dilatationē cordis
adstrictionemq; & ex consequenti unā cum corde
arteriarum, eodemq; simul utriusq; motu: præter
id autem & spiritus, qui aerationes quædam san-
guinis (uti Galenus ait existunt, gignere. Præ cæ-
teris uero, gaudium, et mœrorem, pauiditatem, au-
daciam uel inter has mediam fortitudinem, cæte-

rosq; id genus animi affectus, quibus denique operibus, aliarum uirtutum (uti princeps ait) recipiendarum præparationem efficere adiungitur. Itaque si potentia hæc ad membra ut ossa, carnem, neruos, cæteraq; perueniret. Illuc quidem, uel spirituum, uel animi affectuum, uel pulsationis constituendæ gratia adueniret: uel demum (ut principis dictum tanquàm uerissimum esset admittamus) ad alias recipiendas uirtutes disponendi studio: ni frustra eò accessisse, insulsis cum Asclepiade atque Epicuro cōcesserimus. Horū uero nihil perspicimus: Idcirco uitalis hæc potentia uulgo nuncupatur, non quia uitam primitus exhibeat cum & actum primum, & secundum, & aptitudinem, prout dictum est particulæ sibi ipsis à primo generationis exordio inditam possideant. Verum quia uitam potius conseruet, tueaturq; ac primum eius instrumētum, spiritus scilicet perpetim instaurando, temperamentum cuiuslibet partis custodiat. Quæ de re nullibi à Galeno uirtutem per uenas uel arterias ad membra influere præscriptum inuenimus: quanuis uenis hepar, arteriisq; cor, facultatem largiri, sexcentis idem in locis, protulerit, indigere interim necessario uiuens (inquiens) his, ut à iocinore alimoniam à corde uero calorem suscipiat. Quod autem naturalis ab hepate influens spiritus superfluo ponatur, ac præter Galeni intentionem, ex eo facillime patet, quoniam nullibi cum serio atque ex pro-

1.1. doc. 6.
cap. 4.

1. de locis
affect. ult.
& 1. de usu
partiū 16.

3. art med.
tex. 84.
4. de diffic.
rent. puls.

12. meth. c.
5. post pri.

posito de his loquitur, hoc de spiritu Galenus meminit, & præsertim in commentariis de Hippocratis & Platonis dogmatibus: in quibus omnino meminisse oportebat, in aliis licet subticuisset: In totum uero ceu nequaquam consistentem naturalem spiritum (influentem inquàm) præterit: quemadmodum in libro quoque artis medicæ se habuit: alibiq; ait arteriarum usum esse, quo calidi innati mediocritas conseruetur, generetur autem in cerebro spiritus animalis, nulla facta mentione de spiritu naturali. Ex proposito inquàm loquens, reticuit, Ex aliorum nanque potius sententia, dubieq; nonnunquam tetigisse uisus est: ueluti quum de uitali atque animali sermocinatus esset, illū in corde, & arteriis, hunc in cerebro, & nervis collocans, de naturali hoc pacto subdit. Quod si naturalis quoque aliquis spiritus est, utique is quoque in iocinore, & uenis continebitur: conditionalē uero nihil certum indigitare iam liquet. Firmaturq; Galeni sententia, si finem perspicimus. Etenim si naturalis uirtus innata quibusq; est, uelut eorum prima forma substantialis primordiis indita: Sicuti enim prædiximus, à generatiua temperamētum (quod huiusce facultatis substantiam esse Galenus opinatur) exhibitum est: perueniēte iam ad membrauitali calore, ac nutrimento, sufficiens fiet conseruatio. Superfluum ergo erit entia præter necessitatem (id quod naturæ horrendum est) aceruare. Quid si materiā

perpendimus? ut quæ proculdubio (quemadmodum doctissime præceptor noster Manardus, ut neminem sua laude defraudemus, paucis ante annis, ad Vergilium Gerardum, nostrum quoque percelebrem doctorem comprobavit) sicuti animali, ita & naturali uitalis spiritus esse debuerit. Cuius cum prima generatio in corde sit. & ab eo per arterias uniuersum in corpus diffundatur: necessarium esset magnas ad iecur arterias tendere, ueluti ad cerebrum ascendunt, tãtam spiritus uitalis copiam portant, quæ ad eius refrigerium, & pro naturalis generandi materia sufficeret. Per dissectiones autem, ac prius à medicorum rege didicimus, ad simas tantum iecoris partes, arterias, ubi sanguinis (quod maius est) impurior adhuc existit, & eas quidem adeo minimas transmitti, ut difficile interdum sit demonstrare, atque exiguos, paucissimosq; spiritus adportantes. Quos tamen multos esse oportuisset, si quidem ex iis naturales gigni deberent: cum longe plures sint partes, quæ ui egent naturali, quàm quæ animali, ultra quòd continua indefinensq; naturalis actio existit, sentire autem moueriq; interpolla, magisq; intelligere, ut quæ in uigilantibus duntaxat, nequaquam uero dormientibus, quibus tamen uegetari ualidius inest, ac per hoc pluribus spiritibus indigeret. Deesse igitur iecino-
ri materia uidetur, ex qua naturalem spiritum gignere queat. Sed deest & locus, nulla enim est in

Episto. 15.
prima.

4. de usu
tium 13.

eo cavitās qualem in cerebro, & corde, manifeste
conspicimus, In qua quidem huiusmodi credi debeat
fieri generationem. Ast neque uia suppetunt, per
quas, ubi genitus iam fuerit, ualeat ad membra de-
ferri. nisi quispiam dixerit per easdem uenas, una
cum sanguine, spiritum ipsum transire: quod tamen
nec corpus ipsum uenarum patitur, unica duntaxat
tunica contentum, nec motus indicat, qui uenae
non secus ac arteriae deberet adesse. Neque uena-
rum sanguis crassior existens turbulentiorq; ido-
neus spirituum comes extiterit: haud enim temere
Auerrois dicto uti possumus (quanuis alia ipse in-
tentione protulerit) sanguis scilicet qui est in ue-
nis est sanguis imperfectus, & non est creatus in
uehiculum spiritus, nisi sanguis arterialis. Sed nec
aeri uia patet, quo sicuti animalis & uitalis, ita
etiam ipse nutriri queat. Nutriri enim maxime ex
inspirando aere, sed tamē et ex sanguine uoluit Gale-
nus, aere inquam nos continente: quem non purum
simplicemve, sed mixtum iam & Arist. philosopho-
rum protogymnasiarches innuit, & suus commen-
tator Auerroes: nec non Galenus, atque Arabum
princeps descripserunt: quanuis hic, Auerroesq;,
suorum sermonum obliti Galeni dictum explodere
nonnunquam conentur. Nec Iecoris sanguis, ceu
turbulentus & crassus, atque nondum aliis ab hu-
moribus expurgatus idoneus uidetur ad spiritus
generationem, atque alitionem. Cum igitur nec fi-

2. colliget
ca. 9. §. 1. ff.

32. meth. 5.
11. meth. 3.
7. de usu
part. 8. lib.
de usu re-
spirationis
5. 7. & 8. cr.
Hippoc. &
Platonis
c. 3. §. 1. ff.
2. perigen.
20. 60. 4.
meth. 10.
1. element.
c. 9. §. 1. me.
2. 1. doc. 2.
sum. 1. ca. 9
2. colligit
cap. 19.
10. 3. tr. 1.
cap. 1.

nis adfit, ob quem cum gigni oporteat, nec materia ex qua uel generari, uel conseruari possit. Neque idoneus locus, in quo generatur, nec uia per quam ad membra mittatur: probabilius est, ut eo careamus, quàm ut ipsum inueniri nostra potius ex imaginatione, quàm euidencia aliqua dicamus. Neque id Galeni tantum dogma: sed Auerrois quoq; Auicennam aliquando in canticis canticorum reprehendentis (quanquàm litera (ut opinor) falsa est, Galenum nanque pro Auicenna habet: Nisi Galeni mentem minime olfaciens, prout barbarorum assiduus mos est, Galeni in fontem increpuisse uoluerit) Carere inq; melius est, præcipuæ cum absq; eius famulatio, suum adhuc principatum iecur tueri possit: distributa annona, non solum toti membrorum reipublicæ, sed ipsi quoque duobus reliquis principibus, in eo quoque residente concupiscibili, siue anima siue ui, quæ suo plerunq; impetu, sociorum principum regnum interturbat. Vnam igitur membris influentem tribus è principibus facultatem ponimus, hoc est animalem, præterquàm à testibus quoque aliam toti corpori communicatam (uel ex experimento, ultra Galeni auctoritatem attestante) influentem, quotidie conspiciamus: spiritus uero influentes duos, Tertium quibusq; hecticum, qui spirituum potius materia, cum spermatis tenuior pars sit, quàm spiritus dicenda est. Qua de re non similiter (ut uulgo existimant) & uirtus & spiritus se

1. colliget
c. 14. & 12
part. cantic.
cōm. 60. es.
uide cō. 82.

Lib. de
sem. sæpe
& præfer.
lib. 1. dist. 2
cap. 4. & 5.

habent. Quo autem pacto à cerebro ad membra, sensitiua facultas motiuaq; distribuatur, enucleare superuacaneum quidem futileve non fuerit. An scilicet spiritibus ipsis, quibusdam ueluti uehiculis delata, an sine ipsis etiam uelut à sole lumen uirtus hæc à cerebro ad neruos neruosaq; mēbra influat? pro huius itaque difficultatis enodatione, sciendum quidem ex Galeno est animalem spiritum in cerebri uentriculis, nec non ipso quoque cerebri corpore existentem maximeq; in postremo uentriculo contentum, & sensum, & uoluntarium inde motum ad inferas partes demittere. Virtus enim ipsius (ut libri de oculis auctor, siue Galenus extiterit, siue quiuis alter, eius tamen dogmatibus quoad hæc proculdubio conformis existens, inquit) per neruos ad cætera membra penetrat: essentia uero in proprio permanet loco. Sicut sol totum, unico eminentiq; persistens loco, aerem illuminat. Ad oculos uero nedum uisui spiritus facultas, sed ipsamet spiritus substantia dirigitur, tantaq; eius copia, quanta necessaria quidem est, illuc adducitur. oculi enim ita in aerem agunt, ueluti cerebrum in neruos: aerēq; illumināt, uirtutem uisoria impellentes (ut longo discursu de Hippocratis Platonisq; sententiis libro septimo declaratur) ideo multa spirituum quantitate oculi indiguerunt, ut lucidum, fulgensq; uisorium instrumentum euaderet. Quod utriusq; nerui concavitas attestatur, propter quam quidem, poros

5. de usu p.
13. 3. de lo.
aff. 5. p. f. ff.
6m antiq
diuis. ca. 7
7. de decr.
Hippoc. &
Plat. 3.
Li. de ocu.
pt. 2. cap.
5. & 6.

Et 1. pro.
gnost. 23.

poros hoc est meatus, tū Herophilus, tum alij deinceps anatomici professores, (eiusdem Galeni testimonio) nuncuparunt. reliquis interim nervis omnibus cavitate destitutis, per quos quidem spiritus substantiam pertransire necessarium nō est, uel saltem non adeo multam copiam, qualem ad oculos peruenire oportet. per corpus autem distributis, plurifariamq; discissis neruulis q̄ facillime discerpi, meatulosq; in singulis penē dixerim momentis (ut ait) obturari contingeret.

Quoniam igitur perinde ac sol aerem illuminat, sic etiam nervis cerebrum sentiendi mouendiq; uim irradiat, pari etiā ratione contingit, ut quē admodum sole, aut quauis causa dante lumen ablata, ipso statim momento lumen ab aere auferatur, sic etiam neruo quopiam discisso, aut ligato, obturato uel, aut demum quouis pacto disposito, ut consequentes deinde partes transitum uirtutis à cerebro, impeditū habeant, sensu statim motu uel, aut utroq; destituuntur. Sicut ergo à sole lumen continuis aeris partibus distribuitur, impediri nihilominus alicuius opaci interpositionem contingens, ita, et à cerebro, continuis, ac minime densatis neruorum partibus, tum sentiendi, tum mouendi facultas, extemplo, impediri nihilominus potens, distribuitur. Quas ob res de paralyti, stuporeq; ac cæteris tactus affectibus loquens, ait. Continua causa, aut continens, aut inhærens (li-

Vid. 16. de usu part. 3. li. de neruo. dis. cir. pri. 4. de locis af. in prin. 1 de usu par. 17. in prin. 8. 6. Lib. eiusdem 12. li. 1. de sem. dis. 1. ca. 4. cir. princ. 7. de dec. Hip. ex platonis. 4. & sæpif. 7. de deret. Hip. 2. Pla. 4. uid. et li. 1. de se. di. 2. cap. 4. & 1. de loc. af. in fine.

1. de sympt. caus. cap. 50. post prin.

cet. n. pro cuiusq; arbitrato eam nominare) affectus nervi est talis, ut facultatem illi à principe parte missam impedire possit. Atque impediatur, si nervus meatu aliquo præpeditus, (ut manifeste in oculorum nervis uidere licet) uel obstructus est, uel compressus: Si uero meatum non habet, idem illi eueniet, si uel constringitur, uel refrigeratur, uel comprimitur. Quum igitur meatum aliquem obtinet nervus, per quem ueluti per uiam animalis facultas è principe parte ad ipsum delabatur, Ea si fuerit obstructa, facultatem impedire nemo non perspicue intelligit. Quod si nervus extrinsecus comprimatur, meatum fieri arctiorem, ne hoc quidem in obscuro est. Si uero nullus fuerit meatus, sed uti solis radij per aquam aeremve transeunt, eodem modo facultas à principio per neruorum corpora permeauerit, ipsa in transitu impediatur, si ad immodicam crassitudinem nervi permutentur. Sed neque hoc pluribus argumentis probare oportet, præsertim apud eos, qui meminerunt eorum, quæ aeri aquæve accidere solent. Quippe nebula, fumus, aut nubes in aere constituta, cænum uero aut limus in aqua impediunt, prohibentq; quo minus solis splendor syncerus pertranseat. Haud aliter nervus, si immodice crassus, durusq; fuerit, delationem offendet facultatis. Fit autem crassior, si uiscidis crassisque succis nutricetur: aut ubi uiolento frigore

„ constringitur. Quod si ab aliquo corpore extrin
 „ secus adueniente comprimatur, ne sic quidē præ=
 „ bebit expeditum facultati transitum. Huiusmo=
 „ di redduntur nerui, ubi uel laqueo, uel manibus
 „ constinguntur, aut ubi extrinsecus à uicinæ par=
 „ tis phlegmone, uel scirrho comprimuntur, aut ubi
 „ luxatis, fractisve ossibus fiunt arctiores. Quam=
 uis ergo interdum crassis lentisq; succis obstrui
 facultatis meatus dixerit, ita ut exigua facultate
 influente tremor officiat: noluit tum per mea=
 tus facultatis ipsas neruorum cavitates intelli=
 gere, cum sint omnes (præter opticos, apud ip=
 sum) concauitatis expertes, Sed neruorum rari=
 tatem, substantiæq; ipsorum (ut ita dixerim) pro=
 bitates: per quam quidem cuiuslibet raritatem, ue=
 luti per apertam uiam, spiritus nedum uirtus per=
 transit: Quemadmodum per aeris ac aquæ rari=
 tatem solis splendor ilico penetrat. Impeditur au=
 tem quum uel aer densior uel turbidus nebulo=
 susue, sic & aqua cænosa fit: ita & in neruis
 quum crassiores densioresue euadunt. Nec ipsum
 cerebri temperamentum, etsi animæ substantiam
 esse id (Galenī phantasmate) admiserimus, exem=
 plo cum resistentem contrariam qualitatem, tū in
 neruis, tum in neruosis partibus inueniat, commu=
 nicari opinandum est. At animæ uirtutes, sensi=
 tiuam inquam & motiuam: quæ temperamenti
 ita sequuntur, ut ignis calori lumen tertij quoque

2. de sympt.
 caus. cap. 2.
 post med.

4. cœli. 32.
in. 1. parte
super canti.
cant. cō. 15.
& uid. 2. de
generat. 21.
& 1. meteo-
rorū cap. 3.

3. de aīa. c.
8. & uid. 2.
de aīa. text.
149.

li. q̄ animi
mores &c.
cap. 2.

generis qualitas adeo necessario succedit : ut cum proprio in loco ignis (tum Alexandri, tum Auerrois testimonio) actu calidus non sit, minimeq; cōburens, sic etiam minime lucidus existat. communicat uero ignis, aliena licet in materia existens, suum calorem, alteratione paulatim (ob resistantiam) facta: lumen uero in instanti, cum lumini sola priuatio, disposito iam minimeq; impedito in diaphano aduersetur. Haud temere igitur uelut à sole igneue lumen continuo diaphano statim (deducta opaci interpositione præbetur : sic sentiendi mouendiq; uires à cerebri substantia) certove (secundum tamē latitudinem) temperamento descendentes, dispositis animalibus organis exemplo distribuuntur. quæ tamē adeo substantiæ innixæ sunt, ab ipsaq; ut lumen à sole dependentes, sensatione quidem omni ad communem, ueluti ad circuli centrum, iudicisue (Themistio quoq; perpulchre declarante) thronum terminata: ut ab essentia non realiter, sed relatione duntaxat differre uoluerit Galenus. Haud enim qualitas illa sicut lumen existens absolute ac per se consideratur. At ipsa quidem anima potens tali radio per oculus uidere, per nervos sentire mouereq; singula. plurimæ autem uirtutes certum temperamentum insequuntur. Vt aloen tum purgandi, tum roborandi, glutinandiq; & alias plures obtinere facultates conspiciamus. pari autem pacto

quæ à corde in arterias pulsatoria uirtus, & quæ
 ab hepate in uenas sanguificandi facultas influit.
 Sic enim uenis hepar ut cor arterijs cerebrumq;
 neruis facultatem distribuere Galenus inquit.
 Duorum uero influxus solis lumini comparatur.
 Non temere igitur illi etiam, sanguificæ poten-
 tiæ à iocinore defluxum assimilabimus. Haud
 quaquam uero quatuor omnino pedibus similitu-
 dinem currere necessarium est: quin donec impe-
 tus à cerebro cæterisq; missus perduret (momen-
 taneo licet tempore) retineri nihilominus abscis-
 so capite uirtus queat. perinde ac plurima iam
 motu, cui antequam abscindatur caput, innixa fue-
 rant, moueri animalia conspeximus: eoq; magis,
 quò imperfectiora extiterint. Qua de re nec ab-
 scissis statim testibus effœminescunt. Verum de
 his alibi fusius. Ad nos uero conuersi, absq; spi-
 ritum necessitate uires, præter uisoriæ è princi-
 pibus (Galenî dogmate) defluere dicamus, eo mo-
 do, quò à sole lumen in aerem, à magneteq; uirtus
 in ferrum, qua quidem id sursum, non natura-
 li, haud tamen uiolento, sed præter naturali motu
 ad magnetem mouetur. Id quod subito fit, ex-
 temporaneoq; oculorum ictu, quamuis negandum
 non sit, aliquos animales spiritus per neruorum
 porositates, apertamq;, uiuenti adhuc, calidoq; in
 corpore, raritatem pertranseuntes, ipsos neruos
 ad recipiendam è uestigio facultatem disponere.

ubi sup. 2. f.
de sym. cau.
cap. 2.

3. de locis af
fe. 7. cap. f.
de epi. 6 e-
iusdē. 5. 82
lib. 1. de se.
dis. 2. ca. 5.

eamq; in illis existentem conseruare, ad quam profecto à vicinis arterijs impulsus uitalis spiritus mirum in modum conducit. Causam igitur quare interdum incipiente scilicet neruorum resolutione attollitur membrum, sed illico reconcidit, eam esse protulit. Nam per facultatis inuasiones (haud enim dixit spirituum) cum ipsa facultas se uehementius, & excitat, & cogit, excutiuntur succi qui neruos obstruunt, ac membrum mouetur, rursusq; resluentibus humoribus, quos excusserat, in priorem locum concidit, & iacet immotum, donec facultas rursus conseruata irruens dissipauerit humores, qui ipsius meatulos occupauerant. Absurdum uero non est absq; spiritali substantia facultatem ad membra peruenire. perinde ac pluribus uenenosorum animalium exemplis, ac pelopis etiam sui præceptoris testimonio, Galenus confirmat: quo etiam pacto à testibus quandam uniuerso corpori uirtutem communicari protulit: quam sane facultatem in masculis, roboris causam, & uirilitatis: foeminis uero muliebritatis, existere ait. A corde igitur (ut summatim uniuersa perstrinxerimus) uitales spiritus totum in corpus influunt. Virtus uero arterijs duntaxat, non per spiritus, sed continuitatis ratione communicatur. A iocinore autem neque uirtus, neque spiritus ad membra, sed uenis sola uirtus, continuitatis quoque consensu distri-

buitur. Ab omnium nobilissimo cerebro uirtus animalis interdum unà cum spiritibus ut ad oculos, quæ per neruorum opticorum cavitates (Galenus loquor dogmate, quamuis huiuscemodi cavitates meatusve conspexisse nobis hucusq; uel in numeros diffecantibus non licuerit) pertranseunt. Interdum uero sine spiritibus ut ducibus, ueluti ad alia membra, tametsi necessarij nedum animales, sed uitales magis spiritus, pro illorum temperie dispositioneq; seruanda sunt. A testibus denique in corpus totum facultas, roburq; sine spiritus etiam sola temperamenti illustratione distribuitur. Hæc autem de spiritibus, ac uirtutibus, penes Galeni medicorum phœbi decreta, obiter in tantum dicta iam sint: plura nanque nostris in artem medicam commentarijs, dei nutu manifestabuntur. Aristotelis uero phylosophorum corryphæi circa uitalem potentiam, peripateticis consentientibus, opinio est, ut eadem cum nutritiua sit, quam cæteris priorem statuit, si libros de anima, præcipue secundum ac de morte, & uita opusculum perpeudamus. Id quod expressius magnus commentator Auerroes, atque Alexander comprobauit. Spiritibus autē à corde omnes, tanquam à primo unicoq; omnium rege, originem ducere determinauit. à quo quidem & sentiendi, & mouendi quoque facultates, tanquam à castro: ubi ueluti princeps, nobiliori in loco residens, cæteris

2. de an. 34

2. collig. c.

7. & 1. part.

câti, cō. 83.

li. 2. ar. me-
dicabilis
cō. 12. 35.

li. 2. de ele.
cap. 2. in fi.

officia uirtutesq; anima distribuit, egredi uoluit.
Tamet si aliter plusquam commentatoris calle se-
mitaue procedendum sit, prout proprio nonnun-
quam loco disputabimus. Hæc ipsa igitur sunt (ut
Galenī uerbis utar) quæ apparentia ignorantes
hæsitare, scientes uero offendi hominumq; impu-
dentiam demirari compellunt.

Error decimustertius quod spiritus aliquis al-
terius spiritus uehiculum sit.

de pot. na.
cap. 16. post
princ.

4. metho:
cap. 4. post
medium

1. de pot. na.
cap. 12. cir-
ca prin.

Quod uero subditur ab ijs uitalem spiritum
animalium, naturaliumq; uehiculum esse, scurri-
le dictum ueluti ab omni ratione semotum, ut nec
opiliones lateat, cum Galeno nuncupabimus. Si-
quidem neque id quod uulgo dicunt intellexere:
sed temere quemadmodum nonnullos quoque idem
extitisse recitat, quicquid in buccam uenerit de-
blaterantes occurrunt.

Error decimusquartus quod textus Auicennæ
non sit ad propositum adductus.

Ast caudatum simium perpendamus sui ara-
bum principis uerba recitantem. In quo quidem
librando, & oleum, & naulum totum perdi-
dit. Nihil enim percipere unquam potuit.
Qua de re qui ad rem Parmenonisq; suam fa-

ciat, quem adduxit, contextus intellige. dum scilicet ille inquit in contusione: si quando frigescientia administrentur, hæc non nisi corpori mundo admoueri debent. Id quod proculdubio uerum est: Attamen quid ad rumbulum, si princeps ait. Quod si obuiet corpori mundo non est necessaria nisi curatio apostematis in quantum apostema: quæ nihilominus principis uerba inepte pro suo dicto comprobando in medium attulit.

3. 4. tr. 1. 6.

3. tex. 2.

Error decimus quintus quod aphorismus extra propositum adductus nec ab Ani. in eo capite scriptus.

Sed ecce alterius in ualle positi demonibus circumdata clamorem, qui se & chirurgum & physicum nuncupari præcipit, taliq; nomenclatura communi uenditat. ab utraq; tamen facultate sum mopere destitutus est. ut ridentibus nõ temere de ipso dicendum sit. habeat iam Roma pudorem, tertius cœlo cecidit Cato. Maximis nanq; dignus est, cum semper (philosopho auctore) qui melior est, maiora mereatur, & qui optimus maxima.

48 ethicorū
ca. 8. in pri.

» Huius itaque uerba, ut rideatis, audite. Ait enim
» præ cæteris fatuitatibus: qui contusioni remedia afferre uoluerit, resoluentia, dolorisq; sedatiua admouere debet. minime autem frigida: frigus enim inimicum ossibus, dentibus, cerebro, &

2. aphor. 20

1. de poten.
nat. 14. post
medium.

medullis, ut ait Avicenna capite da casu & offen-
sione. Videant quæso uideantq; potius qui ra-
tionem habent, qui sit hic aphorismus extra rem
adductus. decentius mehercle fuisset satiusq; aliã
afferre sententiam, frigidum scilicet ulceribus
quidem mordax. Sed quando upud Avicennam eo
in capite hanc sententiam de frigido uigilando le-
git, ni somno uinoq; sepultus extiterit? quanquã
negandum minime esset, alibi ex dictis eius colli-
gi posse. In garrulitatem prefecto necesse est in-
cedat (ueluti Galenus ait) quisquis cum his uiris
disputat. Verum enimuero ignari sunt, cæciq; et
profundissimo comate oppressi. Ast si libris inimi-
ci sunt, eisq; conuersare uerecundantur, saluent
saltem illos in toto uitæ decursu semel aut bis,
quum scilicet alijs detrudere, atque opponere de-
cernunt. Non ne scelestus quilibet, agresti ac ua-
tiniano quouis odio quempiam prosequens, tempo-
re nihilominus paschat, quo synceri catholiciq;
chrysticolæ appellatis, sanctissima confessione se
expurgare consueuerunt: aut saltem in extremo
legi puncto, illi nedum parcat, uerum summo in-
terdum amplectitur amore? Cur igitur hi imme-
dicabili nausea libros tantopere abhorrent?

Error decimus sextus quod circa genu non
sint nerui nobiles.

Quin aliud quoque uir hic notandum (ut uocet) & merito: effatu nanque dignum est, ac contra planè quàm pro grauitate nominis quod sibi arrogat (ut Galeni dicto utamur) physicū nanq; & artium ac medicinæ doctorem nuncupari ter-
 rifico aspectu præcipit, homuncio tum ineptissimus, atque à methodis, omniq; dogmate alienissimus pronunciat: Sub genu scilicet contusione facta, neutiquam incidendum esse, rationemq; adiunxit: ubicunque uel musculi existunt, uel nerui, aut uenæ, aut arteriæ, siue ligamenta, nullo pacto incisio facienda est. Modo autem sic est, quòd nerui nobiles ad genu ab ipso cerebro descendunt, ob suam igitur nobilitatem minime attingendi sunt. Papè quid audio. Si maior quidem uera est, quis locus restat incidendus scalpellandusue, quum uehementi contusione offenditur? Si minorē quoq; aduertimus, quæ nobilitas ijs neruis attribuenda? Siquidem aliqua saltem respectiua dignitas neruis inest, mollibus hanc adesse confitebimur, cum Galeni dogma sit. Qui uero ad cōla descendunt, durissimi existunt, prout ab eodem, præter dissectionem didicimus. Dein si à cerebro descendūt, interrogandus homo hic est à quonam pari? Gale-
 no metipso docente non licere spinali medullæ, ut pote duræ existenti neruorum mollium fieri principium: quemadmodum neque cerebro eorum qui in cōlis sunt, & artibus: quem hi nerui durissimi

1. met. cap.
3. uer. sine

9. de usu
par. 8.

ibid. post.
prin.

s. aph. 65.

sint, cerebrum uero molliſſimum. quanquam dictū hoc ultimum excuſari quadantenus, ſupra rudem eius intentionem, queat, ut à cerebro ſcilicet ortos mediate proferamus. In tibijs uero neque ſunt in partibus anterioribus (Galeno auctore) muſculi, ualidas in chordas deſinētes: Ex quo nec cōuulſionem, neq; diſtentionē fieri, hulceribus ibi exiſtētib; tumore ſtatim euaneſcente ſuſpicandum eſt.

Error decimusſeptimus q̄ circa genu non ſint nerui mortales nec apoſtema intus coriū et pellē.

Sed pulchriora adhuc uerba, ſapidiora q̄; omni no poſtergāda nō ſunt, à Tarētino Sardanapalo prolata, ſic dicente, ſcriptis q̄; mādante. Quoties ſub genu contuſio fieret, ubi membra ſunt nobilia, uidelicet ſub patella (quam nonnulli molam uocant) quoniam ibi neruus eſt nobilis: idcirco fieri non debet ferro incifio mortalis: at potius cauterijs ex igne factis actualibusue nuncupatis. Hæc ipſe, dein uero iterum ſubdit, non debet ſub genu fieri incifio, ſed regulæ circa uictū ponendæ ſunt clysmata q̄; & purgantia medicamenta ſunt adhibenda. Quia locus prohibitus eſt: ſunt enim ibi uenæ, & nerui mortales, niſi eſſet apoſtema inter corium, et pellem: et tunc debet aperiri cum cauterijs actualibus. Hæc ſanè quis in artis operibus exercitatus (ueluti Galenus ait) non euidentiffime intelligat ab his eſſe ſcripta, qui nunquā hulus cu

4. meth. ca.

4. ante me.

rauerunt. Proh deum sunt ne hi medici an beluæ:
 Medici profecto nominantur, sine tamen medici=
 na: ita ut nomen quidem nudum esse intelligas om=
 nis effectus uacuum, ueluti per pulchre Galenus con 3. meth. ca.
 tra methodicos protulit. Id ipsum uero idcirco 7. in prin.
 euenisse opinor, quoniā (ueluti Plinius ait) in hac Li. 29. c. 1.
 artium sola euenit, ut cuicumq; medicum se profi=
 tenti, statim credatur: cum tamen sit periculum in
 nullo mendacio maius: non tamen illud intuemur
 adeo blanda est spirandi pro se cuiq; dulcedo. Qui
 igitur sunt hi nerui nobiles? qui ēt mortales? quæ
 incisio lethalis in usu ueri medici existit? quis inter
 coriū, et pellē locus, ubi apostema fiat incidendus
 est? cur igne potius q̄ ferro, in cōtusionis primor=
 dio, præsertim si phlegmone affligatur? Diuino
 ne afflatu (prout Galenus ait) an in somnio hæc ui 5. meth. 10.
 dēt. Equū profecto est ipsi sua somnia (ut eiusdē post prin.
 uerbis utar) interpretentur: siquidē loquūtur ho 4. meth. ca.
 mines qui magis sunt ad loquendū præcipientes (eo 4. post me:
 dē teste) artium nomina sub sensibus quibusdam, qui Ibidem pau
 nullo fundamēto nitātur: Rogati uero quid signi 10 post.
 ficēt, ostendere clare non possunt: loquūtur ergo
 (ut thessalici quidā dicūt, ἀφελῶς, hoc est non de
 finite, nec exacte, sed sine omni tum arte, tū scien=
 tia, ac ueluti et ipsi quoq; dicunt quēadmodū uul=
 go hominū, ac scām uitā (græce βιωτικῶς) loquū=
 tur: quæ ipsis nonnunq̄ uidentur, citra omnem eui=
 dentē probationem enunciātes: neq; id modo, sed

13. metho.
dist. 3. cap.
9. in fine,

lib. 29. ca. 1.

(quod peius est) perinde ac thessalus quoque, thessaliq; asini, ac reliqui tandem non pauci, Galeni etiam æuo, methodici, uel (ut rectius dixerimus) amethodi (eodem nobis enarrante) olim extiterunt. Sic & hodie, cum innumeros quotidie iugulent, adeo nihilominus curandi rationem mutare adhuc nolunt, ut quæ à medicis sunt scripta, qui artis operibus uere insudarunt, ne uel semel experiri uelint: adeo indelebile uitiū, uehemensq; ignorantia est, præsertim quando superbix adiuncta est. Non unus ergo charmis è Massilia inuasit, de quo Plinius meminit, qui damnatis non solū prioribus medicis, uerum & balneis, frigidaq; etiam hybernis algoribus lauari persuasit, mersit ægros in lacus. Verum innumeri quotidie omni ex parte pullulantes inuadunt. Nec dubium mehercle est omnes istos famam nouitate aliqua aucupantes animas statim miserabilium ægrotorum negocia-ri. Hinc ergo illæ circa ægros misere sententiarum concertationes, nullo idem Censente, ne uideatur assertio alterius: hinc illa infœlicis monumeti inscriptio, turba se medicorum perijsse.

Hos per iouem adduxisse uolui, non quia dignos memoria reputassem, uerum ut ostendam qualesnam testes, & cuius uigoris sint, qui nobis aduersantur: à quibus, & medicina sua plus periculi insurgere quàm à morbo, phœbo clarius est. Quanquam nonnulli sunt ex horum numero

non penitus ignari, uelut homo quidam, barbutus
 cognomine uocatus est, et si natura cognomini ad-
 uersans (quemadmodum & ipse saepe saepius na-
 turæ) ephebum constituerit. Vir quidem est non
 prorsus (ut aliorum plurimi) indoctus, callidus ta-
 men, magisq; audax, quam ingeniosus. Haudq;
 mirum profecto si tantam prouinciam, intolera-
 bileq; pondus, humeris suis imposuerit. Audacia
 nanque in magnis (perinde ac circa primordia
 præsupponimus) laus erit, & uoluisse sat est:
 eius licet equæ partu leporē, uelut in Xersis olim
 exercitu, editum constet. Ei tum proculdubio tam
 audacter importuneq; perpetim irritanti debe-
 mus, quia nobis circa chirurgica exercendi occa-
 sionem exhibuit, debuerint quoque illi qui nostris
 ex lucubratiunculis penes hæc eius occasione fa-
 ctis nonnihil fructus consequentur: uidentes enim
 nos perpendentesq; maximam infinitorum erro-
 rum causam chirurgiculis omnibus esse, falsos
 interdum Auicennæ caudices, falsasq; non-
 nunquam expositorum chimæras, aliquando
 etiam obscura sui arabum principis uerba, uel
 etiam perniciosos canones. Idcirco post hæc ijs
 duobus commentariolis tria magna commentaria
 adiungere decreuimus. In quibus quidem totam
 quarti canonis Auicennæ tertiam, quartam, &
 quintam Fen, pro uirilibus, Deiq; optimi maximi
 gratia, iuxta antiquorum sensus, interpretati su-

mus: interim quæ falsa sunt corrigentes, quæ uero difficilia iam obscuraq; fuerant, lucidantes: quæq; ab antiquorum placitis aliena existunt annotantes. Nunc uero iam tempus est, ut horum delirijs finem imponamus. Quemadmodum enim qui cum diuinis conflictatur ingenijs, diuinus quoque fiat, ita qui cum beluis conuersatur, fatuisq; belua quoque ac fatuus euadat necesse est: philosopho præsertim præcipiente, stultum fortasse fore stultas opiniones admodum scrutari, ac de quolibet contraria opinionibus proferente sollicitum esse: Galenoq; perpulchre quotidianum experimentum referente, ut psora, & lippitudine, qui propius accedunt, quidam corripiuntur inuiti, sic ad istas definitionum expositionumq; nugæ uir ille illectus est, qui conuersari desiderat, tametsi ad artem colendam præter cæteros ille contenderet. Accusabis autem prolixitatis, non nos utiq; (Galenum quoad possumus æmulantes) sed qui recta uia præterita prauam prolixamq; sectantur. quorum sanè causa hunc nos sermonem extendere sumus coacti. Ipsa enim ueritas celerrimam inuentionem obtinet, ut quæ ab euidenter apparentibus exoritur, sibiq; omni ex parte (philosopho teste) consona existat: adeo ut inuitos ipsam concedere interdum cogat: ueluti Priscos contraria rerum principia concedere (ut idem ait) adstrinxerit. Eo usq; tamen orationem

9. de parti.
ani. cap. 3.
circa med.
cū 1. top. 9.

4. de differ.
puls. 1.

2. simp. 26.
in fine.

2. prio. 31. 1.
eth. 10. & 3.
de aia cō. 5.

2. phy. 48.

orationem prolongaui quousq; licuerat omnia
quæ praua ab ipsis prodita erant scripturum.

Causasq; interim (uti fas est) errorum edoctrurū,
ut in his, ita in reliquis omnibus deinceps polli-
ceor. Causas autem dixisse necesse fortassis fue-
rit, nempe quo qui ex ipsis proueniunt paralogis-
mos in tota particularium medicamentorum ma-
teria, uniuersalibusq; regulis (præsertim ad ma-
nutigia pertinentibus) iudicandi ratione cauere
possis, ueramq; doctrinā maiori cum scientia per-
cipere. Crescit enim nobis de rebus fides, ubi non
solum ipsam ueritatem cognorimus, sed etiam pa-
ralogismorum omnium causas edidicerimus. Iat-
rapologiam ergo nostram (post datam pro medi-
cis sententiam, ne dum eos liberantem, uerū etiam
expensas omnes iisdem, anno à deiparæ uirginis
partu, millesimo, quingentesimo, quadregesimo
primo, iuste, meritoq; restituentem) receptui, sum-
mi opificis nutu, canentem accipe, meq; ut soles
perama. Neapoli demum obiter furtimq; reui-
sam. 1547.

F I N I S.

389
QVÆSTIO

VTRVM IN CAPITIS

uulneribus, phrenitideq; atq;
etiam pleuritide exol
uens nuncupa=
tum pharmacum an leni=
ens duntaxat con=
gruens sit.

Nicolaus Charranus Leontinus ad le=
ctorem exastichon.

Sæcula Galeno uiguerunt prisca : Philippo
Nostra : quod insinuat paruulus iste liber .
In quo tantorum, lenire, an soluere, scriptis
Rimatur, Capitis conferat ulceribus .
Viuat, quisq; roget, fœlix, & compleat annos
Nestoreos, uideat scriptaq; posteritas .

coaceruante nominare dignatus es,) nostræ con-
suetudini aduersari, prima fronte, uidentur. pro
ut rudium, corticem potius, quam nucleos gustan-
tium, barbarorum recentiorum caterua intelli-
git. Norunt enim qui nobiscum assidue uersati
sunt, norunt quoque & ipsi seplasearij, nos sæ-
picule (quanuis non omnibus) at ubi (ueluti osten-
demus) permissum recta ratione fuerit, uulnerato
in capite rhecoma, præciosumq; electarium, à ro-
saceo cremore nomen sibi uendicans, lenientibus
admixtum, propinasse: nonnunquam uero (licet ra-
rius) et diaphænicei antidoti nonnihil adijcientes,
ac demum pro exundantium succorum sobole, me-
dicamentorum materiam eligentes, opportune,
Deiq; fauore, his quæ recta ratione perpensa fue-
runt ex euentu testimonio succedente: cum opta-
ta ægrotorum salute, concinnoq; iuuamine, per-
purgasse. Cuius rei mehercle exquisitissimam fi-
dem, quibus astitimus chyrurgi, (abiecta larua)
exhibebunt, nec te ipsum quoque postquam ita non
nullos ordine nostro purgatos conspexeris, huius-
ce ueritatis lumen latere autumabam. De-
cipitur autem cæcuciens (ut syrbenæ chorum
præ se ferat) Chyrurgicorum, rudiumq; barba-
rorum cætus non Auicennæ sui principis dicto
innixus (quem recte sensisse, priscorumq; acade-
miæ conformem, extitisse opinamur) sed falso de-
prauatoq; ipsius caudici, semel tantum soluens

exhibendum, Hippocratis auctoritate, præcipienti, ac per hoc priuatum particularemve (in membranae inquam pblegmone) canonem, quolibet in capitis uulnere uniuersalem agens, quoduis solutuum medicamentum indistincte, absque methodo, antiquioris Thessali more, intercidit. Qua de re non prauorum succorum, ac bilis præsertim, uehementissimam deinceps febrem inducentis congerie, oppressos, ad lethumque obrutos conspeximus. solo enim rhabarbarico mumia rubiaque tinctorum plurima iam corpora agitantibus potius, minimeque educantibus (licet plurimis contulisse, inficias ire nequaquam audeamus) quin et nonnulla stipticantibus contenti sunt. Quorum nihilominus medicorum inscitia miserorum ægrotantium inobedientia, deprauatoque regimini attributa, excusatur. quemadmodum et carnis æsu, et uini quoque meratioris potione, atque siccantis aquæ, puluerumque admixtione, temporis occasionem minime perpendentes, attico uultu, temerariaque fronte, abutuntur. quanuis interdum contulisse (modo hæc opportune, decenterque facta sint) et ratione, et experimento comprobarimus. innumeros tamen combussisse, uel inuiti, offendimus. Ob id autem longo tempore sua in uictus ratione, medicamentisque, et manutigijs quoque sibi placito quopiam more permanent (ut Galeni medicorum Imperatoris sententia utamur) quod nonnullos

1. de ra. uis
in mor. ac
cō. 13. post
med. 82
11. meth. 13

ab eis euidenter iuuari uident: in cæteris autem, qui nihil inde auxilij recipiunt, cito quidem & ægros occulte aliquod deliquisse suspicantur.

Quaquam id non est: sed quod retulit Hippocrates in libro de fracturis, ubi agens de his qui fracturas cum uulneribus perperam ligant, atque ob id lædunt, ait: Non enim deligationem causam esse existimant, sed aliud quodam infortunium: sic & eos in uictus ratione opinari par est. De qua nihilominus, topicisq; medicamentis, alias (Dei optimi maximi præsidio) loquemur. Nunc autem ad purgantis medicamenti sermonem conuertamur.

Admirandum itaque (ut hinc exordiamur) magnopere uidetur tantum uirum, ac medicinæ (ut ipsi opinantur) orthodoxum authorem, quin iatronicen, pro unica duntaxat excretionem, adeo timidulum extitisse, ut nisi duabus præobservatis conditionibus: si calidum uidelicet apostema per-

seueret (qua de re non in principio) ac secundo, si non est aliquid, quod prohibeat, demumq; Hippocratis autoritate comprobarit: uerendum tale pharmacum opinatus sit.

Verum enim uero cur ab ipso statim primordio, quod semel educat medicamentum expauescendum est? cum ter & quater clysmatibus euacuasse, atq; ante ipsam præ-

cipue sanguinis missionem conferre, lippis etiam & tonsoribus liqueat? Quid etiam prohibet unicam duntaxat educationem: cum uel pueros, infan-

tulosq; quin & prope mortem (deiestis uiribus)
 quamplurimos, cum rheibarbarici infusione, tum
 balani, clyestrisve opere, & semel & bis eua-
 cuantes, quamprimum leuatos esse, morboq; recal-
 citantes, reſeratis (qui prius conſuebant) oculis
 erectos eſſe: non ſemel conſpexerimus? adeo ut
 ætas, uiresq; imbecilles. (Ni ad extremam imbecil-
 litatem peruenerint) tam minimæ uacuationi reſi-
 ſtendum non admoncant. Cui nec uentris crudi-
 tas, nec præcordiorum tenſio, excedensq; exuſtio,
 medicaminum ualidiorũ uſum (prout uidebimus)
 4 prohibentes, reſiſtunt. Adde quod neque ſoluti-
 uum medicamen ſimpliciter illud nuncupandum,
 cum uel ptisanæ cremore, uel mulſa, (iuxta Hip-
 pocratis Galeniq; dogmata) ſatis ſuperq; opta-
 tum finem adipiſcamur. à quibus quidem, ſolutio-
 nem uentris fieri, ſubtilem tamen, imbecillimamq;
 non ſimpliciter, Auicenna protulit. adeo ut ulti-
 mitas finisve intentus, lenificatio uentris ſit (uti
 ait) non fluxus, neque ſolutio laborioſa. additq;
 nihilominus magis dilectum eſſe Clyſteriorum ad
 miniſtrationem, ſecundum ultimitatem, menſu-
 ramq; in uirtute. Aſt hæc parui momenti fo-
 re autumaueris, altius igitur principis mentem
 5 enucleantes: dicemus quodnam ſolutiuum eſſe de-
 buerit, niſi illud quod ab ipſomet Hippocrate.
 (cuius præcepto admittendum uoluit, ni tan-
 quã diſſonum recitatorem una cum apponēſi con-

li. de rati-
 uic. in mor-
 acut. ſæpe
 li. de ptifa-
 na & alibi

1.4. tr. 2. ca
 7. ante me
 ſecundũ gē
 tilis diuiſio
 nem text.
 16. & 17.

concil. diff. 76. art. 2. in fine.
 1. prognost. cō. 4. in altera lōgio-
 ri enarra-
 tione,

ut quidam
 l. de ra. uic.
 in mor. ac.
 text. 3. uo-
 lunt,

Epistola
 13. prima,

1. aphor. 22
 ante med.

4. aphor. 1.

ibidem. 10.
 Lapho. 24.

dennarimus) intelligitur? Quotiens. n. alterius
 sermonem enarramus, iuxta ipsius intentionem,
 sententiamq; loqui debuerimus, quāquam fuerit
 falsum, prout Galeni documentum extitit. Hip-
 pocratem ipsiusq; fidelissimus Achates Galenus,
 quotiens uidelicet Hippocratem enarrat, non
 mannam à nostris uocatam, tamarindos, casiam,
 cæteraq; id genus medicamenta, purgantis phar-
 maci nomine intellexerunt. uerum ea, quæ uehe-
 mentia sunt, corporaq; ualde agitantia, quod
 uel ex elaterij nomine apud antiquos interdum
 licet agnoscere, quod latine agitatorium dici po-
 test. quo nomine, non solum in anguini cucumeris
 cremore, sed in omni purgante medicamento
 nonnunquam utebantur. Quemadmodum do-
 ctissime Galenicorum lucerna, præceptorq; olim
 noster, Ioannes Manardus etiam admonuit, hæc
 enim & in aphorismis, & in libro de humoribus
 intelligebat, cum crudis adhuc, & in princi-
 pio existentibus succis (nisi tergeant) abnega-
 bat. hæc etiam sunt, quæ mulieribus utero ge-
 rentibus, quarto duntaxat mense, & usque ad
 septimum, admittuntur. Etsi nonnunquam
 in ualde acutis, eadem die, cum uidelicet mate-
 ria turget, ipse admittit: raro tamen id esse
 ait, quoniam raro materia turget. Idipsum ni-
 hilominus cum præmeditatione faciendum esse
 præcipit. cum omnia id genus potentia calida

- sint, ac per hoc febribus, quatenus febres sunt,
 5 calidis & siccis, fomitem præstantia. Ideirco
 etiam sub cane & ante canem difficilia protu-
 lit. exusta enim tunc natura eam, quæ à medi-
 camentis purgantibus fit, non fert acritudinem.
 6 Quæ tametsi manifesta sensibilibusq; in omnibus
 non sit, latens tamen ipsis in medicamentis cum
 caliditate subijcitur, adeo ut una cum euacua-
 tionis (obeductam pituitam, aquososq; humo-
 res) siccitate, sitim (Galeno referente) inducant.
 7 Hæc etiam medicamenta sunt, quibus, tam hi, qui
 salubritatem corporis habent, cito exoluuntur,
 quam etiam hi qui prauo utuntur cibo, præsentem
 inquam, uel præterito, qui uitiosum sanguinem
 (Galeno docente) genuerint. purgandi namq; pro-
 culdubio sunt, qui prauis succis, prauoq; penitus
 sanguine, quo nutriuntur infarcti sint: ob medi-
 camentorum tamen (quibus utebantur) acrimo-
 niam, cito exolui antiquior senex ait. cum pauci,
 atq; hi turbidi spiritus, minimaq; boni sanguinis
 uirtutem conseruantis copia, talibus in corpo-
 ribus reperiuntur. Quamobrem ea curationis
 methodo quam, epicrasim Galenus appellat, uten-
 dum est. De his quoq; intellexit Hippocrates, cum
 8 generaliori utens uocabulo, eos qui bene se ha-
 bent corpore, difficulter ferre medicationes in-
 quit. Medicamentum enim id quod purgans est,
 proprium attrahere humorem appetit, quo non

4. aphor. 5

4. aphor. 19
i fine cōm.
2. aphor. 36

4. aphor. 41

2. aphor. 36

9. metho.
10. in fine

2. aphor. 37

4. apho. 16
& libello
de ueratro
in prin.

tex. 6. & 7
cō. 7.

2. de ra. ul.
in mor. ac.
tex. 11.

inuento (cum in salubri sanove corpore non sit) sanguinem colliquat, & carnes, ut ex ipsis proprium attrahat humorem quam profecto colliquationem fieri non diceret, si mannam, uel casiam, uel uiolas, dactilosve, aut pruna praeuisset. hæc enim in ipsius aliti potius substantiam (corpore præsertim sano existente, uiribusq; robustis) conuerterentur. cum præcipue non medicamenta simpliciter dicta hæc sint, uerum medicinae ciberales, uel cibi etiam medicinales. Haudquaquam ergo de his, sed de Veratro particulare exemplum sui dicti subdit, carnes sanas habentibus helleborum periculosum esse dicens: facit enim conuulsionem. Quas obres & quarti libri autor de ratione uictus in morbis acutis, quum uomitu, clysteribusq; causum patientibus, amarumq; os habentibus, minime suppetias contulerit: lacte asinae cocto expurgandam eam, quæ in uentre est, bilem præcipit: purgantia timens medicamenta, quemadmodum Galenus enarrat, quod & acria, & calida prorsus existant. Ast quis choræbo, etiam stolidior priscorum medicamenta ualida necnon acria fuisse ambigeret? cum præcipue, antiquum senem, acutis in morbis, ac spetiatim pleuritide, ueratro, peplioq; usum conspexerit? quorum alterum adeo uehemens nostratibus uisum est, ut eius usum præformidine, ferè penitus abdicarint, alterum uel ex socio licet agnoscere: cum similis potentia tem

poreq; æqualis purgatio à peplio ipsi helleboro
(Galenī testimonio) fiat. Quāquam et ex lacte, *ibid. in cō.*
quo abundat, uis quoque pepli potest intelligi.

12 Pro his ergo cæterisq; id genus medicamen-
tis, haudquaquam uero pro nuncupatis lenienti-
bus, à potione protinus ptisanam absorbendam.
Hippocrates præcipit. Quāquidem & medi- *2. de ra. ui.*
camenti stomacho gulæve adhærentis substantia *i mor. acu.*
detergatur: & ab ipso iam inducta qualitas, &
acrimonia permutetur, tempereturq;: nempe (uti
Galenus ait) purgantium omnium medicamento- *ibid. in cō.*
rum natura, corporum, quæ expurgantur, natu-
ris contraria, atque (ut quispiam dixerit) letalis
est, & deleteria, idest pestilens. Quotiens igitur
(ut iam ad diluendam propositam quæstionem
accedamus) Hippocrates de purgatorio medica-
mento medicationeue meminerit, de his proculdu-
bio intelligendus est, quibus ipse utebatur, quæ
& ualde calida erant, & sua ualida ui corpo-
ra uehementius exagitantia, quodammodo lace-
rabant. Mānam uero à nostris uocatam, rorem ue
aereum, casiam uulgo dictam fistulam, mirobala-
norum quinque genera, tamarindos, cæteraq; id
genus passim nunc usu capta medicamenta, nun-
quam agnouit, multo minus sub purgantis medi-
camenti nomine intellexisse potuit. Hippocratis
ergo à Paulo principe transcripta uerba, hæc
sunt: quæ in libro de capitis uulneribus regeſta *post med.*

perlegimus: Quum autem in capitis uulnere, terebrato, uel non terebrato, denudato tamen os se & detecto, tumor rubens, & herysipelatodes in uultu fiat, ac oculis utrisque, uel altero: quem tumorem si quis pertingat, doleat, febrisq; & rigor supercapiat: uulnus autem ipsum, quod carnem & os uisu bene habeat: quæq; uulnus circumdant, bene habeant, præter uultus tumorem, nullumq; alium errorem tumor in nutritu habeat, uentrem huius inferiorem medicamento subducito, & subterpugato, bilemque educito. quem quam sic purgaueris, & febris deseret, & tumor desidebit, sanescetq;. Quod medicamentum quum dabis uires hominis respectato. Quibus quidem uerbis interaneæ phlegmonis, erysipelatisue, tam in cerebri substantia, quam in ipsius membranis existentium, indicia manifestat. Subdensq; præsertim, si uulnus ipsum, quæq; circumdant bene se habeant, soloq; in uultu, atque oculis, & tumor & rubor appareat, interaneorum inflammationem indigitat. sic enim & Hippocratis quoque sententiam Galenus enarrabat, dicentis. Si in uulneribus fortibus & prauis tumor non appareat ingens malum. nam & his suspicandum, ne humores ad uulnera defluentes, ad partes principaliores transmutentur. sic & Paulus Hippocratem adducens, princepsq; amborum recitator, de membranarum phlegmone locutum intellexerunt.

5. apho. 66

6. 91 in fi.

5. 4. tra. 3.

Col. in fine.

Quis igitur (tametsi praxillæ adonide stupi-
dior) medicamenti , medicationisq; nomencla-
tura , apud Hippocratem (modo illi quadante-
nus , uel in somnis , conuersatus fuerit) man-
nam, castam, tamarindosq; , res ei penitus igno-
tas intellexerit ? Nouam mehercule antiqui se-
nis , uel inuiti sententiam , quisque bonis literis
eruditus , emunctæq; naris homo admirabitur.
etenim quum ambobus interpretes his scopis con-
stet , ut simul & consentanea cum scriptore , &
uera dicat , qui alterum tantum obseruat (medi-
corum Imperator ait) hoc est reprehendendus ,
quod dimidium labefastauerit totius : interpretes
uero qui neque uera dicat, neque consentanea cum
authore libri (prout hi sunt , modo libitoq; suo ,
nolentem Hippocratem, Paulumq; , & principem,
ipsius recitatores, uiolentia trahētes) maxime cen-
sendus est peccare. Si princeps igitur una cum
Paulo, ex Hippocratis opinione loquitur, an alia
quam Hippocratis sententia intelligendus est ?
Cum præcipue in calce subiungat dicens : (nam
Hippocrates præcepit illud .) Si nanq; Hippo-
cratem ab initio citasset : deinceps eius sermo-
nem referens , nonnihil adiunxerit , eius glosam
super additam esse autumare possemus . At cum
in fine subdiderit, nam Hippocrates præcepit il-
lud : ex Hippocratis intentione, totum quod dictū
est, præsupponit . Cur igitur corruptæ potius,

3. de mor.
uulg. cōm.
1. cō. 4. cir-
ca mediū.

principemq; dissonum recitatore indigitanti li-
 teræ, quā correptæ, adhærere nos refractaria mi-
 nerua malumus? Aut enim, si soluens semel, re-
 mouendum est, prout ex arabico Bellunensis cor-
 rexit, uel loco dictionis, semel, bilim, apponen-
 dum est. ut dicat solutium soluens bilim, sic
 enim Paulus (cuius ipse simia fieri decreuit) Hip-
 pocratem recitat. Quod si antiquiorem tradu-
 ctionem admiseris: haud nostræ quidem chime-
 ricæ phantasie innixi, uerum ipsis priscorum
 dogmatibus, Auicennæ uerba interpretabimur, sic
 dicentes. Quod si apostema calidum (hoc est inflam-
 matio, quam græci phlegmonem appellant) per-
 seuerat, & non est aliquid, quod prohibeat (ut
 ætas uiriumq; imbecillitas, quas necessario con-
 templari antiquior senex præceperat) præter
 hæc autem & multa ex tenacibus crassisq; cibis
 assumptis generata cruditas, purgantis medica-
 menti exhibitionem impediens est, subcartilagia
 quoque intenta inflataq; uel supra modum cali-
 da, atque ignea, alicuius subiecti uisceris phleg-
 monem præ se ferentia (quemadmodum perpul-
 chre medicorum Phœbus narrat) sumere semel
 medicamen solutium soluens, fiat illud, nam
 Hippocrates præcepit illud. Sic enim si recte per
 libraris Hippocratem non obscure enarrauerit,
 dicens, solutium soluens, hoc est medicamentum
 quod soluendo materiam bilemve eradicet, uel
 eius

eius maximam partem extraxerit. quod. n. soluendo
 medicamentum euacuat, à superioribus attrahit, re-
 uellitq; ab inferioribus uero eradicat: ut ex Dama-
 sceni monumētis barbarorū quoq; turba decantat.
 Reliquæ uero uix à capite (nisi ex accidenti) attra-
 hunt, prout. s. materias nonnunq̃ ad ipsum salientes
 educunt. Nō temere igitur, si soluens, solutiuo adiun-
 xit. Quadrifariam nanq; (uti Mesuas edocuit) medi-
 camenta cum educant, quæq; ab Hippocrate, cæte-
 risq; antiquis usurpabantur, dissoluentia, soluen-
 tiaq; proprie apud Arabes nuncupentur, ueluti &
 alia quæpiam comprimentia, quædam uero lenien-
 tia, nonnulla lubricum reddentia: communiori-
 cabulo, cuncta soluere, solutiuaq; sæpiuscule dican-
 tur: solutium profecto soluens, quod uere, simpli-
 citerq; solutium est, intelligit. Quamobrem si ui-
 res ualidæ sint, nihilq; aduersetur, uel statim ab ini-
 tio, priusquam in partem cōfirmentur humores (uti
 Galenus edocuit) huiusmodi pharmaco soluen-
 dum est: cum præmeditatione tamen id agendo: uel
 postea, quum ad maturitatem perducti fuerint, pos-
 sunt etenim qui ab Hippocrate relata sunt sympto-
 mata, & primo statim die, & alijs deinceps accide-
 re, quanuis magna ex parte, temporis progressu su-
 perueniant. Raro. n. simul tam febre à principio
 phrenitis inuadit: quæ membranarum, cerebriq; in-
 flammationē comitatur. sed plerunq; (prout Aetius
 inquit post quartam, aut quintam, aut sextam inci-
 pit, ac serius quoq; ipsi prope periculo attigua, ut

In can. unī
 uers. inc. 1.
 cap. 2. bis.

Vbi supra

4. regim.
 acu. cō. 76.

Lib. de ca-
 pitis uulne.

Lib. 6. c. 20.
 in princ.

6.91. ff. ff.
5.4. trac. 3.
6.1. in fine.

9. meth. ca.
10. in fine.

quidam septima tantum, aut nona, delirare incepe-
rint. Quouis autem tempore superueniat, quum per-
durat, tum Paulus, tum eius simia princeps intelli-
gunt, dicentes: quum inflāmatio, phlegmone, aut ca-
lidum apostema perseuerat &c. Concoctum itaque
hunc succum, purgante medicamento semel propina-
to, educendum. nec. n. pluribus uicibus, leui diminu-
tave medicina, corpus commouendo potius, nihilq;
fortassis educendo (quodq; peius est) præcipitē occa-
sionem, ob adauctum morbum, uel deiecta uires, amit-
tendo, segniter protelandum est. Id namque, uiribus
existentibus imbecillibus, obseruandum (uelimus no-
limus) est: in quibus quidem ob aduersantium indica-
tionum repugnantiam, uitiosorum uidelicet succo-
rum, purgationem efflagitantium: uirtutisq; imbe-
cillimæ abnegantis, & paulatim, quod uitiosum est
uacuare, & paulatim, inuicem, quod salubre est, pro
eo reponere oportet: uocantq; medici (perinde ac
medicorum lucerna disseruit) eiusmodi uitiosi succi
curationem. græce epicrasim. Detur ergo semel, me-
dicamen solutiuum soluens, hoc est medicamentum,
Hippocratis sententia, purgans, quod ualidum est,
atque à remotis capiteq; attrahens, reuellensq;, ab
inferioribus uero (uti ex Damasceno prædictū est)
eradicans. si tamen uires suppetant, nihilq; impe-
diens existat. Eoq; magis propinandum semel dun-
taxat eiusmodi medicamentum admonet: quoniam
si cum præmeditatione, ob periculi urgentiam (pro-
ut ostendemus) permittendum semel est: lōge maius

exustionis, agitationisq; periculum, ob ipsius iterationē, imminebit. Sic ergo à sanguinis (incisa uena) emissionē, Hippocratis Galeniq; præcepto, exordie dum est, haudquaquam uero à medicamento. ne corpus præmissum pharmacum contabefaciat, nihil ab affecta parte adimens, uiriumq; robore ad imbecillitatē reducto, morbo suppetias exhibeat, contra Hippocratis præceptum, qui semper. ut prosis, & non obsis, te exercendum præcipit. Quumq; ex tribus medicina constet, morbo, ægro, & medico, naturæ artisq; ministro: ne medicus pharmaca uenæ incisioni præferens, una cū morbo, cōtra naturā, ægrūve, reluctetur. Quorum princeps quoque sententiam ueram esse confitetur. dicens: quum autem minutio necessaria fuerit, et uentris solutio, ex aliquo, quod sit, ut helleborus & uiolentæ, medicinæ (quibus quidem prisce utebantur) à minutione incipere debes, quoniam hoc ex præceptis Hippocratis est in libro epidemiarum, & hæc est ueritas. Verum non Hippocratis, sed Galeni in eo libro expressam præceptum est, qua de re loco Hippocratis, Galeni, legendum est, sic. n. Hippocrates inquit, de renum graui dolore loquens: Iuuenes ueratro purgare, poplitem incidere, urinarijs mundare &c. Galenus uero ipsum enarrans ait, ueratro quidem purgare, si ualde antiquus affectus sit, et ceu uectibus (ut ita dixerim) extrudendus: uenam aut cedere ubi sanguis multus aut crassus in uenis abūdet. Quid si utroq; auxilio ipse homo indigeat: à uenæ sectione incipiendū esse no-

4. de ratione uic. in morbo. acu. 21. & 22.

1. de morbo uulg. cōm. 2. te, 50. 51.

4. 1. cap. 4. post princeps

Lib. 6. epidem. cōm. 1. tex. 5.

Ibidem in cōm. yf. ff.

tißimum est. Ad hæc igitur uerba alludens princeps ait, ex aliquo quod sicut hellehorus (uniuersalemq; hunc canonem agens addit) & uiolentæ medicinæ (quibus uti priscos prædictū iam est) leuißmananq; & quæ semel tantum educat. ac per hoc uix intestinorum retrimenta cōminuens, sanguinis missioni (eiusdem quoq; sint hægmate) præferenda est.

4.1. ca. 10.
ante med.

quum ait. Et oportet, ut tibi caueas ab ea (scilicet phlebotomia) in repletionem stomachi, et intestinorū, facta ex fece iam consecuta, & propinqua, immo in eam euacuando stude, & illud quidem, quod est in stomacho, & in eo quod ei uicinatur, uomitu, & quod est in intestinis inferioribus, quo poteris, & si non alio, saltem clysteri: dicendo enim quo poteris, epoto etiam quopiam, uel medicamento, uel medicamento cibo, aut medicina fortassis cibali, fieri id posse innuit. semel ergo educens, leuißimumq; adeo medicamentum (ut aiunt) pro sanguinis missione consequutura duntaxat utile fuerit: non quod bilem (iuxta Hippocratis intentionem à nobis inquisitam) educamus, atque ab ipso capite reuulserimus. Quod autem nos mirum in modum perturbare posset, id ipsum est, quod membranarum phlegmonem, mentis alienationem sequi (phrenitim græci appellant) conspeximus: ac præsertim quotiens inflammatio perseuerat: quemadmodum hic Paulus, arabumq; princeps supponunt. adeo ut ipsemet Paulus Aetiusq; ex Galeni monumentis, phrenitim (à causa definitionem sumentes) membra

Lib. 3. c. 6

narum cerebri inflammationem esse inquant, nunc
 quidem ipso cerebro pariter inflammato, nunc uero
 præter naturali caliditate, in ipsum incidente, con-
 flictato, quoque in casu adeo soluentia, acrida;
 medicamenta, medicorum cætus abhorret, ut cly-
 steria quoque lenitatis gradum nullo pacto exce-
 dere, una cum principis, Rasisq; et Mesue, testi-
 monio, comprobet. Inquit enim Razes præmeditan-
 dum in hoc esse, ut purgetur potionibus laxatiuis,
 et clysterizationibus laxatiuis. Quod autem
 laxatiua (ne labellum extendas) quæ lubricum red-
 dant, leniantq; duntaxat intelligat, ex eo demon-
 stratur, quod deinceps Alexandri testimonio sub-
 dit, demumq; Constantini autoritate confirmat,
 ut clysterizemus clysterijs lenitiuis, Alibiq; inquit
 ex ruffo, quum aliquis uulneratus est supra ca-
 put uomit cholera, propter hoc: et post dixit
 (scilicet ruffus) in ægri tudinibus capitis, quæ sunt
 propter stomachum, nihil est iuuantius uomitu, et
 laxatione, et extimo quod phrænesis non est nisi pro-
 pter multas cholas existētes in stomacho, propter
 quas læditur cerebrum, et prohibentur operatio-
 nes eius: et mors phrænitici est cum strangulatio-
 ne, et nihil in hoc uideo iuuatius superflua laxatio-
 ne citrinæ cholæ. hæc enim prohibet ipsius ad-
 uentum. Debes autem incipere hoc operari, cum
 uideris ipsius accidentia. confert etiam in hoc ali-
 quando phlebotomia. Dixit ergo nihil iuuantius
 laxatione esse (quin superflua) quam tamen an-

Lib. 6. c. 2.
 2. de sym-
 pto. cau-
 sis. cap. 7.

i. continen-
 tis cap. 4.
 littera ff.

17. continen-
 tis cap. 9.
 littera ff.

tea tetigerat, his uerbis, dicens. Et inueni, quod me-
 lior cura in hoc, prohibens ne mala eueniant, est, pur-
 gare cholera cum uiolentia. Intelligendus autē ui-
 detur, cum uiolentia. i. cum uelocitate, non autē cum
 uiolenta medicina: subdit. n. & scias, quod est ualde
 difficile soluere uentrem, in hoc tempore, secundum
 plurimum, motus nanq; cholerae in his extat ad ca-
 put, & est necessarium in his dare in potu medullā
 casiae fistulae de nocte, & post hoc in aurora deco-
 ctionem mirobalanorum. licet ergo medicinam cum
 uiolentia, propinandam esse praedocuerit, casiae tñ
 medullā, mirobalanorumq; apozema, decoctumve,
 tantummodo deinceps exhibuit, per hanc innuens le-
 ue duntaxat medicamentum propinandum. Nec ob-
 stat quod superfluam cholerae laxationem commen-
 darit, innumerā nanq; apud barbaros nominū abu-
 siones (uel ipsorummet autorum, uel traducentiū de-
 fectu) reperiuntur. superfluam ergo, uel effatu di-
 gnā, uel celerem cholerae uacuationem ab ipso in-
 tellectā esse autumandum est. Qua de re ad Alman-
 forem quoq; scribens, fructuum succo, non scammo-
 nio, uel huius generis aliquo medicamento purgan-
 dum edocuit. Princeps quoq; inquit et postquā phle-
 botomaueris eum, tūc oportet ut ipsum clysterizes,
 clysteri ualde leni, sicut oleum rosaceum, cum aqua
 ordeī: & aqua, & oleum. quod si eges eo, quod si
 fortius hoc, postquam sit in gradulēnitatis, fac, &
 trabe materiam ad inferiora omnino, fricatione pe-
 dum, & eorum compressionē. Quorum porro sen-

Lib. 9. c. 3

1. tertii tra.
 3. cap. 3.
 ante med.

„ tentiam, barbarorum Euangelista Mesuas, transcrip=
 „ sisse apparet, quum inquit, primam rem complent phle=
 „ botomia, quum necessaria fuerit, & medicamen solutio=
 „ nis, quum opportunum fuerit, & administratio clyste=
 „ riorum lenium, non transgrediētium lenitatis gradum,
 „ uel modicum transgredientium, ut non fiat incitatio.
 „ iterumq; deinceps de phrenesi loquēs, ait. phrenesis cho=
 „ lerica medicina solutiua indiget, sicut est aqua fructu=
 „ um, & syrupus uiolatus, & rosatus, & diasiracost,
 „ & alia quæ diximus in soda. Prædixerat autem in so=
 „ da calida, lenientia duntaxat, absque aliquo priscorum
 „ solutiuo, præterquam in soda calida diuturna: quæ fri=
 „ gida, ob diuturnitatem reddita iam est. Quod si Galeni
 „ refugium petimus, ipse quoq; nobis aduersari proculdu=
 „ bio uidebitur, talia monumenta posteris relinquens. qđ
 „ si per cōmunionem membranæ caluæ ambientis, quā ad
 „ duram cerebri membranā, circa futuras, habet, et intra
 „ caluariam inflammatio ipsa distribuatur, non absq; pe=
 „ riculo eiusmodi capitis dolor existit, cōtingit autē non
 „ parum sæpe in hoc, casu præsertim ex sublimi facto, ut
 „ quædam circa cerebrum, aut membranas eius, partes ab=
 „ rumpantur: quod ubi contingit, etiā amplius capitis do=
 „ lor inualescit, ipsaq; affectio tota ægre curabilis red=
 „ ditur, & periculum ingens, ac præceps imminet.
 „ Optimum itaque fuerit in his, nisi ætas prohibeat,
 „ & nisi uitalis facultas debilis appareat, ut sine no=
 „ xa (perinde ac alias inquit) missionem sanguinis tole=
 „ ret, ac nihil prohibeat, eorum quæ de secunda uena re=
 „ tulimus, sicuti uel crudi humoris copia, uel puerilis

De ægrita
 dibus cere=
 bri. summa
 tercia. c. 19

Cap. 2.

Cap. 2.

2. de cōpo=
 medica. se=
 cundū lo=
 ca cap. 1.
 ante med.
 de capitis
 dolore ex
 ictu.

13. meth. dī
 stinctione
 3. cap. 1. 5.
 circa med. 2.

Lib. cura-
tionū ca. 6.
Tertii 6.
Sexti 2.
Primi 7.
Primi bre-
ui. oap. 2.

g. practica
cap. 13.

314. ff. fin.

a. breuiā
cap. 12.

ætas, uel anni tēpus, uel regio, in qua sit extremus ca-
lor, aut frigus, à uenæ sectione curationis initium fa-
cere, & conuenientibus capitis irrigationibus uti, q̃
si quippiam horum, siue ætas, siue uirium debilitas, aut
etiam ambo simul, sanguinis detractionem fieri præ-
pediant, aluum per clysterem euacuabimus, tum ut su-
perflua in ipso recrementa extrahamus, tum ut humo-
res, qui ad effectas partes inde ferri consueuerunt, re-
uellamus: atq; inde auxiliis, ad inflammationem com-
modis, utemur. Cuius dogmata, Oribasius, Paulus, Aeti-
usq; præter iam dictos barbaros, sectati sunt, itēq; Ale-
xander medicus, ac Serapio, qui præter sanguinis mis-
sionem, quàm (si uirtus constat, nihilq; prohibeat) cum
uelocitate faciendam præcipit, nullam purgantis medi-
camenti mentionem faciens, ait, & in quibusdam horis
moueatur natura cum clysteri leni. Halyabbas quoq;
his omnibus assentit: qui tamen casiam, uel mannam, cæ-
teraq; id genus medicamēta propinat. Quas ob res uel
nullum (ut uidere perfacile est) medicamentum, quam-
uis leuissimū exhibent, prout ex Galeno, Oribasio Pau-
lo, Aetio, Alexandro, ac Serapione apparet. uel id leni-
ens imbecillimumq; , ac benedictum, prout recentiores
usurparunt, quemadmodū ex Raze, Auicenna, Mesue,
atq; Halyabbate colligitur. Neq; in phrenitide dūtaxat
Paulus medicamētum reticuit, uerum & in capitis do-
lore, ex ictu: aliave quauis causa oborto, sola conten-
tus uenæ incisione, quamlibet alui educationem sub silen-
tio præteriit. Ita etiam Serapio, qui quidē solo clyste-
ri, præter sanguinis missionem (ex Galeni etiam, prout

„ uisum est, intentione) contentus est: clystere nanq; (ut
 „ subdit) euacuat illud euacuatione meliori, quoniam in=
 „ ferius est longior locorum & contrarium in rectitu=
 „ dine, quare attrahit materiam ad partem contrariā par=
 „ ti ægritudinis, Halyabas uero clysmate uacuat lenien=
 „ te, si febris adest, in cæteris uero, qui febre carent, acu=
 „ to, Alexander uacuationem commendat, qua superflui=
 „ tates remoueantur, quam tamen sanguinis missione agē=
 „ dam, ex eius uerbis (quum nihil de uentris solutione me=
 „ minerit) elicitur. His ergo cunctis perpensis, nedum
 „ in membranarum inflammationibus, quibus quidē phre=
 „ nitis, mentisve alienatio, adiungitur, soluens medicamē=
 „ tum euitādum esse, uerum et in quauis et capitis dolorē
 „ inducente, febriq; coniuncta contusione, uel incisione,
 „ clarissime apparet. Quamobrem si scammonium ali=
 „ quando in phrenitide princeps acceperit, ex aliorum po=
 „ tius opinione id recitat, dicens, cholericum indiget, in
 „ sui curatione, eductione cholerae, cum solutione pluri=
 „ ma, & phlebothomia minore, & sit quod soluendo edu=
 „ cit choleram, ex eo, potus ex lubricantibus subtilibus
 „ (hoc est leuibus) prædictis, extinguentibus sanguinem.
 „ & tibi inest, ut ponas in eis fumum terræ, si sciueris q;
 „ natura obediens sit, secundum omnes dispositiones: &
 „ quandoq; ponunt in eis scammonium, cum confidunt de
 „ obedientia naturæ secundum consuetudinem ægri. Si
 „ nonnunquam igitur ad scammonium, cæteraq; id ge=
 „ nus medicamenta, peruenire libuerit, ægri naturam, cō=
 „ suetudinemq; perspexisse oportet. si nanq; obediens na=
 „ tura sit, eoq; purgati alias consueuerit, admittere po=

9. pract. 10

Primi 336

Prima 31
tr. 3. cap. 2
uersus finē

Tr. 1. c. 29
post princ.

terimus . si uero neque tali medicamento assueuerit ,
nec inde alui purgatio sequatur , absque iuuamine ,
maximum ægrotus nocumentum adipiscetur : perinde
ac diffusius antea , canonibus in uniuersalibus , prædo=
cuerat , dicens . Et cauebimus in euacuatione humo=
rum acutorum , in quibus proculdubio necessariae sunt
medicinæ calidæ , in quibusdam horis , sicut sunt hye=
ræ , & scammonæ , & turbit , cum stichados , ne
post remaneat malitia complexionis calidæ : uerum
elaborabimus ad hoc , ut non remaneat post eas illud ,
& illud est ut succurramus solutioni factæ per eas ,
& euacuationi prouenienti , per gargarismata , &
reliqua , cum emplastris infrigidatiuis , & ut cauea=
mus eorum administrationem , nisi post fiduciam sum=
ptam ex consuetudine ægri . quod illud , quod ipse bi=
bit de hoc , soluit ipsum , & euacuat , ita ne sit po=
tio nostra ei causa ad perniciem , aut corruptionem .

2. regimi.
acuto il.

Omnium uero prædictorum authorum sententia ,
ex Galeni sui Imperatoris lege , diuinoq; dogmate ,
originem duxit , cum Hippocratis uerba de medica=
mentis in pleuriticorum principio exhibendis determi=
nat , non perpetuo his utendum esse consulens , in
acutis enim morbis raro , & in principijs , medica=
mentis purgantibus utendum , & hoc cum præme=
ditatione faciendum . Quo uerbo quantum huiusce=
modi uereatur purgatione Hippocrates (Galeno
enarrante) manifestat . ubi igitur (inquit) non so=
lum acutus morbus fuerit , cuiusmodi est pleuritis ,
uerum & cum febre uehementissima (quemadmodum

1. aphorif.
commē. 24.
2. de rat. ui.
i mor. acu.
commē. 11.

„ in cerebri quoque, membranarumq; inflamma-
 „ tione, sæpiſſime aduenire contingit) multo magis
 „ uitanda eſt purgantis medicamenti adminiſtratio,
 „ atque per ſectionem uenæ uacuandum magis, etiam
 „ ſi ad hypochondrium pleuriticus dolor finiatur.
 „ Nempe, & ſi minus quidem auxilium, quam per
 „ purgationem ſequatur, ſecurius tamen multo exi-
 „ ſtit, immo nullum, ex eo quod per uenæ ſectio-
 „ nem fit, periculum impendet, eo diſcrimen ma-
 „ ximum ſubeunte, quod per purgationem tenta-
 „ tur. & potiſſimum, ſi laborantis naturam ex-
 „ pertus quis non fuerit: nempe alij diſſiculter natu-
 „ ra purgantur. Alij modico aſſumpto medicamen-
 „ to, purgantur copioſe. Quibus igitur dare qua-
 „ drabit, his medicamenti, tantum propina, quantum
 „ in pluribus, mediocriter uacuari, tum nouiſti, tum
 „ ſis expertus. ſi enim hominis naturam non noue-
 „ ris, metus eſt ne plus iuſto uacues, uel nullo pacto
 „ uacuationem moueas, aut ſi moueris, non tamen ſuf-
 „ ficienter uacues quæ omnia magnas in morbis acu-
 „ tis pariunt offenſas, quod nō facile, ut in his, qui nō
 „ febricitant, emendatur: quum igitur febris uehemēs
 „ non fuerit, naturamq; laborantis expertus ſis, ad me-
 „ dicamenti purgantis potum te conferes, his quæ ab
 „ Hippocrate dicta ſunt, uel etiam alijs ſimilis natu-
 „ ræ uſus, quo e numero eſt, quod ex colocyntide para-
 „ tur medicamentum, quod iam ex uſu hyeram uocāt,
 „ id ſanè uarijs parant modis, ſed quod helleborum
 „ accipit, ſcammoniamq; non habet, id ijs qui medica-

6. apho. 33
 & lib. de
 cōst. art.
 medi. ca. 15
 circa finē
 2. prognos.
 47. & 2. de
 differētiis
 febriū c. 9.

men subductorii omnino assumere possunt, optimū est. Quibus, mehercle, Galeni aureis uerbis toto pectore perlibratis, eorum difficultas enodatur (ut rem non parui momenti obiter attingamus) qui quidem circa Hippocratis euacuationē perplexi sunt, cum magna ex parte bilioso ex succo, sanguineve, pleuritis oriunda sit (tametsi quatuor ex humoribus fieri posse nonnunquam Galenus affirmat) Hippocrates tamen atrabilarium succum pituitamve (ē quibus pleuritis rarissime contingit) eduxisse potius, dolore ad hypochondria descendente, uoluit: haud. n. quia frequentius talibus ex humoribus hic generetur, sed quia tutius frigidos humores, ē quibus remissa febris magna ex parte producitur, euacuare possumus. De calidis ergo euacuandis nullum nobis exemplum subdidit, in quibus, ob febris excandescentiam, periculosum (ueluti prædictum ex Galeno est) purgantia medicamenta propinare. uero similis autē est, qui ad hypochondria descendāt, crassiores succos existere, bilis namq; ad superiora magis emicare consuevit. Quamobrem & ipse Hippocrates quoq; ueratrum nigrum peplio comparās, ad excutiēdos flatūs, qui ē crassis humoribus gignūtur, peplium, ueluti ad iudicationem, ueratrum nigrū, iuuantius esse propalauit. Hinc quoq; liquere etiam arbitror, quare Galenus eam hyeram commēdauit, quæ ueratrum accipit, scammoniumq; non habet, ut qui una cum Hippocrate, pro educendis crassioribus succis, atrabilario inquam, pituitosoq; tale medica-

mētum nobis in exemplum adduxit, haudquaquam uero propter id, quod nonnullos, Galeni corticē duntaxat perlibrantes, dixisse audiuius, quoniam. s. scammonium magis, quam helleborum pertimuerit. si nanq; biliosos succos eduxisse nonnunquam quaderabit quū uidelicet ægri natura satis superq; perspecta consentiet, scammonio (Alexandri quoq; medici inter græcos celeberrimi, ac Damasceni barbarorum euangelistæ testimonio) finem nostrum consequi poterimus. Mesuas nanq; cui fortasse magis q̃ Alexandro Barbarorū turba confidet ē uiolis conditis nuncupatisq; trochiscis orbiculisve, in quibus nonnihil scammonij (eiusdem quoq; descriptione) recipitur, pro educenda bili usus est. Ast hæc obiter, ac ueluti parergon, iuxta priscorum dogmata, in tantum dicta sint. Ex Galeni ergo uerbis, apertū consilium elicitur, in acutis morbis, atq; ubi caloris febrilis uehementia iam urget, periculosam esse purgantis medicamenti exhibitionem, ob igneam caliditatem, quam pharmacū feбри adiungeret, ni purgandi hominis naturā consuetudinemq; præcognoscen-tes condecentem uacuationem faciendam esse sperarimus, haudquaquam tamem uoluit omnino uitāda, prohibendaq; talia medicamenta fore: quibus enim opportune, ac prout alias euacuasse noueris, medicamenti potionem exhibueris, succeditq; optata iā, perpensaq; uacuationis quātitas iuuamē, leuitasq; & iucunditas insequetur. licet. n. ualidæ febris (ut febris est) rōne, talis medicamenti propinationē no

Li. 1. c. 148
In alia traduct. lib. 2.
cap. 3.
Cap. de pleuresi.
circa med.

Ibidem 82
cap. de asthma uers. finem.

1: aphorif.
cōm. 24.

cituram esse cognoscamus : propter humorum tamen, illam efficientium, uacuationem, proculdubio salubritatem nanciscemur. maiorem nanque (prout Galeni etiam monumento didicimus) oportet, ex noxiorum humorum euacuatione, utilitatem fieri, quā id, quod necessario consequitur, ex purgantibus medicamentis detrimentum. E quibus quidem omnibus inferre uolumus in phrenitide, mēbranarūve cerebri inflammatione, ueluti ēt in pleuritide, cum febris uehementia, periculosum esse, haudquaquam tamen prorsus abnegandum, solutiui à recentioribus nuncupati medicaminis usum : periculosum inquam, si ægri præcipue naturam minime perspectam habueris, siq; nihil eduxerit. nunc enim inflāmatio febrisq; ob medicamenti acrimoniam, excarescent, nulla euacuatī humoris utilitate consequente, longeq; peius, si nimis excedentem fortassis uacuationem, corpus ipsum arefacientem, effecerit. Quamobrem qui post Hippocratem fuerunt, omnibus, id genus medicamenta, & periculum, et uulgarē infamiam fugientibus, penitus omisisse non temere ipsa in phrenitide, libuit. Quibus ergo lenientibus, imbecillibusq; ac benedictis uulgo nuncupatis pharmacis, satis superq; biliosi humoris expurgationem fieri, tam recta ratione, quam experta coniectura, confidimus : abstinendū omnino à fortioribus antiquorum medicamentis, tāquam tutius eligemus : quibus uero difficilis aluus est, adeo ut huius generis leuibus mediū unguem porrigat, ac per hoc

scammonio confectis refocillatisq; medicamentis in=
 digeamus, his profecto (modo vires suppetant) ele=
 ctarium rosatum Mesue, uel de succo rosarum, ele=
 ctariumq; de psilio, aliaq; id genus pharmaca pro=
 pinare (Hippocratis tutamine) possumus, Galeni ta=
 men dogma interim ex Hippocrate selectum obser=
 uantes, præcipuam, ne offendatur, cautionem esse, si
 medicamentum, quod propinatur, purum nõ sit, sed
 „ cum alijs, quæ malitiam ipsius hebetare nata sunt,
 „ temperatum. mixtumq;: nempe purgantium omniũ
 „ medicamentorum natura, corporum quæ expurgan=
 „ tur naturis, contraria est, atq; (ut quispiam dixerit)
 „ lætalis, & deleteria, idest pestilens. Vt autem succi
 „ papaueris, mandragoræq; & hyosciami, herbæve
 „ apollinaris, atq; aliorum huiusmodi multorum, quæ
 „ nobis, substantia, & uiribus aduersa, corpus peri=
 „ mere nata sunt: portionem tamen exiguam assu=
 „ mentes, magnam percipimus commoditatem. sic ex=
 „ purgantium medicamentorũ, quorum natura (tem=
 „ peramentumve) corporibus nostris aduersa est, exi=
 „ guam aliquam partem præcidentes, ad suppetias fe=
 „ rendas utimur. quo item modo, in horum medicamen=
 „ torũ potu, seminum aliqua quæ sint boni odoris mi=
 „ scemus, quæ et malitiam obtundere nata sunt, et ope=
 „ rationem ipsorum non prohibeant, tenuentq;: ita, in=
 „ cidantq;: ut & crassos incidant humores, et uias, qui=
 „ bus uacuatio fiat, aperiant, patefaciantq;: qua rōne
 Hippocrates antea ueratro nigro, uel daucum, uel
 „ fefeli, uel ciminum, uel anisum, uel aliud quippiam

2. de ratio=
 ne uict. in
 morb. acut.
 comm. 12.

Tex. II.

boni odoris, peplio uero silphij succum, quam corrupte nostri assam dicunt, latini uero laserē laserpitiumve, commiscenda præceperat. Non ergo purum scammonium, sed correptū, (ut in prædictis antidotis liquet) exhibemus. mediam uero uim inter prædicta retinet triphera persica, nuncupata, quam in pestilentibus quoq; febribus usurpamus. addimus aut nos (præter eam quæ à seplasearijs, Damasceni, uel Nicolai præceptis fit, correctionem) et casia quoq; uel mannam aereumve florem, uiolaceū syrupū, ac de pluribus præcipue macerationibus, diaprunium quoq; uocatum, necnon rosarum cremorem, atq; ex ipsarum iufusionibus factum syrupum, mirobalanorum quoq; ac rheibarbarici iufusionem, multaq; id genus, tum alterando, tum solutiuiorum nimiam laxandi uim reprimendo, corrigentia medicamenta.

Quibus uero refractarius adeo uenter est, ut neque his moueri sperandum sit, ueluti nonnullos huiusce naturæ cognouimus, quos ne bombardæ quidem (ut ita dixerim) commoueret, in his proculdubio à medicamentis ueluti à rabido cane, & anguib; abstinendum est. lenientibus ergo dūtaxat clysmatibus, uel quorum nulla acrimonia sit propomatibus: quibus quidem agilius quam acerrimis emolliri uel experimento sæpe comprobauimus: quasi deleteriorū uim rustica natura abhorrēs, illis, ueluti crabro irritetur. mitiora tamen dulciaq; complectens ipsorum monosyllabo præcepto, gratis potius, quā ui, genuflexo obediat. Sic ergo recte princeps exoluēs medicamentum

dicamentū abnegando, ubi uel phrenitis, uel uehemēs calor infestat, Galeni tamen dogmati, acutis in morbis exhibito, innixus, scammonium quandoq; (correctum tamen) ac his, quorū natura consuetudoq; nobis perspecta est, admittit. eademq; ratione ubi dolor ex capitis uulnere inciderit, ualide febris multoq; calori adiunctus, talium (etiam si nulla phlegmon infestet) medicaminum uires expauesceret: ne sui acrimonia nihil educendo corpus iustāment: concedendum nihilominus (prædictis conditionibus obseruatis) aliquando solutium fuerit, tutiusq; lōge quam iu ipsa membranarum phlegmone. Quas ob res in cerebri etiā erysipelate Oribasius sanguinis missione peracta, uentrem forti medicamine, siquidē febris expers sit, uacuandum præcipit (qui tamē remissa minusq; inflāmata in febre intelligendus est. impossibile nanq; absq; febre est, cerebrum principalissimum profecto membrum, erysipelate nonnunquam uexari: febrium nanq; omnino, inquit Paulus, quibus inflammatio dolorem parit) sin minus clysteri. Id ipsum uero interim perpendentes acriorum enematum usum, magis quam medicamentorū exoluentium potionem, practicos haud temere ipsa in phrenitide abhorruisse: propinata nanq; medicamenta bilim educendo, uacuationis ratione (ueluti ex Galeno prædiximus) conferre possunt. clysteria uero quanuis acuta, paucam, præter fæcum communiumq; excrementorum eductionem, bilis educendæ à tam semoto loco uim habente. Idcirco absq; iuuā

Lib. cura-
tionum 21^r

Lib. 3. c. 5.

1. apho. 24.

10.3. trac. 5
cap. 2.

Tertii 33.
Octau. 68,
Cap. do
pleureti.

4. meth. c.
6. post pri.

13. metho.
dist. 3. c. 5.
post med.

mine plus, q̄ epota medicamina offenderent: qua de
re non immerito princeps, clysmatibus duntaxat le
nibus permissis, scammoniū nihilominus propinan
dum aliquando concedit. Quauis tam ipse, q̄ ante
ipsum Paulus Actiusq̄, ac postea Mesuas, in Pleu
ritide: cuius quidē dolor propinquior intestinis est,
acutis clysteribus utendum admiserit. Quotiens ue
ro sine febre uulnus incidit, aut leuis febricula me
diocrisue existit (perinde ac innumeros magnis etiā
in Caluariæ fissuris conspeximus) ualidis priscorū
medicamentis, pro necessitate, corporumq̄; diuersi
tate, uti possumus. Pro quorum quidem omnium
exactiori notione rursus ad medicinæ protoplastū
Hippocratem, suumq̄; protogonū, nostrumq̄; phœ
bum Galenum conuertamur. quēadmodum ergo (in
quit Galenus) sanguinis missio, uel propter ipsius
abundantiam, uel propter morbi magnitudinem: ita
purgatio, et propter abundantiam alterius cuiusq̄;
succī, et propter uim morbi adhibetur. desiderant. n.
purgationem ipsam, non modo: ut quod noxium su
peruacuum, quo urgentur, educant. sed etiam, ut
quod tum ad diuersum trahat, tum uacuet. sicut
autem uomitus pudibundis laborantibus (alibi etiā
docuit) in diuersa reuellens, auxilium est (græci an
tispasticon uocant) eadem ratione in omnibus, quæ
circa caput accidunt, purgatio ad contrarium auer
tit atq̄; ob eam rem Hippocrates tum in reliquis
omnibus operibus, tum in eo, quod de h ulceribus pro
didit, etiam morbi magnitudinem, ad purgationis

„ indicationem, considerat. purgatio (inquiens) per al
 „ uum plerisque hulcerum prodest, præterea uulne=
 „ ribus quæ in capite sunt accepta. Item quæ in uen=
 „ tre & articulis, ad hæc ijs in quibus ossi caries im=
 „ pendet, præterea quæ suuntur, & quæ exeduntur,
 „ & quæ serpunt, & reliquis, quæ hulcera diutur=
 „ na reddunt, etiam quæcunq; deliganda sunt, per al=
 „ uum purganda fuerint: his ergo uerbis (uti Galenus
 „ subdit) clare docuit Hippocrates hulceribus omni=
 „ bus & uulneribus, quotiens præualida sunt, purga=
 „ tionem esse utilem. intelligendam uero suis cathartici=
 „ cis medicamentis, ualidis inquã, laxantibusq; (cum
 „ simpliciter protulerit) præostensum esse arbitror.
 „ cum enim trifariam non hæc modo uitia, uerum
 „ etiam reliqua omnia, graua magnaq; reddantur:
 „ nempe uel propter afflictæ partis præstantiam, uel
 „ propter affectus magnitudinẽ, uel propterea quod
 „ sunt cacohete malignæ: cuiusque horum seorsum
 „ uidetur Hippocrates mentionem fecisse, ac (ut reli=
 „ qua obmittam) in capitis uentrisq; uulneribus præ=
 „ stantiam læsæ partis indicabat. In progressu uero
 „ hæc insuper Hippocrates adiicit: in omni hulcere
 „ cuius erysipelas superuenerit purgari corpus oportet,
 „ quæ parte ulceri maxime conducit. si namq; etiã
 „ fluxio ualenter irruat: reuellere ad contraria stude=
 „ bimus (inquit Galenus) utiq; si in superioribus hul=
 „ cus (cui iã erysipelas superuenisse prædictum est)
 „ cõsistat, per inferna purgantes. constat igitur Ga=
 „ leni atq; Hippocratis monumentis, in capitis uulne

Poli prin.

4. meth. 6.

4. meth. 6.
circa med.

NOTA

Li. de inæ-
quali intē-
perie c. 5. et
1. ad Gla. 9

13. metho.
dist. 1. ca. 3

Ca. 2. §. fi. fi.
13. metho.
dist. 1. cap. 2
in princip.

ribus, ob affectæ partis præstantiâ purgandū esse iterumq; ob morbi magnitudinem, ut si maximum, uulnus sit, uel erysipelas ēt uulneri superueniens (corpus licet purū existat.) Qua de re (prout Galenus antea prædixerat) non in sola uitiosi succi abundantia, conuenienter purgatio suscipitur. Idipsum uero perpendendum sedulo est, quod si ob exundantis succi à sanguine copiam, purgatio fiat: uel bilis, tam flauæ, quam atræ, uel pituitæ eductiuum catharticum esse debuerit, prout hæc aut illæ superfluerint. Sin autem, ob morbi grauitatem (affectæ inquam partis præstantiam, uel ipsius morbi magnitudinem, uel cacoethiam, sæuitiemue) purgādū, tametsi quadratum corpus eliciamus, cholagogose- lagione medicamento agendum est. bilis. n. (succus inquam omnium, naturæ merito, qui in corpore existunt, Galeno testante, feruentissimus) uniuersum sanguinem defluxui feruoriq; obnoxiū prōptumq; reddit. Quāobrem uel igne sacro, uel erysipelaceis tumoribus ocysime pars affligi consueuit, dolore præsertim, qui fluxiones mirum in modum aduocet existente: adde quod licet symmetrus aliquando sanguis affectum ad locum dolorificæ causæ occursum, à natura (Galenī documento) transmittatur. hic tamen ibi astrictus, perspirato pristino, propter meatuum omnium obstructionem, retento (prout de tumoribus præter naturam loquens inquit omnibus certe statim calidior fit, quam pro natura fuerit (perinde ac alias differuit) adeo ut colore etiā per

mutari, ob caloris exundantiam, ac rubicundior
 multo (siquidē pituitosior extiterit) liuidum uero,
 ac deniq; nigrum, qui prius ruber apparebat, eua-
 deret necessum sit (quemadmodū aliquando perpul-
 chre iam ex Hippocratis sentētia testatur) sic itaq;
 feruentior factus, exustusq; cum fuerit, in bilim pal-
 lidā tenuior eius pars, ueluti in atrā crassior (eius-
 dem authoritate) permutatur. Cōcedens itaq; bilim
 eduxisse, ut quæ in inflammationibus ēt exquisitis
 augetur. tumq; magis educenda uel pallida, uel fla-
 ua bilis est, quum non exquisitus purusue sanguis,
 peculiari cognomento nuncupatam phlegmonē con-
 stituens, at bili admixtus, inflammationem erysipe-
 laceam, uel erysipelas inflammatum produciens, uul-
 neratum ad caput effluxerit. His autem uisis prin-
 cipem quoq; ipsum perpendamus, cum de capitis do-
 lore sodave, ex percussione aut casu contingente,
 pertractat: ubi quidem corporis repletionē existen-
 te, clysteribus acutis, saltem cum pulpa coloquinti-
 dæ (ut eius corruptis uoculis utamur) nisi febris ho-
 minem præhenderit, uacuandum edocuit. tunc enim
 æquanda fore clysteria determinauit: quod si Cly-
 ster quidem non euacuat, oportet ut euacuetur cum
 aliquo, quod sit, sicut pilulæ nuncupatæ cochiae, si fe-
 brem non habuerit, quod si habuerit calorem, qui fe-
 bre sit minor, non prætermittas ipsorum potionem,
 hoc est pilularum prædictarum exhibitionem, ni ue-
 lis intelligere ipsorum, potionem. i. per epotam me-
 dicinam, euacuationem, necessaria est. n. euacuatio,

2. reg. 2. acu-
 cō. 10. in fi.
 2. de diffre-
 febrium. 9

i. fen. 3. tra-
 2. cap. 26.

Sermone 7
 summa 2.
 tr. 4. c. 53:
 circa med,

9. od almā.
 forem c. 1.
 uersus fi.

i. contin. c.
 10. circa me
 diū litera
 pp.

ut securetur apostema. Quo quidem super loco gen-
 tilis, uir quidem inter barbaros maximæ (nec imme-
 rito) authoritatis, speculatorisq; nomen sibi uendi-
 cans, cum quo & Niculus à quā plurimis quoq; pra-
 cticis mirum in modum celebratus, cū cui febris ar-
 dor inest, si non cochijs, alijs tñ uel pilulis, uel id ge-
 nus educentibus medicamentis (modo cochiarum in-
 star non inflamment) purgandum præciunt, adeo
 ut gentilis agarici etiam apozema decoctumve, cæ-
 teraq; id genus medicamina, commendans, eos medi-
 cos repræhendat, qui sola contenti sunt phleboto-
 mia, cum tamen debeant pharmacum exhibere, &
 proprie temporibus istis, in quibus homines, pro-
 pter multam lasciuia, repleti sunt multis malis hu-
 moribus. Quorum minime contemnendam senten-
 tiam Mattheus etiam de gradi (ut suis met auctori-
 bus barbari conuincantur) firmissima, chirurgos de-
 ridens, opinione confirmat. Sunt autē principis uer-
 ba à maximo inter barbaros experimentatore Ra-
 ze exscripta sic præcidente. Quando accidit capiti
 fortis percussio, fiat in primis phlebotomia, secunda
 rio prouocetur fluxus (ecce quomodo uenæ incisio-
 nem, ut leuiorem, uentris fluxui præponit) cum cly-
 steribus calidis: si non multum febricitat patiens,
 sicut ex aqua decoctionis pulpæ coloquintidæ, &
 si febricitat clysterizetur cum rebus leuibus, non
 nimis. s. calidis, ac refrigerantibus potius ratione
 febris, & dentur pilulæ cochix, si non febricitat:
 pro cuius rei complemento, subdit, & debes scire

quod prouocatio fluxus est ualde necessaria in hoc morbo, & si forte parum caleret, non nocet, quia purgatio reddit caput leue, et non permittit uulnus apostemari. Dato igitur quod medicamenta fortia, quæ natura sua, tum calida, tum acria (ueluti prædictū est) sunt, corpus quadantenus calfaciāt, haud nocent tamen, quin multo maius iuuamentum est, cū caput leue efficiāt, ipsumq; ab apostemate phlegmo neue tutius reddant. Quauis & uerba (si forte parum caleret) possent intelligi, si calor quidem minor febre sit, hoc est minima uixq; effatu digna febricula, uel leuissima quædā corporis supercalefactio: tūc. n. pilulæ adhuc dictæ cochiae congruerent. sin uero manifestiori febre urgeretur, si non illæ ut pote calidissimæ pilulæ, aliæ tamen, uti gentilis consulit, uel potius apozemata promptave refrigerantibus commixta, propinanda sunt. qualia nos acutis etiam in febribus usurpare sæpicule consueuimus: ac supra et tetigimus. secus autē esset ubi ualentissima, igneaq; febre, atq; ob cerebri præcipue membranarumve inflammationem, erysipelataq; uulneratus excrucietur. tunc enim tametsi præcognita corporum ui, odedientiaq; et consuetudine, ad eorū exhibitionem peruenire possumus. Id ipsum nihilo minus cum præmeditatione faciendum, cum uel superflua uacuatio uirtutem exoluens, arefaciensq; uel diminuta corpus potius exagitans, ac medicamenti rōne perturbans, inflammansq; mirum in modum læderet. Idcirco non nisi doctissimorum ac re-

2. de cōpo.
med. secun-
dum loca
post princ.
lib. de lege
in fine.

Vbi supra.

Et iudicij orthodoxorumve hominum manibus com-
mittendi tales sunt: & qui se literarum studio, ac
ratione multa (uti Galenus ait) & continua ægro-
tātium dispositionum inspectione se exercuerint, ac
(ueluti Hippocratis lege sancitū est) cū sacra hæc
sanctave negotia sint, sacris sanctisve uiris demon-
strantur: prophanis uero fas non est, priusquam di-
sciplinæ sacris initientur, cum præcipue de cerebri
(quam partem sacra Hippocratici, platoniciq; ob
mentis, rōnalisq; animæ ibi residentis excellentiam,
nuncupauerint) affectibus curam habere oportue-
rit. Id ipsum nihilominus interim sedulo perlibran-
dum est, fluxus nomine apud Razem, qui prouoca-
tionem fluxus ualde necessariū fore hoc in casu, ex
prompsit, exquisitam alui purgationem intelligen-
dam esse, pro exundantium succorum sobole, uirtu-
tisq; consensu, ac robore, haudquā uero proprie
dictum uentris fluxū: ut diarrhoeam fortassis, iuxta
morionum quorundam interpretationem, uel (quod
peius est) ipsam quoq; dysenteriam prouocemus.
Quibus. n. immodicus alui fluor, uulnerato capite,
superuenerit: protinus & uulnus, & ipsum quoq;
os, quotiēs uidelicet denudatum detectumq; iam cer-
nitur, præter modum exiccari sæpe sæpius à nobis
experimento conspectum est. Quamobrem non mi-
nus ab immodica superfluaq; alui perturbatione, ac
purgatione cauendum est. (Quin fortasse, ob ad-
uentum imbecillitatis uirtutis, etiam si non febrie-
rint, expauescendum magis est) q̄ ab ipsa stiptici-

tate, prauorumq; in corpore succorum dimissione.
 Intelligas igitur, ut prouocetur fluxus, hoc est, ut
 sufficiens exquisitusq; redundantium succorū fluor,
 atq; opportuna euacuatio fiat. Ex prænarra-
 tis itaq; duplex ratio patebit cur. s. Hippocratis suf-
 fragium, & Paulus, & illius simia princeps, inflam-
 mata cerebri membrana, ad purgandam bilim addu-
 xerunt. Ob imminens. n. periculum, si uel superflue
 purgauit, uel nihil aut satis diminute extraxerit, in
 febris excandescencia, quæ tali morbo adiungitur.
 Ambigere quis posset, an medicamentum solens ex-
 hiberi quæat? Hippocratis ergo autoritate id fie-
 ri posse confirmant, non de lenibus imbecillibusq; in-
 telligentes: de quibus mehercle nulla posset apud
 emunctæ naris uiros ambiguitas insurgere, cum tu-
 tus omniq; effatu digno periculo uacans eorū usus
 sit, uel in ipso statim initio, ante materiæ concoctio-
 nem, etiam si materia non turgeat, pro minuenda ip-
 sius multitudine, perinde ac nostri præceptoris Ma-
 nardi opinio, tametsi ab antiquorum consuetudine
 diuersa, percelebranda fuit. Tentanda igitur &
 sanguinis missione et topicis medicamentis ægri sa-
 lus est. Sin autem & ueluti crabro irritata inflam-
 matio medium adhuc unguem sanguinis missione to-
 picisq; medicamentis porrigat: adeo ut perseueret
 inflammatio, à nullaq; alia re prohiberi possit: bi-
 lem educente medicamēto, modo nihil impediat, pur-
 gari hominem Hippocrates Paulo teste præcipit:
 sic etiā princeps Paulum recitans ait. Si apostema

6.91. ff. fi.

5.4. tr. 3. ca
i. uersus fi.Epistola de
cimi tertii
prima.

calidum perseuerat, & non est aliquid, quod prohibeat omnino sumere medicamen solutiuum, fiat: nam Hippocrates præcipit illud. Secunda uero ratio cur Hippocratis auctoritatem Paulus inquit, quia de membranæ cerebri inflammatione phlegmone uel loquebatur, ubi humoris ratione, cū sanguis fit (quin symmetrus, crassitudineq; mediocris, ut nedū ipsius met, sed Galeni quoque testimonio cōprobat) nulla purgatio cōgrueret. Idcirco Hippocratis tutamine ad illā exhortatur. Hippocrates enim ueluti (præscriptum iam est) bilim educendam præcipit: ut qui nō modo à redundāti succi natura, sed à morbi quoque trifariam dicta magnitudine tam uacuandi, quā purgandi intentionem (Galeno declarāte) eliciebat.

Quarti. 27.

2. ad Gla. i.

Lib. de cap.
uulneribus.
post mediū

4. meth. 6.

i. cōf. 10.
ante mediū
litera pp.
1. 3. trac. 2.
cap. 26.

Lib. de uul
neribus
post princ.
4. metho. 6

Quum ergo quispiam in capite uulnus receperit (ut in unum cuncta colligamus) siquidem febre careat (perinde ac plurimos, maximis etiam in caluariæ fissuris, conspexisse prædiximus) cochiis aliisq; id genus catapotis Propomatibusve, pro humoris redundantis natura, corporisq; robustione & consuetudine, tum Raxis, tum Auicennæ ipsum emulantis, anteq; hos Hippocratis, Galeniq; auctoritate uti possimus. siq; nullius humoris dominium appareat, bilim tutioris cautelæ gratia, post factam iam in omnibus sanguinis missionem, educito. Quam nihilominus uacuationem, remissioribus quoque in febribus, tuto, si non aliud prohibeat: exhibere potueris. Sin uero phlegmon iam, herysipelasve anchoras suas uulnera tē super sede, inuiolatis adhuc interansis membra-

nis, cerebroq; , iam extrinsecus iniecerit: nec sanguinis missio satis superq; reparando sit, modo etiā nihil prohibeat (id quod perpetim seduloq; seruandum duximus) uiriumq; robur præ cæteris adsit: pro febrium diuersitate, horum quoque usum magis minusve pauendum est . Quibus enim leuis aut mediocris febris inest, tutius, quos uero uehemens caliditas febrilis urget: his quantum possibile est acre pharmacum, solutiuumq; , atque æstatis præsertim, & sub cane, atque ante canem tempestate, fugiendum est, nisi rusticum corpus leniētium opus negligens, prauisq; interim succis redundans, præ manibus habueris, in quo præscriptas regulas obseruando, ne purum uidelicet pharmacum exhibeamus, sed refrigerantibus corrigentibusq; admixtū, pro cognita nihilominus ægrotantis natura, consuetudineq; , uacuationem sperans, iam purgante meecamento, utaris . Quotiens demum, nedum extrinseca uerum & interanea quoque, ut membranas cerebrumve phlegmon afflixi, id quod sine febris excandescencia contingere nequit, tametsi nō omnino abnegandum solutiuum sit, ac diuinus Hippocrates admiserit: cum præmeditatione tamen, diligētiue examinatione, ac ægroti præparamento, rectæq; iudicationis expectatione faciendum est, multoq; magis, quam in prænarratis casibus timendum. Quibus ergo rusticum corpus fuerit, refractariumq; , & acrioribus medicamentis assuetum (qua

de re spes non sit, ut leuioribus purgetur) praua q̃;
 nihilominus succi biliosi copia, uacuationem assidu-
 uis fere conuitijs efflagitans ad soluentis medica-
 menti usum (uelimus nolimus) perueniendum est.
 Viso q̃; praesertim, quod morbus ipse alia medicami-
 num, uel topicorum genera deridet, ni & his quoq̃;
 uacuationem futuram dubitaris. Tutius. n. tunc est
 acrioribus ommissis, duntaxat alterantibus, putre-
 dini q̃; resistentibus, humorum prauitati resistere, q̃;
 acris medicamentis corpus inflammantibus exa-
 gitare. In mediocribus autē, imbecillibusve, aut de-
 licatis corporibus (uel Hippocrate permittēte) ca-
 ne tamen peius & angue, soluentia, necnon acria
 medicamenta, pertinētes, lenientibus, recentiorum q̃;
 medicaminibus contenti, tutioris cautelae gratia,
 fuerimus. Velut in pleuritide quoq̃; tametsi ab Hip-
 pocrate, Galenoq̃; ualida medicamētorum genera,
 ut ueratrum, peplium q̃; & ab Alexandro et Me-
 sue q̃; scammonium, dolore ad hippocondria descen-
 dente, admissa fuerint: communiter tamen practi-
 cantes, ne aureo dicantur hamulo piscari, ueratrum
 peplium q̃; & cetera id genus medicamenta (leuioribus
 duntaxat concessis) abhorrent: penitus q̃; in ta-
 li morbo, uel scammonium magna ex parte, abdica-
 runt. Id ipsum uero perpetim sedulo q̃; aduertendū
 duximus, ne caput purgijs apophlegmatismisve
 (si febris adsit) utamur. De his. n. caput determina-
 te per os aut nares expurgantibus nonnunquam lo-
 quitur, dicens. Caput febriētis ne purgato, ne in fu-

li. de locis i
 homine
 post mediū

rorem, & insaniam agatur: nam medicamenti calori febris additus furorem & insaniam facit. Quorum medicamentorum materiam ex Paulo, Aetioq; quum de localibus euacuationibus locuturum permiserat, tã eorum quæ per nares, quã eorum quæ per os, calidam esse plurimamq; et acrem, perpendere facillime potes. hæc igitur caput determinate purgantia medicamenta, non quæ per inferiorẽ aluum educunt, evitanda in febrientibus sunt: ni lenta febricula sit, necnon sopor comave ipsum ægrotum inuasit: quemadmodum alibi quoq; ab ipsomet Hippocrate scriptũ ita legimus: si percussio fiat, priorq; capitis pars doleat, oculisq; non cernat, soporq; comave eum habeat, temporumq; uenæ saliãt, lenteq; febriat, totumq; corpus intemperantia quadam macescat: quum sic habet, multa calida calefacito, capitiq; calida dato: naribus deinde myrrham, & æris florem ptisanãq; succum sorbeto, & aquam potato. Quæ nihilominus medicamenta crassorum succorum, coma inducentium ratione, permittuntur.

Sic ergo Hippocratis intetio elucescet, tametsi Archytæ crepitacula à priscorum dogmate penitus aliena, surdis hæc auribus percipiunt, ut qui Grilorum ritu, repertis frugibus, malunt tamen in gladiũ usucõsenescere. Quibus porrò neglectis (non pluris. n. facimus. ut prusiensis Dyonis utamur, quã simias) dulcissime Nicolae, quæ nedum ex Hippocratis, Galeniq; ac Pauli, & Rasis, necnon principis intentione sentiam: uerum & quæ longo tem-

Primi 46.
terti. 149
150.
Ibidẽ, 146.

li. 2. de mor
bis ante me
dium.

pore, atq; annis ab hinc circiter decē q̄ plurimis ex
 perimentis confirmarim intellige. cuius rei præter
 Panormitanos: Clusiēses quoq; ac illius loci sepla
 searij exactū tibi testimonium perhibere potuerit,
 quodnā breui t̄pis interuallo (quāuis pessime uulne
 ratos in capite) ad pristinā incolumitatem, non mi
 nus ipsorū ægrotatiū, necessariorumq; lætitia, quā
 ēt nostro, et honoris, et pecuniæ, lucro, propter ex
 quisitā biliosi succi ex purgationē. (Quoties nullo
 prohibente fieri poterat) nostro Alphio Ingrassia,
 solerti chyrurgo, manibus operante, reduxerimus.
 Quo tpe illustrissimi Marchionis Iuliane regijq;
 Calabriae et ipsius met clusæ comitis, nunc iam Sici
 liae præsentis: eiusdemq; fulgentissimæ neptis, tū
 nomine, tū re ipsa Dianæ, Arianiq; Ducissæ tutami
 ni seruitioq; ferē trienniū uacaremus. Illos interim
 floccipendentes, qui solo rhabarbarico, mumiaq; et
 tinctorū rubia, quibus insimul admixtis, non hoc in
 casu, uerū in elapsis ab alto, cōtritistq;, princeps: ab
 ipsoq; transcribens Mesuas, ubi sunt, exquisitam in
 omnibus succorū purgationē effecisse opinantur. cū
 tū his myrrhaceū syrupū, ac nigrū acerbūve, nec
 non adstringens uinum, arnoglossæq; aquā, cōstrin
 gētia cuncta permisceant: cuius quidē propotisma
 tis usum, ad restringendū potius, aliasq; intētiores,
 nostra in Iatrapologia præostensas, uel in ipsis in
 terdum capitis uulneribus percōmodum, quā mini
 me uero ad educendam exquisite oportuneq; aluum
 cōmendamus: nisi ferē ex accidenti, corporeq; præ

4. 4. tract.
 2. cap. 5.
 Ca. de rheo
 barbaro.

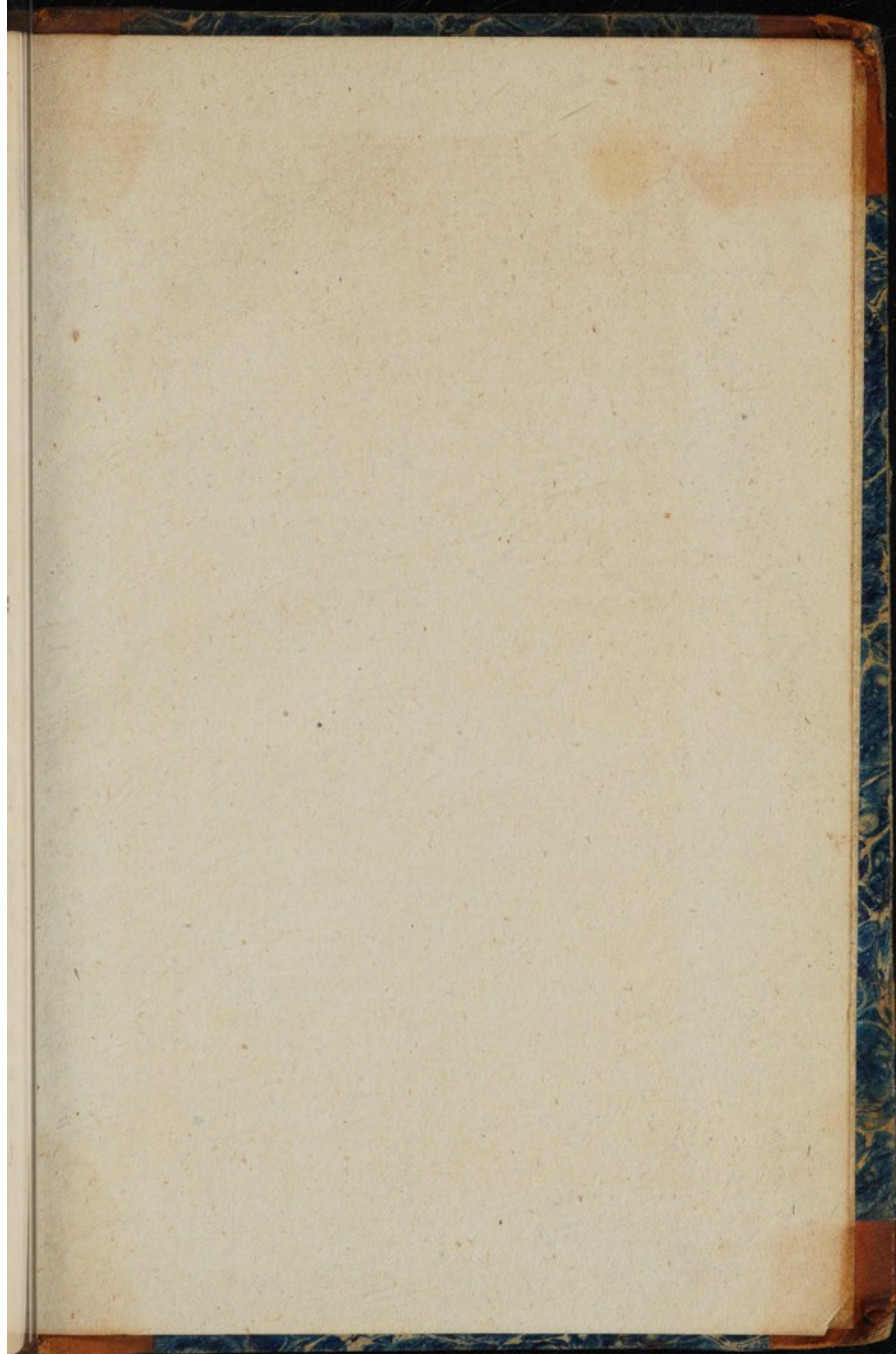
sertim defluxui paratissimo. Quodcumq; autē, pro
 cognita ægroti natura, cōsuetudineq; ac humorum
 exundantia, medicamentum propinandum elegeris:
 uel ab initio statim (Galenī documento) priusquam
 firmentur humores, qui uulneratā ad sedē defluere
 (quouis etiā tempore) exorsi sunt, non expectata
 (prout nonnulli tyrānorum ritu faciunt) die sexta.
 uel postea quum ad maturitatem perducti fuerint.
 V A L E, & me (uti soles) perama, nostrosq; sin-
 gulos, tum celeberrimos Panormitanos Physicos
 (nostrumq; præsertim perpetuo colendum, ac nun-
 quam satis laudatum præceptorem, Ioannem Bap-
 tistam de petra. Nec minus excellentissimum docto-
 rem, Antonium Comitopolum, istius Regni meritis-
 simum protoiatron, nostrumq; charissimum: quibus
 quidem Rhamnusiis singula perlibranda corrigen-
 daq; ostendens) tum et chyrurgos, ac tuum præ cæ-
 teris fratrem nostrumq; amicissimum, salute imper-
 tias. et iterum secundo dico uale. Quauis enim (ut
 quia te ipsum alloqui mihi uideor) colophonium im-
 ponere non audeam: altioribus tamen, longeq; maio-
 ris difficultatis quæstionibus occupatus, secundi ui-
 delicet artis medicinalis, quem publice in studijs, or-
 dinarieq; profitemur, ac præsertim duodecimi plus
 quam commentī cuius examen præ manibus habe-
 mus. priuatim uero à tertij Pauli enucleatione pro-
 uocatus, quam domi solertioribus discipulis adhibeo
 (inuita licet Minerua) dico tandem V A L E.

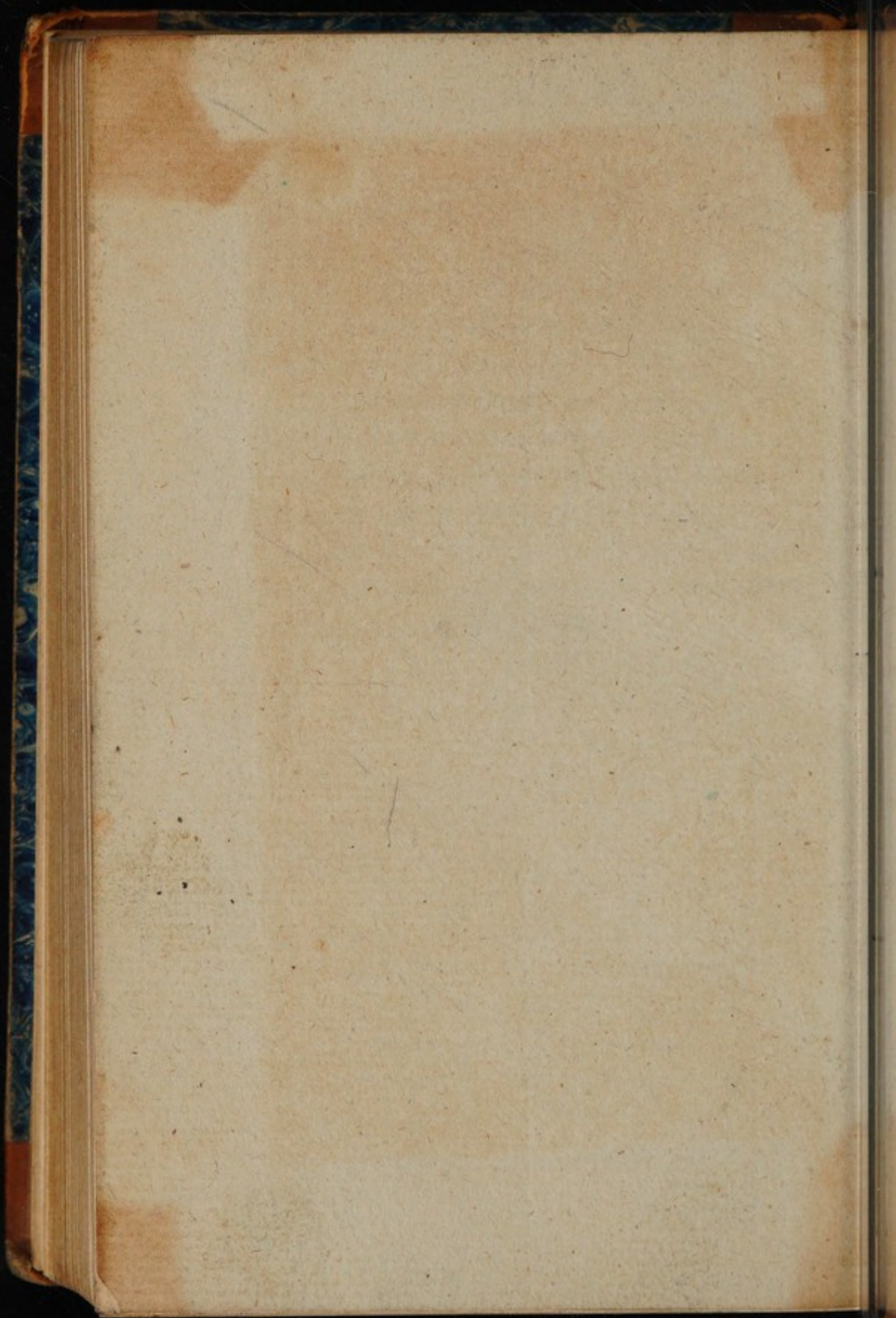
4. reg. acu.
comm. 76

Datum Neapoli idibus Aprilis. Anno. 1544.

EIVSDEM PHILIPPI
DODECASTICON.

Christus ab Infernis surrexit, cœlitus, ac ui
Diuina, & patris, spiritus, atque sua.
Hippolytum uero reuocatum prorsus ab orco,
Arte coronidæ: tindaridamq; ferunt.
Restituit catulum, balis collecta, leonis,
Ipsaq; tellonem surgere, causa fuit.
Aesonis effœtum corpus uirescere, colchis
Herbarum succis, carminibusq; dedit.
Sit deploratum purgans iam suscitatur, immo
Quum caput offensum, e manibus, arte, trahit.
Leniat, aut soluat, præmat hoc, aut lubricet, omne
Vt decet exhibitum, uulnus in arce leuat.

R. A. R. 306
1920

65/271

8997

